ket, s nem láthatjuk se az erőviszonyokat, se a rendelkezésre álló segédeszközöket, nem lehetünk abban a helyzetben, hogy előre megláthassuk a végeredményt. De úgy tetszik nekünk innen a nagy messzeségből is, hogy a harcz hamis jelszó alatt folyik.

Spanyolországban jobban elhatalmasodott a papi befolyás, mint bárhol máshol. S több visszásságra is, vagy ha úgy tetszik, visszaélésre is vezetett. Az a törvényes intézkedés, hogy a szerzetesek fel vannak mentve a katonai szolgálat alól, sok ezreket csábított arra, hogy felvegyék a barát csuhát; még pedig hivatással nem biró, a műveltségnek egészen alacsony fokán álló sok ezreket. A mellett, vallásos kongregácziók neve alatt, tömegesen alakultak oly szövetkezetek, a melyek ipari üzletekkel foglalkoznak kizárólagosan, s lehetetlenné teszik magánvállalkozóknak a konkurrencziát.

Ezek a tények, legfőkép az országnak nagy szegénysége sok jó spanyol hazafiban azt a meggyőződést érlelték meg, hogy minden bajnak a papok az okai. Az a körülmény, hogy a spanyol egyik szemével mindig a testvér franczia kulturájára tekint, s ott a szomszédban virulni látja az úgynevezett «felvilágosodott» nézeteket, kedvezően hatott az ily tanoknak elterjedésére. S a nemzeti büszkeség is megkövetelte, hogy megtalálják az ország elmaradottságának külső, nem önmagokban rejlő okait.

Mert a spanyol nép első nemzete volt valaha a világnak, s megvan hozzá minden külső feltétel, hogy ismét a legelsők egyike legyen. Országa természeti kincsekben bővelkedő. Talaja termékeny, s kicsi munkával bőven termő Buzája jó, szőlője kitünő, kerti veteményei dúsan termők, gyümölcse első rendű. A hegyek belseje bőven tartalmaz minden hasznos ásványt. Vasércze vetekedik a legjobbakkal, szene első rendű, réz, ólom és higanybányái kitünőek, márvány pedig mindenféle változatban fordul elő a tengerparton, a hol azonnal hajóra rakható. És népe is sok jeles tulajdonsággal ékeskedik. Általában józsívű, nemeslelkű, becsületes, igazmondó és bátor. Igényeiben egyszerű, mértékletes, a részegeskedésre nem hajlandó. E nép nagy fiakat szült valaha. Nemzeti hősöket, a kik lelkesedéssel áldozták fel magokat népök javáért; nagy hadvezéreket, kik a világ minden részében aratták a diadalokat; nagy költőket, kik örök dicsőségei a világirodalomnak; kiváló festőket, kiket felül nem múlt soha senki. És e nép az iparban is első helyet vívott ki magának valaha. A tizenhatodik században magában Sevilla városában tizenhatezer szövőszék százharminczezer embert foglalkoztatott, Toledónak ötven posztógyára volt, a spanyol keztyűket elvitték nemcsak Angliába, hanem még Indiába is, a spanyol selymet, csipkét, nemkülönben a spanyol fegyvert a legelsőnek tartották a világon.

És ez a nagyság mind elenyészett. Vele együtt elenyészett a roppant gazdagság is. Spanyolország ma koldusszegény s végtelenül elmaradott.

Úgy találják sokan, hogy ennek a nagy hanyatlásnak a papi uralom az oka. Mert hisz a visszaesés akkor következett be, mikor az egyház a legnagyobb hatalomra emelkedett, mikor kilenczezer férfi-kolostor volt az országban, mikor csupán a calahorai egyházmegyében tizennyolcz ezerre rúgott a papok száma. Az okozati összefüggés tehát nyilvánvaló.

Azonban úgy látszik nekünk, hogy ez csak egy másodlagos symptóma, s a hanyatlás igazi oka abban keresendő, hogy a nép teljesen iskolázatlan. A népoktatásra századok óta nem fordítottak semmi gondot, s teljesen elhanyagolták a közép és felső iskolákat is. Ez okozta a nemzet elmaradottságát. Ez az elmaradottság alig elképzelhető fokot ért el. Volt idő, mikor alig akadt az országban nehány ember, a ki a kisebb intelligencziát igénylő teendőket is helyesen el tudta végezni, s nem csak a közönséges bányászokat kellett hozatni idegenből, de még finánczokul is külföldieket alkalmaztak. Noailles márki említi, hogy maga a spanyol államtanács kimondotta, hogy főbb hivatalokra belföldit nem kell alkalmazni, mert vagy szerencsétlenek, vagy tudatlanok.

Ha csak a papi hatalom túltengésén mulnék, azon könnyebb lenne segíteni. Mint a hogy ezt a módot megpróbálták már eddig is. Kiűzték az országból a szerzeteseket, első sorban a jezsuitákat, a spanyol nemzeti rendet, de majdnem forradalom ütött ki e miatt, s a nép visszahozatalukat követelte «hogy szemeit e szent férfiakon legeltethesse». S a papi uralom ezt követőleg még nagyobb lett, az egyház még nagyobb vagyonok urává lett.

Vajjon nem-e lesz most is így?

Spanyolországot csak a népnevelés emelheti ki sülyedéséből.

Élnézzük képünkön Alfonz királyt és Canalejast, a miniszterelnököt, a mint munkánál ülnek a király dolgoz-ószobájában. Bizonynyal nemzetük sorsa fölött hoznak határozatokat. De az nem annyira attól függ, hogy minél több klastromot bezárjanak, mint inkább attól, hogy minél több iskolát nyissanak.

BROCKY KÁROLY SZÜLŐHÁZA TEMESVÁROTT.

A HÉTRŐL.

Paraszt képviselők. A fölirati vita első napjaiban gróf Apponyi Albert után a legnagyobb szónoki sikert egy paraszt képviselő, az úgynevezett gazdapárt fölirati tervezetének benyujtója, Szabó István aratta. Aratta pedig — és ezt különösen hangsulyozni kell — nem a maga személyes, etnografiai érdekességével, hanem a mondanivalójával és ennek az elmondásával, a mi semmiféle koncczessziót nem követelt a parlamenti szinvonaltól. A ki a magyar parasztembert igazán ismeri, annak ez a siker, ez a föllépés nem lehetett nagy meglepetés. A ki az életből nem tanulhatta meg, kulturtörténetünk adataiból is megállapíthatja, hogy a magyar parasztságban az értelem, az erkölcs és a talentum nemzeti tőkéjének olyan értékei pihennek és érnek a kétségtelenül egyre fokozódó érvényesülésre, a milyennel a maga alsóbb rétegeiben a világnak igen kevés nácziója dicsekedhetik. Ez értékek fejlődő kiválásának folyamatában e proczesszus legújabb területén a parlamentben az inkább csak furcsaságot és furfangot reprezentáló Makkai Zsigmondtól a tiszta, világos eszű, lelkes szavú, intelligens és olvasott Szabó Istvánig máris gyönyörű az emelkedés és kétségtelen, hogy még nagyobb lesz, míg a csúcsig ér. Egy dolognak azonban meg kell változnia. Az érdeknek, a melyet a parasztruhás képviselő a parlamentben képvisel, nem szabad speczifikusnak maradnia és értelmi készségének e speczifikus érdekek eszközévé degradálódnia. A hol a nemzeti egységre és a magyarság egységére oly óriási szükség van, mint minálunk, kerülni kell amúgy is fájdalmasan nagy tagoltságunk szaporítását. A kik a jobbágyságot eltörölték, nem voltak paraszt emberek, de azért bizonyára parasztpártiak voltak, a mint hogy ma se csak azok paraszt-pártiak, a kik az eke mellől és paraszt viseletben jöttek a törvényhozásba. A parasztságot nem szabad külön felekezetté, nemzetiséggé vagy szakmává tenni, illetve ilyen gyanánt lefoglalni. A köntös nem lehet politikai programm. A parlament nem osztályok különvalóságának, hanem a nemzeti egyetemességnek kell, hogy a képviselete legyen, a mely nem tagok, felekezetek és társadalmi rétegek, hanem csak a politikai elvek különbözősége szerint tagolódik.

*

Az új százas. A hirek harangszava jelenti, hogy új pénz áll a házhoz. A mostani százkoronás bankjegyek helyett újakat, rajzban, szinben más formát bocsátanak ki rövidesen. Erre az újításra bizonyosan nem az a tapasztalat indította a jegybankot, hogy a százkoronás mostani formájában nem lett volna elég kapós és kelendő. A bankók között is van szép, tetszetős, művészi és van művészietlen, csúnya, alkalmatlan formájú, de olyan érzékeny esztétikus még alig akadt, a ki azért utasított volna vissza egy tekintélyesebb, sőt kevésbbé tekintélyes bankjegyet is, mert a rajza vagy szinösszeállítása bántotta kifejlett műizlését. A törekvés azonban, hogy a legsűrűbben szem elé kerülő használati tárgy, a pénz, művészi becsben is emelkedjék, karöltve jár az izlés általános fejlődésével. A pénzverőkben és a bankjegy nyomtató intézetekben egyre több gondot fordítanak arra, hogy az érem vagy ábrázolat művészetet is dokumentáljon. A bankjegy szépsége, finom és művészi kiállítása bizonyos tekintetben honorálása is annak a bizalomnak, a melylyel a közönség ezt a papirost pénz helyett elfogadja. Ebből a szempontból mi megérdemelnők, hogy nekünk legyenek a világon a legszebb bankjegyeink, mert az a kedveltség, a mely minálunk, akár bizalomból, akár kényelemszeretetből, a használatban a papirospénzt elébe teszi az aranynak, a kopással járó sok aranyveszteségtől menti meg a pénztermelést. A papirpénz népszerűsége a kibocsátó bank tekintélyét is emeli. Elvárhatjuk tehát, hogy az új százkoronás még szebb lesz, mint a mostani, ámbár minden új bankjegy kibocsátása együtt jár egy fájdalmas igazságtalansággal. Azzal ugyanis, hogy az újat nem azok kapják, a kiknek a régi már elfogyott, hanem azok kapnak belőle csak, a kiknek még a régiből is van.

*

Liabeuf. A kivégzett franczia rendőrgyilkos csonka törzse már a földben pihen, talán az első fűszál is kihajtott már a sirján, de a csunya sorsu ember esetében van valami nagyon zaklató és nyugtalanító azok lelkének, a kik minden történő dologban természeti és erkölcsi törvények érvényesülését keresik. Ez a Liabeuf mint közönséges gyilkos került a hóhér kezére, de közönséges büneinek forrása nem közönséges. Nem anyagi haszonért ölt, sőt nem is szerelemféltésből, hanem — hogy a becsületét megtorolja. Az esete tudvalevő. Ezt a hiú, exaltált, hetvenkedő természetü párisi szabólegényt egy rendőrségi itélet azzal bélyegezte meg, hogy *kitartott férfinak* minősítette. A mit Liabeuf ezután egész addig művelt, a mikor fejét a hóhér a bárd alá szorította, nagyon valószinűvé teszi, hogy a rendőrség ebben a megbélyegzésben tévedett. Mert a mi ezután következett, az egy borzalmasan megbántott ember tragikus vergődése volt, vad, csúf, őrült és gyilkos dühöngése egy minden gonosz keveredésben is ért kes lelki mat riának: a becsületérzésnek. Csak az fájhat, a mi van. És ha Liabeuf minden kellemetlen és garázda természete mellett is valóban az lett volna, a mivé a párisi rendőrség bélyegezte, ez a bélyeg nem égette volna annyira a lelkét, a düh és a keserűség nem vadítja bele egy olyan harczába, a melynek föltétlenül és minden körülmények között az ő elpusztulásával kellett végződnie. Az igazságtalanság borzasztó méreg és a lélek kiváltságos erejére van szükség, hogy elviselhesse vagy kiheverhesse pusztító hatását. Liabeuf bizonyára nem volt erős lélek, sokkal kevesebb annál, semhogy mártir tudjon lenni, de több, semhogy élni tudjon abban a mélységben, a melybe egy téves itélkezés, egy fájdalmas igazságtalanság taszította. Szomorú és csunya sorsának az ő számára már nincsen, de a kik érdeklődő lélekkel és mérlegelő elmével vélik az élet jelenségeit, igenis van tanulsága. Minden betegségnél jobban kell óvakodnunk az igazságtalanságtól, a mely gyilkol és gyilkost nevel. És ettől a méregtől is legféltőbb gonddal azokat kell megoltalmazni, kiknek leggyöngébb a szervezetük: a lelkük és értelmük organizmusa.

*

Amerikai párbaj. Egy hót alatt két öngyilkosság, a melynek okára az elmaradhatatlan utolsó levél az *amerikai párbaj* misztikus fekete fátylát veti. El lehet mondani, hogy az amerikai párbaj, az állítólag lovagias életrehalálra mérkőzésnek ez a legromantikusabb éjféli formája divattá lett minálunk — az utolsó levelekben. *Fölkapták* azok, a kik okkal vagy ok nélkül elébe sietnek a halálnak. Mert hogy azoknak, a kik ezzel a fátyol-

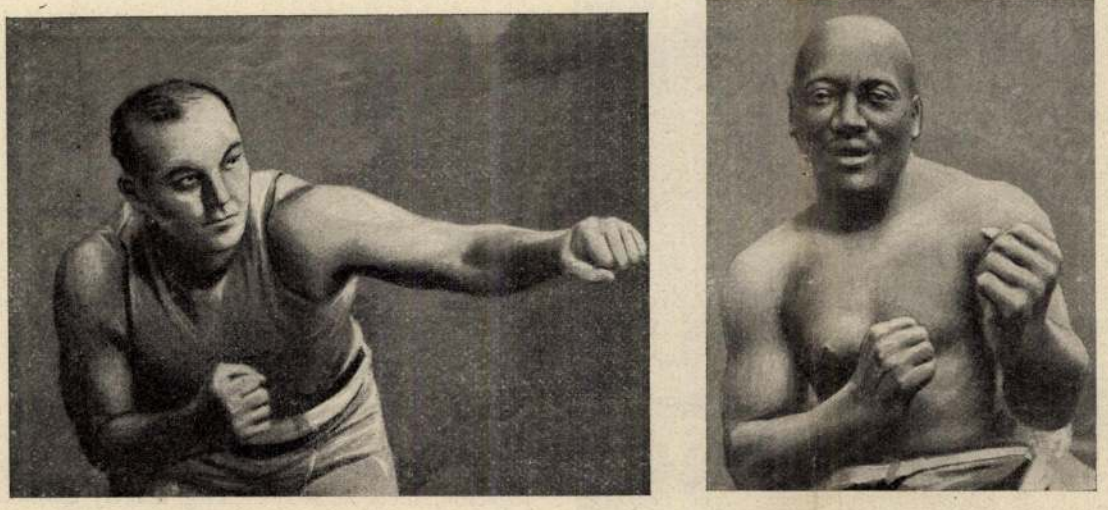

JEFFRIES (FEHÉR) ÉS JOHNSON (NÉGER) AMERIKAI BOXOLÓK.

lal takarják el szomorú elhatározásuk okát a világ szeme elől, a harmadrésze se vivott valóban amerikai párbajt azt egy egész csomó hatósági vizsgálat eredménye bizonyítja. Mi az oka tehát annak, hogy a halál önkénteseinek egy nevezetes része ezt az okot diktálja be a világnak, ezt az álarczot teszi fáradt, sápadt, eltorzult képére, mikor ama bizonyos nagy kapu küszöbén készül átlépni? A felelet erre a kérdésre egyszerű. Az ok: szemérem vagy hiúság. Az utolsó levél, a melyet az öngyilkos hátrahagy (vagy sokszor szerencsésen túlél) magyarázata kiván lenni a lázadásnak, a melyet szerencsétlen hőse az élet törvénye ellen elkövet. És elemien emberi dolog, hogy az öngyilkosjelölt a maga tragédiájának valami szép, hatásos és megrendítő magyarázatát kívánja akkor is, sőt annál inkább, ha a valóságos ok, a mely az életből kiüldözi, nem alkalmas anyaga ilyen visszhang keltésének. Mert nem abszolut törvény az, hogy az élet utolsó pillanata a teljes őszinteség pillanata. A kiben megvan az erkölcsi erőne vagy az erkölcsi gyöngeségnek az a mértéke, hogy legrejtegetettebb fájdalmas titkát is meg tudja vallani, terhét szivéről le tudja dobni, ez nem lesz öngyilkossá. Az öngyilkos éppen e vallomás keserves megalázkodása elől menekül a sír sötétségébe és ez a magyarázata annak, hogy a bevallott ok, az utolsó levél sokszor csak az igazi oknál tetszetősebb magyarázat, lárva, a melyet a boldogtalan menekvő bús végzetének arczára köt, hogy valóságos titka továbbra is titok maradjon, míg a félrevezetett mohó kíváncsiság hamis nyomon kutatja zsákmányát.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A kenyérkereső asszony. Feminista könyv a *Hollósné de Grobois* Nandin könyve, mert nő irta nők számára, de az apostolkodása nem harczi természetű, hanem abban áll, hogy kézen fogja társnőit és a tisztes kenyérkereső munka régi, meg ujonnan hódított területein mindeniknek megmutatja azt az utat, a melyen hajlandósága, képessége és képzettsége szerint a boldogulás felé haladhat. Háromszáz oldalas könyv ez a tisztán nők számára készült pályamutató, a mi erős bizonysága egyrészt annak, hogy a kenyérkereső asszony birodalma immár jócskán kiszélesedett, másrészt a Hollósné lelkiismeretességének, a mely ennek a birodalomnak egy mesgyéjét, dülőjét se hagyta figyelmen kívül. Ismertet, méltat és meg is birál minden pályát, foglalkozást, munkakört, a mely a nőnek kenyeret adhat, megmondja, mely hajlandóság és mely ismeret utal vagy képesit mindenikre, tanácsot ád, ösztönöz, de figyelmeztet is tapasztaltan, nagy biztossággal és azzal a komoly szeretettel, a mely az ilyen munkáknak teljes felelősségérzetét mutatja. Külön nagy értéke a könyvnek, hogy nemcsak a pályaválasztásra készülő nőknek ád útmutatást, hanem azoknak is megmondja mitévők legyenek, a kiket sorsuknak valamely hirtelen változása előkészület nélkül állít az élet legnagyobb problémája: a *miből éljek?* kérdése elé. A Hollósné könyve több, mint hasznos könyv: szükséges könyv, mert tapasztalat, jóakarat, tanács és segítség van benne.

Vadászati fegyvertan. Egy katona könyve, *Schneider* Árpád cs. és kir. hadnagyé és különös értéket ád neki, hogy tudtunkkal az első magyar nyelven írt szakmunka, a mely a maga sok embert érdeklő tárgyával foglalkozik. A könyv szakszerűen és pártatlanul ismerteti az összes modern vadászfegyvereket és ezek kezelését. A munka anyaga oly gazdag és sokoldalu, hogy minden vadászat- és fegyverkedvelő ember nagy hasznát veheti és mert Schneider hadnagy nemcsak a puskához ért kitünően, hanem a toll fegyverét is jól forgatja. A világosan és élénk magyarázó erővel irt könyvet a fegyverkezelés mesterségében járatlanabb ember is érdeklődéssel olvashatja.

Uj könyvek:

A kenyérkereső asszony. Pályamutató nők számára. Összeállította *Hollósné de Grobois* Nandin. A «Budapesti Hirlap» kiadása; ára 2 K. 50 fill.

Vadászati fegyvertan. Irta *Schneider* Árpád cs. és kir. hadnagy. Lampel-Wodianer kiadása.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Simay István, volt 48-as honvédtiszt, az aradi iskolák nyug. felügyelője és az aradi honvédegyesület elnöke Abbáziában. — Balogh László, negyvennyolczas honvédhadnagy, munkácsi városi nyug. főpénztáros 84 éves korában Munkácson. — Pető Menyhért Antal. Szent Benedek-rendi áldozópap, kiérdemült gimnáziumi igazgató és jószágkormányzó 59 éves korában Czelldömölkön. — Csókfalvi Raffaj Domokos, unitárius lelkész és esperes 68 éves korában

Svájci selyem a legjobb!

Kérjen fekete, fehér vagy szines ujdonságaiból **mintákat: Crêpon, Duchesse, Cachemire, Messaline, Côtelé, Eolienne, Shantung, Mousseline** 120 cm. széles, méterenként 1 K 20 fill. tól kezdve. Ruháknak, bluzoknak stbnek való **bársony** és **pelluche,** ugyszintén **himzett bluzok,** valamint batiszt, pamut, vászon és selyem **ruhák.** — Mi csakis garantáltan erős selyemszöveteket adunk el **vám- és portómentesen direct** magánvevőknek.

SCHWEIZER & Co., LUZERN U 23 (Svájcz.)

Selyemkivitel. — Királyi udvari szállító.

A **Bór-** és **Lithion-tartalmú vasmentes gyógyforrás**

Salvator

kitünő sikerrel használtatik **vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmainál** és **köszvénynél, a czukorbetegségnél, az emésztési** és **lélegzési szervek hurutjainál.**

Húgyhajtó hatású!

Vasmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tiszta!

Kapható ásványvizkereskedésekben vagy a Szinye-Lipóczi Salvatorforrás-Vállalatnál Budapest, V. Rudolf-rakpart 8.

Rendeléseknél szíveskedjék lapunkra hivatkozni.

ARCZÁPOLÁS.

A modern orvosi Kozmetika a szépség megőrzésére és fokozására előirja:

1. Csak olyan szappannal szabad mosdani, mely az arczbőrt nem száritja, nem ránczositja.
2. Csak olyan ártatlan kenőcsöt szabad az arczra kenni, mely nem tartalmaz vegyi szereket, hanem beivódik a bőrbe s azt táplálván, gátat vet a fonnyadásnak s elsimitja a ránczokat.
3. Masszirozni kell az arczot.

A 18 év óta fennálló

Kozmetikai Gyógyintézetben

melyet **dr. Jutassy József** bőrgyógyász, egészségtantanár vezet, arczápolásra olcsón lehet előfizetni s néhány hét alatt meglepő eredményt lehet elérni.

A kik az intézetet nem látogathatják, megveszik

Bőrápoló Készlet

név alatt Jutassy dr. receptjei szerint összeállitott bőrápoló szereinket (szappan, kenőcs, masszirozó készlet) és otthon önmaguk végzik a sikeres arczápolást.

A **Bőrápoló készlet** ára — bő használati utasitással — **5 korona.**

A **Bőrápoló készlet** azonban nemcsak a szép, tiszta, normális arcz és kéz bőrére való, hanem a kényes, érdes, durva, érzékeny, feszülő, száraz, petyhüdt, ránczos, hámlós, libabőrös, sömörös bőr ápolására, finomitására is szolgál.

A **Bőrápoló készlet** kiegészitője a **dr. Jutassy-féle Kozmetikus arczpor,** mely ártalmatlanságára fölülmulhatatlan; a bőrt nem száritja és mitesszert nem okoz. Arczporunk nemcsak szépiti és finomitja az arczbőrt, hanem védelmezi a lesülés és kiszáradás ellen s ezáltal a parlagi arczoknak is városias kinézést kölcsönöz.

Kozmetikus arczpor kapható **hófehér, rózsás** (paturel) és **sárgás** (krém) szinben. Nagy 5 K., kis 3 korona.

Bőrápoló készlet és **Kozmetikus arczpor** kapható minden nagyobb gyógyszertárban és drogériában. Direkt megrendelhető utánvéttel ezen czimen:

Kozmetikai Gyógyintézet

Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 4. I. em.

Dr. MAUBERIE párisi tanár

KORSZAK-ALKOTÓ TALÁLMÁNYA

a

PÁRISI VAJCRÊME

Ara 3 korona. Alaposan gyógyitja az arczbőr minden természetellenes tisztátlanságait és beteges képződményeit. —

Főraktár Ausztria-Magyarország részére **Nikolits Emil** gyógyszerésznél, **Nagybecskereken.** — Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.

Feketére fest ⋆ Hófehérre tisztit

hetenként sok 100 ruhát. naponta átlag 20.000 gallért, kézelőt.

Ruhák vegyileg tisztittatnak

HALTENBERGER ruhafestőgyárában

KASSA. — Alapitási év: 1810.

Serravallo

KINA BORA VASSAL

Hygienikus kiállitás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősitőszer gyengélkedők, vérszegények és lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősitő és vérjavitó szer.

Kitünő íz. 7000-nál több orvosi vélemény.

J. Serravallo, cs. és kir. udvari szállító **Trieste-Barcola.**

Vásárolható a gyógyszertárakban félliteres üvegekben K 2.60, literes üvegekben K 4.80.

Ha fáj a feje ne tétovázzék, hanem használjon azonnal **Beretvás pastillát**

mely 10 percz alatt a legmakacsabb migraint és fejfájást elmulasztja. — ***Ára 1 korona 20 fillér.*** — Kapható minden gyógyszertárban.

Készíti **Beretvás Tamás** gyógyszerész **Kispesten.** ⋆ ⋆ ⋆ ⋆ ⋆ ⋆ Orvosok által ajánlva. — Három doboznál ingyen postai szállitás.

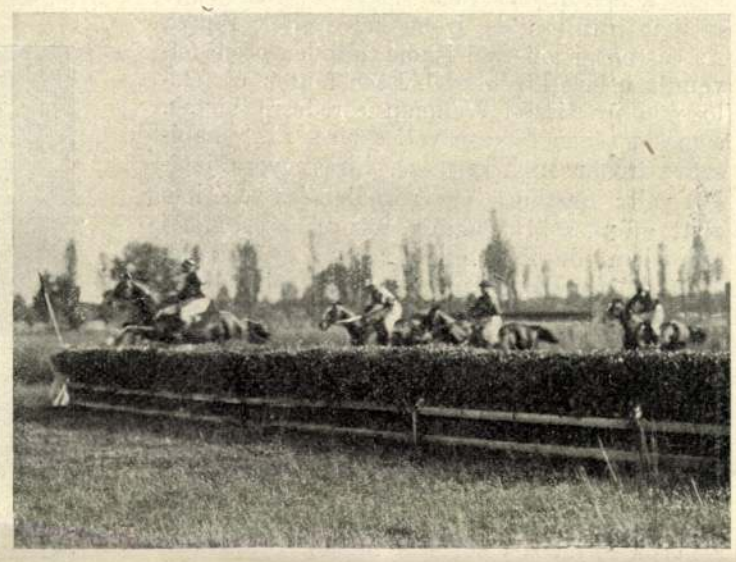

A SIÓFOKI LÓVERSENYEKRŐL. — 1. FELVONULÁS. 2. GÁTVERSENY. 3. KÖZELEDIK A VIHAR.

tem és jöttem is. Közbeszóltam: — Senki sem állította meg? — Senkinek sem volt ellene kifogása, — mondta Roger. — Sok idejébe került, — mondom én. — Három órát volt távol! — Nagyon jól esett a fürdés ma délután, — mondja Roger. Hm! Átadom a két ötkoronást, melyeket Roger nagyon különös mosolylyal vág zsebre. S ezzel látszólag befejeztük az ügyet. Én még megjegyzem, hogy a marchesa őrsége, úgy látszik, nem nagyon éber. Roger megint mosolyog, nem kevésbbé furcsán! Hm!

S azután Cromlech! A mennyire én ismerem, megbizhatok benne, mint önmagamban. Nincs titka előttem, legalább nem tudok róla; én semmit sem titkolok el előtte, a miről felteszem, hogy érdekelné őt. De alig, hogy Roger hazajött, Cromlech eltávozott! Véletlenül észrevettem, hogy előbb pár perczig még beszélgettek. Cromlech másfél órát van távol! Ha nem volnék ilyen becsületes, ráirányitom a telescopot. De így nem tettem meg. Hol volt Cromlech? Azt mondta: a templomban. Elhiszem, de a templom különös hatással volt rá. Gyakran szótlan, mogorva, elgondolkozik, zavart, állandóan a haja helyét dörzsöli, sőt velem szemben sem túlságosan szeretetreméltó? Vagy pedig széles mosoly ül az arczán! Talán egy új sírt talált? De nem; ezt megmondta volna. Mi történt Cromlechhel?

Első pillanatban Violetet, azt a kellemes modorút vonnám felelősségre. Vagy Norah szeme és szempillája tette? De én habozok. Mindkét esetben, természetesen asszony van a dologban. Violet önelégültté teheti a férfiakat, Norah felvidíthatja őket. De ezek ketten nem épen önelégültek, inkább az eseményekkel elégedettek; nem is vigak, inkább elgondolkozók. S boszankodnak, azt hiszem. Az ellenséges csapatnak, úgy látszik, nagy ereje van. Az ily könnyen elért nagy eredményeken megismerem a marchesa kezét. Meg van a magam véleménye arról, hogy mi történt Rogerral és Cromlechhel. Majd meglátjuk, holnap van a cricket match!

Később. Befejeztem volt a jegyzeteimet, s lefekvőben voltam, (holnap korán akarok fürdeni) mikor észrevettem, hogy lent felejtettem a könyvemet. Colston már lefeküdt, vagy elment valamerre. Mindegy; elég az ahhoz, magam mentem le. A könyvtár ajtaja nyitva állt; papucsban voltam; a lámpa még égett. Roger és Cromlech még fent voltak. A mint közeledtem, akaratlanul, zaj nélkül, (azt igazán nem kivánhatják, hogy köhögjek a saját házamban, mikor még hölgyek sincsenek jelen) meghallottam ezt az érdekes, jelentőségteljes, nagyon fontos párbeszédet:

Cromlech: — Szavamra mondom, köny volt a szemében!

Roger: — Stabb, mint úriemberek, tehetjük azt...?

Ekkor meghallották a csoszogást. Beléptem; mind a kettő zavartan felhajtott egy-egy pohár szódás whiskyt. Fogtam a könyvemet, s egy szót sem szólva, végignéztem őket. Láthatóan zavarban voltak; Roger elpirult, Stabb is megmozdult. Ott hagytam őket.

— Köny volt a szemében! — Mint úriemberek tehetjük azt? — A marchesa lassan, de biztosan halad!

Nem érdemes a naplót tovább kutatni; mert ő lordsága, megfeledkezve az ágyról, melybe eredetileg szánta magát, a szerelem természetére vonatkozó fejtegetésekbe merül.

Többek közt a következő kérdéseket intézi önmagához: 1. Elkerülhetetlen? 2. Kellemes? 3. Általános? 4. Okos dolog? 5. Hasznos? 6. Pillanatig tartó? 7. Örökké való? 8. Szabadakarattól függ? 9. Végzetszerű? 10. Gyógyítható? 11. Vallásos? (Jegyzet: «Kérdezd Cromlechtől») 12. Feltehető-e, hogy túléli a czivilizáczió fejlődését? 13. Egyáltalában miért létezik? 14. Nevetséges? Arról nem szól a krónika, hogy Lynborough lord megfelelt volna e kérdésekre. Bölcsen megelégedett azzal, hogy feltegye őket. De ha megfelel, érdemes lett volna leírni a naplóját.

— Mint úriemberek tehetjük azt...? — tette fel a kérdést Roger. De kérdése válasz nélkül maradt mindaddig, míg Lynborough felvette a könyvét, s eltávozott, hogy feljegyezze azt, a nyomán támadt feltevésekkel együtt. Stabb komolyan birálgatta, közben, szokásához hiven, a kopasz fejét vakarta.

— Ha egy ilyen dicső teremtés... — mondta Roger.

— Ha egy igazán értelmes és rendkivül rokonszenves nő... — mondta Stabb.

— Azt hiszi, hogy van joga valamihez, nos, úgy valószinűleg van is!

— Az álláspontja minden esetre tiszteletet érdemel, méltó rá, hogy udvariasan meghallgassák.

— Lynborough valóságos szörnyetegnek tűnik fel, hm...

— Ugyan, az Isten megáldja, Ambrose egy elkényeztetett gyermek! Hogy érdekelték a sirjaim! Nem tudom, mi hozta a templomba.

— Maga várt meg, hogy visszaereszszen azon az átkozott kapun.

— Ő maga kocsin hozott a kapunkig. Nem akart Scarsmooron átjönni!

Mindketten felsohajtottak. Mindegyik akart valamit mondani a másiknak, de meggondolták a dolgot.

— Azt hiszem, legokosabb volna, ha lefeküdnénk. Fog holnap reggel fürdeni?

— Ambrossal? Nem, nem fogok, Wilbraham.

— Én sem. Jó éjt, Stabb. És, gondolkozni fog felette?

Stabb érthetetlenül morgott. Roger félrehúzta a függönyt, s egy pillantást vetett Nab Grangera; az egyik ablakban világosságot látott, s azután aludni tért. Az ablak a valóságban (ha ugyan létezik a valóság!) Wenman ezredesé volt. Nem baj! There nothing is, but thinking makes it so. Az ezredes ébren volt, s ékes levelet irt a szabójának. Oly érzéseket szolgált, melyeket nem érzett; s ez gyakran előfordul.

Másnap reggel Lynborough zavartalanul ment fürdeni, és tért vissza. Nab Grange, úgy látszott, álomba merült; csak Goodenough látta, s Goodenough nem tartotta tanácsosnak, hogy rendes sétáját megzavarja. De reggelinél Roger és Stabb magaviselete különös, szinte titokzatos volt. Természetesen a cricketről folyt a szó, habár Stabb kijelentette, hogy őt nem nagyon érdekli, s hogy valószinűleg nem is lesz ott.

— Azt hiszem, lunchöt is kapunk majd, — mondta gondtalanul Lynborough. — Okosabb lenne, ha velünk tartanál, unatkozni fogsz itt egymagadban, Cromlech.

Látható tusakodás után Cromlech elhatározta, hogy részt vesz a cricket lunchön; Roger, mint a filbyi csapat tagja, természetesen szintén.

A játszmát a vendéglő mögötti tágas, fákkal

kerített mezőn játszották. Roger és Lynborough mellett Stillford és Irous képviselték Filbyt. Az easthorpi műszaki iskola minden ereje felvonult, a biró kivételével. Ezen fontos és felelősségteljes tisztet Wenman ezredesre bizták, a másik végen Davson volt a biró. Filby kapitánya Lynborough kertésze, hires, gyors játékos volt; Easthorp egy segédlelkész vezérlete alatt állott, a ki gyakran játszott az egyetemi csapatban, de még egyszer sem győzték le. A sorshúzás Easthorp javára dőlt el, s ezek elhelyezkedtek.

A kertész, ismerve gazdája hanyatlását, Lynborough lordot a mező szélére küldte. Ez örült neki; kevés labda jött az útjába, s kedvére gyönyörködhetett a lunch-sátor falaiban, a belsejét már előbb gondosan szemügyre vette, s nagyon elégedett volt; most a lunch eseményeit találgatta. Annyira elmerült, hogy csak a nézők és játszók körében támadt őrült kiáltozásra vette észre, hogy a kertész első labdájával túltett a segédlelkészen! Most a fiatal Woodwell dobott; s Lynborought még hátrább, a mező széle felé küldték. Woodwell dologhoz látott, de alacsonyan fogta a labdát. Lynboroughnak most alkalma nyilt néhány pontot szerezni szövetségeseinek. Roger kaput szerzett, s most némi büszkeséggel szemlélte ura működését. Egymás után több kapu elesett, de a fiatal Woodwell pontjai rohamosan szaporodtak. Ha birja, százat is csinálhat, s Filby jogos aggodalommal figyelte. A kertész, a ki rövid pihenőt szavazott meg magának, most újra kezébe vette a labdát.

— Úgy látszik, Peters elfelejtette, hogy én is játszom, — gondolta Lynborough. A következő perczben már örült e mellőzésnek. Woodwell most kapura játszott, az ötvenese lebegett a szeme előtt. Lynborough ráért körülnézni. Ott látta barangolni Stabbot a mező körül; azután, épen mögötte, mikor a kertész a vendéglő felől dobott, egy fogat hajtott elő. Négy hölgy szállt ki belőle. Padot hoztak nekik, s két inas rögtön hozzálátott a lunch elkészítéséhez, míg a vendéglői szolga asztalt tett egy lombos fa alá.

Lynborough sporthírneve bizony szenved ebben a történetben. De az okot a körülmények szolgáltatták.

Az a négy hölgy, ott a padon, nagyon érdekelte; a lunch sorsa életkérdés volt neki. Mikor végre visszatért a helyére, látta, hogy vagy féltuczat embernek terítenek odaát. Lesznek-e annyian? Mig Woodwell veszélyes harczára figyelt, vagy legalább is akart figyelni, a padról egyes beszédtöredékek hallatszottak át hozzá. A hölgyek arczát nem láthatta, de az alakokat meg tudta különböztetni.

A játszók mind Woodwell köré sereglettek. Neki magának 58 pontja, összesen kilenczvenhárom pontjuk volt. A kertész most alacsony labdával tette próbára az easthorpi championt; mostanáig Woodwell kikerülte azokat.

Lynborough egyszerre közvetlenül a háta mögött hallotta a hölgyek hangját. Azok, vagy néhányan közülök elhagyták a padot s közelebb mentek a játszótérhez. Legyőzhetetlen kiváncsiságtól hajtva egy pillanatra hátra nézett. Ugyanekkor a kertész leadott egy alacsony, egy különös labdát. Ezúttal Woodwell beléesett a kelepczébe. Előre ugrott és szembe fogadta. Érintette ugyan, de fellökte a levegőbe. A játszók feje fölött repült a magas égen át Lynborough lord felé.

— Vigyázz! — kiáltott a kertész. Lynborough visszafordult, de lelki egyensulya megbomlott. Szemét inkább a háta mögött álló marchesára, mint a feléje repülő labdára irányította. Nem volt képes biztos fogásra!

Csend uralkodott, a labda esni kezdett. Lynboroughnak volt egy pillanatnyi ideje. Figyelni akart, csak a labdára figyelni.

Az leesett, a kezébe; megfogta, de ügyetlenül, megfogta újból, roszúl, s végre a fűre ejtette! «Oh!» hangzott végig a mezőn. Lynborough tisztán hallotta, a mint valaki így szólt:

— Ki ez az ostoba, ügyetlen ember? — A marchesa volt. Hirtelen sarkon fordult, de a marchesa háttal állt feléje. Az arczát még sem sikerült meglátnia!

— Vége! — kiáltották. Lynborough alázatosan mentegetőzött.

Szájbély Kálmán m. kir. államvasúti igazgató, a kit a király most a Szent István-renddel tüntetett ki.

— Szemben álltam a nappal Peters, s ez megvakított, — magyarázta.

— Mintha a nap másként sütne az én szemembe uram, — mondta az szárazon. És fizikailag igaza is volt.

Peters legközelebbi dobásánál Lynborough jóvátette hibáját, mert Woodwell elérve az ötvenet, könnyelmű lett. Egy félkezű fogására, balról a levegőből, egetverő taps támadt. A lunchre hivó harang is megszólalt, a játékot is befejezték. A pontok száma 101. A legjobb dobó 52 ponttal. Jim (inasgyerek a műszaki iskolán) pontjainak száma = 0. Woodwell megkapta a megérdemlett ovácziót, Lynborough lord a sátorba sietett. A marchesa méltóságteljesen visszatért asztalához, a tölgyfa alá.

Mr. Dawson kitett magáért; a villásreggeli fényes volt. Stillford és Irous, mikor megpillantották, jobban mint valaha tisztában voltak a kötelességükkel, s erősen hitték, hogy a marchesa is meg fogja érteni. Viszont Venman ezredes kevésbé volt tisztában a kötelességével, előzőleg azt hitte, hogy a marchesával kell tartania. De a marchesa néhány sandwichről, s esetleg egy üveg claretről beszélt. Stillford azt mondta, hogy mint birónak a játszókkal kell tartania. Irous kijelentette, hogy «hallatlan gőgre» vall, ha nem teszi. Lynborough, a ki erősen dolgozott Dawson érdekében, végre is egy székre nyomta.

— Nos, a hölgyek vele maradnak, — mondta az ezredes, a kinek az utolsó kételye is eltünt egy művésziesen lehütött pezsgős palaczk láttára. A nab grangei összetartás elesett!

E perczben, mikor már visszavonhatatlanul az ünneplőkkel kellett tartaniok, a sátor függönyét félrevonták, s a nyilásban Lady Norah arcza jelent meg.

Mögötte állt Violet és miss Gilletson. Lynborough eléjük szaladt.

— Itt vagyunk, Lynborough lord, — mondta Norah. — A marchesa volt oly kedves, hogy tetszésünkre bizta, hogyan cselekedjünk, s mi azt tartottuk, hogy pompás tréfa lesz a cricketezőkkel villásreggelizni.

— Nagy kitüntetés ez a cricketezőkre. Engedje meg, hogy a kapitányunkat bemutassam, mr. Peters. Melléje kell ülnie. Miss Dufaure, nem ülne mr. Jeffreys mellé, az ő kapitányuk, miss Dufaure, mr. Jeffreys. Ön, miss Gilletson, mr. Davson és én közöttem fog ülni. Rendben volnánk. Nos, Venman ezredes? Mi baj van?

Venman felállt. — A—a marchesa! — mondta. — Nem, nem hagyhatjuk magára.

Lady Norah közbeszólt. — Oh, Helena egyenesen megmondta, hogy nem számit az urakra. Lássák, ő ismeri a szokásokat.

A marchesa kétségtelenül mondta mindezeket. De az kétes, vajjon Norah hiven utánozta-e a módot, s a hangot, melyen mondta. A jeges pezsgő azonban legyőzte az ezredest. A megkönnyebbülés sóhajával ült vissza helyére. Vagy egy negyedóra hosszat élénk lakmározás folyt.

Mr. Dawson, kezében a pohárral, felállt. — Hölgyeim és uraim, — így szólt, — szónok ugyan nem vagyok, de azért éltetem kitünő szomszédunkat, a ki ma szeretetreméltó házigazdánk is, Lynborough lordot. Éljen ő lordsága!

— Én igazán nem tudtam, hogy ő adja a lunchöt, — súgta Venman ezredes.

— Az ő lunche? — bólintott Irous kérdőleg Stillford felé.

Ez nevetett. — Úgy látszik. Ezek után nem igen dobhatjuk ki Nab Grangeból!

— Nos, pompás czimborának látszik, — mondta Irous kapitány.

Lynborough elismerően bólintott, és miss Gilletsonnal flirtelt; arczán elégedett mosoly játszott. Mind itt voltak, s a marchesa egyedül villásreggelizett a mező tulsó oldalán! Ez valóban egy újabb ék volt! Ördöngös tervei czélt értek. Meghódította Nab Granget! Mindenestől átpártolt, magára hagyva vezérét.

Egyszerre, győzelme, s egy bizonyos, nem jogtalan, szánalom közepett, melyet egyaránt érezhetett a legyőzött ellenség, s a bajban levő szépség iránt, észrevette, hogy valaki hiányzik a társaságból. Stabb nem volt jelen! Pedig Stabb kijött a mezőre. Ujra szemügyre vette a társaságot. Nem, Stabb nem volt köztük. Sőt, mi több, a második szemlénél vette észre, Vilbraham Roger is hiányzott. Biztos, hogy Roger sincs jelen, már pedig, bármint cselekedjék is Stabb, Roger semmi áron sem mulasztaná el a lunchöt!

Lynborough szeme elborult; összeszoritotta ajkát. Miss Gilletson észrevette, hogy elcsendesedett. Nem birta tovább. Azon ürügy alatt, hogy sör után néz, felállt, s az ajtóhoz lépett. A lombok árnyékában villásreggelizett a marchesa, de nem egyedül, nem szomorúan. Volt társasága, s a szellő víg nevetés hangját hozta a harczteren át. Stabb hatalmas alakja, Roger feltünő dressje eléggé elárulták a valót.

— Bravo, Helena! — mondta magában.

A cricket match folytatása nem igen érdekelte. Filby várakozáson felüli sikert ért el (Wilbraham harminczhét pontot szerzett), de Lynborough pontjai nem növelték a győzelmes összeget. Easthorp második kezdetében, a mi nem lehetett hatással a végeredményre, Peters dobni hagyta, s ő megszerezte Woodwell kapuját. Ez minden esetre nagy dolog volt; de az egész napot véve, kevesebbet nyert, mint a mennyire számított. **Folytatása következik.)**

BROCKY KÁROLY SZÜLŐHÁZA TEMESVÁROTT.

Temesvár városa kegyelettel ápolja hirneves szülöttének, *Brocky* Károlynak, a főleg Angliában nagy hírnevű festőművésznek emlékét. Ennek a kegyeletnek újabb szép jele az az emléktábla, a melyet most készítenek Brocky szülőházára. Szentkláray Jenő pontos kutatások által kijelölte a művész szülőházát, mely Temesvár Belvárosában a Jenőherczeg-utcza 12. számu ház.

A művész szülőházának közvetlen szomszédságában látható, szembenállva balfelől az u. n. *Weldin-féle* ház. A Weldin-család ma is élő utódjánál, Weldin József ügyvéd birtokában ma is található két nagybecsü Brocky által festett arczkép. A dolog magyarázata az, hogy az öreg Weldin, ki jómódú temesvári pékmester volt, sógorsági viszonyban állott a művész atyjával. Ő vette észre a kis Brockynak korán mutatkozó művészi tehetségét, az ő pártfogásával adták a temesvári rajziskolába és az ő segélyével indult majd később az egykori szegény borbélyinas Bécsbe, hogy valamiképen a festőakadémiába bejuthasson.

A Szépművészeti Múzeum vezetősége elhatározta, hogy a temesvári múzeumot egypár értékesebb Brocky-képpel fogja gazdagitani.

Lovas Imre.

A SPANYOLOK ÉS A PÁPA.

⊙ Az a küzdelem, mely jelenleg a pápai hatalom és a legkatholikusabb ország, a spanyol királyság között folyik, egyike a világtörténet legérdekesebb epizódjainak. A két ellentábor vezérei, egyrészt Canalejas, a spanyol miniszterelnök, másrészt Merry del Val, a szintén spanyol származású pápai államtitkár ma még egyforma erővel tartják pozicióikat, egyforma reményekkel várják az ütközet kimenetelét, s mi, a kik távolból szemléljük az eseményе-

lázatlan vagy gonosz iskolába sodródott és mindenesetre — szegény, nyomorgó. A pénzes szekrényért ment bűntudatlanul bűnös kalandra, de, mikor bent volt — a meleg kályhához húzódott. Mert gémberedett, vézna teste ezt a meleget jobban szomjazta, mint a mennyire a zsákmány vágya a gondolatát fűtötte. A lopás helyett beérte azzal, hogy — meleg helyen aludt. És talán nem is érezte magát vesztesnek; mert ha mindig meleg helyen alhatnék, aligha jutna eszébe — rablónak lenni.

*

Az ál-tettes. A vezérkari századosok ellen megkisérlett mérgezési merénylet szereplői között is megjelent ime, még mielőtt az igazi tettest elfogták a szenzációs és világraszóló bűnesetek egy már tipikussá váló alakja: a *befurakodó*. Ez az alak időről-időre más köntöst vesz magára. Régebben tanúnak jelentkezett valami szenzációs vallomással, a melyről azonban rövidesen kiderült, hogy: mese. A mennyire érdekes, annyira hazug. Ez is veszedelmes szereplés volt, mert a tettesét a hatóság félrevezetéséért vonták kérdőre. De ez a jelmez, ez a másik úgy látszik divatját multa. A nagy bűnesetek legújabb befurakodója még ennél is veszedelmesebb, tehát izgalmasabb szerepet választ magának. Egyenesen a *tettesnek* adja ki magát. Megjelenik és olyan vallomást tesz, a mely a hóhérnak kínálja oda a nyakát. Ez a szereplő, az ál-tettes megjelent a minapában is a Steinheil-ügy bírái előtt, magára vállalván, hogy ő gyilkolta meg a párisi festőt és ennek anyósát. Most meg a bécsi rendőrségnél jelentkezett egy ember, előadván, hogy a cziankáli pirulák gyártója és elküldője ő volt. Párisban is, Bécsben is hamar kiderült, hogy a ki gyilkosnak jelentkezett nem volt, nem is lehetett a gyilkos, a kit kerestek. Mi tehát az, a mi bűntelenül az akasztófa árnyékába vonzza ezeket az embereket? Hamis nyomra akarják csábítani a kutató igazságszolgáltatást? Fedezni és megmenteni akarják az igazi bűnöst? Erre is van eset, de ez az eset a legritkább. A vizsgálat legtöbbször azt deríti ki, hogy ezeknek az embereknek teljességgel semmi közük se volt se az esethez, se ennek szereplőihez. A jelentkezésük nem történt se a nyomozás munkája ellen, se az igazi bűnösért vagy bűnösökért. Ezek az emberek tehát egyszerűen az ambiczió, mindenesetre a legbetegebb ambiczió és a hir-vágy, mindenesetre a legperverzusabb hirvágy tébolyodottjai. Hiszterikus lelkek, azzal a féktelen vággyal, hogy: hiresek, emlegetettek legyenek. Hogy olyan helyre kerüljenek, a hol mindenki izgatottan és feszülten figyelje őket. És azért képesek elrabolni a gyilkos — bűnét is és más kiemelkedő helyre nem juthatván, — az akasztófával, a vesztőhelylyel is beérik. Mert ez is — *látható hely.*

*

A Messenger-boy és társai. Egy vállalkozó engedelmet kapott a hatóságtól arra, hogy gyors-kézbesítő intézményt rendezzen be, a féle hordár-telepet, a mely uniformisos, kerékpáros gyermekekkel dolgozik. Ezek a bicziklis gyermekek telefon-hivásra azonnal megjelennek és viszik a levelet vagy kisebb paksamétát oda, a hová küldik őket. Ennek az intézménynek az őshazája London, a hol nem állanak hordárok az utczasarkokon, mert felnőtt ember nem igen vállalkozik erre a mesterségre. Hogy szükség van-e rá Budapesten, a hol temérdek hordár lézeng: ez a kérdés legfölebb a vállalkozónak fontos, nekünk nem. Nekünk egy más kérdésünk van. Az tudniillik, hogy: mért nevezi a budapesti vállalkozó a maga *kifutó gyerekeit* vagy *postás fiúit messenyer-boy*-nak? Hogy Londonban így nevezik őket, ez ép oly természetes, mint a milyen furcsa, nevetséges és logikátlan, hogy Budapesten így nevezzék. Mert Londonban tudvalevően angolul beszélnek, de Budapest nem angol város, hanem magyar. De egyáltalában szembeötlő újabban miánlunk az idegen firma kapóssága és hódító divatja. Az idegen forma ezuttal nem német, hanem angol. A város előkelőbb negyedeiben látunk mindenfelé és mindenféle új üzleteket, a melyeknek drága és igazán izléssel készült czégtábláin csupa angol szó ragyog. Mintha csupa angol emberéi lennének és csupa angol vevőre számítanának ezek a boltok: irógép-raktárak, kalap- és czipőüzletek, órásboltok

Mader Richárd vezérkari százados, a bécsi cziankáli-mérgezés áldozata.

és divatárúkereskedések, holott a gazdáik becsületes budapesti benszülöttek és van közöttük, a ki annak a néhány angol szónak a helyes kiejtését se tudja, a mely az üzlete homlokán ragyog. Attól tehát igazán nem félünk, hogy ez a divat elangolosíthatná a magyar Budapestet és ha mégis megszólal a boszúságunk ezen az új szokáson, ennek más az oka. De van oka. És ez az, hogy az angol nyelvű firma az angolságával kiválóságot, rangot akar jelenteni. A bolt nagyobb előkelőségét, a portéka nagyobb finomságát, az üzlet erkölcsének nagyobb szolidságát, mint ott, a hol *csak* magyar a czég. Igaz, hogy az angol árú és az angol kereskedő szolidsága világhirű és elismert. De ezt a hirt, elismerést és hitelt nem az angolsága szerezte, hanem a szolidsága. Minden nyelven lehet jó portékát kínálni és becsületesen kereskedni. Az üzlet renommeját és tekintélyét nem az angol firma adja, hanem az, hogy jó árút árulnak benne méltányos áron. Ehez pedig nem kell angolul tudni és a magyar nyelvet kiközösíteni. A magyar nyelvet nem engedhetjük az üzleti világban sem olybá lefokoztatni, hogy a használata másodrendűséget, kisebb értékűséget és kisebb megbizhatóságot dokumentáljon. Ez a divat, hasonló erkölcs szárnyán másutt is jelentkezett már, nevezetesen Firenzében. De a világ e legszelidebb lelkű városának polgárságában is olyan föl-

Hofrichter Antal főhadnagy, a kit a bécsi cziankáli-mérgezéssel vádolnak.

háborodást támasztott, hogy a Via Calzazoli és Via Tornabuoni előkelő, úgynevezett *angol üzleteinek* tulajdonosai plakátokon voltak kénytelenek védekezni azzal, hogy csak a sok angol vevőjük kedvéért használják az angol firmát. De vajjon a mi angol firmás boltosaink hol veszik majd hasonló védekezéshez — az angol vevőt?

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Rovás és rovásirás. Emlékezetes az az 1902-ben lezajlott nagy vita a rovás-irás ügyében, melynek kiinduló pontja Fadrusz János, a szobrász volt, a mikor a zilahi Tuhutum-emlékre rovásirással vésett rá egy ősinek tartott verset. Az Akadémia akkor bizottságot küldött ki a kérdés alapos felkutatására, a Nemzeti Múzeum megbizásából pedig különösen *Sebestyén* Gyula vetette rá magát nagy hévvel a rovás, rovás-irás s a vele kapcsolatos kérdésekre. Az ő kutatásainak eredménye az a terjedelmes könyv, mely most *Rovás és rovás-irás* czímen a Magyar Néprajzi Társaság kiadásában látott napvilágot. Sebestyén nagyon széles alapon tárgyalja a kérdést, a rovás hiteles néprajzi emlékei és a régi székely irásról szóló, ugyancsak hiteles történeti följegyzések vezették arra, hogy a rovott irásjegyek és a máig is rovott tulajdonjegyek és számjegyek közös technikán alapuló körét a jelenben és multban tanulmány tárgyává tegye s eredményeit vonatkozásaik révén ne csak az ural-altáji rokonnépekre, hanem a velük művelődési kölcsönviszonyban állott indogermán népekre is kiterjeszsze. Kutatása tehát felölel a rovásirással együtt mindent, a mi nálunk rováson szerepelt, tehát a betűrovással rokon számrovás és tulajdonjegy történetét és néprajzát is. Így állapítja meg a magyar számrovás keleti eredetét s azt, hogy a fél Európát sarczoló magyarság ismertette meg a németekkel, az összes szláv népekkel, továbbá a balkáni oláh és új-görög néppel is az elszámolások nyilvántartására fölöttébb alkalmas számrovást és a rovás törzsökös magyar nevét.

Brocky Károly festőművész élete és művei. Lapunk olvasói emlékezhetnek még azokra a közleményeinkre, melyekben újabb és régebbi időben Brocky Károlynak, a külföldön, Angliában élt és működött magyar festőművésznek életéről és munkásságáról emlékeztünk meg, legutóbb *Nyári* Sándor újabb, eredményes kutatásai alapján. Brocky 1807-ben született Temesvárott és 1855-ben halt meg Londonban. Az angol közönség nagyon szerette, kivált mint arczképfestőt, de egyéb festményeivel is, különösen akt-képeivel kitünő dolgokat alkotott. A londoni művészi és társadalmi életben jelentékeny szerepet játszott; művei ma is ismertek és kedveltek az angol műgyüjtők és műértők előtt; idehaza is van belőlük néhány, a Szépművészeti Múzeum és magánosok birtokában. Nem volt a műtörténetnek korszakot jelölő nagysága, de a maga korában a kiváló művészek egyike volt, külföldre a hazai viszonyok mostohasága kényszerítette. Megérdemli tehát azt a szép és kegyeletes megemlékezést, a mely most jelent meg róla *Nyári* Sándor tollából egy terjedelmes, kimerítő életrajzi monographia alakjában. Nyári Sándor összeszedte az összes rendelkezésre álló adatokat, idehaza, mint ismételt angolországi utazásaiban, felhasználja egész terjedelmükben Rónay Jáczint följegyzéseit (Rónay angolországi tartózkodása alatt jutott Brockyval érintkezésbe), a mi művét csak felkutathatta, mind áttanulmányozta s így teljes anyaggal dolgozik. Megrajzolja a művész ifjukorát, tanulmányait a bécsi képzőművészeti akadémián, majd Párisban, azt a hatást, a melyet a régi mesterek s az egykorú franczia festők tettek rá, első londoni utazását, bécsi tartózkodását, megtelepedését Londonban, Viktória királyné udvari festőjekép való szereplését, élete végső szakán a magyar emigránsokkal való érintkezését, halálát. Felkutatta a művei keletkezésére és sorsára vonatkozó adatokat, a könyv illusztráczióiban bemutatja a főbb műveket szines vagy fekete másolatban. Kiállításra nagyon szép, tartalomra becses könyv, létrejövetele első sorban a temesvári Arany János-társaságnak köszönhető, a mely irásával a szerzőt megbizta s a könyvet nagy költséggel kiadta.

A történelmi materiálizmus. *Gorter* Hermann ily czimű munkáját magyar fordításban adta ki *Pogány* József. Egyike ez azoknak a szinte beláthatatlan mennyiségű német könyveknek, melyek a szoczializmussal foglalkoznak, de megvan az a jó tulajdonsága, hogy tárgyilagosan, tendenczia nélkül fejti ki a történelmi materialista világnézetet, e mellett világosan, közérthetően van irva s így tájé-

MIKULÁS-KÉSZÍTŐK.

koztatónak, érdeklődő olvasók számára, jól használható.

Péterfy Jenőről sok gonddal összeállított, meleg szeretettel írt kis könyvet adott ki *Rédey* Tivadar. Nem akarja újra felfedezni Péterfyt, saját bevallása szerint nem akar egyebet, mint azokat a megállapításokat, melyeket mások avatottabb tollal végeztek, magával Péterfyvel illusztrálni. Más szóval magukból az iró munkáiból igyekszik rekonstruálni gondolkodása módját, munkája természetét, belső egyéniségét. E czélból feldolgozta Péterfynek nemcsak összegyűjtött munkái két kötetét s egyéb nagyobb műveit, hanem apró hirlapi czikkeit, színi birálatait is. Nagy és teljes anyaggal dolgozik tehát s meg kell adni, hogy megbizható, jó tájékoztatót ad annak kezébe, a ki Péterfy munkáit olvasva, összefüggésükben akarja őket látni.

Shakespeare. Raleigh Walternek, az oxfordi egyetemen az angol irodalomtörténet tanárának Shakespeareről szóló könyvét adta ki az Akadémia. Ez a könyv 1907-ben jelent meg először s azóta nagy tekintélyre emelkedett, mint körülbelül a legjobb rövid összefoglaló Shakespeare-könyv, a mely a tudományos kutatás anyagának teljes készségével, szép formában tárgyalja Shakespearet és munkáit. A magyar fordítás dr. *Cseke* Marianne műve. A végéhez függelék van csatolva, melyben *Bayer* József állította össze Shakespeare drámáinak időrendjét hazánkban.

Uj könyvek:

Rovás és rovás-irás. A Magyar Nemzeti Múzeum megbizásából végzett tanulmányok alapján irta *Sebestyén* Gyula. Budapest, a Magyar Néprajzi Múzeum tulajdona; ára 15 korona.

Brocky Károly festőművész élete és művei. (1807—1855). Irta *Nyári* Sándor. A temesvári Arany János-társaság kiadása. Budapest, Pallas-részvénytársaság.

A történelmi materializmus. Irta *Gorter* Hermann. Fordította *Pogány* József. Budapest. Haladás könyvkiadóvállalat; ára két korona.

Péterfy Jenő. Irta *Rédey* Tivadar. Budapest.

Shakespeare. Irta *Raleigh* Walter. Angolból fordította dr. *Cseke* Marianne. Átnezte dr. *Reichard* Piroska. A függeléket összeállította Bayer József. Budapest, M. T. Akadémia kiadása.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Hosszumezői dr. Ruzinkay Gyula, nyug. kir. közegészségügyi felügyelő, Győr vármegye volt tiszti főorvosa, tartalékos m. kir. honvédezredorvos életének 72-dik évében Pettenden. — Breuer Ármin, Temes vármegye tiszti főorvosa, az országos közegésségi tanács tagja, 61 éves korában Temesvárott. — Berecz János földbirtokos, Érsekujvár város nyug. gazdasági tanácsosa, 77 éves korában Érsekujváron. — Törköly János, a rozsnyói ágostai evangélikus főgimnázium vallástanára, 57 éves korában Rozsnyón. — Borszörcsöki Egressy László, nyug. posta- és távirófelügyelő életének 43-dik esztendejében Budapesten. — Bede Gyula, a budapesti tudományegyetem gazdasági hivatalának ellenőre 57 éves korában Budapesten. — Id. Kerner György állampénztári segédpénztáros életének 55-dik esztendejében Budapesten. — Radig Alajos magánmérnök, a Mátrai, Feik és Társa-czég régi munkatársa, életének 61-dik évében Budapesten. — Simkovits Gyula adóhivatali tiszt Budapesten. — Fazekas Lajos déli vasuti nyug. pályamester, 42 éves korában Budapesten. — Blahos Manó, Károlyi Imre gróf uradalmi főerdésze, 53 éves korában. — Brikovits János, a «Pester Lloyd» főszedője 51 éves korában Budapesten. — Lippmann Dénes, volt honvéd hadapródnövendék, életének 20-dik évében Pest-Szentlőrinczen. — Mariel Gyula VI. gimnáziumi tanuló 18 éves korában Budapesten. — Joveskó László tengerész-kadét 20 éves korában Alexandriában. — Kádár Szilveszter, pápai kamarás, Mindszent község plébánosa. Csongrád vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, 40 éves korában Mindszent községben. — Pokorny Gusztáv, a 16. gyalogezred századosa, 35 éves korában Budapesten.

Foulard - Nyers Bast- Chiné - Skót - **Selyem** és «Henneberg»-selyem 1 K 35 f.-től felj. **bérmentve** és **vámmentesen.** Minta postafordultával. Megrendelések bármily nyelven ○○ intézendők: ○○

an Seidenfabrikt. **Henneberg in Zürich.**

A **Bór-** és **Lithion-tartalmú vasmentes gyógyforrás**

Salvator

kitünő sikerrel használtatik **vesebajoknál,** a **húgyhólyag bántalmainál** és **köszvénynél,** a **czukorbetegségnél,** az **emésztési** és **lélegzési szervek hurutjainál.**

Húgyhajtó hatású!

Vasmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tiszta!

Kapható ásványvizkereskedésekben vagy a Szinye-Lipóczi Salvatorforrás-Vállalatnál Budapest, V. Rudolf-rakpart 8.

Köhögés rekedtség és hurut ellen hasz. nálj on valódi **Réthy-féle czukorkát** pemetefii kivonattal. Ára 60 fillér.

Feketére fest * Hófehérre tisztit

hetenként sok 100 ruhát. naponta átlag 20.000 gallért. kézelőt.

Ruhák vegyileg tisztittatnak

HALTENBERGER ruhafestőgyárában

KASSA. — Alapitási év: 1810.

Serravallo

KINA BORA VASSAL

Hygienikus kiállitás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősitőszer gyengélkedők, vérszegények és lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősitő és vérjavitó szer.

12666 Kitünő fz. 6000-nél több orvosi vélemény.

I. Serravallo, cs. és kir. udvari szállító **Trieste-Barcola.**

Vásárolható a gyógyszertárakban félliteres üvegekben K 2.60, literes üvegekben K 4.80.

SVAICZI SELYEM A LEGJOBB.

Kérjen mintákat ujdonságainkról feketében, fehérben és szinesben: **Eolienne, Cachemire, Shantung, Duchesse, Crêpe de Chine, Côtelé, Messaline, Mousseline** 120 cm. széles, méterenként K 1.20 és feljebb. **Bársony** és **plüs** ruháknak és bluzoknak stb., ugyszintén **himzett bluzok** és **ruhák** batisztban, szövetben, vászonban és selyemben. Csakis szavatoltan szolid selyemszöveteket árusitunk közvetlen a magánvevőknek bérmentve és már elvámolva.

SCHWEIZER & Co., LUZERN U 23 (Svaicz.)

Selyemszövet kivitel. — Királyi udv. szállító.

Az előkelő hölgyek csak a

PARK-CLUB- CRÉME :: :: ILLAT :: :: :: POUDER :: SZAPPANT

használják. Főraktár **BAYER ANTAL** gyógytára Budapest, Andrássy-út 84. sz. — Kapható azonfelül Kartschmaroff, — Lux, Neruda, Molnár és Moser és Utasi utóda drogueriákban. —

Ridikül

a legnagyobb választékban kapható

Divatos női **kézitáskák** kizárólag jobb minőségben

Papek József böröndös és finom bőráru készitőnél

Budapest, VIII., Rákóczi-út 15.

○ Árjegyzék ingyen és bérmentve. ○

Steckenpferd-Liliomtejszappan

legenyhebb szappan :: a bőr részére. ::

Ha fáj a feje ne tétovázzék, hanem használjon azonnal **Beretvás pastillát**

mely 10 percz alatt a legmakacsabb migraint és fejfájást elmulasztja. — *Ára 1 korona 20 fillér.* — Kapható minden gyógyszertárban.

Készíti **Beretvás Tamás** gyógyszerész **Kispesten.** * * * * * * Orvosok által ajánlva. — Három doboznál ingyen postai szállitás.

44. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, NOVEMBER 1.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónikás*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

BROCKY KÁROLY HAT KÉPE.

Az a hat festmény, melyet ezúttal Brocky Károlytól bemutatok, három iskolát képvisel: az olaszt, az osztrákot és az angolt. Az egyik egy kedves nápolyi emlék, melyet egyik személyes barátjának ajándékozott, kinek leánya, Miss Florence Klein mai napig is birja. Egy nagyon bájos nápolyi idyll, mely bár vizfestmény, a ragyogó szinek üdesége mégis különös frisseséget és bájt kölcsönöz a képnek. A nápolyi ifjú egy útszéli kövön ül, melyre barna köpönyegét terítette, s beszélgetésbe bocsátkozik egy fiatal nápolyi lánynyal, kinek piros szoknyája, zöld köténye és fehér fejkendője az élénk szinek daczára rendkívül harmonikusan olvad bele a lehelletszerűen festett, szinte illatozó tájba, melyből a két alak oly plasztikusan domborodik ki. Az arczok elevensége, a húsrészek lágysága, az arczok és kezek finom rajza kiváló helyet biztosítanak a képnek Brocky Károly előkelő művészetében. A háttér, mely alárendelt szerepet játszik, csak keretül szolgál a két alaknak, hogy ezek elevenségét, természetes szépségét jobban kifejezésre juttassa. A művésztől kevés vizfestményt ismerek, s azt hiszem, kevés is létezik, de az ismertek közt ez a festmény elsőrendű helyet foglal el. Ezt a képet az Olaszországban való tartózkodása alatt festette a művész, a nápolyi tarka és eleven népélet hatása alatt, melynek pezsgő élete okvetlen leköthette figyelmét.

A másik kép, Krisztus feje, osztrák befolyás alatt készült. Ez a kép tulajdonképen tanúlmány az eperjesi templomban levő «Krisztus és a szamariai asszony» czimű oltárképéhez, melyet a művész az 1845—46-iki években Londonban festett, tehát akkor, midőn már másodszor került, most már véglegesen, Angliába. Brocky Károly mint jómódú, keresett és az angol udvar által is foglalkoztatott festőművész azért volt Bécsben, hogy menyasszonyát: Tschida Jozefint feleségül vegye.

A leány anyja nem tudott azzal a gondolattal megbarátkozni, hogy gyermeke olyan messze elkerüljön, s így a házasságból semmi sem lett. Be van igazolva, hogy Brocky ezúttal hosszabb ideig volt Bécsben, s kétségtelen, hogy az ottani festészettel, a biedermayer-termékkel, megint foglalkozott. Ennek a hatása alatt festette meg Londonban az eperjesi oltár-

MRS. NORMAN WILKINSON ARCZKÉPE. — Brocky Károly festménye.

NÁPOLYI PÁR. — Brocky Károly festménye.

képet. Ezen a képen Krisztus, kinek feje teljesen profilban látható, a kút káváján ül terebélyes fa alatt, jobbját felemeli, baljával szivére mutat. Előtte a szamariai asszony áll, két kezét a kút káváján álló korsón pihentetve, — távolabb állanak Szent Péter és Szent János, továbbá egy harmadik alak, kinek azonban csak a feje látható. A háttér gyönyörű tájék s a dombon túl látható Szikkár városa.

Ezt a képet jól ismerem, s mikor tavaly meglátogattam Miss Florence Kleint, kinek tulajdonában megláttam ezt a gyönyörű Krisztus-fejet, nagyon megörültem az eperjesi oltárképhez készült tanúlmánynak, a mely tulajdonképen teljesen, művésziesen kidolgozott egész, azzal a különbséggel, hogy míg az eperjesi oltárkép olajfestmény, addig a londoni Krisztus-fej pasztell. De ez a pompás fej is azt bizonyítja, hogy Brocky Károly a festészet minden technikájában járatos volt s eszközeivel művészi alkotást birt produkálni. Ez a Krisztus-fej a plasztikai elevenség maga, s még apró részleteiben is, mint az orr és a szem tájékán látható, annyi elevenséget bir tárgyába vinni, hogy szinte megkapó, s az arcz annyira beszédes, kifejezésteljes, hogy elevenségére nézve a szemlélőt szinte megtéveszti. E mellett a haj és a szakáll annyira puha, selymes, hogy bámulnunk kell a művész sokoldalú tudását.

A többi képek már angol művek, s angol befolyás alatt készültek.

A női tanulmányfej egy szimpatikus arczot mutat, melyen nem annyira a festés és a szép plasztika, mint inkább a gyönyörű rajz kelt figyelmet. Egy ábrándozó, elmélázó leányka feje, ki selymes haját babérlevelekkel diszíti fel, kinek gondolatvilága a messzeségben van, s azt látszik kifürkészni okos, mélázó szemeivel. Van valami ezen a bájos képen, a mi az embert meghatja, s rokonszenvet ébreszt az ismeretlen egyéniség iránt.

Colnaghi pasztell-festésű arczképe minket már közelebbről érdekel, mivel Brocky Károly életében úttörő szerepe volt. Mikor Munro of Novar a művészt Párisból magával vitte Angliába, az angol főúr bemutatta Dominic Colnaghi-nak, ki akkoriban a világ leghiresebb műkereskedője volt. A művész a műárús rokonszenvét fel tudta kelteni, s Colnaghi tényleg egyengette Brocky útjait, megmutatta neki az angol híres festményeket és metszeteket s szinte új művészi világot tárt szemei elé. Ugyancsak Colnaghi műkereskedő mutatta őt be Miss Liddel-nek, az angol királynő udvarhölgyének, kinek arczképét Brocky megfestette. A Liddelképet pedig bemutatták Viktória királynőnek, s ezzel nyitva volt Brocky előtt az út, mely az udvarhoz vezetett. Az öreg Colnaghi képét fia őrzi nagy kegyelettel. A közvetlen festéssel készült, csupaszarczú kép az egyenes, nyilt tekintetű, előkelő kalmárt ábrázolja, ki a legelőkelőbb világgal szokott érintkezni. Szemeiben van valami jóságos kifejezés, de egyszersmind az a biztos tekintet, melylyel sokat tapasztalt emberek első pillanatra kiismernek valakit. A hús tónusait Brocky itt is nagy virtuozitással festette meg, s pontos rajza nagyban segíti kifejezésre juttatni a kép jellemét.

Az ezüsthajú férfi F. C. Pontet pasztellképe, ki fivére volt azon Edward Pontet-nek, ki Brocky egyik legmeghittebb barátja volt s a művészt sokszor látta mint vendégét házánál, sőt — a mi Angliában nagy megtiszteltetés, — még halála után is vendégeül fogadta, a mennyiben a Kensall Green temetőben levő családi sírboltjában helyezték örök nyugalomra a magyar mestert. A festmény egy jóságos arczkifejezésű öreg urat mutat, pompásan festett és modellirozott arczczal, melyet hófehér selymes haj koronáz. Brocky Károly itt igazán brilliáns arczképet festett, s meglátszik a képen, hogy nagy szeretettel és odaadással csüngött tárgyán. Bizonyos előkelőség nyilatkozik meg rajta s az a benső melegség, mely őt a művészhez fűzte. Frisseség, élethűség és természetesség teszik oly igazzá és művészivé ezt a szép festményt.

A Pontet arczképe 1847-ben készült.

A Mrs. Norman Wilkinson képe életnagyságú, elegáns úrinőt mutat. Brocky itt már felfogásban és kidolgozásban találkozik a nagy angol mesterekkel, sőt Van Dyck-kel is. Látjuk itt is, hogy Brocky értett ahhoz, miként kell alakjait beállítani, milyen technikai modort kiván meg modellje. A kép vászonra készített olajfestés s talán a művész leggracziózusabb alkotása. Mennyi disztinkcio, mennyi finom előkelőség árad ki ebből az arczképből! Itt is a baráti szeretet vezethette a művész ecsetjét, mivel az ábrázolt hölgy neje volt ama Norman Wilkinson-nak, a ki, mint a művész intim barátja, a festő halála után annak életrajzát egy vékony kis füzetben megirta, hogy az adatokat egy későbbi kutató számára megőrizze.

A hölgy egy sötétzöld selyemruhába öltöztetett alak, pompásan emelkedik ki a szürkésbarna háttérből, melyen vörös selyemfüggöny enged kilátást a szabadba. A rendkivül finoman rajzolt és festett fej és arcz nagy elevenséggel van ábrázolva, s azonnal rokonszenvessé teszi az alakot. A jobbkéz rajza és modellirozása rendkívül szép, puha és meleg. A balkezére sárga keztyű van húzva, szintén gyönyörű festéssel készítve. A nyakon és a kézfejen látható fehér fodrok lehelletszerűek s a ruha festése lágy, tónusaiban igaz. Modellben és festésben egyaránt az előkelőség dominál. Egy olyan festmény, mely akármely hírneves művésznek dicséretére lenne.

Dr. Nyári Sándor.

AZ ANAKREONI DALOKBÓL.

I.

Ha bánatom van, attól tartok,
Megfagynak könnyei.
Melengetőül hát tüzes bort,
Pezsgőt neki!

Ha örömöm van, attól félek,
Szivemet szétveti.
Hűsítőül hát jégbe hűtött
Pezsgőt neki!

II.

A kikeleti tájon
Most őszi pusztulás.
Mi eltünt: mért sirassam?
Sirassa — más!

Virág a lány, az asszony,
Édes vigasztalás.
De ajkuk mézét immár
Csókdossa — más!

Pokolba minden gonddal
Míg van bor, áldomás.
Pezsgőt nekem, barátim,
S fizesse — más!

III.

Eh, a patvarba! mért borongjak,
Mikor fennen kaczaghatok?
És mért igyam vizet, barátim,
Mikor bort is bőven kapok?

Bolondság volna mást csinálni,
Mint a mi épen jól esik.
S mert legjobb semmit sem csinálni,
Hát kissé pihenjünk meg itt!

Úgy van jól minden, a hogyan van.
Igyunk. Az élet elrohan.
Vegyük komolyan végzetünket,
És pusztulásunkat — vigan!

Endrődi Sándor.

A NEWYORKI VILÁGÍTÓTORONY.

Áll fennen a part peremén a Szabadság,
— Alatta az éhes, az új kikötő.
Fáklyája kilobban a tengeren átal:
«Nyugat vagyok én, a nagy üdvözítő.»

De a mi temetőink csodálatosan ridegek. Összezsúfolt sírok a város végén, egyszerű hideg gránitobeliszkek, sablonos csonka oszlopok, apró csenevész élő virágok és még hidegebb — csinált virágok. Itt, a mi temetőinkben teljes erejében érzi a lélek a Halál borzalmasságát.

A ki bejárta Itáliát és az olasz temetőket, az egészen más, megnyugtató érzéseket hoz haza lelkében. Ezekben az olasz campókban nem a halál gondolata tolakodik elébünk. Itt nem a félelmetes csontvázember kaszasuhogását hallja a lélek és itt nem az elkorhadás réme vicsorog fel a föld sebeiből, a sirhantokból. Itt a halálnak is derűsebb az arcza.

A milyen szines, festői és derűs az olaszok élete, olyan a temetőjük is. Ide nemcsak eltemetni hozzák a halottaikat és ezek a temetők nem a halottak sivár — utolsó bérházai. Itt a sírkert igazán — kert! Pálmafák, magnolia-óriások, terebélyes koronáju pineák, örökké üdezöld cziprusok teszik barátságosabbá az olasz temetők arczát. Aztán a tömérdek virág, kezdve a mályvától, erikától a krizantemumig; és semmi tulzsúfoltság a sírokban. Tágas, széles mesgyék és ösvények. Mind babérral, cziprussal szegve. Köztük a síremlékek. Szegényesebb temetőkben egyszerű fejfák, de aztán Róma, Nápoly, Genova, Milánóban díszes művészi szobrok és fényűző családi kripták is.

Az olasz temetők fekvése megragadóan festői. Már ezzel is hatni akarnak az élők lelki nyugalmára és gondolataikat elvonni igyekeznek a halál borzalmasságától és inkább a természet szépségei felé terelik. A velenczei temető például a festői *Isola San Michele*-en fekszik. Venezia és Murano között. Partjait a tenger mossa és csókolgatja . . .

A *nápolyi Camposanto* a tűzkeblű Vezuvra és a bársonyos fényű tyrrhenéi tengerre néz. Alatta a Posilipo és szemben vele Sorrento meg Capri örökzöld lankái integetnek át hozzá, Nápoly leggyönyörűbb kilátó helyére . . . Mert Nápolyra a legszebb kilátás épen a — temetőből nyílik. Itt is van a világhírű «Bella Vista,» itt a halottak városában.

A *római Campo Verano* nagy meghitt csendjében a Campagnára támaszkodik. A csendes, a szótalan lapályra . . . Előtte az acquadotto évezredes íves romjai és messze, messze, a kékellő távolban az albán hegyek szelid lankái . . . Aztán az öreg protestáns temető, az évszázados ódon barna várfalaknak és Caius Cessius óriási piramisának tövében . . . Mindegyik terebélyes pineákkal, böcklini sudár cziprusokkal szegélyezve . . . — A genovai temető a lankás hegyekről a tengerre néz, az eleven élettől nyüzsgő kikötőre, a melynek hangjai azonban nem érnek ide, a csöndes pihenések városába. És végül a milanói campo, a mely már valósággal — szoborkiállítás.

Valamennyi olasz temető közül ez a négy utóbbi a legszebb. Ha fekvésben egyik-másik apró talián városka temetője szebb is talán, de ezekben — megbecsülhetetlen műkincsek vannak felhalmozva. Szobrok, emlékművek, a melyek mind a legelső olasz mesterek vésőit dicsérik . . . És ilyenkor, Mindszentek felé valóságos szoborleleplezések vannak ezekben a talián temetőkben. Minden esztendő jó egynéhány ilyen szobrot, síremléket, domborművet jelent az olasz campókban, a melyek mind valóságos műremekek és alkotóik a legkiválóbb művészek közül valók.

Hanem azért nem ezekben a halál eszméjét szolgáló szobrokban és domborművekben rejlik az olasz temetők lelket megejtő hangulata. Egy magányos, koronás fejű pinea, tömöttlevelű karcsu cziprusfa böcklini szineivel talán még jobban megragadja az ember lelkét, mint sok száz szobor . . . És azért nem is tolakszik ott elébünk a halálnak, e félelmetes czontvázembernek eszméje, mert a természetnek hatalmas őrtálló katonái, a gyönyörű pineák és cziprusok gondolatainkat elterelik a halál borzalmasságától a természet örök szépségei felé . . . *Balla Ignácz.*

A római temető halottak napján.

KÉPEK AZ OLASZ TEMETŐKBŐL.

A római Campo Santo Pincettóból.

SZINHÁZI BEMUTATÓK.

A nemzeti szinháznak idei első bemutatója — *Brieux* «Simone» czímű háromfelvonásos drámája — voltaképen minden felvonásban egy-egy új kérdést vet fel. Az első felvonásban azzal az elmekórtani kérdéssel foglalkozik, hogy egy férj, a ki nejét hűtlenségen érte s megölte, azután pedig magán ejtett sebet, felgyógyúlva mint felejt el mindent s mint lehet az ily ritka agybántalmú egyént fokról-fokra emlékező tehetsége visszanyerésére vezetni. A gyógyítás sikerül, az orvosi tudomány diadalt arat s a színmű tulajdonkép véget ért. De kiderül, hogy az emlékező tehetség elvesztésének és visszanyerésének kérdése csak előzménye volt egy szerelmi drámának, a mely a második felvonásban indúl meg tizenöt évvel az első felvonás után. Annyi idő alatt hajadonná serdült a gyilkos apa leánya, beleszeret egy tisztességes ifjúba, a ki nőül is venné. Ámde szerelmük közé akadályúl lép fel a múlt. A tisztességes ifjú apja ugyanis hisz az öröklés törvényében s nem akarja megengedni, hogy fia egy olyan leányt vegyen nőül, a ki házasságtörő anyától és gyilkos apától született. Alig merült fel ez akadály, a második dráma kérdése, nyomban új kérdéssel következik a harmadik felvonás. A szerelmesek közti akadály ügye háttérbe szorúl, nem is intéződik el többé s az a probléma vetődik fel, vajjon megbocsáthat-e egy leány olyan apának, a ki nejét — a leány anyját — meggyilkolta. A leány ugyanis imádattal csüngött anyja emlékén, nem is tudott semmit a hajdani bűnről, de mihelyt megtudja, irtózattal fordul el apjától. A kérdés már most, gyűlölje-e apját vagy sem? Erre a harmadik kérdésre már némi választ ád a szerző, midőn végül apát és gyermeket egy megható jelenetben kibékít egymással. S mivelhogy ez a műnek vége és csattanója, azt kell hinnünk, hogy ez volt a szerző főkérdése s hogy az emlékező tehetség, valamint a házassági akadály problémái csak ennek előzményei voltak. De tán belenyugodnánk a szerkezet sajátságos tagoltságába, valamint a szerző gondolkodásának csodás szökelléseibe, ha legalább főkérdését elfogadhatóan dolgozta volna ki. Ámde semmi indokolását sem adja annak, hogy a leány mért békül ki atyjával. Ha a lány igazán imádja holt anyját — mint a szerző feltűnteti — úgy nagyapja egy szavára nem halhat ki a szeretet szivéből. Ha meg apját a hajdani gyilkos tettért meggyűlöli, egy nagyapai szóra bizonyára nem rohan karjaiba. A szerző még csak kisérletet sem tesz, hogy az apa és leány közti összeütközést drámává fejleszsze s a tulajdonképeni összeütközés, vagyis a dráma elől kitér. A mű külső hatását mindezen kívül lényegesen alászállítja a jelenetezés ama fogyatkozása, hogy a tulajdonképeni szereplők helyett mind a három felvonáson végig az eseményekről beszélő, vagy vitatkozó apák és apósok foglalják el a szinpadot, — így a gyilkos férj apja, a meggyilkolt hitves apja, majd a szerelmes ifjú atyja. S mivel ezek mindig komolyak, búsak és ünnepélyesek, az egész művön végig vigasztalan hangulat lebeg. Rendezés és szereposztás megfelelt a mű szellemének. A legnagyobb sikert a hősnő alakitója, Márkus Emilia, aratta.

*

A mai budapesti életből vette tárgyát *Garay* Andor, a «Pénz» czimű három felvonásos drámai ujdonság irója, a ki első szinpadi kisérletét a Vigszinház szinpadán mutatta be. A szerző kétségtelenül ismeri a főváros gazdasági viszonyait, a tőzsde ügyeit s határozott érzéke van az időszerű kérdések iránt. Voltakép nem is színművet akar irni, hanem jeleneteket egy budapesti tőzsér izgalmas életéből, korképet, a mely bizonyos üzérek vakmerő játékát, pénzért való hajszáját, az örvény szélén való lebegését, a tőzsérek házaséletének sivárságát, az asszonyok pazarlását és lelketlenségét, a tőzsérek ügyfeleinek kifosztatását festi meg. Szóval a szerző azokat az eseményeket akarta szinpadon megeleveníteni, a melyek a «Szédelgő bankár», «Újabb bankbukás» s a hasonló czimű törvényszéki hírek előzményei szoktak lenni. Hőse — egy vakmerően játszó bankár — a mű végén ugyan megmenekül a bukástól, szerencsésen ismét pénzhez jut és folytatja játékát, de az egész mű mégis csak a bukás, börtön vagy öngyilkosság szélén álló pénz-kalandorok válságait kivánja rajzolni. E czélnak megfelelően a mű

DOMINIC COLNAGHI ARCZKÉPE.

F. C. PONTET ARCZKÉPE.

három felvonásán keresztül nem is történik más drámai cselekmény, csak az, hogy a tőzsdei árfolyamok egyre emelkednek, holott a hős folyvást esésre játszik. A szinház közönsége szinte a tőzsde épületében képzeli magát s végig éli azokat az izgalmakat, a melyeket az árfolyamokra váró játékos él át. Nem annyira drámai, mint inkább játékszenvedélybeli izgalmak ezek. A szinpadon be és kisietnek a bankhivatalnokok, tőzsdei megbizottak, ügynökök, ügyfelek, mind üzletről beszélnek, a tőzsdéről vagy a tőzsdére rohannak, közbe szól a távbeszélő csengetyűje, újabb hirek érkeznek válságokról, csapások csapáso kután sújtják a hőst, a ki azonban nem tágit s vakmerően tovább játszik, az árfolyam esésére számítva. Ez a tőzsdén járatos nézőt is kifárasztja, az üzlet titkaiban avatatlan szinházi néző meg gyakran nem is érti a manipulációk mibenlétét. A hős iránt sem támadhat mélyebb érdeklődés. Bizonyos, hogy konok hazárdjátékos, de a szívósság és makacsság sem tesz drámai hőssé oly alakot, a ki nejével szemben gyámoltalan, alárendeltjeivel szemben kicsinyes s ügyfeleivel szemben szélhámos. Midőn még alkalmazottjainak óvadékát is elsikkasztja, egészen törvényszéki alakká zsugorodik. Az utolsó pillanatban történő véletlen megmenekülése — t. i. még egy balekot fog, a ki pénzt ád neki — nem emelheti már drámai jelentőségét, hisz a szerencsés fordulatot nem a saját kiválóságának, hanem a balek gyámoltalanságának köszön-heti. Csak egyetlen drámailag érdekes alak szerepel a műben, az a szegény bankhivatalnok, a ki az utolsó perczig becsületesen védi a rábizott javakat, — de ez is csak futólagos epizód-alakként szerepel. De bár sivár a mű, sivár, mint a világ, a melyet fest, el kell ismernünk, hogy sok életismeretről, a való meglátásáról tesz bizonyságot, s az utolsó felvonásban még azt is igazolja, hogy a szerzőnek erős érzéke van izgalmas szinpadi fordulatok iránt. Szerep, a melyben szinész érvényesülhet, csak Hegedűsnek, a bankár megszemélyesitőjének jutott. Fenyvesi és Tapolczai epizód-alakokban keltettek erősebb hatást.

Palágyi Lajos.

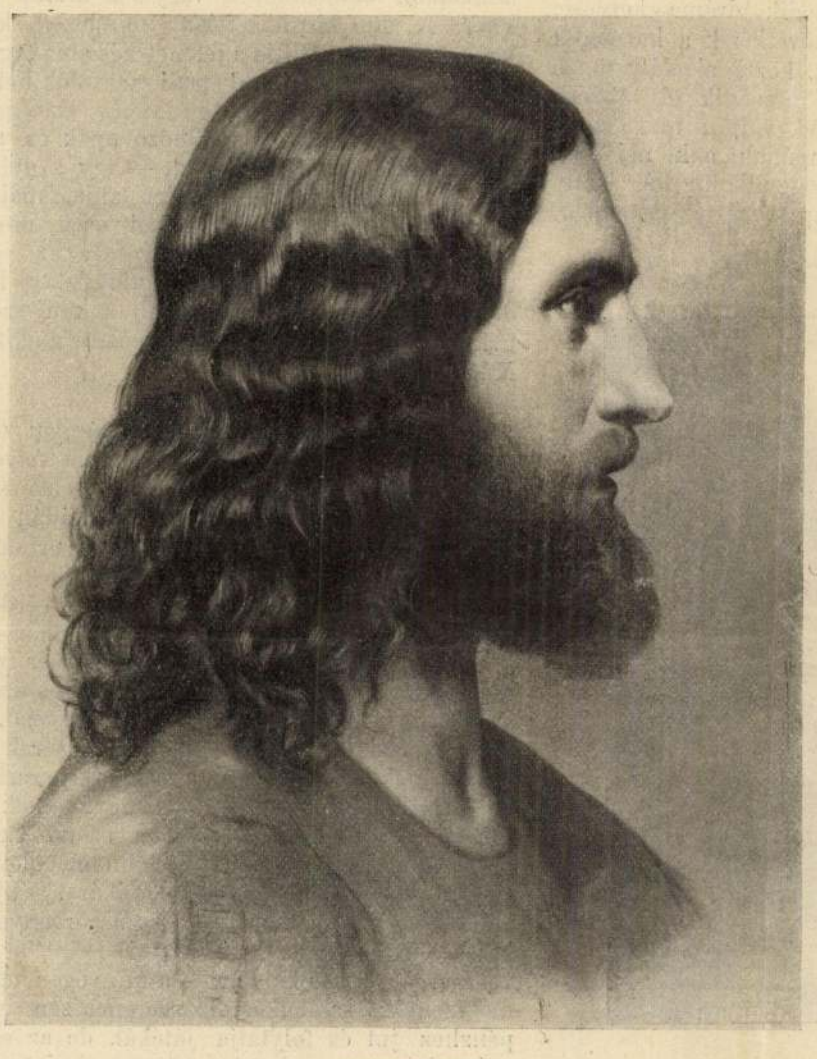

KRISZTUS-FEJ.

NŐI TANULMÁNYFEJ.

BROCKY KÁROLY FESTMÉNYEIBŐL.

Brocky Károly

Brocky Károly hat képe Irta dr. Nyári Sándor. Vasárnapi Ujság, nov 1.

1908.

(Művészet 1909. 68. o.)

Műv

Szerk

Lyka K

Brocky Károly

Saját festménye.

BROCKY KÁROLY.

OS MAGYAR TÖRTÉNETI KÉPGYÜJTE

Vas. Ujs 1898, 728 el

Ernst Lajos gyűjt.

De a mi temetőink csodálatosan ridegek. Összezsúfolt sírok a város végén, egyszerű hideg gránitobeliszkek, sablonos csonka oszlopok, apró csenevész élő virágok és még hidegebb — csinált virágok. Itt, a mi temetőinkben teljes erejében érzi a lélek a Halál borzalmasságát.

A ki bejárta Itáliát és az olasz temetőket, az egészen más, megnyugtató érzéseket hoz haza lelkében. Ezekben az olasz campókban nem a halál gondolata tolakodik elébünk. Itt nem a félelmetes csontvázember kaszasuhogását hallja a lélek és itt nem az elkorhadás réme vicsorog fel a föld sebeiből, a sirhantokból. Itt a halálnak is derűsebb az arcza.

A milyen szines, festői és derűs az olaszok élete, olyan a temetőjük is. Ide nemcsak eltemetni hozzák a halottaikat és ezek a temetők nem a halottak sivár — utolsó bérházai. Itt a sírkert igazán — kert! Pálmafák, magnolia-óriások, terebélyes koronáju pineák, örökké üdezöld cziprusok teszik barátságosabbá az olasz temetők arczát. Aztán a tömérdek virág, kezdve a mályvától, erikától a krizantemumig; és semmi tulzsúfoltság a sírokban. Tágas, széles mesgyék és ösvények. Mind babérral, cziprussal szegve. Köztük a síremlékek. Szegényesebb temetőkben egyszerű fejfák, de aztán Róma, Nápoly, Genova, Milánóban díszes művészi szobrok és fényűző családi kripták is.

Az olasz temetők fekvése megragadóan festői. Már ezzel is hatni akarnak az élők lelki nyugalmára és gondolataikat elvonni igyekeznek a halál borzalmasságától és inkább a természet szépségei felé terelik. A velenczei temető például a festői *Isola San Michele*-en fekszik. Venezia és Murano között. Partjait a tenger mossa és csókolgatja . . .

A *nápolyi Camposanto* a tűzkeblű Vezuvra és a bársonyos fényű tyrrhenéi tengerre néz. Alatta a Posilipo és szemben vele Sorrento meg Capri örökzöld lankái integetnek át hozzá, Nápoly leggyönyörűbb kilátó helyére . . . Mert Nápolyra a legszebb kilátás épen a — temetőből nyílik. Itt is van a világhírű «Bella Vista,» itt a halottak városában.

A *római Campo Verano* nagy meghitt csendjében a Campagnára támaszkodik. A csendes, a szótalan lapályra . . . Előtte az acquadotto évezredes íves romjai és messze, messze, a kékellő távolban az albán hegyek szelid lankái . . . Aztán az öreg protestáns temető, az évszázados ódon barna várfalaknak és Caius Cessius óriási piramisának tövében . . . Mindegyik terebélyes pineákkal, böcklini sudár cziprusokkal szegélyezve . . . — A genovai temető a lankás hegyekről a tengerre néz, az eleven élettől nyüzsgő kikötőre, a melynek hangjai azonban nem érnek ide, a csöndes pihenések városába. És végül a milanói campo, a mely már valósággal — szoborkiállítás.

Valamennyi olasz temető közül ez a négy utóbbi a legszebb. Ha fekvésben egyik-másik apró talián városka temetője szebb is talán, de ezekben — megbecsülhetetlen műkincsek vannak felhalmozva. Szobrok, emlékművek, a melyek mind a legelső olasz mesterek vésőit dicsérik . . . És ilyenkor, Mindszentek felé valóságos szoborleleplezések vannak ezekben a talián temetőkben. Minden esztendő jó egynéhány ilyen szobrot, síremléket, domborművet jelent az olasz campókban, a melyek mind valóságos műremekek és alkotóik a legkiválóbb művészek közül valók.

Hanem azért nem ezekben a halál eszméjét szolgáló szobrokban és domborművekben rejlik az olasz temetők lelket megejtő hangulata. Egy magányos, koronás fejű pinea, tömöttlevelű karcsu cziprusfa böcklini szineivel talán még jobban megragadja az ember lelkét, mint sok száz szobor . . . És azért nem is tolakszik ott elébünk a halálnak, e félelmetes czontvázembernek eszméje, mert a természetnek hatalmas őrtálló katonái, a gyönyörű pineák és cziprusok gondolatainkat elterelik a halál borzalmasságától a természet örök szépségei felé . . .

Balla Ignácz.

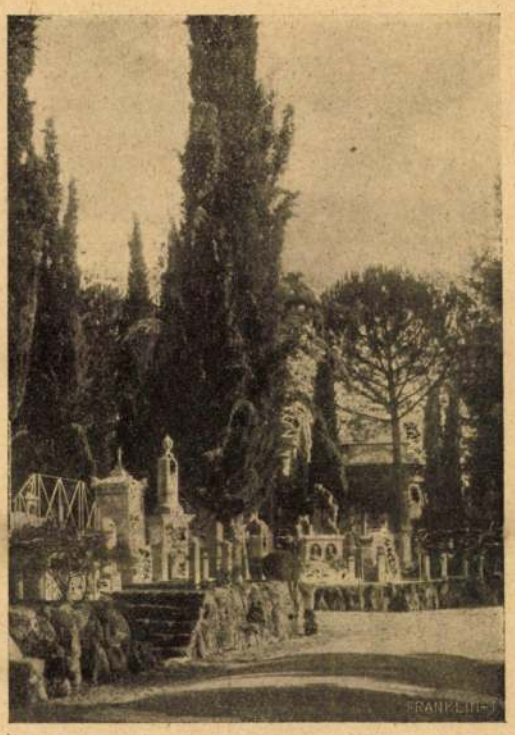

A római Campo Santo Pincettóból.

SZINHÁZI BEMUTATÓK.

A nemzeti szinháznak idei első bemutatója — *Brieux* «Simone» czímű háromfelvonásos drámája — voltaképen minden felvonásban egy-egy új kérdést vet fel. Az első felvonásban azzal az elmekórtani kérdéssel foglalkozik, hogy egy férj, a ki nejét hűtlenségen érte s megölte, azután pedig magán ejtett sebet, felgyógyúlva mint felejt el mindent s mint lehet az ily ritka agybántalmú egyént fokról-fokra emlékező tehetsége visszanyerésére vezetni. A gyógyítás sikerül, az orvosi tudomány diadalt arat s a színmű tulajdonkép véget ért. De kiderül, hogy az emlékező tehetség elvesztésének és visszanyerésének kérdése csak előzménye volt egy szerelmi drámának, a mely a második felvonásban indúl meg tizenöt évvel az első felvonás után. Annyi idő alatt hajadonná serdült a gyilkos apa leánya, beleszeret egy tisztességes ifjúba, a ki nőül is venné. Ámde szerelmük közé akadályúl lép fel a múlt. A tisztességes ifjú apja ugyanis hisz az öröklés törvényében s nem akarja megengedni, hogy fia egy olyan leányt vegyen nőül, a ki házasságtörő anyától és gyilkos apától született. Alig merült fel ez akadály, a második dráma kérdése, nyomban új kérdéssel következik a harmadik felvonás. A szerelmesek közti akadály ügye háttérbe szorúl, nem is intéződik el többé s az a probléma vetődik fel, vajjon megbocsáthat-e egy leány olyan apának, a ki nejét — a leány anyját — meggyilkolta. A leány ugyanis imádattal csüngött anyja emlékén, nem is tudott semmit a hajdani bűnről, de mihelyt megtudja, irtózattal fordul el apjától. A kérdés már most, gyűlölje-e apját vagy sem? Erre a harmadik kérdésre már némi választ ád a szerző, midőn végül apát és gyermeket egy megható jelenetben kibékít egymással. S mivelhogy ez a műnek vége és csattanója, azt kell hinnünk, hogy ez volt a szerző főkérdése s hogy az emlékező tehetség, valamint a házassági akadály problémái csak ennek előzményei voltak. De tán belenyugodnánk a szerkezet sajátságos tagoltságába, valamint a szerző gondolkodásának csodás szökelléseibe, ha legalább főkérdését elfogadhatóan dolgozta volna ki. Ámde semmi indokolását sem adja annak, hogy a leány mért békül ki atyjával. Ha a lány igazán imádja holt anyját — mint a szerző feltűnteti — úgy nagyapja egy szavára nem halhat ki a szeretet szivéből. Ha meg apját a hajdani gyilkos tettért meggyűlöli, egy nagyapai szóra bizonyára nem rohan karjaiba. A szerző még csak kisérletet sem tesz, hogy az apa és leány közti összeütközést drámává fejleszsze s a tulajdonképeni összeütközés, vagyis a dráma elől kitér. A mű külső hatását mindezen kivül lényegesen alászállítja a jelenetezés ama fogyatkozása, hogy a tulajdonképeni szereplők helyett mind a három felvonáson végig az eseményekről beszélő, vagy vitatkozó apák és apósok foglalják el a szinpadot, — így a gyilkos férj apja, a meggyilkolt hitves apja, majd a szerelmes ifjú atyja. S mivel ezek mindig komolyak, búsak és ünnepélyesek, az egész művön végig vigasztalan hangulat lebeg. Rendezés és szereposztás megfelelt a mű szellemének. A legnagyobb sikert a hősnő alakítója, Márkus Emilia, aratta.

*

A mai budapesti életből vette tárgyát *Garvay* Andor, a «Pénz» czimű három felvonásos drámai ujdonság irója, a ki első szinpadi kisérletét a Vigszinház szinpadán mutatta be. A szerző kétségtelenül ismeri a főváros gazdasági viszonyait, a tőzsde ügyeit s határozott érzéke van az időszerű kérdések iránt. Voltaképen nem is színművet akar irni, hanem jeleneteket egy budapesti tőzsér izgalmas életéből, korképet, a mely bizonyos üzérek vakmerő játékát, pénzért való hajszáját, az örvény szélén való lebegését, a tőzsérek házaséletének sivárságát, az asszonyok pazarlását és lelketlenségét, a tőzsérek ügyfeleinek kifosztatását festi meg. Szóval a szerző azokat az eseményeket akarta szinpadon megelevenitni, a melyek a «Szédelgő bankár», «Újabb bankbukás» s a hasonló czimű törvényszéki hírek előzményei szoktak lenni. Hőse — egy vakmerően játszó bankár — a mű végén ugyan megmenekül a bukástól, szerencsésen ismét pénzhez jut és folytatja játékát, de az egész mű mégis csak a bukás, börtön vagy öngyilkosság szélén álló pénz-kalandorok válságait kivánja rajzolni. E czélnak megfelelően a mű

A római temető halottak napján.

KÉPEK AZ OLASZ TEMETŐKBŐL.

DOMINIC COLNAGHI ARCZKÉPE.

F. C. PONTET ARCZKÉPE.

három felvonásán keresztül nem is történik más drámai cselekmény, csak az, hogy a tőzsdei árfolyamok egyre emelkednek, holott a hős folyvást esésre játszik. A szinház közönsége szinte a tőzsde épületében képzeli magát s végig éli azokat az izgalmakat, a melyeket az árfolyamokra váró játékos él át. Nem annyira drámai, mint inkább játékszenvedélybeli izgalmak ezek. A szinpadon be és kisietnek a bankhivatalnokok, tőzsdei megbizottak, ügynökök, ügyfelek, mind üzletről beszélnek, a tőzsdéről vagy a tőzsdére rohannak, közbe szól a távbeszélő csengetyűje, újabb hirek érkeznek válságokról, csapások csapáso kután sújtják a hőst, a ki azonban nem tágit s vakmerően tovább játszik, az árfolyam esésére számítva. Ez a tőzsdén járatos nézőt is kifárasztja, az üzlet titkaiban avatatlan szinházi néző meg gyakran nem is érti a manipulációk mibenlétét. A hős iránt sem támadhat mélyebb érdeklődés. Bizonyos, hogy konok hazárdjátékos, de a szívósság és makacsság sem tesz drámai hőssé oly alakot, a ki nejével szemben gyámoltalan, alárendeltjeivel szemben kicsinyes s ügyfeleivel szemben szélhámos. Midőn még alkalmazottjainak óvadékát is elsikkasztja, egészen törvényszéki alakká zsugorodik. Az utolsó pillanatban történő véletlen megmenekülése — t. i. még egy balekot fog, a ki pénzt ád neki — nem emelheti már drámai jelentőségét, hisz a szerencsés fordulatot nem a saját kiválóságának, hanem a balek gyámoltalanságának köszön-heti. Csak egyetlen drámailag érdekes alak szerepel a műben, az a szegény bankhivatalnok, a ki az utolsó perczig becsületesen védi a rábízott javakat, — de ez is csak futólagos epizód-alakként szerepel. De bár sivár a mű, sivár, mint a világ, a melyet fest, el kell ismernünk, hogy sok életismeretről, a való meglátásáról tesz bizonyságot, s az utolsó felvonásban még azt is igazolja, hogy a szerzőnek erős érzéke van izgalmas szinpadi fordulatok iránt. Szerep, a melyben szinész érvényesülhet, csak Hegedűsnek, a bankár megszemélyesitőjének jutott. Fenyvesi és Tapolczai epizód-alakokban keltettek erősebb hatást.

Palágyi Lajos.

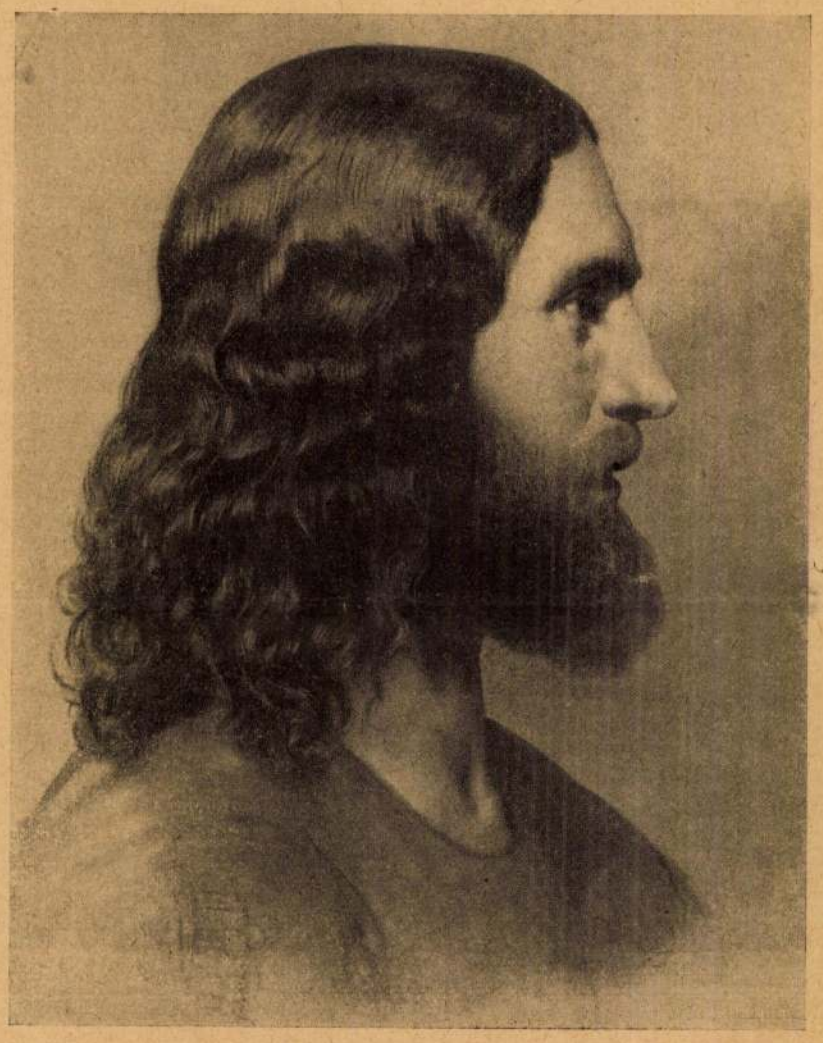

KRISZTUS-FEJ.

NŐI TANULMÁNYFEJ.

BROCKY KÁROLY FESTMÉNYEIBŐL.

Brocky Károly

VASÁRNAPI UJSÁG.

1877. 379. l

Irodalom és művészet.

Kmety György arczképét, melyet lapunk mai számában mutatunk be olvasóinknak, *Brocky* Károlynak ama képe után készittettük, melyet e jeles festő hazánkfia Londonban festett, s a nemzeti muzeumnak hagyományozott. Brocky Károly Temesvárott született s iskoláit Eperjesen végzé. Már itt mutatkozott a festészet iránti hajlama, s később, az itt töltött tanulói évekre való kegyeletes emlékezéseül egy szép képét, a „Samaritánus nőt a kutnál" az eperjesi templomnak ajándékozá. Művészi tanulmányait a bécsi fesztészeti akadémiánál kezdte. Finom műérzékü festő volt, s Olaszországban töltött müvészi tanévei alatt Rafael és más nagy mesterek műveit másolta, s e nembeli gyüjteménye — 100—150 darab — a londoni kristálypalotában is ki volt állitva. Rafaelnek egy eredeti kézrajza is volt birtokában. Később Londonba ment, hol visszavonulva élt s különösen aquarel-festményeivel tünt fel. Itt festette Mészáros Lázár és Kmety emlitett arczképét is, melyekkel együtt hat festményt hagyományozott végrendeletében a nemzeti muzeumnak ugy azonban, hogy csak akkor hozassanak ide, mikor itt már ki lesznek állithatók, mert akkor — a Bach-időben — az még nem volt lehetséges. Kolbenheyer soproni lelkészszel meghitt viszonyban élt s ennek fia — a budapesti épitész — egy albumot is bir tőle. Az ötvenes évek vége felé halt meg Londonban.

kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

493 szám.

Műemlékek Orsz. Bizottsága tag.

Elh.

BUDAPEST. IX

vatalból.

ŐSZI ÖLTÖZÉKEK.

ruha, kereken kivágott derékkal, elől csúcsba szabva, hátul kis lebbentyüvel, széles Mazarin csipke gallérral; nagy dudoros újjak, sima alj, két méter hosszú uszálylyal. A mennyegzőhöz smaragdzöld brokat ruha, XIV. Lajos korabeli derék, elől cremant rosé betéttell és rajta jabot Point d'aiquille csipkéből, óldal zsebekkel 3—3 gyémánt gombokkal; rózsaszinü dudoros ujjak zöld bársonynyal összefoglalva. Az alja uszályos elől Point' d'aiquille csipkeredőzettel.

Azt hiszem a főúri nász alkalmából készült eme gyönyörű öltözékek minden egyéb magyarázatnál élénkebben megvilágítják a divat átalakulásait.

Iza.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az «Olcsó könyvtár» új, olcsóbb kiadásából a Franklin-társulat a második sorozatot is közrebocsátotta, a vállalat 21—40 számait, nyolcz kötetben. A *Gyulai* Pál szerkesztése alatt oly nagy elterjedésre jutott «Olcsó könyvtár»-nak ez a csoportja is a hazai és külföldi legjelesebb irók műveit foglalja magában. Báró *Kemény* Zsigmondtól egyik legjelesebb kisebb regényét, a «*Szerelem és hiuság*» cziműt veszi az olvasó. Ára 30 kr. *Kölcsey* Ferencznek pedig «*Válogatott szónoki műveit*» 40 krért. A külföldi irodalomnak kitünőségei közül: *Dickenstől* a «Karácsonyi ének» (forditotta Belényesi Gábor), ára 20 kr; *Hugo* Victortól «Hernani» (forditotta Szász Károly) ára 20 kr; *Macaulay*-től «Lord Bacon,» ára 30 kr; *Tennyson*-tól a «Király idyllek» (I. Helén. II. Ginevre, Szász Károly forditásában), ára 20 kr; *Chateaubriand*-tól «Atala» (forditotta Csiky Kálmán,) ára 20 kr; *Gogol* Miklóstól «Beszélyek az orosz életből» ára 20 kr;— mindannyi a világirodalom legjelesebb művei közül valók. Az «Olcsó könyvtár» egyes sorozatát könyvkereskedések utján, vagy a Franklin-társulathoz czimezve, 2 frttal rendelhetni meg.

Abonyi Árpád novellái, két kötet. Megjelent az «Athenaeum olvasó tárában.» Az ifjabb irók közt a legtermékenyebbek közé tartozik Abonyi Árpád, s kétségtelen, hogy a szépirodalom olvasó közönsége jól ismeri, mert előadásban, tartalomban mindig bir nyujtani többet vagy kevesebbet. Rövidebb, vagy egészen rövid elbeszélései, rajzai közül az első kötetben 8, a másodikban 6 van. Az élet apróságain megy végig, a mélyebb indulatokat is engedi, hogy elpárologjanak s a mi utánuk marad, pernye vagy iszap, azzal könnyen, gyakorlott kézzel bánik el. Szereti a jó, jámbor embereket, az egyszerü világ, vagy családi kör meleg vonásait, olykor egy kis szatirát és kesernyésséget is kever vele. Nem tartozik a fekete vérü naturalisták közé, érzése is van. Elbeszélései, rajzai szövésében a regényekből, novellákból ismert fordulatokat elfogadja, nem igen leleményes, a minek alkalmasint a szapora termékenység is okozója. Előadása, elbeszélő hangja azonban rokonszenves s most megjelent két kötete tisztes helyet foglal egyre fejlődő elbeszélő irodalmunkban. A két kötet ára, vászon kötésben, 1 frt.

Virágszálak. Versek. Irta Farkas Imre. Debreczen 1894. Az 56 lapos füzetkéhez Tábori Róbert irt előszót, mely tudtunkra adja, hogy e kis gyüjteményben egy tizenötéves poeta zsengéivel van dolgunk. — Tizenöt éves gyermektől valóban elég, sőt talán sok is, a mit e füzetke nyujt, mert nemcsak ügyes verselés, hanem helylyel-közzel költői hangulat is nyilatkozik Farkas Imre verseiben. A szerző tehetségének mértékét azonban ma még távolról sem lehet megállapítani, sőt még reményeket sem mernénk fűzni jövőjéhez, tudván, hogy a kora fejlettség többnyire csalékony. Azt a mohóságot pedig határozottan kárhoztatnunk kell, hogy annyira sietett első zsengéinek a nyilvánosság elé bocsátásával. De ezért talán nem is épen őt terheli a felelősség.

Az osztrák-magyar monarkhia irásban és képben czimű nagy hon- és népismertető vállalatból megjelent *Magyarország* IV. kötetének a 9. füzete, melyben a *zala- és vasmegyei vendekről Bellosics* Bálinttól irt néprajzi ismertetés befejezése után a *Mecsek környékének* általános leirása kezdődik. A Dunántúlnak ezt a nagy vidékét *Baksay* Sándor kitünő tolla rajzolja, mindenre kiterjedő figyelemmel, alapos részletességgel és szokott szépirói elevenségével. Baksay a Mecsek környékét részenként mutatja be. A jelen füzetben Tolnamegyét irja le ilyen részletül, s czikkében annál sikerültebb képet tár az olvasó elé, mert Tolnamegye terü lete külön földrajzi egyed gyanánt is elég jól elválasztható a szomszédos vidékektől. — A füzetet diszítő *tizenkét* rajz mind igen sikerült. A rajzok *Feszty* Árpád, *Greguss* János, *Jantyik* Mátyás, *Kimnach* László és *Vágó* Pál ismert művészeinktől valók. A vállalat a magyar kir. államnyomda kiadásában s Révai-testvérek bizományában jelenik meg minden hó 1-én és 15-én 2—2 ívnyi tartalommal, szines borítékban. Egy-egy füzet ára 30 kr.

A biblia női alakjai, irta *Kenessey* Béla, a budapesti ref. theologia tanára. A biblia örök életű alakjai közül két csoportba osztva adja a nemes női alakokat, az ó-testamentumból és az uj testamentumból. Mindenik egy egy kerek rajz; melyben mint intő és követendő példák elevenednek föl. Vallásos ihlettel, az erkölcsi tanulság kiemelésével van irva a könyv, mely mint biblia-magyarázat derék munka. Negyvennégy kép is disziti. Hornyánszky Viktor könyvkereskedése adta ki szép kiállításban. Ajándékul is alkalmas.

A hazai képzőművészet a milleniumi kiállításon. Az 1896-iki kiállításon a magyar képzőművészet fejlődését is feltüntetik, de csak e századbeli emlékekkel és képekkel.

A XVIII. század közepe táján voltak ugyan magyar származásu, vagy hazánkkal összekötettésben levő művészek: *Mányoky* és *Kupeczky* festők, *Messerschmidt* és *Donner* szobrászok, de mert a műkö-

UTAZÓ-ÖLTÖZÉK.

désük inkább a külföldön érvényesült s mert pályájuk vége és a magyar művészet kezdete között hatvan évi megszakitás történt, műveik inkább a történeti csoportba valók. E század elejétől kezdve azonban egyenes vonalban követhető a képzőművészet fejlődésének utja s e tekintetben dr. *Nyári* Sándor kutatása már is szép eredménynyel járt. A képzőművészeti bizottság arra kéri a kereskedelmi minisztert, hogy bizza meg *Nyári* Sándort különösen *Markó* Károly és *Brocky* Károly pályájának tanulmányozásával.

Történelmi hangverseny. *Káldy* Gyula, a régi magyar zene fáradhatatlan buvára, folytatja ez őszszel és télen a vidéken nagyérdekű történelmi hangversenyeit, melyekben a régi magyar zenét mutatja be. Közreműködnek: Kuliffay Izabella, Pataki Rózsa urnők és Váradi Sándor, az operaszinház tagja. E hó 13-ikán *Körmöczbányán* és 14-ikén *Selmeczbányán* rendezett hangversenyt, s folytatja ez évszakban Rimaszombat, Pápa, Körmend Kalocsa, Kunhalas, Zenta, Baja, Zelaegerszeg, Tapolcza, Székesfehérvár, Veszprém, Szegszárd, Kaposvár, Nagy-Kanizsa, Losoncz, Salgó-Tarján, Balassa-Gyarmat, és Ipolyság városokban.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia okt. 15-iki ülésén *Vécsey* Tamás elnökölt s három felolvasás volt napirenden.

Pólya Jakab, mint levelező tag székfoglaló értekezését tartotta meg. «A társadalmi kérdés» czimen. Előbb társadalmunk különböző foglalkozási ágai szerint való osztályokról beszélt, majd a társadalmi kérdéssel foglalkozott, mely az egész világot izgatottságban tartja s mely alatt a munka és a tőke közt folyó harczot kell érteni. Az uralkodó eszméket ismertetve, kifejti annak szükségét, hogy legyenek felső- közép-, és alsó-osztályok, melyek közül a társadalom zömét épen a középosztályoknak kell alkotniok. Ha ily osztályok föntarthatók, biztosíthatjuk mai társadalmi rendünket, ha nem, kétes jövő előtt állunk. — Az éljenzéssel fogadott értekezés után *Matlekovics* Sándor mutatta be «Magyarország államháztartásának története» czimmel megirt kétkötetes műve bevezető részének töredékét, mely államháztartásunk utolsó 25 évének rövid történetét adja, s megemlékezik a pénzügyminiszterek működéséről, kritikával kiséri Kerkápolyés Ghyczy Kálmán miniszterségét; lelkesedve szól Tisza Kálmán tizenötéves kormányzásáról, mely a pénzügyi kibontakozáshoz vezette az országot, s fölismerte Wekerle tehetségét. Ma már Magyarország szerencsésen kibontakozott az oly aggasztó pénzügyi zavarból. A felolvasást nagy figyelemmel hallgatták (Tisza Kálmán is jelen volt) és zajosan megéljenezték. Az ülés utolsó tárgya *Reichard* Zsigmond budapesti törvényszéki biró, vendégnek «Az erkölcsi érzés» czimű értekezése volt, melyet *Alexander* Bernát mutatott be.

A Petőfi-társaság okt. 14-én nagy hallgatóság előtt tartotta e havi felolvasó-ülését.

Palágyi Menyhért a «Magyar dráma jövőjéről» értekezett, melyben birálja a nemzeti szinház működését is, a hol a nemzeti dráma nem talál kellő ápolásra. Az úttörőknek csak egy-egy kegyeletes estén adnak helyet s bár nagy elismeréssel van a külföldi, különösen a görög klasszikusok hatásos bemutatásáért, mégis mély szomorusággal látja, hogy a műsor nem az esztetikai izlésnek, hanem a divatnak hódol s a külföldi drámai terményeket nagy buzgalommal plántálja át szinműirodalmunkba. Ez az irány rontotta meg közönségünk esztetikai izlését s ez teremtette meg az irodalomban és a sajtóban azt az irányt, mely bizonyos lenézéssel tekint mindenre, a mi nem Párisból ered. Szólt még a folyton magyarkodókról, kik jóformán tüntetni akarnak egy-egy tájszólással magyarságuk mellett. A valódi költészethez, a természetességhez kell visszatérnünk. — Ezután *Endrődi* Sándor olvasta fel néhány szép költeményét, majd *Jakab* Ödön borongós hangulatu rajza, «A becsület» következett. — *Abrányi* Emil pedig E. *Kovács* Gyulának hatásos politikai költeményét adta elő, melyben a nemzetiségeket a magyar nemzettel való békés szövetkezésre inti. Végül *Rákosi* Viktor olvasta fel hatásosan *Gyarmati* Zsigáné elbeszélését, melynek czíme: «Kardos Julia». A közönség élénk tetszéssel fogadta. A zárt ülésben Komócsy József síremléke tárgyában kiküldött bizottság tett jelentést. A legközelebbi napokban szétküldik a gyüjtőiveket.

A Nemzeti Szalon kiállítása. A Nemzeti Szalon, a magyar képzőművészek új egyesülete, már berendezte helyiségét a József-körut 45-ik szám alatt levő házban. Az ünnepélyes megnyitás október 27-én, este hat órakor lesz. A megnyitásra megjelenik báró Eötvös Loránt közoktatásügyi miniszter is. A megnyitás előtt való napon a sajtó képviselőinek mutatják be a helyiséget és a csinos kiállítást, a melyben százhatvan magyar festmény van. A kiállitást okt. 28-án nyitják meg a nagy közönségnek.

MI UJSÁG?

A szerb király Budapesten. *Sándor* szerb királyt budapesti időzése alatt a főváros lakossága mindenütt szives fogadtatásban részesítette, s ezzel előzékenyen egészítette ki a maga részéről annak az atyai jóakaratnak és barátságos melegségnek jelentőségét, melyet uralkodónk tanusított az ifju király iránt. Ő felsége vasárnap délután az indóházban várta és köszöntötte Szerbia királyát, vele együtt ment két izben az operaszinházba, elvitte Gödöllőre vadászatra, és maga vezette a királyné elé.

Sándor király e hó 14-ikén, vasárnap délután 3 órakor érkezett meg Budapestre. A magyar főváros lakosságának még nem volt alkalma koronás fejedelmi vendégeket ugy üdvözölhetni, mint királyunk látogatóit. Sándor király szülői, Milán és Natália 1885-ben a kiállítás megtekintésére jöttek. A román király, s a szerb király sokszor átutaznak Budapesten, de csakis mint sietö utasok. A főváros közönségét tehát a ritka alkalom is vonzotta s a központi indóháztól a budai királyi lakig mindenütt tömött sorokban foglalt helyet. Az indóházat magyar és szerb zászlókkal diszitették föl, s az 52-ik gyalogezred egy százada, zöldgalyas csákókban szintén sorakozott az indóház belsejében. *József* főherczeg is megjelent, valamint *Hieronymi* belügyminiszter, *Ráth* főpolgármester, *Beniczky* Ferencz főispán és a katonai méltóságok. A *király* kevéssel 3 óra előtt nyitott hintón érkezett. Nemsokára megjött a különvonat is, az ifju szerb királylyal, ki szerb tábornoki egyenruhát viselt, rendjelekkel. Megnyerő külsejü fiatal ember, korához képest igen jól fejlődve, széles vállakkal, naptól barnitott, egészséges arczczal, melyen a fekete kis bajusz mellett gyönge szakál is jelentkezik már. Rövid látó lévén, csiptető szemüveget hord. Királyunk a legnagyobb szivességgel sietett a vonatról leszálló fiatal király elé és melegen megrázta kezét. József főherczeg üdvözlése után Sándor királynak uralkodónk bemutatta a jelen volt előkelőségeket, valamint a szerb király is bemutatta kiséretét, s miután a diszszázadot is megtekintette, uralkodónk jobbján a nyitott udvari hintóba ült, s az egybegyült sokaság rokonszenves köszöntése mellett hajtattak a budai királyi lakba. A következő napot Sándor király Gödöllőn töltötte, hol a királynénál is tisztelgett.

Sándor király e hó 16-ikán Budapest városában nézett közül, végig kocsizott a főbb utczákon, megtekintette több közintézetünket. Vezetője *Reiszig* Ede belügyi államtitkár volt. A szerb király délelőtt először is gr. *Kálnoky* külügyminisztert, majd *Wekerle* miniszterelnököt látogatta meg, kinél félóránál tovább időzött s átadta neki a Takova-rend nagy keresztjének jelvényeit. Aztán a városligetbe hajtatott ki, s megtekintette *Feszty* Árpád nagy körképét, a «*Magyarok bejövetelét*». Ráth főpolgármester, Jókai Mór, Hegedüs Sándor képviselő, Rohonczy Gedeon s a művész fogadta a fejedelmi látogatót, a ki kiséretével együtt jelent meg. A királyt nagyon meglepte a kép hatása, nagy dicsérettel szólt a festményről. *Jókaival* is hosszabban beszélgetett, mindjárt azzal szólítva meg a költőt, hogy regényei sokszor gyönyörködtették. Mielőtt távozott, beirta nevét az emlékkönyvbe. A városligetből a *muzeumba* hajtatott a király és kisérete. *Pulszky* Ferencz igazgató köszöntötte francziául, s ő és a muzeumi osztályok őrei kalauzolták. Először a főrendiház üléstermét nézte meg s abban Munkácsy «Honfoglalás»-át. A szemlét a képtárban folytatta, s igy tovább ment a természetrajzi osztályba, a régiségtárba, a könyvtárba, mindenütt kérdést intézvén. Távozásakor kezet fogott Pulszkyval. Az *akadémia* palotájába tért innen. Az utczán nagy közönség gyülekezett össze. Az akadémiában b. Eötvös elnök, Szász Károly alelnök, Szily Kálmán főtitkár, Gyulai Pál, Than Károly, König Gyula osztály-titkárok és Tisza Kálmán közigazgatási tag fogadták. Az igazgatósági teremben soká nézte Rudolf néhai trónörökös arczképét, s beirta nevét a vendégkönyvbe. Megnézte a disztermet, az országos képtárt, miközben Tisza Kálmánnal hosszabban beszélgetett. Sándor király innen fölhajtatott a királyi lakba, de rövid pihenés után már a Mátyás-templomba ment, melynek minden részletét és falképeit megtekintette. Megmutatták neki I. Ferencz király koronázási ornátusát, a királyi pár által az 1867-iki koronázás emlékére ajándékozott templomi ruhákat. A király megköszönvén a kalauzok szivességét, a Bomba-térre ment, s onnan gőzhajóval a *Margitszigetre* rándult ki, melynek bejárásánál a lóvasutat használta. A szigetről a gőzhajó végig vitte a pompás Dunán, le a vasuti hidig, a hol az *elevátort* nézte meg. Hajóval tért vissza Budára s a Krisztinavárosban most épült feljárón hajtatott a királyi lakba. Hat órakor *udvari ebéd* volt, melyen József és László főherczegek is részt vettek. Ezalatt az *operaszinház* környékén nagy közönség várakozott. A nézőtéren előkelőségek foglaltak helyet. Nyolcz óra közelegett, mikor királyunk megjelent fejedelmi vendégével. Stesser, intendánsi helyettes, Szilágyi műszaki főnök és Payer intendánsi tanácsos várták a felségeket. A páholyban Wekerle és gr. Andrássy Gyula miniszterek is ott voltak. «A paraszt becsület», a «Nap és a hold» ballet kerültek színre. Az udvari páholyban királyunk jobbján a szerb király, balján László főherczeg foglalt helyet. Végig várták az előadást a függöny legördüléseig, s akkor a felségek az indóházba hajtattak. Pontban 11 órakor utazott el Sándor király. Mielőtt fölszállt a vonatra, katonásan tisztelgett királyunk előtt, ki hosszas, barátságos kézszorítással bucsuzott el. A szerb király Ruttkán keresztül *Berlinbe* utazott, hová e hó 17-ikén este érkezett meg.

Sándor király Budapest szegényeinek *ezer* frtot ajándékozott. Egyszersmind több rendjelt is adományozott. László főherczeg, Wekerle miniszterelnök a Takova-rend nagykeresztjét kapták, báró Eötvös Loránd miniszter, mint a tud. akadémia elnöke, a Száva-rend első osztályát. Uralkodónk is több rendjelt osztott ki a szerbkirálykiséretének tagjai közt.

A királyi család Gödöllőn. A királyi pár látogatására Gödöllőre érkezett e hó 17-én *Gizella* főherczegnő is, kinek férje, *Lipót* bajor herczeg, már régebben Gödöllőn van. A *királyné* e hó 21-én vasárnap a fővárosba jön, s bemutattatja magának a fiatal arisztokrata hölgyeket. Az udvar hir szerint nov. 2-án hagyja el Gödöllőt.

A czár betegsége. A czár betegségéről az orosz hivatalos lap is komor értesitést tett közzé. Október 16-án, külön kiadásban közölte *Leyden, Szacharjin*, s a czár többi orvosainak nyilatkozatát, mely szerint az orvosi konzilium nem tapasztalta a czár vesebajának javulását, s a beteg *ereje hanyatlott*. A czár, néhány nap óta Krimia déli partvidékén, *Livádiában* van, honnan *Korfu* szigetére készült, De ujabb hírek szerint nem megy Korfuba, mert baja sulyosabbá változott. Korfuban azonban mindent megtesznek fogadására. A czár utazását rendesen titkolni szokták.

Családi ünnepek. *Zsombolyán*, a gr. *Csekonics-család* kastélyában kettős családi ünnep volt e hó 13-án, melyre az ország minden részéről érkeztek főrangu vendégek s a magyar főuri világ régi fényes élete elevenült meg. Gr. *Csekonics* Endre, a vörös-kereszt egylet elnöke és neje *Cziráky* Constance grófnő ezüst menyegzőjüket ünnepelték; s ugyanakkor ment férjhez a grófi pár leánya, *Andrea* grófnő, gr. *Széchenyi* Andor Pálhoz. Az összes főuri családok képviselve voltak s a nász-menetben hatvan pár vett részt ragyogó diszmagyarban és pompás toiletteben. Az egyházi szertartást Németh József fölszentelt püspök végezte. Tanuk voltak: gróf *Széchenyi* Imre, volt berlini nagykövet, gróf *Széchenyi* Aladár, gróf *Károlyi* Pista és gróf *Cziráky* Béla.

E hó 20-án pedig a gróf *Károlyi*-családnak lesz ünnepe. Gróf *Károlyi* István és neje *Csekonics* Margit grófnő leányát, *Melinda* grófnőt, gróf *Károlyi* Gyula vezeti oltárhoz, gróf Károlyi Tibor és gróf Degenfeld-Schomburg Emma grófnő fia. Az esküvő a budapesti egyetemi templomban lesz.

Mauzoleumok A *tőke-terebesi* mauzoleumnak, melyben gr. *Andrássy* Gyula aluszsza álmát, fődisze a *Zala* György által készített fehér márvány sarkofág. Hiányzott róla eddig a ráboruló Geniusz. Most már az is elkészült bronzba öntve, s halottak napjára el is helyezik a mauzoleumban. A mauzoleum másik főékessége, Munkácsy Mihály «Golgotha» képe, már szintén készen van és rövid idő mulva rendeltetési helyére kerül. *Temesvártt* e hó 16-án szép mauzoleumot szentelt föl Németh József püspök. *Schlauch* Lőrincz nagyváradi bibornok püspök emeltette azt önmagának, mint örök nyugvó helyét. A mauzoleumnak mind külseje, mind belseje művészi izléssel és díszszel készült.

Huszár Adolf síremléke. Huszár Adolfnak, a nyolcz év előtt elhunyt kiváló szobrásznak a kerepesi temetőben lévő sirján e hó 13-án állítottak siremléket. Az emlék massziv kőkeresztet ábrázol, a melyhez egy párka támaszkodik, egyik kezében az életfonalat, a másikban az ollót tartva. *Donáth*

VASÁRNAPI UJSÁG

9. SZÁM. 1896. BUDAPEST, MÁRCZIUS 1. 43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASARNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** «
Csupán a VASARNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** «
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5.**—, félévre — **2.50**
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

RÉGI MAGYAR MŰVÉSZEK.

Alig ha van ország Európában, a hol magyar tárgyú, vagy magyar vonatkozású, vagy magyar mestertől származó műkincs nem volna. Régebb idők óta foglalkozom ezekkel a hungaricákkal, tüzetesen azonban *Trefort* miniszterségе óta, ki azzal bizott meg, hogy *Kupeczky* János életrajzát írjam meg. A könyv Lipcsében jelent meg 1889-ben, s abban elszámoltam összes műveit is. Gróf *Csáky* Albin miniszter egy másik mesterünk, *Mányoki* Ádám, életrajzának megírásával bizott meg, s e munkát most írom. Művei legnagyobb részt Német- és Lengyelországban vannak részint nyilvános gyűjteményekben, részint magánbirtokban. Mikor pedig arra kaptam megbízást, hogy az ezredévi kiállítás műtörténelmi osztályának anyaggyüjtésében működjem közre, s Olaszországban Markótól való képeket kerestem, Milanóban egy kolostorban megnéztem a *Lionardo da Vinci* «Utolsó vacsorá»-ját, s nem kis meglepetésemre azt vettem észre, hogy az ebédlőben körülfutó falszegélyen levő szentek elseje jobbról is, balról is egy-egy magyar szent képmását ábrázolja. Angliában a windsori kastély első-emeleti sötét folyosóján, két ablak közt a pilléren egy kócsagtollas kép ötlött szemembe, s mikor a falról levettem, hogy tüzetesebben megnézzem, *Báthory* István mellképét ismertem föl benne, még pedig a legszebbet mindazok között, melyeket itthon, Lengyelországban, vagy másutt láthattam. Természetesen, mindezen műkincseket közölni még nem lehet, mivel nincs róluk fényképi másolat.

Régi mestereink művei közül azonban néhányat már most bemutathatunk, mert ezek másolatát sikerült megszerezni. A kutatót a vágy mindig vonzza kutatása tárgyához, s úgy hiszem, nem sokára sikerül oly magyar tárgyú és érdekű műkincsek másait is haza hoznom, a melyeket nálunk még nem ismernek.

*

BROCKY KÁROLY.

1807—1859.

Hazai körökben alig ismerik *Brocky* kiváló művészi képességét, mivelhogy legjobb alkotásai a külföldön maradtak, a hol élt és meghalt. Pedig megérdemli a mester, hogy vele tüzetesen foglalkozzunk, mert századunk közepén ő volt Markó Károly mellett a legnagyobb mesterünk, s míg Markó Károly a tájfestésnek szentelte életét, addig Brocky Károly az arczképfestésnek lett kiváló mívelője. A Nemzeti Múzeumban elhelyezett festményei és a Történeti Arczképcsarnokban látható arczképek, melyek Mészáros Lázár és Kmetty György honvédtábornokokat ábrázolják, bizonnyal jó alkotások, de ezeknek fölötte állanak azok a kréta-rajzai, melyek Angolországban láthatók.

Brocky Károly egy temesvári szegény családból származott. A mit róla tudunk, azt maga mondta el halála előtt egyik meghitt barátjának: *Norman Wilkinson*-nak, ki azután az elmondottak alapján egy füzetkében ki is adta a művész életrajzát.* Temesváron született 1807-ben,

* Sketch of the life of Charles Brocky the artist by *Norman Wilkinson*. London, 1870.

BROCKY KÁROLY. — SAJÁT FESTMÉNYE UTÁN.

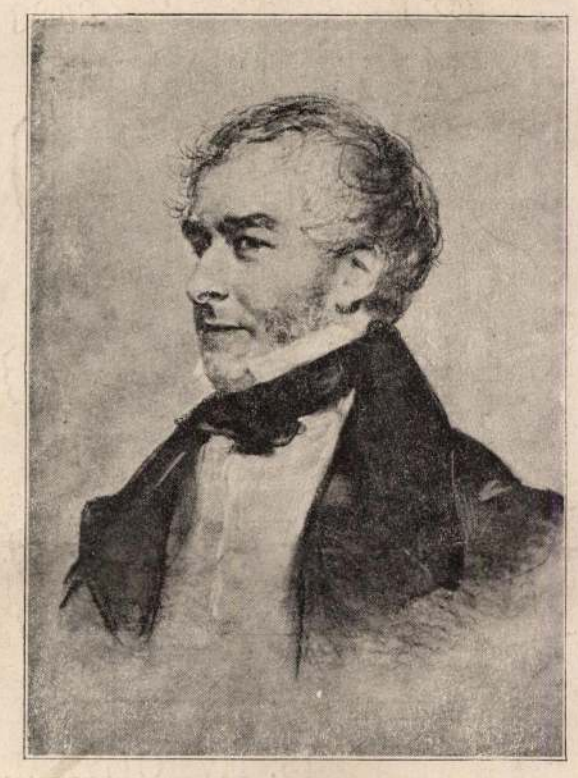

WISCOUNT MELBOURNE ARCZKÉPE
Brocky Károlytól.

hol gyermekéveit töltötte. Serdülő kora meglehetősen mozgalmas volt, mert majd egy nyomorúságos vándor színésztársulat szolgálatába állott, majd pedig fodrászinas lett. De sehol sem volt sokáig maradása. Egyszer unalmában azzal foglalkozott, hogy papirból vagdalt ki emberi és állati alakokat, s e közben nagy kedvet kapott a festészet iránt; elment Bécsbe, hol a festői akadémia növendéke lett. A sok nyomor és nélkülözés komolylyá tette; szorgalmasan tanúlt, míg végre magára vonta tanárai figyelmét, s pályadíjat nyert.

Akkoriban időzött Bécsben *Mousleard* herczegnő, ki egy miniatur-festmény után másolatot akart készíttetni, s az akadémiai tanár ajánlatára Brockyt bízta meg a herczegnő a munkával. E közben egy Bécsben lakó nénjével is megismerkedett a művész, kinek nyomorán a jótékony rokon némikép segített. A megrendelés hire gyorsan elterjedt művészi körökben, s egyszersmind nem megvetendő jövedelmet biztosított Brockynak az, hogy az akadémia gyengébb tehetségű növendékei rendesen az ő segítségéhez folyamodtak.

Enda és *Taffinger* tanárok közbenjárására nagyobb megrendeléseket is kapott; készített illuminált kréta-képeket és olajfestményeket. Igy aztán művészi híre teljessé, ő maga pedig keresett és megbecsült emberré lett. De egyszersmind arról győződött meg, hogy neki a császárváros már szűk; s további önképzés végett máshová igyekezett.

Útja Párisba vezette, hol a Louvre gyűjteményében *Paolo Veronese* egyik remek művét kezdte másolni, s a munkát oly mesterileg végezte, hogy egy gazdag angol, *Munro of Novar*, ki a művész dolgozását figyelemmel kisérte, rögtön meghítta Angliába, s a fiatal mester, noha alig ismerte még Párist is, engedett az angol hivásának. Munro Londonban a Park Street-en, a Grosvenor Squaron levő saját palotájában rendezett be Brockynak műtermet; elvitte magával Skócziában levő birtokára is, hol néhány fiatal angol hölgy arczképét festette le; majd visszavitte Londonba, hol *Colnaghi* Dominikkal, a híres műárussal ismertette meg. Colnaghi nagyon szivesen látta az ifjú művészt; bevezette a művészetek történetébe, megismertette vele az angol és külföldi metszetek egész sorozatát s minden tekintetben művelőleg hatott reá; — bevezette családjába is, és megbízta, hogy feleségének arczképét készítse el.* A Munro of Novar szolgálatában eltöltött idő az 1844—46. évekre esik.

Colnaghi jó hírneve és személyes összeköttetései folytán, melyek a legfelsőbb körökig terjedtek, egy fölötte megtisztelő megbízást kapott Brocky, és pedig azt, hogy miss *Liddell*-nek, Viktória királynő udvarhölgyének az arczképét fesse le. A kitünően sikerült arczkép megfordult az udvarnál is; a királynő magához hivatta Brockyt, s őt udvari festőjévé nevezte ki. A királynő maga is többször ült a művésznek, ki róla több arczképet festett; hasonló megrendeléseket kapott az udvar összes tagjaitól, aztán *Consort* herczegtől, *Melbourne* lordtól, *Normanby* lordtól és másoktól.

A világlátott *Brocky* azonban modorában ugyanaz a darabos ember maradt, mint a milyen Temesvárott volt, s a királynő gyakran mulatott az esetlen Brockynak nem épen udvarképes mondásain. Ha például a királynő egy ülés után másnap bizonyos órára magához rendelte Brockyt, ő cseppet sem habozott a felséges asszonynak megmondani, hogy holnap nem ér rá, mivel más munkája van kitűzve. A királyi udvarnál sem az ellentmondás, sem a megtagadás nem szokásos; az angol királynő azonban e szokatlan őszinteségen inkább mulatott, mint hogy boszankodott volna. Tény, hogy az udvarnál a királynő, Albert herczeg, a többi herczegek és herczegnők, az udvarnagyok és udvari méltóságok képein kivül magánmegrendelései is voltak Brockynak, s ez úton szerzett mellékjövedelme évenként mintegy ezer font sterlingre rúgott. *Turner* a «Modern Painters»-ben rendkivül dicsérte Brocky műveit, míg Frederick *Tayler*, a Walter-Colour Society elnöke és *Wellington* herczeg, a Royal Academy elnöke, egész elragadtatással beszéltek festményeiről.

Brocky azonban nem sokáig élvezte a nagy dicsőséget. Nagyon magasra emelkedett; de aztán nagyot is bukott.

A királynő azzal bízta meg, hogy legkisebb gyermeke arczképét készítse el. A művész válasza e megbízásra az volt, hogy kicsi gyermekekről arczképet festeni nem érdemes, mert azok mind hasonlítanak egymáshoz. A királynő ezt a választ már nem találta mulatságosnak; a koronás asszonyban az anya volt megsértve. Ez időtől kezdve Brocky Károlyt nem hivták többé az udvarhoz; kegyvesztett lett. A főúri társaság ugyan gyakran fölkereste, mert társaságban nagyon víg kedélyű, humoros ember volt, kivel szerettek elmulatni, de megrendelést többé nem adtak neki.

Brocky ekkor az önálló kompozicziók terére lépett. Mythologiai képeket, meztelen leányalakokat kezdett festeni; de nem volt velök szerencséje; nem vette senki. Ilyen tárgyak a szigorú erkölcsü Angliában sehogy sem tetszettek; másrészt Brocky még csak akkor kezdett ismét olajban festeni, s ezek a képek művészi tekintetben nem állották ki a versenyt illuminált kréta-rajzaival. Az olajfestészet terén később tökéletesedett ugyan, de a keresete nem javúlt. Mind inkább-inkább tapasztalta, hogy anyagilag pusztúlás fenyegeti. Egyre aggodalmasabb napokat élt. Eszébe jutottak a Temesvárott és Bécsben töltött évek, mikor csikorgó hidegben, fogyatékos ruhában, étlen-szomjan tengette életét. Megtakarított pénze napról-napra fogyott. A sok keserü tapasztalat, a nyomortól való félelem ágyba döntötte, beteg lett, s 1855 július 8-án meghalt Londonban, 48 éves korában. Halála előtt rendelkezett; még

* Ez az arczkép jelenleg az ifjú Colnaghi birtokában van, ki angol konzul Florenczben. — A Munro of Novar gyüjteménye a 60-as években Londonban elárvereztetett, s igy a gyüjtemény Brocky müveivel együtt a világ minden tájára szétszóródott. — *Ny. S.*

KMETTY HONVÉDTÁBORNOK ARCZKÉPE. — Brocky Károly festménye a Történeti Arczképcsarnokban.

VASÁRNAPI UJSÁG

9. SZÁM. 1896. BUDAPEST, MÁRCZIUS 1. 43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASARNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** « | Csupán a VASARNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** « | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5.**—, félévre — **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

RÉGI MAGYAR MŰVÉSZEK.

Nyári Sándor dr. emlé

Aligha van ország Európában, a hol magyar tárgyú, vagy magyar vonatkozású, vagy magyar mestertől származó mükincs nem volna. Régebb idők óta foglalkozom ezekkel a hungaricákkal, tüzetesen azonban *Trefort* minisztersége óta, ki azzal bizott meg, hogy *Kupeczky* János életrajzát írjam meg. A könyv Lipcsében jelent meg 1889-ben, s abban elszámoltam összes műveit is. Gróf *Csáky* Albin miniszter egy másik mesterünk, *Mányoki* Ádám, életrajzának megírásával bizott meg, s e munkát most írom. Művei legnagyobb részt Németés Lengyelországban vannak részint nyilvános gyűjteményekben, részint magánbirtokban. Mikor pedig arra kaptam megbízást, hogy az ezredévi kiállítás műtörténelmi osztályának anyaggyüjtésében működjem közre, s Olaszországban Markótól való képeket kerestem, Milanóban egy kolostorban megnéztem a *Lionardo da Vinci* «Utolsó vacsorá»-ját, s nem kis meglepetésemre azt vettem észre, hogy az ebédlőben körülfutó falszegélyen levő szentek elseje jobbról is, balról is egy-egy magyar szent képmását ábrázolja. Angliában a windsori kastély első-emeleti sötét folyosóján, két ablak közt a pilléren egy kócsagtollas kép ötlött szemembe, s mikor a falról levettem, hogy tüzetesebben megnézzem, *Báthory* István mellképét ismertem föl benne, még pedig a legszebbet mindazok között, melyeket itthon, Lengyelországban, vagy másutt láthattam. Természetesen, mindezen műkincseket közölni még nem lehet, mivel nincs róluk fényképi másolat.

Régi mestereink művei közül azonban néhányat már most bemutathatunk, mert ezek másolatát sikerült megszerezni. A kutatót a vágy mindig vonzza kutatása tárgyához, s úgy hiszem, nem sokára sikerül oly magyar tárgyú és érdekű műkincsek másait is haza hoznom, a melyeket nálunk még nem ismernek.

*

BROCKY KÁROLY.

1807—1859.

Hazai körökben alig ismerik *Brocky* kiváló művészi képességét, mivelhogy legjobb alkotásai a külföldön maradtak, a hol élt és meghalt. Pedig megérdemli a mester, hogy vele tüzetesen foglalkozzunk, mert századunk közepén ő volt Markó Károly mellett a legnagyobb mesterünk, s míg Markó Károly a tájfestésnek szentelte életét, addig Brocky Károly az arczképfestésnek lett kiváló mívelője. A Nemzeti Múzeumban elhelyezett festményei és a Történeti Arczképcsarnokban látható arczképek, melyek Mészáros Lázár és Kmetty György honvédtábornokokat ábrázolják, bizonynyal jó alkotások, de ezeknek fölötte állanak azok a kréta-rajzai, melyek Angolországban láthatók.

Brocky Károly egy temesvári szegény családból származott. A mit róla tudunk, azt maga mondta el halála előtt egyik meghitt barátjának: *Norman Wilkinson*-nak, ki azután az elmondottak alapján egy füzetkében ki is adta a művész életrajzát.* Temesváron született 1807-ben,

* Sketch of the life of Charles Brocky the artist by *Norman Wilkinson*. London, 1870.

BROCKY KÁROLY. — SAJÁT FESTMÉNYE UTÁN.

WISCOUNT MELBOURNE ARCZKÉPE
Brocky Károlytól.

hol gyermekéveit töltötte. Serdülő kora meglehetősen mozgalmas volt, mert majd egy nyomorúságos vándor színésztársulat szolgálatába állott, majd pedig fodrászinas lett. De sehol sem volt sokáig maradása. Egyszer unalmában azzal foglalkozott, hogy papirból vagdalt ki emberi és állati alakokat, s e közben nagy kedvet kapott a festészet iránt; elment Bécsbe, hol a festői akadémia növendéke lett. A sok nyomor és nélkülözés komolylyá tette; szorgalmasan tanúlt, míg végre magára vonta tanárai figyelmét, s pályadíjat nyert.

Akkoriban időzött Bécsben *Mousleard* herczegnő, ki egy miniatur-festmény után másolatot akart készíttetni, s az akadémiai tanár ajánlatára Brockyt bízta meg a herczegnő a munkával. E közben egy Bécsben lakó nénjével is megismerkedett a művész, kinek nyomorán a jótékony rokon némiképp segített. A megrendelés hire gyorsan elterjedt művészi körökben, s egyszersmind nem megvetendő jövedelmet biztosított Brockynak az, hogy az akadémia gyengébb tehetségű növendékei rendesen az ő segítségéhez folyamodtak.

Enda és *Taffinger* tanárok közbenjárására nagyobb megrendeléseket is kapott; készített illuminált kréta-képeket és olajfestményeket. Igy aztán művészi híre teljessé, ő maga pedig keresett és megbecsült emberré lett. De egyszersmind arról győződött meg, hogy neki a császárváros már szűk; s további önképzés végett máshová igyekezett.

Útja Párisba vezette, hol a Louvre gyűjteményében *Paolo Veronese* egyik remek művét kezdte másolni, s a munkát oly mesterileg végezte, hogy egy gazdag angol, *Munro of Novar*, ki a művész dolgozását figyelemmel kisérte, rögtön meghitta Angliába, s a fiatal mester, noha alig ismerte még Párist is, engedett az angol hivásának. Munro Londonban a Park Street-en, a Grosvenor Squaron levő saját palotájában rendezett be Brockynak műtermet; elvitte magával Skócziában levő birtokára is, hol néhány fiatal angol hölgy arczképét festette le; majd visszavitte Londonba, hol *Colnaghi* Dominikkal, a híres műárussal ismertette meg. Colnaghi nagyon szivesen látta az ifjú művészt; bevezette a művészetek történetébe, megismertette vele az angol és külföldi metszetek egész sorozatát s minden tekintetben művelőleg hatott reá; — bevezette családjába is, és megbízta, hogy feleségének arczképét készítse el.* A Munro of Novar szolgálatában eltöltött idő az 1844—46. évekre esik.

Colnaghi jó hírneve és személyes összeköttetései folytán, melyek a legfelsőbb körökig terjedtek, egy fölötte megtisztelő megbizást kapott Brocky, és pedig azt, hogy miss *Liddell*-nek, Viktória királynő udvarhölgyének az arczképét fesse le. A kitünően sikerült arczkép megfordult az udvarnál is; a királynő magához hivatta Brockyt, s őt udvari festőjévé nevezte ki. A királynő maga is többször ült a művésznek, ki róla több arczképet festett; hasonló megrendeléseket kapott az udvar összes tagjaitól, aztán *Consort* herczegtől, *Melbourne* lordtól, *Normanby* lordtól és másoktól.

A világlátott *Brocky* azonban modorában ugyanaz a darabos ember maradt, mint a milyen Temesvárott volt, s a királynő gyakran mulatott az esetlen Brockynak nem épen udvarképes mondásain. Ha például a királynő egy ülés után másnap bizonyos órára magához rendelte Brockyt, ő cseppet sem habozott a felséges asszonynak megmondani, hogy holnap nem ér rá, mivel más munkája van kitűzve. A királyi udvarnál sem az ellentmondás, sem a megtagadás nem szokásos; az angol királynő azonban e szokatlan őszinteségen inkább mulatott, mint hogy boszankodott volna. Tény, hogy az udvarnál a királynő, Albert herczeg, a többi herczegek és herczegnők, az udvarnagyok és udvari méltóságok képein kivül magánmegrendelései is voltak Brockynak, s ez úton szerzett mellékjövedelme évenként mintegy ezer font sterlingre rúgott. *Turner* a «Modern Painters»-ben rendkivül dicsérte Brocky műveit, míg Frederick *Tayler*, a Walter-Colour Society elnöke és *Wellington* herczeg, a Royal Academy elnöke, egész elragadtatással beszéltek festményeiről.

Brocky azonban nem sokáig élvezte a nagy dicsőséget. Nagyon magasra emelkedett; de aztán nagyot is bukott.

A királynő azzal bízta meg, hogy legkisebb gyermeke arczképét készítse el. A művész válasza e megbízásra az volt, hogy kicsi gyermekekről arczképet festeni nem érdemes, mert azok mind hasonlítanak egymáshoz. A királynő ezt a választ már nem találta mulatságosnak; a koronás asszonyban az anya volt megsértve. Ez időtől kezdve Brocky Károlyt nem hivták többé az udvarhoz; kegyvesztett lett. A főúri társaság ugyan gyakran fölkereste, mert társaságban nagyon víg kedélyű, humoros ember volt, kivel szerettek elmulatni, de megrendelést többé nem adtak neki.

Brocky ekkor az önálló kompozicziók terére lépett. Mythologiai képeket, meztelen leányalakokat kezdett festeni; de nem volt velök szerencséje; nem vette senki. Ilyen tárgyak a szigorú erkölcsü Angliában sehogy sem tetszettek; másrészt Brocky még csak akkor kezdett ismét olajban festeni, s ezek a képek művészi tekintetben nem állották ki a versenyt illuminált kréta-rajzaival. Az olajfestészet terén később tökéletesedett ugyan, de a keresete nem javúlt. Mind inkább-inkább tapasztalta, hogy anyagilag pusztúlás fenyegeti. Egyre aggodalmasabb napokat élt. Eszébe jütottak a Temesvárott és Bécsben töltött évek, mikor csikorgó hidegben, fogyatékos ruhában, étlenszomjan tengette életét. Megtakarított pénze napról-napra fogyott. A sok keserű tapasztalat, a nyomortól való félelem ágyba döntötte, beteg lett, s 1855 július 8-án meghalt Londonban, 48 éves korában. Halála előtt rendelkezett; még

* Ez az arczkép jelenleg az ifjú Colnaghi birtokában van, ki angol konzul Florenczben. — A Munro of Novar gyűjteménye a 60-as években Londonban elárvereztetett, s így a gyűjtemény Brocky műveivel együtt a világ minden tájára szétszóródott. — *Ny. S.*

KMETTY HONVÉDTÁBORNOK ARCZKÉPE. — Brocky Károly festménye a Történeti Arczképcsarnokban.

Brocky Károly

Ezt a cikk befejezését lásd Makó András csomagjában

Brocky Károly

Nőiflj c. Lépe
szinnyomatban
repr.

Vas. Ujs. 1904.
Karácsonyi album.

Brocky Károly

1909. 147. l.

VASÁRNAPI UJSÁG.

Brocky Károly : Női tanulmányfej.

J e l e n t é

a középapsai gör. kath. fater

a./ Középapsai alsó javadalmi

Épült állitólag a XV. sz. ele

Brocky Károly

cvód

Vas. Ujs. 1913.

411. l. (Brocky Károly elpusztult eperjesi oltárképe.)

képpel -

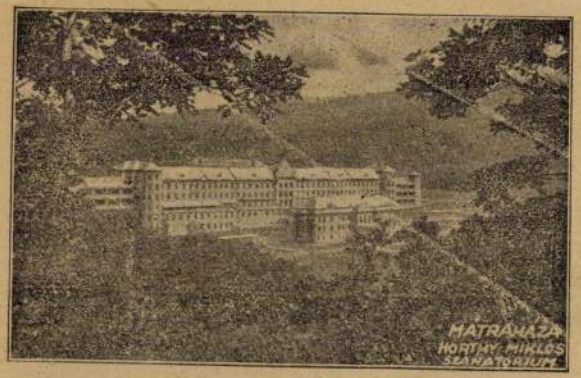

GYÖNGYÖS MEGYEI V

5285 szám.

1940

Műemlékek Országa

Bizottságának

IX Hőgyes Endre u

Budapest

IX

Brocky Károly

cod Népszava 1925. ápr. 17

i.e. „Borbélymas"-ból udvárok ünnepelt festője Brocky Károly Két nüvé Erült haza. ~~Népszava 1925. ápr. 17~~

A 197. sz. BAROSS cserké

Budapest, IV., ker. Bástya-u

Csak egy pengővel járuljon
cserkészünket elvihessük az

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos *Urunk!*

Az 1933. év nagy erőpróbája l
A nemzetközi világtáborozás, J
kivüli követelményeket és feladatokat ál
A Baross Szövetség cserkész
részüket. Egyfelől a felelősséget érezzük
patok minden erejükkel részt vegyenek
szeretnénk, ha az ilyen ifjusági világta
részesülhetne minden cserkészünk.
Elvünk, — amelynek eddig a
csületes munkája alapján mindig eleget

Brocky Károly

Kiselejtezve

Perállag III

1381. l.

Per S+M

edelemre a vádaskodás, ami keserű sors
a : hit és élet ; mások hibáinak keresése :
iz nagy hajója régóta halad már ezen az
élyeztetik. Természetesen kívül szeretném
egyetlen — bár nem mindig igazolható —
oznak egyházunknak, hogy nem tudják,
igaz, hogy gyülekezeteink sorsában igen
zett vészes eltolódások játszanak döntő
gyes szervei hogyan keresik egymásban

ásztori, a vallásoktató-lelkészi és a tanítói
doljunk felületes műveltség, egyéni fegyel-
panasz kerítésen innen és kerítésen túl.
rendű tudomány, hanem a magasabbfokú
kivételektől eltekintve. Amit a tanítóság
sal foglalkozó lelkészség a jogi és anyagi
knak a hívekkel van sok keserű vitájuk,
lyében keresik a hibát az egyházi életben
és végigzúg a reverzáliskérdés, a templom-
S azt hiszem, a dolog lényege mégis csak
ők.

óta szívén hordozza, állandóan felszínén
elkész — a különb lelkész. Sajnos, valami
sok idején — s világosan csak akkor lát-
szeiket belekényszerítették egy olyan meg-
liadalra vitt jelöltjüket. De nem is lehet
felelőssé tenni ; a baj az, hogy lelkészi

dien und Essays und gilt als einer der gründlichsten Militärschriftsteller. Grössere Werke: *Az 1870/71. évi német-francia háboru története* (Geschichte des deutsch-französischen Krieges 1870/71, 1896/9), *A magyar hadaknak Mária Terézia első háborúiban való közremüködésének története* (Geschichte der Mitwirkung der ungarischen Truppen in den ersten Kriegen Maria Theresias, 1896), *Magyarország 1848/49-ik évi függetlenségi harcának katonai története* (Militärgeschichte der 1848/49-er Unabhängigkeitskämpfe Ungarns, 1897/8), *Bonaparte 1797. évi hadjárata* (Der 1797-er Feldzug Bonapartes, 1900), *Az Egyetemes Hadtörténelem vázlata* (Skizze der Universalkriegsgeschichte, 1900), *A harctéri szolgálatról* (Über den Felddienst, 1901), *A gyalogság harcászata* (Die Taktik der Infanterie, 1907), *Der russisch-japanische Krieg 1904/5* (1910/11).

Bresztyenszky, Béla, Mathematiker, geb. 1786, gest. 1851 als Abt von Tihany. Bekannte Werke: *Lectiones academicae ex mathesi* (1819), *Elementa geometriae et trigonometriae planae* (1827), *Elementa matheseos purae* (1829/30).

Breuer, Konstans Josef v., Architekt und Feuerwehrkommandant, geb. 1863 in Gölnicbánya, ist Lehrer mehrerer Fachlehrkurse, organisierte zahlreiche Provinzfeuerwehren und ist derzeit Commandant der Budapester Berufsfeuerwehr und Generalsekretär des Reichsfeuerwehrverbandes. Selbständige Werke: *A szivattyu s annak kezelése* (Die Feuerspritze und ihre Behandlung, 1885), *Tűzoltó útmutatások* (Feuerwehr-Ratgeber, 1891/2), *A tűzoltás és tűzrendészet kézikönyve* (Handbuch der Feuerpolizei und des Löschwesens, 1894), *A tűzoltás szabályai* (Die Taktik des Feuerlöschens, 1901), *Tűzrendészet* (Feuerpolizei, 1902 und 1913), *Tűzrendészet csendőrök részére* (Feuerpolizei für die Gendarmerie, 1908), *Gyakorlószabályzat* (Exerzierreglement, 1897), *Malmok tűzrendészete* (Feuerpolizei der Mühlen, 1913), *A mászó-, mentő-, bontószerek* (Die Steig-, Rettungs-, Einreissgeräte, 1895), *Tűzrendészeti törvényjavaslat* (Feuerpolizei-Gesetzentwurf, 1891), *Tűzoltók zsebkönyve* (Taschenbuch der Feuerwehrmänner, 1888, 1889, 1890, 1891), *Tűzoltótisztek zsebnaptára* (Taschenkalender der Feuerwehroffiziere, 1892/3). B. ist Redakteur der *Tűzrendészeti Lapok* (Feuerpolizeilichen Blätter), 1889/1898), ferner *Községi tűzrendészet és tűzoltás* (Gemeinde-Feuerpolizei und Löschwesen, 1890), endlich *Tűzrendészeti Közlöny* (Feuerpolizeiliches Blatt, 1902/1912); Mitarbeiter aller übrigen ungarländischen Fachblätter.

Breuer, Kornel, Hebraist, geb. 1880 in Nagyszöllös, absolvierte in Léva die Lehrer-Präparandie und in Pozsony die dortige berühmte Rabbinerschule. 1904 wurde er zum Oberrabbiner des Borosjenöer Kreises gewählt, im Herbste desselben Jahres nach Nagykáta berufen, wo er auch gegenwärtig wirkt. B. ist einer der Gründer des 1910 ins Leben gerufenen „Israelitischen Landes-Patronage"-Vereines. Schon als Jüngling redigierte er die belletristische Zeitschrift „Jugendblätter" und wurde später Mitarbeiter fast aller jüdisch-konfessionellen Zeitschriften. Selbständige Werke: *R. Eibeschütz Jonathán és R. Emden Jákob és hiveik között kitört háborúság története* (Die Geschichte des zwischen R. Jonathan Eibeschütz und R. Jakob Emden und ihren Anhängern

ausgebrochenen geistigen Krieges) und *Coucy hercege (Szár m' Kuci) élete és munkái* (Der Fürst Coucy, sein Leben und seine Werke).

Breuer, Lorenz, Buchdrucker im XVII. Jahrhundert, gründete 1623 in Löcse eine Buchdruckerei, die alsbald Landesruf errang. Er war auch der Gründer und erste Herausgeber des weltbekannten *Leutschauer Kalenders.*

Brezanóczy, Adam, Rechtsgelehrter, geb. 1751 in Jolsva, gest. 1832 als Universitätsprofessor in Pest. Bekannte Werke: *Explanatio juris naturae* (1795), *Jus patraei* (1806/7), *Explanatio juris nature politici* (1796), *Institutiones juris ecclesiastici* (1817/18).

Breznay, Béla, kathol. Theologe, geb. am 10. Feb. 1844 in Barka, wurde 1866 zum Priester geweiht, 1876 zum Theologieprofessor an der Budapester Universität ernannt, in welcher Eigenschaft er auch heute noch wirkt. Selbständige Werke: *Világos jog, kétes törvény. Mi itt a teendő?* (Klares Recht, zweifelhaftes Gesetz. Was ist da zu tun? 1880), *Anecdotorum Petri cardinalus Pázmány specimina duo* (1885), *Keresztény hitegység, nemzetiség és hazafiság Magyarországban* (Christliche Glaubenseinheit, Nationalität und Patriotismus in Ungarn, 1885).

Brezovsky, Emil, Arzt, Dermatologe, geb. am 10. Jul. 1881 in Magyarcernya, absolvierte die medizinischen Studien in Budapest und Berlin, war von 1904 bis 1910 Assistent am Budapester Sankt-Stephansspitale und wirkt seit dieser Zeit als Oberarzt der dermatologischen Abteilung der Charité-Poliklinik. B. zählt zu den rührigsten Mitarbeitern der medizinischen Presse Ungarns, die er besonders mit Studien über die Syphilis und die Wassermann'sche Reaktion bereichert hat.

Brocky, Karl, Maler, geb. am 22. Mai 1807 in Temesvár, gest. 8. Jul. 1855 in London, bekundete schon als Kind grosse Neigung zur Malerei und gelangte mit Unterstützung eines Mäcens 1823 an die Wiener Kunstakademie, wo er durch Unterstützung seiner Meister Ender und Daffinger derart mit Bestellungen überhäuft wurde, dass er seinen Lieblingsplan, seine Kunststudien in Italien und Paris fortzusetzen, durchführen konnte. In Paris lernte er den Schotten Munro of Novar kennen, der ihm 1839 in seinem Londoner Palais ein Atelier darbot. In London gehörte B. bald zu den gesuchtesten Portraitmalern und wurde auch der Portraitmaler der königl. Familie und des Hofes. Doch auch als Historienmaler zählte B. zu den besten seiner Zeit. Seine: *Andreas II. und die Goldene Bulle, Psyche u. Cupido, Die Portraits der Königin Victoria* und *des Prinzgemahls Albert* sichern ihm eine Ehrenstelle im Pantheon der europäischen Malkunst.

Brocskó, Ludwig, Pädagoge, geb. am 15. Dez. 1851 in Pest, ist seit 1874 Direktor des protestantischen Waisenhauses in Budapest, wo er bisher über 1000 Waisenkindern ein gütiger Leiter und Vater war. Für seine segensreiche Tätigkeit wurde B. vom König mit dem goldenen Verdienstkreuze mit der Krone und mit dem k. Rat-Titel ausgezeichnet. Selbständige Werke: *Svájc árvaházai* (Die Waisenhäuser der Schweiz, 1895), *A budapesti protest. orsz. árvaegyesület és árvaházának története* (Geschichte des Budapester pro-

ÍRÁS ÉS LÉLEK

Örök béke

Megjártam a világ végét:
kerestem az örök békét.

Kerestem az igazságot,
és az örök ifjúságot...

Puszta sír a világ vége:
ott honol az örök béke,

ott honol az igazság is,
ott az örök ifjúság is...

Harc az élet, a múlandó;
harcos ember a halandó.

Az igazság itt nem teljes;
nem is élet, ha nem terhes.

Az ifjúság: nyíló virág;
nyíló virág, — hulló virág...

Szeretni kell a virágot;
szeretni kell a világot.

Szeretni kell, úgy, ahogy van;
minél rosszabb, annál jobban...

Vetés nélkül nincs aratás,
halál nélkül feltámadás.

Halál nélkül nincs itt siker. —
A halált is szeretni kell!...

Erdélyi József

EGY IRÁNYBA...

Jó barátom
A kabátom,
Nem gúnyorog,
Mikor fázom.
Nem üt dobra,
Koldus-hírbe,
Jó, hogy van —
Járhatnék ingbe...

ZAY EDIT:

A Garda-tótól Veronáig

Vérvörös sziklák, szén kietlen kőóriások között zuhan le az út a Dolomitokból a széles trentói völgyön át a Garda-tó felé. Az égen már világoskéken lebeg az antik Benacus hegykoszorúja s langyossá, jóízűvé válik a levegő és dél felől rózsaszínűvé színeződnek a szállongó felhőcskék. Szőlőkertek s olajfák között, a homályba fúló estében megcsillan a tó csillagokat fürdető vize, a ciprusos part mentén bájos kisváros zsúfolódik össze: ez Riva, a tavasz kék tava mentén.

A városkapun túl lefelé lejt a városka és édesdeden simul a kerek öblökhöz. A főtéren, a parton kint üldögél a vacsoraelőtti espressózó, vermuthot szürcsölő nép, valami édes mozgalmasság van a levegőben, valami fűt és kábít, talán maga a szélesen elterülő szaténfényű víztükör. Jó itt találomra bolyongani villák között, a hegyoldalban, a fehér házak mentén, a macskaköves utcácskákon. Jó szagok szállonganak a levegőben, oleánder illata s a kis hotelt megtaláljuk-e még valaha az életben? Kovácsoltvas kapujával, parányi terraszával, ami kihajlik a tóra, jobbról tőle már a hegyoldal, balról a lámpafényekkel tűzdelt város, előtte a félholdat karjaiban tartó éjszaka. A kis kertben — rózsafák között — a kőkút delfinje játékosan ontja a vízsugarakat, melyek pici neszekkel hullanak vissza. Béke és boldogság... amit csak ilyen egyszerű eszközökkel tud bármi is elérni az életben.

A Gardesana híres útja a hegyoldal szikláiba vágva, boltozatos galériákon, víztől csepegő, villanyfényes barlangok alatt fut át s körülöleli a tavat. Kicsiny öblökben fehér falvak, az útra behajlanak a citromfák sötétlevelű ágai, mellettünk glycinia-zuhatagokkal borított villák, hotelsorok, parti sétányok, napsütés, virágpompa, felettünk a mélykék olasz ég. A levegő meg se rezdül, a nyár megáll a Garda vize felett és meanézi benne tüzesregyült orcáját.

Nyílegyenesen fut az országút az Adigéig. Még szívemben a sok langyos, fűszeres szépség, pillám alatt még izzanak D'Annunzio villájának hófehér márványa, a klasszikus, harmatcsepp tisztaságú tónak déli flórával díszes, Dante előtt már Vergilius, Horacius és Catullus által is megénekelt szelíd bája, a téli rózsa és tavaszi citromvirág legendája a Dolomitok lábánál. Halvány árnyakat dobáló, lassan kúszó felhők és égnekszegezett, alvó ciprusallék. Virágzó oleanderek illatának könnyű púdere a holdsarlót hintáztató vizen, a kecses és karcsú sirmionei félsziget, ahol búcsút vettünk a Garda-tótól.

A várárokkal körülvett, zordon Castell Vecchio alatt — dölyfösen hordja pompás harci díszét, a fecskefarkos lőréspártát — vezet be az út Veronába, Észak-Olaszország legfestőibb, legromantikusabb városába. Az ideszakadt idegen lélegzetvisszafojtva lesi el a titkokat, amiket bőkezűen önt magából: a Piazza del Erbér a Madonna szobra áll, a veronaivá koronázott Szűz hegyesfogú diadémmal koszorúzott feje kimagaslik az alatta lármázó, nyüzsgő, tarkánviharzó mindennapból. A piacon színesvitorlájú gyümölcsös- és virágossátrak előtt hangos alkudozás folyik, barack- és tubarózsahekatombák tornyosulnak, a cafébarok ernyői alatt pincérlányok hordják a jeges limonádét. Jövőmenő idegenek fényképezőgépekkel ostromolják a Madonna karcsú szobrát, a kép mozgalmas, a déli délután levegője égetően forró, a virágokat újra és újra permetezik a korai lankadás ellen s a felszökő vízcseppek fátyolán szivárvány sugárzik fel.

Sötét háttér, a freskós paloták zárkozottságát kiemelik a lehúzott redőnyök, mintha csak az utca élne s a kövek álmodnának. A piac kútja szüntelenül csobog, a szél elkapja a vízrojtokat és meglengeti a kövezet felett. Odább a büszke Scaligerek síremléke, hetyke lovasszobrokkal s a Municipio boltíves, oszlopos négyszöge, benne Dante fenkölt és magányos márványszobrával.

Sebesen folyik az Adige, a sárgánizzó, napsütött híd alatt. Vízszín vize apró kavicssziget ölel körül. A folyómenti kertekben csendes, ünnepélyes ciprusok mögé nyulánk árnyakat. A város szűk utcái, zsúfoltsága, patriciusházai, szökőkutas terei, kövei, márványai, szobrai mind-mind a megszokot itáliai urbanus-település nyomait mutatják.

Gyönyörűszemű, római fejű fiúcska áll elém: vezessen-e Júlia sírjához? Elhagyott külvárosokon túl, magános kolostorkertben, varázsos békében pihen a stradfordi mesélő legigézetesebb leányalakja. Szürkévé patinásodott márványtömb alatt alussza Júlia azt az álmot, amit a felvilágosodott Cicerone szerint nem Romeója felett érzett halálos bánatában kiürített méregpohár hozott szemére. De a mese édesebb az igazságnál Shakespeare szelleme leng körül és rózsák és füzek között, veronai előkelőségek márványkockák alá zárt hamvai felett tovább él a rege és a költészet, ha Júlia, a veronai patríciusleány, nem is a legszebb szerelem halottja. Közben megtudom a hiteles történetet, adatokat hallok és bizonyítékokat, de nem érdekelnek, mert lágy susogással rímek futnak emlékezetembe: „... szerelmünk bimbója talán a nyárnak érlelő hevétől bájló virágra nyit... szívem, jó éjszakát...“ Aprócska vízmedencéből feketerigók isznak, lomboktól árnyalt napsütés pásztái hullanak a kőkockákra, elvadult virágzó bokrok közt kanyarog a keskeny ösvény a kolostorudvaron át... minek ide évszám és történelem, családfa és bizonyíték?

Megfogom a gyermek kezét, aki idevezetett s visszaindulunk a városba. Beszélgetünk, a fiúcska csacsog, fecseg, megkérdezi, tetszett-e Giulietta sírja? Neki a gőgös Capuletek leánya csak Giulietta, Juliska — hiába, egy városból valók...

Zúg az Adige vize, a Castell Vecchio nehézkes tornyai még az éjszakánál is sötétebbek s a Madonna felölti esti opálszínű palástját: reflektor fénybe öltözik, — a koronáján mintha gyémántok sziporkáznának...

Aranypáva

Lehetséges? Igaz ez? Dolgozó és egyszerű ember a hőse egy magyar filmnek? Igaz ez, hogy belső lelki történések is helyet és szerepet kapnak egy magyar filmkönyvben? Alig hiszünk a szemünknek és a fülünknek, amikor az Aranypáva képekkel beszélő jeleneteit látjuk és a dialogusokat halljuk, amelyek nem tengenek túl s a filmszerűségben a maguk alárendelt szerepére szorultak. Ha kifogást emelhetünk, akkor ez csak fokozati, mert ugyanebből az értelmes és íróilag feldolgozott meséből még jobb filmet is alkothattak volna, ha teljesen szakítanak azzal a tévhittel, hogy filmen az üres látványosságot, a mutatós és mulatós jeleneteket szereti a közönség. De nem akarunk egyszerre mindent. Szerénységre szoktatták a kritikust az elmult hónapok magyar filmjei. Fekete István filmkönyve épkézláb mesét mond, szerencsésen halad a filmszerűség útján, amely a regényírótól a mesélőkedvet, a drámaírótól a jellemek éles látását és láttatását s a cselekmények belső hitelét követeli. Ebben a filmben hangsúlyt kap az, ami egy molnárlegényben történik. Benne, a lelkében s nem körülötte a világban. E molnárlegényen kívül, akit Páger Antal elevenít meg, van még a filmben néhány íróilag meglátott figura, aki ember s nemcsak rajza és árnya egy hatásvadász ötletnek. Az író lelkileg tudja motiválni még az Aranypáva romlott asszonyát is, a szegény molnárlegény megkísértőjét, van tartalma a gazdag kupecnek s egész sereg kisebb epizódalaknak.

Mellettük persze feltűnnek klisék is, de kopottságukat megfényesíti a cselekményt vivő alakok egyénisége. Páger Antal művészi és hasonló figurák alakításában megszokoltan jó játéka mellett kiemelkedőt Sulyok Mária nyujt. Felfogása kiegészíti az író jellemzését, játékával külön drámát teremt egy asszonyban, akinek sorsa meghatározott. Sulyok játéka azonban küzdelmet sejtet s tulajdonképpen ezen az alakításon dőlt el a film sorsa és valóságos lett, elhagyta a hazugságok világát. Ebben a küzdelemben, amely Págerben a molnárlegényben, önmagával és nagyvilággal s benne a szép fogadósnéval zajlik, erkölcsi tanulságokat tud elrejteni az író.

A fényképezés is igyekvő néhol nagyon szép és tartalmas. Mindent egybevetve elégedettek lennénk, ha olyan volna a magyar film átlaga, mint az Aranypáva.

Zsoltárok könyve

Egy jókora kötetnyi vers s az ember már az első sorok után érzi, hogy lehiggadt, bölcs ember szól hozzánk életről, halálról, a lét örökkévaló jelenségeiről. *Aki szól hozzánk, vérbeli költő.* A forma régi, egy időben kedvelt műfaj volt, főként Erdélyben, ahol komor történelmi időkben jeles kálvinista költők csöndes elmélyedéssel ápolgatták vallásos költészetük kertjének virágait.

Traeger Ernő most megjelent *Zsoltárok könyve* ezekre a költőkre emlékeztet. Ma is érezzük a történelem szárnyának suhanását, hangos és kusza világ s a tépelődő lélek szorongva kérdi Isten felé fordulva: hová Uram, merre? Dávid zsoltárainak ünnepélyes hangja árad ezekből a versekből, vigasz és tanács van bennük. Ime, a költő, aki a zsivajban az Örökkévaló felé fordítja arcát és nyugtatóan, biztatóan szól azokhoz, akik a tisztaságot szomjuzzák. Ez a mély filozófia árad a költő verseiből, akkor is, ha csak a hétköznapok apró jelenségeiről szól:

„És örök jóságával Isten mosolygó szeme
Rozsot, füvet, hangyát a lét örömében fürészt
Óh, ember, vagy te annyi, mint ezek: mit keseregsz?
Lásd, minden érted van és csak éppen te nem tudnád?“

MAGYAR SZELLEM-MAGYAR ERŐ

»A magyar grafika 150 éve«

Irta: Balás-Piry László

Ritka élmény szemmel kísérni egy új múzeum keletkezését és kezdeti fejlődését. A legtöbb múzeum ugyanis, amelynek küszöbét átlépjük, nemcsak anyagánál, hanem önmagánál fogva is időtlennek hat, mert alapjait nemzedékekkel előbb fektették le. Mi már azzal az érzéssel gondolunk a Nemzeti Múzeumra, az Uffizire, a Kaiser Friedrich Museumra, a Louvrera, vagy a British Museumra, mintha ezek az intézmények öröktől fogva otthonai és őrzői lennének az emberiség legnemesebb alkotásainak, a halhatatlan festményeknek és szobroknak. Valóban, a legtöbb világhírű múzeum már túljutott alapításának századik évfordulóján és neve fogalommá növekedett számos nemzedék tudatában. Nagyságukat ezek az intézmények nemcsak a mecenási békezűségnek köszönhetik, hanem annak a ténynek is, hogy régebben könnyebb volt a gyüjtés, nem úgy, mint ma, amikor a legkiválóbb alkotások múzeumok vagy magánosok szilárd kezében vannak. Ritka szerencse kell ahhoz, hogy ma egy ismeretlen Giorgionet, Holbeint vagy Rembrandtot valamelyik múzeumdirektor megvásárolhasson. Vonatkozik ez nemcsak a külföldi mesterek alkotásaira, hanem a nagy magyar művészek munkáira is. Egy újonnan alapított közgyüjtemény, hacsak nem egy vagy több értékes magángyüjteményből indul ki, kénytelen bizonyos megalkuvással szűkebb és igénytelenebb alapokra helyezkedni, mint ahogy ezt az alig tíz évvel ezelőtt létesített Székesfővárosi Képtárral kapcsolatban is megfigyelhetjük.

Ennek a fiatal intézménynek kezdeti fejlődését nagymértékben hátráltatta az, hogy nem valami jelentős köz- vagy magángyüjteményből keletkezett, hanem egy rendszertelenül vásárolt és művészeti, valamint múzeális szempontból sekélyes értékű festészeti anyag szolgáltatta a kiinduló alapot. Ezt a nehézséget a főváros kulturális vezetőinek lelkesedése és a jelentős anyagi áldozatok hamarosan közömbösítették. A másik gátló körülmény, amely állandóan jelen van, az az, hogy a Székesfővárosi Képtár nem rendelkezik eredeti célkitűzéssel, mert gyüjtései köre lényegében megegyezik az ország legnagyobb képzőművészeti múzeumának, a Szépművészeti Múzeumnak egyik részletprogramjával. Ez a tény nyomasztólag hat a fiatal intézményre, mert így már eleve másodrendű szerepre van ítélve és inkább függvénye, mint idővel reményteljes versenytársa a sokrétűen gazdag Szépművészeti Múzeumnak. Miután a XIX. és XX. század elhalt magymestereinek legjelentősebb alkotásai ez utóbbi múzeum falait diszítik, a Székesfővárosi Képtár kénytelen, néhány sikerült vásárlástól eltekintve, a kisebb mesterek és az elfelejtett művészek munkáit összegyüjteni. Igen szép munkát végzett Kopp Jenő igazgató a biedermeier kor terén, fölkutatva és megvásárolva azoknak a festőknek képeit, akiktől eddig egyáltalán, vagy csak igen kevés festmény volt ismeretes. Ezeknek összegyüjtése legföljebb az időpont szempontjából nem a legszerencsésebb, mert tetszetős dokumentumai annak, hogy e korban milyen élénk szerepet játszottak az idegen, főleg a német származású festők a művészi élet területén. Igaz, ugyan, hogy ezt a politikailag felhasználható tényt csökkenti az, hogy a feledés homályából előkerült képeknek csak egy kicsiny töredéke jöhet művészettörténeti szempontból számításba és inkább kultúrtörténeti vonatkozásban vehetők figyelembe.

Rövid idő alatt meglepően szép anyag gyült össze a grafika terén is. Hogy ezt a közel ötszáz lapból álló friss gyüjteményt a képtár vezetői áttekinthessék, a hiányokat láthassák, „A magyar grafika 150 éve" címmel nagyszabású kiállítást rendeztek belőle. A katalógus előszava rámutat arra, hogy „a XVIII. századvégi és a XIX. századeleji festészetünket ma már jelentős művek és a neveket illetőleg gazdag sorozat szemlélteti. A kezdeti korszaknak lényege már ezekben a munkákban is teljes tisztaságában megmutatkozik és a kép, érzésünk szerint a továbbiakban már csupán gazdagodhat, színesedhet, de lényegbevágóan módosulni nem fog. E fejlődés vonal kiépítése a képtár első tíz évének eredménye és most érkeztünk volna el a folytatáshoz: a század derekától a biedermeierből kinövő, romantikus, a naturalizmushoz átvezető korszak alkotásainak felkutatásához. A háború a további gyüjtést, a második szakasznak erősebb ütemű fejlesztését rendkívüli megnehezíti. A kiállítás éppen ezért — a biedermeierhez viszonyítva — a második korszaktól kezdve nem olyan sokrétű, nem olyan hű tükröztetője a fejlődés folytonosságának. Ez tart egészen a legújabb kor, a Ma grafikájáig, mivel itt a kiállított anyag a képtár másik céljának, az élő művészet támogatásának megfelelően, gazdagon gyarapodó gyüjtésből meríthet, újból teljes keresztmetszetté bővül".

Brocky Károly: Férfi arckép.

Mielőtt még erre a „keresztmetszetre" rátérnénk, érdemes néhány elismerő szót szólni a mult század első felében Angliába szakadt Brocky Károlynak remek portréiról, amelyek közül különösen értékes az önarcképe és az a férfi képmás, amely a leghívebben világít rá kivételes művészi adottságaira. Érdekes összevetésre ad továbbá alkalmat másik két műve is, amelyek közül az egyik Brockyt a keresett miniatűr festőt, a másik pedig a nagyméretű kompozíciókkal foglalkozó mestert ismertetik meg.

Míg Brocky az angol arisztokrácia festője lett, addig az osztrák Canzi a magyar nemesek kedvelt portréfestőjévé vált. Egyik vízfestménye, mely egy magyar ruhás férfit örökít meg, 1848-ban a szabadságharc évében készült és mint egy ellentmondásként németül van szignálva. E kor kiemelkedő mesterétől Barabástól különösen két szép olaszországi tájképet őriz a gyüjtemény, aemlyek legjobb akvarell-korszakából 1835-ből származnak. Sokat ígérő tehetségnek mutatkozik a fiatalon tengerbe fulladt Melegh Gábor azon a képmásán, amelyet gróf Károlyi Gabriellárol készített. Kevés kivételtől eltekintve, az úgynevezett biedermeier festők, mint Fialovszky, Doctor Albert, Lieder Frigyes, Engert Tódor, Heirich Thugut, Lütgendorf-Leinburg Ferdinánd Károly, Rauschmann János vagy Weixlgärtner V. Ede nevükkel és munkáikkal legföljebb azt bizonyítják, hogy még a hatvanas években is burjánzott az idegenből ideszakadt kisképességű festők következtében ez a nyárspolgári művészet, amely szerencsére nem akadályozta meg, hogy a magyar művészek kellő időben ne lépjenek a fejlődés új útjaira.

Ezek helyett a félművészek helyett sokkal érdekesebb lenne, ha a legkiválóbb biedermeier festőnktől, Borsos Józseftől láthatnánk a gyüjteményben grafikai munkákat.

Ha kevesebb is, de művészi szempontból jelentősebb a század második feléből származó anyag. Természetesen erősen nélkülözzük, hogy mindezideig nem sikerült Madarásztól, Paáltól, Szinyeitől egyetlen grafikát sem megszerezni, hogy Mészölytől csak egy igen gyenge rajzot láthatunk, hogy Munkácsy, Benczur, Gyárfás jelentőségükhöz képest elég gyengén vannak képviselve. Viszont igen jelentős és tanulságos Székely Bertalan akvarellsorozata, amelyeket a nagymesterek legszebb képeiről készített. Ugyancsak szépen alakul ki Lotz, Liezen-Mayer, Zichy grafikai arcéle. Nagyobb értékingadozás mutatkozik az impresszionisták és stílustörekvések képviselőinél. Nagybánya még nincsen érdeme szerint kidomborítva a gyüjteményben. Hiányzik Ferenczy mellől Thorma, míg Réthi csak egyetlen munkával szerepel. Igen nagy hiánya a gyüjteménynek, hogy Csók Istvántól vagy Koszta Józseftől egyetlen grafikát sem láthatunk. Kiegészítésre vár Rippl-Rónai sorozata, míg Vaszary csak igen gyenge művekkel szerepel. Viszont Gulácsynak jobbat tett volna, ha anyagát gondosabban átrostálják, mert néhány eredetien érdekes rajza mellett több munkája elárulják gyenge oldalait. Székely Bertalan után a legnagyobb anyaggal (14 drb) éppen ő szerepel, ugyanakkor, amikor Zichy vagy Munkácsy csak öt-öt művel van képviselve. A gyüjtés jelen állapotában Pólya Tibor és Derkovits Gyula is túlzottan kiugrik hét-hét rajzával.

A ma művészei közül az említett Csókon kívül egyetlen grafikáját sem látjuk a vérbeli rajzolónak Kontuly Bélának, vagy a nemrégen meghalt Aba-Novák Vilmosnak. Éppen e hiányok miatt még korainak tartjuk, hogy a gyüjteményt a jelenkori magyar grafika „keresztmetszetének" fogadjuk el. Egészen magas értékű műveket sikerült viszont a Székesfővárosi Képtárnak megszereznie Rudnay Gyulától és Csánky Dénestől. Sajnálattal látjuk, hogy nincsen több Szőnyi István, Bernáth Aurél és Szüle Péter vízfestmény, mert a kiállított művek a legerősebb oldaláról mutatják be mestereiket. A grafikai gyüjtemény legértékesebb darabjai közé sorolhatók Hincz Gyulának tus- és vízfestményei, valamint Istókovits Kálmánnak eredetien felfogott önarcképe. A legfiatalabb nemzedék, ha még nem is tud lépést tartani a legjobbakkal, néhány szép munkával érzékelteti elhivatottságát.

Ismerve a Székesfővárosi Képtár vezetői elé tornyosuló nehézségeket, csak a legnagyobb elismeréssel adózhatunk azért a lelkes munkáért, amelyet az utóbbi tíz évben végeztek. Ha vannak is még hiányok, azok nem pótolhatatlanok, mert az anyag fejlesztését az egészséges gyüjtési elv biztosítja.

Brocky Károly

Ortvay Tivadar

Nyári Sándor: Brocky Károly festőművész élete és művei. Századok 1910. 135. l.

Könyvism.

KIRÁLYI MAGYAR E
BUDAPEST, VIII. MÚ

T.
Műemlékek Or
Bizottsága

IX. Högy

Brocky Károly

l. , B.) márkosfalvi

Biró Barabás Miklós

223. l. – súlet-rajza

Kolozsvár 1944

duplum

VASÁRNAP

28

Kath. Aő. Exaudi
Prot. Emil

14

HÉTFŐ

29

Kath. P. Magd.
Prot. Maxim

Hivatalban jelentkezem

15

KEDD

30

Kath. A. Janka
Prot. Nándor

16

SZERDA

31

Brocky Károly

Perálltörtképes

532. l.

PerTK

Prázsmár

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.
Lap: Pesti Napló
Megjelent: 1944 MÁJ 23

Világhírű elrejtett festményeket mentett meg a pusztulástól az uj politikai rendőrség zsidó vagyont kutató szerve

Az átszervezéssel egyidőben, amelyet a közigazgatás terén az uj kormány végrehajtott, — mint ismeretes, — ujjáalakitották a főkapitányság politikai rendészeti osztályát is. A belügyminiszter megbizta *Hain Péter* kormánytanácsost, detektivfőfelügyelőt, hogy *uj politikai szervet létesitsen és megbizta az uj szerv vezetésével.*

Az uj politikai szerv helyiségeit a Svábhegy néhány társasházában helyezték el, ahol eddig zsidók laktak. A fényüzően berendezett, egyszoba hallos lakások butorzata helyére irógépasztalokat, irógépeket és iratszekrényeket hoztak. Itt folyik most nagy iramban az uj politikai rendőrség munkája, amelynek kiszélesitett jogkörébe utalták többek között a zsidókérdés intranzigens megoldásával kapcsolatos politikai rendőri teendők legnagyobb részét is, *igy az elrejtett zsidó vagyontárgyak felkutatásával kapcsolatos nyomozásokat is.* A fokozottabb munkát és ügyességet kivánó helyekre Hain Péter maga osztotta be azokat, akiknek rátermettségéről meggyőződött.

Az uj politikai rendőrség munkakörének két legfontosabb ága a *földalatt szervezkedő baloldali és kommunista agitáció megfékezése és a zsidó törvényekkel kapcsolatos rendelkezések ellenőrzése.* Felállitották a vagyonellenőrző detektivcsoportot is. Hiába mutatnak fel a beidézett keresztények előre keltezett adás-vételi szerződéseket, hiába ajándékozza a zsidó tulajdonos valamelyik értéktárgyát ismerősének, a kiválogatott detektivtestület, amely korszerüen felszerelt laboratóriummal és nyilvántartókkal dolgozik, leleplezi ezeket a kihágásokat, visszaéléseket. Néhány hét alatt a *két szobából álló pénztárhelyiség egyik termében hordták össze azokat a drágaköveket, arany- és ezüstneműeket, melyeket a különböző rejtekhelyekről előszedtek.* A napokban ezeket az értékeket el kellett szállitani, *mert sulyuk miatt beomlással fenyegetett a padlózat.*

A politikai rendőrség nyomozásai közül a legjelentősebb az a leleplezés volt, amelynek eredményeképen az egyik *budafoki* pincéből több mint husz, nagy értékeket rejtő ládát szállitottak fel a Svábhegyre.

A báró *Weiss Alfonz* és *Herzog Mór* család az elmult nyáron elhatározta, hogy műkincseit biztonságba helyezi. A vagyonmentéshez csatlakozott a zsidó pénzarisztokrácia több más tagja is és igy alakult meg a *„Labor bizalmi r. t."*, melynek nemcsak *a két Herzog*, a *Weiss fivérek*, de báró *Kornfeld Móric* és több más zsidó mágnás is tagja volt. A legnagyobb értéket Weiss Alfonz gyüjteménye jelentette, aki annak idején hangsulyozta is ismerősei előtt, hogy *összegyüjtött értékei felvehetik a versenyt a Szépművészeti Muzeummal.*

Legféltettebb kincsei a gyüjteménynek azok a darabjai, amelyeket a mult század végén *Nemes Marcell* gyüjtött össze a világ minden részéről. Ezek kilenc *Greco*-festmény, négy *Goya*, két *Courbet*, *valamint a francia impresszionisták legkiválóbb, valóban milliókat érő alkotásai.*

A ládákat, amelyekbe ezeket a műértékeket elhelyezték, dr. *Csánky Dénesnek*, a Szépművészeti Muzeum igazgatójának, mint a zsidó műkincsek kormánybiztosának és több szakembernek a jelenlétében bontották fel. *Elsőnek Greco egyik legtökéletesebb műve került napvilágra: „Krisztus az Olajfákhegyén"*, aztán *Van Dyck „Női képmás"-a, Greco „Krisztus elfogatása"*, *Goya „Ivók"* cimü világhirü képe, *Rubens „Krisztus sirbatétele"*, *Giovanni Santinak a XV. században készült műve: „Szenvedő Krisztus"* és egy ujabb *Greco*: *„Apostolfej"*.

Előkerült a Magyarországról Londonba származott hires arcképfestőnek, *Brocky Károlynak* „Feketeruhás nő" cimü festménye és *a legszebb Greco-kép, az „Angyali üdvözlet"*. Ez utóbbiak részint *Herzog András*, részint *Kronfeld Móric* tulajdonai voltak. A további felnyitott ládákból *egy Gauguin Csendélet, egy Courbet-kép, Velasquez Don Carlos Balthazárja, Koninck németalföldi festőművészt és Rembrandt*, valamint több más világhirü festőtől származó nagyértékü festmény került elő.

A festmények java részét már megtámadta a pince nedvessége, bár több ládát gumival szigeteltek el. Mint Csánky Dénes, a végrehajtást intéző bizottság vezetője mondotta, *a műkincseket az utolsó pillanatban mentették meg a pusztulástól*, mert a képek nedvessége azt bizonyitja, hogy a festmények a nyirkos pincében heteken belül tönkre mentek volna.

A rendőrség politikai osztályának nyomozása még nem ért véget, mert még ujabb szálakon indulnak el és folytatják munkájukat.

IDOMO SZELENCE, üveg és aranypapír. Biedermeyer.
Dose, Glas und Goldpapir. Biedermeier.

és acél. Bőrtokban. Bidermeyer. — Nähgarnitur, Perl-
:

. XIX. sz. — Postament, geschnitzte Eiche. XIX. Jh.

két hermával, bikafejes és medaillonos párkányzattal.
Karstmarmor, mit zwei Hermen, am Gesimse Stierkopf

nfa és elefántcsont, rajta csavaros ezüst szalagon felirat.
olz, Ebenholz und Elfenbein, mit Silberband. XIX. Jh.

zobor, lándzsával támadó férfi a földön fekvő alak felé
, Buchsbaumholzschnitzerei. Deutsch XVII. Jh.

kében szent vértanusága, öt alakkal. Olasz, XIII. sz.

ány, domborműves diszitésében medaillonok, rozettákkal
bung, weisser Marmor, aus vier Teilen, Relief mit Medail-
XV. Jh.

oldalán ágaskodó medvével. Velence, XV. sz. — Relief,
nedig, XV. Jh.

műveletek megindításán

A német sajtó egészen más szempontból követi nyomon az inváziós hirekkel kapcsolatos helyzet alakulását. A berlini lapok kiemelik, hogy illetékes katonai körökben az olaszországi harci eseményeket még mindig csak az invázió egyik nem is nagyjelentőségü mellékszinterének minősitik. Az olaszországi harcok annyiban mindenesetre az inváziós keretek közé tartoznak — hangoztatják Berlinben —, hogy minél nagyobb német haderőt szeretnének lekötni velük. A küzdelem jellege ma Itália déli szakaszán olyan, hogy nem látszik szükségesnek az ott harcoló német erők lényeges megerősitése.

északnyugatra fekvő terségben szavetették ellentámadásaink az ellenséget és megtisztitottak egy vasárnap elfoglalt hidfőt a Liri folyónál. Pontecorvo körül elkeseredett harcok

Szintén az inváziós hadműveletekkel hozhatók kapcsolatba azok a sorozatos légi támadások, amelyeket a brit-amerikai repülők francia, belga és hollandi területek ellen vezetnek. Német katonai helyen ezekkel a támadásokkal kapcsolatban arra mutatnak rá, hogy a megtámadott területek polgári lakosságának a vesztesége olyan tetemes, hogy egyáltalában nem áll arányban a közlekedési vonalak-

Az olaszországi hadszintér térképe

A tudomány ragyogó eredménye

A belső kiválasztású mirigyek csupán termelik az életfontosságu hormonokat, de nem tárolják azokat: 100-200 vágóállat kicsiny mirigye alig elegendő egyetlen injekció elkészítéséhez. A tudományos kutatás ragyogó eredménye, hogy a hormonokat ma már könnyen hozzáférhető s mindenek előtt korlátlan mennyiségben rendelkezésünkre álló nyersanyagokból tudjuk előállítani. Ez a Schering-laboratoriumok s a velük együttműködő német tudósok közös munkájának kimagasló teljesítménye.

Schering

GYÓGYSZEREK

Harc az egészséges magyar munkásosztályért

Morvay alpolgármester és Rottenbiller tisztiorvos a munkásegészségügy kérdéseiről

A jövő Magyarországának egyik legégetőbb kérdése a munkások egészségi helyzetének javitása. Az elmult évek folyamán számos fontos törvényjavaslat szolgálta már ezt a célt és napjaink szociális törekvései is elsősorban erre irányulnak. Kétségtelen ugyanis, hogy *az egészséges és rendezett anyagi körülmények között élő munkás sokkal nagyobb teljesitményre képes és kiegyensulyozott életmód mellett fizikai munkaképessége is jelentősen megnövekedik.* Éppen ezért nagyjelentőségü az az előadássorozat, amelyet hivatott előadók és szakemberek bevonásával rendezett az Országos Közegészségügyi Intézet Iparegészségügyi Bizottsága, ez az előadássorozat csütörtök este fejeződött be. Az ankét folyamán fölmerültek mindazok a kérdések, amelyek megoldásra várnak, ismertették az eddig tett intézkedéseket és a záróülésen *olyan messzemenő megnyilatkozások történtek a magyar munkásság egészségügyét illetően, amelyek a legszélesebb érdeklődésre tarthatnak számot.*

A munkásság szociális jólétéért

A záróértekezlet az egyetem Közegészségügyi Intézetében zajlott le s azon megjelentek a főváros közegészségügyi vezetőségén kivül a társadalmi élet számos előkelősége s az ipari munkásság képviselői is. Elsőnek dr. *Morvay Endre* alpolgármester számolt be az előadássorozat sikeréről és hangoztatta az ipari munkásság szociális megsegitését és egészségének uj alapokon történő megóvását.

— A munkaadónak — mondotta többek között — szociális lelkiismerettel kell munkásai sorsát szivén viselnie. Legyen meggyőződve a munkaadó, hogy minden fillér, amelyet erre a célra áldoz, sokszorosan megtérül munkásai lelkesebb és fokozottabb teljesitményeiben. *Nem szabad visszariadni a legnagyobb áldozattól sem, hogy a magyar munkásság egészségügyén segitsünk! Hogyha van pénz háborura, akkor legyen a magyar munkásság egészségügyére is és mindenkinek egyforma erővel kell dolgoznia a szociális jóléthez vezető ut megépitésén.*

Bejelentette a polgármester, hogy a főváros a saját üzemeiben már is keresztül vitte a legmesszebbmenő reformokat, majd dr. *Baitz József* vezérigazgató számolt be a fővárosi munkásságnak juttatott szociálls segitésről. Felsorolta, hogy egyes üzemekben ruhát és cipőt kapnak a munkások, fillérekért juttatják őket délben meleg ebédhez, gyermekeiket, sőt a munkásokat is gyógyüdültetésre viszik, ruhával ajándékozzák meg valamenyniüket és gondoskodás történt a hadiözvegyek megsegitésére és a hadiárvák felnevelésére is.

Egészséges munkahelyet a munkásoknak!

Különösen elősegiti a helyzet megjavitását az *üzemorvosi intézmény bevezetése.* Erről a fontos szociális intézményről dr. *Rottenbiller Alajos* tisztiorvos számolt be.

Majdnem minden iparnak — mondotta — megvan a maga sajátos betegsége. A bányászoknál a portüdő-bántalom, a nyomdászoknál és akkumulátorüzemek munkásainál az ólommérgezés, a hadiiparban dolgozókat a trikroletylén mérgezés fenyegeti. *Valamennyi ipari megbetegedésnél a legfontosabb teendő a megelőzés.* Ezért az üzemorvosnak kötelessége az általános egészségvédelem kifejlesztése és tökéletesitése, valamint a különleges ártalmak, betegségek és fertőzések elleni küzdelem megszervezése. Az *ipari termelés fokozásának egyedül lehetséges utja a munkás helyzetének javitása.* Tökéletes munkát csak testileg egészséges és szellemileg kiegyensulyozott munkás végezhet. Ennek feltétele a *munkás boldog családi élete, anyagilag rendezett életkörülményei és tiszta, napsugaras otthona.* Csak attól a munkástól várhatunk igazi munkát, aki nem tömeglakásokban, éjszakai menedékhelyen lakik, hanem egészséges, tágas, sok jókedvü, mosolygós gyermeknek otthont adó munkásházban. Gondoskodni kell a családi gondozásról, az otthonmaradt gyermekek felügyeletéről, tanittatásáról is, mert igy a munkásnak nem kell aggódnia gyermekéért, figyelmét teljesen alkotómunkája szolgálatába állithatja. Az üzemorvosnak gondoskodnia kell világos és jól szellőztethető munkahelyről is, valamint ügyelnie kell, hogy megfelelő munkászuhanyozók, öltözők és étkezdék álljanak rendelkezésre.

Az élelmiszeripari munkások különleges helyzete

A tisztiorvos ezután rámutatott arra, hogy bár minden iparban fontos az egészségvédelem, de különösen fontos ez az élelmiszeriparban, ahol még a *fertőzés és betegség elterjesztésének veszélye is fennáll.* Általános egészségvizsgálatnak vetik alá már a jelentkezőket is, hogy nem szenvednek-e fertőző tüdőbajban, vagy más, fertőzés utján terjeszthető betegségben? Különös gonddal vizsgálják meg a „csiragazdákat", akik a baktériumokat tovább adhatnák! A meghüléses megbetegedések megelőzésére is számos intézkedést tehet az üzemorvos. Igy gondoskodhatik, hogy az öltözőhelyiségek és zuhanyozók ne legyenek tul messze a munkahelytől! A sütőipari munkásoknál igen ajánlatos lenne az időszakos *kvarc-kezelés*, mert igy elkerülhetnék az e foglalkozási körben gyakori ekcémás megbetegedéseket. A cukoriparban dolgozók igen gyakori betegsége a foginysorvadás. Ennek megakadályozására elsősorban *állandó fogászati kezelést* kell biztositani.

Befejezésül rámutatott *Rottenbiller Alajos* az üzemi orvos és a gyárgondozónő együttműködésének szükségességére. *E kettős intézmény* a munkások egészségét és családjuk védelmét is ellátja.

Az üzemorvosi intézmény valóban biztositja majd a magyar munkásság egészségügyét és minden munkás nyugodtan gondolhat a jövőre, hiszen a kormányzat és a főváros a legmesszebbmenően gondoskodik róla.

Elsőrendü

karosszéria bognárt

keres azonnali belépésre

MERCEDES BENZ AUTOMOBIL RT.,

Budapest, XIII., Csata-utca 29. sz.

Boxeres nő őrködött a kapuban az Esterházy-utcai rablótámadáskor

Megirtuk, hogy a minap két siheder magyarutcai üzletétől az Esterházy-utca 17. sz. alatti házban levő lakásáig követte *Székely Béla* 70 éves órás és ékszerészt, majd miután az idős férfi bement a lakására, becsöngettek hozzá. Az órás maga nyitott ajtót és ekkor a két suhanc egy órát adott át neki javitásra. Azt állitották, hogy azt tőle vásárolták. Az órás el is vállalta a javitást és az előszobában elismervényt akart adni az óráról. Ezért elővette levéltárcáját. Az egyik siheder ekkor *rátámadt és fojtogatni kezdte, a kiáltozására elősiető feleségét pedig a másik suhanc ököllel leütötte.* Az órás hevesen dulakodott támadójával és oly hangosan kiáltozott segitségért, hogy csakhamar ott termett *Nagy III. Jenő* rendőr. Ekkorra azonban a két siheder, megriadva a kiáltozástól, futásnak eredt.

A rendőr a kapott személyleirások alapján azonnal nyomozni kezdett érdeklődött a szomszédos házakban és a *közeli Esterházy-utca 26. szám alatti ház légoltalmi pincéjében elbujva, megtalálta a két sihedert.* Előállitotta őket a főkapitányságra és ott a meghiusult rablótámadás tetteseit, *Német Pál* 19 éves szerelőt és *Sipos Sándor* 20 éves asztalossegédet őrizetbe vették.

A rendőr a légoltalmi pincében elfogott sihederek közelében *két fekete selyemálarcot és két riasztó pisztolyt is talált.* Amikor ezzel kapcsolatban a két fiatal bandität faggatni kezdték, kiderült, hogy *még egy tettestárs szerepelt az ügyben. Megvallották, hogy a meghiusult rablótámadás értelmi szerzője nő: Pap Irma 22 éves napszámosleány.*

A fiatal nő ismerte a Székely-házaspárt és tudta, hogy az órás üzletzárás után Magyar-utcai üzletéből kis táskában hazaviszi az értékesebb ékszereket és napi bevételét. A sihederek szerint *a leány ajánlotta, hogy rabolják ki az öreg ékszerészt. Magukhoz vettek egy-egy álarcot és riasztópisztolyt, Pap Irmának pedig egy boxert adtak.*

Már egy héttel előbb akarták elkövetni tettüket, de a leány február elején anyja lakásáról elemelt egy aranyóráról és vég vászonról szóló zálogjegyet. A két zálogcédulát eladták és a kapott 900 pengőt hármasban szórakozásra, színházra, mozira, vacsorákra költötték. Mikor a pénz elfogyott, elhatározták, hogy kirabolják az ékszerészt.

Miután lakásáig nyomon követték a hetvenéves embert, *Pap Irmát a kapuban hagyták, hogy őrködjék és szükség esetén a boxerrel védekezzek.* A harcias leány azonban, amikor meglátta, hogy a két siheder hanyatthomlok menekül és rendőr rohan be a kapun, szintén futásnak eredt. A detektivek most kinyomozták hollétét, előállitották a főkapitányságon és a rendőrség két társával együtt őt is letartóztatta.

Szabályozták a textiláruk forgalmát és árát

A hivatalos lap pénteki száma a közellátási miniszter két rendeletét közli. Az egyik a *textiláruk feldolgozását és a feldolgozott textiláruk forgalmát* szabályozza. A rendelet szerint az iparos és kereskedő ruházati cikké feldolgozás vagy bérmunkában való feldolgoztatás céljából textilárut kiskereskedőtől — kivéve a mértékszerinti készitéssel foglalkozó iparosokat — nem szerezhet be és a kiskereskedő feldolgozóiparos részére textilárut nem szolgáltathat ki. A textil-méterárut előállitó olyan gyárak, kézműipari üzemek, amelyek ruházati cikkek feldolgozásával is foglalkoznak, ruházati cikké *csak a Textil-Központ által meghatározott mennyiségü textilárut dolgozhatnak vagy dolgoztathatnak fel.* A külföldről behozott textilárut ruházati cikké feldolgozni csak a Textil-Központ előzetes engedélyével szabad.

A textil-méterárut előállitó gyárak és kézműipari üzemek az általuk feldolgozott vagy feldolgoztatott textilárut csak kiskereskedői textiláru-bevásárlási könyvvel ellátott textiláru-kiskereskedőnek szolgáltathatják ki. A konfekcionáló iparosok a gyártó vagy a kézműipari üzemtől beszerzett textilárut feldolgozott állapotban szintén csak kiskereskedői textiláru-bevásárlási könyvvel ellátott kiskereskedőnek, áruházaknak és fogyasztónak adhatják el, mig a nagykereskedőtől beszerzett textiláru feldolgozott állapotban *kizárólag csak a fogyasztónak adható el.*

Az eddigi haszonszázalékokat leszállitották

A másik rendelet szerint a kereskedők által felszámitható *legmagasabb nagy- és kiskereskedői haszonkulcsok* és a *fogyasztói árak* megállapitását szabályozza. A rendelet az eladási ár megállapitásáról, az eladási feltételekről és a fogyasztói ár megjelöléséről is intézkedik és árucsoportonként tartalmazza a nyersanyagok és textiláruk legmagasabb nagykereskedői és kiskereskedői bruttó haszonszázalékokat. *Az 1941-ben megállapitott haszonzázalékokat a rendelet a legtöbb cikknél leszállitotta.* Meghatározták az egységenként felszámitható legmagasabb haszon összegét is.

A feldolgozó iparos az általa felszámitható legmagasabb ár megállapitásánál az anyag- és kellék-költségeken, a munkabéreken és az üzemi, valamint üzleti általános költségeken kivül *5% tiszta hasznot* vehet figyelembe. A viszonteladók utján forgalomba kerülő konfekcionált áruknál a viszonteladó kereskedő a rendeletben megállapitott haszonkulcsokat alkalmazhatja a kiskereskedők részére.

A rendeletek alapján kiszámitott legmagasabb árak a rendeletek közzététele után élőállitott, illetve beszerzett áruknál a rendelet kihirdetése napján, az azelőtt beszerzett árukra nézve általában február 21-én érvényesitendők.

Nagy vállalat keres személyzeti osztálya részére lehetőleg azonnali belépésre őskeresztény, fizetési jegyzékekben, MABI-, OTI- és adóügyekben jártas

tisztviselőt

vagy

tisztviselőnőt

Irásbeli ajánlatokat fizetési igényekkel „Német nyelvtudás előny" jeligére Rudolf Mosse R. T. hirdetővállalathoz, VII., Erzsébet-körut 23. 785

Festmények olcsón, részletre is. Képszalon, VII., Garay-u. 5. T.: 425-348.

A nagyfuvarosutcai rablógyilkos nyomában

Csobán Lajos 19 éves kereskedősegéd — akit a rendőrség a Nagyfuvaros-utcai rablógyilkosság elkövetésével gyanusit — a bűncselekmény elkövetése után rejtélyes módon eltünt, *fiatalkoru társát azonban — mint megirtuk — őrizetbe vették.* A fiatalkoru tettestárs drámai vallomásában ismételten hangoztatta, hogy *ő nem sejtette, mire készül Csobán Lajos.* Őt azzal biztatta, hogy neki csak őrt kell állnia, amig a Nagyfuvaros-utcai tisztitóüzlet vezetőjét, *Ferenczy Erzsébetet* kifosztja. Mikor azonban a váltóvassal fejbesujtotta az elvált asszonyt, őt is belesodorta a borzalmas bűncselekményben való részvételbe. Csobán unszolására ugyanis ő emelte fel az ágyat, hogy a gyilkos alája gyömöszölhesse a holttestet.

Az őrizetbe vett siheder vallomásának az a részlete, hogy hétfőn Csobánnal együtt mentek a tisztitóintézetbe, látszólag ellentmondott egy tanuvallomásnak. Az áldozat nővére ugyanis elmondotta, hogy *hétfőn déli félegy óra tájban, amikor meglátogatta Ferenczy Erzsébetet és az éppen csirkét sütött, beállitott oda az elvált asszony „Lajoska" nevü ismerőse,* aki — mint megállapitották — azonos Csobán Lajossal. *A rendőrség tisztázta ezt a látszólagos ellentmondást.* Megállapitották, hogy Csobán Lajos délben nyilván meg akart győződni arról, hogy az asszony otthon van-e és *megállapodott vele, hogy négy óra felé tér vissza, amire már kirántja a csirkét.* Ezután elment és a rövid déli látogatás után találkozott a fiatalkoruval. *Ekkor Beszkárt-esőköpenyben és kezében a váltóvassal, négy óra tájban ment le ujra a Nagyfuvaros-utcai tisztitóüzletbe,* a fiatalkoru társaságában és nyomban végzett is az asszonnyal.

Kiderült a borzalmas esemény egy másik izgalmas részlete is. A fiatalkoru siheder ugyanis elmondotta, hogy *éppen akkor, amikor Csobán Lajos leütötte Ferenczy Erzsébetet, valaki kopogtatott az ajtón és bekiáltott: érdeklődött, hogy az asszony otthon van-e? Női hang hallatszott kintről* — sógornője, *Imrei Imréné* volt a látogató. *Csobán Lajos ekkor kezével leszoritotta áldozatának száját, mert még hörgött.* A dörömbölés csakhamar megszünt. Ezután szedte össze Csobán Lajos az elrablott holmit és következett a menekülés.

A rablótámadás után Csobán Ujpestre ment és ott az egyik szállóban bérelt lakást. Ott töltötte az éjszakát és másnap reggel autótaxiba ült. Miután eladta az ékszert és ruhaneműeket, uj ruhákat vásárolt magának, átöltözött és aztán meglátogatta egyik nőismerősét a Dob-utcában. *Kedden ezzel a nőismerősével mulatott* és szerdán este vacsorázott a Rákóczi-uti étteremben. Fiatalkoru társa nem tud Csobán Lajos hollétéről.

Feltételezik, hogy Csobán Lajos vidékre szökött, de *az sem lehetetlen, hogy még mindig Budapesten rejtőzik. A rendőrség felhivja a lapárusok figyelmét Csobán Lajos személyleirására,* mert valószinüleg minden ujságot megvásárol, hogy a nyomozás fejleményeiről tájékozódjék. *Csobán Lajos körülbelül 160 cm. magas, sovány, lányosarcu, beesett szemü, barnahaju fiatalember, akinek feltünően vékony a hangja. Fehércsikos, sötétkék öltönyt, krémszinü inget, sötétszürke, kockás felöltőt, sötétkék puha kalapot és fekete félcipőt viselt.*

A törvényszéki orvostani intézetben felboncolták a meggyilkolt asszonyt. A boncoló orvosok megállapitották, hogy Ferenczy Erzsébet halálát nem a hat centiméteres fejesbesülés okozta, hanem *fulladás következtében állott elő a halála.* A gégefő ugyanis eltört. Ez nyilván akkor történt, amikor a gyilkos a leütött asszony száját befogta és a torkát közben leszoritotta.

Másolatok és hamisitványok

A Szépművészeti Muzeumnak ilyen cimen megnyilt kiállitása betekintést enged a látogatónak a művészi másolatok és hamisitványok boszorkánykonyhájába. A muzeum hatalmas grafikai gyüjteményéből ugyanis idők folyamán a szorgos vizsgálat tekintélyes mennyiséget különitett el az eredeti képektől mint másolatot vagy hamisitványt. A megtisztitott gyüjtemény állaga igy megnemesedett, a kiválasztott hamisitványok viszont rendszeresen bemutatva mérhetetlen tanulsággal szolgálnak művészeknek, esztétikusoknak, gyüjtőknek, kereskedőknek, általában mindenkinek, aki a művészi grafikával foglalkozik.

A kiállitás másolatokkal kezdődik. A másolat a másoló egyéniségének feláldozása árán az eredetivel mindenben megegyező képet állit elő. Az ilyen „szolgai másolat" is nagy hasznot jelent a kulturának abban az esetben, hogy ha az eredeti kép elveszett. Az igazi művész azonban nem szeret ecsetvonásról ecsetvonásra másolni. Erről meggyőződünk a tárlat első képein, ahol *Jordaens* flamand mesternek olajba festett családi képét vizfestményben visszaadottan kapjuk meg a finom ecsetü *Brocky Károlytól.* Kortársa, *Barabás Miklós* viszont *Paulo Veronese* egyik hatalmas menynyezetfreskóját másolta le akvarellben, ami azt jelenti, hogy e müfajváltozásokban már van valami az átiró művész egyéniségéből is.

Könnyebb a művész dolga, hogyha az eredeti mű technikájában készithet másolatot. Ilyenkor a jó munkás „megtévesztésig" visszaadja az eredeti rajz könnyüségét. Metszet után készült rajzok viszont rendszerint megőrzik a sokszor nagy fáradsággal készült metszet nehézkes jellegét. Az ilyen technika-változások célja nem egyszer: hamisitás. Ugy látszik, hogy a régi világban a jó metszetnek olyan ára volt, amilyent a kevésbbé ismert művész a maga eredeti rajzaival nem ért el. Igy magyarázható például, hogy *Worlidge Tamásnak,* egy XVII. századi művésznek tollrajz-arcképe, mint metszet került az Esterházy-gyüjteménybe, ami arra vall, hogy a régi világban metszetet könnyebb volt eladni, mint rajzot, jóllehet a metszet már sokszorositást jelent.

A régi grafikai gyüjtésben előforduló turpisságokat mind leleplezi dr. *Hoffmann Edit* igazgatónak és dr. *Domán Andreának* ez az ötletes kiállitása. Aki a katalógussal kezében végigtanulmányozza a bemutatott anyagot, belelát a régi grafikusok műhelytitkaiba s ha nem restel egy kis időt és fáradságot, nemcsak a valódit tanulja megkülönböztetni a hamisitványtól, hanem általában beleéli magát a klasszikus grafika világába, ami fejleszti esztétikai érzékét, megjeleniti előtte régmult korok művészetét, műveltségét, városainak és tájainak szépségét.

A kiállitás szombaton, február 12-én nyilik meg.

Siklóssy László.

Fokozott szigorral ellenőrzik az élelmiszerek minőségét és hamisitását

Szendy Károly polgármester a Budapesten forgalomba kerülő élelmiszerek ellenőrzését ujból megszigoritotta, mert a vegyészeti és az élelmiszervizsgáló intézet jelentése szerint a vizsgálatra beküldött minták közül sok a kifogásolható minőségü.

A jelentés szerint az intézethez beküldött 1141 tejmintából 30 volt kifogásolható, a 92 tejtermékmintából pedig 17. Az intézet legutóbb zsiradékmintákat vizsgált meg és 3-at talált rosszminőségünek, viszont a liszt, kenyér és tésztanemü vizsgálatok kedvező eredménnyel jártak: a megvizsgált 71 mintából mindössze csak 4 volt kifogásolható minőségü. Annál több a rosszminőségü hentesáru. Megvizsgáltak 85 husnemüt és 44 volt romlott, hamisitott és kifogásolható. Az intézet 21 édesipari terméket vizsgált meg és 9 ellen emelt kifogást. A megvizsgált szeszesitalok száma 20 és ebből 5 volt rosszminőségü. A vegyészeti és élelmiszervizsgáló intézet a mult hónapban összesen 2472 mintát vizsgált meg és 225-öt talált kifogásolható minőségünek.

A polgármester utasitására a főváros területén a hus, baromfi, hal és azok készitményeinek árusitásával, feldolgozásával foglalkozó iparosok üzleti helyiségeit, üzemi feldolgozó telepeit, a vásárcsarnoki és piaci elárusitóhelyeket, a vendéglőket, éttermeket és kifőzdéket a jövőben sürübb időközökben ellenőrzik.

Az ellenőrzések száma a mult hónapban 549 volt, ezenkivül a főváros állatorvosai 925 esetben végeztek vizsgálatot a mészárszékekben, a husipari műhelyekben, üzemekben és raktárokban, ezenkivül 680 helyszini ellenőrzést végeztek a budapesti vendéglőkben, éttermekben, kifőzdékben és penziókban is. A vizsgálatok után közel 100 feljelentést tettek a hatósági közegek.

Kobona

Gond, idegesség, fáradtság csökkenti a munkaerőt. A Kobona biztosan legyőzi a fáradtságot és depressziót.

Az orosz rejtély

Amikor Németország 1941-ben megkezdte a háborut a Szovjet-Unió ellen, azt lehetett hinni, hogy kétirányu belső bomlási folyamat indul majd meg a szovjet határokon belül. Egyfelől felszinre kerül és robbantó erővel hat majd a bolsevista rezsimmel szembenálló ellenzék, másrészt pedig a Szovjet-Unióban élő nem-orosz népek sajátos nacionalizmusa is a központositó moszkvai uralom ellen fordul. A háboru eddigi tanulságai alapján megállapitható, hogy a Szovjet-Unió eddigi története és fejlődése egészen más hatással volt a Moszkva uralma alatt élő népekre, mintsem azt gondolni lehetett volna. Kiderült ugyanis, hogy a szovjet köztársaságok uniója azóta már ismét Oroszországot jelent, más alkotmányjogi és társadalmi berendezkedéssel, de az államszövetség ugyanolyan központositásával és a nép ugyanolyan, szinte misztikus vonzalmával az egyetemes Haza iránt.

Amint nyugaton a különféle kisebb-nagyobb német államok szerves egységbe forrasztása Bismarck politikájával indult meg, de a nemzeti szocialista uralom alatt valósult meg hiánytalanul, akképpen az egyetemes orosz nemzeti öntudat a világháboru óta a nemzetköziséget hangoztató jelszavak és átmeneti tervek ellenére is csak megizmosodott. A Szovjet-Uniónak ez a belső szilárdsága — természetesen párosulva a kemény és szigoru fegyelemmel — tette lehetővé, hogy a birodalom nem rendült meg a német-orosz háboru első időszakában elszenvedett súlyos csapások alatt és hogy azóta is birja a további erőfeszitéseknek és gazdasági meg véráldozatoknak megpróbáltatásait.

A Szovjet-Unió a világháboru kitörése előtt

a nagy és titokzatos talány

maradt a külvilág számára, mely legfeljebb sejtette, vagy gyanitotta, de gyakran önmagát áltatva kereken letagadta amannak erejét és hatalmát. A ködös körvonalakban kibontakozó, meghatározhatatlan talányból azonban a mostani világháboru soran egy tényleges, vitathatatlan, letagadhatatlan nagyhatalom lett, amelynek súlya és jelentősége már világosan látható, de amelynek céljai és tervei továbbra is talányosak maradnak. Általában el lehet mondani, hogy a Szovjet-Unió legfőbb erőssége kezdettől fogva önmaga eltitkolása és makacs hallgatása volt. Mai kétségbevonhatatlan diplomáciai súlyát nagyrészben annak is köszönheti, hogy szándékaival, politikai és béketerveivel sem szövetségesei, sem ellenségei nincsenek tisztában. Sztalin soha nem foglalt határozottan és végérvényesen állást, sőt makacsul elzárkózott az elől is, hogy szövetségesei konferenciáin résztvegyen. Amikor végül mégis rászánta magát, hogy az orosz határhoz közel eső Teheránba ellátogasson, Roosevelt és Churchill habozás nélkül vállalták a hosszu utat, csakhogy személyesen találkozhassanak titokzatos szövetségesükkel.

Moszkva szövetségesei és ellenségei teljesen tisztában vannak azzal, hogy

van egy orosz probléma,

amely komoly, nagyon is számot tevő és annál inkább előtérbe kerül, minél közelebb jut a háboru a végkifejlethez. Orosz probléma van, de hogy az miben áll, ezzel nincsenek tisztában a világ sorsát irányitó államférfiak. Angolszász-orosz viszonylatban is feszültségek és enyhülések váltakoznak különféle időszerü és el nem odázható részletkérdések körül, de Moszkva ilyen esetekben is csak e részletekkel kapcsolatban fedi fel álláspontját, nagyvonalu és messzire néző terveit továbbra sem tárja fel.

Igy például a világ tudomást szerzett arról, hogy a Szovjet-Unió alkotmánya megváltozott, az Unió egyes tagállamai papirforma szerint széleskörü önkormányzatot kaptak, nem csupán belső ügyeik intézésében, hanem honvédelmi és külügyi téren is. De arranézve, hogy ennek a lényeges alkotmánymódositásnak mi volt távolabbi célja,

Moszkva nem nyilatkozik.

Előkészitése akar-e ez lenni Európa fokozatos bekapcsolásának a szovjet rendszerbe, ugyanakkor, amikor másfelől Moszkva eltörölte a nemzetközi forradalmasitó Komintern-szervezetet? Lépés akar-e lenni valamiféle legfelsőbb orosz vezetés alatt álló páneurópai szövetséghez.

Azután itt vannak a közvetlenebb és közelibb problémák. Hivatalos orosz helyről egyedül a balti államokra vonatkozóan foglaltak határozottan állást, kijelentvén, hogy azokat mint a Szovjet-Unió szerves részeit kell tekinteni. De milyen tervei vannak Moszkvának Lengyelországgal, akármilyen formában vagy kiterjedésben képzeli is el feltámasztását? Mi legyen a sorsa orosz elképzelés szerint Finnországnak? A legujabb hirek szerint már ismét kisért a régi Kuusinen-terv, egy finn kommunista ellenkormány felállitása. A Balkánfélszigettel kapcsolatban is csupa kérdés és talány előtt áll a világ. Moszkva pedig hallgat és miközben rendkivüli véráldozatokkal erkölcsi tőkét gyüjt a háboru utáni értekezletek idejére, amikor szövetségeseinél ezekre az áldozatokra hivatkozhatik, egyben fizikai, katonai erejét is növeli.

Ez a titokzatos, ázsiai nyugalommal várni és

hallgatni tudó hatalom

szövetségesnek és ellenségnek egyaránt veszedelmes. Ügyességgel, hajlékonysággal, egyéb hiján fizikai erővel minden probléma megoldható. Az oroszokkal azonban az a helyzet, hogy bár mindenki tudja az orosz probléma létezését, de még azzal sem lehet egészen tisztában, hogy mi ez a probléma. A láthatatlan, kitapinthatatlan ellenféllel pedig fölötte nehéz megmérkőzni.

Neller Mátyás.

Csendőrnap

A csendőrség február 14-én a „csendőrnapon" ünnepli meg a felállitásáról szóló törvény szentesitését. Az ünnepet a rendkivüli viszonyok miatt az idén is szerény keretek között rendezik. A tisztikar és a legénység istentiszteleten vesz részt, majd a laktanyában a parancsnokok megemlékeznek a nap jelentőségéről és azután átadják alárendeltjeiknek a dicséreteket és jutalmakat.

Budapesten a Böszörményi-uti csendőrlaktanyában 11 órakor lesz az ünnepély, amelyen vitéz *Faraghó Gábor* altábornagy, a csendőrség felügyelője megkoszoruzza a hősi emlékművet, beszédet mond és átadja a dicséreteket, meg a jutalmakat. A csendőrnapon az udvarlaki őrséget a Várban a csendőrség adja. A zenés őrségváltás e napon 13 órakor lesz a királyi várban. A rádió a reggeli hirek során megemlékezik a csendőrségről, majd 19 óra 15 perckor „A magyar csendőr" cimmel ad csendőrszámot. A budapesti csendőrkerületi parancsnokság meghivja a fővárosban lakó nyugdijas csendőrtiszthelyetteseket is a csendőrnapi istentiszteletre és ünnepélyre. A röm. kath. szentmise a kapisztráni helyőrségi templomban, a protestáns istentisztelet a budavidéki református imaházban (Böszörményi-ut 28.) reggel fél 9 órakor lesz.

Vidéken is megtartják a csendőrnapot. Ezzel kapcsolatban Tatabánya község képviselőtestülete már régebben elhatározta, hogy a proletárdiktatura idején mártirhalált halt Fery Oszkár altábornagyról, a csendőrség volt országos felügyelőjéről utcát nevez el és azt emléktáblával jelöli meg A felavatás a csendőrnapon lesz.

Berlin: A szövetségesek idegháborut kezdtek a semlegesek ellen

Berlin, febr. 11. (NST) A szövetségesek legutóbbi diplomáciai lépései és a szövetséges sajtóban megjelent cikkek, amelyeknek éle különböző államok ellen irányul, egyes részei a szövetségesek által meginditott uj politikai, diplomáciai és propaganda-offenzivának — jelentették ki illetékes berlini körökben. Ehhez az offenzivához tartozik Hull amerikai külügyminiszter legutóbbi nyilatkozata Finnország cimére, azután a Spanyolországgal szemben foganatositott angol diplomáciai lépések és bizonyos mértékben a Törökországgal és Svédországgal szemben gyakorolt nyomási kisérlet. Az uj offenziva ezek szerint tehát olyan államok ellen irányul, — mondják Berlinben —, amelyek eddig részben vagy egészben ellenszegültek a Szovjet, az USA és Anglia kivánságainak. Érdekes lesz tovább figyelni ezt a hadjáratot és különösen azt a részét, amely a semlegesek ellen irányul, — jelentették ki a Wilhelmstrassen. — Ezzel a poliitkai, diplomáciai és propaganda-offenzivával egyidejüleg beharangozták az angolszászok az idegháboru fokozását is

A berlini lapok véleménye szerint az angolszászok nyilván azt hiszik, hogy ezzel az idegháboruval hatni tudnak Németországra és a világra, holott most már tudniok kellene, hogy a német lakosság erkölcsi ellenállóképességét sem a terrortámadások, sem az idegháboru nem tudja nemhogy megtörni, de még csak gyengiteni sem.

Megjelent

LYKA KÁROLY

A MŰVÉSZETEK TÖRTÉNETE

Albumalak, 320 szövegoldal 192 képtábla. Ara kötve 80 pengő

Kapható minden könyvkereskedésben.

UJ IDŐK IRODALMI INTÉZET (SINGER ÉS WOLFNER)

Régi elsőrendü fogorvosi praxis átadó

(vidéki városban) Budapesthez közel, fölszereléssel, lakással, rendelő telefonnal együtt, patienturával, orvosnak, a kecskeméti kamarai területen.
Telefon: 380—135. 784

A hid

Irta Molnár Mihály

Mikor reggel az óra gyors, szaggatott egymásutánban kilencet ütött, már teljesen kész volt az öltözködéssel. Néhány ideges, kapkodó mozdulattal még ki- és begombolta mellényén a gombokat, a kefét még párszor áthuzogatta kopott, kifényesedett fekete ruhájának bő, löttyedt nadrágszárán. Aztán tétován megállt.

Szellőzetlen szobájában a maró dohányfüst szürke felhője alatt szanaszét hevert minden. Az ágy vetetlenül tátongott. Az asztalon kenyérhéjak, kávéscsészék, cipőkrém és ruhadarabok között ott állt a benzines üveg — előttevaló nap óráig kinlódott, mig fekete ruháját rendbeszedte. Most nem törődött a rendetlenséggel, pedig máskor kinos rendet tartott; a várakozás izgalmában minden egyébről megfeledkezett. Érezte, hogy lüktet a pulzusa és a szive gyorsan, sokszor szabálytalanul ver.

— Csak nyugalom . . . — intette magát, — még egy félóra van hátra, mig mennie kell. — Leereszkedett az ablak melletti karosszékbe és eres, dohánytól sárga, sovány kezével kivette széles láncon függő nikkelóráját. Nézte, amint a percmutató lassan bandukol egyik számtól a másikig.

Szemben vele a tükörben — észre se vette — megjelent szürke, deres feje, ráncokkal átszelt, domboru homloka, fakó, beesett arca, hajlott háta. Két nagy, elálló füle vörös volt az izgalomtól.

A halálos csendben csak az óra ketyegése hallatszott...

Mikor a mutató elérte a féltizet, ünnepélyesen fölállt a karosszékből. Remegő kézzel még egyszer meghuzogatta mellényét s nyakkendőjét megigazitotta. Föltette ócska, nagyszélü, fekete kalapját, aztán elindult. Az ajtóban azonban hirtelen szédülés fogta el, forogni kezdett vele a szoba. Még hallotta, amint a kezében tartott bot nagy koppanással az ajtónak ütődik, aztán elvesztette eszméletét.

*

Hatodik gimnazista korában bazilikák és parlamentek tervét rajzolta könyve szélére. Egy rajzával, melyen ragyogóan mutatkozott meg a távlat iránti érzéke, győztese lett az iskolai pályázatnak. Tanárai biztosra vették, hogy világhirü épitész lesz belőle. Segitették, hogy a müegyetemre beiratkozhasson, mert hazulról — özvegy anyja és három apró huga volt — nem telt rá. Az egyetemen mindjárt fölfigyeltek rá és kapott valami ösztöndijat. Diákszállások fagyos éjszakáiban kenyér és feketekávé mellett zseniális tervek fütötték.

Huszonegyéves volt, mikor anyja meghalt s két foltozott, konyhaszagu fekete ruhát és három apró leánygyermeket hagyott hátra. A kislányok temetés után összebujtak, mint a gyámoltalan verebek és tehetetlenül, ügyefogyott pillantással, várakozóan néztek a bátyjukra. Ettől a nézéstől vállalta aztán az egyik budai kerület adófelügyelőségén a dijnoki állást.

— Csak egy darabig tart ugyis ... — biztatta sajátmagát, mikor a következő félévre nem tudott beiratkozni. — Egy év, másfél év, addig valahogy elhelyezi a gyerekeket...

Éjjelenként fennmaradt és lázas igyekezettel tanult, rajzolt, számolt tovább. Néha a hivatalban halaskofák és bankigazgatók porszagu adóbevallási ivei között egyszerre ugy érezte, hogy megfullad, nem birja ki. Most, azonnal felugrik, odavág mindent, elrohan, elszökik, meghuzza magát valahol. Igy tovább nem mehet, elvégre joga van a saját életéhez. Nem fog törődni senkivel és semmivel...

— Beteg a kicsi, — villant át az agyán hirtelen, — nem, most igazán nem lehet, kegyetlenség lenne elhagyni őket. Majd eljön az ő ideje is. Akkor minden megváltozik. S egy akta üres hátára széles lépcsőjü luxusvillát tervezett, hatalmas, napfényt befogadó ablakokkal, virágos loggiákkal.

Harminchárom éves volt, mikor egyedül maradt. A hugai elmentek: kettő férjhez, egy meg a másvilágra. A homlokán ekkoriban már fáradt ráncok jelentek meg, hajában pedig ősz szálak.

— Azért még nem késő — gondolta és mikor egy pályázatról olvasott, elhatározta, hogy megpróbálja. Akkoriban ugyszólván elhanyagolta a hivatalt, csak az uj szanatórium terve volt éjjel-nappal az eszében. Ugy járt-kelt, mint az alvajáró, számokkal és rajzokkal torlaszolta el magát a mindennapi élet elől. A müegyetem melletti szük legénylakásában — nem tudott ettől a környéktől megválni — éjszakánként szünet nélkül dolgozott. Érezte, hogy most eljött az ő órája, tudta, hogy amit csinál, kitünő. Ez a biztonság adta meg neki, hogy kétféle életét energiával győzze. Reggelenként a hivatalban vörösrevirrasztott szemmel jelent meg.

A pályázatot más nyerte meg. S ötvenkét éves volt, mikor kimerülten, szája körül keserü ránccal, nyugalomba vonult.

Magányosan élt, barátai nem igen voltak és szürke napjai egymásután hulltak bele az öregség fáradt közönyébe. Akkoriban történt, — az ujságokban is olvasott róla, — hogy lakásához közel, szemben a müegyetemmel, megkezdték az uj, hatalmas Dunahid épitését.

Mikor ezt egyik csendes délelőtti sétája alkalmával észrevette, mintha uj erő költözött volna bele hirtelen. Egy régi iskolatársától, aki azóta jelentős pozicióra emelkedett, engedélyt kért, hogy az épitkezés területére bejárhasson. Attól kezdve életének központja lett ez a hidépités. Ott lebzselt folyton kopott, bő ruhájában, hajlott hátával, noteszébe rajzolt és jegyzeteket készitett. Beszélgetett a munkásokkal, azok valahogy megszokták, megszerették és mérnök urnak szólitották. A mérnökök is szóba álltak vele, tulajdonképpen azonban még a nevét se tudták, senkise kérdezte, kicsoda és mit keres. Látták, hogy ért a dologhoz s lázas figyelemmel kiséri a munka menetét. Mikor az egyik müvezető egy hirtelen fölmerült apró kérdésben félénken tett inditványát elfogadta, belülről egyszerre határtalan boldogságot érzett. Ugy gondolta, hogy most már a hid egy kicsit az ő alkotása is: köze van hozzá. Most, élete vége felé, egyszerre dolga akadt a világban . . . Kijut neki a lázból, az izgalomból, az évekig tartó megfeszitett munkából, amig végre a folyó tükrét megszaggató pillérek fölött átivel a magasban, parttól a partig a hidszerkezet.

Az idő telt, a munkálatok már befejezéshez közeledtek. Ő pedig dacolva sárral, széllel, hőséggel, nap-nap után kijárt a partra. Szivében derüs várakozással számolta a napokat a hidavató ünnepségig. Izgalom fogta el, ha arra a pillanatra gondolt, amikor felszentelés után a Kormányzó elvágja a hidat elzáró nemzeti szinü szalagot. A zene szól és a megnyitott úttesten először hömpölyög majd át az ünneplő tömeg. Ő is ott lesz — tervezte nem egyszer —, felveszi fekete ruháját s akkor, egyszer, életében először és utoljára, a kész munka örömétől büszkén, izgatottságtól remegő lábakkal az elsők közt lesz, aki átmegy a hidon...

*

Mikor a szemét ujra felnyitotta, — fogalma sem volt, mennyi idő telhetett el közben, — megismerte a házmesternét, amint föléje hajolt. És még sok más idegen arcot látott maga körül. Meg akart szólalni, de nem tudott. Tagjait mozditani akarta, nem sikerült. Fejében zürzavart érzett s gondolkozni próbált. Egyszerre fájdalmas kinnal hasitott bele: a hid!... Azóta már... nélküle is megtörtént minden... Mintha jeges áramlat fagyasztotta volna meg testét. Ez már a halál, — gondolta, — mely csontos kezével megérintette nyelvét, agyát és tagjait... Azon a hidon ő már nem megy keresztül...

Közben vissza-visszatérő öntudattal érezte, hogy erős karok emelik fel a szőnyegről, ahol még mindig feküdt. Aztán viszik valamerre. Kis idő mulva egy sziréna állandó búgását hallotta maga fölött. — Mentőkocsiban vagyok — eszmélt rá hirtelen. Kinyitotta szemét és látta, amint a kocsi ablakának négyszögén keresztül megjelennek és eltünnek a bérházak. Aztán egyszerre hatalmas, lengő zászlót pillantott meg. Ugy érezte, megmozdul a szive; a hidfőnél jártak. Tekintete mereven az ablakban szabályosan feltünő és elsuhanó oszlopokra tapadt. Elkinzott arcán különös, átszellemült mosoly lebegett át. Hallotta a sziréna szakadatlan búgását; az orvos föléje hajolt és kérdezett valamit. Közben a mentőautó az uj, simán fénylő úttesten, az oszlopok sorfala között lassan távolodott az egyik parttól.

És feltartóztathatatlanul közeledett vele a másik part felé...

Borsos József: Női arckép. (Magyar mesterművek kiállítása)

Művészet

A HÓNAP KIÁLLÍTÁSAI

Írta PÉTER ANDRÁS

A «Júniusi hetek», úgy látszik, egyre nagyobb súlyt kapnak a magyar főváros művészi életében. Ezidén a jelentékeny zenei ünnepségek mellett komoly képzőművészeti eseménnyel is gazdagodtak: a «Magyar Mesterművek» kiállításával, amelyet a Nemzeti Szalonban Petrovich Elek rendezett és gyűjtött össze magántulajdonban lévő műtárgyakból. A kiállítás, amely kizárólag régi, az újabbak közül pedig csak már elhalt művészek alkotásait tartalmazza, nem kíván összefüggő áttekintést adni a magyar művészet fejlődéséről, hiszen ez nem is lehetne feladata. Célja csupán az, hogy egyrészt a magyar közönséggel megismertessen olyan nagyértékű magyar műalkotásokat, amelyek magántulajdonban lévén, máskülönben nem kerülnének nyilvános kiállításra, másrészt, hogy a külföldi látogató számára ízelítőt adjon nemcsak a magyar művészet, hanem a magyar műgyűjtés kultúrájából is. A kiállítás anyaga időrendi szempontból tekintve, a XV. és XVI. századi magyar szobrászok alkotásaival kezdődik, amelyek közül egy a Géber-gyüjteményből származó «Szent Anna» emelkedik ki. A XV. és XVI. század magyar festészetét csak két kisebb értékű oltárszárny képviseli és teljesen hiányoznak a XVII. század alkotásai is. A folyamatos fejlődés első művei ~~Bogdány~~ Jakab «Csendélet»-e, Kupeczky János négy arcképe és Mányoki Ádám női portréja, míg a XVIII. század szobrászatát érdekesen képviseli a Hekler Antal tulajdonában lévő Weber József Lénárt budai szobrász 1766-ban készített Atyaisten és Fiuisten-szobra. A XIX. század elejéről töretlen folytonosságban vonulnak el azután előttünk a magyar festészet nagymesterei. Idősebb Markó Károly figurális tájképei, ~~Barabás Miklós~~nak gyermekeit ábrázoló nagy festménye (a Szegedi-Maszák-gyüjteményből), Borsos József bájos zsánerképe (Fellner Henrikné gyüjteményéből), Györgyi Alajos virtuóz női portréja és Brocky Károly festményei képviselik a század első felét. A század második felének mesterei közül felvonultatta Petrovich mindazokat, akiknek a magyar festészet fejlődésében jelentőségük volt. Székely Bertalant több mint tíz festmény képviseli, köztük a Wolfner-gyüjtemény csodálatosan festői női arcképe és «Táncosnő»-je, valamint Pfefferné arcképének vázlata (Wertheimer Adolf-gyüjte-

Rippl-Rónai József: Öreg hölgy arcképe (Magyar mesterművek kiállítása)

Brocky, Károly Csendélet-kerete, 1837 körül

Tükör 1936. július 5 19. l. képpel

ménye.) Lotz Károlyt két szép női arckép, Thán Mórt gyönyörű önarcképe (báró Thán Károly tulajdona), Liezen-Mayer Sándort Vénuszt és Tanhäusert ábrázoló virtuóz olajvázlata, (Dános Géza gyüjteménye) és Mészöly Gézát közel tíz különböző tájképe, amelyek elég változatos benyomást adnak e különben nem nagy skálájú festő művészetéről.

A kiállítás súlypontját azonban Székely mellett Munkácsy Mihály és Paál László képeinek nagy sorozata alkotja. Munkácsyt minden oldalról sikerült bemutatni. Drámai jelenetei közül a nagyszerű «Tépéscsinálók» (gróf Károlyi László tulajdona), zsánerképei közül a «La visite» (Herzog-gyüjtemény) és a csodálatos «Köpülő asszony (Szurday Róbert tulajdona) szerepelnek és e figurális kompozíciókat kiegészíti néhány tanulmánya: a «Falu hőse» olajvázlata, a «Tépéscsinálók» egyik alakja, a «Keresztrefeszítés» Krisztusa és mindenekfelett a «Milton» csodálatos leányalakja (Weiss Fülöp gyüjteménye), amely élesen rávilágít Munkácsynak Ribot-val való kapcsolataira; amelyeknek feltárása egyik legfontosabb feladata lenne a magyar művészettörténetnek. A táj- és csendélet-festő Munkácsyt, akit az utolsó években már nemcsak szakemberek és gyüjtők, hanem a közönség is egyre jobban kezd értékelni, három virág-csendélet és három tájkép képviseli. Mindegyik csodálatos bizonyítéka Munkácsy festői zsenijének. A tizenhat kiállított Munkácsy-festmény mellett kilenc mű képviseli Paál Lászlót, a barbizoni iskola nagy magyar festőjét. Egytől egyig tájképek ; de a művész fejlődésének különböző korszakaiból valók s így gyönyörűen tudják megvilágítani e sajnos, oly rövidéletű nagy festő munkásságát.

A századvég legnagyobb mesterét, Szinyei-Merse Pált, főként korai idejéből származó olajvázlatok és képek képviselik, köztük a Wolfner-gyüjtemény brilliáns «Ruhaszárítás»-a, a «Majális» vázlata Rosenberg Gyuláné gyüjteményéből és a böcklini hatást mutató «Centaur és faunok» (Káldy Jenő gyüjteménye). Végül a XIX. századi anyagból külön meglepetése a kiállításnak Pállik Béla Munkácsy hatását mutató rendkívüli erejű női arcképe. A XIX. és XX. század két mesterét, illetőleg a XX. századot, Hollósy Simon gyönyörű öregkori önarcképe (Halápy Jenő gyüjteménye), Ferenczy Károly nyolc festménye, köztük az egykori Majovszky-gyüjteményből származó csodálatos «Lovasok», Mednyánszky László négy képe és Rippl-Rónai József néhány különböző korszakból származó műve (köztük a Fruchter-gyüjtemény «Öreg hölgy»-e a művész első korszakából) képviselik. A mához vezet végül Csontváry Tivadar különös tájképe és a nemrég elhúnyt Derkovits Gyula gyönyörű «Hajóács»-a, a kiállítás egyik legszebb darabja.

Kétségtelen, hogy e hosszú felsorolás nem sokat mond és inkább csak arra szolgál, hogy érdeklődést keltsen mindenkiben arra, hogy a gyönyörű és tanulságos kiállítást minél többen nézzék meg.

A június hónap második nagy eseményét a Szépművészeti Múzeum nyujtja az érdeklődők számára azzal, hogy megnyitotta a régi német, osztrák, francia és angol festészeti és a régi szobrászati gyüjteményeket, amelyeket az új rendezés a Múzeum második emeletén helyezett el. A Múzeum e részének megnyitásával teljesen hozzáférhetővé válik a régi kép- és szoborgyüjtemény, amely bizonyára egyik legkomolyabb vonzóereje

Paál László: Fontainebleaui út. (Magyar mestermüvek kiállítása)

Brocky Károly

Petrovics Elek: Magyar művészek rajzai a Szépművészeti Múzeumban. Művészet 1907. 179. l. 182. l. 183. l.

Brocky Károly

Szabolya János:
A Kéve könyve.
1913. IV. k. (Magyar
Biedermeier.)

rajta: a házigazda. A hosszu köcsögkalap, láncos, fehér csontnyelü sétapálca a sarokba kerül; aztán hajbókolnak, homlokon is csókolják egymást — ahogy mai napság szinpadon szokás — és asztalhoz ülnek. Kevés szóval, hosszu szünettel telik az idő, szürkül, már-már esteledik. A pipatóriumról előkerül a hosszuszáru csibuk, szotyogva füstöl és jóizü, karcos-kesernyés illatos lesz tőle a levegő. Az ajtó még nyitva, de már a petroleumlámpák gyér világa világit be rajta; az utcáról, lentről lépések koppanása hallik . . . mind gyérebben, mert esteledik, vége a vacsorának is, lentről még vontatottan és énekelve, behallik a „tizet ütött az óra"; aztán ajtó, ablak bezárul, kezdi szárnyát bontogatni az éjjel és békességes csend borul a házra.

Anno 1820-ban és annakutána sokáig, esemény, mikor a lóvasut járja; mintha minden történése a napnak ünnepies üdvözlése volna az időnek és az életnek, öröme a jelennek és csendes, szomorkás várakozása az elmulásnak, a halálnak, ami nem is oly tragikus és sötét. Bizonyos, hogy az emberek, akik ez időben éltek, lassu ünnepiességgel és tovább éltek. Bizonyos, hogy a Napoleon utáni hősiség kultusza, a reformáció friss idealizmusa, ha nem is teremtett uj, nagy és közös ideálokat, de mindezek nálunk, a betelepült német tradicióval, egyenletesebb életrendnek az alapjait vetették meg.

A nagy nyugati relációk a keskeny és sürü desztillátoru Bécsen keresztül közvetve és jó kerülőkkel jutottak el hozzánk, hogy mig ide érnek, a nemes, arisztokratikus karcsu empireből joviális, de mindenekfelett kényelmes biedermeier legyen. Talán ha jobban belenéznék ez álmos idők historikumába, meg is találnám ez idők stilusának átömlesztő precizebb

Brocky Károly

Szabadtéri hangverseny este — elsötétítés nélkül

A húrok varázsa...

A Gellérthegy oldalában, lombok és virágok közt megbuvó villa nyitott ablakán keresztül már messziről halljuk *Martzy* Johanna virtuóz hegedűjátékát. Kicsit nehezünkre esik megzavarni a gyönyörű hangversenyt, de mielőtt a szívtelen tettre rászánnánk magunkat, *Jancsi* — ez a családban használatos neve a művésznőnek! — már szélesre tárja előttünk az előszoba ajtaját. Első pillanatra megállapítjuk, hogy nem sokat változott hét esztendő alatt, azóta, amikor mint *tizenkétesztendős kislányt* láttuk utoljára Temesvárott.

Johanna, *a hathetes ifjúasszony*, tüneményes alakjával, magasrazárt ingblúzával, kicsit szeleburdin fésült szőke hajával úgy fest, mint valami hatodikos gimnazista diáklány. A kedélye is olyan. Gondtalan vidámsággal tud nevetni, de amellett meglepő határozottság és fegyelmezettség uralkodik egész lényén. Játékának is ez a legfőbb jellemzője. A barátságos komfortos egyszoba még a férjeura, *Csillér*y Béla karmester legénylakása. Úgy látszik, nem mindegyik művésznek jut sokat olvasott és hallott »mesebeli otthon«! De az a fő, hogy az egy szobában boldogság fészkel. Nemcsak a fekete zongorán lángoló tűzpiros csokor de »Jancsi« fénylő szeme is ezt bizonyítja.

— Most aztán végre kipihente magát, ugye a négyhetes boldogság-szabadság alatt? — kérdezzük tőle.

— Dehogyis pihentem, — tiltakozik vidám gesztussal — többet dolgoztam négyhetes külföldi utunk alatt, mint valaha. Először is hangversenyek: *Krakkóban, Salzburgban* és *Bécsben*. Azonkívül Salzburgban — ahol leghosszasabban időztünk — a Magyar-Német Társaságtól kapott ösztöndíjjal Klemens *Kraus* tanfolyamán vettem részt. Ez rendkívül értékes tanulmány volt számomra. Ami időm még maradt, azalatt folyton gyakoroltam. Átvettem a következő itthoni hangversenyeim anyagát. Olyan ritka szerencsém volt, hogy négy hét alatt mindössze egyszer zavarta meg munkámat a légiriadó Salzburgban, de akkor is csak ijesztésképpen. Ami a magánéletemet illeti, a négy hét alatt mindössze annyit engedtem meg magamnak, hogy egy-egy napra kirándultunk az urammal Salzburg környékére. *A hegymászás ugyanis régi nagy szenvedélyem.* Hát ez tagadhatatlanul szép volt, a legszebb eddigi életemben!

— Hol volt a legnagyobb sikere?

— Krakkóban, ahova közel negyvenfokos lázzal érkeztem meg és teljesen betegen, bedagadt mandulával feküdtem egy napig n vöröskereszt kórházban. A derék német orvos azonban olyan radikálisan kúrált, hogy másnap este már kielégítő közérzettel álltam a *Gotischer Hof* szabadtéri hangversenydobogójára. Az eső kétszer is megzavarta a hangversenyt, de a közönség — csodálatraméltó fegyelmezettséggel — meg sem mozdult és a végén megható módon ünnepeltek. A krakkói filharmonikusok a német karmester vezénylésével remekül játszottak. Kellemes meglepetés volt számomra, hogy a hangverseny alatt mindvégig díszkivilágítást rendeztek, fényárban úszott a Gotischer Hof, pedig meglehetősen későre nyúlt a koncert.

— Mi az itthoni program?

— *Rádióhangverseny*, már tudniillik lemezfelvételek, aztán Beethovenest Ferencsikkel és itt van a lelkiismeretemen a sok vidéki meghívás, amelyeknek szintén szeretnék eleget tenni. A tavalyi hangversenykörutam során nagyon jó tapasztalatokat szereztem a vidéki közönséget illetően. Téves előítélet, mintha ők kevésbé igényesek vagy kevésbé zeneértők lennének, mint a fővárosi közönség. *Kolozsvár, Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy, Győr, Szeged, Sopron, Szombathely*, — mindenüvé csak komoly dolgokat vittem magyarban is, *Bartókot, Veresst* és milyen megértésre találtam! Soha nem kívánok nagyobb sikert és jobb közönséget.

— Férjével van-e valami együttes művészi programja mostanában?

— Nincs, *az utóbbi időben egyáltalán nem szerepeltünk együtt.* Érdekes, hogy régen épp fordítva volt, mindig összekerültünk a hangversenyeken, sőt, már jóval előbb összejöttünk — *a naptárban, mert pontosan egy napon születtünk!*

— Szóval a naptár volt a »vesztük«?

Jancsi boldog mosollyal, szinte sugárzón mondja:

— Igen, most már csak az alapja hiányzik az alapításnak, — már mint a családalapításnak — a *lakás*, de megnyugodva halljuk, hogy *illetékes helyen nagy megértéssel karolják fel a fiatal házasok ügyét!*

— Újabb külföldi meghívásai vannak?

— Vannak, csak nehéz eleget tenni ezeknek a meghívásoknak a mai körülmények között.

Félkettőre jár az idő. Johanna művésznő, — alias Jancsi — a hathetes boldog menyecske, villámgyorsan átöltözik, finom olasz hegedűjét, mint féltett kincset, lágy selyemkendőbe takargatva, gyöngéd kézmozdulattal helyezi tokjába, aztán együtt futunk le a hegyről az erzsébethídi villamosmegállóhoz. Férje, a muzsikus-élettárs már várja a belvárosi étteremben, ahol a házasélet prózai részét bonyolítják le: *az ebédet.*

(G. O.)

Martzy Johanna Beethoven hegedűversenyét játssza

Magyar Ünnep

1944
7.
12.

Dévényi szava a tudományos mérsékletből érzelmesebb régióba emelkedett :

— Nézd, nagyon kedves ifjú barátom, a kor és a társadalom nem eléggé érett ahhoz, hogy ezt a nagy problémát gyökeresen oldja meg. A törvényhozók többsége címeres gyűrűt visel, díszes atyával dicsekszik és nem érzi az apátlan gyermek fájdalmát. A bajokat egyénenként és egyénileg kell felkarolni, ahol csak lehet. Igy például a te esetedben is. Olyan egyszerű az egész : törvényesíteni fogunk . . .

— De hogyan? — kapta fel fejét kétkedve Tóth István s keserű vonás jelent meg a szájaszögletében. Jó anyjára gondolt. Tóth Júlia becsületére.

— Úgy, — mondta lágyan a tanár — hogy gyógyítsunk ezzel a lépéssel és ne sebeket szakítsunk fel. Úgy kell cselekednünk, hogy ne bántsuk meg drága anyádat és neked elégtételt szolgáltassunk. Meg kell keresnünk az igazságot . . .

— Az apámat? — remegett meg Tóth István.

— Az apádat.

— De hiszen szegény . . .

— Tudom : hősi halált halt. De van egy lehetőség, van egy nyom . . . Add a szavadat.

— A szavamat adom.

— Arra add a szavadat, hogy nem kérdezel, nem leszel türelmetlen. Vársz. Az ügyet én magam veszem a kezembe és hidd el, annyi szeretettel, mintha az apád lennék . . .

Az utolsó szavakat olyan csendben mondta, hogy valósággal elvesztek a nagy, tompa szobában.

Nyolcat ütött a röneszánsz-óra.

— Mennünk kell — állt fel Dévényi-Deutsch.

4.

Róth Judit Brahms D-moll szonátáját játszotta. A Fasori Kaszinó fái alatt százszavú muzsika terült el gyengéden a puha nyáresti levegőben. Lassan-lágyan, hullámról-hullámra ragadta magával a hallgatókat Brahms körmönfont modulálása : hol királyi volt, felhőmagasságban uralkodva, hol temetőien komor és mély, mint a sír, hol szendén szólt, mint ahogyan menyasszony rebegi az igent a templomban, hol pedig dévaj ördögfióka-hancurozással táncolt, mint a Szentiványéji álom túlvilági szülöttei.

A zongora meleg barátsággal emelte a fák fölé a hegedű tiszta hangját. Az üveghangokat és kristályhangokat, amelyek sokszor úgy kergették egymást, mint a játszó cicák.

Milyen furcsa : az ember él, jár, néz és annyi mindent hall, azt hiszi, hogy a művészet csodáját is ismeri, s akkor váratlanul hangversenyre vetődik be és csak ámul, milyen andalító, kerítő hatalom a muzsika, milyen ismeretlen hangulatokat és érzéseket támaszt fel bennünk, mennyi zsongást, mennyi bánatot, mennyi vidámságot! Tóth István a zene eddig ismeretlen mámorában úgy vette számba ifjú életének eddigi élményeit, mint a vízbefúló, de seholsem találta nyomát a dallamoknak. A ritmust és harmóniát eddig csak könnyű, utcai vagy operettszínházi találkozások során fogadta felületesen magába. Most hallott először istenigazában hangversenyt, s most érezte először közvetlen közelből, átszellemült odaadással a hangokadta részegséget.

Eddig idegenkedett a csupasz zenétől, amelyet nem foglal díszes, csábító keretbe valami színpadi vagy élő külsőség. Most találkozott először a meztelen muzsikával. Ha eddig talán attól félt, hogy a komolyabb zenét úgysem érti meg, most bámulattal tapasztalta : a muzsika nem az értelemhez szól, hanem az érzékekre hat. S jó milyen így működvelő-módra hallgatni, csak hallgatni, tudatlanul, szűzen adva át magát az érzésnek . . .

Brahms magyar tánca az örökkön lelkes nemzeti érzésen keresztül közelebb állt hozzá, s így kevésbbé volt meglepetés és belső vihar számára, mint a furfangos-ábrándos D-moll szonáta, vagy mint Schumann kísértet-idéző idegessége. S amikor Róth Judit Paganinit, a Lisztet is megihlető Caprici per violino solot bűvészkedte, varázskodta végig a feszülő húrokon : Tóth Istvánnak forróság öntötte el a lágyékát. Azt érezte valahogy, amit a nagy író hervadó vénkisasszonya az Istenek alkonyánál. Ez a novelladáma, Melinda tizenhárom éves korában hallotta először Wagnert, s ekkor, ezen a zenei esten hű jegyese lett a Halhatatlannak. A serdülőben Wagner ébresztette fel először a nőt és szédült muzsika-szerelme el nem mult többé. Wagner lett a mindene : élete, gyönyörűsége, beteljesülése, mennybemenetele . . . .

A Paganini-capricci vidám és türelmetlen, lobogó és éhes indulatokat ébresztett fel Tóth Istvánban. Róth Judit árulóan göndörödő, ünnepi sátorrá omló szénfekete haja, valószínűtlenül nagy Deborah-szeme, bibliaian szép egész lényén uralkodó, mindig remegőcimpájú orra, buja libanoni narancs-szája, követelő álla, széles válla, kislányosságában is túléretten asszonyi melle, karcsú csípője és a fehér, határtalan tüllben is valószínűtlenül széles csípője nem látvány volt többé, hanem táncoló, nyugtalanító hang, zengő életvágy, csókdal, amelyet behúnyt szemmel is érezni lehetett és élvezni.

Ki látta vajjon, hogy Dévényi-Deutsch rokon-ajkán diadalmas mosollyal nézi a fiatalember vérehullását? Igy veszít el téged Mária — gondolta — így leszel az új, türelmetlen érzés rabja! Egérfogóba csaltalak. Igy veszlek el Máriától, aki nekem kell, akit én akarok, egészen én. Igy kerülsz abba a rabságba, amelynek pribékje az idegen, a forróbb vér. Igy leszel a miénk, Tóth István, így lesz az ostoros úrból ostorverte rabszolga . . .

Idegen asszonyt szeretett, mint Salamon király, s nem volt békessége nélküle. S azt akarta, hogy Tóth István szerelme idegen leányé legyen.

Hiába mondta az Úr a Királynak, s hiába mondja bármelyik alattvalójának : ne menjetek hozzájok és őket se engedjétek magatokhoz jőni — a Király és késői rokonai a másik vérre áhítoznak és mohó szívük paráznaságával azzal akarnak keveredni. »Az idegen ágyas elhajtja a férfi szívét . . . «

S ki látta a győzelmes-rejtett mosolyt, amellyel Dévényi-Deutsch Tóth Istvánt bemutatta védencének, az est hősének, Róth Juditnak?

(Folytatjuk.)

Brocky Károly: Vénusz és Ámor

Brocky Károly

Psyche és Amor c.
képe repr.

Művészet (Szabó-féle)
1900. 1213-14. h.

Meinl

kávé-kóstoló

most itt a

fióküzletben!

Négy év alatt megtérülnek az artézikut furási költségei

Két reumakórház épül Budapesten

A városligeti artézikutfurások — mint az *Esti Kurir* megirta — csaknem kétesztendős munka után váratlanul nagy sikerrel jártak. Több mint 1200 méter mélységből *77 Celsius-fokos forró viz tört elő s az uj kut percenként 3000 liter vizet szolgáltat.* A főváros egyelőre csak ideiglenesen veszi át az uj artézikutat, mert a vállalkozó kétévi jótállást vállalt. Amennyiben a két esztendő leteltével a kutnak a vizhozama nem csökken lényegesen, sor kerül a kut végleges átvételére.

Természetesen ennek az időpontnak a leteltétől függetlenül is

számos terv merült fel az uj artézi kut vizének felhasználására.

Az egyik ilyen terv az volt, hogy *az uj artézi kut forró vizének felhasználásával valósitják meg a reumakórház felépitésének régi gondolatát.* Erre vonatkozóan az Országos Társadalombiztositó Intézet vezetősége tárgyalásokat is folytatott *Szendy* Károly polgármesterrel, aki nem zárkozott el attól, hogy az OTI részére a városligetben ingyen telket bocsásson rendelkezésre a reumakórház céljaira. *Az OTI azonban közben elejtette ezt a tervet, tekintettel arra,* hogy

a reumakórház felépitésére vonatkozó tárgyalásai, amelyeket már régebben a Szent Lukács-fürdő részvénytársasággal folytatott, kedvező fordulatot vettek.

Az OTI ezek szerint *a Lukács-fürdő közelében épiti fel reumakórházát* s ehhez a fürdő jól bevált gyógyhatásu vizét használja fel. Természetesen ez nem jelenti azt, mintha végleg kutba esett volna a városligeti reumakórház gondolata. *Az uj artézi kut olyan óriási mennyiségü forró vizet szolgáltat, hogy ebből a többi tervek megvalósitása esetén is bőven telnék egy második reumakórház ellátására is.* Szó van arról is, hogy ugynevezett reumaszállodát épitenek a Városligetben, és pedig ugy, hogy a Széchényi-gyógyfürdő két szárnyépületére emeleteket huznának és ezeket az uj traktusokat kisebb gyógyszállodává alakitanák át.

A főváros magasépitési ügyosztályában a reumakórház tervétől függetlenül is elkészitették már a terveket az uj artézi kut vizének felhasználására vonatkozóan. E tervek szerint a vizet mindenekelőtt a Széchényi-gyógyfürdő fütésére fogják felhasználni. *A fürdő belső udvarán hatalmas tároló tartályt épitenek vasbetonból s a tárolt vizet ebből szivattyuk segitségével nyomják egy kisebb felső tartályba, ahonnan csöveken keresztül jut el a termálviz a fürdőbe.* A stranduszodát is az uj kut vizével akarják felemlegiteni. A számitások szerint a stranduszoda 12 Celsis-fok hőmérsékletü vizének 22—28 fokra való felmelegitéséhez 550 köbméter termálvizet kell 2250 köbméter kutvizzel keverni. Ennek révén

a nyári szezon alatt több mint 1500 tonna szénmennyiséget lehet megtakaritani.

Az állatkerti pálmaház melegvizfütését is az uj kut forró vizével oldják majd meg. Hozzávetőleges számitás szerint ilyen cimen *évi tizezer pengőt takaritható meg a főváros s körülbelül ugyanennyit a majomház fütési költségeinél.* Ha tehát üzembe helyezik az uj artézi kutat, a forró viz felhasználása révén évente több mint 80.000 pengőt takaritható meg a főváros, ami azt jelenti, hogy

az artézi kut furási költségei négy év alatt megtérülnek,

sőt ha más épületeket is ezzel a forró vizzel fütenek, még hamarabb amortizálódik a kutfurásba fektetett tőke.

Az uj artézi kut vizének felhasználására vonatkozóan nagyon érdekes ötletet vetett fel *Becsey* Antal törvényhatósági bizottsági tag. *Becsey* szerint a Városligetben az artézi kut 700.000 pengő értékü szénnek megfelelő melegmennyiséget szolgáltat, amelyet

szőlő- és virágtermelő üvegházak fütésére is fel lehetne használni.

Belgiumban óriási eredményeket értek el az ilyen üvegházi termeléssel s nemcsak nemeztgazdasági, de idegenforgalmi szempontból is nagy attrakciója lehetne a fővárosnak, ha például ennek az ötletnek megvalósitása esetén *karácsonyra friss üvegházi szőlőszüretre lehetne meghivni a külföldieket.*

Az uj artézi kut vizének felhasználására vonatkozó előterjesztést rövidesen az illetékes szakbizottság elé terjeszti a főváros magasépitési ügyosztálya, ugyhogy a Széchényi-fürdő fütőberendezésének átalakitási munkálatait, továbbá a tároló tartály, szivattyuház és a termálviz távvezetékének megépitését valószinüleg már a jövő hónap folyamán megkezdik.

Kétszáztiz modern kistaxi Budapesten

Az *Eucharisztikus Kongresszust* megelőzően már több oldalról elhangzott az a kivánság, hogy a budapesti taxik állományát, a régóta üzemben lévő kocsiparkot felfrissitsék és a nyugati nagyvárosi közönség igényeinek megfelelő modern taxikat állitsanak üzembe.

A közelmultban a *Szürketaxi vállalat* már meginditota ezt a felfrissitési akciót és 110 remek, áramvonalas Ford nagykocsit helyezett üzembe. Az a fellendülés, amelyet a *Szürketaxi vállalat* a modern és kényelmes uj nagytaxik fokozott igénybevételével tapasztalt, arra késztette most a vállalatot, hogy *ujabb és modern kiskocsikat is forgalomba állitson.*

Hosszabb tanulmányozás után, megfigyelve a külföldön is használatos taxivállalatok kiskocsi-viszonyait és szakszerü összehasonlitást téve a figyelembe jöhető kiskocsimárkák között, ugy határoztak, hogy a közeljövőben *210 MAVAG-Ford-Eifel kiskocsit állitanak forgalomba Budapesten.*

A 210 kiskocsi alvázat a MAVAG-nál már meg is rendelték és ugyancsak a MAVAG fogja a vámmentes áruként beérkező Ford-Eifel-alkatrészeket összeállitani. Ez a munka magyar munkásnak nyujt kenyeret, aminthogy a 210 modern és áramvonalas karosszéria elkészitésével is a magyar ipar fog keresethez jutni.

— Figyelem, főzzön villanytüzhelyen! Az Elektromos Müvek Honvéd-utca 22. szám alatti bemutatójának előadótermében szerdan délután fél 6 órakor főzőelőadást, villamos konyhájában csütörtökön és pénteken délelőtt fél 10 órakor főzési gyakorlatot tartanak. Ez előadásokkal kapcsolatban igazolják, hogy a villamos tüzhely gyorsan, tisztán, olcsón süt és főz. A különböző háztartási készülékek ismertetése során képviselőfánk, tiroli rétes, kuglóf, torta, pudding és különféle husételek készitését mutatják be. Belépő- és ruhatárdij nincs.

— Egész este figyeltelek benneteket, Ági. Teljesen megváltoztatok, te is, meg a férjed is.

— Miért?

— Nem veszekedtek, kedvesek vagytok, derüsek, nyugodtak.

— És ezen csodálkozol? Hát nem tudod, hogy már fél éve...

— Micsoda?

— Már fél éve minden nap reggelire és uzsonnára 1—2 csésze Ovomaltine-t iszunk. Bizony, az Ovomaltine hozta rendbe az idegeinket. Egészséges, nyugodt emberek lettünk.

Május 15-én megnyitják A FÉNYESEN ÁTALAKITOTT *fővárosi képtárat*

Májusra müvészeti és idegenforgalmi szempontból is rendkivül értékes intézménnyel gazdagodik a főváros: *ismét megnyitják a fényesen átalakitott székesfővárosi képtárat.* Csaknem egy évvel ezelőtt kezdődtek meg a székesfővárosi képtár átalakitási munkálatai, amelyek gyors ütemben közelednek a befejezéshez. A Károlyi-palotában elhelyezett képtárnak eddig 24 helyisége volt, most pedig

az átalakitás révén körülbelül hetven helyisége lesz, ami lehetővé teszi a képtár nagyarányu fejlődését.

A palota Kaplony-utcai szárnyépületét alakitották át a képtár céljaira s ennek *emeleti helyiségeiben helyezik el a képtár magyar anyagát.* A földszintet őszig üresen hagyják, azután

hat földszinti helyiségben a Zichy Jenő-féle gyüjteményt helyezik el, a többi helyiségeket pedig kiállitási célokra használják fel.

A főváros vezetősége elhatározta, hogy a képtárba *ősszel bevezetteti a központi fütést, amnek a képtár anyagának konzerválása szempontjából van nagy jelentősége.* Egyelőre csak a Kaplony-utcai szárnyépületben lesz központi fütés, később sor kerül a többi helyiségek berendezésére is.

A kibővités mellett a képtár fejlődését az a körülmény is előmozditja, hogy

a könyvtár költségvetési dotációját ebben az évben 80.000 pengővel emelték.

A dotációnak ez a felemelése *lehetővé teszi, hogy a képtár az eddiginél nagyobb mértékben teljesithesse hivatását:* az élő magyar müvészet támogatását, továbbá anyagának pedagógiai szempontból való kiegészitését. Ebben az évben a képanyag beszerzésének munkáját már külön bizottság végzi, amelyben a szakembereken kivül a különböző pártok képviselői is helyet foglalnak. *Ez a bizottság minden képvásárlást felülbirál* s miután müködésében szigoruan a tehetség szempontját érvényesiti, biztosra vehető, hogy

a képtár anyaga nivó tekintetében rövidesen vetekedni fog a muzeumok anyagával.

A bizottság közremüködésével az utóbbi időben nagyon értékes beruházásokat eszközölt a fővárosi képtár.

Megvásárolt *40.000 pengőért Thuróczy Sándor gyüjteményéből 19 darabból álló biedermeier sorozatot,* amelyben helyet foglalnak a magyar biedermeier irányu festészet legszebb és legértékesebb darabjai. Van ebben a gyüjteményben három *Brocky*-kép, *Brocky* Károlynak, ennek a temesvári születésü magyar festőnek a képei, aki előbb Bécsben müködött, majd Angliában telepedett le, ahol mint udvari portréfestő, *László* Fülöpnek az előfutárja volt. Ugyanennek a gyüjteménynek értékes darabjai *Schallhass* Károly pozsonyi születésü magyar festőnek, a bécsi képzőmüvészeti akadémia egykori tanárának, *Maraston* Jakabnak, *Canzi* Ágostonnak és más, a maguk idejében neves müvészeknek egy-egy képe. Az ujabb beszerzések közé tartozik *Litzenmayer* Sándornak és *Wagner* Sándornak, a müncheni iskola képviselőinek egy-egy nagyon ritka és értékes képe.

A gyönyörüen átalakitott képtárat még az eucharisztikus kongresszus előtt feltétlenül megnyitják. Az ünnepélyes megnyitás valószinüleg május 15-én lesz,

hogy *a kongresszusra érkező idegenek is gyönyörködhessenek a képtár nagyon értékes anyagában.*

A lispei fúrótorony a Nemzetközi Vásáron

Gazdag, boldog ország, amelynek olaja van, — maholnap *Magyarország* is azok közé fog tartozni. A *lispei, sopronvidéki, bükkszéki* kutatások mind biztatóbb eredményre vezettek. Nem csoda, ha az egész ország érdeklődése izgalommal kiséri azt a munkát, amely a folyékony arany felkutatásán fáradozik. Mindenkit érdekel, hogy vájnak a föld belébe: hogyan dolgozik az olajfuró.

A *Budapesti Nemzetközi Vásár*

főbejáratánál 48 méter magas furótorony fog állni.

60.000 kg. vasat épitenek ebbe a toronyba, amely feleletet ad minden nézőnek arra az izgalmas kérdésre, *hogyan dolgoznak az ásványolajkutatók,* hogyan tör a föld szinére a mérhetetlen értékü kincs, milyen a nyersolaj közvetlenül akkor, amikor a föld szinére ér, hogyan veti fel azt a föld gyomrából előtóduló földgáztömeg?

A *Nemzetközi Vásár* főbejáratánál a legöregebb platánt is messze tulnövi a közel félszáz méter magas vörös furótorony, amelynek aljában

a földbeásott tartályból természeti hüséggel gáz lövelli az ég felé a Lispéből hozott nyersolaj tömegeket.

A kilövelt olajat tartályba fogják és elvezetik abba a rezervoárba, ahonnan motor dobja fel ujból a föld szine fölé. Budapest és a fővárosba érkező vidéki és külföldi közönség közvetlen közelről láthatja majd, hogyan müködnek a magyar olajkutak.

EGY NŐI FOGHÁZ LAKÓINAK IZGALMAS ÉLETE ÉS TITKOS SZERELME

Husvétkor mindkét nap zárva maradnak az üzletek

Az üzletek husvéti zárvatartása ügyében a *Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetsége* megkeresést intézett a főnöktestületekhez. A testületek honorálták a Szövetség kérését és határozataikban arra kérték tagjaikat, hogy a határozatnak tegyenek eleget.

A határozat értelmében Budapesten *husvét vasárnap és hétfőjén az élelmiszer szakma kivételével az összes üzletek zárva maradnak.*

— **Arab-török-bolgár-román ülés.** A Lafontain Irodalmi Társaság kedden, április 19-én délután 6 órakor az Akadémia heti üléstermében az *arab-török-bolgár-román* irodalomból ad szemelvényeket. Megelőzően öt órakor elnöki tanácsülést tart. Az előadási részhez vendégeket szívesen látnak.

Nyolcmillió a ceglédi vasutvonal felemelése, 13 millió a lesüllyesztése

A MÁV legutóbb beruházási programot készített, amelyben tervbe vette a ceglédi vasutvonal megszüntetését és a délivasuti pályaudvarnak a Lenke-utra való kihelyezését. A főváros városfejlesztési bizottsága ezt *a beruházási programot figyelembe véve készítette el a gyorsvasuti hálózat tervezetét.* Időközben azonban

a MÁV megváltoztatta beruházó programját és közölte a fővárossal, hogy egyelőre belátható időn belül nem kerül sor sem a ceglédi vasutvonal megszüntetésére, sem pedig a Délivasut áthelyezésére.

A MÁV-nak ez a döntése *ismét előtérbe juttatta az ugynevezett halálsorompók kérdését,* de szükségessé teszi bizonyos mértékben a már elkészített gyorsvasuti tervek átdolgozását is.

Különösen *sulyosan érinti a fővárost a ceglédi vasutvonal megmaradása,* amely a város belső területeit elvágja a kültelkektől és ugy városfejlesztési, mint közlekedési szempontból igen sok bajt okoz. A fővárosnak most minden energiáját a halálsorompók problémájának megoldására kell forditania, illetve biztositani kell a ceglédi vasutvonal által elválasztott területek közös forgalmának a zavartalanságát. Ennek a problémának a megoldására két mód kinálkozik: *az egyik a ceglédi vasutvonal pályájának felemelése, a másik a pálya lesüllyesztése.*

A pálya felemelése szakértők számitása szerint nyolcmillió pengőbe kerülne, a lesüllyesztés pedig 13 millió pengőbe.

Valószinü, hogy a MÁV illetékes tényezői az olcsóbb megoldás, tehát *a pálya felemelése mellett döntenek.* A főváros vezetősége komoly lépéseket szándékozik tenni a kereskedelmi minisztériumban, hogy *a halálsorompó kérdését minél előbb napirendre tüzzék.* Értesülésünk szerint a főváros és a MÁV vezetői rövidesen összeülnek, hogy megvitassák ezt a régi és a főváros fejlődése szempontjából olyan nagy fontosságu problémát.

— **Közgyülés.** A *Magyar Kémikusok Egyesülete f. é. április hó 20-án, szerdán d. u. fél 6 órakor* VI., Andrássy-ut 23. I. alatti helyiségében tartja évi rendes közgyülését. A közgyülés diszelőadójául sikerült megnyerni *Grencer* Béla igazgatót, aki nagy érdeklődéssel várt előadását *„Az élelmiszerek állami márkázása"* cimmel fogja megtartani. Az előadást megelőzően *Pillitz* Dezső főtitkár tartja évi beszámolóját.

x **Gyomorrontás** esetén reggel, éhgyomorra 2—3 deci *Mira* keserüvíz rendet teremt.

Kishirdetések

Kishirdetés ára milliméntersoronként 40 fillér, a legkisebb hirdetés 10 mm, ára 4 P. Állásközvetítés 2 P. — Kishirdetést d. e. 11-ig veszünk fel.

KRÉMLIKŐR három és fél deci **96 fillér** Üvegbetét 30 fillér a Párisi Nagyáruházban

HIBÁS **PAPLANOK** P 5.80-tól **PLUMA** PAPLANGYÁR Kamermayer Károly-u. 2.

SPORTÖLTÖNY zakó, nadrág divatszinekben ... ... P **26.80** a Párisi Nagyáruházban

BOXBERGER TABLETTA (BAD KISSINGEN) a bélmüködést rendben tartja, a testsulyt szabályozza Minden gyógyszertárban kapható

VENDÉG-ÁGY fasodronnyal 3 matraccal együtt P **18.50** a Párisi Nagyáruházban

Leszerelésből származó különféle **vasanyagok:** Csövek, lemezek, tartányok, szerkezetek, gerendák, sinek stb. és **CHAMOTIE** téglák jutányosan kaphatók: FERENCVÁROSI GÁZGYÁR leszerelési iroda, Budapest, IX., Koppány-utca 2—4. Telefon: 134—054.

Uj vagy használt **irodabutort, pénz- és okmányszekrényt Universáltól** VII., WESSELÉNYI-UTCA 8. SZ.

KOMBINÁLT SZOBA 7 DARABBÓL, UJ P **297.-** **BUTORMAGAZIN** MÁRIA-UTCA 46-48

ÉVTIZEDE RADIROZ szakszerüen plafont, tapétát, festett falat **RENOVA** Cégtul.: Bánszky F. V, Sas-utca 29. Tel. 11-91-88

Paplanok * matracok Kongresszusra Kisebb hibával igen olcsón kaphatók. — Régi paplanokat jutányosan átdolgozunk. **GLÓRIA paplanipar** VI, Ó-utca 13. Vilmos császár-ut mellett. — Telefon: 1-259-65

AUTÓMAT soffőrrel állandóra bérbeadom, keddtől. Olcsó, elegáns, megbizható. 11-31-88.

Terrasz-fotel fonott, uj, 4.80. Vas-, fa-kertibutorok, kertiernyők, billiárdok, sörkimérők legolcsóbban. Kölcsönzés! Fried, Király-utca 44.

Terézkörut 32. sz. alatti nőiruha szalonban **BERENDEZÉS** átadó. Ugyanott **RUHÁK** olcsó árban kaphatók.

VESZÜNK sürgősen üzemképes számleiró **ÖSSZEADÓGÉPET** Telefon: 11-13-89, anyagbeszerzés.

Magyarföld legszebb részén **300 öles saroktelek** (közmüves) haláleset miatt olcsón eladó. Erdeklődni 3—5 óra között XIV., Pétervárad-utca 8. alatt lehet. (Előljáróság mellett)

ANGOL SZÜLETÉSÜ oklevelcs nyelvtanár és fiatal angol hölgy kezdőket és haladókat oktat. Gyors eredmény. Tökéletes kiejtés elsajátítása. Irodalmi és kereskedelmi fordítások is. Cim: VIII., József-körut 18. 2. lépcső, II. 22.

INTELLIGENS nő kisebb gyermekekhez kisérőnek ajánlkozik fél, vagy egész napra. Magyar, német, angol. Hosszu bironyitványokkal rendelkezik, a VI. és VII. kerületben vállalna állást. Is. nevelőnő. VII., Murányi-utca 50. I. 17.

Bármilyen **elhanyagolt bort** müvésziesen megjavit, savanyut savtalanit, törvénynek megfelelően, olcsón, külföldön dolgozott borszakértő. „Borspecialista" a kiadóhivatalban.

Hore Belisha angol hadügyminiszter elindul a croydoni repülőtérről Máltába, ahonnan Mussolinihez megy Rómába.

Kishirdetések

Kishirdetés ára milliméntersoronként 40 fillér, a legkisebb hirdetés 10 mm, ára 4 P. Állásközvetítés 2 P. — Kishirdetést d. e. 11-ig veszünk fel.

„MARS" GYERMEKKOCSIK megbizhatók, olcsók ANDRÁSSY-UT 36 Párisival szemben Iparcsarnok 99-102

STANDARD, PHILIPS, ORION, TELEFUNKEN és EKA rádiókészülékek legolcsóbban, részletre, cseréret 2+1 csöves rádiókészülék P 25.—től. Garanciás anódtelep, 90 Volt P 9.20. Garanciás anódtelep, 120 Volt P 12.—. T. R. T. hangos detektoros készülék prima fejhallgatóval, antennaanyaggal P 13.50. **CSILLÁROK, GRAMOFONOK.** Csillár 3+1-lángu, üvegezéssel P 10.50-től. REICH MIKLÓS cégnél, Budapest, VI., Vilmos császár-ut 45. Nagymező-u. sarok. Kérje a legujabb képes árjegyzéket.

UTLEVÉLKÉPEK AZONNAL 2 drb rendelésnél darabja **48 fillér** FOTO PÁRISI PÁRISI NAGYÁRUHÁZBAN

Használt **műbútor** háló, ebédlő, úrszobák, kombinált berendezések **ZIMMERMANN** AKACFA-UTCA 7 (Nemzetinél)

Szivbajosok! P 6.50 a napi pensió, természetes szénsavas fürdőkkel együtt az Árpád Gyógyfürdőben, Székesfehérvár. Prospektus!

FÉMBETUK TRANSPARENSEK MÉRSÉKELT ÁRAK „Favorit" REKLÁM- ÉS CÉGTÁBLAFESTŐ Telefon: 117-972

FÁJ A LÁBA? Forduljon bizalommal a Belvárosi Orthopediához, IV., Kecskeméti-utca 3. Díjtalan pedogramm-felvétel.

Másfél tonnás **Fordteherautó** kitünő karban eladó. Pátria Papiripar, Székesfehérvár, Nagy Sándor-utca 24/A.

BONTÁSBÓL téglát, falikövet olcsón helyszinre szállit Pirkhoffer, Budapest, VI., Fővény-utca 76 Telefon 29-10-41

TÜKRÖT csak első kézből vásároljon. Tükör és Üveghúz, Népszinház-utca 33. Tel.: 338—613. Használt belga tükrök félárban. Mindennemü használt táblaüvegek, tükrök vétele.

KERTÉSZ szakképzett, nős, gyermektelen, állást keres április 1-re, üzre, a főváros közelében. Park-, virág- és gyümölcskertész. Ért a korai hajtatást, csokor-, koszoru kötészetet. Megbizható, jó bizonyitványokkal rendelkezik. Orosz Imre kertész, Kelenvölgy, Hunyadi-u. 56.

3 SZOBA hallos utcai lakások, központi fütéses, melegviz szolgáltatással mérsékelt bérért májusra kiadók. Batthyány-utca 15. Házfelügyelőnél vagy 12-71-91.

Német hölgy kitünően bevált módszerrel tanitja anyanyelvét. Magánórák, csoportos tanitás. Havi tandij 5—12 pengő Tanulók német korrepetálása Tauber. Akadémia-utca 14. II em

Fiatal, magyar **gyors- és gépiróno** elhelyezkedne, egész- vagy félnapra. Megkereséseket „Havi 50" jeligére Haasensteinhez, Dorottya-utca 8. kérek.

NEMZETKÖZI VÁSÁR kisebb kiállitóinak is módjában áll **RÖPCÉDULÁVAL** nagy propagandát csinálni, mert speciális eljárással rendkivül olcsón készit biztos sikerü ujdonsággal ellátott röpcédulákat a **Belvárosi nyomda** Sütő-utca 2 (Deák-térnél). Telefon: 181—325.

Mérlegképes könyvelő órakönyvelést vállal és perfekt magyar gyors- és gépiróné egész napra elhelyezkedne. „Megbizható — ügyes" jeligére az Esti Kurir kiadóba.

Üzletében nélkülözhetetlen kezelési nyomtatványok, jegyzéktömbök, átirókönyvek kombinált beosztás folytán gyorsan és olcsón készülnek. Rendeljen közvetlen! Üzemi óra: reggel 8—12 óráig.

KÉSZ AZ EBÉD 20 PERC ALATT! Különösen nyáron nyujt nagy szolgálatot a háztartásnak a speciális összeállitásu szakácskönyv. Minden kötet 100 receptet tartalmaz, ára 96 fillér. — Megjelent idáig: 100 rögtönzött étel, 100 francia tojásétel, 100 recept a burgonya elkészitéséhez, 100 sütemény, torta és desszert, 100 diétás recept és étrendek, 100 mód a gyümölcs elkészitéséhez, 100 mód a főzelékek és saláták elkészitéséhez. Kapható az Esti Kurir kiadóhivatalában V., Vilmos császár-ut 3.

KURIRPOSTÁJA

Köszönet a a MABI-nak

Mélyen tisztelt Szerkesztő ur!

Ezév március 28-tól április 7-ig feküdtem a MABI-kórház nőgyógyászati osztályán (IV. em. 43. kórterem, 1. sz. ágy), mely osztály működéséről csak egy kis bepillantást szeretnék a t. nyilvánossággal közölni.

Az ember el sem képzeli, mikor ezt a komor épületet megtekinti, hogy milyen emberfeletti munka folyik odabent. Pl. a IV. emeleten levő elkülönitett kis «Nőgyógyászati»-osztályban, amiről személyesen tudtam meggyőződni. Ezen osztályon nap-nap után sajnos rengeteg mütétre jelentkező beteg van, kiket szép sorjában felvesznek, elhelyeznek, a gyönyörü, szép, tágas és tiszta kórtermekben. A legnagyobb nyugalom mellett folynak naponta a sulyos u. n. hasmütétek. Legelsősorban elismerés jár dr. Csohány vezető-főorvos urnak, továbbá dr. Boródy (alorvos) és dr. ifj. Tóth Jenő osztályorvos uraknak, akik a legnagyobb önfeláldozással, a legnagyobb odaadással vezetik le nap-nap után sulyos mütétjeiket, mely hál'Istennek mindig sikerrel végződik. Kérjük Isten áldását az ilyen «munkás-kezekre».

Végül még csak a kitünő élelmezésről annyit, hogy a «MABI» kórháza felveheti a versenyt a legelsőbbrendü szanatóriummal is.

G. S.-né,
egy volt beteg.

* *

A 48-as zsidó honvédek utódai

Tisztelt Szerkesztő ur!

Kivánatos volna, ha mozgalom indittatnék azirányt, hogy épp ugy, mint a tüzharcosokat és hadigondozottakat nem számitja bele a 20%-ba az ugynevezett zsidótörvény, ugy a 48-as honvédek egyenes leszármazottai is kivételt képezhetnének. Éppen ezért a társadalmi és gazdasági élet egyensulyának hatályosabb biztositásáról szóló törvényjavaslat 4. §-ának 2. bekezdése ekként volna módositandó: ebbe a 20%-ba nem lehet beleszámitani a hadirokkantat, a tüzharcost és ugy a hadirokkant, mint a tüzharcos, valamint az 1848-as honvédek egyenes leszármazottai, ugyszintén azt, aki... (marad a régi szöveg).

Indokolásul a zsidókról szóló 1849. évi törvényjavaslat szövege szolgálhat.

E javaslatokat ezuton vagyunk bátrak a képviselőház olyan tagjai figyelmébe ajánlani, akik szintén azon a véleményen vannak, hogy Magyarország szabadságáért fegyvert fogott zsidóvallásu honvédek leszármazottai mindenesetre megérdemlik, hogy már őseikre való tekintettel is ők is teljesjogu polgárnak tekintessenek.

Tisztelettel:

48-as zsidó honvédek fiai és unokái.

A Fővárosi Képtár, amelynek új vezetői Horváth Henrik és Kopp Jenő, kitűnően folytatják a Csánky Dénes által megkezdett munkát, modern gyűjteményében nemsokára elsőrangú konkurrense lesz a Szépművészeti Múzeum új magyar képtárának és azt remélhetjük, hogy ebből az egészséges konkurrenciából a modern magyar művészet és a magyar közönség számára egyaránt értékes eredmények fognak származni.

Színház

SZÍNHÁZI TÜKÖR

Írta SCHÖPFLIN ALADÁR

Kis dolgokban is lehet valaki nagy színész, épp úgy, mint ahogy nagy író lehet valaki, aki sohasem írt mást, mint kurta kis novellákat. Emlékszünk színi előadásokra, amelyeket egy rövidke, pár perces jelenet mentett meg, amikor egy kis szerepű színész mélyről feltörő hangja magával ragadta a közönséget és egyszerre kedvezőre hangolta a nézőtér kedvét. A színpadhoz értő jó írók tudják ezt és igyekeznek is darabjukba néhány ilyen kis charge-jelenetet beleírni, amelyekben egy epizódszereplő kitüntetheti magát. Talán Schiller «Ármány és szerelem» cír
ko
en

A Nemzeti Szalon az elmult hónapban két kiállítással kedveskedett látogatóinak. Vágó József építész városrendezési terveinek bemutatásával, amelyekről a Tükör már a tavalyi kiállításuk kapcsán megemlékezett (IV. évf. 6. sz.) és a Fővárosi Múzeumok új szerzeményeinek bemutatásával. Ez a kiállítás különösen kedves lehetett a magyar festészet minden barátjának, mert arról tett tanúságot, hogy egy közelmultban alakult közgyüjtemény ilyen komoly értékeket tud rendszeres és lelkiismeretes munkával, aránylag csekély eszközökkel is összegyűjteni. Mintegy negyven új festmény gazdagítja a Történelmi Múzeum 19. századi pesti vonatkozású anyagát, közöttük olyan kitűnő értékek, mint Barabás három virtuóz pesti akvarellje és Clark Ádámot ábrázoló arcképe, mint Lieder Frigyes önarcképe, Alt virtuóz akvarelljei, Barabás megkapó Kossuth-portréja és mint Liebrich budai festő Buda környékét ábrázoló bájos akvarelljei. A képtári anyagban olyan nevek szerepelnek, mint : Barabás Miklós, Borsos József, Brocky Károly (szép férfiarcképét itt reprodukáljuk), mint Györgyi-Giergl Alajos, Marastoni Jakab, Lotz Károly, Székely Bertalan (férfiarcképe a kiállítás egyik legszebb darabja), és Than Mór, míg a modernek között Ferenczy Károly, Csók István, Fényes Adolf, Koszta József, Márffy Ödön, Berény Róbert, Bernáth Aurél, Aba-Novák Vilmos, Szőnyi István, Egry József, Szobotka Imre, Medveczky Jenő, Farkas István és Dési Huber István festők, Fémes Beck Vilmos, Medgyesy Ferenc, Ferenczy Béni, Beck Ö. Fülöp, Pátzay Pál és Vilt Tibor szobrászok szerepelnek egy vagy két kitűnően kiválasztott alkotással.

Brocky Károly: Férfiképmás. (Fővárosi képtár)

apa hangján mondja oda a fejedelemnek, hogy az egyszerű embernek is épp oly kényes a becsülete, mint a nagyúré. «A nevem Müller» — vágja oda és erre a szóra, ha a színész csak egy kicsit jól mondja el a szájába adott pár szót, mindig felzúg a taps a nézőtéren. A nagyközönség ezt nem tudja eléggé, csak az elsőrendű szerepeket játszó színészeket, az úgynevezett sztárokat ünnepli, legtöbbször nem is tudja, mit köszönhet az epizódistáknak és még kevésbbé tudja, hogy az előadás egységes hangja, tempója és lendülete legtöbbször ő rajtuk múlik.

A Nemzeti Színház szép és meleg háziünnepen üdvözölt egy színésznőt, aki sohasem játszott vezetőszerepeket és mégis a társulat egyik legderekabb és leghasznosabb tagja. Iványi Irén ez, aki most kapta meg az aranygyűrűt, amely kijár azoknak a színészeknek, akik egyfolytában 25 évig működnek a színházban.

Hány este szerzett egy-két kedves negyedórát, félórát, néha órát a közönségnek Iványi Irén! Száznál jóval több szerepet játszott el 25 év alatt. Hogy csak a legfőbbeket említsük, játszott a «Cifra nyomorúság»-ban, «Sári bíró»-ban, «Annuska»-ban, «Szendrey Juliá»-ban, «Liliomfi»-ban, «A bor»-ban, az «Elnémult harangok»-ban, egy sereg népszínműben, a «Vége a szép nyárnak»-ban, «Az új földesúr»-ban, a «Császár és komédiás»-ban, «Az ember tragédiája»-ban, a «Cyrano»-ban. Ki győzné elsorolni szerepeit? Ide kellene írni a Nemzeti Színház 25 év alatti műsorának legalább harmadrészét.

Iványi Irén szerepköre ritka széles. Shakespeare-t épp úgy tudott játszani, mint római vagy görög nőt, cselédet, dajkát — ezek szinte specialitásai — épp úgy, mint polgári alakot, japán nőt, mint magyar parasztaszszonyt. Alig van színész, aki többféle, változatosabb szerepet játszott volna. És mindig megállta a helyét, gondosan kidolgozott alakítást nyujtott, mindig adott egy színt, egy tetszetős hangot az előadáshoz. A lelkiismeretes színész példaképének lehet odaállítani.

Jubileumi előadásul Zilahy Lajos «Zenebohócok» című komédiáját újította fel a Nemzeti Színház. Az előadást megelőző ünnepnek mulatságos, de a bohózat határait súroló vígjátékát és egy magyar írónak könnyű tollal írt, komolyabb mondanivalókat csak messziről érintő művét játssza e pillanatban, mikor ezt a cikket írjuk s ezalatt a Magyar Színház Zilahy Lajos nagyon komoly erkölcsi kérdéseket igazi író kezével megragadó drámáját, a Vígszínház a kitűnő erdélyi író, Kós Károly Erdély történetéből merített tárgyú tragédiáját, a Művészszínház pedig a színpadi technika nagymesterének, Scribenek klaszszikussá vált vígjátékát mutatta be. Hozzátesszük, hogy míg a Nemzeti Színház újdonságai mérsékelt sikert értek el, a három kitűnő író kitűnő művét nagy tetszéssel fogadta a kritika és a közönség.

Szóval sem akarjuk mondani, hogy ebben a felfordult helyzetet a Nemzeti Színház vezetése tudatosan idézte volna elő, hiszen arról

Az ideális kisfilm-kamera: a Leica

A világhírű

Leitz *-gyár csúcsteljesítménye*

Készségesen bemutatja:

CALDERONI MŰ- ÉS TANSZERVÁLLALAT R.-T.

IV., VÁCI-UTCA 50. TELEFON: 1-812-28.

Az Angolkisasszonyok templomával szemben.

ERNST LEITZ · WETZLAR

Brocky Károly

Szeret engem ...
Öltözködő leány

Repr.

Réjjas János: A magyar biedermeier-kor művészete. Magyar Művészet 1938. 22. l. 24. l.

duplum

1/3-os dobozban ... P —.40 és —.50

REGGELIHEZ JAMET 10 dkg ... P —.20
barack, eper, meggy, málna, áfonya stb.

ZÖLDBORSO	1 kg	P —.72	1/2 kg	—.40	1/4 kg	—.26
VAJBAB	1 „	P —.80	1/2 „	—.45	1/4 „	—.27
SPÁRGA	1 „	P —.98	1/2 „	—.58	1/4 „	—.30
LECSÓ Döry	1 „	P —.98	1/2 „	—.54	1/4 „	—.30
PARADICSOM	1 „	P —.80	1/2 „	—.46	1/4 „	—.20

1/10-es süritett paradicsom ... P —.10
Hungária lecsó 1 kg... P —.66 1/2 kg P .36

Tölteni való paprika paradicsomban 1 kg P -.80 1/2 kg — 50

1 kg kitünő minőségü Vénus **étolaj** sütésre, főzésre, salátára ... P **1.80**

3 dob. I-a szardinia kitünő olajban ... **P —.96**
1 „ Tonhal ... P —.40
1 „ 4 nagy halas I-a szardinia ... P — .68
1 „ 20 dg pisztráng szeletek ... P — .82

1 csomag 150 lap toil

6 drb 1/4 kg-os II-a szappan ... P —.96
1 „ I-a Liz mandula szappan ... P —.18
1 kg buzakeményitő... P —.58

Minden megrendelést leggy

1 kg BUZADARA... **P —.40**

Márc. 1-én Hutter ételzsir propag

Felelős kiadó: SCHÖNFELD D.

t. i. Belgiumban. Nálunk egész másképen csinálják. Magyarországon ugy látszik suba alatt kell megrendezni a külföldi kiállításokat, a legnagyobb titokban, lehetőleg ugy, hogy a magyar művészek legtöbbje már csak akkor tudjon róla, mikor Bécsben már megnyilt a kiállitás. Ajánljuk a kultuszkormány figyelmébe a belga példát. Hátha az ő módszerük is jó. Mit lehessen tudni!

A Nemzeti Szalon termeiben április hónapban két kiállitást rendeztek. A Szinnyei-Társaság ifjusági kiállitását és a Kut tavaszi tárlatát, melyről már hiányzott a Kutból kilépett Vaszary János és Csók István. Május 5-ikén nyilt meg a Berlinben elhunyt kiváló festőművésznek, Paczka Ferencnek és özvegyének Wágner Kornéliának gyüjteményes kiállitása. A napisajtó nagy elismeréssel méltatta a két év óta halott mester művészetét és dicsérettel nyilatkozott Wágner Kornélia grafikáiról is.

800 millióért kelt el egy Benczur kép. Örvendetes hirről adhatunk számot. Az a népszerüség, amelynek a magyar hitel ujabban Amerikában örvend s amelynek következményeképen sok amerikai bankár jár most Budapesten, a magyar művészet számára is eredményesnek bizonyult. Az egyik amerikai bankár megvette 800 millióért Benczur Gyulának egy képét. A festmény női aktot ábrázol, fejénél áll egy kis Ámor, az alvó nő füléhez hajolva.

Egyesületi hirek. A *Szövetség* április hó 28-ikán tartotta évi rendes közgyülését, melyen megállapitották a társaság uj évének kiállitási programmját. Eszerint a *Szövetség* a jövő évben intenzivebben foglalkozik majd vidéki kiállitások rendezésével, miután eddigi kisérleteit a vidéki városok műértő közönsége nagy szeretettel fogadta. Szóba került a közgyülésen a Műcsarnok kiállitásait érintő az a felfogás is, hogy felesleges és rossz rendszer a sok zsüri és legalább azok a művészcsoportok, melyek azonos elvi plattformon állnak a Képzőművészek Egyesületével, egy közös zsürit válasszanak.

A Magyar Képzőművésznők Egyesülete f. év április és május havában vidéki kiállitásokat rendezett. Kecskeméten és Kiskunfélegyházán kedvező eredménnyel zárultak, jelenleg Egerben a Casino termében van gazdagon összeállitott kiállitás. Egerből az anyag Gyöngyösre megy, ahol május hó 20-ikán nyilik meg a tárlat és junius 2-án zárul. Az el nem adott anyagot a fővárosba történő *visszaszállitás után a Nemzeti Szalónban* lehet átvenni. A műtárgyak tulajdonosai annakidején hivatalos elismervényük ellenében vitethetik el a Szalónból műveiket. Az Egyesületnek — a nyári szünet előtt — utolsó választmányi ülése május hó 27-én pénteken lesz saját helyiségében (Krisztina-körut 155.). Az Egyesület junius, julius és augusztus hónapokban hivatalos napot nem tart.

Műteremhirek. *Kukán* Géza, a kitünő portretista, Horthy Miklós kormányzó életnagyságu képét festi a szolnoki vármegyeház diszterme részére. Mint a vármegyeház illetékeseitől nyert információnk mondja, a művész tiszteletdiját 100 millióban állapitották meg. — *Dudits* Andor, akit az utolsó évtizedek legnagyobbarányu művészi feladatával bizott meg a kultuszminisztérium, az Országos Levéltár freskóin dolgozik. A monumentális munka már annyira előrehaladt, hogy három terem dekorálását a napokban fejezi be a mester. Intim társaság előtt be is fogja mutatni Dudits mester a grandiózus mű teljesen kész részeit, de persze a nagy nyilvánosság számára csak akkor lesz hozzáférhetővé, ha az Országos Levéltár összes termeinek freskóival elkészült. Művészi körökben érthető izgalommal várják murális pikturánknak ezt az uj, nagyarányu megnyilatkozását. — *Brüll Aladárt*, a jeles portrétistát meleg ünneplésben részesitették a Budapesti Önkéntes Mentő Egyesület jubileumán, ahol kitünően sikerült művét, gr. Karácsony Jenő elnök arcképét, ünnepélyes keretek között leplezték le. Ugyanaznap leplezték le a művész egy másik portréját is, melyet a Kereskedelmi Csarnok rendelt elhunyt elnöke emlékének megörökitésére. — *Kemény Nándor*, a kevés magyar piktorok közé tartozik, aki Amerikának szállit. Májusi exportja a Szépművészeti Muzeum engedélyokirata szerint 200 dollár. — *Csillag István* szobrászművész elkészült a Kövesy-vár siremlékével, melynek leleplezése a közel jövőben megtörténik.

Épitészek, Iparművészek, Festő- és Szobrászművészek! A Képzőművészet a jó munka reprodukálásáért nem fogad el dijazást és minden érdekes művészi hirt örömmel közöl. Szerkesztőség: I., Horthy Miklós-ut 144. fdsz. 27. Hivatalos órák d. u. 3—5-ig.

A MŰGYÜJTŐ

Az Ernst-Muzeum aukciója várakozáson felül sikerült. Mintegy 3000 műtárgy került kalapács alá s azok legnagyobb része nemcsak gazdát talált, de jó árat is értek el. A butor és porcellán aukciótárgyak kivétel nélkül elkeltek, még pedig jóval a kikiáltási áron felül. A festményekért erős licitáció folyt, melynek eredményeképen itt is, szükös viszonyainkhoz mérten, igen jó árak kerültek ki. Néhány adatot itt ismertetünk:

Barabás: Csáky György arcképe, 400 P; *Barabás:* Mme Ritter, 400 P; *Baroccio:* Keresztelő Szt. János, 1200 P; *Benczur:* Fatamet, 4000 P; *Benczur:* IV. Károly koronázása, 8000 P; *Blocmart:* Páris itélete, 2400 P; *Brocky Károly:* Az est, 2800 P; *Bruck Lajos:* Vasöntő, 2000 P, Kis lány és pillangó, 1000 P; *Breughel:* A tél, 11.200 P; *Coques:* Műteremben, 6500 P; *Courbet:* Vadonban, 720 P; *Dossi:* Madonna, 460 P; *Eisenhut:* Az irástudó, 2150 P; *Frankfurti Ismeretlen:* Krisztus, 1110 P; *Van Goyen:* Táj, 1500 P; *Kyck:* Kártyások, 3400 P; *Munkácsy:* Csésze tea, 10.000 P; *Paál László:* Erdőszéle, 9150 P; *Vonet:* Zsuzsánna, 4050 P.

Legnagyobb árat Munkácsy (10.000 P) és Breughel (11.200 P) értek el. Tanulság: hozzáértő kezek a mai nehéz viszonyok között is tudnak képeket aránylag jó áron értékesiteni.

Az yperni aukció. A napokban érdekes aukció zajlott le Londonban. Lawery angol festő felesége mozgalmat inditott a háboruban elpusztitott yperni apácák klastromának felépitésére. A gyüjtés kizáróan az angol festők között történt, még pedig oly módon, hogy minden adakozó egy üres vásznat adott névaláirásával és azzal a kötelezettséggel, hogy szignált vászna bemutatójának arcképét megfesti. Ezeket az üres vásznakat árverezték most el Londonban óriási sikerrel. Érdekes, hogy a legnagyobb árat *László* Fülöp aláirásáért fizették, valamivel többet, mint 500 fontot (175 millió K), nyomban utána következett Lawery 500 fonttal.

A londoni Christie legutóbbi aukciójának főbb eredményei. A Hotel Drouot londoni pandantjában, a Christie-ben, ahol a legnagyobb méretü aukciókat szokták lebonyolitani, legutóbb a hires műgyüjtőnek, Sir Jas. Murray-nek gyüjteménye került kalapács alá. Ebből a gyüjteményből 1925-ben Abendeen városában általános feltünést keltett kiállitást rendeztek, melyet a király is meglátogatott akkor. Ennek a kiállitásnak anyaga, — mint a Times irja — a napokban 70.000 guineas (25 milliárd korona) összegért kelt el a Christie-ben. A vásárlók között volt az Abendeeni Szépművészeti Muzeum és a Bronghty Ferry Gallery at Dundee.

Az árverés érdekesebb tételei ezek:

I. Bastien-Lepage, 1882. . .	2000	Gu.	(700 millió)
B. I. Blommers	800	»	(280 »)
David Cox	650	»	(235 »)
John Crome	1550	»	(540 »)
Honoré Daumier	7000	»	(2450 »)
» »	1100	»	(385 »)
Ed. Degas	7200	»	(2520 »)
Vincent Van Gogh	1200	»	(420 »)
Peter Graham	1100	»	(385 »)
Charles Jacque	1750	»	(610 »)
August E. John	550	»	(195 »)
» » »	600	»	(210 »)
» » »	500	»	(185 »)
Jacob Maris , ...	1750	»	(610 »)
Sir William Orpen	1050	»	(365 »)
Camille Pissarro	1050	»	(365 »)
I. S. Sargent	3600	»	(1260 »)
» » »	2850	»	(1000 »)
Giovanni Segantini	3400	»	(1190 »)
E. W. Swan	1200	»	(420 »)
I. W. Waterhouse	1000	»	(350 »)

Érdekessége ennek az árverésnek, hogy az olyan élő, angol festők, mint Orpen, vagy A. E. John, kik ugyanazt a nivót képviselik, mint a mi mestereink, milyen szép árakat érnek el egy londoni árverésen. Bezzeg nálunk Benczurnak kell lenni valakinek, hogy 800 milliót adjanak egy képéért, — s akkor is Amerikából kell jönni a vevőnek.

Mi a különbség az amerikai és a budapesti müvásárló között. *Kemény* Nándor festőművész Amerikába is szállit képet. A dollárokat megszolgálni azonban nem olyan egyszerü dolog. Nem elég, hogy a művész odaadja a képét az amerikánusnak, de még fel is kell mennie az amerikai követségre, ahol ünnepélyes esküt vesznek ki tőle arról, hogy a kép nem hamisitvány s azt valóban ő festette. A pesti művásárló nem ilyen finyás. Üzletet köt akármilyen ismeretlen képágenssel «az olcsó vásár« reményében.

Műgyüjtők hirdetései.

(Ebben a rovatban előfizetőink részére dijtalanok a közlések.)

Elcserélném élő magyar mester tájképével 70/100 nagyságu, XVIII. századból való, Felsőolaszországból származó szent képemet (Keresztelő Szt. János), ismeretlen piktor műve. Értesitést kérek a kiadóhivatalba »Esetleg ráfizetéssel« jeligére.

Ezüst Biedermeyer, 2 drb. gyertyatartómat (bécsi iskola) elcserélném olajfestményre. Leveleket a kiadóhivatal továbbit »Lehetőleg a Kéve-Társaságból« jeligére.

A szerkesztésért Gyöngyösi Nándor dr., a kiadásért földvári Nagy Jenő dr. felelős.

Képzőművészet
I. évf. 1926.

Brocky Károly

l.

Miscamok

1901. 4. l.

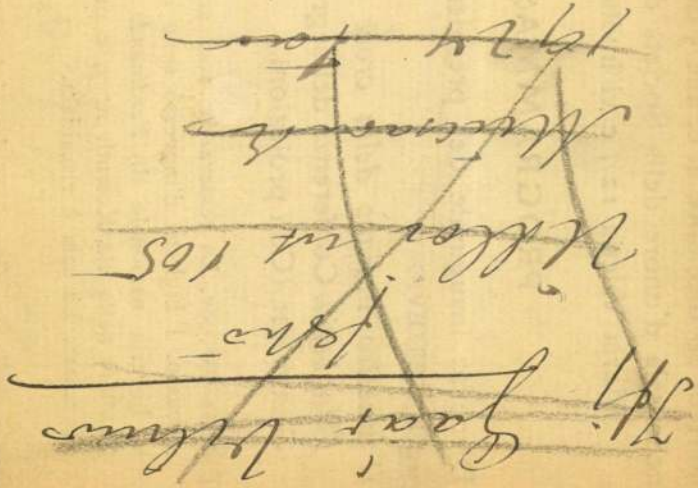

SEDUTA PUBBLICA

martedì 28 dicembre a. c. alle 5 del pomeriggio nella sala d'onore della Società del Lloyd (via Maria Valeria 12), e vi invita la S. V.

PROGRAMMA:

Discorso inaugurale del presidente ALBERTO DI BERZEVICZY.

Il maestro italiano della croce apostolica dell'Ungheria. Conferenza del segretario TIBERIO GEREVICH. (Con proiezioni.)

Entrata 20 cor. La tessera dei soci autorizza a libero ingresso. I biglietti d'ingresso sono in vendita presso la libreria nazionale di *Ferdinando Pfeifer* (Fratelli Zeidler) nella via Kossuth n. 7, e prima della seduta alla cassa. La sala è riscaldata.

Serie delle conferenze che si terranno due volte al mese:

Évkönyvünkben ezúttal két esztendő tárlatait ismertetjük.

Kezdjük az *Akt-kiállítás*sal, mely a Társulat eddig rendezett összes kiállításai közül is magasan kiemelkedett. Azt is mondhatjuk, hogy Magyarországon erkölcsi és anyagi sikerekben ennél gazdagabb műkiállítást még nem rendeztek. A kiállítás *Barta* Károly pártfogó tagunk ötletéből született s az ő páratlan bőkezűsége révén öltött testet. Barta 100 angol fontot ajándékozott e tárlat díjaira (amihez még Társulatunk 20 angol fonttal járult), ezenkívül még 50 fontot adott múzeumi vásárlások céljaira s elvállalta tíz dícséretet nyert szobormű gipszbeöntési költségeit s végül az Akt-kiállítás legkiválóbb műveinek díszes, albumszerű kiadását. A kiállítás anyagának összeállítását és a díjak odaítélését a Barta által felkért bizottság végezte, mely dr. *Lukács* György vezetése alatt *Deák-Ébner* Lajos, *Lyka* Károly, dr. *Majovszky* Pál, dr. *Petrovics* Elek, *Strobl* Alajos és *Wolfner* Gyula urakból állott.

ZICHY MIHÁLY: AURÓRA.

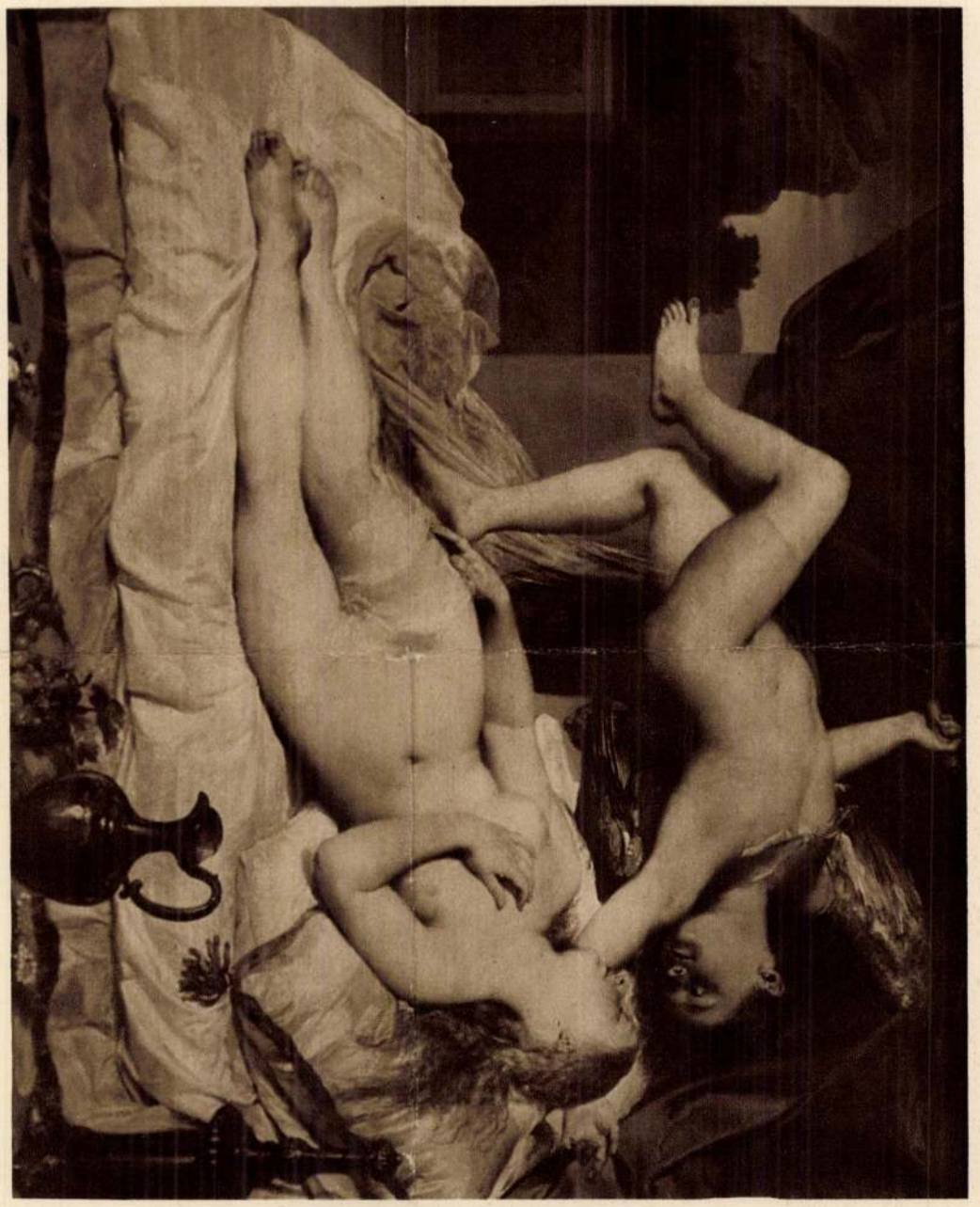

BROCKY KÁROLY: ÁMOR ÉS PSYCHE.

Evk KMT. 1928

Brocky Károly

wód

Z D.

Csánky Ung. Malerei

der Gegenwart. 7. l.

Katalog der Ausstellungen
in Berlin, Dresden, Breslau,
Wien, Graz.

1942-43

Gefahr einer Bevormundung der Großmächte über die Kleinen nicht ganz (!) ausgeschlossen. Das Ziel sei ein Europa, das Platz für eine freie Schweiz habe. Wie dieses Ziel anscheinend erreicht werden soll, ersehen wir aus der Feststellung des Redners:

„Der bald 30jährige Krieg, in dem Europa seit 1914 steht, ist weder mit den Waffen, noch geistig entschieden. Im Waffenkampf ist die Schweiz neutral, im geistigen Kampf darf und kann sie es nicht sein".

Die Begründung ist nicht uninteressant: „Denn gerade wenn wir unsere Eigenart als hilfreiche Friedensinsel Europas wahren wollen, müssen wir uns in offener Aussprache orientieren, ein Urteil bilden (sic!), wenn wir nicht zum geistigen Tummelplatz der Kriegsprogaganda (?) werden und unsere innere Unabhängigkeit verlieren wollen".

Also im Waffenkampf neutral und im geistigen Kampf nicht neutral. Die Frage ist hier naheliegend: Ist es den einen erlaubt, in der Schweiz in öffentlichen Veranstaltungen auf solche Weise das Problem der sogenannten Schweizerneutralität zu besprechen und auszudeuten, während es anderen schweizerischen Vereinigungen bei Strafe der Auflösung aufs strengste verboten wurde, überhaupt über die Neutralität sich öffentlich zu äußern? Hörte man doch vom Bundeshaus in Bern aus gerade darüber schon öfters aus berufenem Munde die Auffassung, daß jede öffentliche Diskussion über Neutralität als die Sicherheit des Staates gefährdend untersagt ist! Dieses Verbot scheint für die „Europa-Union" nicht zu gelten. Ist doch diese schweizerische Europa-Union noch eines der angelsächsisch-freimaurerisch-jüdisch angehauchten Überbleibsel, die in der Schweiz weiter vegetieren, als ob nicht eine neue Weltrevolution und ein neuer, wirklich die Welt umspannender Krieg längst diese papierenen Programme des völkerbundlichen Europäertums hinweggefegt hätte!

Brocky Károly

Erőd

Fenno-Ugrica.

534. l.

III. Finn-ugor kőzműv. kongresszus. Bp. 1931.

Felvinczi Takács Z.:

Ungarische Malerei.

Erkeresz 1905 okt. 25.

943/1905 sz. (Bpest, 1905 okt. 21. 500 sz. a.)

Az Orsz. Tanács megküldi jul.-szept. ugyszatainak jegyzékét

(Tudomásul. X. 25.)

Brocky. K.

Az Ujság

1915. marc. 14.
(A Szépmův.
Muzeum B.-Ki-
állitása.)

Brocky Károly

Vrd Az Ujsag 1925. ápr. 16

(Hazakerült Brocky-Kepek)

~~Eg idegenben meghalt magyar művész ismeretlen alkotásai Az Ujsag 1925 ápr. 16.~~

BAROSS SZ

Kereskedő-, Iparos- és Rokonsz
Budapest, IV. Bástya-utca 5

Igen tisztelt Szakosz

Kedves B

A Baross szövetség 197. sz. viselő
télyének emelése céljából a nemzetközi
biró s itt Budapesten (Gödöllőn) augusz
Jamboree-n szerepeltetni akarjuk. A csapat
sajnos szövetségünk, a mai nehéz viszon
miért is tagjaink szíves áldozatkészségét ke

Tekintettel erre a nemes célra, a
gyen szíves a mellékelt csekk-lap felhasz
tehetségének megfelelő kegyes adományát

Midőn még szíves áldozatkészségé

Kedves Éva húgom!

Elgondolkoztam azon a szón, hogy Budapest, mikor lenéztem a városra. Tudod-e, mit jelent ez a szó? Kétszer ugyanazt, vagyis kemencét. Valaha úgy állt a Duna két partján egymással szemközt a két város, mint két hőforrásokkal töltött kemence. Így is nevezték mindakettőt, csak a baloldalit szláv eredetű szóval, a jobboldalit magyarral. Mert Erdélyben még ma is pestnek mondják néhol a kemencét. Úgy hívják az immár egyesített várost, mintha azt mondanám: kályha-kályha. Mintha valaki, aki a szenzációt felfedezte, most minden nyelven kiabálná a világba: gyertek hamar, itt remek hévvizek vannak.

Erről a szóról aztán átkalandoztam a többire is. Legelőször az osztrák sógor hajdani fővárosa jutott eszembe. Ma Wiennek hívjuk, kétezer éve még Vindobonának hívták. Ez ellatinosított kelta név. Hogy mit jelenthetett valaha keltául, azt nem tudom. Kelta nyelven hosszú életem alatt sem tanultam meg. De azt tudom, hogy a hosszú Vindobona a germánok letelepedése után rövidült. Volt idő, mikor Veniának hívták. Mi magyarok is soká hívtuk Viennának.

Számomra éppen ilyen homályos Berlin neve is. De valamit mégis tudok mondani róla. A német nyelvtudósok, mialatt szenvedelmesen küzdenek a szláv származtatás ellen, azt fejtegetik, hogy ebben a városnévben a Wehr szó régi „Behr" alakja rejlik, amely védőgátat jelent. De ezt a nagy buzgalmat nem igen értem. Hiszen tudjuk, hogy maguk a poroszok is szláv eredetűek, csak elgermánosodtak. Azért én természetesen németeknek tartom őket, s ha fővárosukat szláveredetű szóval mondják, az azért még mindig német főváros. Éppen olyan dolog ez, mintha Lánert vagy Pöltenberget nem tartanám aradi vértanuknak, mert annakidején egy germáneredetű dinasztia mint sült németnevű embereket ölette meg őket.

Hát a Róma szó mit jelent? A tudósok három változatot mondanak, de Romulus nevével egyik sincsen összefüggésben. Romulus és Róma között nyelvészeti kapcsolatot találni az olasz nyelvtudomány is lehetetlennek tartja. Hanem tartják a szót először is görögnek, mert a „rómé" szó ógörögül erőt jelentett. Még valószínűbb nyomon jár az a gondolkozás, hogy Róma őslakói etruszkok voltak, már pedig etruszk nyelven a Tiberist úgy hívták, hogy „Rumon". A harmadik változat az, hogy a Palatinus két ikerhalmát, amely női keblekhez hasonlít, még az etruszkok használták a város névadójául: a „ruma" szó nálok keblet jelentett. Így még az a legenda is értelmet kap, hogy az örök város volt az a nőstényfarkas, amely Romulust és Remust szoptatta.

Páris neve még homályosabb. Eredetileg nem is így hívták. Lutetia volt a neve; ezt a várost építették maguknak azok a gall vérből származó „párisi" nevű őslakók, akik aztán a város újabb nevét adták. De hogy a nevök mit jelenthetett, azt ma már nem tudja senki. A London szóhoz keltául kellene tudni, mert ez a szó, amelyet a régi klasszikusok Londiniumnak írnak, sem nem angolszász, sem nem római, hanem kelta. Viszont a Madrid szó nem spanyol eredetű, hanem arab. A „magrit' arab szó, egy kis patak közelségére mutat, s ez meg is van. Lisszabon neve nem portugál eredetű, hanem pún. Alapításakor még úgy hívták, hogy Alis-Ubbo. Ebből származott az a téves etimologizálás, amely Ulisippo néven nevezte és azt kívánta bebizonyítani, hogy Ulysses, vagyis Odysseus alapította.

Stockholm neve már hamisítatlan svéd név, jelentése: fatörzs-sziget. Oslo ősi neve a norvég mithologiába vész. Akadt egy királya a XVII. században, aki önmagáról elnevezte Krisztiániának, de mikor a norvégek elszakadtak a svédektől, visszatértek fővárosuk ősi nevéhez. Amsterdam egy család nevét hordja: a középkorban nagy urak voltak a Van Amstel urak, akik ezen a helyen cölöpöket építettek a tengerbe. Van Amstel Gysbredt 1296-ban megölte Holland grófját, akinek örökösei Amstelt megölték, de városának nevét nem változtatták meg.

Bukarest nevének eredete nem román, hanem albán. Alapításában nagy szerepet játszott egy Bucur nevű albán ember. Belgrád szerb fordítása a fehérvár magyar szónak. Szófia nevében Szent Zsófia rejlik, akinek bazilikáját Justinianus bizánci császár alapította itt. Konstantinápoly eredeti formája Konstantinopolis, vagy Konstantin bizánci császár városa. A volt főváros második neve Istanbul, amely úgynevezett mondatnév. Ógörögül eis tan polin, újgörögül is tan bulin ezt jelenti: „a városba". A fővárosnak Kisázsia apró helyei adták ezt a nevet, amelyeknek lakói a csodálatos metropolisba igyekeztek. Törökország új fővárosa, Ankara, nem más, mint a gyapjáról híres Angora, amely az ókorban az Ancyra nevet viselte. Ennek görög neve ennyit jelent: horgony.

Akarsz még néhány városnevet? Csak úgy összevissza: Augsburg: Ágost városa. Aosta: Augusta. Drinápoly: Hadrianopolis, vagyis Hadrián városa. San Sebastian: Szent Sebestyén. München: Kolostor. Abbazia: apátság. Oxford: ökörgázló. Reykjavik: füstfalu. Chesterfield: tábormező. Koblenz: confluentia vagyis összefolyás. Innsbruck: az Inn hídja. Salzburg: Sóvár. Châlons-sur-Marne: Catalaunum a Marne partján. Saltsjöbaden: sós tengeri fürdő. Fiume: patak. Nizsnij-Novgorod: délujvár. Ciudad: állam. Nápoly: Neapolis, ujvár. Zeebrügge: tengerihíd. Rotterdam: erdőirtók gátja. Monaco: ugyanaz, mint München. Zell am See: tavi cella. Vierwaldstätten: négyerdőhely. Szaloniki: Thessaloniké, Nagy Sándor nővére.

Tudnám ezt még folytatni reggelig. Most látom, hogy könyvet lehetne írni róla, Vastag lexikont, amely az összes helyneveket lefordítja. Akár az egész világon. Buenos Aires: jó levegő; Ladysmith: Smithné méltóságos asszony, alapították 1851-ben Sir Harry Smith feleségének tiszteletére; Queenstown: a királyné városa; Labrador: munkás; Tasmania: Tasman-föld. Peking: északi főváros. Nanking: déli főváros. Tokio (helyesen: Tókyó): keleti főváros. Transvaal: a Vaal folyón túl. Kalkutta: kali istennő gátja. Capri: Kecskeföld. Pennsylvania: Penn William erdőföldje. Boszporus, vagyis Bószforosz: ugyanaz, mint Oxford, tehát ökörgázló. Frankfurt: frankok gázlója. San Salvador: szent Megváltó. Trinidad: Szentháromság. Santa Fé: szent hit.

Nem jó valamihez hozzáfogni, amit aztán nem tud abbahagyni az ember. Csak búcsúval: szeretettel ölel bátyád:

Zajzon Ádám

asszony köpi a tüdejit, most meg ezt az egyetlen örömömet is elvetted? — Két csontos, barna öklét rázza az ég felé: — Öreg Isten! Mit akarsz még tőlem? — kiáltoz eltorzulva.

A nyárfák felett közömbös szemlélődéssel úszott el egy pár bárányfelhő.

— Mit akarsz? — kiáltoz újra az ember. — Felakasszam magam oda, a gyerek fölé? Ott lógnék, kiöltött nyelvvel, hahaha, — kezd eszelős nevetésbe és nem bírja abbahagyni. — Hahahahaha, hahahaha, — veri a térdeit, — hahahahahahaha. — Már állati hörgésbe fullad és egy felszabadító síró sikoltással a gyerekére veti magát. Aztán csendes zokogás rángatja szennyes ingét a hátán.

— Jaj Istenem, nem lehet igaz, hogy meghalt, — kap a szívéhez a kis Ferenc anyja.

Szalad a földeken át, aranyos kontya a hátára hullott. Egyik kezében görcsösen szorít egy fél fürt búzafejet.

— Jaj Istenem, — sikolt és a fejéhez kap, — jaj kedves kis Ferencem, — törtet át a kukoricáson.

— Ferkóm, nézd, jön az édesanyád, — saját életét szeretné átadni az ember.

A gyerek feje torz koppanással kigurul reszkető tenyeréből, kicsorduló vére megfesti a boglárkákat.

— Leszakítottad az én életem virágát, édes Istenem, — kezd siratóénekbe Ferencke anyja.

Az asszonyok összenéznek: mi ez már megint, idegen módi, hangos kántálással siratni?

De ő nem hallott semmit, lassan elcsendesedett a jajszava, panaszkodása és átfolyt Isten akaratába való megnyugvásba.

A gazda ökrösszekeret küldött a kis halottért. Kárt csinált ugyan, dehát mégis az ő cselédje volt és ami tisztesség, az tisztesség. De a szekér körül fenyegető csoport verődött össze a gazdákból, akiknek erre volt a földjük.

— Nem! — hallatszott ki a mormogásból sötéten. — Nem hagyjuk tönkretenni a határt. Most két esztendeje is, ugy-e, elvert a jég mindent, mikor a kerékházi halottat erre vitték.

— Dehát micsinájjak vele? — robbant közéjük a kis Ferenc apja. — Hagyjam, hogy a kányák szedjék széjjel a kis maradékát?

Ők nem tudják, de nem engedik.

— Mind lekaszabollak benneteket, — üvölt az ember és felkapja az egyik gazda kaszáját, — aztán majd hazaviszem.

Ez megháborodott! Menekülnek előle.

— Csillapodj szegény Jóskám, — merészkedik a közelébe Saródi Mári néni, akinek a szomszéd földön van a kukoricája. — Majd én bemegyek a plébános úrhoz, majd én megkérem, szentelje be, kísérje haza, akkor nem jár mellette a gonosz.

Mire a pap kijött és a búsfejű ökrök megindultak, már holdsugarak járták a harmatos tagútat és mint ezüstszárnyú angyalok részvéttel kísérték a halottas szekeret, míg a falu lombos akácfái fekete árnyékuk oltalmába nem vették.

Eltemették a kis Ferencet s mindenki elfelejtette, csak az anyja járt ki a sírjához vasárnap délutánokon s Ferencke neki küldött fehér muskátlikkal, színes verbénákkal egy-egy halk dicsértességet.

A gazda más gulyást fogadott. Nagyobb gyereket lekötésig.

*

Hatalmaskodva járták már a novemberi szelek a mezőt. Serényen söpörték a falombot a dombhajlásban s kegyetlenül korbácsolták az utakon az ördöglélek száraz bokrát. Ember már alig mozgott a földeken. Csak a gulyásgyerekek hajtottak még ki a gyér legelőkre.

Ferencke utóda marhaganéjt gyűjtött, annak a tüzénél melengette fagyos lábát.

— Hámisz te, — kiáltoz a nyugtalan állatokra. Visító gyerekhangja éles tőrként járja át a mező ködös csendjét. Elkeseredetten várja már az első havat, a lekötést. Fázik, unatkozik. Meg a halott kis Ferenctől is fél. A marhák sokszor odaállnak a boglya elé, bőgnek talán látják.

Milyen félemetes csönd van most is. A temetőszagú levegőbe gyöngyházszínű fények simulnak. Kukoricafosztások gurulnak zörögve a réten. Az állatok meg sorakoznak megint.

Felnéz a fiú a fákra, fehér, nagy villanás száll be a ritkás falevelek közül a boglya nyílásába.

Mintha az ördög űzné a gyereket, szalad a szomszéd földre, ahol öregasszonyok vágják a kukoricaszárt.

— A Ferkó! — mondja eliszonyodva, kerekre nyílt szemmel. — A Ferkó visszajár misét játszani.

— Te dőre, — feddi Mári néni, — letették azt mélyen, nem jön az vissza.

De azért feltápászkodik és amikor meglátja a sorbanálló jószágot, gyors léptekkel megy a rét felé.

— Minden jótét lélek dicséri az Urat, — szól be a sötét boglyába.

Csönd.

Bemegy, körülnéz, de nem lát semmit. Csak pár elszáradt napraforgót, amin tündökölve fénylik a harmatos ökörnyál.

— Semmit se láttam, — mondja a kérdőarcú öregasszonyoknak, amikor visszamegy, — de ki tudja: talán, amit a jó Isten elrőjt a nagy vétkes emberek elől, megmutatja az ártatlan gyerekeknek, meg az oktalan barmoknak.

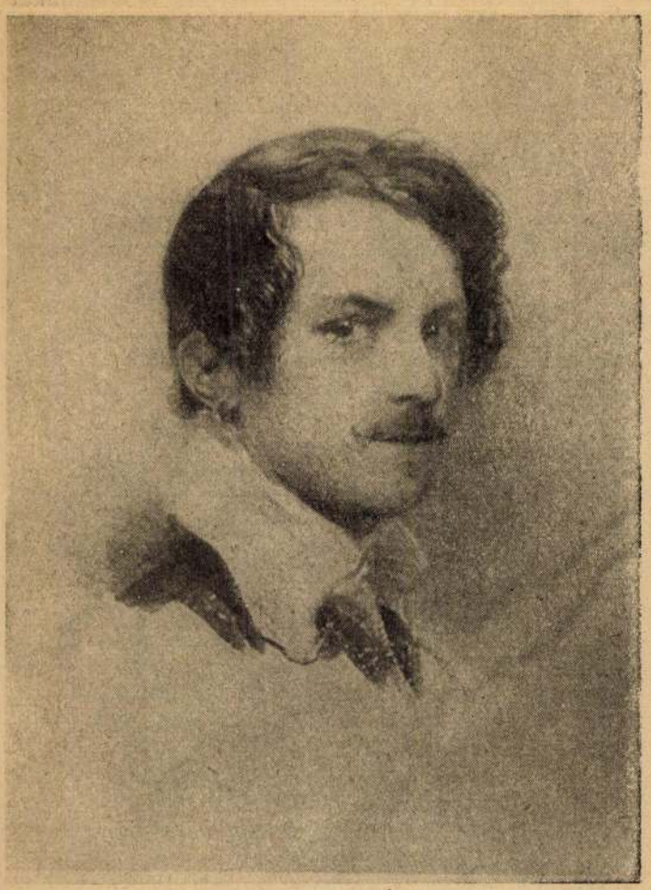

A magyar grafika 150 éve. A Székesfővárosi Képtár kiállítása. Önarckép. Brocky Károly vízfestménye

Új Idők 1943. 47. sz.

Brocky Károly

U. 3776

Irod

Pesti Hirlap Varásnapja

1930. febr. 23.

(A legszebb magyar képek, önarcképpel és képekkel.

bevettem

2917

30. F. Coursens:

(Sz. Termondeban 1853. február 24-én.)

Az aranyeső.

Az erdő korlá-
ledik hátán galyköre
szinű s kötényre kék
csekély kilátás nyilik
tét tornyú s ~~gaba~~ ~~gy~~
ranysárga szinben
88. ℓ

Vászon, méretei:
~~Vétetett 189½-ben.~~
~~M. képtár 547.~~
~~Ny. ina 394.~~
~~IV: 30.~~

⊥ még fenlevő s az út testét bőrítő

III: 397.

Brocky Károly

U. 3712

irod

Pesti Hirlap Vasár-

napja 1930. dec. 7.

(A legszebb magyar

képek. B. 3 képé-

nek repr.-val.)

bevettem

Lautsch h.n. IV. 218.

Brocky Károly

Tanulmány fej. c
vajzának szines repr.

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1933. máj. 21.

Brocky Károly

Fiatal anya gyermekével.

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1930. 8. sz.

CZVEK GYULA
Telefon 45-5-10 BUDAPEST, VIII, SÁNDOR-UTCA 7 Pikiári csekk: 35710

Müterem és laboratórium. Mütermi, müszaki és egyéb fényképfelvételek. Reprodukciók. Másolások. Nagyitások. Diapozitivek. Filmdiapozitivek. Amatörmunkák kidolgozása

Felveszünk mindennemü megrendelést néma- és hangosfilmfelvételek, cimfeliratok, reklám-, Trick-filmek és laboratóriumi munkák készitésére

T.

Müemlékek Országos Bizottsága,

B u d a p e s t

Brocky Károly

U. 3807

Athenaeus c.

rajza repr.

Pestitt V.

1931. márc. 31.

319. a), b) **Fekvő oroszlánok.**

Fa. Kina, XIX. század. — LIEGENDE LÖWE. Holz. China, XIX. Jahrh.

320. **Két kandeláber,**

bronz, háromágú, szára sárkány, kerek talppal. Japán. — ZWEI KANDELABER. Bronze, dreiarmig. Runde Fussplatte, der Schaft in Form eines Drachens. Japan.

321. **Cloisonné-váza,**

szürke alapon ákácfürtök. Japán. — CLOISONNÉE-VASE mit Akazienblüten auf grauen Fond. Japan.

322. **Cloisonné-váza,**

csigás, sötétbarna alapon virágdiszítés. Japán. — CLOISONNÉE-VASE mit Blumen dekor auf dunkelbraunen Fond. Japan.

323. **Cloisonné-váza,**

zegzugos kék alapon ákácfafürtök. Japán. — CLOISONNÉ-VASE mit Akazien-Blüten auf blauen Fond. Japan.

324. **Füstölő,**

bronz, hatoldalú tagolt testéből kétoldalt kinövő virágszállal. Fedelén Fokutya. Kina. — RAUCHERGEFÄSS, Bronze, sechskantiger abgesetzter Körper mit zu beiden Seiten herauswachsenden Blumenzweigen. China.

325. **Váza**

Brodky Károly

Athenais c. rajzának repr.

A Pesti Hirlap Vasárnapja. 1931. máj. 1.

Brocky Károly

Fiatal leány képmása

Ismeretlen rajz.

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1934. febr. 4.

Kath. Szabbasz ap.
Prot. Vilma

CSÜTÖRT.

6

Kath. Miklós pk.
Prot. Miklós

PÉNTEK

7

Kath. Ambrus pk.
Prot. Ambrus

Izr. 1. Tebeth R. Kh.

SZOMBAT

8

Kath. Szeplőt. fog.
Prot. Mária

Izr. 2. S. Mikez

Brocky Károly

cvid

Fiatal szépanzony Viktória angol királynő idejéből. A Pesti Hirlap Vasárnapja 1930. dec. 7. Képekkel.

Brocky Károly
festő

Der Ungar 1844. febr. 16.
(Salon für Theater, Kunst und Literatur.)

Kalmár

Brocky Károly

wód

Farkas Z. Painting.

~~449.l.~~

A companion to Hungarian studies.

Bp 1943. 449.l.

X. = 10 dl.

Jéngrép.

Poszvaj

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

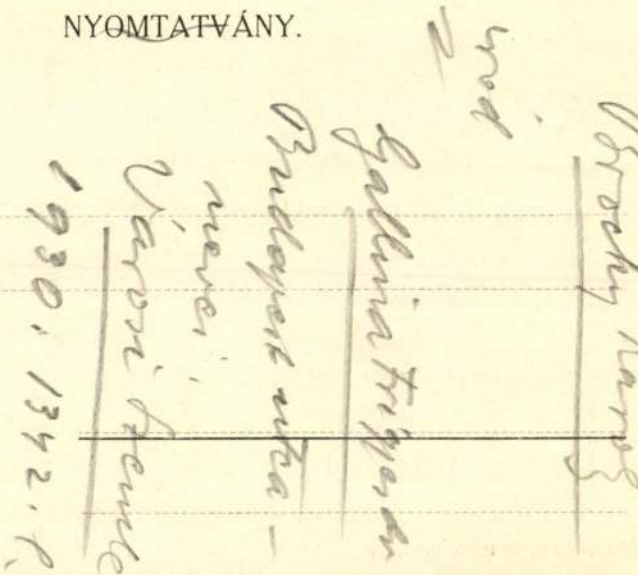

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Brocky Károly

Vod

z

Joachim Miloja:

Bánáti művészet.

Művészet. (1939. 32. l.

Műv. 2.)

Dr. Ing. BIERBAUER VIRGIL építész
Budapest, II., Zárda-utca 57.

Brocky Károly

cvód

Kósa J. (197. l.

Pest és Buda
elmagyarosodása
1848-ig.

Bp 1937

Zágoni Aranka György IV. 175.

Brocky Károly

Venus és Amor 559. l.

Anya és gyermeke 560. l.

Medgyaszay Ottília vízf. 561. l.

LykaMagymúI300-50

Brocky K.

Lyka K.: B. Ujfalók
1910. jan. 23

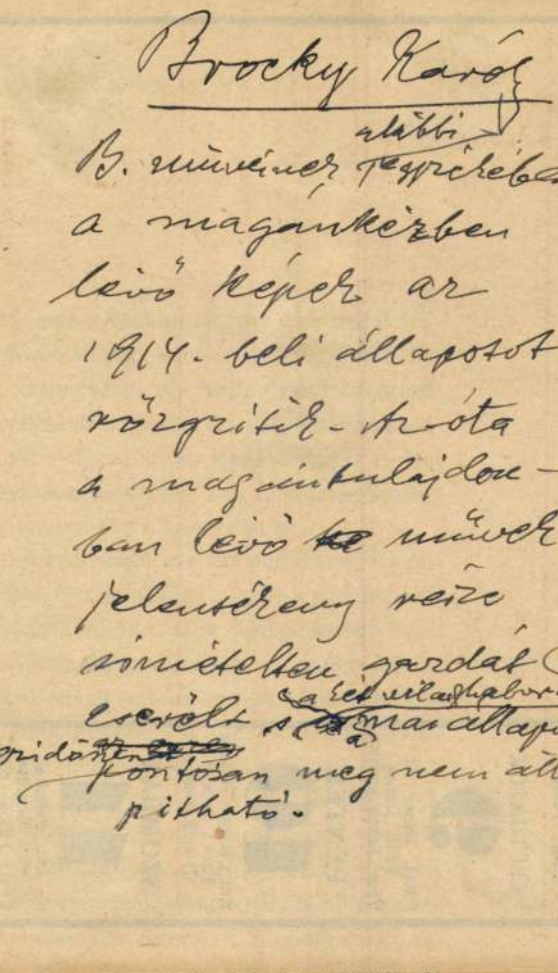

Brocky Karól

B. művének alábbi egyszerűben a magánkézben levő képek az 1914-beli állapotot rögzítik. Az óta a magántulajdonban levő ~~ke~~ művek jelentékeny részé simételten gazdát (utam) cserélt s a két világháborúban a mai állapot ~~[illegible]~~ ezidőnt pontosan meg nem állapítható.

iskolában, és hasznos kézi könyve a gyakorlat terén működő szakembernek addig is, míg egy, saját viszonyainknak jobban megfelelő eredeti szakmunkával fog gazdagodni irodalmunk

szóval, mint inkább a műszaki embereknek háttérbe szorításával.

Az abnormális viszonyokból fejlődött helyzet tarthatatlanná vált ; de úgy látszik, hogy a várva-várt fordulat beálltát megnyugvással jelezhetjük. A balítélet, mely technikusaink munkás kezeit részben megbénította, s a fejlődésnek eddig útját állta, nyomról-nyomra veszíti a tért az egészségesebb eszmeáramlattal szemben, s talán már nincs messze az idő, mikor virágzó műszaki irodalmunkra is büszkén hivatkozhatunk. A magyar technikusok kara, mely eddig csak az állam és társadalom mindennapos szükségletei által eléje szabott feladatok gyakorlati megoldásában vélte hivatását feltalálhatónak, s egyedül abban a tekintetben adott életjelt magáról, belátta, hogy súlyos felelősség nélkül nem maradhat továbbra is eddigi tartózkodó állásában, megértette, hogy a működése iránt táplált várakozásoknak csak úgy fog teljesen megfelelni, ha kibontakozván elzárkozottságából, tevékenységét az irodalom őt illető részének művelésében is érvényre emeli. E meggyőződéssé érett eszme behatása

Brocky Károly

naplója az
Ernst gyűjteményből
vétel útján a
M. Nemzeti Múzeum
Kézirattárába
Került
Jó Tibor közlése

VASÁRNAP
14
Kat. Bonavent.
Prot. Eörs
Ó-g. 1. Július

N. k. 4 ó. 17 p. N. ny. 19 ó. 54 p.

HÉTFŐ
15
Kat. Henrik cs.
Prot. Henrik
Ó-g. 2. B. A. m.

KEDD
16
Kat. Karm. B.-A.
Prot. Valter
Ó-g. 3. Anatól

SZERDA
17
Kat. Elek hv.
Prot. Elek
Ó-g. 4. Kr. Andr.

CSÜTÖRTÖK
18
Kat. Kamil hv.
Prot. Frigyes
Ó-g. 5. Márta

PÉNTEK
19
Kat. P. Vince
Prot. Emília
Ó-g. 6. Lucia

SZOMBAT
20
Kat. Jeromos
Prot. Illés
Ó-g. 7. Tamás

Izr. 14. S. Pinkhasz 6 P.

de lehet, hogy ellensége, Bramante hatására is. Michelangeló azonban, aki a siremlék-tragédia első felvonásait szenvedte már, Firenzében duzzogott, a pápa több üzenete és brévéje ellenére sem volt hajlandó a művet elvállalni, mert nem érezve magát festőnek, azt hitte, hogy Bramante áskálódása rejlik a megbizatás mögött. II. Gyulának, a „pontifice terribile"-nek vasakarata azonban most is mint annyiszor diadalmaskodott a mester ellenszegülésén és Michelangelo már 1508. május 10-én munkához is lát. A pápa terve az volt, hogy a 12 ablak felett lévő boltcikkelyben a 12 apostol képe foglaljon helyet, magát a mennyezetet pedig körök és négyszögek különféle változata borítsa. Michelangelo azonban lelkében a siremléknek testet nem öltött márványgondolataival nem tudott e felette egyszerűnek látszó tervbe belenyugodni és addig unszolta a pápát, mig az teljesen szabad kezet nem engedett a művésznek. Igy készült el aztán a második szerződés, amelynek értelmében Michelangeló a régi freskók vonaláig az egész mennyezetet kifesti, vagyis tizezer négyzetlábnyi felületet borit be halhatatlan élettel. E bámulatos alkotást, amelyről Goethe azt mondta. hogy ez minden emberi tevékenység csúcspontja, hiszen e hatalmas felületen 343 alak öltött testet, 1508 őszétől 1512 októberéig hajtotta végre. Ugyan maga Michelangelo mondogatta, hogy a pápa sürgető unszolására nem fejezhette be úgy, amint szerette volna, mégis felülmulhatatlant, a maga nemében páratlant alkotott.

Mint minden ily nagy, örökérvényű alkotás, Michelangelo mennyezet-freskói is számos vitára és nézetre adtak alkalmat. A művész ugyanis e freskókkal annyi gondolatot ébreszt valósággal ahány a műélvezője, épen ezért már a mester hűséges két krónikásától, Ascanio Condivitós és Giorgio Vasaritól kezdve, számtalan magyarázattal, értelmezéssel találkozunk.

BROCKY KÁROLY: NYILAS ÁMOR

Az Ernst-Muzeum aukció-kiállításáról

A legkönnyebb, de épen ezért a legcsekélyebb fajsúlyú az a magyarázat, amely szerint a freskók tulajdonképen illusztrációi a XV. században annyira jellemző és népszerű misztériumjátékoknak. Ezekben is lépten-nyomon felléptek az ótestamentum alakjai, a próféták, a sibyllák, Nóé és fiai, stb.

A művészettörténet ma általában azt tanítja, hogy a felsőfreskók tulajdonképen az alsófreskó sorozathoz hiven csatlakoznak, vagyis a két nagy megváltás ténye, Mózes és Jézus Krisztus életfolyása előtt történt világtetteket, eseményeket tárják szemünk elé. Ennélfogva a megváltást mintegy megmagyarázó, világossátévő rugókat, előző törté-

Képzőművészet
1931. 36-37.

néseket kapjuk a felső freskókon, ezek pedig a világ teremtésétől a vizözönig, Nóének a bárkába szállásáig. Nagy általánosságban ez az egyetlen, helyes megoldás, de lássuk magukat a freskókat.

A sima tükörboltozatot Michelangelo hevederekkel bontotta fel, amelyek fülkéket képező pillérek közé vannak vonva. Igy kapott kilenc képmezőt, téregységet. E kilenc freskót három csoportba oszthatjuk. Az első csoport, mely az oltártól indul el, a világ teremtésének lefolyását ábrázolja a Vatikán hivatalos magyarázata szerint. Ennek első freskóján az emberi testet öltött Atyaisten élteti az első elemeket, amelyek kaotikus zűrzavarban bomolyognak. A szelek szárnyán száguldva rendet teremt és az idő mértékében a dolgoknak egymáshoz való viszonyát szabályozza.

A második freskó értelme azonban már sokkal bonyolultabb. A hivatalos magyarázat értelmében a teremtés második és harmadik napját fogta itt egybe a mester. A föld már engedelmeskedett az Isten parancsának. Már kivirágoztak a virágok s fejlett a növényi élet a földön. Az égen megjelenik a két nagy világítótest, a nap és a hold s fény tölti el a világot. (Id dio crea il sole e la luna.)

Mély értelmű és az előzőket sokban összefoglaló az a magyarázat, melyet Hekler Antal ad könyvében. (Michelangelo, Budapest, É. n.) „Jobbról az Atyaisten a mindenható akarat fáradságot nem ismerő erejével és félelmetesen komoly hevületével viharfelhő módjára száguld elő a mélyből s kirobbanó villámok módjára szétpattanó karjaival kijelöli az égitestek utját. De alighogy fölmerült, kerengő röptében irányt változtatva máris ijesztő sebességgel és erővel zúdul bele a mélységbe s kinyujtott jobb keze nyomán odalent a földtekén fölfakad a növényzet. A röpülés ellenállhatatlan sodrát s a mozdulat mindenható erejét a merész rövidülésben, hátsó nézetében ábrázolt testet tépett felhőszegély gyanánt kisérő, lobogó köpenyszárnyak hatásosan fokozzák. A mozdulat félelmes hevében a hűséges kis géniuszok is elmaradtak, akik az imént még alázatos riadt csodálattal övezték az Ur alakját. Ezzel a mozdulatokban szétáradó, mindenható, teremtő akarattal szemben a teremtett világnak a hatás veszélyeztetése nélkül csak szűkszavú jelzésekre lehetett igénye. A nap és a hold koronggja s a fölsarjadó növényzet csak mint megértető szimbólumok illeszkednek be a képbe, melyet teljesen betölt a teremtés szent hevületével tovarobajló Ur alakja." (90 l.)

Bármily tetszetős és a nehézségeket áthidalni akarásában szinte mesteri is ez a magyarázat, a kép mást mond nekünk. Mindenekelőtt nagy nehézség az, hogy ugyanazon a freskón az Atya két alakban, tehát két különböző élettel és gondolattal van jelen. Michelangeló valamilyen díszítő tagolással feltétlenül kettéválasztotta volna a teremtés e két jelenetét. De ugyanannyira érthetetlen előttünk, miért kisérik a jobb oldalon még az angyalok az Atyát s ha Ő száguld irányt változtatva bele az űrbe, hova tüntek ugyanabból a térből egyszerre az angyalok. Eltünésüknek feltétlenül kellene valami nyomát találnunk. Nem tudjuk továbbá megérteni azt sem, hogy miért oly ijedősek, valósággal remegők e kis angyalok, hiszen azzal, hogy az Atya előzi a sötétséget és meghozza a fényt, örömet okozott nekik, vidámaknak, énekeslelkűeknek kellene tehát lenniök. Az Atya arca is komor, félelemkeltő s ha jobban megfigyeljük a freskót, jobb keze nem az égitestre mutat, hanem a mélybe zuhanó alakra. Ez az irány kétségtelen. S végezetül a támadó növényzet túlságosan csekély ahhoz a fáradsághoz s szinte a szellemes francia jut eszünkbe: „Tant de bruitx pour une omelette!"

A művészettörténet e kérdéseire érdekes véletlen folytán a közelmultban a filozófia adott meglepően helyes feleletet. Báró Brandenstein Béla a Művészetfilozófia című tudományos és magyar szempontból igen jelentős művében (Budapest, 1930.) amikor a festészetnek a szobrászattal szemben való kétségtelenül epikus jellegét akarja bebizonyítani, Michelangelonak, a vérbeli dramatikusnak e második freskóját hozza fel például, hogy a festészetben elbeszélővé válik és Mózes könyvéből vett részletet mond valósággal el. További fejtegetései során megcáfolja a Vasarin alapuló magyarázatot és mintegy választ ad a feltett kérdésekre.

Szerinte Michelangelo nem tehette meg, hogy az Atyát előlről, majd tüstént utána hátulról fesse meg és ezzel valóságos istenkarrikaturát hozzon létre, holott a mester mély hite köztudomású. S ez való igaz.

Mikor Michelangelo csodálatosszépségű Pietáját megalkotta, sokan azt rótták fel neki, hogy az Anya túlságosan fiatal fiához képest. A mester erre Condivinak azt mondta: „Nem tudod-e, hogy a szüzességben élő asszonyok sokkal üdébbek maradnak, mint a nemszűzek? Mennyivel inkább az olyan szűz, akiben sohasem létezett a legkisebb vágy sem, ami testét megváltoztatta volna? Sőt ami több mondhatom neked, hogy ez az üdeség és ifjusági virulás nemcsak természetes következménye életének, de valószínűleg az isteni kegyelem is hozzájárult, hogy bebizonyítsa a világnak az anya szüzességét és örök tisztaságát. Ez viszont a Fiúnál nem volt szükséges; sőt inkább az ellenkezője, mivel azt akartam megmutatni, hogy Isten Fia valóságban, amint hogy az meg is történt, emberi testet öltött, mely a vétek kivételével mindennek alá van vetve, mint más közönséges emberé; tehát itt nem volt szükséges az isteni természettel visszatartanom az emberit, de annak rendje és módja szerint kellett ábrázolnom, hogy pontosan azt a kort jelezze, amely akkor tényleg az övé volt. Ezért ne csodálkozzál, ha ezen okoknál fogva a szűz Máriát, Istennek Anyját fiához képest fiatalabbnak ábrázoltam, mint amilyennek az ő korában szokás lenni, viszont Fiát valódi korának megfelelően hagytam meg." (gróf Zichy Rafaelné fordítása. Budapest, 1926. Napkelet Könyvtára. 37 l.)

Ez a művész, aki alkotását ily hivő szavakkal okolja meg, nem vádolható azzal, hogy isteni gúnyrajzot fessen, csak azért, hogy az Istent nagyszerű rövidüléssel a gyér növényzet megteremtése közben ábrázolja.

Báró Brandenstein szerint naiv az az elgondolás is, hogy Michelangelo szolgai módon ragaszkodott a teremtés hat napjához, azt csak Condivi és Vasari tételezhették fel róla, de ő maga sohasem gondolt ilyesmire. Kétségtelennek látszik azonban az a magyarázat, hogy a freskó Lucifernek az égi szférákból való elüzetését ábrázolja. Ezt nemcsak az Atya haragja, de a karok és kezek iránya is természetessé teszi.

Az Ur a világosságot hozó rossz angyalt, aki szent akaratának mert ellenszegülni és magát Istenné kivánta felmagasztalni, félelmetes haragjában letaszítja az égből a mennyei gazdagsággal szemben koldús, gyarló növényzetű földre.

Fk. Redő Ferenc 8357 m Minőségi-ny. Fv. Draschitz R.

ORSZÁGOS SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

KIÁLLÍTÁSA

AZ ÚJ MAGYAR KÉPTÁR
EGYETEM-UTCAI HELYISÉGÉBEN

V, Egyetem-utca 16

A meghívóval két személy
díjtalanul beléphet

MEGHÍVÓ

Az

ORSZÁGOS SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

Brocky Károly

HALÁLÁNAK 100. ÉVFORDULÓJA

alkalmából rendezett

EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRA

Megnyitja:

GENTHON ISTVÁN

1955. augusztus 13-án déli 13 órakor

V, Egyetem-u. 16 (volt Károlyi-palota)

Luttor Ignác

Józsa György ut 29

Hivatalból

Díj átalányozva

Szépművészeti Muzeum

BUDAPEST

63

Brocky -

Szentkiáray

Jenő (Temesvár 1908)

Lovas Ede ismertető) é

LY. 1908.

350 -

ÉLE

mód

ÓZEI

IRÓDEÁK

4

YAKORLÓFÜZETEK, MINTALAPOK

TCA 29. TELEFON: 117-020

TÁRI SZÁMLA: 44201.

SZÁLLITÓ-JE

Brocky-vól 1896-i Mill. kiel.
Katalógus 114 lap

BROCKY KÁROLY

Halála századik évfordulóján

A MÚLT SZÁZAD ELEJÉN, amikor a napoleoni harcok viharа már átvonult Európán, a Szentszövetség minden szellemi nekilendülést és nyílt színvallást alákötő csendjében vajúdva készült a 48-as idők forradalmi korszaka. Az új század ekkor még nem találta meg sem az irodalomban, sem a képzőművészetben új, korát kifejező hangját. A képzőművészetben Európaszerte *Dávid* és *Canova* hűvös korrektsége, plasztikai tisztasága az ideál, a romantika főzászlóvivője *Delacroix* ekkor bontogatja szárnyait s a klasszicista merevségből kitörni vágyó szenvedélyes pátosszal halmozza a fény és árnyék ellentéteit. Párizsban még csak évtizedek múlva indulnak el a festők a műtermek és padlásszobák homályából a szabad levegő, a napfény felé. Angliában főleg a sportrajzok és amatőr akvarellek divatja deríti a viktoriánus idők reggelét, a festészet főterülete, a portré mellett.

Temesvárról ebben az álmos és csendes időben indul el egy kalandoséletű színházi fodrász és parókakészítő nagy rajzkészségű 16 éves fia, *Brocky* Károly Bécsbe. 1823-ban egy pártfogója segítségével beiratkozik a bécsi képzőművészeti akadémiára. Tíz évig él nagy nélkülözések között a császárvárosban, míg bámulatos rajzolótehetségével magára vonja a figyelmet. Miniatűröket másol, életnagyságú portrékat és akvarell képmásokat fest már akkor, meglepő életszerűséggel. Bécsi mesterei nem elégítik ki tudásvágyát s igazi tanítómestereit a múzeumokban találja meg. Rendkívüli szorgalommal másolja Tizian, Rembrand, Rubens, Van Dyck és más klasszikus mesterek műveit. Valami ösztönös színlátóképességgel keresi a nagy mesterek képein a fényt, a derűt, s öröme telik az átfűtött, belső sugárzású színfoltok nagyszerű harmóniájában.

HAZÁNKBAN ekkor még nincs festőiskola s a nemzeti képzőművészetnek csak álma és vágya él *Kazinczy, Kossuth,* legjobbjaink képzeletében. A hazai művészetet pártolni hivatott intézmény, a Műegylet még meg sem alakult, s az első *Marastoni*-féle festőiskola csak 1846-ban nyitja meg kapuit. Itthon tehát nincs sok keresnivalója a fiatal és tehetségét szívósan fejleszteni akaró Brockynak. Bécsben is nyomasztja a századbeli biedermeier szűk látóköre. Mihelyt kis pénzhez jut, Párizsba indul. Ott sem talál azonban semmit, ami az ő régi mestereken nevelkedett, bensőséges és életszerű, reális kifejezést kereső tehetségének újat mondhatna. Párizsban is a múzeumokba menekül hát, régi barátaihoz, a nagy klaszszikus mesterekhez. A Louvreban megtalálja Paulo Veronesét, a velencei iskola legszínpompásabb, leglevegősebb reneszánsz mesterét. Meglátja Veroneset akkor, amikor Párizsban még messze késik a plain-air festészet ragyogása s megtalálja Veronese legpompásabb mesterművét, a *Kánai menyegző*-t. Ebben a tényben láthatjuk Brocky színlátó és kolorista ösztönének s egész művészetének nagy fordulatát, mely döntő hatással lesz életművére. Olyan odaadással, szívós szorgalommal és annyi beleélő színérzékkel másolja a *Kánai menyegző*-t, hogy a Louvreban megforduló nemzetközi művésztársaságban bámulattal beszélnek ecsetjéről s másolata egy jószemű angol műbarát figyelmét is rátereli. Ez a skót főúr veti fel előtte a tervet, hogy jöjjön Londonba, ahol akkor már *Turner* küzd az akvarell divat egyeduralmi áramlatával. Brocky számotvet azzal, hogy a hazai főúri és papi körök művészi igényeit csak az a bécsi biedermeiermüvészet elégíti ki, amely irtózik minden friss és levegős színlátástól s itthon a polgárságnak még nincs kialakult művészi igénye és ízlése — és elfogadja angol pártfogója meghívását. Megismerkedik az angol főúri és nagypolgári körök igényeivel. A korai viktoriánus-kor gőgje mi mást akarhat elsősorban, mint portrét. Nagy tradíciója van már ekkor az angol arcképfestészetnek. A megrendelők magukat akarják megörökíteni, magukat akarják látni mohó és szomjas életvágyukkal. Keresve-keresik a biedermeiernél reálisabb, jellemalkotó portréfestőt. Brocky Károly felismeri az ilyen zárt és a kultúrfejlődés szempontjából alvó kor lehetőségeit: *képmást festeni a korról, az élő emberről minél hitelesebben, művészi dokumentumokat hagyni az utókor számára, tükröt tartani nagy írókortársai, Balzac és Dickens módján.* Lassanként Anglia divatos arcképfestője lesz. Megrendelői felismerték, hogy az átlagnál többet ad, eleven, élő embert ábrázol, ragyogó színekben, kifejező tekintetekkel. Jóllehet életrajzírói szerint, modora eleg nyers volt, bejáratos lett a királyi családhoz, megrendeléseket kapott s művei közül sokat ma is angol köz- és magángyűjteményekben őriznek.

MÁR BÉCSBEN IS, de élete egész folyamán állandóan tökéletesítette anatómiai és rajztudását. Ezrével rajzolja a studiomokat, az életből elesett mozdulatot, kéz- és lábtanulmányokat, keresve az emberi test reális szépségeszményét anélkül, hogy édeskés, stilizáló játékba tévedne. Tanulmányai közben rátalál az emberi test, az emberi hús valódi színére, valódi plasztikájára, ami pedig korában nagy eredmény. Ennek a nagy velenceiektől tanult kincsnek egyre szélesebb, színpompásabb kibontásához új lehetőséget keres, amikor a számtalan nagysikerű, életelevен emberi közvetlenségű, de mégis megkötött olaj- és krétarajz portré után nagyobb lélegzetű művészi útra lép. *Komponálni akar,* hogy rajztudását, színlátásának frisseségét, modellálási készségét szabadabban fejezhesse ki. Mitológiai témák festéséhez kezd, Ámor és Psyhe jeleneteket komponál, mert keresi az emberi test szépségének reális megelevenítését, ahogy a nagy velenceieknél és Rubensnél látta. És ez sikerült is neki, különösen a *Fürdőző nő* és az *Alvó Psyhe* eleven, vérrel átfűtött, melegtónusú aktjaiban. Ezekben a festményeiben — szemben korának idealizálásával — reális színeket, puha modellálást sikerült elérnie, olykor talán túl is szárnyalva *Ingres* aktjainak harmóniáját.

Sajnos, éppen ennek a nagy ígéretekkel kecsegtető, művészi korszakának derekán, negyvennyolc éves korában töri le a korai halál, 1855. július 8-án, éppen száz esztendeje. Brocky Károly — ránkmaradt késmárki oltárképének és az elkallódott *II. Endre és az Aranybulla* témájú festményének tanúsága szerint — nagyobbszabású kompozícióra is hivatott volt.

BROCKY KÁROLY mindig hazájára gondolt, magyarnak vallotta magát. A 48-as szabadságharc két magyar emigráns tábornokának állított beszédes emléket, amikor lefestette Mészáros és Kmetty tábornokokat. S hány magyar történelmi jelentőségű és nagyértékű arcképet adhatott volna ránk koráról és nagyjainkról, ha itthon megélhetést és művészi szárnyalásának szabad teret találhatott volna! Végrendeletében is megemlékezett hazájáról, több művét hagyta a Nemzeti Képtárra. A kor mostohasága és a korai halál vette el tőlünk ezt a nagytehetségű színlátó mestert, aki a fény és a szín soksok szépségét és értékét meszsze idegenben, idegen arcok és jellemek tükrözésében volt kénytelen kiélni.

Dutka Mária

---

raház Moszkvában is „Bánk bán"-t

szibirszki operaház július 10-én és 18-án a Nagyszínházban ismét bemutatja a »Bánk bán«-t, utána *Szocsiban* vendégszerepel, ahol programjában szintén szerepel a »Bánk bán« bemutatása. A Moszkvai Állami Akadémiai Nagyszínház előreláthatólag novemberben fogja bemutatni Erkel operáját. A »Bánk bán« bemutatását tervezi a *taskenti* színház is. (MTI)

A jászapáti falu-múzeum négy hónapja nyilt meg. Azóta több mint másfélezren tekintették meg a jászság népének történetét bemutató kiállítást.

NAPI KRÓNIKA

— **Épül az »önkiszolgáló bolt«** a Mártírok útja és a Bem József utca sarkán. Az üzletben nem lesznek eladók, minden vásárló maga válogatja ki a kívánt árucikket, amely előre becsomagolva várja a vevőket. Több mint százféle árucikk kapható majd az önkiszolgáló boltban.

— **Új kulturális építkezések** indulnak Komlón a városi tanács és a Szénbányászati Tröszt szakszervezeti bizottságának kezdeményezésére. Megkezdték két mozihelyiség átalakítását, illetve bővítését. A komló—kökönyösi városrészben egy épületet kultúrházzá alakítanak át. A Május 1 bányász-kultúrotthon mozitermét is korszerűsítik.

— **Házhoz szállítják** a megvásárolt árut az áruházak. A Magyar Divatcsarnok Állami Áruház vezette be elsőnek a vevők kényelmére a házhoz szállítást, amelyet most követ a Corvin, az Úttörő és az Újpesti Állami Áruház is. A házhoz szállítás kiterjesztésével egy időben bevezetik azt is, hogy a használati cikkeket a lakásban felszerelik.

— **Húsipari kombinát** létesül Miskolcon, amely a várost és az 50 kilométeres körzetében levő üzemeket, községeket látja majd el hússal és húsipari termékekkel. A kombinát terve szovjet tapasztalatok alapján már elkészült. Az üzem a második ötéves terv során épül fel.

— **Toronydarut** helyeznek üzembe a Lenin Kohászati Művek Diósgyőri Finomhengerművében. A 6 tonnás daru sok fáradságos munkától kíméli majd meg a dolgozókat.

— **A parádi vízzel** egyenlő értékű kénhidrogén tartalmú gyógyvizet találtak 90 méter mélységben Dunaalmáson.

— **A világ legkövérebb embere** meghalt a bristoli kórházban. Az ausztráliai származású W. Barney súlya 265 kiló volt.

Hűvös, felhős idő

Budapesten csütörtökön 12 órakor a hőmérséklet 16 fok, 21 órakor 15 fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 758 milliméter, alig változott.

Várható időjárás péntek estig: Erősen felhős, hűvös idő. Többfelé még eső, élénk északkeleti szél.

Várható legmagasabb nappali hőmérséklet pénteken: nyugaton 16—19, keleten 19—22 fok között.

A Duna vízállása Budapestnél csütörtökön 432 centiméter.

— **A »kopenhágai« korai vöröskáposzta** és a »bíborgömb« elnevezésű korai cékla-répa megérkezett a Nagyvásártelepre. Csütörtökön 6727 mázsa burgonya, 1139 métermázsa fejes káposzta, 409 mázsa kelkáposzta, 59 mázsa karfiol, 263 mázsa uborka, 329 mázsa vajbab, 944 mázsa főzőtök, nagy mennyiségű gyümölcs és zöldpaprika érkezett a főváros piacaira.

— **Egészségügyi kisfilmeket** vetít a Közegészségügyi és Járványügyi Állomás a nyári hónapokban a kerületi úttörőtáborokban nyaraló pajtások számára.

— **Motorkerékpár-baleset** történt a Kerepesi út és a Fehér út sarkán. Varga Lajos szabálytalanul vezette motorját és nekiment az ugyancsak motoron haladó Münich Albert esztergályosnak, aki súlyos sérülést szenvedett.

— **Új üzletek** egész sora nyílik a most épülő nagy budapesti lakótelepeken. Az üzletek tervezésénél gondot fordítanak arra is, hogy az alkalmazottaknak megfelelő öltöző- és zuhanyozóhelyiség álljon rendelkezésére. Számos üzlet létesül a Kerepesi úti, a Béke utcai és a Hungária körúti lakótelepeken.

— **Vörös pezsgő** kerül forgalomba, amelyet nemes vörösborból készít a pezsgőgyár. A töltést a gyár új töltőcsarnokában végzik, amelynek építését nemrégen fejezték be.

— **Több ezer metszőollót** árusítanak majd az Országos Mezőgazdasági Kiállításon. Az újfajta metszőollókat a Budapesti Vas- és Szerelőipari Tröszt vállalatai készítik.

— **Munkakerülés miatt** őrizetbe vette a rendőrség Okkány János foglalkozás- és lakásnélküli, többszörösen büntetett előéletű egyént.

— **A »Tiszta Budapestért«** mozgalom pályázatot hirdet olyan képzőművészeti és irodalmi alkotásokra, amelyek elősegítik a mozgalom céljainak megvalósítását. A pályamunkák I. díja 1200, II. díja 800, III. díja 500 forint. A pályázat határideje 1955. augusztus 15. A pályaműveket a fővárosi tanács egészségügyi osztályának címére Városház utca 9—11. alá kell küldeni.

— **Az Állatkert** igazgatósága propagandaanyagának művészi és változatos gazdagítása céljából fényképpályázatot hirdet. A pályázat tartalma: állat- és növényképek, állatkerti tájképek. A pályázaton bárki részt vehet. A 18×24 centiméteres fényképet augusztus 10-ig kell beküldeni az Állatkert igazgatósága címére.

HÁZTARTÁSI ALK.

Házvezetésre nyugdíjas nőt keresek, állandóra. »Fejér megye« jel. kiadóba.

Magános háztartását vállalná középkorú, intelli. nő. »Kertes ház 26164« jel. kiadóba.

Szorgalmas, hozzáértő asszony takarítást vállal. Sipos Józsefné, VII. ker., Dob u. 84. II. 1/a.

Idős háztartási állást keres kis lakásba bentlakással. »Azonnal 26182« jel. kiadóba.

Házaknál mosást, vasalást vállalok. Kispest, Fürst Sándor u. 38. Tóthné.

Magános háztartását vezetné idősebb nő. Pest környékén is. Budakeszi, Kálvária u. 13. Bagdiné.

Két gyermek mellé és szerény háztartásunk vezetésére keresünk egy nyugdíjas, egyedülálló nőt. Lakással, ellátással és 300.— Ft fizetéssel. IV., Berzeviczi G. u. 17. II. ajtó.

Nyugdíjasnak ápolásért és takarításért bentlakást és fizetést adok. Nem teljes elfoglaltság. — Tel.: 129—066.

IRÓ- SZÁMOLÓGÉP

Írógép, számológép javítás. Kovács, Kertész u. 46. T. 428—141

Megvételre keresünk jó állapotban levő író- és számológépeket. Ferroglobus Vállalat, Bp., XIII., Dráva u. 13—15. Beruházás: 205—530.

VARRÓGÉP

Varrógépét
jótállással
megjavítja
KERAVILL
3. sz. bolt
Rákóczi út 16.
Tel.: 221—695.

Üzemképes cipész stoppológép, elastic eladó. Visegrád, Fő u. 9. Üdülő.

Megvételre, vagy bérbe keresünk motorikus gomblyukvarró gépet. XIX. ker. Kézműipari Vállalat, Kispest, Gábor Andor u. 8.

Varrógépét javíttassa jótállással. Hiányos varrógépét megveszem. Essenfeld műszerész. Rákóczi út 47. 142—522.

GÉP, SZERSZÁM

15. 1 20 HP Diesel stabil 10 HP villanymotor késes kalapácsos darálóval, esetleg külön is eladó. II., Zsigmond tér 6. I. 18.

Revolverpad nyolcszázas, prizmás, komplett. Ugyanott egy terno-kendőprés és egy 80 tonnás hidraulikusprés sürgősen eladó. Francia, VIII., Leonardo da Vinci u. 26.

Megvételre keresünk: 1000 mm-es csúcstávolságú fél-Northon vagy Northon esztergapadot, Chapinget marógépet és Siemens hegesztő dinamót. MEGVÉD KTSZ. VII., Kazinczy u. 14. Tel.: 421—198.

Fésülgazogép, elsőrendű kivitelben eladó. Fésümühely. VII., Wesselényi u. 39.

SZŐNYEG

Szőnyegét különlegesen megjavítom, kitisztítom vagy szakadtan, hibásan megveszem, reklaméját, foteljét helyszínen vegyileg kitisztítom. Domány. VI., Majakovszkij u. 58. Tel.: 224—292.

Előtt elteszi, vagy értékesíti szőnyegeit, tisztíttassa, javíttassa ki. Régi szakember Arató (Adler) Oszkár V. Királyi Pál u. 13/a. 389—939.

Eladó 3 m×4 m méretű német perzsaszőnyeg, csak privátnak. XII. Gregusz u. 4. I. 8. Kocsor. Déli pályaudvar érkezési oldalánál.

Perzsaszőnyeg, gépszőnyeg javítás, tisztítás, átalakítás. — Ungár, Akácia 18. 427—634.

HANGSZER

Zongorák, pianinók eladása! Használt zongorákat, pianinókat veszek! 342—662. Aggteleki u. 5. Daróczy.

Zongorát vagy egy pianinót privát helyről vennék. T.: 112—325.

Körpáncéltőkés bécsi jóhangú zongora sürgősen eladó. Bp. VIII., Delej u. 17.

Zongora, rövid, gyakorló, 4500-ért eladó! XIII., Szent László út 72. Ezsiás.

Zongora — rövid — és egy pianinó olcsón eladó! Lipovniczky. Rákóczi út 34. I. Tel.: 420—636.

120 Hohner 1 váltós tangóharmonika eladó. Kispest, Malinovszki út 53. Csögör.

RÁDIÓ

Figyelem!
Megnyílt a
KERAVILL HANGLEMEZSTÚDIÓ.
Budapest, VII., Rákóczi út 30. Saját hangját törhetetlen hanglemezen örökítheti meg! Üdvözletként postán küldheti el. Hangfelvételek lemezenként már: 5,— Ft-tól.

ADÁS, VÉTEL

Villanybojler 150 literes, gázhűtőszekrény, villanyra, Vaillant autogejzer eladó. 338—699, reggel kilencig.

Szép ezüst tálak, tárgyak eladók. — Akadémia u. 7. II. 1. Öt után.

100×60×60 cm, erősen vasalt láda eladó. Babay. V., Mérleg u. 10.

Budapesti Szállítmányozási Vállalat (V., Bajcsy-Zsilinszky út 74.) megvételre keres jó állapotban lévő 200 kg-os mérleget és férfi kerékpárokat. Telefon: 121—295.

Házi vízellát mens szivatt záváló tar 1500 Ft-ért XV. ker., Rá ta. Mezőhe 72/a.

Eladó! Egy mélyes nagy porcelán egy 6 szem vizes szervi VIII., Üllői I. ép. III. Vilmos. délelőtt 10-5-től.

Eternit lem csón eladók désére, fü konyha, fali ra kertésze valóan alka Kárpitozott székek, mos férfi ingek. Váradi. D u. 14.

Ajtók, ike kaphatók; megrendelhe Miskolczi 67-es villam

Haszn
styl és M
Teréz
CSILLÁR
előnyös
megves
KERAV
27. sz.
Lenin kr
Tel.: 227-

Villany hűtő eladó. X., u. 14. f. 1. 9—1-ig. H este 7—9-ig.

Mozaiklap k készen, re XIII., Tar u hács sarok.

Cseh gyár háztartási gépet megvételre fon: 387—

Jókarban lé mek iker s eladó. VIII. u. 5. I. 14.

Uj lenvászo ábrosz és bunda elad 298.

Kétszárnyú 1×1,90 m üvegezve, eladó. XI száth Kálm Du. 6-tól.

ORSZÁGOS
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

BUDAPEST
55 II -8
62

Luttor Ignác
XIV. Dózsa György út 29.

ORSZÁGOS SZÉPMŰVÉSZETI MŰZEUM
ÉS
TÁRSADALOM ÉS TERMÉSZETTUDOMÁNYI ISMERETTERJESZTŐ TÁRSULAT

Ismeretterjesztő előadások

Előadó: Szegedinó Lajta Edit

Tárgy: Brocky Károly

Előadás a Szépművészeti Múzeumban folyó hó 13.-án délelőtt 11 órakor.
Bejárat a Dózsa György-úti kapun. Belépődíj 2 Ft.

[redacted]

Fk. Orosz R. 4251 — Jókai-nyomda (M)

„Frau mit griechischem Kopfschmuck" von Károly Brocky :: "Woman with Grecian head-dress" by Károly Brocky :: „Femme avec parure de tête grecque" par Károly Brocky

WO? WIESO? WARUM?

6. *Dezember.* Es kommt selten vor, dass Damen eine Fremdenführerin verlangen, aber heute waren es zwei französische Schauspielerinnen, die mich ins Hotel kommen liessen. „Wir haben Sie rufen lassen", sagten sie, „weil man im Auslande jetzt überall Kleider im ungarischen Stile sieht und Sie als Frau uns gewiss dorthin führen können, wo man ganz besonders schöne Modelle zu sehen bekommt." Ich freute mich sehr über diesen Auftrag, denn als Fremdenführerin bin ich zufolge meiner vielen Arbeit ja nur in zweiter Linie Frau und war schon seit Monaten zu keiner Modeschau mehr gekommen. Wir besuchten drei Salons in der inneren Stadt und ich muss sagen, dass es auch für mich ein grosser Genuss war, all die bezaubernden Modelle zu sehen, die die ungarische Mode kreiert hatte. Die Französinnen, die aus Paris kamen, sahen mit Staunen die vorgeführten Kleiderträume, und als sie das Geh
garischen Mode erfasst hatt
sche Stil ist deshalb so vo
den Modellentwürfen Küns

Brocky Károly emlékkiállítás

A képzőművészetünket népszerűsítő törekvés a széles tömegek és nem egyszer a szakmabeliek meglepetésére és nagy gyönyörűségére egymásután kutatja fel a múzeumok porosodó raktáraiból nemzeti művészetünk felbecsülhetetlen értékű mesterműveit. A kultúrforradalom programjába vág, hogy a köztudatba kerüljenek mindazok a haladó hagyományok, amelyeket a mult közízlése és a hivatalos műtörténetírás egyaránt, szándékosan vagy meg nem értő közönnyel a háttérbe szorított. Az utóbbi években egy-egy nagy mesterünk születési vagy halálozási évfordulóján szinte felfedezésként tárultak elénk Munkácsy, Paál László, Mészöly, Zichy stb. s most halálának 100. évfordulóján egy másik, hézagosan ismert, Angliában letelepedett magyar festő *Brocky* Károly életművének remekei.

Milyen, szinte döbbenetes hatása volt Munkácsy, Paál nemrég kiállított műveinek, mikor végre átfogó sorozatban kerülhettek a közönség elé azok az időtálló nagy nemzeti alkotások, melyeket a hivatalos műtörténelem az európai és magyar festészet fejlődésének elhanyagolható másodvonalára helyezett. Ezek közül a haladó hagyományok közül való Brocky életművének most elénk kerülő képsorozata is. Csak most, halálának 100. évfordulóján bontakoznak ki előttünk ennek az elfogulatlan látású, vérbeli kolorista mesternek nagyszerű kvalitásai, temperamentuma, őszinte érzelmektől átfűtött életszeretete, a valóság iránti szívós, kutató szenvedélye. S ennek a kitűnő mesternek a XIX. század első felében a hazai képzőművészeti élet elmaradottsága és szervezetlensége miatt külföldön kellett elsikkadnia.

Az Országos Szépművészeti Múzeum Új Magyar Képtárában kiállított hézagos és aránylag szerény festmény-, akvarell- és rajzsorozat (tudvalevő, hogy Brocky csaknem kétévtizedig élt Angliában, ott is halt meg meg s műveit első magyar életrajzirójának, dr. *Nyári* Sándornak már 1910 körül is valóságos nyomozómunkával sikerült csak felkutatnia) egy olyan magyar festőtehetség arcélét rajzolja meg, aki méltán tarthat arra számot, hogy *életörömöt és jellemábrázoló erőt sugárzó művészetével minden időkben eleven hagyomány maradjon.*

Ezen az emlékkiállításon nagy vonásokban nyomon követhetjük Brocky értékes és érdekes művészetének fejlődését. Látjuk első szárnypróbálgatásait, Medgyasszay Ottilia még bátortalan, kissé iskolás akvarell portréját, látjuk Tschida Mária szintén akvarell képmásán, hogyan indul a bécsi biedermeier idők, a bécsi iskola kemény és merev légkörében ő is, mint annyi más magyar tehetség. S ő is, akár csak később Munkácsy, vagy Paal László, kénytelen az akkori magyar társadalom művészi nevelésének hiánya és érzéketlensége elől külföldön keresni a fejlődés lehetőségét és a boldogulást. Nyomon követhetjük, hogyan szabadul ki a kispolgari bécsi légkörből, az első olaszországi, majd a párizsi út után, amikor a renaissance nagymesterek képeinek tanulmányozása és másolása árán olyan bravuros mesterségbeli tudás birtokába jut, hogy most már magyar szemmel, az eredeti színlátó tehetség érzékenységével, szabadjára engedett képzelettel jusson el Londonba, hogy ott kora legjobb arcképfestőivel győztesen állja a versenyt. Olyan jellemábrázoló és kifejező képeket festett, mint *Wilkinsonné* portréja vagy a *Sárgaruhás nő*, de még ezeknél is maradandóbb és szinte legnagyobb mesterek kifejező erejével ható gyermekarcképeket, mint a kis *Rosa Wilkinson* vagy az *Ismeretlen lányka* portréját. A messzi idegenbe szakadt és ünnepelt Brocky szabadságharc iránti lelkesedésének megindító dokumentumai az Angliába emigrált *Kmetty* és *Mészáros* mélyen jellemzett képmásai s a sajnos csak fényképen ránkmaradt *Aranybulla* című kompozíció, melynek két fő alakjában Kossuth-ot és Pulszky örökítette meg.

Ezek előtt a képek előtt, de még inkább az *Ébredés* és az *Alvó bacchánsnő* félaktjai előtt egyre fokozódó örömmel állapíthatjuk meg, hogy bármenynyit gyönyörködött és tanult is Brocky a múzeumok légkörében, bárhogy is csodálta és magáévá tette a klasszikusok formaalkotó tudását, az alkotó művészet átütő erejével keresztül tudta törni ezeket a tanult és megcsodált formákat. Valami egyebet, többet is adott, amit csak ő látott, ő adhatott: a formáknak és színeknek átfűtött meleg életörömét, amely az alkotás, a művészi kifejezés lázában a saját művészete szerelmében annyi eredetiséggel és magyar vérmérséklettel robbant ki, mint a legnagyobbak remekein a maguk művészete. Ez az értéke és ez a haladó nagyományként megőrzendő tanulsága ennek az életműnek és ennek a kiállításnak.

És ezután a nagy és örvendetes meglepetés után álljunk meg figyelemmel *Brocky akvarelljei és rajztanulmányai* előtt. Ez a számunkra későn felfedezett eredeti magyar tehetség csak úgy tudott ilyen remekműveket alkotni, hogy fáradságos vívódásokkal és soha nem szűnő lelkesedéssel tanulta, kutatta az emberi test formáinak, színeinek életteljes ábrázolását. Ezt a művészi felkészültséget pedig arra használta, hogy ne csak a test formáit és színeit rögzítse, hanem eleven emberek, sorsok pszichikai portréját vetítse vásznaira. S elsősorban ez az, amit a magyar művészet új nemzedékének nemcsak meg kell látnia, hanem meg is kell tanulnia Brocky Károlytól, ha korának igaz és hű tükröt akar tartani.

Dutka Mária

Amerikai színészek megtagadták a választ az amerikaellenes tevékenységet vizsgáló bizottság kérdéseire

Mint az AFP hírügynökség közli, négy neves amerikai színész, köztük Martin *Wolfson*, Stanley *Prager* és George *Tyne*, megtagadta a választ az *»amerikaellenes tevékenységet vizsgáló bizottság«* kérdéseire, annak a vizsgálatnak a során, amelyet a bizottság a színházak és a televízió világában megkezdett.

Martin Wolfson a bizottság tagjai előtt kijelentette, hogy véleménye szerint ennek a vizsgálatnak célja *»félelmet kelteni a színházi életben«*. Stanley Pragar a vallatást a színház elleni támadásnak nevezte. *»Úgy gondolom* — mondotta —, *hogy a bizottságnak semmi köze sincs szavaimhoz és azokhoz a személyekhez, akikkel barátkozom.«* George Tyne a többi között hangsúlyozta, hogy *»a bizottság ellenőrizni és cenzúrázni akarja mindazt, amit az Egyesült Államok színházaiban játszanak«*.

Dumas regényéből készült kétrészes olasz—francia film

☆

GRÓF MONTE CHRISTO

Címszereplő: JEAN MARAIS

☆

Bemutatásra kerül: augusztus 18-án

A SZERKESZTŐ POSTÁJÁBÓL

V. K., Budapest. Az önkényesen kilépő nem helyezkedhet el magánmunkáltatónál, kisipari szövetkezetnél. Új állást csak munkaközvetítés útján kaphat. Táppénzre munkábalépéséig egyáltalán nem, utána egy éven keresztül csak átlagos keresetének 50 százalékáig jogosult.

K. Gy., Miklósfa. Gyümölcsfa csemetéket a Szőlőoltvány- és Facsemeteforgalmi Vállalat árusít. Írja meg a vállalat faiskolai lerakatának (Bpest, VIII., Üllői út 84.), hogy milyen fákra van szüksége. Útánvéttel elküldik címére.

N. I., Kisbér. Továbbra is megilleti az öreg kisiparosoknak járó adózási kedvezmény, ha közvetlenül fogyasztókat szolgál ki, illetve azok részére végez bérmunkát. A közület részére történő szállítás termelői forgalmi adó alá esik.

Sónyi Antalné, Budapest. Javaslata nem megvalósítható. Az élelmiszerüzleteket azért nem nyithatják ki reggel 6 óra előtt, mert a gyártó és szállító vállalatok a jelenleginél korábban nem tudják az üzletekbe eljuttatni a legfontosabb élelmicikkeket — kenyeret, péksüteményt, tejet. Ha munkaideje korán kezdődik, munka után, egész a késő esti órákig is vásárolhat.

Sz. K., Budapest. Amikor nyugdíjba ment jogfolytonosságát megszakította. Jelenleg csak az új munkahelyén eltöltött időnek megfelelő szabadságra jogosult.

K. K., Gyüre. Ha szovjet egyetemi hallgatóval szeretne levelezni, küldje el levelét a DISZ nemzetközi kapcsolatok osztályának (Bp., XII., Böszörmény. út 20—22.). Helyes, ha a levelet rögtön oroszul írja.

ORVOSI POSTA

K. A.-NÉ, KESZTHELY. Hetvenkét éves, forróság és bőséges verejtékezés váltják egymást, fáradt, kimerült. A diagnosztikai lehetőségek oly tágkörűek, hogy csak alapos belgyógyászati kivizsgálás döntheti el, miről van szó.

M. K., AFTA. Kilencéves kislánya három éve szenved aphthában, azaz foltos szájgyulladásban. Eddig minden gyógykezelés eredménytelen maradt. Ez nem csoda, mert az aphtha helyi kezelése nem vezet biztosan sikerre. A szájüreg öblögetése (zsálya és kamilla), az ecsetelés stb. sikertelensége esetén orvosi javaslatra néha megkísérlik a vérátömlesztést, a salvarsankezelést, a tejes és növényi kosztot, nagy adag C-vitamint calciummal együtt, nikotinsavamidot, Nagy adag B 1 és B 2-vitamin alkalmazása is jól bevált.

Dr. K. M. A szívbeteg pszihoterápiája éppoly fontos mozzanata a kezelésnek, mint más belbetegségek esetében.

*

Rendkívül megnövekedett levelezésünkre és a helyszűkére tekintettel arra kérem az olvasókat, hogy ezentúl megcímzett borítékot küldjenek, mert az »Orvosi posta« továbbra is rendelkezésre áll, de csak magánlevél formájában.

Dr. W. A.

HÁZTARTÁSI ALK.

Hosszú bizonyítványokkal háztartásba ajánlkozik idősebb nő. Kmetty 22. III. 23.

Jólfőző, tiszta mindenest kisebb háztartásba felveszek, esetleg bejárással. Radna u. 1/a. fszt. Este 7 után.

Bejáró takarítást vállalok »Gondos 67569« jel. kiadóba.

Jól főző mindenest felvesz három dolgozó kétszobás lakásába. Jelentk. tizennyolcadikától IX., Ipar u. 3. III. 7. délután hattól. Tel.: 131—515.

Takarítást vállalok bejárással. VII. Tanács krt. 11. II. 39.

IRÓ- SZÁMOLÓGÉP

Legmagasabb áron vásárolunk között részére használt író-, szorzó- és összeadógépeket. Érdekl. 229—378. Tóth Pál, naponta fél 9-től 5 óráig.

Irógépet bérbeadnék vállalatnak, vagy számológépért elcserélném. Tel.: 457—630 este.

Készpénzért vásárolunk normál táskairógépet, kézi és villany számológépet. Értesítést reggel 7.30 h-tól 12 h-ig a 138 678, 338—587, kérjük

VARRÓGÉP

Varrógépek javítása jótállással, Esenfeld műszerésznél, VIII., Rákóczi út 47. 142—522.

Csónakos kis Singer varrógép eladó. IX. ker., Közraktár u. 10. üzlet 5. Megtek.: egész nap.

Egy bőrdíszműves varrógép eladó. Érdekl.: I., Szilágyi Dezső tér 3. fszt.

Kifogástalan súlylyesztős varrógépem olcsón eladó. Aradi utca 30. fszt. 1.

GÉP, SZERSZÁM

Fröcsögépet vennék, 50 gr. vagy nagyobbat. Cím postan küldendő Gara György, Mártírok útja 58. címre.

310-es faipari gyalugép eladó, Faipari szerszámok, gépek készítése. Nádas műszerész. Kőfaragó u. 10.

Keresünk átvételre 40—120 LE Diesel stabil motort. Herisnyagyár, Gyula, Megyeház u. 6.

Favázas golyóscsapágyas, fűrészlappal felszerelt fűrész eladó, vagy tüzelőfáért cserélhető. Körmendiné, Kispest, Bathori u. 17.

Villanyhegesztő transzformátor, 400 amperes, 190/380 voltra. Kovácsfúró-motor 12 volt, 14 amper, új, eladó: Elektroműszerész, VII., Hernád u. 38. 425—584.

Eladó: műszerész esztergapad, 300 mm csúcstáv, 250 kcm-es stabil motor, 1 colos, 3 lépcsős szivattyú, 1 méteres lemezhajtogató gép. Kocsis, Bpest, III., Aranyhegyi út 22. Az óbudai vasútállomásnál.

Nagyteljesítményű szögkészítő automata olcsón eladó. Egresi u. 76. Lakatos

A Földesi Vegyes Kisipari Termelőszövetkezet keres megvételre 1 db kombinált abrichter átmeresztőt 500 mm-es vagy azon felüli méretben. Ajánlatokat a szövetkezet címére kérjük kimeritően.

15—20 tonnás excenterprést keres megvételre E. G. Sz. X., Szlávy utca 32/a. T.: 148—997.

Engedélymentes és nagyobb gőzkazánok minden ipari célra, kétévi garanciával, cserélem, vagy átalakítom 99 literest, 150 literesre. Fogarassy, XIII., Szekszárdi négy.

Eladó 1 db kifogástalan, 5 kg-os gázfejlesztőapparát, feszmérővel, tömlővel és komplett hegesztőpisztolyokkal, 1 db új satupad, 6 lábas, 4 fiókos, 3 m×90 cm lappal, 2 db satuval, 1 db 0,8 HP, 220—380 V villanymotor, 1 db 0,3 HP, 220 V ventillátormotor, 1 db tábori tűzhely (kovács), 1 db 400 l benzineshordó. Pest-lőrinc, Nyíregyháza u. 7.

BÚTOR

Szép kőrisfa háló, mahagóni belsővel, biedermeier szekrények, vitrin, kis kredenc, kis asztalok, eladók. XI., Bartók Béla út 72. fszt. 1. Szilvássy.

Férfiszoba garnitúra, 3 fotel, egy díván eladó. Bartók Béla út 6. II. 1. Sümegi.

Jókarban levő világos teleháló eladó. Rákospalotán, Bocskai u. 167.

Korabeli barokk bútorok, nagyméretű, kárpitozott fotelok, márkás képek, keleti perzsaszőnyegek, fali gobelin, modern ezüst evőeszközök és ezüst tálak eladók. Tel.: 158—003.

Használt kárpitozott bútorok átdolgozása, egyszemélyes rekamiék alakítása kétszemélyesre kisiparosnál fizetési kedvezménnyel. Wesselényi u. 33. 423—511.

Jókarban levő fekete ebédlőbútor eladó. Petőfi. tel.: háromszáztizenkettő—kettőszáztizenhat.

Hálószoba, vitrin, kisasztal fotelokkal eladó. Balzac u. 27. V. 3.

Sarokvitrin, Mária Terézia korabeli vitrágállvány, karnisok eladók. Tel.: 114—740.

Nagyon szép sötét dió telehálló eladó, ezonkívül 2 ágy, pár, sötét dió, új Sztopka asztalnál, VII., Izabella 27/A. Madách Színháznál.

Eladó! Világos hálószobaberendezés, könyvszekrény. Bp., VII., Nefelejts u. 45. I. 5. de. 10—12 h-ig este 7—½9 h-ig.

Fotelok, csillárok, hálószoba eladó. III., Keve u. 45/b. Hat és nyolc óra között.

Egy négyajtós, intarziás barokk szekrény igényesnek eladó. Vass, II., Margit 13.

Sarokrekamié, több irányban állítható, Béjé fotelágy, kisméretű, ebédlőasztal, aranyozott tükör eladó. Bodonyi Jenő ezüstkoszorús mester, Rudas László u. 57. T.: 329—084.

Igényesnek kétszemélyes, epedás garnitúra bordó epinglével bevonva olcsón eladó. Nagymező u. 41. Kárpitos

Vennék magánosztól kifogástalan rekamiét. Népszínház u. 17. Soltész.

Hálószoba diófából, »Lingel« gyártmány, legmodernebb, különleges ízlésnek megfelelő forma, igényesnek eladó. József u. 48. fszt. 1.

Íróasztal, könyvszekrény, egyéb bútorok, Zephir kályha eladó. Virág, Mozsár u. 9. Du. 5—7-ig.

2 személyes barokk és Coloniál garnitúra olcsón. **SCHIFF** Szt. István krt. 26.

Kisipari konyhabútorok, rekamiék és vitrin eladók. Kovács asztalos. V., Veres Pálné u. 10. az udvarban.

Nagyméretű fekete íróasztal bőrfotellel, karosszékek bőrhuzattal, asztallal eladók. Bp., I., Szilágyi Dezső tér 6. II. 6. (Délután.)

Eladó biedermeier-női íróasztal, sarokrekamié, toilette tükör, létraszék, jégszekrény. 200—322.

Szép sötét d'óháló eladó. Ujpest, Nyár utca 31. — Nyugatitól 90-es és 62-es villamosokkal a gimnáziumig.

Félháló (Fodor-féle) önémet ebédlő ülőgarnitúra szekrény, kerek fekete asztal, bőrszékek eladók. Megtudható 358—437.

Vennék lehetőleg nádazott franciaágyat, hozzállló ruhásszekrénnyel. Értesítést lapon kérek. Szántóné, XII., Ugocsa u. 3.

Hálószoba (diófa) komplett, kifogástalan minőségben kapható a készítőnél. Fizetési kedvezménnyel. Mester utca 34.

Elsőrangú bécsi ebédlő eladó. Lelkes, Tanács krt. 15.

Festett kombinált szoba bútor eladó. V., József nádor tér 9. I. 1.

Kisméretű divány, konyhaasztal, eladó. Megtek. egész nap. V., Veres Pálné u. 33. III. 1.

Foteltisztítás specialistája 20 ÉVE NEO—COLOR Tel.: 185-205

Újszerű, nagyon szép kombinált szekrény 5500-ért, 6 db 80-as asztalosbak 2600-ért sürgősen eladó. 113 754.

Kifogástalan állapotban kárpitozott garnitúra olcsón eladó. VIII., Thaly Kálmán u. 50. I. 7.

Kétszemélyes REKAMIÉT elsőrendű kivitelben, nagyon **kedvező feltételel DOHÁNY U. 5.**

Vennék hálószobát, kombinált szekrényt, szekrényeket és ágyakat. Tel.: 222—963.

Egyszemélyes rekamié eladó. Megtek. du. 6-tól. Aranykéz u. 6. II. 14.

Ebédlő, komplett, kanapé két fotellal Zorkij fényképezőgép, asztali lemezjátszó eladók. VIII., Kistemplom 1. IV. 5 (142—919.)

Chippendale ülőgarnitúra, kifogástalan, Lingel gyártmány, nagy kerek asztal, 4 fotel eladó. V., Aranykéz u. 6. II. 10. Lépcsőház. 5—7-ig.

Igényesnek eladó négyajtós jávorfa (polcos, akasztós), tükörbetétes szekrény. Dr. Kovács, Bajcsy-Zs. út 48. II. 1. 4—7 között. 312—362.

Gyönyörű kétrészes, modern, hárommétéres kombinált szekrény 7500-ért sürgősen eladó. Victor Hugo u. 28. fszt. 3.

Lingel ebédlő, modern, szmirna 240×350, gyönyörű, kristály csillár, 12 gyertyás, hibátlan, kétaknás zománcozott kályha eladó. Vásárhelyi Pál u. 8. Diótörőde. Tel.: 456—123. Egész nap.

Lakásfelosztás miatt sürgősen eladók kombinált szekrény 5000, kerek szőglet asztal 500, toalett szekrény 500, 2 kárpitozott szék 450, fotelágy, ágynemütartós, 2000, a fentiek új állapotban és használtabb 2 szekrémié 1900. Megtek. 4—8-ig. Baka u. 8. I. 10.

Alkalmi rekamié vitelek: 1 db világító Júlia bordó epinglével, 2 db egyszemélyes epedés hozzávaló 2 fotel bordó epinglé szövettel, 2 db egyszemélyes rácsos rekamié, keveset használt. Máté kárpitos Nagymező u. 58.

Felújított bordó kétszemélyes rekamié eladó Kárpitosnál V. segrádi u. 4.

Gyönyörű kompl kombinált szobai rendezés sürgősen eladó. Megtek. szobat. vas. Pozsonyi út 54. I. 2.

Kombinált szekrédióháló eladó. Hnád 38. (Utcai bejárat.)

Sötét hálószoba adó. Csepel, X. Szebeni u. 105. lépcső. Simai. 5-től.

Háromajtós bar szekrény, iparművészeti kivitelben nyersnek eladó. XII., Győri u. Asztalos.

Vennék sötét d ágyat, betéttel jelzőszekrénnyel, leg toalett-tük együtt. Lantos. Föld u. 44.

Csereznye fo vány, 2 db és székállvány, el dő kisipari m 1—3-ig. Tel.: 413.

Ebédlőbútor, l zusi dió, k munka, olcsó adó. Bp., VII zál u. 26. II.

Elsőrendű eg kombinált sz kifogástalan á ban eladó. óra után. Te —073.

Kombinált sz asztal, kétajtó rény, kifog állapotban el Szondy u. 44/ járat a Szív ból.)

Igényesnek gozószoba, lok, székek, masszekrény kamié elad csón elő konyha bút adó. XIII. zac u. 8— 2. sz. ajtó hász.

Hálószoba, rokk, elsőr darab, ru raccal elad tek, bármik Petőfi utca

Kisipari komplett h eladó. Tóth XI., Töhötö (Volt Buda

Kétszemélye mié bordó olcsón elad zál tér 6.

Hálószobabú lított, betét adó. Hung 190. I. 1. 4

Eladó eb kis és nagy vitrin. Rá Csaba tér

Kombinált eladó. Ujp vázsay 1.

Brocky Károly festő (1807-1855) Ybl

Ifjukori önarcképe /Nemzeti Muzeum/

Budapesti Hirlap, 1882, VIII.l3.o.
222.sz.3.o.

Brocky Károly festő

Életképek, 1876.juni 1.I.1.sz.9.1.
Vegyes közlemények

Tátrakép – „Pihenő nő" + 2 arcképe

Brocky Károly

Revue de Hongrie

1911. IV. e. VII. I. 466-468. l.

Megjegyzés a római nemzetközi művészeti kiállításon.

Mayer J.Gy., müpártoló

Művészet, III., 19o4. 55.

Bruckner Győző: Levéltári adatok
Brocky Károly életéről.

Kolbenheyer Mór, müpártoló

Művészet, III., 19o4. 55.

Bruckner Győző: Levéltári adatok Brocky Károly életéről.

Weldin Ferenc, müpártoló

Müvészet, II., 1903. 316-324.

Divald Kornél: Brocky Károly főmüve.

Viktória angol királynő, müpártoló

Művészet, II., 19o3. 316-324.

Divald Kornél: Brocky Károly főmüve.

Táblakép Amor és Psyche Borcky

Magyar Müvészet 1925.369-392.o.
Gerő Odön: Az akt-kiállitás.

Táblakép. Alvó nő. Brocky.

Magyar Müvészet 1925. 369-392. o.
Gerő Ödön: Az akt-kiállitás.

Arany bulla szinvázlat. Brocky

Magyar Müvészet 1925. 497-523. o.
Berzeviczy A.: Az ötvenes évek képző-
müvészete.

Festészet, táblakép
Harrison család, Brocky Károly

Művészet, II.,1903. 316-324.

Divald Kornél: Brocky Károly főmüve.

Brochy Károly feslőmű.–

Fővárosi Tapok 1867. XI. 9. 1032.

Hír a Nemzeti Múzeum új szere-
mefeiről

Brocky

Magyar Csillag, 1943 III. évf.

21. sz. 564 l. Farkas Zoltán:

Csoportkiállítások a Műcsarnokban.

Brocky Károly festőművész

Fővárosi tapol 1867. 1.11.35.

Hír Mészáros tázár emlékiratairól

Festészet, táblakép
Lucy Ashton visiting blind Alice,
Brocky Károly

Müvészet, II., 1903. 316-324.

Divald Kornél: Brocky Károly főmüve.

Festészet, táblakép
Mészáros Lázár, Brocky Károly

Művészet, II., 1903. 316-324.

Divald Kornél: Brocky Károly főműve.

Festészet, táblakép
Lady Charlotte Talbot, Brocky Károly

Művészet, II., 1903. 316-324.

Divald Kornél: Brocky Károly főműve.

Mészáros Lázár arcképe –

– Brocky Károly festményéről

Fővárosi Lapok 1867. 1.11.35.

Lár

alkalmazott táblakép oltárkép

„Krisztus és a Szamariai asszony" – 1847.

Brocky károly – Eperjes, evangelikus tpl.

Műbarát, 1921 I. 349 – 355.

Hoffmann Edith: Brocky károly eperjesi oltárképéről.

Batthyányi tajos aschépe – Brochy Károly művéről

Fővárosi Lapok 1867. 1. 11. 35.

Hír

Festészet, táblakép
II. Endre átadja az Arany Bullát,
Brocky Károly

Müvészet, II., 1903. 316-324.
Divald Kornél: Brocky Károly főmüve.

Festészet, táblakép
I. Ferenc arcképei, Brocky Károly .

Müvészet, II., 1903. 316-324.

Divald Kornél: Brocky Károly főműve.

Festészet, táblakép
Kánai mennyegző, Veronese után:
Brocky Károly

Művészet, II., 1903. 316-324.

Divald Kornél: Brocky Károly főműve.

Festészet, táblakép
Kmetty tábornok, Brocky Károly

Művészet, II., 1903: 316-324.

Divald Kornél: Brocky Károly főműve.

Kmetty György archépe – Brochy Károly festményéről

Fővárosi Lapok, 1867. 1. 13. 43.

Hír

Festészet, alkalmazott táblakép
Krisztus és a szamariai asszony, Brocky Károly

Művészet, II., 1903. 316-324.

Divald Kornél: Brocky Károly főműve.

Brocky Károly festö.

Művészet.1905.417/18.l.

Brocky Károly festő

Pesti Hirlap. 1925. dec. 8. 8

Kéndi-Kovács László: akt-kiállítás
a Műcsarnok összes termeiben

Brocky Károly, festő

Művészet, II.,1903. 427-430.

Esztegár László: Rónay Jácint feljegyzései Brocky Károlyról

Brocky Károly, festő

Művészet, II., 1903. 43o.

Brocky Károly

Brocky Károly, festő

Művészet, III., 1904. 55.

Bruckner Győző: Levéltári adatok Brocky Károly életéről.

Brocky Károly festő

Pesti Hirlap. 1923. nov. 8. 3

Az ernst-muzeum vásárlása

Brocky Károly festő

Pesti Hírlap. 1923. nov. 16. 5

Az Ernst-múzeum XXV. aukciójának...

Brocky Károly festö.

Mibarát.1921.I.349-355.l.

Brochy Károl.

Művészet.

VI. évf., 1907.

179 – 186.

Táblakép

"Venusz és Ámor" Brocky Károly

Magyar Müvészet.1948.XV.évf.257-265. lap.

Kampis Antal: A Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeményei

Temesvár. Brocky Károly

Magyar Müvészet 1925. 497-523. o.
Berzeviczy A.: Az ötvenes évek képző-
müvészete.

London. Brocky

Magyar Müvészet 1925. 497-523. o.
Berzeviczy Al.: Az ötvenes évek képzőművészete.

London

Fővárosi Lapok 1867. 1. 13. 43.

Megemlékezés Brocky Károlyról

Budapest. Brodsky-utca

Pesti Hirlap. 1884. okt. 19. 19

Brodsky Sándor jelen fényképét...

London
Brocky Károly

Századok 1908. 177 o.

Vegyesek

Brocky Károly festő

Pesti Hirlap. 1880. jul. 18.

Kaas Ivor: Magyar festők

Táblakép. „Ámorral játszadozó Psyche", Brocky

Pesti Hirlap. 1925. dec. 8.8

Kézdi-Kovács László: Art-kiállítás a Műcsarnok összes termeiben

Bécs
Brocky tanulmányai

Századok 1908. 177 o.

Vegyesek

Rajz: (pereskréta) Ferdifej

London British Museum

Brocky Károly

Művészet VII. évf. 1908. 147. 151. l. 149. 145 l.

Rajz: (veres kréta) Kéztanulmányok
Nyári S. tul.
Brocky Károly

Művészet VII. évf. 1908. 197–151 l. 152. l.

Rajz: (kréta) Szakállas férfi képe
London, British Museum
Brocky Károly

Művészet VII. Cof. 1908. 147-151. l.

Grafika, vizfestmény
Brocky Károly, vázlatkönyve

Művészet, II., 1903. 316-324.

Divald Kornél: Brocky Károly főműve.

Vízfestmény-kollekció, Brochy

Pesti Hilap. 1925. ápr. 12. 8

Brochy ismeretlen művei és más műremekek

Festészet XIX.sz.önálló táblakép
Brocky Károly művei a Nemzeti Muzeumban.

Életképek, 1876. juni 1.I.1.sz.9.

Vegyes közlemények.

Táblakép. Ifjukori önarckép. Brochy

Budapesti Hirlap. 1882. aug. 13. 3.

A Nemzeti Muzeum keptára megvette...

Brocky Károly festő

Magyar Müvészet 1925.360-361.o.
Szmrecsányi Miklós: Elfejeltett magyar festő.

Brocky Károly, festő

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. k. 466-468. l.

Magyarország a római nemzetközi művészeti kiállításon.

Brocky Károly festő (1807-1855) Ybl

Ifjukori önarcképe /Nemzeti Muzeum/

Budapesti Hirlap, 1882, VIILB.o.
222.sz.3.o.

BROCKY Károly

Az aranybulla átadása (1852 r.)

KESERÜ Katalin: Az angol tradicionalista (organikus) modernizmus utjai Magyarországon a századforduló müvészetének tükrében. = Régi és uj peregrináció I. Bp.-Szeged, 1993

112-113

26. Mikropresbytikon-kötet elő

27. János Zsigmond fejedelem és válasz

28. Izabella királyné (+ 2

29. Rákóczi Zsigmond j

T

BÁTHORY ISTVÁN KIR

NAPLÓ

IVÁNYI ÖDÖN festményeiből nyílik meg emlékkiállítás ma este hat órakor az Erdős Renée-házban (Budapest XVII., Báthori u. 31.).

A BUDAPESTI Fesztiválzenekar augusztus 23-án, vasárnap Los Angelesbe utazik, és Fischer Iván vezényletével hat hangversenyt ad a világ legnagyobb szabadtéri színpadán, a Hollywood Bowlban. A program kiemelkedő eseménye lesz a Beethoven-est, amelynek szólistája Frankl Péter, a Mozart-, Lehár- és Strauss-darabokból összeállított bécsi műsor, amelyben Rost Andrea is színpadra lép, valamint a cigány- és klasszikus zene kapcsolatát megvilágító Brahms-, Ravel-, Sarasate- és Liszt-műveket megszólaltató műsor Lendvay József közreműködésével.

BANGHA Béla-megemlékezést tartanak a pannonhalmi egyházmegyéhez tartozó Véneken augusztus 23-án, vasárnap délelőtt tíz órakor. Ünnepi misét Karl-Josef Rauber apostoli nuncius, érsek és Ladocsy Gáspár tábori püspök mutat be. Az emléktábla megáldása után ünnepi előadást tart Könczöl Antal, Nemeshegyi Péter és Szolnoky Erzsébet.

TÖBB RITKASÁGOT, helytörténeti kiadványokat, jeles költők első kiadású, dedikált köteteit, József Attila és Ignotus által szerkesztett Szép Szó című folyóirat teljes gyűjteményét, valamint Németh Gyula pilisvörösvári hitoktató kéziratát kínálják az antikvárius Horváth Gábor negyedik könyvárverésén, szeptember 5-én az Országos Műszaki Könyvtár és Információs Központ klubtermében (Budapest V., Múzeum u. 5.) A Budapest szobrai és emléktáblái című kötet az 1920-as években készült, 1935-ben kalligrafikus írással lemásolta a szerző egy ma is élő szomszédja. A könyv azért is érdekes, mert 1936-ban ugyanezen címmel jelent meg Liber Endre alpolgármester forrásértékű munkája – a két szerző nem tudott egymásról, a két mű nem egyforma. Ez a könyv nem jelent meg, az árverésen azonban megvásárolható. Az aukció katalógusa a Krisztina antikváriumban (Budapest I., Roham u. 1.) kapható, ahol a könyvek is megtekinthetők.

Felfedezők dervisruhában és automobilon

Tizenöt éves a Magyar Földrajzi Múzeum

Mi más adhatott volna vándorbotot magyar utazó kezébe a XIII. század elején, mint az a cél, hogy megkeresse az őshazát, fellelje és keresztény hitre térítse az ottmaradtakat. *Juliánusz* barát és a négy dominikánus szerzetes útja keletre tartott, a Volga–Káma összefolyásánál időztek, ahol leszakadt törzseinket keresték. Évszázadok teltek el, és a kutató még mindig csak Ázsiáig jutott el. A tengeri hajózás aztán öt földrész kincseit hozta az utazó elé. A relikviák ápolást és őrzést igényeltek. Elsősorban persze fel kellett kutatni őket. A Magyar Földrajzi Társaság megalakulása után száz esztendővel 1983-ban létrehozták a Magyar Földrajzi Múzeumot. Az intézmény történetének gyökereire tekint vissza *Kubassek* János geográfus, kutató, a Magyar Földrajzi Múzeum igazgatója; segítségével kitekintünk a nagyvilágba, nyomon követjük utazóinkat.

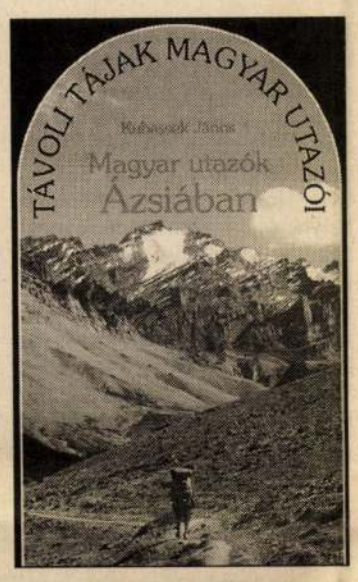

A múlt század elején, 1872-ben indítványozta először a Magyar Földrajzi Társaság, hogy geográfiánk emlékeit begyűjti, hiszen egyre nőtt egyéni kutatóink, szervezett expedícióink száma; geográfiai tárgyaink felhalmozódtak, így meg kellett oldani elhelyezésüket – mondja el Kubassek János. – A vászontérképek, naplók, előző századokból hozott földtani, zoológiai értékek kápolnákban, templomok pincéiben bujdostak; szép számuk szerint csupa olyan helyen, ahol sértetlenül maradhattak. Mégsem juthatott ekkor túl messzire a kutató, csak a keleti területekig és Afrikáig. Földrajztudósaink nyughatatlan természetét példázza az utazó *Vámbéri* Ármin – keleti nevén *Resid* efendi –, a józan, derék írástudó. Kutatásai alapján rokonainkat a türk nép között kereste, és az erő, amellyel ezt alátámasztani kívánta, egészen Belső-Ázsiáig űzte. Dervisruhát öltött, és Perzsián, Buharán, Szamarkandon keresztül bejárta a kontinenst.

– A Földrajzi Társaság tervét eztán *Teleki* Pál elevenítette fel 1911-ben. Angliában és Németországban ekkorra már működtek geográfiai múzeumok, ezek mintájára szerette volna az itthonit megvalósítani. Emellett világszerte nőtt és bővült kutatói munkánk jelentősége, ami addig csak földrajzi elhelyezkedésünk miatt maradt kiaknázatlan. Valójában a közlekedés fejlődése oldott meg sok mindent. „Sohasem járhattam volna be a földteke utolsó legnagyobb fehér foltját, ha nem lettem volna automobilista és pilóta" – jegyzi le *Almásy* László. Afrika „fehér foltja" a rejtélyes módon eltűnt Zarzura-oázis volt. Középkori arab történetírók fekete óriásokról, különös nyelvű idegenekről, megsemmisített kutakról szóltak. Almásy László, a bennszülöttek által adott néven Abu *Ramla*, a mese és legenda alapján pontos következtetéseket vont le, átfordította a szöveget a kor történelmi eseményeire. Rájött, hogy a titokzatos kút nem lehet más, mint Abu *Ballasz*, a korsók dombja – egy mesterséges vízdepó. Expedícióját ezzel a meggondolással vezette, és – bár a legtöbben kinevették – felfedezte Afrika utolsó ismeretlen területét.

– Az utazók munkáit végigkísérő dokumentumokat, útitárgyakat hazahozattuk külföldről, a hagyatékokból átvettünk, de az időközben megalakult Magyar Földrajzi Gyűjtemény elhelyezni nem tudta őket. Ebben a tarthatatlan helyzetben vetette fel *Balázs* Dénes földrajzprofesszor, utazó, hogy a Magyar Földrajzi Társaság és Érd városa alakítson ki egy befogadóhelyiséget. Balázs Dénes javaslatát elfogadták, és a város felajánlotta erre a célra a *Wimpffen-kúriát*. Ez az épület korábban a XVIII. századbeli Wimpffen család tulajdona volt. Számos funkciót látott el azóta, és ennek megfelelően váltotta arculatát is. Jó néhány falat kibontottak, boltíveket, oszlopokat építettek be, de klasszicista jellegét az épület máig megőrizte. A térnövelés érdekében a múzeum felügyelősége is rendelt el átalakításokat. Beköltöztünk tehát – mondja Kubassek János –, és az a sok-sok dokumentációs érték, archivált anyag végre otthonra lelt. Persze a gyűjtemény geográfiai tételeihez szorosan kapcsolódnak a zoológusok, barlangászok és – a legújabb tudomány – az orientalisták munkái is.

A múzeum épülete, a hajdani Wimpffen-kúria Érden

A bukovinai székely néprajzi gyűjtemény

– Sanghaj, Peking, Mongólia területéről nyelvészeti kincseket hozott magával *Ligeti* Lajos, aki Kína nyelvészetével, vallástörténetével foglalkozott. Mongóliában, Dolon-hor város lámakolostorában telepedett le három esztendőre, az ottani élet részese lett. Közelről ismerhette meg a lámákat, a buddhizmust, a kegytárgyakhoz, szobrokhoz fűződő hagyományokat. Egy letűnőben lévő világ tárult akkor elé. Megtapasztalta, hogy a külső környezet milyen sorvasztó hatással van a lámaizmusra. Látta a lámák szenvedését, akiknek csak az ópium bódító hatása nyújtott segítséget. Feltárta a kolostorok életét, és értékes nyelvi dokumentumokban foglalta össze tapasztalatait.

– Ma éppen úgy, mint tizenöt évvel ezelőtt, keressük a kapcsolatot utazóink hozzátartozóival, hangszalagon rögzítjük visszaemlékezéseiket; a hagyatéktárgyakat az intézmény termeiben állítjuk ki. Felvásárolni ezeket nem tudjuk, így gyűjteményünket felajánlásokból bővítjük. Emellett magunk is végzünk kutatómunkát. Talán a legizgalmasabb akciónk a *Kőrösi Csoma* Sándor-szobor felállítása volt. A két és fél méter magas süttői mészkőszobrot 1943-ban készítette *Antal* Károly Kossuth-díjas szobrászművész. Kőbányán bukkantunk rá 1983-ban, egy sírkőfaragó mester raktárában. Ma a múzeum kertjében létesített szoborparkhoz tartozik. Szervezünk expedíciókat is; én tekinthettem be először, 1987-ben a magyar tudományos Afrika-expedícióval a fekete kontinens titokzatos világába. A Magyar Földrajzi Múzeum Szahara-expedíciójának tagjaként ismerhettem meg 1993-ban a föld legnagyobb sivatagát.

A Földközi-tengeren lévő szigetek legendáitól a mai kor Afrikájáig visz el bennünket Kubassek János közelmúltban megjelent Afrika című könyve. A szomorú emberek hazáját mutatja be munkája. Azt a földrészt, ahol a gyermekek tíz százaléka járhat általános iskolába, és az átlagéletkor 51 év. A kutató trópusi esőerdők vadvilágában, szavannák ernyőakácai közt teszi meg útját, és a fekete kontinens minden apró mozzanatáról tájékoztatja az olvasót. A mai kor utazója ugyanazzal a szerelemmel tekint más népek, országok életére, mint elődei tették.

Osgyán Edina

Útközben

Az emberek közötti szolidaritás a létezés kötőszövete. Nincs nélküle élet. Sokszor tapasztaltam ezt, és sokszor mentett át az élet nehézségein.

Szolidaritás

Mi, szegény gyerekek, akik a tripoliszi barakkiskola napközijébe jártunk, ugyancsak rászorultunk az együttérzésre. A napközi fogalma akkortájt mást jelentett, mint ma. Napközisek csak a kis csórók voltak. Ebédet kaptunk és ingyen tejet is. Nem voltunk válogatósak. A szegény ember ne legyen válogatós. Manci néni ott állt a konyha ajtajában, előtte hatalmas kondér. Óriási merőkanállal mérte csajkánkba a kelkáposztát. Nagy szelet kenyeret is kaptunk hozzá. Éhesek voltunk. Egykettőre elfogyott az ebéd. Manci néni elkiáltotta magát: „Repeta!" Tódult a jó nép a kondérhoz. Manci néni újratöltötte az edényünket, és jó szóval toldotta meg a kiosztást: „Egyetek gyerekeim, nagyra nőjetek!" Manci néni együttérzett velünk. Közülünk való volt. Tudta, mit jelent éhezni. Sosem felejtem el jóságos arcát, öröm villant át a vonásain, amikor enni látta a gyerekeket.

Később is sokszor éreztem, mit jelent a szolidaritás. Németh bácsi, a gimnáziumi altiszt, aki egykor apámmal dolgozott együtt a vasútnál, beajánlott a Szondi utcai pékhez kosztosnak. Németh bácsinak a pék szállította a kiflit, zsemlét, amit az iskolai szünetekben árult a diákoknak. A pékné jó szívvel fogadott: „Nagyon sovánka vagy te, édes fiam, majd én felhizlallak." És így is lett. Annyi gulyáslevest és mákos tésztát kaptam, hogy a fülem is kettéállt tőle. És amikor megebédeltem, telepakolta a táskám sós kiflivel. Ő meg csak mosolygott, és örült, hogy én is örülök. Örökké őrzöm szívemben az emlékét.

Aki soha életében nem éhezett, mit tudja az, mi az éhség? Gasparik Mátéról, hiszen híres bűnöző volt, a hivatalos közegeknek megvolt a rossz véleményük. De én más képet őrzök róla. Az a kiló kenyér meg fél kiló vöröshagyma, amit tőle kaptam, többet jelentett minden kincsnél. Máté tudta, mi az éhezés, és segített. Akkor már hetek óta nem láttam a szüleimet, senki sem nyújtott segédkezet. Egyedül ő, a megvetett bűnöző. Lehet ezt felejteni?

És amikor 1944 zord telén egy szál ruhában ténferegtem a front mögött, nem volt ember, aki ne nyújtott volna segédkezet. A tárnoki molnár sárgaborsó-főzelékére mint fölséges csemegére emlékezem, és arra az öregasszonyra is, aki karácsonyról maradt kis süteményét adta oda. „A fiamra gondolok – mondta –, talán őt is segíti valaki."

„Adjon egy kanálka zsír, Annuska – mondta a szomszédasszony anyámnak –, legalább egy csöpp rántást csinálhaték." S anyám adott. Miként neki is adott hitelbe Weisz bácsi, a fűszeres kenyeret, zsírt, sót, hogy enni tudjon adni négy gyerekének. Nélküle tán éhen is haltunk volna. Gyerekkorban is, később is azt tapasztaltam, hogy a szolidaritás kötőszövete erős, főleg a szegények között. Most is létezik. Létezzen is, mert nélküle széthull az élet.

Dinnye

„Azt a nagy görögdinnyét szeretném. Lékelje meg!" Az árus mogorván felel: „Mi nem lékeljük a dinnyét!" „Azelőtt lékelték." „Kiment a divatból. Ha elviszi, jó, ha nem visz,i úgyis jó. Rizikó." „Uram, én már annyi rizikót vállaltam az életemben, még a dinnyéért is vállaljak? Egye meg a dinnyéjét!"

Asztalos

Az öregember kérges tenyerével végigsimította az asztallapot, és azt mondta: „Jóféle borovi fenyő." „Honnan tudja?" – kérdezte a társa, és megmarkolta a poharat, amiben a fröccs maradéka lögyögött. Az öregember nem felelt. Mit is feleljen ennek az oktondinak? Ő ne ismerné fel a fa anyagát, ő, aki első segéd volt Schwimmer műhelyében? Negyven esztendeig volt asztalos. Ma is emlékszik arra a napra, amikor apja beállított vele a mesterhez. „Azt szeretném – mondta a fater –, ha olyan kitűnő asztalost faragna belőle, mint maga." „Majd meglátjuk, van-e hozzá érzéke" – felelte a mester. Volt. Igaz, eleinte nagyon unta a dolgot. Állandóan a kis kocsit kellett húznia, forgácsot söpörni a műhelyben. De aztán egy napon minden megváltozott. Megpróbált gyalulni egy deszkát. „Nocsak – jegyezte meg a mester –, jól áll a kezedben a gyalu, fiam, mintha mindig ezt csináltad volna". Attól fogva megbecsülték. Kitanulta a mesterség csínját-bínját. Jól keresett. Aztán odahagyta a nevelőjét, elszegődött a Schwimmerhez. Első segéd lett nála. Amikor az első intarziás szekretert leszállították a bárónak, a nagyúr kezet fogott vele. Schwimmer külön pénzzel is jutalmazta.

Társa fölhajtja a fröccs maradékát, és valamit szól hozzá. De ő most nincs jelen. Gondolatai a múltban bóklásznak. Mennyi bútor került ki a keze közül! Beteríthetné velük a várost. Mégsem vitte semmire. Sokáig ábrándozott azon, hogy saját műhelyt nyit, nem lesz más szolgája. De a műhelyhez pénz kellett volna, pénze meg nem volt. Amit keresett, fölélték. Szeme az asztallapot vizslatja. Újra végigsimítja a felületét. „Igen, jóféle borovi" – mondja, aztán elhallgat.

Csatár Imre

Britannica Hungarica

A világ egyetlen igazi nemzetközi lexikonját – 130 ország 4000 tudósának összecsiszolt munkáját – bőséges magyar kiegészítések gazdagítják. A 18 kötetes enciklopédia (1995-ben a magyar könyvtárosok szavazatai alapján) az év szakmai nívódíjas könyve címet is elnyerte már. 1998 áprilisában a 10. kötet, szeptemberben a 11., decemberre pedig már a 12. kötet megjelenése várható. A sorozat az ezredfordulóra ér véget. A mintegy 80 000 szócikket 20 000 fotó, térkép, ábra illusztrálja. Külleme (zöld bőrkötés, arany élmetszés, nagyformátumú, végig négyszínnyomásos, közel 800 oldal) méltó a nemes tartalomhoz.

„A teljes univerzumra ablakot nyitó alapossága tekintetében a Britannica Hungarica magasan kiemelkedik a század lexikonai közül." (VALÓSÁG)

„A címszavak nem a szokványos, szárazlexikonstílusban íródtak. A szöveg olvasmányos, színes eleven és szinte naprakész." (KRITIKA)

„Magyarországon 150 éve nem jelent meg ilyen nemzetközi lexikonsorozat" (KÖZNEVELÉS)

„A tudás ajándéka" (MAGYAR NEMZET)

„Az egyetemes kultúrtörténet egyik legeslegjobb, maradandó, ám csöppet sem avitt ismerettára" (PEDAGÓGUSOK LAPJA)

„Végre olvasható lexikon kerül a kezünkbe" (MAI NAP)

„A Britannica hű önmagához, a véleményformáló cikkalkotáshoz" (NÉPSZABADSÁG)

„Hallatlanul gazdag és kitűnően szerkesztett ismeretanyag. Egész szellemi életünk eseménye." (SZABAD FÖLD)

Kérjük, hogy tájékoztatásért hívja közvetlenül a kiadót:
Magyar Világ Kiadó 1137 Budapest, Szent István krt. 22.
Telefon: 340 - 4376, 329 - 2948 Fax: 340 - 4376

A tábornok és Hajnalcsillag

Angliai séták a negyvennyolcas nemzedék nyomában

A nagy darab, vörös ember figyelmesen betűzi a számára ismeretlen neveket, majd eltűnik az iroda mélyén, mutatókönyvektől roskadozó polcok rengetegében. Hamarosan lepedőnyi térképszelvényen araszol az ujja az egykori negyvennyolcas magyar emigráció első angliai halottjának sírhelyéhez. „Január 11-én, délután három órakor kísértük *br. Kemény* Farkas honvédezredest a Kensal Green sírkertbe, egyórányira Londontól nyugatra – tartozik ugyanehhez a földdarabhoz a végső búcsú perceit idéző fejezet a jó barát, *Rónay* Jácint naplójából. – A gyászolók hosszú sorában Európa csaknem minden népét képviselték a hontalanok: ott volt *Mazzini*, Louis *Blanc*, *Ledru-Rollin*, *Kinkel*, *Ruge*, *Herzen*, *Worcell*... Az egyházi szertartás után, hazámfiai megbízásából halotti beszédet tartottam magyar és angol nyelven. – Az utolsó hant legördült, távozánk némán és szomorúan..."

A jeles bencés paptanár és száműzött szabadságharcos a sír számát is feljegyezte, amelyhez a temetőhivatal titkára társította a parcelláét. De azonosítható-e ma már pontosan Bem tábornok egykori vitéz katonájának nyugvóhelye? Az esély mindenesetre megvan rá, hiszen rátemetés nem történt, a földsáv ma is „Kamenay" néven szerepel a nyilvántartásban. A temetőnek ez a része egyébként jelenleg meglepően elhanyagolt. Embermagas gazban dülöngélnek az oszlopok, hanyatlanak el a márványtáblák, rejtőzködnek a szarkofágok, miközben a fal túloldalán hatalmas gáztartályok rozsdás tornyai álldogálnak, jelezve, hogy az iparváros régen körülölelte már a viktoriánus enyészet zöld szigetét. A sematikus szelvényrajznak a helyszínre alkalmazása időigényes feladat, míg végre az egyik sírszám és a rajta lévő név egyértelmű azonosítása megadja a biztos kiindulási pontot az ezredes hantjának eléréséhez. A két szélső szomszéd – balról *Sinclair*, jobbról *Somerwail* – ma is álló kövei zárják közre azt a három sírhelyet, melyek közül a középső mélyén bizonyára ma is ott pihennek a vitéz báró csontjai. De fölötte zsebkéssel alig irtható a bozót, csupán egy ledőlt kőlap (alighanem a közvetlen bal szomszédé) sarkát sikerült kiszabadítani a gyomgyökerek szövevényéből...

Több szerencsével jár a kutató a tölgyek alatt, a borostyánszőnyeggel elborított hantok közepén, ahol romantikus festészetünk egyik Londonban nagy hírre jutott mesterének fejéhez állítottak egykor emlékkövet. *Brocky* Károly maga nem volt a forradalom menekültje, de szoros barátságba került a száműzöttek londoni köreivel *Szemere* Bertalantól *Perczel* Móron át *Kossuth* Lajosig. *Lyka* Károlytól tudjuk, hogy nemcsak *Mészáros* Lázár és *Kmety* György tábornokok portréit festette meg (ma a Magyar Nemzeti Múzeum történelmi képcsarnokának büszkeségei), hanem éppen ekkoriban egy – az osztrák abszolutizmus politikai kritikájaként is felfogható témájú – történelmi képen dolgozott: II. Endre átadja alattvalóinak az aranybullát... Halálos ágyán Rónay Jácint baráti vigasztalása erősítette a lelkét, miközben anyagi viszonyait más ismerősei rendezték. „Volt (ugyanis) hazánkfiának két meghitt angol barátja is – jellemzi őket a hazai pszichológiatudomány úttörői közé tartozó Rónay akadémikus –, megkérgesedett üzletemberek, kik mindenben csak saját érdekeiket keresték: *Colnaghi*, a legtekintélyesebb képárus Londonban, és ennek sógora, *Pontet*, szivarárus; az első már évek óta műveit kezelte, a másik anyagi

Samuel Baker és felesége, Sass Flóra

viszonyait; mert Brocky amily kitűnő művész volt, oly keveset értett a gyakorlati élethez; ő csak művészetének élt, s művei érvényesítésében Colnaghi, a háztartásban pedig Pontet tanácsait követé. – E két jó barát, tán attól tartva, hogy Brocky vagyona, vagy annak kezelése ki fog kezökből siklani, nem kímélték a beteget, figyelmeztették veszélyes állapotára, sürgették a végrendeletet..."

Rónay nem vehette rossz néven Mr. Pontet tömeggondoktól, hogy a halott végakaratának teljesítése előtt tájékozódni kívánt, és „nem kis bajjal, mert csak angolul beszélt, Magyarországra utazott, (...) hogy saját két szemével meggyőződjék: van-e Pesten múzeum? Eperjesen tanoda? s ha az a temesvári hölgy valóban létezik-e?" Azt sem kifogásolhatta, hogy „hazánkfia festményeit, rajzait egyenként olyan árakon érvényesítették, minőket a szegény művész életében nem ismert." Ám azon joggal háborodott fel, hogy e „derék üzletemberek (...) tekintet nélkül a boldogult jó hírére, nevére, minden foszlányt áruba bocsátottak, oly rajztanulmányokat és kísérleteket is, melyeket a művész nem szánt soha a közönség szemének (...) Általában a művészek közt nagy volt emiatt az ingerültség, de a szívtelen elforgácsolásnak nem állhatta útját senki; – Pontet and Comp. teljes hatalommal kezelték Brocky élete szerzeményeit – s beszámítottak egymásnak."

A keserű szavakhoz adalék, hogy maga a sír is Mr. Pontet nevén szerepel a nyilvántartásban – nyilván ő vette meg a sírhelyet, de a fentiek alapján persze sejthető, kinek a pénzén. Amikor sikerül levagdalni a hantról a haragoszöld borostánytakarót, a századelőn még jól olvasható feliratból alig látszik itt-ott a betűk nyoma. A körberajzolt kereszt alatt egyedül a „Charles Brocky" név betűzhető ki a hófehér mészkőlap homlokán...

A harmadik kérdésre azonban Mr. Burkett, a temetőiroda szolgálatkész vezetője csak a fejét rázza, és pergő nyelven magyarázza: nem, itt valami tévedés van, Kmety György tábornokról semmi hír a megadott halálozási időpont tájékán, így aligha nyugszik a Kensal Green temetőben. A válasz nem újdonság: Kossuth halála centenáriumának évében egy magyar televíziós forgatócsoport is ugyanígy hiába kereste a honvéd hadsereg hősének, a krími háború dicsőséges Ismail pasájának síremlékét. Pedig Rónay Jácint a maga fogalmazta sírfeliratot is a naplójába másolta, amiként annak hírét is, hogy a török szultáni kormány komoly megtiszteltetésként vállalta a méltó emlékmű elkészíttetését... Hol lehet hát a hiba? a történész mindesetre megszokta, hogy soha nem szabad feladni, és más irányból, járatlan úton, addig nem használt szempontok szerint kell újra és újra nekigyürkőzni a problémának, míg talán valami eredmény mutatkozik. A British Library hírlapolvasójában tehát megkezdődik a vadászat, és a temetői hivatal titkára néhány nap múlva kézhez kapja a Times példányainak sok száz apróhirdetéséből szerencsés kézzel kihalászott korabeli híradásokat.

Pár hét múlva már ismerősen olvad össze az ipari üzemek tá-

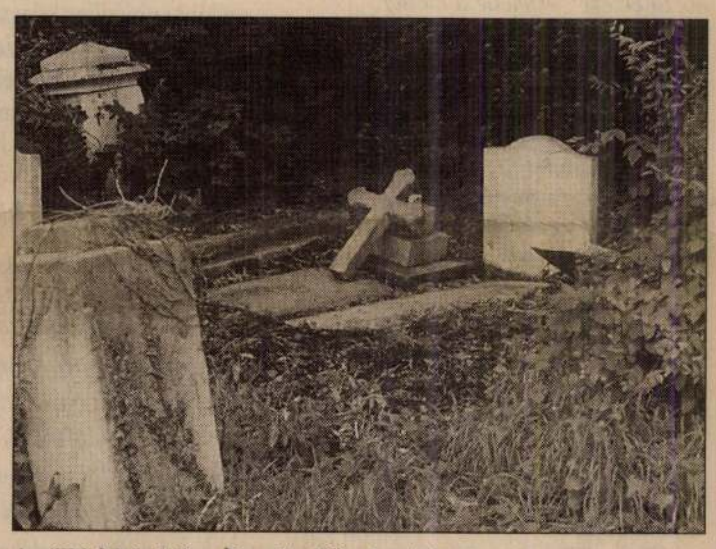

Az álló fehér kőlap Brocky Károly sírja

voli dohogása a madarak csicsergésével a londoni nyár éles, eső utáni napfényétől ragyogó sírkertben. A középső, hatalmas mező füvének magassága még mindig állja a versenyt az afrikai szavannával, de Kemény Farkas báró sírhelyén megrendelésre nyírott, tágas tisztás várja a látogatót: immár egész felületével látszik a ledőlt kőlap, és mellette kiszabadult a gyomtengerből az a bokor is, amely ma az ezredes természettől odaplántált fejfája. Brocky mester síremlékét is tisztességgel körbepucolták a temető munkatársai, így most egy ideig legalább a virág odafér e két hantra, ha netán felkeresné őket valamelyik arra járó hazánkfia. Még jobb lenne persze, ha helyben lakó honfitársaink mostantól kezdve folyamatos gondozásba vennék ezeket a sírokat. Hiszen *Mészáros* Lázár tábornoknak, az első felelős magyar kormány hadügyminiszterének Titleyben, a walesi határ közelében őrzött sírkövét is újrafaragtatták az angliai magyarok, majd miután a koporsó a hamvakkal hazatért, szép emléktáblát állítottak a helyére. Kemény ezredes síremlékét is rekonstruálni lehetne Rónay pontos leírása alapján, Brockyét pedig csak fel kellene újítani. És lennének immár olyan emlékhelyek Londonban is, ahol a szigetország magyarsága a nemzeti ünnepeken összegyűlhet, és elhelyezheti az emlékezés koszorúját...

De a sors kegyesebb, mint gondolnánk. A londoni magyaroknak már most van olyan emlékhelyük, amely a legmesszebbmenőkig alkalmas e célokra. A titkár ugyanis, miután örömmel hallja, hogy a megrendelő elégedett a szép kertészeti munkával, széles mosollyal jelenti be a meglepetést: mégis megvan Kmety tábornok sírhelye! A megjelölt parcella felkeresésének sebessége ez esetben talán nem egészen illik a hely szelleméhez, de a pillanat a maga nemében rendkívüli: jó évszázada meglehet már, hogy a magyar történelmi emlékezetből kihullott Kmety tábornok sírjának emléke. Még a Kossuth-emigráció angliai történetének legnevesebb helyszíni kutatója, a csodálatos gyűjteményét a londoni egyetem illetékes intézetére örökítő *Iványi-Grünwald* Béla sem találta meg. És most... és most ott áll rendületlenül a kétembernyi magasságú, vörös márvány obeliszk, az aberdeeni A. *MacDonald* munkája, a temető egyik legszebb pontján, tágas előtérrel, és rajta magyarul, angolul és latinul a szöveg: „E síremléket Kmety György tábornoknak, keleti czímen Ismail pasának, fényes érdemei elismeréseül ő felsége a török császár emeltette. A török birodalom Kars vára vitéz védőjét, Magyarország az 1848–1849 harcz egyik jeles vezérét és ősi alkotmánya hű bajnokát gyászolja. Született Felsőpokorágyon, Gömör megyében május 24. 1813, meghalt Londonban április 25. 1865."

Vannak persze ismert honvéd sírok is Nagy-Britanniában. Pár esztendeje az Élet és Tudomány egy olvasói levélben közölte, hogy a gyönyörű dél-angliai üdülőhely, Bournemouth temetőjében hol is áll pontosan, és mi a felirata annak az emléknek, amely alatt *Duka* Tivadar, *Görgey* tábornok egykori parancsőrtisztje, a brit kelet-indiai hadsereg későbbi orvosa, *Kőrösi Csoma* Sándor életének és munkásságának első kutatója nyugszik. Az oszlopokkal díszes márványlap most is remek állapotban van, de a föld már horpad előtte, így hamarosan úgy járhat majd, mint kettővel odébb unokájának kőkeresztje, amely a saját sírjába készül belebukni, annyira előrebillent már. Azután *Ráday* Mihálynak, a hazai és a külföldi '48-as emlékhelyekről immár kilencedik éve beszámoló tévéfilmsorozat készítőjének archívumát is értesítette egyik nézője, hogy Skóciában szintén érdemes körülnézni. És valóban, Edinburgh több mint tucatnyi szebbnél szebb sírkertjének egyik legpompásabbika, a Grange Cemetery egy honvéd százados, *Szabó* Iván neogótikus síroszlopát őrzi. A Marosvásárhelyen, 1822-ben született fiatalember az emigrációban fényképész lett, és – jelen ismereteink szerint – Stockholmból költözött a skót fővárosba, ahol azonban csupán két esztendeig, 1858-ban bekövetkezett haláláig gyakorolta a „calotypia" művészetét. Életútjáról a síremléken nemcsak angol, hanem latin nyelvű feliratok vallanak, a talapzaton pedig a Szózat két kezdő sora jelzi, hová húzta a hontalan szívét a legreménytelenebb szerelem.

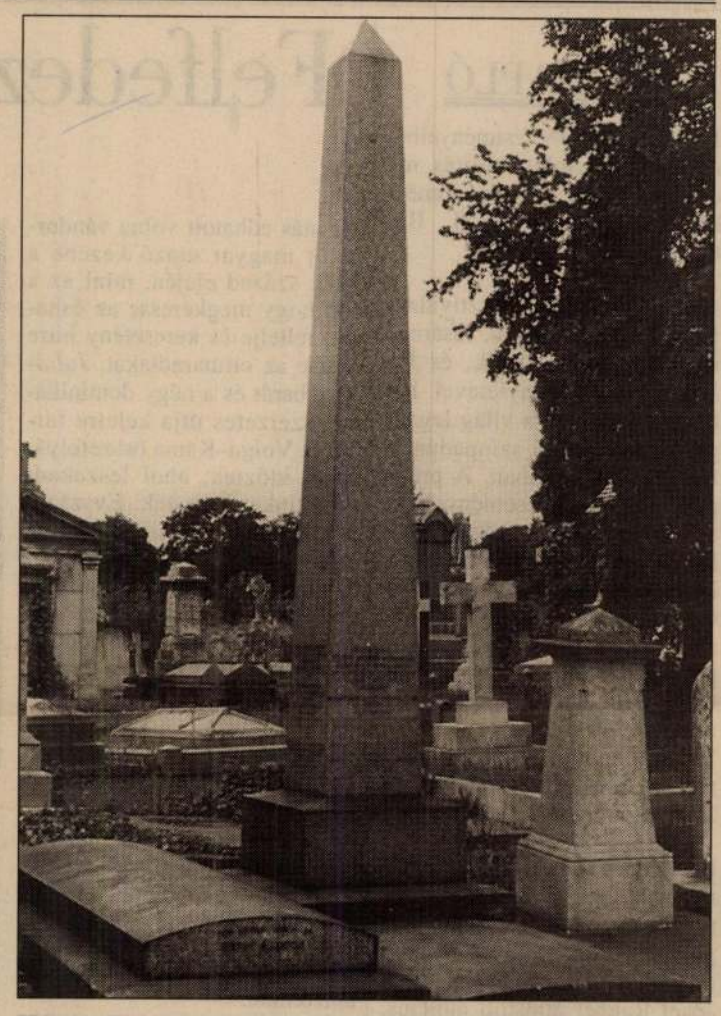

Kmety György tábornok obeliszkje a londoni Kensal Green temetőben

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Flóra asszony és Sir Samuel otthona Angliában

De a legkülönösebb történet csodás dél-angliai tájra vezeti az érdeklődőt. Az elvaduló, hatalmas kertben, az óriásfákkal szegett tisztásokon buldózerek nyoma; talán újabb házhelyeket ad el belőle a távoli városban élő tulajdonos. A ház üres, és mindenfelé egy kollégium kiköltözésének szemetes jelei: dobozok, műanyag hordók, göngyölegek maradványai, a kocsiút mentén bútordarabok és egy itthagyott, öreg televízió. Ez ma Sandford Orleigh, a korai viktoriánus kor romantikus vidéki lakóházépítészetének egyik remek példánya Newton Abbot közelében. A lassan leereszkedő félhomályban azután életre kel a ház: az erkélyen újra ott áll Sir Samuel *White Baker*, az Albert N'yanza felfedezője, a Fehér-Nílus forrásának kutatója, puskájának csövét markolva, amellyel egzotikus állatokra vadászott, és tűzpárbajt vívott a rabszolgakereskedők karavánjaival. Egyszerre gyarapította a földrajztudományt és Anglia világhatalmát, ám ha gyarmatosító volt is, már abból a fajtából, amely a nyugati civilizáció terjesztése során betartja a polgári humánum követelményeit. Mi több, épp a rabszolgavadászok üldözésére különös oka is volt Baker „pasának"... Sudár, mézszőke hajfonatokkal ékes asszony simul a nagy utazó oldalához. Életének párja, igazi társa a tudományos munkában csakúgy, mint az expedíciós mindennapokban – így mutatta be őt a Királyi Földrajzi Társaság közönségének. Világbíró, hatalmas szerelem volt az övék, amelynek megadatott a békés alkony is Devonshire e szelíd szépségű tájain.

A gyönyörű asszony, *Sass* Flóra kétségkívül a negyvennyolcas emigráció tagja – noha hétéves korában kényszerült elhagyni a magyar hazát. Szüleit 1849. január 8-án mészárolták le a Nagyenyedet megtámadó román felkelők, majd a harcok végén a kislány örmény nevelőszüleivel, a *Finian* családdal a viddini menekültek táborába került. Az ezt követő életszakasz az angol életrajzokból hiányzik: rabszolgakereskedők rabolták el és nevelték tíz esztendőn át nagyúri háremek számára, mígnem közbeszólt a sors. Baker, aki ekkoriban az épülő dobrudzsai vasútnál mérnökösködött, és ceyloni maharadzsa barátjával vadászgatva kereste az első felesége halála miatti bánatra a feledést, egy balkáni kisváros rabszolgapiacán pillantotta meg először az akkor már tizenhét esztendős, sugárzó szépségű fiatal lányt. Megszerette, megvásárolta, egy év múlva, 1860-ban feleségül vette, tökéletes úrinővé nevelte – és az asszony valódi társává vált felfedezőmunkájának is. Anne Baker a dédanyjáról szóló, 1972-ben megjelent könyvének azt adta címül, ahogyan a ladyt a rajongó bennszülöttek elnevezték: „Myadue", Hajnalcsillag...

Baker 1893-ban hagyta el a földi gondokat, Flóra asszony 1916-ban költözött utána. A hamvaikat tartalmazó szarkofágot a férfi családjának szűkebb hazájában, Grimley-ben, egy Worcester környéki apró falucska templomkertjében állították fel. Egyszer talán egy tábla arra is figyelmezteti majd az erre vetődő idegent, hogy férje oldalán, hatalmas tujafa sátra alatt egy rendkívüli sorsú magyar asszony alussza az örök álmot...

Csorba László

(A magyar kultúra külhoni műhelyei a harmadik évezredben címmel vasárnap délelőtt fél tízkor háromnapos tanácskozás kezdődik Budapesten, az Államigazgatási Főiskolán és a Magyarok Házában. A tanácskozás központi témája az 1848–49-es szabadságharc határainkon túli megítélése.)

~~Bíró Lajos~~
Brocky Károly
Csók István

Tamás E.:

»FIGYELŐ«
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299-632.

Lap: Hir
1949 FEB. 24.
Megjelent:

Mult századi festészetünk, a „Nyolcak" és a forradalom festői

A *Fővárosi Képtár* a Nemzeti Szalonban a XIX. század festészetét mutatja be a Szovjet Kultúra Hónapja alkalmából, *Pogány Ö. Gábor* főigazgató rendezésében. Tárgyilagosan bírálva el a kor festőinek életművét, a rendezés több képpel jellemzi azokat, akik alkotásaikkal festészetünk fejlődésére hatottak, *Kupeczkytől* és *Mányokitól*, a nagybányai festőkig, *Barabás Miklós* (Bittóné arcképe, Gyöngyvirágszedő leány), *Munkácsy Mihály* (Vajköpülő, Erdő belseje), *Szinyei-Merse Pál* (Majális, Őszi táj, A hinta, stb.), *Paál László*, *Mészöly Géza*, *Thorma János*, *Ferenczy Károly*, *Iványi-Grünwald*, *Csók István* (Műteremsarok), *Rippl-Rónai József*, *Réti István*, *Vaszary János* (Szolgalegény), ezek az úttörő-jelző nevek, akiknek művészetét több remekük jellemzi. Igazságot szolgáltat a kiállítás az utóbb méltatlanul mellőzött, vagy már-már feledésbe fátyolozott nagy művészeknek, mint *Hollósy Simon*, akit több ritkán látható finomhatású képe mutat be. *Bihari Sándor*, *Gyárfás Jenő* (Kocsmárosné), *Székely Bertalan* (Önarckép, Karlovzsky-portré, stb.). A hazai festészet fejlődésének szempontjából kisebb jelentőségű, de műveiknek főleg mesterségbeli fejlettségét tekintve, mégis figyelmet érdemlő művészeket (*Zichy Mihály*, *Lotz Károly*, *Benczur Gyula*) egy-egy egyénibb festményük képviseli. A régebbiek közül *Borsos*, *Brocky*, *Markó* képei mellett itt leljük *Orlay-Petrics Soma* (*Anyám*) és a kevésbbé ismert *Nákó Berta* (Cigányleány) és *Libay* (Felusi udvar) egy-egy képét. Az öt terem minden műtörténeti fontosságú törekvésében, nagyvonalúan és jellemzően, szemlélteti a mult század magyar festészetét.

*

A *Nyolcak* művészcsoportját látjuk viszont a Dési—Huber Kör (Semmelweis-utca 2.) „1919-es forradalom — képzőművészet" c. kiállításán, amely mintegy századeleji folytatása a Nemzeti Szalonban látható naturalista és impresszionista festői mozgalmak képgyüjteményének. Az újító szellem erőfeszítései nemcsak *Ady Endre* költészetében és a lapok, folyóiratok verseiben, prózai írásaiban nyilvánosságot meg, hanem a képzőművészetben is. A *Nyolcak* posztimpresszionista csoportja — hét festő és egy szobrász — a maga idején nemcsak merésznek, de hökkentőnek is tűnik fel eredeti törekvéseivel. Ma könnyen lemérhetjük, mily mesterségbeli fejlettséggel, festőkultúrával léptek fel 1911-ben, színválasztásban, képszerkesztésben, világítási hatásban és valóhű ábrázolásban egyaránt bátor lendületű műveikkel. Több-kevesebb festmény idézi fel *Kernstock Károly* (Tájkép, Freskóterv), *Márffy Ödön* (Tájkép, Fekvő akt), *Kmetty János* (Önarcképek), *Czobel Béla* (Csendélet), *Berény Róbert* (Weiner Leó arcképe, Csendélet), *Tihanyi Lajos* (Munkáscsalád, Önarckép, stb.), *Pór Bertalan* (Önarckép, Portré), *Cigány Dezső* (Adyarckép), *Vedres Márk* (arcmás-plakettek) művészetét. Itt látjuk *Perlrott-Csaba Vilmos*, a grafikában gazdagon képviselt *Uitz Béla*, *Nagy-Balogh János*, *Derkovics Gyula*, *Nemes-Lampérth József*, *Dienes-Rudolf* alkotásait, *Korb Erzsébet* és mások rajzait. Hét falragasz *Biró Mihály*, *Berény*, *Pór*, *Uitz* plakátrajzoló művészetében az 1919-es forradalom mozzanatait eleveníti fel. *Beck Ö. Fülöp*, *Medgyessy Ferenc*, *Ferenczy Béni*, *Szőnyi Szilárd* és mások érmei egészítik ki tíz esztendő (1910—1920) forradalmi szellemű művészetének e szinte zsúfolt összefoglalását.

Tamás Ernő

DOROTTYA-UTCAI FIÓKPÉNZTÁR. V., DOROTTYA-UTCA 8.

Ezennel igazolják, hogy

Fizet ... le pénztárunknál, mely

K

496—692.

Gyümölcsös kétszobás, összkomfortos, 250 öl gyümölcsön elfoglalható 30.000. Kelenföldön, villával Szép kettőszobás, veranda, 236 öl gyümölcsön, beköltözhető. 2 Baross Gábor-telepen háromszobás, hallos, vízvezetékes, 900 öl gyümölcsös, beköltözhető, áron alul, zsavölgyben 150 termő gyümölcsön 20.000. Práter-utcai háromszobás, komfortos, öröklakás beköltözhető 12.000. Körtéren háromszobás hallos tőszobás Bakonyi, Irinyi nos-utca 14. Tel 489—301.

Felsőgödön 300 bekeritett gyümölcsös weekend h kuttal 3500. Lig

Nagyon szép te Stefánia-uti Vi ronynál olcsón, sik Horváth-ker nagyon olcsón. 2 lóban, Bonyhádi- bekeritett gyü csössel nyolcezer Faragó iroda, S utca tizenhat. 258. délben.

Sósfürdőnél kettő bás, összkomfor 250 öl gyümöl 30.000. Kelenfö kettőszobás, vera 236 öl gyümöl beköltözhető. 2 Baross Gábor-tel háromszobás, ha vízvezetékes, 900 gyümölcsös, bekö hető áron alul, zsavölgyben 150 termő gyümö 20.000. Práter-utc háromszobás, komfortos ör kás beköltöz 12.000. Körtéren tőszobás hallos Bakonyi, Irinyi nos-utca 14. Tel 489—301.

gyönyörű valódi 2500. ster márpianinók ón, elő- is! Rákózongora-

nokat, noniumot kiárujegyzék. oniumos. 61169

Förster, ák, piaválaszi gyárttól. Febet-kör- 94997

zongora Rádayzongora, bécsi, forint; páncélorinttól, ongorák, ele, elkóczi-ut I. 11. 54860

zongora, gramoMargitus Illés 11-a.

és pianál fizessel is György

főfelügyelő nyomozó irodája közismert detektivi szaktudással nyomoz, megfigyel. IV. Váci-utca 41. Telefon 189—681. 61291

Dr. Békesy Tibor nyug. rendőralezredes magánnyomozó irodája Erzsébet-krt 17. Telefon: 222—802.

Dr. Gál ny. rendőrfelügyelő megbizhatóan nyomoz, megfigyel, informált. Kossuth Lajos-utca 4 Telefon: 188—035.

Janda dr magánnyomozónál üzemi, házassági figyelés, információ 123—999. Teréz-körut harmincnégy. 61293

Egyéb vállalk.

Masszázs szakképzettséggel. Vorosilov-ut 71. fszt. 2. T. 297—445.

...ion: 188-296, 188-307
FÜLES
Brocky Károly
1968 MÁJ 30
1021

1

2

3

4

MAGYAR MESTEREK

A magyar képzőművészet hét mesterének portréját láthatja itt az olvasó,

1. Pollack Mihály (1773—1855). **Melyik a magyar klasszicista építészet vezéralakjának legismertebb műve?**

2. Szerelmey Miklós (1803—1875). Az első magyar nyelvű politikai élclap alapítója. **Mi volt a lap címe?**

3. Ifj. Zitterbart Mátyás (1803—1867). Nevéhez fővárosunk két elsőrendű klasszicista műemléke fűződik. **Melyik kettő?**

4. Brocky Károly (1807—1855). **Hol élt élete utolsó évtizedeiben?**

5. Marastoni Jakab (1804—1860). **Minek volt az alapítója?**

6. Hild József (1789—1867). **Melyik fürdőt építette Budán?**

7. Barabás Miklós (1810—1898). **Melyek a fő művei?**

5

6

7

Ha a Füles szó magánhangzóit felcseréljük más hangzókkal, hat olyan szót kapunk, amelyeket ezen az oldalon illusztráltunk. Melyek ezek?

M.D.K.

Brocky Károly festő

18o7-1855

Női arckép, repr.

258.1.

Szépmüvészeti Muzeum 19o6-1956, Bp. 1956. 2o6. kép

M.D.K.

Brocky Károly festő

1808-1855

Nyugvó Psyche, repr.

Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956. Bp. 1956. 230.kép

259.1.

Brocky Károly (1807 - 1855)

Bejárta a külföldi múzeumokat. Angliában az udvari körök arcképfestője lett. Antik témákat is festett (Ámor és Psyché).

Kovács Irén, Sz.: Ki ez? Művészettörténeti társasjáték. Kártyaszövegek: Kontha Sándor. Bp. 1960. 2. kiad. 100 t. 1 mell. 23 l. /Homo ludens 2./

87 t.

Brocky Károly

Vénusz és Ámor. (repr.)

Kovács Irén, Sz.: Ki ez? Művészettörténeti társasjáték. Kártyaszövegek: Kontha Sándor. Bp. 1969. 2. kiad. loo t. 1 mell. 23 l. /Homo ludens 2./

87.t.

MDK

Brocky Károly

Szeret engem, festm. repr.

Medgyaszay Kornélia," "

M. Biedermeier kiáll. Mücs. 1937. nov.

MDK

Brocky Károly

Olvasó nő, festm.

Két kislány "

Kislány kutyával, "

M. Biedermeier Kiáll. Műcs. 1937. nov.

14 l.

MDK

Brocky Károly

Tschida Jozefin. festm.

Balkonon könyöklő fiu, "

Kisleány arcképe, "

M. Biedermeier Kiáll. Műcs. 1937. nov.

14 l.

MDK

Brocky Károly

~~xxxxxxxxxxxx~~

Gyermekével játszó anya, festm.

Virágot öntöző leány, "

Virágot tartó leány, "

M. Biedermeier Kiáll. Mücs. 1937. nov.

~~xxxxxx~~ 13 l. 14 l.

MDK

Brocky Károly

Medgyaszay István és neje

M. Biedermeier Kiáll. Mücs. 1937. nov.
19 l.

MDK

Brocky Károly

A festő, of.

Férfiarckép, "

M. Biedermeier kiáll. Műcs. 1937. nov.

23 l.

MDK

Brocky Károly

Olvasó nő

Nő az ablakban

Fiuarckép

M. Biedermeier Kiáll. Műcs. 1937. nov.
19 l.

MDK

Brocky Károly

Férfiarckép, ~~xxxxxx~~ of.

Vörösruhás férfi, "

Női arckép, "

M. Biedermeier kiáll. Műcs. 1937. nov.

23 l.

MDK

Brocky Károly

Női mellkép, festm.

Vénus és Ámor, "

M. Biedermeier Kiáll. Mücs. 1937. nov.
31 l.

racsádról hozták. Négy faoszlop tartja,

rok. Bp. 1935, 144 l/

MDK

Brocky Károly

Szeret engem..., **festm.**

Nő mellképe, **"**

M. Biedermeier Kiáll. Mücs. 1937. nov. 31 l.

ádban.

emlékei. Bp. 1906, 753 l/

MDK

Brocky Károly

Wilkinson Róza, **festm.**

Ámor és Psyhe, **"**

M. Biedermeier Kiáll. Műcs. 1937. nov. 31 l.

es, L alaku, 8 + kapu + 7 tengellyel,
és Lőcsei-családé, ma Járási Tanácsház.

MDK

Brocky Károly

Női arckép, **festm.**

Feketeruhás nő, **"**

M. Biedermeier Kiáll. Műcs. 1937. nov. 31 l.

es, 5 + kapu + 4 tengellyel, 1800
ei-családé, ma Községi Tanácsház.

Brocky Károly

Női arckép,	festm.
Medgyasszay Kornélia,	"
Anya és gyermeke,	"

M. Biedermeier Kiáll. Mücs. 1937. nov.
31 l.

tti toronnyal, félköríves szentéllyel.
ad. Épült 1812-ben.

1900, 481 — Gerevich József, 1955/

MDK

Brocky Károly

Tanulmányfej, festm.

Mithologiai jelenet, "

M. Biedermeier Kiáll. Műcs. 1937. nov.
31 l.

nnyal, támpilléres hajóval és egyenes-
aszos hajó. Épült 1807-1813 közt.

MDK

Brocky Károly

Leányka képe, festm.

A szegénység, "

M. Biedermeier Kiáll. Mücs. 1937. nov. 31 l.

Nyiradony (Hajdu)

R.k. templom, homlokzat előt
Egyboltszakaszos hajó. Épült

(Grabolcs vármegye. MVéi V. Bp. e

Brocky Károly

Nyugvó Psyhe,	festm.
Pihenő nő,	"
Ébredés,	"

M. Biedermeier Kiáll. Mücs. 1937. nov. 31 l.

ti toronnyal, félkörívés szentéllyel.
1799-ben. Tornya 1909-ből.

(v. 1900, 481 – Kempelen Gyula, 1955)

Brocki Károly emlékezete
/1807-1855/
Ujságcikk A.T. jelzéssel és
képreprodukcióval.

Népszabadság 1957. 119.sz.V.22.
4. lap

Brocky Károly, festő MDk.

A bajai Türr István Múzeumban állandó kiállítás nyílt a XIX–XX. n.-i képzőművészeti gűjteménybűl.

Brockytól portré [portrék] található a gűjteményben.

–: Megnyílt a bajai állandó képtár

Népszabadság, Bp. 1959. ápr. 24. 9. l

Brochy Károly festő. MDK

Neve megemlítve.

Kelle Sándor: „A művészi grafika"

Dunántúli Napló 1954. XI évf. szept. 11.4.1.

Brockykároly
festő

M.D.4.

Méltatás.

Pogány Ö. Gábor: Magyar kiállítás a genfi Musée Rath-ban.
Művészet, 1961. április – 21 kép.

M.D.K.

Brocky Károly, festő

Kisfaludy „vészei"-vel összehasonlítva és mesterszebeli fölényével kapcsolatban
emlités történik róla

Bényi László: XIX. századi magyar festészet kiállitása a Magyar Nemzeti Galériában,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 94. old.

M.D.K.

Brocky Károly, festő

Klapka c. festményét hiányolja

Bényi László: XIX. századi magyar festészet kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 96.old.

MDK

Brocky Károly, Temesvár

Gundel-díj.

1826. 1. díj.

Bécsi képzőm. akad. magyar ösztönd. névsora.
Fleischer Bécs, 100. 1.

Bernáth

A hatvanadi
1956 októberében a

MDK

Brocky Károly, Temesvár

Gundel-dij.

1827. 2.dij.

Bécsi képzőm. akad. magyar ösztönd. névsora.
Fleischer Bécs, 100. l.

Aurél.

k életévét betöltött Bernáth Aurél
budapesti Ernst Muzeum termeit ké-

M.D.K.

Brocky

Alkotásaival szeepel a Dési Huber-Kör által, a Fővárosi Képtárban rendezett kiállitáson. Berend Ilona: "A magyar grafika loo éve" cim mel ir a centenáris ünnepségek alkalmával rendezett tárlatról.

"Szinház Szeme Füle" c. rovat.
Szinház, Bp. 1948. jan. 6-12. IV. évf.
2. sz.

Brocky Károly festő M.D.K.

Vizfeestményeiben szerpelő téma olasz parsztnők
népi viseletben

Bodnár Éva: Néhány reformkori uj szerzeményünk. 174.:
A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI III. Bp. 1961.

Brocky Károly M.N.K.

Müve a kiállitáson

Bényi László: XIX. századi magyar festészet kiállitása a Magyar Nemzeti Galériában 184.l.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI II. Bp. 1960.

Brocky Károly

A kaneai menyegző, o.

Szépolv. Guz. háborus veszteségeinek jegyzéke.

Gp.1952.

MDK

Broczky Károly, Jestő

Jelenleg 10 műve van kiállítva.

Rózsa Gyula: A tízéves Nemzeti Galéria 8

Népszabadság, Bp. 1967. szep. 17.

Brocky Károly
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉSZAK-MAGYAR-
ORSZÁG

1967 MÁJ 21.

1021

A nap kelte 3.59, nyugta 19.23 órakor.
A hold kelte 17.55, nyugta 3.01 órakor.
Névnap: Júlia.

160 éve, 1807. május 22-én születeti Brocky Károly, a 19. század első felének — Markó Károly mellett — legkiemelkedőbb magyar festője. Küzdelmes és hányatott ifjúságában dolgozott fodrászműhelyben, kóborolt vándorszínészekkel, volt pincér, s csak később kezdett festeni. Rokoni támogatással, nagy nélkülözések között tanult a bécsi akadémián, majd Olaszországban és Párizsban. 31 éves korától Londonban telepedett le, ahol rövidesen keresett és megbecsült művész lett. Brocky Károly a művészettörténet elsőrendű portréfestőt tartja számon, de aktképei, történelmi és mitológiai kompozíciói is a jelentékeny művészek sorába emelik. Érzékien meleg színpompával alkotott képeit megkapó valóságérzés és a romantikától való idegenkedés jellemzik. Képei egy részét Magyarországra hagyományozta.

ha nen

MÁR SOROL A KUKORICA A SERÉNYFALVI HATÁ
A SZOCIALISTA BRIGÁD CÍMÉRT – HARC

A serényfalvi Új Barázda Termelőszövetkezet tagsága jól kihasználta a kedvező tavaszi napokat. Az aranyat érő néhány napos májusi eső már a megkapált répaföldre, a kiegyeselt máktáblára hullt.

kező évben, az új mechanizmus bevezetése után.

— Melléküzemre nem gondolhatunk — mondja az elnök — hiszen ahhoz szakemberek kellenek, s nőkkel az

Brocky Károly
1807 - 1855

"Venusz és Ámor" /repr/

M.Kiss Pál: Mithológiai ábrázolások
Rajztanitás 1964. II 17.1.

Brocky Károly, festő

Magyar származású festőművész. Külföldön dolgozott.
Lx 160.o.

Rózsa György: Alauda Keresztély lőcsei festő. 159.o.

Folia Archaeologica. XV. 1963. Bpest. Képzőmüv. Alap Kiadóvéáll. Bp.

Brocky Károly

Vénus és Ámor. (repr.)

Balogh András: A képzőművészeti gicces. Ill. Artner Tivadar. Bp. 1964. 131 l. /Gondolattár/

64. l.

MDK

Brocky Károly

A Magyar Nemzeti Galéria, 1965.

Brocky Károly

1. Parkban, 1830-as évek eleje, olaj, vászon, 62 x 49 cm. — ismeretlen tulajdonban (repr.)

2. Prométheusz visszautasítja Pandórát, 1833.- jelzés lent balra; „Carl Brocky pinxit Wien 1833", olaj, vászon, 125 x 120 cm — egyhor a Dámos együj tehénnyben (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855 Bp. 1957. Képrőzmův. Alap K. — 61 l, 72 nép. (Magyar mesterek.) 59. l. és Képmellék. let.

Brocky Károly

3. Hágár elűzetése, 1837, olaj, vászon, 31 x 35 cm — Bécs, egykor Währer F. tulaj-donban (repr.)

4 Medgyaszay Cornélia arcképe, 1836, olaj, vászon, — egykor soproni magántulaj-donban (repr.)

Kayta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőműv. Alap K.- 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek.) - 59. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

5. Medgyasszony Cornélia menyasszony ruhában, 1837, olaj, vászon, 40x50 cm – ismeretlen tulajdonban (repr.)
6. Weldin Jozefine arcképe, 1833 körül, olaj, vászon, 62x50 cm, – Bécs, ismeretlen tulajdonban (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képrőzmű. Alap k. – 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek.) – 59. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

7. Domenic Colnaghi ~~arckép~~ egermekkori arcképe, 1840 körül, olaj, vászon, 87 x 66 cm – egykor London, Sir Dominic Colnaghi tulajdona (repr.)

8. Tschida asszony arcképe, 1846, olaj, vászon, 25,5 x 20 cm – egykor Fiume, Kankovszky Ferenc tulajdona (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807–1855. Bp. 1957. Képzőrmű v. Alap K. – 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek.) – 59. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

9. Miss Georgina Liddel arcképe, 1840 k., olaj, vászon, 60×50 cm – London, egykor Lord Ravensworth tulajdona (repr.)
10. Fürdőző lányok. 1844 k., olaj, vászon, 75×65 cm – egykor Lichtenthal bei Baden-Baden, Mahlerné Lovent Beatrice tulajdona (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807–1855. Bp. 1957. Képzőműv. Alap K. – 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek.) 59. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

11. Lucy Ashton és Ravenswood megláto-gatják a vak Alicet, 1843, olaj, vászon – egykor Hatvany-gyűjtemény. (repr.)

12. Szeret engem? 1847 után, olaj, vászon, 38 x 49 cm – Szépművészeti Múzeum Ltsz: 4186. (repr.)

Kajta Edit: Brocky Károly 1807–1855. Bp. 1957. Képzőműv. Alap K. – 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek.) 59. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

13. Norman Wilkinsonné arcképe, 1847 után, olaj, vászon, 76,2 x 64 cm, – Szépművészeti Múzeum Ltsz: 50.572. (repr.)

14. A megénysége, 1840-es évek vége, olaj, vászon, 43 x 36 cm. – Szépművészeti Múzeum Ltsz: 1517. (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807–1851. Bp. 1957. Képzőműv. Alap K. – 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek.) 59. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

15. Anya és gyermeke, 1840-es évek vége. olaj, ~~karton, 38,8×~~ vászon, 62×54,8 cm – Szépművészeti Múzeum Ltsz: 2103. (repr.)

16. Női fej. 1840-es évek vége, olaj, karton, 38,8×28,8 cm, Szépművészeti Múzeum Ltsz: 3643 (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőműv. Alap K.– 61 l., 72 kép. (Magyar Mesterek.) – 59. l. és kép melléklet.

Brocky Károly

17. Női fej, 1840-es évek vége. olaj, karton, 38,8 x 28,8 cm. Szépművészeti Múzeum. L+52:3643. (repr.)

18. Fiatal nő mellképe, 1840-es évek vége olaj, vászon, 57 x 44 cm, – Budapest, magántulajdon (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képmű. Alap K. – 61 l., 72 kép. (Magyar Művészek.) – 59. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

művei a Magyar Nemzeti Galériában, közli

Halász Zoltán: La vie culturelle en Hongrie, Budapest, 1966.

3341

Brocky Károly festő

/ 1807-1855/

Vizfestménye a Szépmüvészeti Muzeum művészetgyüjteményé kerülte Női arckép,

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 162.1.

Brocky Károly festő M.D.K.

Kiállitás müveiből a Szépmüvészeti Muzeumban , 1954
55

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 185.1.

Brocky Károly
1807 - 55.

1.

Szegénységben nőtt fel. Fiatalon fodrász-üzletben; étkezdei kisegítőként és szinész csoportban is dolgozott. 16 éves korában került ki a Bécsi Akadémiára. /Daffinger, Enger tanit/. I. Ferenc portréval magára vonta a figyelmet.

A. Tyihomirov: Iszkussztvo Vengrii IX - XX.

Moszkva 1961. 55. l.

Brocky Károly

Londonban festi az „Aranybulla kihirdetését" 136 x 286 70 figurával
2 figura Kossuthra és Pulszky-re hasonlit / A kép Berlinben a II. világháborúban elpusztult /
Budapesti Múzeum sok rajzát őrzi

A. Tyihomirov: Iszkussztvo Vengrii IX - XX.

Moszkva 1961. 56. l.

Brocky Károly
1807 - 55.

2.

Útja Itáliába, Franciaországba /1837./
Velenceieket tanulmányozza.
1839. Mimo Londonba hívja. Sikerei.
Victoria királynő és a regens portréja.
Élete utolsó évtizedében, Ámor, Pszyhe,
Bacchus téma gyakori.

A. Tyihomirov: Iszkussztvo Vengrii IX - XX.

Moszkva 1961. 55. 1.

M.D.K.

Brocky Károly festő

Az 50-es évek második felében került müve a

a Nemzeti Muzeum Képcsarnokánka birtokába.

két mitológiai festmény, a szabadságharc két
az
emigrált tábornokának portréja, melyeket 1855-
ben elhunyt
ben angliában élő festő hagyományozott.

A Szépmüévzseti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 11. 1.

Brocky Károly

londoni műterme jó ideig a magyar emigránsok központja volt.
Az angol előkelők keresett művésze volt.
Temesvári borbélymester fia (egy ideig maga is inaskodott), korai ifjúságában vándorútra kelt, bejárta Európát, másolta Tiziano, Rubens, Rembrandt vásznait.

Artner Tivadar: Évezredek művészete. Bp. 1965. Gondolat k., 605 l., ill.

365-l.

Brocky Károly

Vénusz és Ámor. (repr.)

Artner Tivadar Évszredek művészete. Bp. 1965.
Gondolat k., 605 l., ill.

361. l.

Brocky Károly

egy angol főúr meghívására-
ment Londonba, s csakhamar
az elsők közé került itt. Többszös
megfestette Vénuszt. Főúrok és jó-
módú polgárok portréit festette.
Alkotásait a harai közönség csak
halála után ismerte meg.

Artner Tivadar: Évezredek művészete. Bp. 1965.
Gondolat k., 605 l., ill.

365.l.

Brocky Károly

Önarckép 1840. k.

A. Tyihomirov: Iszkussztvo Vengrii IX - XX.

Moszkva 1961. Képjegyzék. 36.

Brocky Károly M.D.K.

Müve az 1896-1906-os szerzeményezés eredményeként került a Szépmüvészeti Muzeum tulajdonába.

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 166.l.

Brocky Károly festő M.D.K.

Müve a Szépmüvészeti Muzeum modern magyar képtára megnyitó 1906-os kiállitásán.

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956. Bp. 1956. 169.l.

M.D.K.

Brocky Károly festő

Müve a Szépmüvészeti Muzeum modern magyar képtárában 1910-ben mint uj szerzemény került beillesztésre.

Önarckép

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956. Bp. 1956. 170.1.

M.D.K.

Brocky Károly, festő

„... keményen volt először Itáliában, majd Londonba költözni ..."

Perneczky, Géza: Geschichte der ungarischen bildenden Kunst
Kulturelles Leben in Ungarn. /Red. Zoltán Halász/.
Bp. 1966. 363 l. 26 t. 295. old.

M.D.K.

Brocky Károly festő

Műve a Szép,ivészeti Muzeumban.

1914-es ajándék.

A Szépművészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956.

Brocky Károly (1807-1855)

Kovács Gyuláné, Mándy Márton Mária arcképe. miniatúr elefántcsonton, 88×72 mm., ovális. Ltn.: 1954-4518.

Rosa Freiin v. Ubelli arcképe. miniatúr elefántcsonton, 91×74 mm., ovális. Ltn: 1955-5647.

Medgyasszay Ottilia arcképe. 1833. aqu. 260×203 mm. Ltn.: 1928-2091.

Női fej. pantell. 595×440 mm. Ltn.: 1952-4673.

---

1 tolyt.

Magyar rajz és akvarell. A XIX. és XX. násad. A rost. bev. Delmacher Anna Bp. 1959

27

Brocky Károly

folyt.

Varró nő gyermekkel. akv. 90×98 mm. Ltr.: 1914–218.

Ablakban virágot öntöző fiatal nő. akv. 120×81 mm. Ltr.: 1914–227.

Balkon korlátjára támaszkodó fiú. akv. 140×89 mm. Ltr.: 1914–232.

Karosszékben ülő gyermekét kartó anya. akv. 89×85 mm. Ltr.: 1914–252.

Vázlatlap karosszékben olvasó fiúval. lav. toll, 202×250 mm. Ltr.: 1914–372.

Reprod.: Vázlatlap karosszékben ülő fiúval.

Magyar kajz és akvarell: A XIX. és a XX. század. A rat. bev. Oelmacher Anna. Bp. 1959

22

Brocky Károly

az eredeti biedermeyerhez hü maradt;
kénytelen volt Stáliába emigrálni, majd
Pobb Londonba

Halász Zoltán: La vie culturelle
en Hongrie, Budapest, 1966.

282 p.

M.D.K.

Brocky Károly festő

Müvei a Szépmüvészeti Muzeumban

1897-ben nagyobb vizfestmény koll.

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, p. 1956, 160.1.

Brocky Károly

Angliába vetődött magyar művész

Reynolds, Gainsborough, Raeburn és Hoggart útját folytatta

(Hogarth neve rosszul nedve)

Artner Tivadar: Évezredek művészete. Bp. 1965.
Gondolat k., 605 l., ill.

334. l.

Brocky Károly festő

Műve a Történeti Képcsarnok gyűjteményében.

A Szépművészeti Muzeum 1906-1956. 4p. 1956. 29.1.

Brocky Károly

19. Nő mellkép. 1840-es évek vége, olaj, vászon, 61 x 50,5 cm – Szépművészeti Múzeum Ltsz: 2722. (repr.)

20. Ablaknál álló nő, 1850 körül, olaj, vászon, 33 x 25,5 cm – Dr. Balogh István tulajdona (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőmüv. Alap K. – 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek.) 59 l. és képmelléklet

Brocky Károly

21. Lizzie Gaulter arcképe, 1850 körül, olaj, vászon, 53 x 46 cm – magántulajdon (repr.)

22. Női arckép, 1850 körül, olaj, vászon, 53,6 x 47 cm – Csehszlovákia, magántulajdon (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807–1855. Bp. 1857. Képzőmüv. Alap K. – 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek.) – 59. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

23. Sárgaruhás nő, 1850 körül, olaj, vászon, 62 x 55 cm, Szépművészeti Múzeum Ltsz: 3861. (repr.)

24. Női képmás, 1850 körül, olaj, vászon, - Henry P. Kelly gyűjteménye, Dublin (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőműv. Alap. k. - 61 l., 72 kép (Magyar mesterek.) - 59. l. és képmellékletek.

Brocky Károly

25. Női képmás, 1840-es évek vége, olaj, vászon, – Párizs, magántulajdon. (repr.)

26. Pihenő nő, 1850 körül, olaj, vászon, 53,5 x 47 cm, – Szépművészeti Múzeum Ltsz: 1519. (repr.)

Kajtár Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőműv. Alap K. – 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek.) 59. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

27. Női arckép. 1850 körül, olaj, vászon, 57 x 44,5 cm, — Dr. Somogyi Istvánné tulajdona, Szeged (repr.)

28. Rosa Wilkinson arcképe, 1851., olaj, vászon, 53,5 x 47,5 cm - Szépművészeti Múzeum Ltsz: 4682 (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőműv. Alap K. - 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek.) - 59. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

29. Leányka képe, 1850 után, olaj, vá-
non, 43 x 36 cm. – Szépművészeti
Múzeum Ltsz: 1518. (repr.)

30. Az Aranyballa kihirdetése, 1851 hö-
rül, olaj, vánon, 136 x 286 cm –
elpusztult. (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp.
1957. Képzőmův. Alap K. – 61 l., 72 kép.
(Magyar mesterek.) 59. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

31. Az Aranybulla kihirdetése, rézlet, (repr.)

32. " " " " "

33. " " " " "

34. Kunffy György arcképe, 1851 körül, olaj, vászon, 61×51 cm – Budapest Történeti Képcsarnok. Ltsz: 432. (repr.

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőműv. Alap K. – 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek) – 59-60. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

35. Mészáros Lázár ecsetje, 1851., olaj, vászon, 61,2 x 51.5 cm. Budapest Történeti Képcsarnok. Ltsz: 431. (repr.)

36. Nyugvó Psyché, 1850 után, olaj, vászon, 119x160 cm. – Szépművészeti Múzeum. Ltsz: 2785. (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőműv. Alap K. – 61 l., 72 kép. (Magyar Mesterek.) – 60. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

37. Ámor és Psyché, 1850 után, olaj, vá-
nona, 140 x 166 cm – Képzőművészeti Mú-
zeum Lt sz: 2781. (repr.)

38. Alvó nő, 1850 után, olaj, vánona,
62,1 x 49,2 cm. – Dr. Jakabházy Zsig-
mond tulajdona (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1804-1855. Bp. 1957.
Képzőműv. Alap K. – 61 l., 72 kép. (Magyar
mesterek.) 60. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

39. Étredés, 1850 után, olaj, vászon, 50 x 60 cm. – Szépművészeti Múzeum Ltsz: 3862. (repr.)

40. Alvó bacchánsnő, 1850 után, olaj, vászon, 46x46 cm – Szépművészeti Múzeum Ltsz: ~~[illegible]~~ 50.525. (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőműv. Alap K. – 61 l., 72 hép. (Magyar mesterek.) 60. l. és hépmelléklet.

Brocky Károly

41. Amor, 1850 után, olaj, vánon, 136 x 118 cm – ismeretlen tulajdonban (repr.)

42. Önarckép. 1850 után, olaj, fa, 23 x 17 cm – Szépművészeti Múzeum Ltsz: 7570. (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly (1807–1855. Bp. 1957. Képzőmüv. Alap K. – 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek.) 60. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

43. Önarckép, 1850 után, olaj, vánon, 22 x 18,5 cm — Szépművészeti Múzeum Ltsz: 3881. (repr.)

44. Másolat Rubens: Hercules a válaszúton c. képe után, 1840-es évek közepe, olaj, vánon, 87 x 110 cm — magántulajdon (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly (1807-1855). Bp. 1957. Képzőművész. Alap K. - 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek.) 60. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

45. Dominic Colnaghi arcképe, 1840 körül, karton, pantell, 52 x 40 cm – London, Colnaghi-tulajdon (repr.)

46. Női arckép, 1832, miniatür akvarell elefántcsonton, jelzés lent balra „C. Brocky 832", 8,8 x 7,2 cm – Képzőművészeti Múzeum Ltsz: 1951-4518. (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőművész. Alap k. – 61 l., 72 kép (magyar mesterek) – 60. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

47. Rosa Frei von Ubelli arcképe, 1835 körül, miniatür akvarell elefántcsonton, 9,1 x 7,4 cm — Képzőművészeti Múzeum L+sz: 1955-5647 (repr.)

48. Fiatal nő képe, 1835, akvarell, jobbra lent valra „C. Brocky 835", ~~20x~~ 20,5 x 16 cm — Dr. Gyurkovics Tibor tulajdona (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőmüv. Alap k. - 61 l., 72 kép (magyar mesterek.) 60. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

49. Tschida Mária arcképe, 1835 körül, akvarell, 22 x 17,1 cm – Szépművészeti Múzeum Lt.sz: 1928-2090. (repr.)

50. Medgyaszay Ottilia arcképe, 1833, akvarell, 26 x 20,3 cm. – Szépművészeti Múzeum Lt.sz: 1928-2091. (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807–1855. Bp. 1957. Képzőművész. Alap K. – 61 l., 72 kép (magyar mesterek) 60. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

51. Leányfej, 1840-es évek közepe, fehérre és fehér kréta, 20,2 x 15,5 cm – szépművészeti Múzeum Ltsz: 1913 – 1568. (repr.)

52. Női portré, 1840-es évek közepe, pasztell – London, Victoria és Albert Múzeum (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőmű v. Alap K. – 61 l., 72 hép. (Magyar mesterek.) 60. l. és hépmelléklet.

Brocky Károly

53. Leányka portré, 1840-es évek közepe, pantell – London, Victoria és Albert Múzeum (repr.)

54. Theyer Minna menyasszonyi arcképe, 1846 körül, pantell – egykor Pozsony, Hardmuth Károly tulajdona (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőműv. Alap K. – 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek.) 66. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

55. Leányka portréja, 1840-es évek közepe, pasztell - Temesvár (Timisoara), Múzeum (repr.)

56. A menyét, 1840-es évek vége, pasztell, 43,5 x 35,5 cm, - Szépmüvészeti Múzeum Ltsz: 55.38. (repr.)

Kajtár Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőmüv. Alap K. - 61 l., 72 kép (Magyar mesterek.) 60. l. és képmellékletek.

Brocky Károly

57. A szerénység, 1840-es évek vége, pasztell, 44,1 x 33 cm – Szépművészeti Múzeum Ltsz: 55.37. (repr.)

58. Olvasó nő, 1850 körül, akvarell, 8,9 x 8,5 cm — Szépművészeti Múzeum Ltsz: 1914-252. (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőművész. Alap K. – 61 l., 72 hép. (Magyar mesterek.) 60. l. és hépmelléklet. ±

Brocky Károly

59. Balkonon álló fiú, 1850 körül, akvarell, 14 x 8,9 cm – Képzőművészeti Múzeum Lt.sz: 1914-232. (repr.)

60. Arab sejk, akvarell – Sheffield, Múzeum (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőmüv. Alap K. – 61 e., 72 kép. (Magyar mesterek.) 60. l. és kép melléklet.

Brocky Károly

61. Leány a kútnál, 1847 után, akvarell – London, Victoria és Albert Múzeum (repr.)

62. Vázlatlap újságolvasóval, toll, 15,5 x 19 cm – Iparművészeti Múzeum Ltsz: 1914-444. (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807–1855. Bp. 1957. Képzőműv. Alap K.– 61 l., 72 kép. (Magyar mesterek.) 60. l. é. képmelléklet.

Brocky Károly

63. Anyaképei, 1850 körül, kréta – London, Victoria és Albert Múzeum (repr.)

64. Lány az ablaknál, 1850 körül, akvarell – London, Victoria és Albert Múzeum (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807–1855. Bp. 1957. Képzőműv. Alap K. 61 l., 72 kép (Magyar mesterek.) 60. l. és képmelléklet.

Brocky Károly

- Ámor és Vénusz, 1850, olaj, vászon, 54,2 x 78,5 cm. Egykor a Dános gyűjteményben (repr., - cimoldal előtt)

- A koncert. (Giorgione után) 1846., akvarell, 17,4 x 21,8 cm - Szépművészeti Muzeum, Ltsz. 1909-2476. (repr.)

Lajta Edit: Brocky Károly 1807-1855. Bp. 1957. Képzőmův. Alap K. - 61 l., 72 nép. (Magyar mesterek.) 1- 23. l., 59-60. l.

Brocky Károly

bozán idegenbe vakadt; - festénete az idegen hatások ellenére is magyar maradt.

Megfestette Medgyaszay Kornélia archépét.

A iniciálkotásokról. Bp. 1960. 62 l., 24 t.
20 cm. (Kulturális Élet) 29. l.

Brocky Károly (1807-1856)

festő, Bécsben tanult, majd Londonba/ került és itt dolgozott. Archépei, mitológiai tárgyú képei átvesznek az angol festők eleganciáját.

A műcelbotásokról. Bp. 1960. 62 l., 24 t. 20 cm. (Kultúrális Élet)

54. l.

Brocky Károly

Medgyaszay Kornélia · emlékkiállítás
(repr.)

A műalkotásokról. Bp. 1960. 62 l., 24 t.
20 cm. (Kulturális Élet)

12. lép

MDK

Brocky Károly

Tintoretto után: Bacchus és Ariadne, akv.

Tizian után: Lavinia, akv.

Giorgione után: A concert, akv.

Magyar festők Itáliában. M.Gal.kat. 1967.

Brochy Károly

Szerepelt a XVII. Velencei Biennálén /1930/.

Major Máté: Az építészet uj világa, Magvető, 1960, 507. l.

Brocky Károly

„Ámos és Psyche" c. mure és
félaktjai vezeprenek a
műszaknak akt kiállításán
(emlitve)

Nemzeti Lijság 1925 XII. 8

Brocky Károly, Temescár

xcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxc

Lampi dij, 183o.

Bécsi képzőm. akadémia nagy. ösztönd. növs.
Fleischer Bécs. 1o3. l.

MDK

Brocky Károly, Temesvár

Czernin-dij 1826

Bécsi képzőm. akadémia magy.ösztönd. névsora
Fleischer Bécs.

1o6. 1.

M.DØ.K.

Brocky Károly X /1807-1855/

41. Anya és gyermeke
43. A szegénység

"A gyermek a művészetben" Kiáll. tárgymutatója 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társ. Bp. 8.-1. 7.-8. l.

MDK

Broczky Károly

Hírek a műtermekből. Képzőműv.Szle. 1879. 11.ss.

Brocky Károly.

„A magyar katona a szabadságért" – c. kiállításon Damjanich és Kmetty arcképeivel szerepelt. (említve.)

Világosság, 1951. Okt. 3.

Brocky Károly

Önarcképei, a magy. művészképmések kiállitásán.

P.H.931.V.6.

Brockey Károly

A Képzőművészeti Múzeum XIX. századi magyar gyűjteményében szerepel.

N. u. 1942. VI. 14.

Brocky Károly

1830-ban festett feje Medgyaszay Zsigmondról és néhány aquarell-képmása, a Szépmüv.Múz. uj grafikai szerzeményeinek bemutatóján.

P.H.931.V.30.

Brocky Károly

1830-ban festett feje Medgyaszay Zsigmondról és néhány aquarell-képmása, a Szépmův.Múz. uj grafikai szerzeményeinek bemutatóján.

P.H.931.V.30.

Brocky Károly

Alkotása, a Szépműv.Múz. uj grafikai szerzemé-
nyeinek bemutatóján.

M.931.V.31.

Brecky Károly

Alkotása, a Szépmův.Múz. uj grafikai szerzemé-
nyeinek bemutatóján.

M.931.V.31.

Brocky Károly

"Tschida Mária" arcképe , a Szépmüv.Múz. grafikai uj szerzeményeinek kiállitásán.

Ujság, 931.V.30.

Brodzy Kazaly

"Teodida Maria" przebje . s Sekpaty.Mis. przyjmi

ut szczesnych wyjazdu.

Ujsie. 23.V.30.

Brocky Károly

MDK

Szeret engem?

Sárgaruhás nő

Ébredés

M.festészet haladó hagyományai. Főv.Képtár,1951.

M.D.K.

Brocky Károly, festő

nevét emliti a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/, mint a XIX. sz. első felének külföldre szakadt mesterét. aziner mitologikus tárgyu képei-vel főleg Angliában volta sikerei

Hongrie 66, Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós

Ed.: Pannónia 130. old.

Brocki MDK

neve említve

Kosztolányi-K.Gy. és Mattyasovszky-Zs.L. ... kiáll. 1916. képekkel. Ernst Mus.

M.D.K.

Brocky István

kassai épitész /architectus/

nagykálló uj megyeházára szoló tervezési megbizást elöször neki adták,
1768-ban tervrajzát és utiköltségét meg is fize
z tték.
tervét azonban nem fogadták el.

Kroknay Gyula: A nagykállói uj megyeház olasz épitészeinek munkássága

Müemlékvédelem, 1964. 2. sz. 81. l.

MDK

Brocky Károly

Akt kompozició

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

MDK

Brocky Károly

Gyermek akt

Gyermek akt

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

MDK

Brocky Károly

Félakt, of.

Ámor és Psyche, of.

Félakt, of.

Akt-kiáll. 1925. dec. Mücs.

MDK

Brocky Károly

Tschida Mária, vf.

Szépm.Muz. Grafikai oszt. 82.kiáll.
Hoffmann E. emlékkiáll. 1948. dec.

Brocky Károly

Műcsarnok reprezentatív kiállításán neve szerepelt.

BH.932.II.21.

Brocky

Műcsarnok kiállításain: "Nyolcvan esztendő magyar képzőművészete" neve szerepel.

PH. 932. II. 20.

Brocky Karoly

(a régiek közül) művével szintén szerepelt ezen a Lagyatski kiállitason.

D. A.: Kiállitások - Ernst museum.

Magyarság. 930. XI. 30.

Thursday Morning

(c. August 1920) Received Austin Harrison's
[illegible] Fortnightly Review.

O.M.: Miss Bickford - Bruno Newton -
Thursday, 3½ P.M. &c.

MDK

Brocky Károly

Reprodukció:

Szeret engem?

M.festészet haladó hagyományai. Fővárosi Képtár

1951.

lönböző stilusokból me
re. Az Októberi Forrad
hány épitész akadt, ak
i és 19. sz. eleji épi
lentősebb müveket hozo
hagyományai leginkább
Ennek a kornak legkivá
1949/, I.A. Fomin /187
1959/, V.A. Pokrovszki
1939/ művészetük azonl
ujabb szakaszába /—→
A szoros értelemben ve

Brocky Károly

"Önarckép"-e, a magy. művészképmások kiállitásán a Szépmüv.Múz.-ban.

Ujság, 931.V.6.

Brooky

művel is találkozunk a Lagyatékban.

Magyar motorok a gróf Zichy-Lagyatékban.

E. K. 930-XI-30.

M.D.K.

Bródy Károly
festő

An Angliába telepedett művész
Anya és gyermeke" című műve
"az 1840-es évektől való. + repro

Bodnár Éva: Anya és gyermeke.
Nők Lapja, 1966. december 24 – 16 lap

MDK.

Broczky Károly

Müvei a keszthelyi képtárban

Napló/Veszprém/ 1966 okt.15.

Brocky Károly MDK

A szegénység

Műcsarnok 1940.Gyermek a művészetben,c.kiáll.

Brocky Károly

Anya és gyermeke

Micsarnok 1940.Gyermek a művészetben c.kiáll.

M.d.K.

Brocky Károly, festő

(n. Temesvárott 1807. máj. 22
† Londonban 1855. jul. 8.)

H. J. K.

UTUNK KOLOZSVÁR
1957 MAI 23.
146

BROCKY KÁROLY

— SZÜLETÉSÉNEK SZÁZOTVENEDIK ÉVFORDULÓJÁRA —

Minden ötven évben felfedezik és ötven év alatt ismét és újra elfelejtik Brocky Károly festőművészt, aki rendkivüli tehetségével, értékes munkásságával, rejtélyes, kiismerhetetlen egyéniségével, nagy sikerű pályafutásával még ma is eleven problémája a művészettörténelemnek.

Barabás Miklós jeles arcképfestőnk Londonból hozott hírt elsőnek az akkor már neves művészről. Közlése nyomán — Petrichevich Horváth Lázár a *Honderű* 1844. évi télhó 20-án megjelent számában igy irt Brocky Károlyról: „Sokszor hallani, kivált oligarchiánktól azon pöffeszkedő állitást, mintha Magyarhonnak nem volna művésze sem, kinek nevét hazánkon kivül ismerni és becsülni tanulnák, minthogy azok a közepesség fokán túl nem vergődhetnek, ennek megcáfolására most csupán azon kiváló festészről szólok, kinek nevét Európa; sőt az egész művelt világ ismeri s kinek műveit a legmelegebb méltánylattal tetézi. Brocky Károly a Londonban lakó jeles arcképész az, aki honában — közöttünk számüzve érezné magát".

Ezekből a meleg szavakból értesült először a hazai közönség Brocky Károly festőművészről.

Azután ismét elfelejtették — és csak az 1896. évi ezredéves kiállitáson jelenik meg az akkor már 41 éve halott nagy mester alkotásainak egy töredékével. 1907-ben a festőművész születésének századik évfordulóján (sz. 1807 május 22-én), szülővárosa, Temesvár emlékalbumban mutatta be egész életművét.

És most, születésének 150 éves évfordulóján ránk vár az a feladat, hogy bemutassuk Brocky Károlyt, az igazi Brockyt, akit egyesek a bécsi biedermeier és a magyar táblabiróvilág jobb festői közé soroltak. Ránk vár az a feladat, hogy Brocky Károlyt méltó helyére állitsuk, a legnagyobb festők diszes galériájába.

Művészi pályáját a biedermeier világ Rómájában, Bécsben kezdte, ahol két igen jeles pedagógus és festőművész, Ender és Dafinger tanitotta, de a biedermeier festészet csak annyiban hatott Brocky festői egyéniségére, amilyen mértékben a kösziklára hat a víz. Megnedvesíti felületét, de belsejébe nem hatol.

Brocky előkelő pártfogással a bécsi császári udvarba került és megfestette I. Ferenc császár életnagyságú arcképét négy változatban.

Az udvari elismerés nagyot lendített a fiatal, ismeretlen művész sorsán. Megrendelésekkel halmozták el és már 1834-ben megrendezte első önálló kiállitását. Ez nagy anyagi sikerrel járt és Brocky 1835-ben hosszú olaszországi tanulmányútra indult.

Róma, Firenze — ezek a tanulmányútja főállomásai, végcélja pedig Velence volt. Itt tárult ki előtte igaz pompájában a velencei mesterek ragyogó festészete, elragadó koloritja. Velence ejti meg a festőiségnek Brockyt. A valóság érzéki varázsa, a fény és árnyék vibráló mozgalmassága, a női báj festői ábrázolása, a lágyan elmosódó körvonalak, a biztos rajz, a való lét szépséges megjelenítése, széles és szabad festői ecsetkezelés — ezeket tanulta Brocky Tizianotól, Tintorettotól, Veronesétől, e nagy velencei mesterektől.

A velencei álomvilágból vissza kellett térnie Bécsbe, ott azután mindent szegényesnek, szürkének, kicsinynek látott.

Párizsba vágyott, a modern festőművészet akkori metropolisába, ahol éppen akkor folyik a döntő harc a kolorista romantikusok és a klasszikusan rajzoló iskola között. Delacroix, Delaroche, Rousseau, Diaz, Corot, Millet és az angol Turner az új művészi irány harcosai, akik a korrekt rajzot, a színezés realitását, az árnyékolás természetességét, a természetes fényhatást helyezik a festő érdeklődésének középpontjába és minden klasszicizáló nagyképűséget sutba vetnek.

Brocky 1837-ben Párizsba megy és a Louvreban a nagy olasz mesterek képeit másolja. Itt ismerkedik meg Turner Vilmossal, aki korának legkiválóbb tájképfestője. Az öreg angol művésznek tetszenek Brocky művei, nagyon tehetséges festőnek tartja és megismerteti vele barátját, a szintén londoni Muro of Novart, a műbarát, műkedvelő festőt, aki meghívja magához londoni házába. Brocky elfogadja a meghivást és 1839-ben Londonba költözik.

A londoniak csodálattal szemlélik Brocky remek festményeit, színes krétarajzait, arcképeit és egyre másra rendeléseket adnak a művésznek. Miss Lindel, Viktoria királynő udvarhölgye beajánlja az udvarhoz, és Viktória királynő arcképeket rendel nála.

Brocky ragyogó karrierje nem törik derékba akkor sem, amikor Viktória királynő vele szemben elégedetlenségét fejezi ki. A hipokrita, kispolgáriasan gondolkozó királynő nem volt elragadtatva arcképétől, amit róla a realista szemléletű és egyáltalában nem udvaronc Brocky festett. A nehézbársony, udvari öltözetű és gyémántjaival tündöklő Viktória nagyon is kispolgárnak hatott és a képről messziről lerítt a polgár minden kisszerű izléstelensége. A királynő kifogásaira kijelentette, hogy csak azt festheti meg, amit lát. Sem szépséget, sem klasszikus orrot, sem pedig fenségességet nem festhet ott, ahol pisze orrot és hétköznapi arcot lát. Megtagadta, hogy a királyi házaspár éppen akkor született fiacskájának arcképét megfesse, mondván, hogy csecsemőről arcképet festeni balgaság, mert azok mind egyformák...

Brocky továbbra is keresett festője maradt a londoniaknak. A megrendelések százai futottak be műhelyébe és az anyagi jólét megtermékenyítette alkotó zsenijét. Az egykor koldusszegény, éhező és rongyos kis temesvári inasgyerek világhires festő lett. Sajnos csak rövid ideig, mert 1855 július 8-án 47 éves korában hosszú és kínos betegség után, májrákban meghalt.

Brocky festészete eleinte a sekélyes és édeskés biedermeier festészet eszmekörében indult ki. Az olasz mesterek tanulmányozása után azonban kitárult minden szép felé, amit realista módon ki lehet fejezni. A természet szemlélete rabul ejtette és arra az útra lendítette, melyre később a francia és a többi impresszionista festők tértek. Nem véletlen, hogy két évszázaddal Brocky előtt a legnagyobb spanyol festő, Velasquez szintén a velencei nagyok: Tiziano, Tintoretto, Veronese tanulányozása révén jutott el a realizmusig. A velenceiek széles ecsetkezelését, a tónusfestést, éles fény és árnyék ellentéteit egész a valeur-festésig fejlesztette. És amikor a francia modernek felfedezték a XIX-ik század közepén Velasquezt, vele a szinlátásnak egészen új korszaka kezdődött. És ahogy Velasquez megtanította a modern franciákat, Manet-t, Monet-t a levegő-elméletre, úgy Brocky mutatta be elsőnek a magyar pikturában a szabad festői szemléletet.

Termékeny művész volt. Életmunkája körülbelöl ezer festményt, rajzot ölel fel, melyek Budapesten, Temesváron, de a legnagyobb számban Angliában és Amerikában találhatók. Sajnos, még nagyon sok ismeretlenül kallódik szerte a nagyvilágban.

Brocky, nagy szellemi rokona, Velasquezhez hasonlóan, a festészetnek minden ágát művelte, de talán arcképeiben adta a legértékesebbet, a legmaradandóbbat. Kiváló rajzoló volt. A rajztechnikában új utakat keresett és új módszereket talált. Művei csak most kezdenek igazán hatni. Ez a régen halott nagy magyar mester új irányt jelent a festészet fejlődésében, új eszmék, új művészeti áramlások felidézője volt. Ha akadna egy magyar Stirling, vagy Curtis — ők ketten fedezték fel Velasquezt a művészettörténelem számára —, akkor Brocky neve a maga kiváló képességei révén talán a nagy spanyol mester neve mellett ragyogna. Ügy érzem, nem túlzás részemről, ha Brocky Károlyt a magyar Velasqueznek nevezem.

TIBOR LASZLÓ

BROCKY KÁROLY — Férfi-fej

Jókai-ny. 4760

Művelt Nép

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

tanúk róla, hogy bojár. Nyugodtan elbeszélgettek vele; különféle eseteket meséltek neki, amelyekből kiderült, hogy ez a kiaszott, kopasz emberke valóságos vadállat. Gonoszabb a vidék valamennyi földesuránál, ámbár azok is mindennek voltak nevezhetők, csak jóknak nem... Damian, a Dîmboviţa-patak menti tímár ma is reszket abbeli félelmében, hogy egyszer csak leleplezi... Mindezek a dolgok most világosan kirajzolódtak Bălcescu gondolataiban.

irodalom
pviselője volt

CU HALÁLÁRA —

kolatlan hősiesség nevetséges gesztusait. Kevesen tudták oly kiválóan érzékeltetni annak a helyzetnek a fonákságát, amikor például a háború szörnyű pillanataiban valamelyikében egy szakaszvezető, mintha eszét veszítette volna, a hazáról kezd szónokolni katonáinak. A felszabadulás utáni prózájában pedig (Un om între oameni) **és novellásköteteben** (Turnul de fildeș) **még tisztább fénnyel ragyog írásművészete. És ezzel párhuzamosan, mint nagy tapasztalattal rendelkező író és tudós, fáradhatatlan szervezője is volt irodalmi-művelődési életünknek. Jelentős részt vállalt a** Contemporanul **és a** Teatrul **című lapok szerkesztésének munkájából.**

Ha életműve egészét tekintjük, dramaturgiai tevékenysége talán még ennél is nagyobb horderejű volt és központi jelentőségű maradt haláláig; jóllehet, mint kiváló esszé-író, lírikus és mint a szépprózа művelője mindvégig jelen van az irodalmi élet különböző frontjain. A két háború között bemutatott drámáinak és vígjátékainak többsége megérdemli a felújítást, s a magyar színpadon való megszólaltatást is. Ha e fájdalmas alkalom nem engedi meg értékelő méltatásukat, említsük meg legalább a Suflete tari, Danton, Act venețian, Mitică Popescu, Jocul ielelor **című színműveit, amelyek kétségtelenül megérdemlik az utókor megbecsülését. Mint a** Nemzeti Színház **igazgatója, elévülhetetlen érdeme a hazai színműirodalom magasszínvonalú kibontakoztatása és tehetséges színésznemzedék nevelése.**

A felszabadulás utáni dráma'rói tevékenységét a magyar színházlátogató közönség is ismeri és kellőképpen értékeli. Bălcescu **című színművének 1949-es bemutatója jelentős esemény volt a mai román dramaturgia fejlődésében. Halála előtt** Caragiale **életének tragikumát szerette volna feltárni nemzete előtt és az 1848-as forradalmi eseményeket epikai szélességben megelevenítő regénytrilógiájának harmadik kötetén dolgozott.**

A felszabadulás után a haladó és párthű értelmiség, a fáradhatatlan közéleti ember példaképe volt. Az RNK Akadémiája rendes tagjaként, mint az Írószövetség egyik vezető személyisége és az országos Békevédelmi Bizottság tagja, csodálatraméltóan, harcos emberségéhez és racionalizmusához méltóan sokat tett, hogy felszabadult hazája a tudomány, a művészet és irodalom, a béke országa legyen. Alkotóereje teljében ragadta el a halál, szellemének tömött tarisznyáját kényszerült magával vinni. Eltávozott közülünk. Megbecsülésünk és tiszteletünk áhitatát fájdalom és szomorúság hatja át.

BALLA ERNŐ

mutak egymásra mind a négyen. Bănica rémülten várakozott az ajtóban, s mivel a bojár nem adott jelt távozásra, térdreborult, megfordult magakörül s összeesett, akár egy kiürített zsák.

Medelioglu a részvét legkisebb jele nélkül tapsolt, és mikor a hajdú megjelent, szótlanul mutatott a földre rogyott cigányra. A hajdú megértette és karjaiba emelte a cigányművész hosszú, de betegségben elgyöngült testét.

Voinescu II. ujjaival a térdén játszadozva, szintelen, hideg hangon szólalt meg:

— Úgy értesültem, hogy háromszáz aranyat kért érte. Felajánljuk ezt az összeget.

— Uram, semmiféle összeget sem fogadhatok el, nem szabadíthatom fel. Magam sem tudok meglenni nélküle...

Lágy hangon felelt és újra elmélázott.

A négy ember tanácstalanul nézett össze. Végül Golescu Ştefan újból megpróbálkozott:

— Mégis arra kérnök, gondolja meg jobban... Egy művészről van szó, meglehet, hogy nagy művészről.

— Ezt a dolgot... régóta... önök előtt is tudtam... És éppen ezért akarom megtartani magamnak, éppen ezért nem szabadítom fel... Egészen bizonyos, hogy nagy művész.

Bălcescu nem tudott már uralkodni undorán, felemelkedett; szükségét érezte, hogy kissé mozogjon.

— Ön, Uram, tisztában kellene hogy legyen azzal, nincs joga egy művészt elnyomni... nem tarthat egy művészt lakat alatt... hogy egyedül Önt örvendeztethesse meg művészetével, amely az egész nép tulajdona.

— A törvény feljogosít erre... és védi is ezt a jogom.

— Ó, szörnyű az a törvény, amely az ember fogalmát így lealjasítja.

Bălcescunak villámokat szórt a tekintete. Dühében enyhén hebegett.

— Nem én alkottam — mormogta röviden az udvarnagy.

— Tudom — csikorgatta a fogát Bălcescu —, mások alkották, Önhöz hasonlók.

— Nem én alkottam — ismételte valamivel tágyabban Medelioglu és újra gondolataiba merült. Úgy festett nagy szemével, hosszú, hasított fülével, száraz szája felett húzodó bajuszával, mint egy szájkosaras, hideglelős kuvasz...

Emezek is elhallgattak, belátták, hogy semmit sem tehetnek. Felemelkedtek, hogy távozzanak. Golescu Nicolae mégis abban reménykedett, hogy az udvarnagynak csupán az a szándéka, hogy felveri a rab árát; félrevonult testvérével és megkérdezte, beleegyezik-e abba, hogy ők ketten fejenként száz aranyat pótoljanak az összeghez s így új árat ajánthassanak Medelioglunak. Ştefan beleegyezett.

— Bojár uram, ötszáz aranyat kínálunk ennek a rabnak a kiváltására.

Mindnyájan izgatottan topogtak, mert abban az időben az tekintélyes összeg volt.

Az udvarnagy elrévedezett, aztán merev vigyorral válaszolt.

— Az én koromban nem engedhetek meg magamnak más kedvtelést, mint ezt... — a kávéval, borral és csibukkal terhelt asztalkára mutatott... — és e rab magasztos muzsikáját. Nem tudok nélküle élni...

Megértették, hogy minden hiábavaló és eltávoztak. Medelioglu behivatta Ioachimot, az udvari ispánt és a kaputól a hajdúkat, a nappalit és az éjjelit, és tudtukra adta, hogy Bănica többé nem léphet ki a kapun; ezért őket teszi felelőssé. A rabok helyiségéből költöztessék át az egyik konyha melletti szobába. Adjanak reá új talárt, vásároljanak neki új juhbőr papucsot. Ha ő Bukarestből eltávozik, az egyik hajdú is vele megy, hogy vigyázzon a cigányra, mert Bănicát minden alkalommal magával fogja vinni a birtokára is...

Ioachim visszafojtott indulattal, kissé remegő hangon szólalt meg:

— Bojár uram, azt hiszem, Bănicának már nem sok van hátra.

Medelioglu bólintott.

— Én is úgy látom...

Fordította: SZ. NAGY GÉZA

ké
rü

nyait szűkebb hazájában, Nagyváradon kezdi, ahol Szalay Elemértől tanul zongorázni és ezzel párhuzamosan megismerkedik a zene elméletével is. 1946 őszén beiratkozik a kolozsvári magyar zeneiskolába, a pedagógiai szakra. Három év alatt megbarátkozik a zeneszerzés klasszikus stílusával, felismerik adottságait, és 1949 őszén Moszkvába küldik, ahol a leghivatottabb mesterek irányítják fejlődését: Eug. O. Meszmertől öt évig tanul zeneszerzést, Golubjevtől ellenpontot, Rogal Levickitől hangszerelést. 1954-ben befejezi tanulmányait és a bukaresti Zeneművészeti Főiskola zeneszerzés tanszékén nyer alkalmazást.

A zeneszerző Oláh Tibor már Kolozsváron feltűnt zongorára írt miniatűrjeivel. Moszkvában írt merész és eredeti hangú első szonatinájával már jelentős sikert ér el. A munkát Sznersanka Barova, bolgár zongoraművésznő játszotta először nyilvánosan, a moszkvai rádió felvételt készített róla és felvette műsorába. A bukaresti Állami Kiadó ki is nyomatta azóta a szonatinát. E munkájában Bartók *Mikrokozmoszának* világa szólal meg Oláh Tibor sajátos hangvételében. Ugyancsak 1950-ben születnek meg — Bartók két hegedűre szerzett kettőseinek hatása alatt — magyar népdalokat felhasználó, szintén két hegedűre írt duói.

Bartók Béla zsenije mellett József Attila költészete ragadja meg képzeletét. A magyar irodalom feledhetetlen forradalmár költőjének emlékére írja *Első vonósnégyesét* 1951-ben, melyet a bukaresti rádió mutat be. Kisebb zongoradarabokkal, énekre és zongorára írt népdalfeldolgozásokkal, négyszólamú gyermekkarokkal is jelentkezik, majd hegedű-zongora szonatináját komponálja meg. Kónya Lajos költő szövegét használja fel az 1952-ben szerzett *A béke őrtüzénél* című kántátája megalkotásakor, melyet a hazai zenei fesztivál alkalmával rendezett zeneverseny bíráló bizottsága díjazásban részesített. Az új magyar zeneszerzőiskola mellett Hindemith és Prokofjev művészete az, mely ekkor érdeklődésének tengelyében áll. 1953-ban eredeti hangú, jelentős mesterségbeli tudásra valló kamarazenemű születik meg tollából: a klarinétra, hegedűre és zongorára írt triója. Ebben már mint alkotó szólal meg Oláh Tibor. A mű három részből áll: a megnyitó tétel lírai, a lassú rész drámai, míg a záró, burleszk-tételben tragikomikus jellegű.

József Attila költészete ihleti énekkarra és ütőhangszerekre írt újabb kántátájának megalkotására is. A két vers, melyet a kántátájában felhasznál: a *Favágó* és a *Szép csendesen aludj.* Az első részben a munka ritmusát hangsúlyozza az ütőhangszerekkel, míg a második tételben az ütőhangszert csak színezésre használja.

Oláh Tibor néhány kisebb filmhez is írt muzsikát. Ezekből öttételes kis zenekari szvitet állított össze. Újabban fejezte be a csángó népdalszövegek felhasználásával szerzett kamarakántátáját női kórusra, vonószenekarra, két fuvolára és ütőhangszerekre. Jelenleg zongoraversenyen dolgozik és távolabbi tervei között szerepel egy szimfónia terve. (Első szimfóniájának kézirata különös körülmények között, még a bemutatás előtt, sajnos, eltűnt.)

Kolozsváron alig játszottak nyilvánosan Oláh Tibor művet. A zongorára írott *Miniatürök*et fél évtizede mutatta be Németh Márta zeneiskolai hangversenyen, míg *Adagio*ja most aratott sikert nyilvános hangversenyen Lóri István (hegedű) és Weiss Ferdinánd (zongora) előadásában. *Klarinéttrió*jának bemutatójára most készülnek a fiatal kolozsvári előadók.

Oláh Tibor eredeti hangvételű, komoly felkészültségű zeneszerző. Izigvérig mai muzsikus, mostani életünk és törekvéseink hű kifejezője.

LAKATOS ISTVÁN

Broczky.

Az kunst-muzeum XXXIX. aukciójának kiállításán műre szerepel.

Pesti Hirlap, 1928. Nov. 18.

MDK

Brocky Károly, Temesvár.

1830. Lampi-dij.

1826. Czernin-dij.

Bécsi Képzőm. Akad. magyar ösztöndijasainak névs.
Fleischer, Bécs. 103, 106.l.

BROCKY KÁROLY
festőművész

Mosonmagyaróvár
Cselley-ház
TKM 403

1968 MÁR

reneszánszban az egyén vette át a vezető szerepet, és egy ideig, míg az ellenreformáció el nem pusztította a humanista fejlődést, uralmon volt, majd pedig egy szektás formalizmust, a manieristákat vezette be.

Amikor az egyént a közös érdek feloldja korának kultúrájában, és az egységes cél a kollektív dinamizmus részévé teszi, akkor jönnek létre a legnagyszerűbb eredmények. Az ilyen alkotói teljesítmények magva az egységes filozófia. Nem elég egy várost nagyvonalúan megtervezni nagyszabású épületekkel és modern lakótelepekkel, kell hogy legyen a tervben egy elem, mely lelkesít, inspiráló hatású, ahol minden a tudomány és művészet szerves egységének megvalósulását hirdeti. A marxizmus olyan politikai filozófiává fejlődhet ki, mely egyesít minden tudományt, művészetet és mesterséget, de cselekednünk kell, mégpedig most. Ha alkotóerőnket és teljesítőképességünket egyesíteni tudnánk olyan látványos esemény létrehozására, mint egy kiállítás, a népnek és népért alkotott művészet nagyszabású, lelkesítő seregszemléje, hamarabb juthatnánk egységre és kölcsönös megértésre, mint bármilyen más módszer segítségével. Ha a szavakat tettekre váltanánk fel, felfigyelne ránk az egész világ.

A szocialista művészektől azt kérdezik a leggyakrabban, miként alkalmazzák a kommunista országokban a művészeket, milyen helyet kapnak a közösségben. Van-e valóban érdeklődés a művészek iránt, felismerik-e, hogy nekik sajátos problémáik vannak egyéni, társadalmi szempontból, és a különféle eszmei irányzatokkal kapcsolatban. Vannak-e a régi rezsimnek olyan kulturális maradványai, mint egyes festészeti, szobrászati vagy grafikai iskolák, melyek társadalmi előnyöket biztosítanak tagjaik számára, szemben a fiatal művészek haladó irányzataival és a kísérletezőkkel, akik valamilyen távoli cél felé törekednek, remélve, hogy az kitágítja az emberi tudás horizontját és fokozza az ő kifejező és alkotó erejüket. Milyen funkciót tölt be a művészet az emberek mindennapi életében. A művészek számára nagyon fontos problémák ezek. Sokan csak akkor tudnak igazán jót alkotni, ha valamilyen hit lelkesíti őket. Lehet, hogy nem is tudják világosan megfogalmazni, miben hisznek, de mégis szükségük van rá.

Volt-e hatása a modern tudományos felfedezéseknek, a mindenség természetébe való bepillantásnak, korunk realizmus-koncepciójának egy „avant-garde" kialakulására? Kik a művészet fő elbírálói, egy szűk művészcsoport, vagy a „nép, melynek mindig igaza van", vagy pedig a szakmai zsüri és a nép együttesen? Rokonszenveznek-e kellőképpen a bírálók a haladó művészettel? Elősegítik-e kellőképpen az ilyen irányú művészet fejlődését, mint ahogyan ezt a tudománnyal teszik? Türelmesek-e, elismerik-e, hogy még sok a tanulni és megérteni való? Van-e helye a kisebbség véleményének, a non-konformista festészeti és szobrászati irányzatoknak a marxista társadalomban? Van-e joga az egyénnek ahhoz, hogy más legyen, mint a többi? Miként tudja elkerülni a művész, hogy teljesen alárendelje magát az állami tekintélynek és a tömegek előítéletének?

Ezek a problémák messze túlmennek a művészet keretein, olyan életkérdések, melyeket nekünk, marxistáknak kell megoldanunk. Szerintem ezek az új szocialista demokráciák kulcskérdései. A kapitalista demokráciákban állandó harc folyik körülöttük, csak egy pillantást kell vetnünk a művészet és tudomány történetére, és látjuk, mennyit kellett küzdeniük az úttörőknek, és milyen elbánásban részesültek. Bizony a mellőzöttség, kudarc és szegénység szomorú története ez.

Ebben a válságos társadalmi korszakban mi, marxisták ismereteink alapján át tudjuk tekinteni a múltat. Úgy látom, a jövő a marxisták kezében van, csak ők tudnak választ adni a kor kérdéseire. Egy igazán haladó társadalom elsődleges célja az életszínvonal emelése mind anyagi, mind kulturális téren, hogy a nép részt kapjon a társadalom anyagi és kulturális javaiból. A műalkotás nemcsak esztétikai kifejezés, nevelési funkciója is van, mivel tágítja szemléletünket, és olyan kérdéseket ébreszt bennünk, melyek az alkotói fantázia szabadabb szárnyalásának igényét eredményezik. A tudomány és a művészet a nevelés és kutatás függvénye, csak e két tényező segítségével fejlődhetnek abba az irányba, hogy gazdagítsák az emberek képét a valóságról, növeljék kutató, kísérletező és alkotó képességüket.

Visszatérve a viták és kiállítások szervezésével kapcsolatos gyakorlati kérdésekre, nyilvánvaló, hogy a különböző országok marxistái közötti széles körű párbeszéd csak egy folyóiraton keresztül valósulhat meg, mely vitát indít, és bevonja abba a művészeket és az olvasókat. Azt hiszem, ez jó eszköz lenne a gondolatok kicserélésére. Biztos vagyok benne, hogy a marxizmus szerepének jobb megértéséhez vezetne, fényt vetne egy csomó egyéni problémára, elősegítené sok, a marxizmussal és a művészettel kapcsolatos homályos és nehéz kérdés megoldását.

A másik vállalkozás, melyet ezzel egy időben kellene elindítani vagy legalább előkészíteni — mivel ennek megszervezése sokkal nehezebb feladat — az egy kiállítás rendezése. Először talán egy kisebbről lehetne szó, amely a kommunista országok szocialista művészeinek fontosabb műveit mutatná be. Meg lehetne hívni olyan országok szocialista művészeit is, mint Kuba, Mexico, Norvégia, Svédország. Biztos vagyok benne, hogy ez a vállalkozás új alkotói fejlődést eredményezne. Mienk lenne a legszélesebb front, egy csomó szerződést kötnénk, így át tudnánk venni az alkotás igazi irányítását, és létrehoznánk egy új művészeti formát, melynek van társadalmi funkciója és határozott célja, olyan művészetet, mely együtt fejlődne a tudománnyal és az új társadalmi tudattal.

Laurence H. Bradshaw

Brocky Károly: Alvó bacchánsnő
Bacchante dormant — Спящая вакхантка

MAGYAR-ANGOL MŰVÉSZETI KAPCSOLATOK

Az utóbbi években olyan mértékben élénkültek meg a magyar—angol művészeti kapcsolatok és végre olyan intézményes formát öltöttek, mint eddig még soha. A budapesti két Henry Moore kiállítás, az ugyancsak pesti modern angol festőművészeti tárlat, a londoni XX. századi magyar festőművészeti és szobrászati kiállítás és az ősszel Londonban bemutatásra került régi magyar műkincsek alkalmat adnak arra, hogy rövid áttekintésben mérlegre tegyük a magyar—angol képzőművészeti kapcsolatok eddigi eredményeit.

*

A legegyszerűbb és leggazdagabb hálózata a személyi összeköttetéseknek és a kiállításoknak a festőművészet terén nyilvánult meg. A két ország nagy távolsága következtében, és az elmúlt 150 év-

Turner: Baiae-i öböl — Le golfe de Baies — Байский залив

ben a kölcsönös érdeklődés éppen a festők és alkotásaik iránt, ezen a téren eredményezett legtöbbet.

Lyka Károly ugyan már fölfedezett egy 1620 körüli magyarországi származású festőművészt angol kastélyokban. Ez a szepességi származású Priwitzer volt. Bogdány Jakabról, Anna királynő udvari festőjéről, akinek művei ma is megtalálhatók Windsorban és a többi kastélyokban, több angol és magyar monográfia is jelent meg. Egykorú magyar útikönyv följegyezte, hogy angol festőnek, G. F. Herrignek már 1828-ban volt Pesten kiállítása a Kishíd utcában. Barabás Miklós a vízfestés technikáját Itáliában ugyan, de angol mestertől, William Leitchtől tanulta. Az 1830-as években két magyar festő, Barra Gábor és Melegh Gábor évekig dolgozott Angliában. A reformkor iránt érdeklődő angol utazók nemegyszer festőket, rajzolókat is hoztak magukkal, hogy úti beszámolóikat illusztrálják. Paget könyvét Hering illusztrálta szép metszetekkel. A negyvenes években Kozina Sándor arcképeivel, Schoefft Ágoston indiai tárgyú képeivel, Brocky Károly biedermeier életképeivel, majd az ötvenes években az angol City urait ábrázoló arcképeivel válik népszerűvé. Zichy Mihály az orosz cár kíséretében látogat el 1871-ben először Angliába, ahol a skóciai királyi vadászkastélyok ünnepeit és vadászatait örökíti meg a walesi herceg kívánságára. Az ő vendégeként jut oda újra 1872-ben és 74-ben. Ligeti Antal 1872-ben, Molnár József 1874-ben állít ki Londonban. Katona Nándor 1890—94 között dolgozik Angliában, de itt készült műveit csak 1935-ben mutatják be. László Fülöp is a sikeres arcképfestők közé tartozik. A századvégi párizsi szalonok közismert magyar vendégének, Justh Zsigmondnak két Párizsban élő angol művész is jóbarátja, az egyik olajban meg is festi, ez Rupert Bunny, a másik Alastair F. G. Cary Elwes.

Rippl-Rónai József egész életére döntő hatással volt egy skót művésszel (Knowles-szal) Párizsban kötött barátsága. Erről emlékirataiban a következőket írja:

„Nekem akkor már megvolt a magam társasága, mely több éven át csak három tagból állott, egyik a feleségem, másik skót barátom, harmadik magam voltam. Skót barátom, ki már régibb idő óta volt ismerősöm, más ember volt, más ízléssel, mint aminőt Munkácsy környezetében találtam, az az ember, aki nekem ízlésben a legjobban konveniált. És igazi jó barát volt. Közelünkben lakott, volt műterme is, mert gazdag posztógyáros fia, de — sajátságos — noha én folyton küzdöttem anyagi gondokkal, anyagiakról köztünk szó nem esett. Vele teljesen az ideális értelemben felfogott művészet terén álltam. Ő anyagilag független s én, mert nem volt veszteni valóm: könnyen találtunk egymás iránt való barátságunkban megnyugvást, miután ízlésünk és művészi felfogásunk hasonlóságát felfedeztük. Sokat beszélgettünk egymással régi és modern jó festésről és irodalomról; sokat gondolkodtunk egymás társaságában és kicseréltük eszméinket. A boulognei erdőben naponként nagyokat sétáltunk, morális és művészi alapon figyelve párizsi asszonyokat, férfiakat, természetet. És beszélgetve dolgoztunk sokat: lelki okokból, dekoratív szempontokból. Együtt búvárkodtunk, együtt fejlődtünk. Ő jobbára fametszéssel foglalkozott, misztikus gondolatait így igyekezett megrögzíteni. Nagy gonddal, komolysággal és szeretettel dolgozott. Én többnyire festettem vagy litografáltam. Később egy házban is laktunk s ha különváltam dolgoztunk is, egymás dolgait naponként megnéztük. Nagyon szerettük egymás művészetét s mégis — vagy éppen ezért — szigorúan bíráltuk egymás munkáit."

1925 és 1938 között a nagybányai, szolnoki és kecskeméti festőtelepek nagyjai iránt indul meg az érdeklődés Angliában. A Studio, az Apollo, a Country Life Csók Istvánról, Fényes Adolfról, Iványi-Grünwald Béláról, Rudnay Gyuláról közöl tanulmányokat. A 20-as évek végén kiállításaik is nyílnak Londonban. Vaszary Jánosnak egy képe a National Gallerybe is eljut. A 30-as évek nagy sikereit aratja Buday György újszerű grafikáival. A székely festőtől, Nagy Imrétől, 1938-ban Mary angol királynő is vett a királyi gyűjtemény részére.

Turner: Eső, gőz, sebesség — Pluie, vapeur, vitesse
Дождь, пар, скорость

Magyar festőművészek csak 1960 óta jutnak gyakrabban Angliába. Bernáth Aurél egy tevékeny nyarat töltött a dél-angliai tengerparton; 25 akvarell készült ott ezalatt. Szántó Piroska egy folkestone-i és stratfordi festményen kívül egy vázlatfüzetet rajzolt tele angol figurákkal. Ruzicskay György londoni részleteket örökített meg egy vízfestmény-sorozaton. Bartha László több ízben járt Londonban, de ottani művei még nem kerültek nyilvánosságra.

Az angol festőművészet nem egy magyar festőre hatott kedvezően. Constable művei Paál László tájain, Rossetti preraffaelita jelenetei Gulácsy Lajos vízióin, Turner tengeri fényei Egry balatoni látomásain, Brangwyn tömött rézkarcai Ferenczy Valér egyedi miniatürjein hagytak nyomot.

Az angol képzőművészetek alkotásai közül aránylag az angol festőművészet számos remekműve került el a legtöbb magyar magángyűjteménybe. A mintegy másfélszáz alkotásból (és ezek közé soroltuk be a kisebb grafikát) a következő angol festők jelentősebb műveit találjuk meg, ma már többnyire valamennyit, a Szépművészeti Múzeum gyűjteményében: Brangwyn, Burne Jones, Constable, Gainsborough, Hogarth, Hoppner, Lawrence, Raeburn, Reynolds, Romney, Rossetti, Rowlandson és Turner.

Számos magyar műtörténész, esztétikus és kritikus írt emlékezetes esszéket nagy angol festőkről. Ennek ellenképéül csak egyetlen nagy angol írónak, egy nagy magyar festőről írt tanulmányát említjük meg: James Joyce Munkácsy Ecce homoját látta Dublinben Amerikába menet és élete első esszéjét írta róla.

A szobrászat már az anyagmozgatás nehézsége miatt sem dicsekedhet ennyi eredménnyel. Nem egy magyar szobrász örökre vagy évekre letelepedett Londonban és többnyire az udvar vagy a kormány megbízásából köztéri szobrokra kapott megbízásokat. Az első ilyen szobrász Alexy Károly volt, aki 1852-től 1861-ig élt Londonban. Legjelentősebb műve Viktória királynő lovasszobra. A Crystal Palace-ben állt Kossuth és Batthyány szobra.

Engel József az 1840—50-es években épülő új angol parlament szobrászati munkálataiban vett részt.

A legeredményesebb magyar származású angol szobrász Boehm József Edgar, akinek számos műve London legforgalmasabb terein, útvonalain és templomaiban látható ma is. A Temple Bar Memorial Viktória királynő és VII. Edward szobraival az ő műve. A Hyde Park Corneren áll Wellington herceg lovasszobra. Carlyle bronzszobrát Chelseaben szintén ő készítette. A Szent Pál székesegyházban Gordon tábornok szarkofágján a bronz szobor az ő műve.

Strobl Alajos 1927-ben Stansted városa részére az első világháború hőseinek emlékművét készítette el.

Kisfaludi Strobl Zsigmond 82 angol kiválóság mellszobrát alkotta meg a 30-as években. Ezek közül a legismertebb G. B. Shaw szobra. Az 1950-es években készült el másik remekműve, Somerset Maugham arcképe. 1935-ben tartott londoni kiállításának katalógusához maga Shaw írta az előszót.

Budapesten több angol kiválóságnak van szobra. Közülük a legfontosabb a Keleti Pályaudvar Baross téri homlokzatán álló Stephenson és Watt szobor. Sződi Szilárd Darwin reliefjét a Szépművészeti Múzeum őrzi.

Borsos Miklós, aki 1963-ban meglátogatta Henry Moore-t, két remek Shakespeare érmet készített a 400 éves centenáriumra, s a téma sok más művészünket is foglalkoztatta.

A hivatalos angol Shakespeare-érmet egy Londonban élő magyar szobrász, Vincze Pál készítette.

Magyar művészek az 1851-i londoni Világkiállításon állítottak ki először és attól fogva minden ilyen nemzetközi kiállításon jelen voltak. De csak mint egyének és nem mint egy magyar nemzeti kiállítás részesei. 1909-ben Basch Andor, 1925-ben Csók István, 1927-ben Rippl-Rónai, 1928-ban Kisfaludi Stróbl, 1930-ban Perlmutter Izsák és Rudnay Gyula állítottak ki kisebb galériákban. 1963-ban Bernáth Aurél, Domanovszky Endre, Konfár Gyula és Schéner Mihály művei kerültek kiállításra Londonban. 1900-ban a preraffaelita Walter Crane műveit mutatták be az Iparművészeti Múzeumban, 1904-ben a Nemzeti Szalon adott reprezentatív angol kiállítást, 1908-ban Beardsley, 1912-ben Brangwyn, 1914-ben az angol rézkarc modern művészei, 1929-ben angol festőnők kiállítását tartották Pesten.

A két kormány illetékes szervei által rendezett általános jellegű retrospektív kiállítás csak az utóbbi években történhetett a művészettörténeti bemutatás igényével.

Gál István

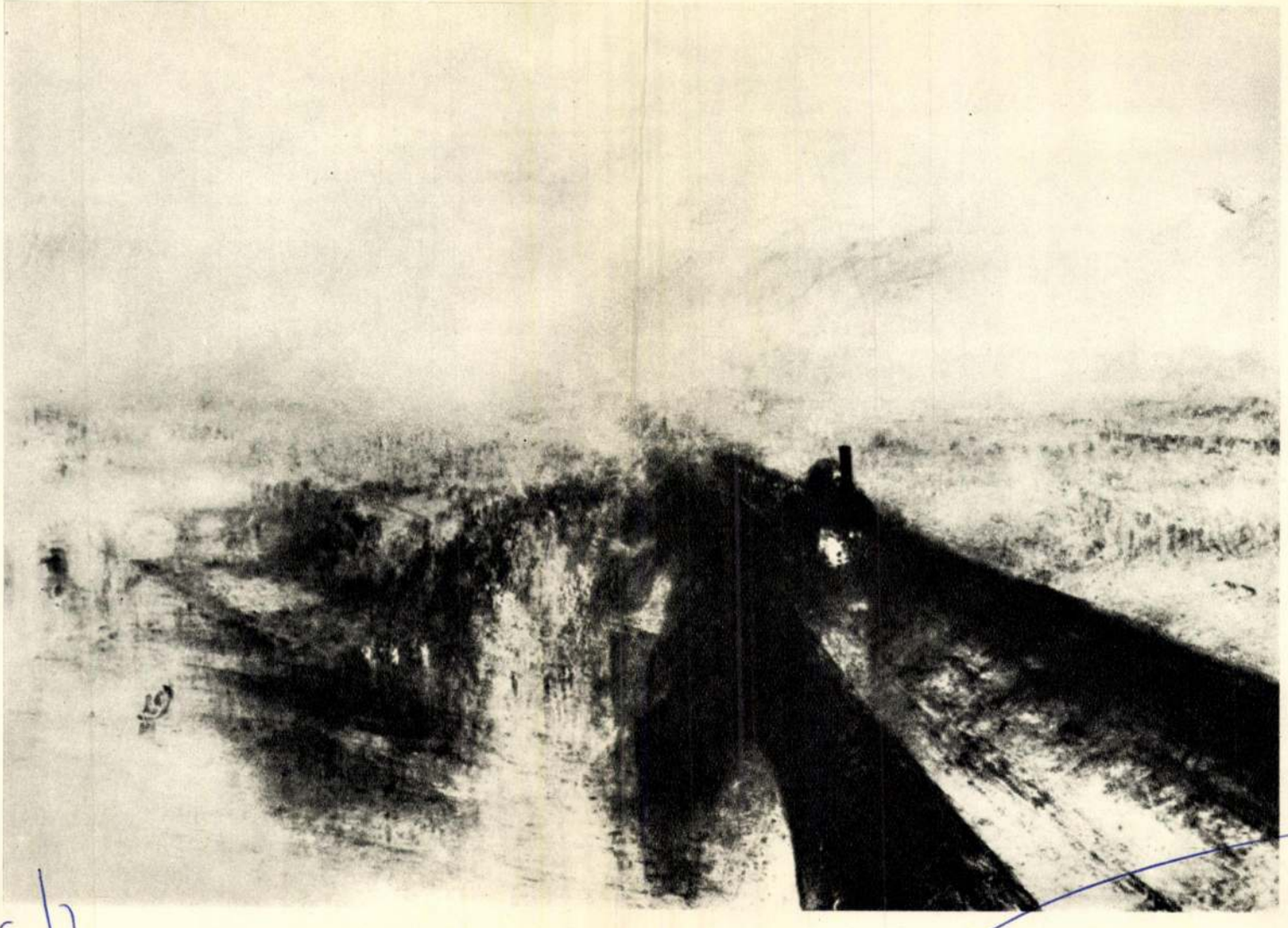

MŰVÉSZET
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

TURNER

A magyar művészetkedvelő közönség állandóan figyelemmel kíséri a legnevesebb vagy legnagyobb port felkavart külföldi művészek tevékenységét s meglehetősen jól tájékozott a legjobb mesterek életművében. Éppen ezért meglepő, hogy nálunk jóformán semmit sem tudnak J. M. W. Turnerről (1775—1851), aki a második világháború után a legtöbbet emlegetett festők közé tartozik. Egyre-másra rendeznek műveiből kiállításokat és párizsi, New York-i bemutatkozása után a kritika egyöntetű lelkesedéssel fogadja. A modern irányzatok közül több Turner nevét is zászlójára tűzi, minden modern művészettel foglalkozó mű valamilyen összefüggésben említi a nevét. Vessünk hát egy pillantást Turner pályájára, művészetére.

Az angol festészet történetében mély szakadékot jelent a XVI. század közepe, a reformáció ideje. Az addig virágzó miniatúrafestészet — mely az európai élvonalban haladt — egycsapásra megszűnt, s az egyházi megbízások hiányában az angol festészet látszólag talaját vesztette. Egyedüli megnyilvánulása a portré és a tájkép maradt, és a két műfajban hamarosan a legjobbak sorába emelkednek az angol festők. Az előbbiben Reynolds, Gainsborough, az utóbbiban Turner és Constable nemcsak saját hazájuk művészetében jelentős, hanem az európai festészet történetében is fontos szerepet tölt be.

Joseph Mallord William Turner 1775. április 23-án született Londonban. A külváros zsúfolt, szűk utcái közt a gyermek bezártságot, fény és naphiányt érez s talán ez is vezeti arra, hogy festészetében élete végéig a fény és nap szerelmese, ábrázolásuk megvalósításának fáradhatatlan kutatója legyen. Pályája kezdetén azonban még a hagyományos utakon jár: épületek, templomromok rajzolásával a kortárs, ún. topografikus festőkhöz csatlakozik. E festők kizárólag az architektúra ábrázolásával foglalkoznak; aprólékos, csak a körvonallal törődő rajzaikon, festményeiken magasabb művészi célokat nem követnek. A fiatal Turner első művei e stílus tökéletes ismeretét, nagy rajzkészségét mutatják, de még nem sejtetik későbbi tehetségét, egyik fő értékét: a költői hangvételt.

Egész pályája során két festői eszközt használ egyenlő súllyal: a vízfestészet és olajfestés technikáját. E korban a vízfestészet új reneszánszát élik: a könnyen kezelhető, gyorsan alkalmazható eljárás a művész új oldalát bontakoztathatja ki, a téma hangulatát a részletek mellőzésével érzékeltetheti, a pillanatnyi, friss benyomást rögzítheti, s az olajfestészet addig használt eljárásainál gazdagabb, változatosabb, újabb hatásokat érhet el. Turner különböző színes papírokat használ alapnak s a nedvesen szét- és egymásba folyó, leheletszerűen odavetett színek, kidörzsölt vagy kikapart fénysávok közvetlenségükkel, a festő személyének varázsával lenyűgözően hatnak. Közvetlenség, a festő szubjektumának észrevevése szinte minden festékfolton — ma már közhelyszámbamenő jelzők, de ha a kortárs festők művein végignézünk, láthatjuk, hogy akkoriban újat, sőt a kortárs-kritika szemében túlzottan forradalmit jelentett ez a festésmód. Hiszen az akvarell-technika alkalmazásakor elsikkad a kor legfőbb törekvése: a részletek gazdaságának ábrázolása. Turnernek élete végéig szemére vetik, hogy képeit nem fejezi be, „csak" összefogottan, részletszegényen ábrázolja tárgyait, mint ahogy a természetben körülpillantó ember is csak a lényegeset veszi észre; a milliónyi fű, levél, virág, fa, lomb minden egyes elemét nem is veheti észre, csupán színes, összemosódó foltjukat. Turner messze meghaladja kora festői gyakorlatát, amikor közvetlenül a természet után fest s a természetben látottakat nem „gazdagítja", nem „javítja" ki. 1805 és 1810 között csónakkal járja a Temzét, a partvidéket festi: Már az eljárás is a természet valóságos színeinek használatát, s a közvetlen, gyors, hű ábrázolást eredményezi. A francia Monet csak a század második felében jut hasonló elhatározásra, hasonló célok megvalósítása érdekében.

Az angol Királyi Akadémia kiállításain Turner vízfestményei szép sikert aratnak és a vevők hamarosan vetélkednek műveiért. Nevét a legtehetségesebb f… nagy tekintélyű Akadémia t… fesszorának nevezik ki az A… ker, biztos megélhetés járu… minden külső feltétele megadatott.

Kissé meglepetésnek tűnik, hogy Turner olajképei kezdetben tudatosan és bevallottan régebbi korok francia és németalföldi mestereit követik, szorosabban mint azt egy eredeti tehetségtől elvárnók. Valami különleges vetélkedési hajlam tartja hatalmában, hogy azokat a festőket, akiket a kor csodál, saját területükön, saját stílusukban felülmúlja. Így születnek meg Claude Lorraine, Poussin és a németalföldi tengerfestők modorában készült képei, melyek mai felfogásunk szerint megközelítik a másolatok fogalmát. A mintaképül választott festőket Londonban is jól tanulmányozhatta, hiszen az angol főváros a XVIII. század második felében a műkereskedelem központjává vált s a gazdag angol műgyűjtők a festészet legnagyobb alkotásai közül válogathatnak. A francia forradalom elől több francia főúri magángyűjtemény is a londoni árveréseken talál gazdát. Turnernek tehát módja van példaképei legjobb alkotásait tanulmányozni. A francia és németalföldi festők jobb megismerését segíti elő 1802-es külföldi utazása is. Ebben az évben ugyanis Anglia és Franciaország között rövid ideig béke van és az angol turisták előtt megnyílnak a határok a kontinens felé. Turner Párizson keresztül Svájcba utazik és gyors egymásutánban tölti meg vadregényes alpesvidéki rajzokkal vázlatkönyveit. Visszafelé újra Párizsnak veszi útját és nyolc napot tölt a francia fővárosban. A Louvre gyűjteménye akkor különösen sokat nyújt a látogatónak: Napóleon itáliai hadjáratai a legkitűnőbb mesterek műveivel duzzasztják fel a képtárat. Az addig csak kevés kiváltságos előtt megnyíló magángyűjtemény a forradalom alatt mindenki számára nyitva áll. Fennmaradt Turner vázlatkönyve, amelyben a Louvre-ban látottakat megörökíti: színes másolatok, rajzok, színtanulmányok és írott megjegyzések szerepelnek a lapokon. És a mesterek: Tiziano, Raffaello, Correggio, a bolognaiak, Poussin, Rembrandt.

A XVII. századi holland festők modorában készül a „Calais-i kikötő", mely a kontinensre történt átkeléskor látottakat ábrázolja. Majd néhány év múlva a „Hajótörés" készül hasonló stílusban. E képeken a tenger, a habok játéka, a lejátszódó dráma érdekli Turnert, míg a figurák — a holland tengerfestők ábrázolásmódja szerint — apróak. Poussin hatására bibliai témákat fest meg (pl. Az ötödik egyiptomi csapás, 1800), határozottan lezárt, geometriailag konstruált síkokkal építve fel képét. Claude Lorraine-től elsősorban kompozíciós eljárásokat les el: kétoldalt épületekkel, hajókkal zárja le a képet, fokozatosan szűkíti középen a teret és ezzel vezeti a szemet a mélységbe. Középen a nyílt tenger felett nap süt szembe, sugarai egybeolvadnak a víz színeivel. Azonban képein nem valósul meg Claude Lorrain színösszeállítása, festményeinek poézise. Másrészt — az atmoszférikus hatások kedvelése és megvalósítása szempontjából — gazdagabb francia példaképénél. Színváltasztása modernebb, kevésbé spekulatív, közelebb áll a valósághoz. Zöldjei a szabad ég alatt megfigyelt friss, világos zöldek. (Egy festőtársa véleménye egyik akkortájt készült művéről: Az egész kép pástétomzöld ostobaság). Ugyanakkor lassan olajképein is érződik a vízfestményeken lezajlott fejlődés: a részletek elvesztik precizitásukat, fotografikus hűségüket.

1819-hez érkeztünk, Turner első itáliai útjának dátumához, mely fordulópontot jelent művészetében. Nézzünk vissza, tekintsük át a 44 éves festő eddigi működését, eredményeit. Vízfestészetben a technika tökéletes ismeretével rendelkezik s megtalálja egyéni hangját. Olajképei a legváltozatosabb témákat ölelik fel és ugyanilyen sokféle a megvalósítási mód. Eközben kolorisztikai fejlődése töretlenül halad a szinte monochrom színhasználattól a mind sokrétűbb, világosabb színösszeállításokig.

Broczky Károly

Az első termekben a reformakori törekvések, próbálkozások kaptak helyet, ahol a polgárosulás, a nemzeti érzéstől fűtött értelmiség térhódítását figyelhetjük meg. Id. Markó Károly, Broczky Károly nagyrészt külföldön készült képei mellett Barabás Miklós portréi sorakoznak itt fel.

Pogány Ö. Gábor, A Magyar Nemzeti Galéria (vezető) 15-16. l.

Budapest 1965

Festészet,

Brocky-képek az Ezred-éves kiállításon.

Vr. V. 1069/1897.

1897. jun. 25.

Brocky Károly

a XIX században, annak első felében élő festőként még nem találhatott megélhetést Magyarországon s így Angliába emigrált.

„L'art des XIX et XX siècles" Aradi Nóra cikke. L'art de Hongrie du X au XX siècle, Kiállítás, Paris, 1966. katalógus.

Broczky Károly (1807-1855)

Angliában működött (előhelől archépei, elivatos mitológiai jelenetek). Stílusa: olan képekről ellesett. Fontosabb művei: Kuretty György archépe (Budapest, 1851), Nyugvó psziché (Budapest, 1850 után)

Major Máté: Építészettörténet. Tőkés és szocializmust építő társadalmak építészete. Bp. 1960. Műszaki k., 589 l., 388 kép

49. l.

Brocky Károly

"Könyöklő nő arcképe" /repr/

Dr M.Kiss Pál: A portré

Rajztanitás 1962. V.sz. 24.l.

D

Brocky károly festő

Korán külföldre szakadt.

Londoni elutazása előtt festett

a „Meryamony öltözködése"

c. képe nagyapel a magyar

biedermeier kiállításon a

műszaknak (emlitve)

Nemzeti Újság 1937 XII. 1.

Brocky Károly

Szerepel a biedermeier

kiállításban a Múzeumokban

Pester Lloyd 1937 XI. 28.

Brocky Károly

Szerepel a biedermeier

Szállításban a Műcsarnokban

Csjsög 1937 XI. 28.

Brooky Károly

Szerepel a hagyaj biedermeier kiállításon a Műcsarnokban

Pesti Napló 1937 XI. 28

Broczky

Lekepel a magyar Biedermeier
kiállításon a Műsarnokban

Pesti Hirlap. 1937 X 15

Brocky Károly

3 festménye nerepel a

hűsarnok akkreditálásán

Magyarság 1925 XII. 6.

Brocky Károly

Képzőművészeti Társulat őszi tárlatán a Műcsarnokban a vízfestők egyesületének kiállításán 2 akvarellje szerepelt.

PN. 929. X. 6.

Brocky

Műcsarnok őszi tárlatán szerepelt.
az akvarellisták között.

Est 929. X. 6.

Brocky

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításán a Műcsarnokban szerepel.

Esti Kurir 929. IX. 18.

Brocky Károly
festőművész

Postatakarékpénztári ámverési csarnokának
aukciókiállítása – képe szerepel.

Pesti Hirlap
1934 X. 23.

MDK

Brocky Károly, Jestő

Női arckép c. ceruzarajza egyik díszе a kiállításnak.

– : Ma nyílik meg a májusi képaukció kiállítása 13.

Népszabadság, Bp, 1967 máj. 13.

Brocky Károly

Az Ernst-museum retrospektív kiállításán szerepettek művei

PK 1930. I. 5.

Brocky Károly

a Ernst-museum retrospektiv kiállításán
szereplő művei.

BH. 1930. I. 5.

Brocky Károly

Magyar Vízfestők és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Műcsarnok-ban szerepelt.

Itt szerepel a kitünő *Brocky Károly* is, aki Angliába átvándorolván, ott udvari portrait festő lett s csakhamar elvész a hazai festők sorából. Mellettük *Libay Lajos* („Pálmák"), *Steris Károly* („Alvó nő"), *Thán Mór* („Táborozás"), *Grimm Rezső* („Vörössapkás férfi"), *Böhm Pál* („Zivatar"), *Borsos Károly* („Férfifej"), *Szemlér Mihály* („Bakonyi magyar"), *Melka Vince* („Székely konyha") *Gundelfinger Gyula* („Diósgyőr") képviseli az első évtizedek ma már kevésbé ismert mestereit, hogy azután a teljes erővel kibontakozó vízfestészet elfoglalja művészetünkben méltó helyét. Megjelenik *Zichy Mihály*, *Lotz Károly* és *Munkácsy Mihály*, a három nagy mester, azután az akvarellfestés egyik kitünő alakja: *Rauscher Lajos* budapesti és dunai vázlataival. Itt látjuk a szorgalmas *Telepy Károly* és *Kelety Gusztáv* műveit. Azután egy-két évtizedet átugorva, báró *Mednyánszky László* tájvázlatait, *Hegedüs László*t és *Tull Ödönt*, a korán elhunyt két mestert, *Feszty Árpád*, *Kimnach László*, *Tahy Antal*, *Vadász Miklós* műveit,

PH-929.X.6.

Brocky

Műcsarnok őszi tárlatain a Magyar Aquarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain szerepelt.

BH. 929. X. 6.

Brocky

Műcsarnokban a Magyar Vízfestők és Pasztell-festők Egyesületének jubileumi kiállításán szerepelt vízfestménye.

Mo.929.X.6.

Brocky Károly

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3
Telefon: 139-292

1957 MÁJ 22.

NÉPSZABADSÁG

610

Brocky Károly emlékezete

(1807—1855)

Százötven évvel ezelőtt született Temesvárott Brocky Károly, festészetünk kiváló múltszázadi mestere. Piktúrája külföldön bontakozott európai szintűvé, nem gyakorolt befolyást a magyar képzőművészetre, mégis büszkén valljuk őt magunkénak, mert a sötét elnyomás éveiben a magyar nép teremtő erejének, művészi tehetségének hírét vitte a nagyvilágba.

Hányatott és kalandos gyermekévei után a vidéki borbélymester fia Bécsbe kerül az Akadémiára. Korán felébredt hivatástudata, erős akarattal, munkabírással párosult; akadémiai évei alatt rendszeresen kiállít s munkásságát jelentős díjakkal jutalmazzák. Innét európai körútra indul, bejárja Itália városait, s Párizst. Ott találkozik mecénásával, aki viszi magával Londonba. Brocky rövid idő alatt beleilleszkedik a szigetország fővárosának társadalmi életébe, művészetével csakhamar kivívja megrendelőinek elismerését. A korabeli pénzmágnások és az udvari arisztokrácia első festőjévé növi magát.

Az elismerés nem volt méltánytalan. Igaz, hogy Brocky Károly akkor kerül Londonba, amikor az angol festészet XVIII. századi virágzása már a múlté s új tehetség érvényesülésére ott kedvező alkalom nyílt. De ahhoz, hogy angol kollégáitól elhódítsa az elsőséget, kiváló festői felkészültségre, nem mindennapi tehetségre volt szüksége. Brocky festészetében valóban olyan értékeket találunk, amelyek méltóvá tették a kényes ízlésű pártfogók megbecsülésére. Utazásai során nagy elmélyedéssel tanulmányozta a régi mesterek festészetét, naphosszat barangolt a múzeumokban és eleven színvázlatokat készített a reneszánsz nagy mestereinek, az olasz korabarokk művészeinek alkotásairól, a velencei festők színdús képeiről s szinte magába itta a holland és az élettől duzzadó rubensi piktúra szépségeit. Mind e tanulságok sajátos módon alakultak át az ő egyéniségében. Ecsetje magaskultúrájú, magyarosan színgazdag művészetet termett, amely azonban távolról sem akadémikus utánzása a régi korok festészetének, mert átitatta századának érzésvilága, a Bécsből magával hozott biedermeier szelleme. Ez a kispolgári életforma talaján fakadt művészet, amely bensőségével és érzelmességével nagyon jellemző a korra. Brockynál egyfajta nem hivalkodó előkelőséggel párosul. A gyönyörű asszony-portrékon kívül megkapóan kedves gyermekképeket festett, majd pedig mitológiai témájú aktokat, amelyeken különösen szembetűnő az ő életörömtől áradó, érzéki festészetének eredetisége.

Rosa Wilkinson gyermekkori arcképe.

Távozása hazájából törvényszerű volt. Amikor búcsút mond a szülőföldnek, a reformkor hajnalán, népünk legjobbjainak élgárdája nagy lelkesedéssel fog hozzá, hogy a szellem, az irodalom fegyvereivel elindítsa a szabadságharcot. A képzőművészetnek azonban még nincs közönsége, sem megélhetést, sem megértést nem nyújthat elhivatottjainak. S ha Barabás Miklós meg is tudta hódítani kedves portréfestészetével Pest-Buda közönségét, Ferenczy István, a magyar szobrászat első mestere és prófétája csalódottan vonul vissza szűkebb pátriájába. S az álmodozó Markó Károly is Firenzéből emlékezik vissza a gémeskutas alföldi tájra.

Brocky Angliában nem kevés anyagi és erkölcsi megbecsülést ért el, de nem feledkezett meg hazájáról. Büszkén vallotta magát Magyarország szülöttének, együttérzéssel figyelte népe hősi szabadságharcát, melynek emigrációba kényszerült vezéreivel benső barátságot kötött. Megfestette Kmety György tábornok és Mészáros Lázár arcmását, s ekkor nyúlt olyan tárgykörhöz, amely addig hiányzott művészetéből: történeti képet festett a magyar múlt feleleventésére, az *Aranybulla kihirdetését*, melynek középpontjába Kossuth Lajos és Pulszky Ferenc alakját állította.

Népünk büszkeséggel őrzi idegenbe szakadt nagy fiának emlékét, aki — ha hazájának önakaratán kívül korában nem is adhatott sokat — az angol festészet gazdagításával az emberiség egyetemes kultúráját gyarapította. Múzeumaink alkotásainak szép gyűjteményét őrzik, ezekből állították össze két évvel ezelőtt első hazai emlék-kiállításának anyagát. Nemrég jelent meg a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalatának gondozásában Sz. Lajta Edit tudományos igényű szép monográfiája, amely méltó arra, hogy a széles közönség előtt is népszerűsítse Brocky Károly művészetét.

A. T.

nem mert és nem tudott még *nyíltan* a pártszakítás útjára lépni. A történelmi tények bebizonyították, hogy a párt egységét megbontó koncepció, a frakció-alakítás, az ellenzékiség szükségszerűen hová vezetett: a népi demokráciától a burzsoá restaurációig.

A pártegység megbontása nem 1956 nyarán kezdődött. Ekkor csak nyilvánvalóvá vált és betetőződött.

Természetesen nem az volt a baj, hogy egyesek nem értettek egyet egy vagy más politikai kérdésben a pártvezetéssel, hanem az, hogy csoportba szerveződtek, hogy megengedhetőnek tartották a meglevő párthatározatok feletti nyilvános vitát, *tal szemben.* A lyett, hogy nyílt tan fellépett vo gyűrte volna az ideológiai politik nyeként szervez foganatosított v tűrte, hogy az ellenzék az 1956 júliusi KV-ülés után kibontakoztassa támadását most már *közvetlenül a* vezetés megragadásáért.

Az MSZMP-ben nem lehet folytatása ennek a rossz hagyománynak. Az elmúlt október kegyetlen tanulságai mindenkit rá kell, hogy döbbentsenek: a párton belüli ellentmondások nem nyithatnak rést az ellenség számára, az öntudatos pártfegyelem, a kritika, az önkritika, a pártszerű vita útján erősíteni és fejleszteni kell a párt egységét. **Vadász Frigyes**

fegyveres harcokban 2700 magyar állampolgár vesztette életét.

2195 halálesetet anyakönyvezte 307 halálesetről a temetők és e humálások, valamint a kijelent sek alapján értesült a Statisztik Hivatal. Ezenkívül *mintegy 100-150-re tehető az eddig még ne exhumált és be nem jelentett h lálozások száma.* A fővárosba 1945-en haltak meg, a legtöbbe 435-en a VIII. kerületi harcokba

Nánási László:

LAKODALOM *Karcago*

A NAPOKBAN ajánlott levelet hozott a postás. „Meghívjuk kedves családjával együtt gyermekeink esküvőjére Karcagra. Először a mennyasszonyos házhoz tessék jönni Kerekes Lajosék és onnan megyünk a vőlegényes házhoz Dobrai Józsefék" — így szólt a levél. A lakodalom az sohasem volt rossz dolog, természetes, hogy örömmel fogadtam régi jóbarátaim meghívását. Karcagon nem volt nehéz megtalálni sem a menyasszonyos, sem a vőlegényes házat. Az enyhe májusi estében messzehangzott a jókedvű vendégek vig nótázása. Rokonok, jóbarátok, szomszédok hasították a nótát már vacsora előtt is. De a fehérkötényes vőfi megjelenésére csend lesz a szobában. Hozzák a tyúklevest, csigatésztával. Tessék násznagy uram a példát mutassa — mondja a vőfi. Igen nem helyesírási hiba, itt nincs vőfély, itt vőfi van. Így nevezik azt az embert, aki rendezi a házasságkötés és a lakodalom minden aktusát. A vőfinek a kötelessége gondolni a lakodalomra való meghívásoktól kezdve mindenre. Nem véletlen, hogy itt, a Nagykunságban azt mondják az ügyes, talpraesett, rendezni szavalni jól tudó fiatalemberre, hogy vőfinek való. Ilyen ember hordja itt is az asztalra a lakodalmi vacsorát. Különben Háló Sándor „civilben" termelőszövetkezeti paraszt. De a vendégek is azok szinte kivétel nélkül.

A CSIGALEVES UTÁN a hires nagykunsági étel, a birkapaprikás kerül az asztalra. Négy kövér ürüt vágtak a Dobrai Lajos és Kerekes Erzsike lakodalmára. A birkapaprikásra aztán csúszik a bor. Az asztalfőn ülő násznagy, Cs. Nagy Bálint — aki különben a termelőszövetkezet kovácsmestere — pohárköszöntőt mond. Az ifjú párhoz a jókívánságok mellé oktató szavakat is intéz. „Ne csak szeressétek, hanem gondozzátok is egymást — mondja. — Úgy gondozza a feleség az urát, hogy az sehol ne érezze magát olyan jól, mint odahaza." Dobrai Józsi bácsi és felesége könnyeiket törölgetik, míg a násznagy beszél. Ötödik gyermeküket a legifjabbat bocsátották ma szárnyára. Öt gyermeket nevelt fel a hajdani napszámos, a számukra oly keserves Horthy-korszak alatt. S a könnyeket a múlt fájdalma és a mai életük boldogsága csalta ki ennek a mindig jókedvű öreg kunparasztnak a szeméből.

Nézem a százfőnyi lakodalmas népet. Szinte kivétel nélkül uraknak, gőgös nagygazdáknak voltak a felszabadulás előtt lenézett, embernek is alig tartott cselédei, napszámosai. Ezeknek a verejtékén hiztak kövérre az urak, a nagygazdák. S ezeket akarták a múlt év őszén az ellenforradalmárok ismét visszataszítani a szolgasorba. Ezektől akarták visszavenni a földet, ezeket akarták elzavarni a termelőszövetkezetekből. Ezeket próbálták megfosztani attól, hogy vidám lakodalmakat ülhessenek. Hitvány urak és börtönből szabadult tolvajok, betörők akartak ebben az országban véres lakodalmat ülni, még sokkal kegyetlenebb és még véresebb lakodalmat, mint 1919-ben, az első proletárdiktatúra letörése után. November elején azt hittük — mondja Kerekes Lajos — olyan világ szakad ránk, hogy csak az urak lakodalmaznak benne, de most azt mondjuk, nem lesz i bé úri lakodalom.

AZ ASZTAL ÚJABB inycsikla ételek kerülnek. A szek régi népdaloka zsikálnak. A hangula re nő. A felszolgálc szonyok az utolsó hordják befelő. Elöl is a vőfi jön s m amig maguk itt mu nak, odakint vihar tá s a szél a szénam összevissza hordta. ügyes szakácsnő szé mába gyúrta. Ezt t ték aztán el úgy, hog ta. Akármiből gyúrt mondja a násznagy igen jó. A tortákka teményekkel és bor gekkel megrakott as mellett vidáman sz nóta:

Kiskutya, nagykutya
ugat hiába...
Van nekem szeretőm
cag városában...

Az előszobába meg randán pedig fiatalo idősebbek ropják a dást. Egyszer-egyszer mér, a primás kering foxot játszik, j ugyan azt is, de az tánc a nagykunsági rasztnak ma is csak a

Brocky Károly (Temesvár, 1807. máj. 22. — London, 1855. jul. 8.): festő. A bécsi Képzőművészeti Akadémia után 1835-ben Olaszországban, majd 1837-ben Párizsban folytatta tanulmányait. Itt főként a Louvre régi festményeinek másolásával fejlesztette művészetét. 1838-ban Londonban telepedett le, s hamarosan a királyi udvartól kapott megrendeléseket. Arcképek mellett (Viktória királynő; Albert herceg; Melburno miniszterelnök) számos, az olasz reneszánsz mesterekhatása alatt készült, mitológiai tárgyu kompoziciót készitett. Aktfestményei és életteleli női képnásai teszik vonzóvá művészetpt. Eklektikus stilusu, főként a rónai reneszánsz mesterek hatását tükröző oltárképe (Krisztus és a samáriai asszony), amelyet az eperjesi ev. templomnak hagyományozott, 1913-ban tüzvész áldozata lett. -- M. Szegénységi; Sárgaruhás nő; Alvó bacchánsnő; Feketeruhás nő; Amor és Psyché; Nyugvó Psyché (MNG). -- Irod. Lajta E.: B.K. (Bp., 1957).

Brocky Károly festő

Magyar Életrajzi Lexikon

Gracza György: Kmetty György

Az 1848-49-iki magy. szabadsag-
harcz története
Szerf. Szapel kab. V. pg 974.

Kmetty György tábornok (1852 - ~~185~~ tól Lombardia
volt, részt vett a krimi háborúban
és Lombardia 1863. apr. 23.

VIII. terem 56.

Mészáros Lázár Ladugyminister (Fr. 1858)

I. pg 214. „Sok hányatatás után végre egy nemesszívű angol hölgy, Lady Longdale egyszerű bibliokán talált szavaszla mesedékhelyt, ahol 1858, nov. 6-án Fr. Tetemeit az oxfordi gróftok sírboltjába helyezték örök nyugosára. —

VIII. teren 55.

Algernon Graves, The Royal Academy of Arts, a complete Dictionary of Contributors and their work from its foundation in 1769 to 1904 — Brocky —
London, H. Graves & Co. Ld. G. Bell & Sons
Vol I. pg.

Brocky, Charles Painter
c/o Colnaghi and Co.
Pall Mall East

1839. 472 The Domino noir
606 Study from a Highland peasant girl
797 Study from a child in the Highlands of Scotland
871 Study for a portrait
903 " " Madonna
969 " " " saint
1111. St. Agnes
1840 58. "I am not alone"
118 "Tell me what I like"
↓

512 A. Study
618 " "
628 " "
665 Miss Dorner
897 A study.
14 Somers Street
1841 689 The late Charles Tyson Esq.
717 Master Cockerell
776 A Portrait.
897 Miss Young
945 Portrait of an Officer.
39 Great Marlborough Street
1842 695 Master Strachey
704 St. John
724 St. Mark
730 The Hon. Charles Mont Edgcumbe
785 Lady Isabella Grace West

834 Master Cockerell
867 Daughter of Sir George Beaumont, ~~Bart~~ Bart
933 Miss Caroline Holland
1843. 636 Lucy Ashton and Ravenswood visiting blind Alice.
979 Master and Miss Harrison
991 Lady Charlotte Talbot
1005 A study
27 Berners Street
1850. 133 A nymph
1851 113 Psyche
" 548 Cupid and Psyche
" 714 Venus and Phaon
1852 Spring
" Summer
" Autumn
" Winter +

1853. 409 Music and arts instructed and crowned by Poetry

" 459 Ceres demanding of Jupiter the restoration of her daughter Proserpine.

1854 89. The pet nurse.

" 1326 The best nurse.

~~[illegible]~~

—. Brocky Károly 1807 – 1859. —

— Portrait Study 1847 – 1857. —

MDK

Brocky festőmüv.

Tárlatok. Képzőművészet, 1933. 59.sz. 87. l.

MDK

Brocky

"Virágot öntöző nő" c. vizfestmény.Repr.
"Ujságot olvasó nő" c. " "

Művészet,1915. 179.l.

MDK

Brocky

Kiváló érdekességű Brocky harom rajza, a Műcsarnok kiáll.-aan.

D.A.: A Műcsarnok akt-kiáll.

Magyarság, 1925.dec.6. 21.1.

MDK

Brocki

Az Ernst Muzeum Magyar Biedermeier-Kori művészet c. kiállitasaban szerepelt műveivel.

Ernst Muzeum kiallitasai. 19.1.

MDK

Brocky

A Nemzeti Szalonban a Főv. uj művészeti szerzeményeinek kiállitásán Brockynak művei.

Siklóssy László: A főváros...

Pesti Hirlap, 1939.jan.21. 17.1.

MDK

Brocky

Tóth Dénes: Művészeti aukció Almássy-Teleki Éva Műintézetében. Esti Ujság 1940. nov. 30.

MDK

Brocky

Önarcképe a Szfőv.Képtár kiállitásán.

(V-ó.): Uj szerzemények a Szfőv.Képtárban.

Magyarország.Esti lap.1940.aug.14. 6.lap

Szépmüvészeti Muzeum.

Brocky Károly

A.) Rajzok.

1) Gyermek fej jobbra nézve
2) Sisakos fej balra nézve
3) Gyermek fej balra nézve
4) Doge képe
5) Éneklő család
6) Mária a gyermek Jézussal és szentekkel (Sta Conversazione)
7) Ülő nő, álló férfi a gyermek
8) János fejvétele
9) ~~Brocky~~ Élőkelő úr térdképe (Velazquez? után)
10) Jézus és a kapernaumi százados
11) Balra néző úr térdképe (van Dyck? után)
12) Olvasó férfi
13) Hátra fordulva beszélő úrnő.
14) A kapun kimenő sokaság
15) Cardinalis térdképe
16) A napkeleti bölcsek
17) Cardinalis térdképe
18) Tájkép alakokkal
19) 2 férfi és 3 női alak
20) Álló és térdelő leány.
21) Ülő férfi és gyermek
22) Térdelő fiú és ülő férfi.
23) Ülő férfi
24) Xtus tanítványai közt.
25) Férfi szt
26) Ülő nő jobbra fordulva
27) Négy térdelő alak

Erworben von J. R. Lorent 392/97.

Sz. 115 - 140/97

28) Álló, ülő s térdelő alakok
29) Balra néző asszony
30) Jobbra s lefelé néző fiú
31) Lefelé néző leányfeje
32) Balra néző gyermekfej
33) Hajtanulmány
34) Két ülő asszony és gyermek
35) Női ruhatanulmány
36) Kutyatanulmány
37) Játszó gyermekek
38) Női akt (két nő)
39) Kapuz kivonuló alakok,
40) Kéztanulmány
41) Férfiképe derékig
42) Álló s térdelő alak.

Erworben von

392/97.

J. R. Lorenz

fr. 141–155/97

---

43) 1605 Női fejtanulmány } nagyobb formátum
44) 1606 " " "
45) 1609 } Borozó férfi
46) 1609 } Pajtor idyll

Lord Melborne's portrait from a picture by Georg Hayter (Colnaghi)
vgl. The Art-Union I. 6.

1) Messrs Christie and Manson.

2) S Leigh Sotheby auctioneer

Finden's Female portraits of the Court of Queen Victoria

Wann ist die Königin Victoria gekrönt worden, wann heirathete sie?

Queen Anna and Seb. Ricci l. The Art-Union Vol I. 59.

Etty wichtig für Brocky

Vol I. Art Journal pg 244.

Saleroom of Foster and son.

Life of William Etty R.A. by Alexander Gilchrist
publ. by D. Bogue London 1855.

The National institution Exhibitions in London —

Society of British Artists.

Royal ~~Academy~~ Academy Exhib.

The Society of painters in H_2O colours

The new Society of painters in H_2O colours

Für das Brocky'sche Buch zu illustrieren. A Summer-Noon
at Hampton court painted by J. D. Wingfield, C. Cousen sculp.
abg. in Art Journal 1855 pg 232 wegen costum der
damaligen Zeit.

the winter exhib. of sketches and drawings vgl. Art Journal 1853, worüber wieder schon 2 solche Ausstellungen in London.

wegen Blumenmalerei ein sehr willkürlicher Anlaß in Art Journal 1853 pg 96: John Baptiste Monnoyer, welcher in der 2ten Hälfte des XVII. Jahrh. Blumen

Brocky exposed at the Royal Academy the following pictures

Vol.

Algernon Graves, The Royal Academy of Arts, a complete Dictionary of Contributors and their work from its foundation in 1769 to 1904.
London, H. Graves & Co^d. S. Bell and sons

Vol I.

Brocky Charles, Painter

c/o Colnaghi and Co^y, Pall Mall East.

1839: N°. 472. The domino noir.
" N°. 606. Study for a Highland peasant girl.
" N° 797. Study for a child in the Highlands of Scotland.
" N°. 876. Study for a portrait.
" N°. 903. Study for a Madonna
" N°. 969. Study for a saint.
" N^o iiii. St. Agnes

1840: N°. 58. "I am not alone".
" : N°. 118 "Tell me what I like".

↓

1840: N° 512. A Study.
" N° 618. A Study.
" N° 628. A Study.
" N° 665 Miss Dotmer.
" N° 897. A Study.
14 Berner's Street.

1841: N° 689. The Little Charles Pigon Esq.
" N° 747. Master Cockerell.
" N° 776. A Portrait.
" N° 897. Miss Young
" N° 945. Portrait of an infant.
39 Great Marlborough Street.

1842: N° 695. Master Strahans
" N° 704. St. John.
" N° 724. St. Mark.
" N° 730. The Hon. Charles Mount Edgcumbe
" N° 785. Lady Arabella Diana West.
" N° 834. Master Cockerell.
" N° 867. Daughter of Sir George Beaumont, Bart.
" N° 933. Miss Caroline Holland

1843: N° 636. Lucy Ashton and Ravenswood visiting blind Alice.
" N° 979. Master and Miss Harrison.
" N° 991. Lady Charlotte Talbot.
" N° 1005. A Study.
27 Berners Street.

1850: N° 133. A nymph.

1851: N° 113 Psyche.
" N° 548. Cupid and Psyche
" N° 714 Venus and Phaon

1852: N° 235 Spring.
" N° 322 Summer.
" N° 329 Autumn.
" N° 409 Winter.

1853: N° 409. Music and Art instructed and crowned by Poetry.
" N° 459. Ceres demanding of Jupiter the restauration of her daughter Proserpine.

1854: N° 89. The pet nurse
N° 1326. The best nurse

1843: N° 636. Lucy Ashton and Ravenswood visiting blind Alice.
" N° 979. Master and Miss Harrison.
" N° 991. Lady Charlotte Talbot.
" N° 1005. A Study.
27 Berners Street.

1850: N° 133. A nymph.

1851: N° 113 Psyche.
" N° 548. Cupid and Psyche
" N° 714 Venus and Phaon

1852: N° 235 Spring.
" N° 322 Summer.
" N° 329 Autumn.
" N° 409 Winter.

1853: N° 409. Music and Art instructed and crowned by Poetry.
" N° 459. Ceres demanding of Jupiter the restauration of her daughter Proserpine.

1854: N° 89. The pet nurse
N° 1326. The best nurse

Constantine Henry Phipps, Marquis of Normanby

15 Mai
geb. 1787 † 28. Juli 1863 brit. Staatsmann

(vgl. Conversationslexica Bd. XII. pg. 447). —

Oberstaatsanwalt Gozsdu
Temesvár.

Brocky

Nackte liegende Nymphe auf weissem Leintuch linker Ton erhoben. Landschaftsbild, an r. Flussufer sitzt Pan die Flöte spielend, neben ihm Schafherde. Sehr breit behandelt. Oel. Grobe Leinwand.

H. 0,71
Br. 0,88 Cm.

⊥ entgegengesetzten

berühmter engl. Staatsmann

Melbourne (vgl. Conv. Lexicon Bd. VIII. pg 391 (Grossbritannien u. Irland) ferner Bd. XI. pg. 742

~~Viscount~~ William Lamb, Viscount Melbourne geb. 15. III. 1779 i. 24 Nov. 1848.

— da Brocky am 8. Juli 1855 starb, ~~und~~ ~~[illegible]~~ lässt sich feststellen, wann das Portr. gemacht wurde.

schriftlicher Nachweise – die [illegible]
Abstammung Ungarn oder Sachsen
ist eine sächsische Stiftung aus dem Jahr
nach Angabe von E. Jakab [illegible] Zeit
Theilen seiner Nationalität. Auch
wo seine diese Künstler seine Her-
kunft der Beantwortung [illegible]
aus ihr Vater Maler in Klausen
gener Inschrift: anno d. MCC70.
Rege Hungariae XXXX. venerabilis
Varadiensis, fieri fecit has sa
Georgium, filius magistri Nic
[illegible] [illegible] [illegible]
aus [illegible] [illegible] [illegible]

Brocky K.

Über Bilder der Generäle Kmetty u. Mészáros

vgl. Művészet II. 322.

Im Besitze des Szilágyi Dersö war ein schönes Bild von Borovsky, das er für 200 oder 300 Gulden gekauft hatte.

Beim Prof. Kessler sollen Briefe des
Brockhaus sein. –

Prof. Theyer an der techn. Hochschule

— Graz. —

Briefe von Brocky an ~~die~~ Theyer's Tante — auch Skizzen etc. ~~Wien~~

Die Sachen 2. Theil in Millennium-Ausstel.

— Brocky's Selbstportr. bei Ernst. —
(früher bei Theyer.)

Brocky.

Portr. des Rob. Bateson C. Brocky
pinx 1840 – gest. von Francis Holl (Der
Stich herausg. von Colnaghi in London) in
meinem Besitz. –

Brocky K.

Bpest, Mus. d. schönen Künste
V. N: 17.

Nöi mellkép. Vászon. 61 x 50,5. – A Nemz. Muz. magy. Képt. ~~17~~.
Lelt. sz. 2722. – A művész hagyományai
1867 szept. 8ár.

Brocky K.

Budapest, Mus. d. schön Künste
V. № 13

Női fej vázlata. Papiros 38,8 × 28,8 cm. – Lelt. szám 1573. –
Vétetett 1898 febr. 20-iki 6328 sz. leirat alapján.

Brocky K.

Bpest, Mus. d. schönen Künste.
V. N° 14.

Pikenő nő. Vászon 55 x 48. – Lelt. szám 1519. – Vétetett az 1896 júl. 22-ikj. 37078 sz. leirat alapján.

Brocky K.

Bpest, Mus. d. schönen Künste
V. N° 10.

Leányka képe. Vászon 43 x 36. – Lelt. nám 1518. – Vétetett 1896
nov. 16-iki 37078 k. leirat alapján.

Brocky K.

Bpest, Mus. d. schönen Künste.
V. N° 11.

Női fej vázlata. Papiros, 38,8 x 28,8. – Lelt. kán 1575. – Vétetett az 1898 febr. 20-ikai 6328 sz. leiratalapján.

Bracky K.

Bpest, Mus. d. schönen Künste
V. D° 12.

Női fej vázlata. Papiros 38,8 × 28,5. – Lelt. szám 1574. – Vétetett az 1898 febr. 20-iki 6328 sz. leirat alapján.

Brocky K.

Bpest, Mus. d. schönen Künste

V. N° 9.

A szegénység. Vászon. – 43 x 36. – Lelt. szám 1517. – Vétetett az 1896. Nov. 16-iki 37078 sz. leírat alapján.

Brocky K.

Pest, Mus. d. schön Künste

F. N°. 8.

Nyugvó Psyche. Vászon – 119×160. – A Nem. Nat. Magy. Képt. – Lelt. szám 2785. – A művész keresménya 1857. ápr. 22-én

Brocky K.

Bryan's Dict. of Painters and engravers London. G. Bell & sons 1903.

Vol I. pg. 198 sagt u. a.: "When about 30 years of age he visited London, where he took up his abode (borne 1808). His first contribution to the Royal Academy was in 1839, and from that time he exhibited portraits, ideal subjects, and miniatures on ivory somewhat frequently; amongst others a "Nymph" (in oil) in 1850 and Spring, Summer, Autumn and Winter in 1852. He died in 1855." —

Brocky K.

Bpest, Mus. d. schönen Künste.
V. N° 18.

Anya és gyerneke. Vászon, tojásdad alakban 61,3 x 55,5 cm. –
Lelt. k. 2103. – Vétetett 1902. márcz. 2án.

Brocky K.

Bpest, Mus. d. schönen Künste
V. N° 15.

Amor és Psyche. Vászon 140 x 166. – A Nemz. Mus. Magy. Képt. – Lelt. r. 2781. – A művész hagyomány 1857 április 22 én.

The Art Journal 1855. pg 128, 165, 193, 201 Brocky

The British pictures and works in sculpture in the great French exhibition (auf der Paris Ausstellung)

(es ist wohl gemeint die L'expos. univ. des Venus-Arts (Paris 1855)

Brocky C.: "Venus and Phaon" (oil) the property of W. A. Brooks; "Psyche" —

(jederfalls nachsehen ob die Bilder ausgestellt waren!)

Zu S. Weihnachtsrum 1906 des „Vasárnapi Ujság" Kroucky Bild reproduciert.

Ludwig Hevesi hat im Millenium-Jahr
über Brockey im Pester Lloyd bei Gelegenheit
der ausgestellten Werke des Künstlers in
Pest eine Feuilleton geschrieben.

SZÉPMÜVÉSZETI MUZEUM
VI ÁLLATKERTI-ÚT
BUDAPEST.

Művészet. Brocky K.

II. 316–324, 321, 427–430.

(1903) Brocky Károly főművei ott Divald Kornél: Krisztus és a szamaritánnyi olajf. az eperjesi ev. templomban. gemald in London 1845 u. 1846.

III. 60, 61, ~~417~~ Levélkéri adatok Br. K. életéről és az eperj. oltárképről Brockner Győzőtől. –

III. 417. A magyar festőművészet albuma. A Pesti Napló előfizetőinek készült 10 szines mellék-

(1904) lettel és számos műlappal és szövegheppel. Hoz-nyánszky V. Könyvnyomd. Életrajz Brockyról és szines reprodu etc.

– Copie nach Paolo Veronese. – l. Müvészet II. 322

Brocky zeigte im Buckingham Palace die Copie nach der Hochzeit zu Cana dem Prinz-Consort Albert im Buckingham Palace. War 7–8 Fuss lang. Vermachte Bild dem Nat. Mus., wo es im Eingang unter No. 24 ausgehängt war u. ist das Mus. d. schönen Künste kam. Original im Louvre. Lein (Masse der Copie 134 X 200)

Brocky K.

l. Szana Tamás: Szín ér a magy. művészet
történetéből. Gyest. A Athenaeum 1901,
1977, 78, 80, 192. —

Abp Tanulmányfő 1979. (unes unserer grossen Kopf
zeichnungen
" Honor es Psyche 81.

schwarz.

Brocky K.

F. 495

l. Malonyay Dezső. A magyar képírás úttörői. Zpest 1905

pg. 31 – 38 daselbst abgeb.:

Brocky K. Saját arcikép. (~~[illegible]~~ Cisfarbig)

" " " " . Ernst Lajos gyújt. (farbig)

" " Nyugvó Venus a Neuz. Museumban. (farbig)

" " Amor u. Psyche. " " " (")

C. Brocky

Exposition Universelle Paris 1855

Explication des ouvrages de peinture, sculpture etc. des artistes vivants, étrangers et français. Exposé au palais des beaux-arts. Avenue Montaigne.

pag 86. Brocky C. 27 Berner Street, Oxford Street

N° 742 Vénus et Phaon, appartient à R. H. A. Brooks

N° 743 Psyche.

Brocky

Dict. of Nat. Biogr. edited by Leslie Stephen. Vol VI. London, Smith and Co. 1886 pg 375.

Brocky Charles (1807-1855), portrait & subject painter, was born in Temesvar, in the Banat, Hungary. When between 6 and 7 years of age he lost his mother, her sister had married the manager of a company of strolling players, and Brocky's father, who had originally been a peasant followed the theatrical party in the capacity of hairdresser. He had many difficulties and hardships to contend against in his youth, but succeeded in obtaining some instruction in art at a free drawing-school in Vienna, and afterwards, studied in the Louvre in Paris. He settled in London about 1837-38, and enjoyd some practice as a miniature-painter. Amongst his sitters was the Queen (Victoria). Br exhibited at the Royal Academy from 1839-1854 both portraits and subject pieces, among the latter an oil picture entitled the "Nymph", and four representations of the Seasons. The Brit. Mus. possesses 4 heads drawn by him in red chalk, executed in a masterly style, and four others are at the South Kensington Museum.

Vienna at Vienna, he painted a St John the Baptist, an altar piece, a full length portrait of the Emperor of Austria, a St Cecilia, and a St John the Evangelist. Krosky died in London on 8 July 1855 and was buried in Kensal Green cemetery. Wilkinson's Sketch of the Life of Ch. Fr. the artist 1850 8vo — L.(ouis) F(agan). —

Biographisches über Brocky K. vgl. Müvészet II. 319 ff., wo sich Divild auf einen Aufsatz des Pesty Frigyes im Temesvárer „Delejtü" (Jahrg. 1860 N° 26) erschienen ist, demnach ist Br. K. in Temesvár 1807, 22 mai geb. etc. Er geht von Temesvár nach Wien, sodann nach Italien, dann zurück nach Wien, wo er Atelier in der Burg bekommt u. 4 mal Franz I. malte; 1833 besucht er Temesvár als berühmter Maler. Angeblich soll er 1846 auf Einladung von Turner nach London." etc. (+) 8 Juli 1855 in London.

Brocky Ch.

vgl. Művészet II. 321 f.

1843 oder 1844 besuchte ihn Barabás in London wo er folg. Bilder von ihm preist:

Harrison családot ábrázoló arcképe csoport } (ausg. 1843 in der Royal Academy)

Lady Charlotte Talbot arcképe } hol vannak?

ferner Lucy Ashton visiting blind Alice" olajf. (ausgestellt in der Royal Academy 1843)

4) Selbstportrait von Zoreky. Brustbild im Rothen Mantel, grüner Hintergrund. Blondes Haar mit üppigem Haarwuchs. oel.

5) Parum-Kuppel Detail, 4 Männer u. 8 Engel. Aquarell.

6) White & black chalk. Study to God-Father.

7) Ariadne u. Bacchus after Tintoretto.

8) Van Dyck. Pietà.

9) " " "

10) Giorgione. Concert. (Louvre.)

11) Correggio: Martyr.

12) 2 Männerköpfe. Studien. 1 red, the other black chalk

Der alte Dillon kannte Ch. Z. gut u. erzählte es habe in Zehnes Street, [illegible] Street aber auch in St Johnswood gewohnt.

— · Ch. Zorecky. —

Im Besitze von Frank Dillon, Painter of oriental subjects, 13 Upper Philimore Gardens, Kensington. London. Sein Sohn heisst Edward Dillon.

1) Alleg. Gestalt sitzend mit 2 Flügeln, vorne 2 Kinder, die eine die Musik, die andere die Skulptur darstellend. Aquarell-Entwurf zu einem Bild, das früher im Besitze von John Dillon war. Rund.

2) Grosses Pastell. Drawing darstellend Edward Dillon († 1843) Jugendl. Mann ohne Hart. Bruder des alten Dillon.

3) Kleine Copie nach Correggio. Schlafende Venus mit schlaf Amor u. links ein Satyr (Ob in Dresden das Original), das blaue Tuch wegziehend. ✓

and giving them to a child and

No 269: "Pilgrims at the Wayside", presents a group of wayfarers kneeling in adoration before a wayside figure of the Virgin. The style and manner of these travellers are rather poetic than real: the drawing however, exhibits taste and skill, but these water-colour works are by no means comparable to the chalk heads which years ago obtained at once for this artist a celebrity so extensive". —

The Art Journal 1855 pg 187. – Brocky:

Er ~~scheint mitgliedl~~ stellte aus in der Ausstellung der New Society of Painters in Water-Colours, in der 21en Ausstellung, welche für das Publ. am 23 April, with a catalogue of 348 works. ~~Er stellte~~ Besprochen ist hier:

„No 186 by C. Brocky: The Terrace, is a small composition, the subject of which is simply, a lady plucking oranges

↓

— Brocky Ch. —

Brit. Mus.

Kupferstich nach Ch. Br. Engraved by G. Zobel. London published march 21st 1856 by Paul and Dominic Colnaghi & Co. 13 and 14 Pall Mall East. Publishers to Her Majesty. Eine Mutter umarmt ein auf dem Bette liegendes Kind. 1873 - 6 - 14 - 202

ferner ebenda

Portrait of Mat. Normanby. Chromolithographie.

1870 - 5 - 14 - 1963.

For painters works P. XII. C. 2.

Prinding 64. —

Ch. Brocky.

A dictionary of artists by A. Graves. London. H. Graves 1875

Brocky 1839 – 1855

43 at the Royal Academy

16 British Institution

3 at the Old Water Colour.

. – . Brockly ch. –

Under the Patronage of H. R. H. the Duchess of Kent.
Exhibition of the new society of painters in water
colours. The 21st at Heir Gallery 53 Pall Mall. Open
from 9 – dusk. Ao 1855

Members

C. Brockly 27 Keller's Street.

No 298 the Monastery by C. Brockly.

3 Selbstportrait. —

i Aquarell.
i Olej. → bei Ernst
i Tuschrajz.

A magyar művészet Album
„Pesti Napló" (czerwca
„rajz elvesztett.)

5.) Puttokopf (oval), sehr sorgfältig ausgeführt. Copie nach einem alten Gemälde. Kohle. 9102 A.

6.) Am Boden liegende Baumstämme. Grosse Kohlenzeichnung. 9224 A.

7.) Felsengruppe mit Bäumen. Grosse Kohlenzeichnung 9224 B.

-. Brocky Ch. -

Zeichnungen im Wien. Kens. Mus.

1) Eine kleine Röttelskizze eines Kindes (alte Zeichnung) 8649 c

2) Profilkopf eines Kindes mit einem schmalen Reif im Haar, Kohle mit etwas weiss D. 2265-85.

3) Kopf eines Knaben 3/4 schauend. Kohle. D. 2266-85.

4) Zwei Kinderköpfe in Röttel sign. B., vielleicht Copie nach Correggio der mit der Absicht Correggio nachzuahmen.

5) Rechtsprofilkopf eines Knaben. Kohle weiss gehöht. 8647 B.

↓

4) Portrait of John Liston. Brustbild. Linksprofil mit Hut, Vatermörder-Kragen u. schw. Schlips. Schwarze Kohle 1889-6-3-252

5) Rechtsprofil desgleichen ohne Hut. Lockenhaar, Vatermörder-Kragen u. schw. Schlips. Schw. Kohle. 1889-6-3-251.

6) Grosse herrliche Skizze einer Frau mit Kind. Sie sitzt und stützt sich auf die l. Arm, sieht nach unten, ausgeschnittenes Kleid mit stark sichtbaren Brüsten. Der Knabe hält die Frau umschlungen u. sie hat ihren r. Arm auf seine r. Schulter gelegt. Rechts ein nach oben blickendes weibl. Kopf. Schwarze und rothe Kreidezeichnung. Sehr geistreich.

— Brocky K. —

Brit. Mus. Drawings:

1). Kopf eines alten Mannes im linken Profil. Brustbild. Mütze. Rötelzeichn. weiss gehöht auf grauem Papier. 1875-8-14-1164

2). Kopf eines jungen Mannes c. 30 Jahre alt mit Mütze und kl. Feder. Er blickt nach unten. Rötelzeichnung mit etwas weiss. Graues Papier. 1875-8-14-1162.

3). Kopf eines Mannes mit Mütze, das Hemd vorne etwas offen. Zierlich, langes Haupthaar. Leidender Ausdruck. Rötelzeichnung mit etwas weiss gehöht, graues Papier. Wahrscheinl. Selbstportrait. 1875-8-14-1163 ↘

Brocky Károly

wód

Ybl utolsó

45. l.

M E G H

az Istitutó di Studi Romani Ma
Országos Bizottsága / IX.Hőgyes Endre
f.év junius 26.napján d.u.
a l a k u l ó k ö z

Tárgysorozat:

1, Az előkészitő bizotts
2, A tisztikar és a vála
3. Esetleges inditványok

Brocky Károly festő

162 éve született

Népszava 1969 május 22
4. old.

2) Brocky Károly

festő

megfesti Kmetty Károly és Mészáros Lázár hadügyminiszter arcképét. Önarcképe.

A magyarországi műv. tört. I. 367.
Corvina 1970.

Brodzy Károly

„Elisabeth Barret Browning" portréja szerepel a Nemseti Galéria új szerzeményeinek kiállításán

Magyar Nemzet 1970
junius 24
4. old.

1) Brocky Károly
festő

Temesvári 1807-1855./ A bécsi akadémián tanult, majd Olaszországba ment, Párizsban is járt tanulmányúton. Végül Londonba került, - itt élete végéig. Kapcsolatba kerül a londoni emigránsokkal,
A magyarországi műv. tört. I. 364.
Corvina 1970.

Brocky Károly
festő

~ ról: Nyári Sándor: Brocky Károly festő-
műv. élete és művei / Bp. 1910 /
Gentkon István: A új magyar festé-
szet története
Lajta Edit: Brocky Károly / Bp. 1957 /

A magyarországi műv. tört. I. 380.
Corvina 1970

2) Barabás Miklós

tes tő

~ tól:

Brocky Károly
festő

1807-1855. Főleg Angliában működött. Elsősorban fiatal nőket és gyermekeket festett.

Magyar művtört. 6. 34.
MRT-Minerva 1971.

Brochy Károly
festő

„Ablaknál álló nő" 1850 körül.

Repr.

Magyar művtört. 6. 32.
MRT – Minerva 1971.

Brocky Károly
Festő.

Önarckép. o. fa. 23 x 27 cm. Budapest, MNG.

Ablaknál álló nő. – 1850 körül.
O. v. 33 x 25,5 cm. Budapest, Mgt.
Repr

A magyarországi műv. tört. II Kép n. 562, 563
Corvina 1970.

Brochy Vándy

Neve említve.

Erdeiy Gyula: Magyar design; Ipari Művészet, 1969. III. 5. l.

Brochy Károly

Portréival megnyerte az angol pénz- és udvari arisztokrácia tetszését. Héres képe Viscount Melbourne arcmása. Megfestette Mészáros Lázár és Kmetty arcképét. Utolsó remeke nőrösruhás önarchépe.

László M.: A magyar portréművészet tört.-ből; Műgyűjtő, 1970. 4. sz. 41. l.

Brocky Károly

Giorgione képe nyomán festett akvarellje kapcsán Lajta Edit megjegyzi, hogy rajta kívül csupán Székely Bertalan tudta ennyire megragadni a régi mesterműnek lényegét.

Engel Károly: Másolatok; Műgyűjtő, 1971. 1. sz. 50. l.

Brocky Károly

Giorgione Koncertje (másfestmény) – repró

Mügyűjtő, 1971. 1. sz. 47. l.

Brocky Károly

lásd

0

Ernst-Muzeumaukcioja II
41. l.

1. BROCKY KÁROLY (1907—1855)

A Jordaens család. Jacob Jordaensnak a madridi képtárban levő festménye után. — Vízfestmény. — 1914—302. — br. Hatvany Ferenc ajándéka.

A másolatok legegyszerűbb, problémamentes esete az, mikor a művész a maga számára tanulmány céljából lemásolja valamely régibb művész festményét. Alkotó és másoló tehát egyaránt ismeretes; a két különböző kor stílusa világosan kiütközik a két munkán. (V. ö. 1—7. sz.)

2. a) *Olvasó nő.* Gerard Terboch festménye után a londoni Wallace-gyüjteményben. — 1897—125.

b) *Beszélgető pár.* Másolat 17. századi német-alföldi kép után. — 1897—126.

c) *Fiatal hölgynek udvarló katona.* Gabriel Metsu festménye után a párisi Louvreban. — 1897—120.

d) *Hangverseny.* Gerard Terborch festménye után a párisi Louvreban. — 1897—118. — Pasztellek.

3. GEUDTNER, RUDOLF (1811—1892)

A bűnbánó Magdolna. Pompeo Batoni képe után a drezdai képtárban. — Vízfestmény. — 1898—940.

A másolat világosan elárulja, hogy a porcellánfestő Geudtner azért készítette vízfestményét,

hogy ezután a pontos és síma mintakép után készüljön a meisseni gyár egyik porcellánképe. A másolatban tehát néha nemcsak a másoló kora jut kifejezésre, hanem a mestersége is.

4. BARABÁS MIKLÓS (1810—1898)

Velence allegóriája. Paolo Veronese egyik menynyezetfestménye után a velencei Doge-palotában. — Vízfestmény. — 1903—72.

5. GEUDTNER, RUDOLF

A bűnbánó Magdolna. Correggio festménye után a drezdai képtárban. — Vízfestmény. — 1898—939.

6. BROCKY KÁROLY

a) *Rachel de Rouvigny.* Van Dyck festménye után Portland herceg Welbeck Abbey-i gyüjteményében. — 1914—274.

b) *V. Károly császár lovasképe.* Tizian festménye után a firenzei Uffizi gyüjteményben. —1914—272. — Vízfestmények. — br. Hatvany Ferenc ajándékai.

7. *Rembrandt és Saskia.* Rembrandtnak a drezdai képtárban levő festménye után. — Vízfestmény. — 1914—295. — br. Hatvany Ferenc ajándéka.

8. CARRACCI, LODOVICO (1555—1619) UTÁN

Jelenet szt. Benedek életéből. A bolognai S. Michele in Bosco templom kerengőjében levő falfestmény után. — Lavirozott bisztertollrajz, fedőfestékkel. — 296.

KÜLÖN KERETEKBEN

173. BROCKY KÁROLY

Mária mennybemenetele. Részlet-másolat Correggionak a parmai székesegyház kupolájára festett mennyezetképe után. — Vízfestmény. — 1909—2478.

174. CALDARA, POLIDORO da CARAVAGGIO UTÁN

Másolat a római Palazzo Milesi homlokzatának Niobida freskójáról. — Biszterrel lavirozott toll, fehér fedőfestékkel. — 2031.

175. LIONARDO DA VINCI (1452—1519) UTÁN

A Madonna a barlangban. A londoni példányról. Kréta. — 2002.

176. VERONESE, PAOLO UTÁN

A kánai menyegző. — Valentin Lefebre-nek Veronese festménye után készült metszetéről. — Tussal lavirozott vörös kréta. — 2262.

177. CARRACCI, ANNIBALE UTÁN

Mózes és Jethro leányai. A bolognai Palazzo Magnani falfestménye után. — Lavirozott biszter, fedőfesték. — 2092.

178. OLASZ MŰVÉSZ, XIX. század

Nagy Sándor. Másolás valószínűleg kőnyomatról. — Kréta. — 2832.

179. SCHMUTZER, JAKOB (1733—1811)

Részletmásolat Daniel Gran „Szt. Mihály csodája c. festményéből. Bécs, Minorita templom. — Fekete és fehér kréta, kék papíroson. — 844.

180. MARATTA, CARLO UTÁN

Mária. — Fordított irányú levonat egy vörös krétarajzról. — 2488.

181. RENI, GUIDO UTÁN

Szent Benedeknek ajándékokat hoz a nép. — A bolognai S. Michele in Bosco templom kerengőjébe készült falfestményről. — Lavirozott tus, fehér fedőfesték. — 2522.

182. SCHMUTZER, JAKOB

Részletmásolat Ignaz Unterbergernek „Szt. Antal látomása" c. festményéből. Cavalese. — Fekete és fehér kréta, kék papíron. — 843.

183. CORTONA, PIETRO BERETTINI DA (1596—1669) UTÁN

Vulcanus műhelye. A római Palazzo Barberini falfestménye után. — Lavirozott tus, fehér fedőfesték, kréta, megbarnult kék papíron. — 2446.

184. TESTA, PIETRO UTÁN

Az Ősz vagy Bacchus visszatérése Indiából. A B. 38. sz. rézkarcról. — Lavirozott tus. — 2547.

Brocky Károly

Képm. Múzeum
a gróf. oszt. 19. kiáll.
1915. márc havában.

Brocky Károly
(1807–1855) vízfestményei és rajzok.
Báró Hatvany Ferenc
ajándéka.

Lásd a Katalogust
(könyvtárban)

Buday Gora

Büttner Helen

Csánky D.
Csebi-Fogáy
Cserepes T.
Csók
Csúcs F.
Czobel

Cauzi

Csont Fer
Czeus B.
Czigány D.
Czobel B.

Conrád Gyula

Coulin Ardur

Csontváry-Kosztka T.

Deák Ilenen

Déri Kálmán

Derkovits
Dési Huber

Dinér-Dénes R.

Domanovszky E

Donát János

Brocky, the Artist. London Hamilton. Adams T. Co. 1870. — Önarczképei a Szépművészeti Múzeum és Ernst-Múzeum tulajdonában Budapesten, Theyer Leopold birtokában Gráczban, Mahlerné Lorent Beatrice tulajdonában, Lichtenthal bei Baden-Baden és Hardtmuth Károly tulajdonában Pozsonyban.

Brocky, l. még *Broky.*

Bród Ernő, rajzoló. Tanulmányait Budapesten és Párisban végezte. Már hosszabb ideje Párisban él, de azért állandóan dolgozik magyar képes lapok számára is.

Brodnik Mátyás, festő; szül. 1814-ben Krajnában, megh. 1845 márcz. 31-én Zágrábban. Főleg freskókat és oltárképeket festett templomok számára, de arczképfestéssel is foglalkozott. Nehány évig Károlyvárosban élt, majd Zágrábban telepedett le s ott is húnyt el. Következő képeit ismerjük:

1. Szent Péter átveszi Jézustól a mennyország kulcsait.
2. Mária, oltárkép a brebiri káptalani templomban.
3. Az utolsó vacsora, Leonardo da Vinci után. A XIX. század közepén Pogledić István zágrábi apát birtokában volt.
4. Haller bán beiktatása, vázlat.
5. A remetefalvi templom egyik oltárképe.

Kukuljević-Sakcinski, Ivan: Slovnik umjetnikah jugoslavenskih. Zagreb, 1858—1860. 43. l.

Brodszky Sándor, festő; szül. 1819 jún. 20-án Tó-Almáson (Pest megye); megh. 1901 jan. 23-án Budapesten. Orvosnak készült s 1838-ban beiratkozott a pesti egyetemre. Három év alatt elvégezte az elméleti tanulmányokat s a negyedik évben beosztották a betegágyak mellé. A gyakorlat azonban a képzeltnél sokkal komorabb színben tüntette fel előtte a megválasztott pályát. A betegek szenvedése, a súlyos műtétek izgató hatása csakhamar fölébresztette lelkében annak tudatát, hogy erre a sok felelősséggel járó, hidegvért igénylő életpályára nem érez magában valódi hivatást. Minthogy már éveken át előszeretettel foglalkozott a festészettel, veleszületett erősebb hajlamát követve 1841-ben a festészeti pályára lépett. Ez évben itthagyva Pestet, Bécsbe ment, s beiratkozott a szent Anna akadémiára, hol 1845-ig Mössmer és Steinfeld tanárok vezetése alatt tanult. Ezután Münchenbe ment s ott eleinte Zimmermann és Woltz tanácsaival élt, utóbb azonban egészen önállóan dolgozott. A nyilvánosság előtt legelőbb 1840-ben, a pesti műegylet kiállításán lépett fel. Müncheni tartózkodása alatt az ottani Kunstverein-nak is egyik legszorgalmasabb kiállítója volt s Elhagyott malom cz. képét 1849-ben kisorsolás czéljából ez az egyesület vásárolta meg. Az 50-es évek elején Bajorországban főleg azzal a tájképével vonta magára a figyelmet, melyet I. Lajos bajor király emlékalbuma számára készített. B. igen sok tájképet festett bajor földön s különösen szerette a Königsee környékét, melyet számtalan képén megörökített. 1856-ban Münchenből Pestre jött, s a magyar fővárosban telepedett le. 1859-ben azon pesti művészek között találjuk őt, akik a Képzőművészeti Társulat megalapításán fáradoztak. 1862-ben Győrbe ment s Molnár József festővel együtt fényképészeti műtermet nyitott. A vállalkozás azonban nem sikerült s B. csakhamar visszatért Pestre. Itt sokat dolgozott kiállítások részére s 1901-ig alig volt pesti tárlat, amelyen képviselve ne lett volna. Az 1850—60-as években való népszerűségét mi sem bizonyítja jobban, minthogy állandóan minden képét eladta, s egyik legjobb vevője a pesti műegylet volt.

A művész tehetségét azonban nemcsak vásárlásokkal, de kitüntetésekkel is gyakran elismerték. 1870-ben Londonban elismerő oklevelet kapott, az 1885-iki országos általános kiállításon Csobáncz és A csöndes Balaton cz. festményeit aranyéremmel tüntették ki. Az 1896-iki millenniumi kiállításon nagy érmet kapott s még régebben kitüntetésekben részesült a székesfehérvári és zágrábi kiállításokon. A király számára Tájrészlet a Margitszigetről (Laxenburgban) és A Balaton zalamegyei partján cz. képeit vásárolták meg.

B. még 80 éves korában is fáradhatatlanul dolgozott s 1901 elején végelgyengülésben halt meg. Temetéséről a Képzőművészeti Társulat gondoskodott s a kerepesi-úti temetőben helyezték örök nyugalomra. A magyar művészek közt ő az egyetlen, aki 1840—1901-ig, tehát 61 éven át csaknem minden évben kiállított a magyar fővárosban.

A budapesti Szépművészeti Múzeum tulajdonában Esztergom és környéke, Kilátás a Balatonra, Saskővár a Garam völgyében; a Székesfővárosi Múzeum birtokában Kilátás Budáról, a régi Halászbástya tövéből 1866-ban, A budai várhegy délnyugatról nézve 1860-ban, A Csillagvölgy a budai hegyek közt 1865-ben cz. olajfestményei vannak, az aradi kulturház pedig az utóbbi időben kapta meg állami letétként Salzkammerguti részlet cz. képét.

A régi pesti művészeti egyesület kiállításain a következő műveivel szerepelt:

1840. évi kiáll.: Tengeri vidék, olajf. — Tengervidék, olajf. — Tájkép, olajf.

1842. évi kiáll.: Gyümölcs-csendélet, Korher tanácsnok tulajdona. — Gyümölcs-csendélet, olajf. — Gyümölcs-csendélet, olajf.

1843. évi kiáll.: Gyümölcs-csendélet, olajf. — Gyümölcs-csendélet, olajf. — Salamon tornya Visegrádon, olajf.

1844. évi kiáll.: Brühlvölgy részlete Bécs mellett, olaj.

1846. évi kiáll.: Pesti városligeti részlet, olajf. — Tájkép, olajf. — Tájkép, olajf.

1847. évi kiáll.: Gyümölcs-csendélet, olajf.,

Miss Rosa Wilkinson tulajdonában, Londonban:

Miss Rosa Wilkinson gyermekkori arczképe, olajf., 50 : 44·5 cm.

Mr. Tarral Wilkinson tulajdonában, Horley-ben (Surrey):

Mrs. Norman Wilkinson arczképe, olajf., 75 : 45 cm. — Miss Wilkinson arczképe, olajf., 53 : 46 cm. — Miss Lizzie Gaulter arczképe, olajf., 53 : 46 cm. — Egy akt, hátulról, olajf., 61 : 45 cm. — Egy férfi és egy női fej arany háttérrel, olajf., 29 : 19 cm. — Nő képe, vállig, pastell, 53 : 39 cm. — Férfi képe, vállig, pastell, 43 : 38 cm. — A szent Család (másolat Rubens után), kis aquarell. — Anya és gyermeke, virággal, kis aquarell. — Egy bekötött album 97 lappal. Részben önálló tanulmányok, részben régi mesterek művei után készült másolatok. Aquarellek. — Öt női fej. Tanulmányok. Pastellek. — Fejek, kezek, lábak, ruha-drapériák stb. Összesen 10 drb. Krétarajz tanulmányok. — Háromszáz papírív lapon 3800 különböző tanulmány, tollrajzok. — Öt lapon régi mesterek után készült 24 darab másolat. Aquarellirozott rajztanulmányok.

Wimmerné Hardtmuth Mária tulajdonában, Pozsonyban:

Ülő Madonna, ölén a gyermek Jézussal, olajf., 28·5 : 20·5 cm. — A szabadban ülő Madonna a gyermek Jézussal és Keresztelő szent Jánossal, czeruzarajz-vázlat, 14 : 9 cm. Jelzése a jobb alsó sarokban: C. Brocky.

Wührer Ferencz tulajdonában, Bécsben:

Hágár elűzetése, olajf., 35 : 31 cm. — Tschida Mária arczképe, álló alak, térdig. Aquarell, 18 : 18 cm.

Zala György tulajdonában, Budapesten:

Nő képe, mellig. Olajf., 45 : 51 cm.

Albuma, A magyar festőművészet —. A Pesti Napló előfizetőinek készült kiadás. (Budapest, é. n.) 66. l. (A művész ifjúkori önarczképével.) — *Alkotmány.* 1913 máj. 18. (Eltünt oltárkép.) — *Barabás Miklós* emlékiratai. Közli: Kézdi-Kovács László. Budapest, 1902. 201. l. — *Berkeszi István dr.:* Temesvári művészek. Temesvár, 1910. 7, 10, 54, 56. l. — *U. az:* A Délmagyarországi Történelmi és Régészeti Múzeum Temesvárott. *Múzeumi és Könyvt. Ért.* 1908. 210. l. — *Borovszky Samu dr.:* Magyarország vármegyéi és városai. Temesvár. Budapest, é. n. 245. l. (arczképpel). — *Bruckner Győző:* Levéltári adatok Brocky Károly életéről és az eperjesi oltárképről. *Művészet.* 1904. 60. l. — *Budapesti Hírlap.* 1908 jan. 21. — *U. o.* 1913 máj. 14. (Elpusztult műemlék.) — *Délmagyarországi Közlöny.* 1907. 177. sz. — 1909. 280. sz. — *Divald Kornél:* Brocky Károly főműve. *Művészet.* 1903. 316—324. l. (képpel). — *U. az:* Eperjes templomai. Budapest, 1904. 47. l. — *Ernst-Múzeum.* Ideigl. katalogus. Budapest, 1912. 41. l. — *Ernst Lajos és Lázár Béla dr.:* Az Ernst-Múzeum kiállításai. X. Magyar biedermeier-művészet. Budapest, 1913. 16. l. — *Esztegár László:* Rónay Jácint feljegyzései Brocky Károlyról. *Művészet.* 1903. 427—430. l. — *Ezredéves orsz. kiállítás.* A képzőművészeti osztály képes tárgymutatója. Budapest, 1896. 114. l. — *Évkönyve*, A Magyar Képzőművészeti Társulat —. 1863. Pest, 1864. 76. l. — *Hevesi Lajos:* Pester Lloyd. 1896 júl. 5. — *U. az:* Brocky Károly. *Művészet.* 1903. 430. l. — *U. az:* Karl Brocky. *Pester Lloyd.* 1910 jan. 9. — *Honderű.* 1844. I. 93, 95. l. — *Honművész.* 1836. 379. l. (Képzőművészségek császári akadémiája Bécsben. Műkiállítás 1836-ra.) — *Keleti Gusztáv:* Festészet és szobrászat. (Matlekovits S.: Az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye. Budapest, 1898. IX. k.) 218. l. — *Közleményei*, A Képzőművészeti Társulat —. Budapest, 1897. 43. l. — *Lovas Imre:* Brocky Károly szülőháza Temesvárott. *Vas. Ujs.* 1910. 614. l. (képpel). — *Lyka Károly:* A képzőművészetek történeti és technikai fejlődése. (A műveltség könyvtára. A művészet könyve.) Budapest, 1909. 432. l. — *Malonyay Dezső:* A magyar képirás úttörői. Budapest, 1905. 33—38. l. (két arczképpel). — *Meller Simon:* A magyar művészet kialakulása a XIX. század első felében. *Művészet.* 1911. 185. l. — *Művészet.* 1904. 417. l. — 1907. 203. l. — 1911. 101, 107, 137, 152. l. — *Nyári Sándor dr.:* Régi magyar művészek. Brocky Károly. *Vas. Ujs.* 1896. 9. sz. (arczképpel). — *U. az:* Brocky Károlyról. *Művészet.* 1908. 147—151. l. (képekkel). — *U. az:* Brocky Károly hat képe. *Vas. Ujs.* 1908. 44. sz. (képekkel). — *U. az:* Brocky Károly festőművész élete és művei. 1807—1855. (A temesvári Arany János-Társaság kiadása. VII. kötet.) Budapest, 1910. 4.-r. 156 l. (Számos képpel és arczképpel. Ismertették: Ortvay Tivadar: Századok. 1910. 135. l. — Revue de Hongrie. VI. 89. l. — Takács Zoltán: Művészet. 1910. 141. l. — Kanizsai Ferencz: Magyar Hírlap. 1909. 286. sz. — T. Sz.: Egyetértés. 1909. 288. sz. — Törtt. és Rég. Ért. (Temesvár.) XXV. 1909. 162. l.) — *Olgyai Viktor:* A grafikai művek nemzetközi kiállításának tanulságai. *Művészet.* 1909. 75. l. (képpel). — *Orlai:* Vas. Ujs. 1863. 45. l. — *Osztrák-magyar monarchia írásban és képben.* Magyarország III. kötete. Budapest, 1893. 439. l. — *Peregriny János dr.:* A Magyar Történeti Képcsarnok lajstroma. Budapest, 1894. 130. l. — *U. az:* A M. N. Múzeum képtárának leíró katalogusa. Budapest, 1900. — *Pesty Frigyes:* Brocky Károly. *Delejtű.* 1860. 201. l. — *Petrovics Elek:* Magyar művészek rajzai a Szépművészeti Múzeumban. *Művészet.* 1907. 179. l. — *Rónay Jácint:* Naplótöredék. Hét év a számkivetésben. 1852—58. II. k. 185—194. l. — *Scholz Frigyes:* Londoni Mayer János György életrajza. A késmárki ev. lyceum értesítője. 1877. — *Sz. E.:* Ezredévi tárlat. *Magyar Géniusz.* 1896. II. 519. l. — *Szalay Imre:* A XIX. század festészetéről hazánkban. Budapest, 1901. 11. l. — *Szana Tamás:* Száz év a magyar művészet történetéből. Budapest, 1901. 77—80, 192. l. — *Szentkláray Jenő dr.:* Brocky Károly festőművész élete. Születésének századik évfordulójára. Temesvár, 1907. 8.-r. 107. l. (két képpel). Kiadta az Arany János-Társaság. (Ismertették: Lovas Imre: Művészet. 1908. 350. l. — T. G.: Katholikus Szemle. 1908. 366. l.) — *U. az:* Brocky Károly festőművész élete. (Részlet a M. Tud. Akadémián 1907 decz. 2-án tartott előadásából.) *Akadémiai Értesítő.* 1908. 35—41. l. — *U. az:* Századok. 1908. 177. l. — *Szépművészeti Múzeum.* A modern képtár katalogusa. Budapest, 1913. 8. l. — *Szokoly Viktor:* Fővárosi Lapok. 1867 jan. 13. — *Temesvári Hírlap.* 1913 ápr. 11. (Brocky műveinek kiállítása az Ernst-Múzeumban.) — *Temesvarer Wochenblatt.* 1846. 29. sz. — *Tóth Sándor:* Sáros vármegye monographiája. Budapest, 1912. III. k. 711. l. — *Törtt. Képcsarnok* műtárgyainak leíró lajstroma. Budapest, 1907. 166. l. — *Vas. Ujs.* 1862. 501. l. — 1898. 729. l. (arczképpel). — 1909. 1023. l. — 1913. 411. l. (Brocky Károly elpusztult eperjesi oltárképe; képpel.) — *Új Idők.* 1910 jan. 23. — *Wilkinson, Norman:* Sketch of the life of Charles

kete és vörös krétarajz, 26 : 14 cm. — Lábak és kezek. Rajztanulmány. Fekete krétarajz, 20 : 21 cm. — Kezek. Rajztanulmány. Vörös krétarajz, 20 : 31 cm.

Mr. F. Pawle tulajdonában, Reigate-ban (Surrey):

Nő, arczképtanulmány. (Az egyszerűség.) Színes rajz, fehérrel illuminálva, 45 : 34 cm. — Női kép. (A szeretet.) Pastell, 45 : 34 cm. — Női kép. (A szerénység.) Pastell, 45 : 34 cm. — Meztelen alvó nő, olajf., 64 : 53 cm. — Alvó Bacchansnő, olajf. Kerek kép 48 cm. átmérővel. — Meztelen nő képe, olajf., 64 : 50 cm. — Egy lapon hat meztelen nő képe. Aquarell tanulmányok, egyenként 6 : 5·5 cm. — Tizenhárom lapon láb- és kéztanulmányok. Fekete és vörös rajzok fehérrel illuminálva, részben aquarellek. — Tíz lapon fejtanulmányok, vörös és fekete rajzok.

Mr. Claude H. Pontet tulajdonában, Londonban:

Mr. Edward Pontet arczképe, mellkép, olajf., 53 : 42 cm.

Lord Ravensworth tulajdonában, Londonban:

Miss Georgiana Liddel, a későbbi Lady Bloomfield arczképe, olajf., 60 : 50 cm.

Schiffer Miksa tulajdonában, Budapesten:

Könyöklő nő.

Mrs. Stratton tulajdonában, Londonban:

F. C. Pontet arczképe, mellkép, pastell, 54 : 43·5 cm.

Térey Gábor dr. tulajdonában, Budapesten:

Jupiter és Antiope, olajf., másolat, Correggio után.

Theyer Leopold gyűjteményében, Grázban:

Theyer Ferencz arczképe, pastell, 45 : 51 cm. — Theyer Ferenczné szül. Tschida Mária arczképe, pastell, 47 : 33 cm. — Tschida Mária arczképe, mellkép, czeruzarajz, 13 : 6 cm. — Tschida Josefine arczképe, derékig, czeruzarajz, 13 : 9 cm. — Tschida Amalia arczképe, czeruzarajz, 13 : 8 cm. — Tschida Josefine arczképe, ülő alak, aquarell, 12 : 10 cm. — Nő képe, derékig, czeruzarajz, 14 : 14 cm. — Egy idősebb nő mellképe, czeruzarajz, 13 : 12 cm. — Szabadban a földön ülő Madonna a gyermek Jézussal és Keresztelő szent Jánossal, olajf., 18 : 12 cm. — Tájkép, fiú és leány a fa alatt a tó partján. Aquarell, 12 : 9·5 cm. — Skót férfi lovon, aquarell, 10·5 : 7 cm. — Tájkép (erdő, hegy és két férfi), aquarell, 15 : 9 cm. — Tájkép fiúval, ki rőzsét visz, aquarell, 19·5 : 15 cm. — Három gyermek, vállig, czeruzarajz, 15 : 15 cm. — Imádkozó leány, Angyal pallossal, Madonna a gyermekkel, Öreg asszony, Fonó leány, Hágár elűzetése, Öntöző leány, Tánczoló pár, Leányfej tükörrel, Ámor pajzszsal, sisakkal és karddal, Tájkép házikóval, Kutyafej és kutya, József és a kis Krisztus, Ülő nő gyermekkel és kutyával, Ámor nyíllal, Ülő fiú, Ülő leány babával, Ülő Ámor, Halászfiú kis leánynyal, Ülő Madonna a gyermekkel (Raffael modora), Gyerekfej bárányfejjel, Fiatal ladikosnő, Angyal védi a vallásokat (allegoria), Anya és kis leány, cherubfej és tájkép (a három egy lapon), Nő kis gyermekkel az ölén, Vízparton játszó leány, Lófej, Két férfi esernyővel, Egy rózsa (az utóbbi öt egy lapon), 4 drb Virágkoszorú, Virágos kosár, Két czilinderes fej, Egy nő, Kis leány karikával, Egy török fej (az utóbbi négy egy lapon), Fa mellett ülő nő báránynyal, Két kis leányka derékig, Fiatal leány derékig, kinyújtott jobb karral, Gyermek derékig kutyafejjel, Öreg férfi feje, Férfi fej czilinderrel, Leányka feje, hajában virággal, Kutyafej, Tájkép kutyával, Minerva-fej, Mythologiai nő, jobbjában csészével, mellette gólya, Hébe derékig, baljában csésze, jobbjában kancsó, Férfi fej hosszú hajjal, alatta vázlatosan egy másik fej, valamennyi papírlapokra vetett czeruzarajz. — Egy bekötött albumban a következő rajzok és tanulmányok (a lapok nagysága 19 : 12·3 cm.): Hit, remény és szeretet, Három angyal, Virágok, Görög nő, Tájkép házzal és tóval, Egy ló, Fekvő kutya, Keleti férfi, Ülő Cupido, Gyümölcs, Tájkép házzal, tóval és egy halászó férfival, Ülő kutya, Leányka őzzel, Virágok, Halászfiú és leány, Pásztorleány birkákkal, Férfi kosztümben, Tájkép házzal és tóval, Virágok, A szent Család, Kutya, Tájkép templommal, Virágok, Adelt Paulina és Tschida Josefine arczképe, Szerecsen fiú, Egy fiú a hóban, Étkező gyermek, ülve, Tájkép épületekkel, Két angyalfej, Idősebb hölgy képe, Virágok, Álló kutya, Két gyermek az ablaknál, Olasz nő gyermekkel a falkerítésnél, Tschida Amália és Mária arczképe, Két pillangó, Csibéket etető leány, Kutya vaddal, Brocky Károly saját arczképe 1837-ből.

Theyer Mária tulajdonában, Bécsben:

Trónon ülő Madonna a gyermek Jézussal, olajf., 98 : 27 cm. — Theyer Minna, Mária és Theodor képe (egy lapon), czeruzarajzok, egyenként 9·5 : 8 cm.

Weldin József dr. tulajdonában, Temesvárt:

Weldin Ferencz arczképe, mellkép, olajf., 62 : 50 cm. — Weldin Ferenczné szül. Friedrich Borbála arczképe, mellkép, olajf., 62 : 50 cm.

Wilczek Anna tulajdonában, Bécsben:

Weldin Josefine arczképe, mellkép, olajf., 62 : 50 cm.

Conrad Wilkinson tulajdonában, Seal Chart-ban:

Anya és gyermeke, olajf. — Három arczkép.

43 cm. — Mr. Edward Dillon mellképe, pastell, 56 : 43 cm. — Mr. John Dillon mellképe, pastell, 56 : 43 cm. — Öt lapon hét tanulmány. Különböző typusok Rómából és Tivoliból, rajzok.

Engelmann Zsigmond dr. tulajdonában, Budapesten:

Nő képe, mellig; olajf., 50 : 63 cm.

Frühmann Antal tulajdonában, Linz a. d. Donau:

Frühmann Antalné szül. Theyer Wilhelmine arczképe négy éves korában, olajf., 38 : 30 cm.

Glück Frigyes gyűjteményében, Budapesten:

Fiatal nő képe. Ülő alak. A művész jelzésével, 1835-ből. Aquarell, 16 : 13 cm.

Gozsdu Elek dr. tulajdonában, Temesvár:

Nyugvó Psyche, olajf., 90 : 72 cm.

Gyárfás Elemér dr. tulajdonában, Budapesten:

Arczképcsoport.

Hardtmuth Ferencz tulajdonában, Bécsben:

Tájkép, kis aquarell-vázlat, 14 : 11 cm. — Két lovag, kis aquarell-vázlat, 13 : 12 cm.

Hardtmuth Károly dr. tulajdonában, Pozsonyban:

Theyer Theodor gyermekkori arczképe, derékig. Pastell. — Theyer Minna gyermekkori képe, derékig. Pastell. — Theyer Mária gyermekkori képe, derékig. Pastell. Ez a három kép egy 62 : 49 cm. nagyságú kartonra van felragasztva. — Férfi és nő mellképe, czeruzarajz. A bal alsó sarokban e jelzés: Brocky. 12 : 12 cm. — Brocky Károly saját arczképe, czeruzarajz, 10 : 7 cm. — Theyer Ferencz arczképe, vállig. Aquarell, 8 : 7 cm. A jobb alsó sarokban e jelzés: Brocky.

Kankovszky Ferencz tulajdonában, Fiumében:

Szent József, olajf., 35 : 28 cm. — Krisztus, vállig. Olajf., 34 : 27 cm. — Mária képe, olajf., 34 : 27 cm. — Tschida asszony arczképe, ülő alak. Olajf., 25·5 : 20 cm.

Miss Florence Klein tulajdonában, Londonban:

Fiatal nő, ki virágos kosarat tart, virággal a szőke hajában. Olajf., 59 : 53 cm. — Fiatal nő, baljában nyitott könyvvel. Olajf., 63 : 57 cm. — Mr. William Klein mellképe, pastell, 50 : 46 cm. — Mrs. William Klein mellképe, pastell, 50 : 46 cm. — Nő képe, egész alak. Kis aquarell. — Nő képe, egész alak. Kis aquarell. — Szőke hajú kis leány képe, jobbjában virággal. Olajf., 57 : 51 cm. — Olasz nő mellképe, színes krétarajz. — Délolaszországi pár. (Tájkép, kövön ülő férfi s előtte álló nő.) Aquarell, 18 : 14 cm. — Krisztus képe, vállig. (Az eperjesi oltárképhez való tanulmány.) Pastell, 48 : 38 cm. — Nympha két gyermekkel a szabadban, olajf. — Nympha két gyermekkel a szabadban, olajf. — Noëmi-kép, három alakkal és tájjal, olajf.

Mr. J. H. Lorent gyűjteményében, Reigate-ban (Surrey) voltak:

Férfi mellkép, tanulmány, pastell 63·5 : 45·5 cm. —Férfi arczképe, mellkép, pastell, 63·5 : 45·5 cm. — Anya gyermekkel, olajf., 55 : 55 cm. — Férfi arczképe, mellkép, olajf., 55 : 55 cm. — Férfi arczképe, mellkép, olajf., 55 : 55 cm. — Bacchansnő, mellkép, olajf., 53 : 47 cm. (E képeket Londonban 1906 ápr. 28-án nyilvános aukczión eladták, azóta ismeretlen tulajdonosok birtokában vannak.)

Mahlerné Lorent Beatrice tulajdonában, Lichtenthal bei Baden-Baden:

Brocky Károly saját arczképe, mellkép, olajf., 68 : 55 cm. — Fürdőző leányok, olajf., 75 : 65 cm.

Medgyaszay István tulajdonában, Budapesten:

Női arczkép.

Nemes Marczell gyűjteményében, Budapesten:

Női fejek.

Mr. Tom Nickalls gyűjteményében, Reigate-ban (Surrey) voltak:

Nő képe, barna hajában fehér virággal, mellkép. Olajf., 55 : 40 cm. — Olasz nő képe. A háttér tájkép, olajf., 60 : 48 cm. — A reggel. Meztelen női alak. Olajfestmény. Kerek kép 48 cm. átmérővel. — Pihenő nő, mellkép. Olajf., 60 : 48 cm. — Egy anya, kis meztelen gyermekkel az ölében. Olajfestmény. Kerek kép 52 cm. átmérővel. — A dicsőség (szárnyas női alak) által védett zene és költészet (leányka és fiú). A háttér tájkép. Olajfestmény. Kerek kép 52 cm. átmérővel. — Madonna, ölében a gyermek Jézussal, aki Keresztelő szent János által neki kínált szőlő után nyúl. Háttér tájkép. Olajf., 60 : 48 cm. — Női arczkép, mellig. Olajfestmény. Kerek kép 54 cm. átmérővel. — Nő és kis leány gránátalmával. Olajf., 50 : 44 cm. — Egy lapon 14 drb. különféle tanulmány. Aquarell-vázlatok. — Narancsszüret, rajz, 52 : 42 cm. (E képeket Londonban 1909 jún. 4-én nyilvános aukczión eladták, s azóta ismeretlen tulajdonosok birtokában vannak.)

Nyári Sándor dr. tulajdonában, Budapesten:

Tschida Josefine arczképe, illuminált rajz, 16 : 16 cm. — Könyvet olvasó nő, lila ruhában. Aquarell miniature, 9:7 cm. — Ujságot olvasó nő, aquarell miniature, 8 : 6·8 cm. — Könyöklő nő képe, aquarell miniature, 8 : 6·8 cm. — Ablaknál álló nő, aquarell miniature, 9 : 6·5 cm. — Gyermek képe, vállig. Pastell, 20 : 34 cm. — Két férfi fej egy lapon, fe-

térdképe. — Tájkép alakokkal. — Két férfi és három női alak. — Álló és térdelő leány. — Ülő férfi és gyermek. — Térdelő fiú s ülő férfi. — Középkori lovag. — Krisztus tanítványai közt. — Férfi akt. — Ülő nő jobbra fordulva. — Négy térdelő alak. — Álló, ülő és térdelő alakok. — Balra néző asszony. — Jobbra és lefelé néző fiú. — Lefelé néző leány feje. — Balra néző gyermekfej. — Hajtanulmány. — Két ülő asszony és gyermek. — Női ruha, tanulmány. — Kutya, tanulmány. — Játszó gyermekek. — Női akt. — Kapun kivonuló alakok. — Színtanulmány. — Férfi képe derékig. — Álló s térdelő alakok.

Mr. Francis Dillon gyűjteményéből kerültek a múzeumba a következő aquarelltanulmányok: Keresztről való levétel. — Bacchus és Ariadne. (Tintoretto után a Doge-palotából.) — Pieta. (Van Dyck után, Antwerpen.) — A konczert. (Giorgione után.) — Két szent vértanusága. (Correggio után, Parma.) — Jelenet a pármai templomból. (Correggio után.) — A zene allegorikus képe. — Venus-kép. (Rubens után.) — Krisztus és Magdolna. — A szent szűz neveltetése. (Rubens után, Antwerpeni Múzeum.) — Madonna a gyermekkel. — Krisztus és a szamariai asszony.

A Dillon gyűjteményből kerültek a múzeumba a következő rajztanulmányok: Két férfi fej. Egyik vörös, a másik fekete rajz, mindkettő fehérrel illuminálva. — Két szakállas püspök feje. Egyik vörös, a másik fekete rajz, fehérrel illuminálva. — Két férfi fej. Fekete rajz, az egyik fején sisak, kinek arcza teljesen vörösen van rajzolva. — Két férfi fej. Mindkettő szakállas, fedetlen fővel, az egyik vörös rajz, mindkettő fehérrel illuminálva. — Öreg férfi feje, hosszú szakállal. Fekete rajz, fehérrel illuminálva. — Egy ifjú feje, fekete rajz és egy kar, vörös rajz. — Álló meztelen kis fiú. Fekete rajz, fehérrel illuminálva. — Térdelő meztelen kis fiú. Fekete rajz, fehérrel illuminálva. — Ülő meztelen férfi. Vörös rajz, fehérrel illuminálva. — Fekvő meztelen férfi. Fekete rajz, fehérrel illuminálva. — Guggoló meztelen férfi. Vörös rajz, fehérrel illuminálva. — Meztelen gyermek. Fekete rajz, vörössel és fehérrel illuminálva. — Két ülő meztelen férfi. Fekete rajz, fehérrel illuminálva. — Tanulmányok: fejek, karok, kezek, lábak, testek, lábszárak, továbbá ruha- és draperiatanulmányok, összesen 38 drb.

b) *Magyar Történelmi Képcsarnok, Budapest.*

Kmetty György tábornok arczképe, mellkép, olajf., 61:51 cm. — Mészáros Lázár hadügyminiszter arczképe, mellkép, olajf., 61·2 : 51·5 cm.

c) *Ernst-Múzeum, Budapest.*

Brocky Károly arczképe, álló alak térdig, olajf., 17:23 cm. — Brocky Károly arczképe, vállig, aquarell, 10:13 cm. — Brocky Károly és egy franczia katona képe, tollrajz, 9·5 : 19·5 cm. — A vándor, tollrajz. (Eltünt.)

d) *Délmagyarországi Múzeum, Temesvár.*

Temetőrészlet, olajf., 21 : 17 cm. — Mária a gyermek Jézussal az ölében, előtte térdelő angyal, tollrajz, 26 : 23 cm.

e) *British Museum, London.*

John Liston arczképe, czilinderrel, fekete krétarajz, 15 : 12 cm. — John Liston arczképe, fekete krétarajz simítóval elkenve, 17·5 : 14 cm. — Anya és gyermeke. Tanulmány egy festményhez. Fekete és vörös krétarajz, 38 : 46 cm. — Fiatal férfi feje prémsapkával. Vörös krétarajz, 19 : 15 cm. — Szakállas férfi feje prémsapkával. Vörös krétarajz, 19 : 15 cm. — Öreg férfi feje prémsapkával. Vörös krétarajz, 19 : 15 cm.

Brocky képei magángyűjteményekben:

Az angol király tulajdonában, Osborn House, Isle of Wight:

Egy ismeretlen nő mellképe, pastell, 51:39 cm.

Az angoly király tulajdonában, Windsor Castle:

Viscount Melbourne miniszterelnök arczképe, mellkép. Fekete krétarajz, vörös és fehér színekkel illuminálva.

Apsley House, London:

Arthur Wellesley, Duke of Wellington tábornagy arczképe. Ez a festmény a Sir Thomas Lawrence által festett és Windsor Castleban levő eredeti kép kisebb másolata. Jelzése: »CB.« M. 29 : 21 cm.

Baruch Jenőné tulajdonában, Budapesten:

Férfi fej, vállig. Pastell, 43 : 35 cm.

Sir Dominic Colnaghi tulajdonában, Londonban:

Mr. Dominic Colnaghi mellképe, pastell, 52 : 40 cm. — Sir Dominic Colnaghi gyermekkori képe, vállig; pastell, 52 : 40 cm. — Mr. Francis Pontet arczképe, vállig; pastell, 52 : 40 cm. — Mrs. Francis Pontet arczképe, vállig; pastell, 52 : 42 cm. — Sir Dominic Colnaghi gyermekkori arczképe, álló alak; olajf., 87 : 66 cm. — Sir Dominic Colnaghi gyermekkori arczképe. Az előző képnek B. által készített ismétlése. Aquarell, 31·5 : 25 cm. — Leányka képe, fején virágkoszorúval, pastell, 19 : 15 cm. — Mrs. Katharin Colnaghi mellképe, pastell, 38 : 28 cm. — Fox ezredes (a későbbi tábornok) mellképe, pastell, 49 : 39 cm. — Madonna, Raffael modorában, tollrajz.

Déry Béla tulajdonában, Budapesten:

Olasz alak, vízf.

Mr. Francis Dillon tulajdonában, Londonban:

Mr. Francis Dillon mellképe, pastell, 56 :

előre Londonban maradtak, s egy részök csak 1857-ben, a tábornokok arczképei pedig 1867-ben kerültek haza. A hagyatékban volt képeket és tanulmányokat még 1855-ben árverés útján értékesítették a végrendelet végrehajtói.

Bécsi és londoni tárlatokon B. következő műveivel szerepelt:

I. A bécsi képzőművészeti akadémia kiállításain:

1834-ben. Két családi kép, olajf., alighanem Weldin Ferencz és neje arczképei.

1835-ben. Női arczkép, olajf. — Arczkép, színezett rajz.

1836-ban. A kis hegedűs, olajf. — Aczélmetszetek B. rajzai után.

1837-ben. Evangelista szent János, olajf.

II. A »The Royal Academy of Arts« kiállításain:

1839-ben. The domino noir. (A fekete domino.) — Study from a Highland peasant girl. (Skót felvidéki parasztleány, tanulmány.) — Study from a child in the Highlands of Scotland. (Skót felvidéki gyermek, tanulmány.) — Study for a portrait. (Arczképtanulmány.) — Study for a Madonna. — Study for a Saint. — St. Agnes.

1840-ben. »I am not alone.« (»Nem vagyok egyedül.«) — »Tell me what I like.« (»Mondd meg, mit szeretek.«) — A study. (4 drb., tanulmány.) — Miss Dormer.

1841-ben. The late Charles Pigon, Esq. — Master Cockerell. — A portrait. — Miss Young. — Portrait of an infant.

1842-ben. Master Strahans. — St. John. — St. Mark. — The Hon. Charles Mount Edgcumbe. — Lady Arabella Diana West. — Master Cockerell. — Daughter of Sir George Beaumont, Bart. — Miss Caroline Holland.

1843-ban. Lucy Ashton and Ravenswood visiting blind Alice. (Lucy Ashton és Ravenswood meglátogatják a világtalan Alicet.) — Master and Miss Harrison. — Lady Charlotte Talbot. — A study.

1850-ben. A nymph. (Nympha.) — Psyche. — Cupid and Psyche. (Cupido és Psyche.) — Venus and Phaon. (Venus és Faun.)

1852-ben. Spring. (Tavasz.) — Summer. (Nyár.) — Autumn. (Ősz.) — Winter. (Tél.)

1853-ban. Music and art instructed and crowned by Poetry. (A zene és a művészet oktatása és megkoronáztatása a költészet által.) — Ceres demanding of Jupiter the restiration of her daughter Proserpina (Ceres követeli Jupitertől leányának, Proserpinának visszaadását.)

1854-ben. The pet nurse. (A haragos dajka.) — The best nurse. (A legjobb dajka.)

III. A »The British Institution« kiállításain:

1840-ben. An effect seen in the Highlands. (Hatásos tájkép a skót felvidéken.) — Fidelity. (Hűség.)

1841-ben. La Maitresse. (Az úrnő.) — The account day. (A leszámolás napja.)

1843-ban. Scene from Jame's novel of Philip Augustus. (Jelenet Jame »Philip Augustus« cz. novellájából.) — Il reposo. (A pihenő.)

1844-ben. The Infant Christ wounding the serpent. (A kis Jézus legyőzi a kígyót.)

1850-ben. A Dutch Madonna. (Hollandi Madonna.) — A bacchante.

1851-ben. Charity. (Könyörületesség.) — Cupid.

1852-ben. The whistle. (Sípoló férfi.)

1853-ban. Delight. (Gyönyör.) Eladták 60 font sterlingért. — Head of an old man. (Öreg férfi feje.) Eladták 40 font sterlingért.

1854-ben. Mia Carissima. Eladták 50 font sterlingért. — »Now! catch it dear.« (Nosza! Fogd meg édes.) Eladták 50 font sterlingért.

IV. A »Royal Institute of Painters in Water Colours« kiállításain:

1855-ben. The Terrace. (A terraszon.) — Pilgrims an the Wayside. (Zarándokok az útfélen.) — The Monastery. (A kolostor.)

Műveinek teljes sorozatát még nem sikerült összeállítani. Képeinek legkimerítőbb lajstromát Nyári Sándor dr. közölte, aki elismerésre méltó buzgalommal a művész több száz művét kutatta fel és vette jegyzékbe. Az alábbiakban is az ő összeállítását használtuk fel.

B. képei nyilvános gyűjteményekben:

a) *Szépművészeti Múzeum, Budapest.*

Leányfej, olajf., 41·8 : 32·2 cm. — Nyugvó Psyche, olajf., 119:160 cm. — A szegénység, olajf., 43:36 cm. — Leányka képe, olajf., 43:36 cm. — Női fej vázlata, olajf., 38·8 : 28·8 cm. — Női fej vázlata, olajf., 38·8 : 28·5 cm. — Női fej vázlata, olajf., 38·8 : 28·8 cm. — Pihenő nő, olajf., 55:48 cm. — Ámor és Psyche, olajf., 140:166 cm. — Anya és gyermeke, olajf., 61 : 55·5 cm. — Nő mellképe, olajf., 61 : 50·5 cm. — Önarczkép, olajf., 21:18 cm. — A kánai menyegző, másolat Paolo Veronese után, olajf., 197·5 : 132 cm.

Mr. J. H. Lorent gyűjteményéből Reigateből kerültek a múzeumba a következő aquarell-, pastell- és rajztanulmányok: Gyermekfej. — Sisakos férfi. — Gyermekfej. — Doge képe. — Éneklő család. — Mária a gyermek Jézussal és szentekkel. — Ülő nő, álló férfi és gyermek. — János fejvétele. — Előkelő úr térdképe (Velazquez után). — Jézus és a kafarnaumi százados. — Balra néző úr térdképe. (Van Dyck után.) — Olvasó férfi. — Hátraforduló, beszélő úrnő. — A kapun kimenő sokaság. — Egy kardinális térdképe. — A napkeleti bölcsek. — Egy kardinális

kedvelt művésze volt s a londoni műértő és művész körökben általános volt az a vélemény, hogy nagy ügyességgel festi a szemeket. A festőművészetnek alig van ága, amelylyel meg nem próbálkozott volna, s bár méretek szempontjából legjelentékenyebb műve bibliai tárgyú, mégis arczképei azok, melyek számára a halhatatlanságot biztosítják.

Az a körülmény, hogy később az angol udvarral való érintkezése megszakadt, sok mende-mondára szolgáltatott alkalmat. Régibb életrajzírói csaknem kivétel nélkül elfogadták azt a mesét, hogy B. nyers modora miatt kegyvesztett lett az angol udvarnál. Erre vonatkozólag Szentkláray a következőket írja: »Téves némely életíróknak az az állítása, hogy Brocky az angol udvarral csakhamar meghasonlott volna, mert vonakodott a királynő kívánságára Arthur connaughti herczeget, aki akkor csak 2—3 éves volt, lefesteni, állítólag azért, mert a gyermekarczok mind egyformák. Lehetséges, hogy vonakodott ez esetben gyermekarczot festeni, ámbár igen sok gyermekarcz van a hátrahagyott művei közt; de el nem fogadható, hogy az ő természetes modora bántotta volna az okos és nagyon elnéző királynőt, aki Brockyt élte utolsó napjáig mindig nagyrabecsülte és őszinte szókimondásain igen jól tudott mulatni. Kegyvesztésről szó sem lehet. Brocky a Buckingham palotában mindvégig szívesen látott vendég volt, bár udvari festőnek, mint némely életírói mondják, soha ki nem neveztetett.«

Londonban eltöltött évei alatt a művész sokszor érintkezett honfitársaival, mindazonáltal nem valószínű, hogy magyarul tudott volna. Hosszú bécsi tartózkodása alatt, ha beszélte is valamikor, bizonyára vagy teljesen elfelejtette hazája nyelvét, vagy oly tökéletlenül tudta, hogy a Londonba szakadt magyarokkal való érintkezésében főleg a német nyelvet használta. Mikor Barabás 1843-ban Londonban felkereste, s arra kérte, hogy egy magánképtárba való bevezetését eszközölje ki, B. egy rövid német nyelvű levélben értesítette, hogy kívánsága nem teljesülhetett. A művész legrégibb londoni magyar barátai közé tartozott Mayer György, aki a Szepességből került az angol fővárosba, s ott szorgalma révén meggazdagodott. Mayer György, bár még fiatal korában hagyta el hazáját, mindenkor érdeklődött annak sorsa iránt, s mikor a szabadságharcz gyászos véget ért, Mayer a legbuzgóbb tagja lett annak az angol komiténak, mely a magyar emigransok fogadására és támogatására Londonban megalakult. »Valószínű — írja Szentkláray — hogy a mester Mayer György révén ismerkedett s barátkozott meg szabadságharczunk történeti nagyságaival, akik a világosi gyásznap után Angliában, a szabadság leghatalmasabb országában találtak menedéket. Tény, hogy Brocky Károly sűrűn megfordult Szemere Bertalan, a Perczel testvérek, Thaly Zsigmond, Mészáros Lázár, Kmetty György, Vukovics Sebő, Lukács Sándor és Pulszky Ferencz társaságában, később pedig Kossuth Lajosnak is be lett mutatva, midőn a kormányzó Amerikából jövet Londont ünnepi diadallal meglátogatá. Az emigransok közül többen fölkeresték a művészt műtermében is, minek nagyon értékes emlékét bírjuk Mészáros és Kmetty arczképeiben.« Különösen Lukács Sándor magyar hadbiztos családjánál volt B. otthonos, amíg Lukácsék Londonban tartózkodtak. Rónay Jácziníttal 1852-ben ismerkedett meg s csakhamar barátságos viszony fejlődött ki közöttük. 1855-ben Mayer György, Rónay öreg barátja B. házában fogadván szállást, találkozásuk majdnem mindennapos lett. Az esti órákban sokszor együtt ültek hárman a kandalló előtt, s a művész sokszor elbeszélgetett régi szenvedéseiről s büszkeséggel és megelégedéssel emlégette sikereit s anyagi jólétét. De rendezett anyagi viszonyainak már nem igen vehette hasznát. A művész 1853 óta sokat betegeskedett, 1855 februárjában pedig álmatlanságról, szívdobogásról panaszkodott. Folyton betegeskedve kihúzta júniusig, de ekkor ágyba kellett feküdnie. Betegsége alatt az angol udvar többször adta jelét a művész iránt való figyelmének. Rónay és Mayer gyöngéd figyelemmel iparkodtak tőle távol tartani minden balsejtelmet, s habár tudták, hogy rokonai nincsenek, végrendelet készítésére távoli czélzást sem tettek. Colnaghi képárús és ennek sógora, Pontet szivarárús azonban, kik évek óta intézték anyagi ügyeit, sürgették a végrendelkezést. »A szomorú valóság — írja Rónay — megrendítette az élethez ragaszkodó beteget, s gyorsan hanyatlott.« A végrendelet június 14-én készült el, s B. abban nem feledkezett meg hazájáról és magyar barátairól sem. Végrendeletének végrehajtóivá Colnaghi Domokost és Pontet Edvárdot nevezte ki, s reájok hagyta vagyona nagyobb részét, de egyszersmind kötelezte őket adósságai s a végrendeletileg hagyományozott összegek kifizetésére. Vagyonából egyebek között a késmárki főiskolának (valószínűleg Mayer György közbenjárására) 300 fontnyi összeget, Rónaynak 19 guineát, Mayer Györgynek egy gyűrűt, a M. N. Múzeumnak pedig Ámor és Psyche, Nyugvó Psyche, Kmetty és Mészáros tábornokok arczképeit s A kánai menyegző (Paolo Veronese után készült másolat) cz. képeit hagyta.

A művész állapota ezután folyton rosszabbodott, s B. július 8-án meghalt. 11-én a Kensal-Green Cemetery-ban Edward Pontet családi sírjában temették el.

A művész végrendeletét hamarosan végrehajtották, de a M. N. Múzeumnak szánt képek a két magyar tábornok arczképe miatt a politikai viszonyokra való tekintetből egy-

lése nyomán igen magasztalólag írt B.-ról a »Honderű« 1844-ben, de hogy ezekből a sorokból értesült volna róla először a magyar közönség, az tévedés. 1836-ban, mikor még Bécsben élt, s az akadémia kiállításain szerepelt, már dícsérőleg emlékezett meg róla a »Honművész«.

A következő két év (1844—1846) a művész életéből a legkevésbé ismertek közé tartozik. Tudjuk, hogy körúton volt Európában, de hogy merre járt, adatok hiányában meg nem állapítható. Szentkláray szerint annyi bizonyos, hogy Bécsben megfordult, de az is kétségtelen, hogy hazáját nem kereste fel. Bár magyar voltát sohasem tagadta, sőt később, mikor a szabadságharcz leverése után magyar emigransokkal volt tele London, mindig büszkén hangoztatta, hogy ő is magyar, mégis, akkor már alig volt kötelék, amely hozzánk fűzte volna.

Nyári Sándor dr. nagy gonddal készült monographiája szerint B. Londonból egyenesen Bécsbe utazott, még pedig azzal a szándékkal, hogy menyasszonyát, Tschida Josefinet feleségül vegye, s azután beutazza Olaszországot, hogy a régi mesterek alkotásaiból új erőt merítsen további munkásságához. Bécsi útja nem járt eredménynyel, mert Tschidáné nem akart megválni leányától, s így Josefine maga beszélte le házassági szándékáról B.-t, aki azonban még mindig reménykedett s huzamosabb ideig Bécsben maradt. Azt a körülbelül egy esztendőt, amíg az osztrák fővárosban időzött, szorgalmas munkával töltötte el, s ez időből való rajzainak, tanulmányainak tekintélyes gyűjteménye Theyer gráczi tanár tulajdona. Bécsben készült Tschida asszony, Josefine anyjának olajfestésű miniature arczképe is, amely kiváló alkotás jelenleg Kankovszky Ferencz miniszteri osztálytanácsos tulajdona Fiumében. A sikertelen bécsi út után B. úgylátszik Olaszországon át útazott vissza Londonba.

Állítólag 1845—46-ban festette főművét, az eperjesi evangelikus templom oltárképét (Krisztus és a szamariai asszony) Kolbenheyer Mór kérésére, aki 1836—46-ig az eperjesi evangelikus hitközség lelkésze, a művésznek pedig még bécsi küzdelmeinek idejéből jóbarátja volt. Az oltárképet, amely 1913 pünkösd hétfőjén a templomban keletkezett tűz következtében elpusztult, még 1903-ban Divald Kornél ismertette részletesen. Czikkének nehány tévedését Nyári Sándor dr. igazította helyre s ugyancsak ő mutatta ki, hogy az oltárképen levő feliratnak az az adata, hogy a kép 1845—46-ban keletkezett, téves és hogy a kép alighanem B. londoni tartózkodásának első éveiben készült, amikor a művész még a bécsi biedermeier művészet hatása alatt állott.

1846 végén visszatérve Londonba, egész sorát készítette el kedvelt kréta és pastell arczképeinek, amelyek közül Mr. F. C. Pontet képmását kell kiemelnünk. Nehány olajfestésű arczképe is ismeretes ez időből s ezek között kiváló helyet foglal el Mrs Norman Wilkinson életnagyságú képe. Alighanem 1851-ben készültek Kmetty György tábornok és Mészáros Lázár hadügyminiszter arczképei, amelyek utóbb a Magyar Történelmi Képcsarnokba kerültek. Érdekes, hogy B. egy magyar történeti kompoziczióval is megpróbálkozott, megfestvén azt a jelenetet, amint II. Endre magyar király szabad ég alatt átnyújtja az Arany bullát a nemzetnek. A kép tíz láb hosszú és négy láb széles volt, 68 ős magyar alak volt rajta, de befejezetlen maradt. Pesty Frigyes 1860-ban felszólította a pesti műegyletet és a M. N. Múzeumot, hogy tegyenek lépéseket Londonban a kép megszerzése iránt, de eredménytelenül. A kép Norman Wilkinson birtokába került, s ennek hagyatékával együtt 1880-ban adták el, amikor is Mendoza képárús birtokába, tőle pedig ismeretlen helyre jutott.

Londonba való visszatérése után nehány évre, 1850-ben B. művészete új irányba csapott át. Lassanként felhagyott az arczképfestéssel és a kréta, meg a pastell technikával s olajjal a görög mythologiából merített tárgyú nuditásokat festett. E nemű művei közül kiválnak az Ámor és Psyche, a Nyugvó Psyche (mind a kettő a budapesti Szépművészeti Múzeum tulajdona), Alvó Bacchans nő és Fürdőző leányok. A puritán angolok nem igen lelkesedtek B. e műveiért, eladni alig tudott valamit belőlük, s a művész, aki működésének új irányát nem tudta összegyeztetni régi megrendelőinek ízlésével, barátainak többször panaszkodott azért, hogy képeit nem veszik. Félt az elszegényedéstől is, noha erre nem volt oka, mert angol barátai, Colnaghi és Pontet okosan kezelték vagyonát. 1850-től kezdve különben háza is volt Londonban a Berners Street-en, ahol előbb csak mint egyszerű lakó élt. De a ház gazdája hátralékban lévén az államadóval, egy éjjel jelentékenyebb bútoraival tovább állt. A lakók ilyen esetben kötelesek az adót lefizetni, s ha nincs miből, ingóikat is lefoglalják. A művész, hogy elkerülje ezt a kellemetlenséget, átvette a 30 évre szóló »lease«-t, lefizette a tartozást, s akarva, nem akarva — házúr lett.

B. pompaszerető ember volt, műtermét és lakását értékes antik bútorokkal díszítette, s ebben a hangulatkeltő környezetben készítette színpompás képeit. Bár az angol udvartól a 40-es évek végétől már egyáltalában nem kapott megrendeléseket, mindaddig, míg munkaereje tartott, eléggé foglalkoztatták. Az általános elismerésből is bőven kijutott a része. Turner, aki nemcsak festő, de műkritikus is volt, többször dícsérőleg méltatta, 1854-ben pedig a londoni Royal Academy is tagjává választotta. Wellington herczegnek

ban csak ő jutott el, mert Melegh Triestben fürdés közben az Adriába fulladt. Az eset mélyen megrendítette B.-t, eredeti tervétől azonban nem térítette el, s egyenesen Rómába ment, hol a különböző képtárakban hónapokig dolgozott. Azután Firenzében tartózkodott egy ideig, s végül Velenczén át visszatért Bécsbe. Olaszország világhírű képtárainak számtalan remekéről több száz rajzot, vázlatot és másolatot hozott magával, melyekről Rónay Jáczint, aki azokat jóval később Londonban látta, azt írja naplójában: »tán seholsem tünnek föl Brocky rendkívüli tehetségei fényesebben, mint ezekben a másolatokban, melyekért a gazdag Munro ezer font sterlinget ígért, de a művész nem tudott megválni élete e legszebb emlékeitől.«

A művész ezután még két évet töltött Bécsben, s ez idő alatt mindjobban megérlelődött benne az a gondolat, hogy Párisba megy, s ott telepedik le. Bár sok köteléket meg kellett szakítania s menyasszonyával, Tschida Josefineval való eljegyzését is fel kellett bontania, 1837 őszén mégis Párisba utazott. A franczia fővárosban nem ismert ugyan senkit, de minthogy elég megtakarított pénze volt, ez a körülmény nem igen aggasztotta. Eleinte itt is, akárcsak Olaszországban, sorra járta a képtárakat, s mindent lemásolt, ami tetszését megnyerte. E másolatokat azonban sohasem értékesítette. Hatalmas kötetekbe rakta el valamennyit s nagy szeretettel őrizte. Ugyanilyen gonddal tette félre vázlatait is, melyeket pillanatnyi impressziók hatása alatt vetett papírra. Sok száz negyedívet töltöttek be B.-nak efféle tanulmányai, arczképei és épületrajzai. A művész körülbelül egy évig tartózkodott Párisban, élete folyásáról és működéséről azonban nem igen maradtak adatok. Wilkinson, aki B. elbeszélése alapján írta meg a művész rövid életrajzát, csupán annyit tud párisi működéséről, hogy a Louvreban szorgalmasan másolgatott s az itt készített remek kópiák hamarosan megszerezték számára a fiatal franczia művészek elismerését és barátságát. Egyéb működéséről, vagy műveiről nem emlékezik. Mindazonáltal a párisi tartózkodás két legjelentékenyebb mozzanata nem ismeretlen előttünk. Egyik: Turner Vilmossal, a nagyhírű angol festővel való megbarátkozása, a másik: Munro of Novar, a dúsgazdag skót műbaráttal való megismerkedése. Turnert annak idején ő maga kereste fel, hogy aquarelljei felől e kiváló vízfestőtől véleményt kérjen. Az eredmény a híres angol művész hízelgő bírálata és barátsága lett, aki ettől kezdve nem mulasztotta el az alkalmat, hogy B.-t a legkiválóbb művészekkel, műbarátokkal és műárusokkal meg ne ismertesse. Így ismerkedett meg a Louvreban Turner révén Munroval is, aki művei megtekintése után menten Londonba hívta, saját palotájában műteremmel kínálta meg, s megfestendő képeit előre a maga számára biztosította.

Némi gondolkodás után B. elfogadta az ajánlatot s 1838 nyarán már Londonban, Munro of Novarnak a Park Street-en a Grosvenor Squaron lévő palotájában lakott. A skót főúr maga is működvelő festő volt, s nap-nap után ugyanabban a műteremben dolgoztak mind a ketten. Összel pedig, mikor Munro skótországi birtokaira utazott, B.-t is magával vitte. Munro of Novar mutatta be a művészt Dominic Colnaghinak, kinek Londonban a Pall Mall East-ben működereskedése volt, s aki nemcsak állandó megrendelője, hanem utóbb egyik legjobb barátja lett B.-nak. Ebben az időben, 1840-ben készültek Dominic Colnaghi és nejének, továbbá F. Dillon arczképei, amelyek sok elismerést szereztek a művésznek, aki azonban legjelentékenyebb sikereinek egyikét mégis Miss Liddel arczképével (Ravensworth lord tulajdona, London) aratta. Ennek az előkelő hölgynek, aki egyébként Viktória angol királynő udvarhölgye volt, Colnaghi ajánlotta. A miss igen meg volt elégedve az arczképpel, a királynőnek is megmutatta azt, aki B.-t magához hívatta és megbízta a saját és férje, Albert herczeg arczképeinek megfestésével. Az udvar példáját követte az angol főnemesség is és B. rövidesen a legkeresettebb londoni arczképfestők közé emelkedett. Ekkor készültek Melbourne lord, Normanby lord, Viktória királynő gyermekeinek és mások arczképei. B. a királyi családdal való érintkezésben kissé modoros volt, de az udvar körében szokatlan társalgási mód inkább mulattatta a királynőt és férjét, semhogy megneheztelték volna reá. B. hírneve a 40-es évek elején egyre nőtt az angol fővárosban, olajfestésű képei, pastelljei és krétarajzai igen népszerűek voltak, úgy, hogy londoni tartózkodása első idejében ezer font sterlinget keresett évenkint. Ebben az időben festette egyebekközt Viscount Melbourne angol miniszterelnök pastell arczképét Viktória királynő részére és Dominic Colnaghi fiának életnagyságú arczképét Gainsborough hatása alatt. 1842-ben készült barátjának, Edward Pontetnek pompás képmása s ez időből való egy önarczképe, mely legjelesebb arczképeinek egyike. B. úgylátszik még 1839-ben hagyta el Munro of Novar vendégszerető házát, s Colnaghi házába, a Pall Mall Eastba költözött, majd a Great Marlborough Street-en, s végül a Berners Street-en lakott.

1843-ban, mikor Barabás Miklós Londonban járt, B.-t is, akit különben még a bécsi akadémiáról ismert, felkereste. Barabás néhány angol főúr magánképtárába való bejutását akarta kieszközölni általa, de eredménytelenül. Mindazonáltal többször felkereste B. műtermét, s mikor hazajött, elragadtatással beszélt Londonba szakadt honfitársa tehetségéről és sikereiről. Az ő köz-

Brocky Károly, festő; szül. 1807 máj. 22-én Temesvárott, megh. 1855 júl. 8-án Londonban. Brocky Károly temesvári borbélymester természetes fia volt. Anyját Paulics Katalint 6—7 éves korában vesztette el. 1812 táján az idősebb Brocky a Gindl-féle temesvári színtársulat színházi fodrásza lévén,

B.-nak gyakran kellett a színpadon gyermekszerepeket játszania. Midőn Gindl 1814-ben távozott Temesvárról s visszatért Laibachba, a temesvári borbélymester követte a társulatot, s magával vitte fiát is. A gyermeket nagynénje, Paulics Mária, Gindl színigazgató neje gondozta, mindamellett azonban már ekkor sokat nyomorgott, elannyira, hogy megunván a koplalást s a színpadi dicsőséget, hét éves korában Triestbe szökött, s beállott pinczérinasnak. A triesti vendéglőben, ahol alkalmazták, véletlenül akadt rá egy laibachi úriasszony, ki a beteges, agyongyötört gyermeket visszavitte nagynénjéhez. 1815-ben a vándorszínész társaság úgylátszik szétzüllött, mert B. atyja is ez évben vált meg a színházi fodrászságtól s visszatért Temesvárra, hol a belvárosban borbélyüzletet nyitott. Haza hozta a fiát is, s beíratta a temesvári normal iskolába, hol B. 1819-ig egy pángermán tanító keze alatt szerezte meg a legszükségesebb ismereteket. 1818-tól kezdve azonban már atyja műhelyében forgolódott, mert az öreg Brocky őt is a borbélymesterségre akarta fogni. Ehez azonban nem igen volt kedve, amiért aztán atyja más borbélyhoz adta inasnak. Ettől kezdve 1820 derekáig több műhelyben megfordult, míg Weldin Ferencz temesvári pék és lisztkereskedő személyében pártfogóra nem akadt. A derék kereskedő támogatásával 1821-ben bejutott a temesvári kegyesrendiek gymnasiumába, ahol egy évig kitünő eredménynyel tanult. Ezzel azonban be is fejezte középiskolai tanulmányait. Weldin anyagi viszonyai nem engedték, hogy nagyobb áldozatokat hozzon. Minthogy azonban a volt borbélyinasnak a rajzolás iránt való hajlama apró kisérletei által mindinkább nyilvánvalóvá vált, Schütz Antal temesvári rajztanítóhoz adta, aki 1822 augusztusától 1823 február végéig oktatta. Ugyanez év husvétján B. Verseczre ment, hogy anyai ágról való rokonait meglátogassa. Itt ismerkedett meg Melegh Gábor (l. o.) verseczi fiatal festővel, aki néhány hónapig tanítgatta műtermében, s végül azt ajánlotta neki, hogy továbbképzés czéljából keresse fel a bécsi képzőművészeti akadémiát. B. ezután visszatért Temesvárra, a hol szorgalmasan, de csakis saját erejére támaszkodva tanulgatott. Temesvári tartózkodása alatt többször találkozott volt gymnasiumi tanulótársaival, kik közül különösen Kiss Miklóssal, itebői Kiss Antal nyugalmazott torontáli alispán fiával barátkozott. A család is szívesen látta a törekvő kis piktort, aki Kiss Antalnak köszönhette, hogy 1823 őszén végre Bécsbe kerülhetett. Az alispánnak ugyanis dolga akadt Bécsben, s fia, Miklós kérésére, aki jól ismerte B. szinte elérhetetlennek látszó vágyát, magával vitte a császárvárosba.

1823 nov. 18-án iratkozott be az akadémiába, melynek tíz évig megszakítás nélkül növendéke volt. Az első három évet a fiatal művészjelölt végtelen nyomorúságban töltötte. Valami pénzsegélyt ugyan kapott néha rokonától, Weldintől, de ez igen kevés volt. Később ő maga beszélte, hogy hat hónapig egy vendéglő udvarán a nyilt kocsiszínben hált, egyedüli keresetforrása pedig az a néhány krajczár volt, melyet alsóbbrendű munkások tekejátékánál bábúk állítgatásáért kapott. Lakásra, ruhára ebből nem igen tellett, s ő rongyosan, fázva, sokszor betegen, de rendíthetetlen akaraterővel folytatta tanulmányait. Amint a kezdet nehézségein átesett, reá is jobb napok derültek, bár bécsi tartózkodása továbbra is tele volt küzdelemmel. Sokat dolgozott és sokszor olyasmit, ami nem igen vágott hivatása körébe. Akárhányszor kellett iratok és kották másolásával foglalkoznia, sőt mostoha sorsa néha a varrásra, s a női kézimunkára is rászorította. Az akadémián elért sikerei azonban mindinkább kiküszöbölték az ilyenfajta kenyérkeresetet, s lassanként teljesen a festészetnek élhetett. Tíz évi tanulása alatt hatszor nyert pályadíjat az akadémián és pedig 1826, 1827, 1830 és 1832-ben. Tanárai Ender és Daffinger voltak, akik gyakran szereztek számára apróbb megrendeléseket. Művészetével először akkor keresett pénzt, mikor egy hangverseny számára a régi garas nagyságában készült belépőjegyek hátlapjára pompás virágokat festett. Mint miniature festőnek hamar híre ment s nemcsak az akadémia módosabb növendékei halmozták el megbízásokkal, hanem olykor egy-egy előkelő megrendelője is akadt. Montleart herczegnő az akadémia tanárainak ajánlatára dolgoztatott vele. A herczegnő megelégedését mi sem bizonyítja jobban, minthogy B.-nak később valami szerény állást is kieszközölt az akadémián. Keresetének jelentékenyebb részét azonban a gyengébb növendékek tanítgatásával szerezte.

Akadémiai tanulmányait 1833 tavaszán fejezte be s ekkor Bécsben önálló műtermet nyitott. Ugyanez évben haza látogatott Temesvárra is, s minthogy ekkor már atyja sem élt († 1829-ben) jóltevőit és rokonait, Weldinéket kereste fel. Azonban nemsokára ismét Bécsbe ment, hol Geiger Nep. János festő neje több előkelő családdal ismertette meg s rajzórákat is szerzett számára. Híre lassankint az udvarig eljutott, mely I. Ferencz császár életnagyságú arczképét festette meg vele. Külön e czélra műtermet rendeztek be számára a Burgban, hol nehányszor a császárné is megjelent, s érdeklődéssel kisérte a művész munkáját. Ettől kezdve már a nevesebb bécsi művészek közé tartozott, akinek bőven volt megrendelése és megtakarított pénze.

1835 tavaszán Melegh Gáborral, verseczi ismerősével és első mesterével olaszországi útra indult, a művészet igéretföldjére azon-

B.-nak gyakran kellett a színpadon gyermekszerepeket játszania. Midőn Gindl 1814-ben távozott Temesvárról s visszatért Laibachba, a temesvári borbélymester követte a társulatot, s magával vitte fiát is. A gyermeket nagynénje, Paulics Mária, Gindl színigazgató neje gondozta, mindamellett azonban már ekkor sokat nyomorgott, elannyira, hogy megunván a koplalást s a színpadi dicsőséget, hét éves korában Triestbe szökött, s beállott pinczérinasnak. A triesti vendéglőben, ahol alkalmazták, véletlenül akadt rá egy laibachi úriasszony, ki a beteges, agyongyötört gyermeket visszavitte nagynénjéhez. 1815-ben a vándorszínész társaság úgylátszik szétzüllött, mert B. atyja is ez évben vált meg a színházi fodrászságtól s visszatért Temesvárra, hol a belvárosban borbélyüzletet nyitott. Haza hozta a fiát is, s beíratta a temesvári normal iskolába, hol B. 1819-ig egy pángermán tanító keze alatt szerezte meg a legszükségesebb ismereteket. 1818-tól kezdve azonban már atyja műhelyében forgolódott, mert az öreg Brocky őt is a borbélymesterségre akarta fogni. Ehez azonban nem igen volt kedve, amiért aztán atyja más borbélyhoz adta inasnak. Ettől kezdve 1820 derekáig több műhelyben megfordult, míg Weldin Ferencz temesvári pék és lisztkereskedő személyében pártfogóra nem akadt. A derék kereskedő támogatásával 1821-ben bejutott a temesvári kegyesrendiek gymnasiumába, ahol egy évig kitünő eredménynyel tanult. Ezzel azonban be is fejezte középiskolai tanulmányait. Weldin anyagi viszonyai nem engedték, hogy nagyobb áldozatokat hozzon. Minthogy azonban a volt borbélyinasnak a rajzolás iránt való hajlama apró kisérletei által mindinkább nyilvánvalóvá vált, Schütz Antal temesvári rajztanítóhoz adta, aki 1822 augusztusától 1823 február végéig oktatta. Ugyanez év husvétján B. Verseczre ment, hogy anyai ágról való rokonait meglátogassa. Itt ismerkedett meg Melegh Gábor (l. o.) verseczi fiatal festővel, aki néhány hónapig tanítgatta műtermében, s végül azt ajánlotta neki, hogy továbbképzés czéljából keresse fel a bécsi képzőművészeti akadémiát. B. ezután visszatért Temesvárra, a hol szorgalmasan, de csakis saját erejére támaszkodva tanulgatott. Temesvári tartózkodása alatt többször találkozott volt gymnasiumi tanulótársaival, kik közül különösen Kiss Miklóssal, itebői Kiss Antal nyugalmazott torontáli alispán fiával barátkozott. A család is szívesen látta a törekvő kis piktort, aki Kiss Antalnak köszönhette, hogy 1823 őszén végre Bécsbe kerülhetett. Az alispánnak ugyanis dolga akadt Bécsben, s fia, Miklós kérésére, aki jól ismerte B. szinte elérhetetlennek látszó vágyát, magával vitte a császárvárosba.

1823 nov. 18-án iratkozott be az akadémiába, melynek tíz évig megszakítás nélkül növendéke volt. Az első három évet a fiatal művészjelölt végtelen nyomorúságban töltötte. Valami pénzsegélyt ugyan kapott néha rokonától, Weldintől, de ez igen kevés volt. Később ő maga beszélte, hogy hat hónapig egy vendéglő udvarán a nyilt kocsiszínben hált, egyedüli keresetforrása pedig az a néhány krajczár volt, melyet alsóbbrendű munkások tekejátékánál bábúk állítgatásáért kapott. Lakásra, ruhára ebből nem igen tellett, s ő rongyosan, fázva, sokszor betegen, de rendíthetetlen akaraterővel folytatta tanulmányait. Amint a kezdet nehézségein átesett, reá is jobb napok derültek, bár bécsi tartózkodása továbbra is tele volt küzdelemmel. Sokat dolgozott és sokszor olyasmit, ami nem igen vágott hivatása körébe. Akárhányszor kellett iratok és kották másolásával foglalkoznia, sőt mostoha sorsa néha a varrásra, s a női kézimunkára is rászorította. Az akadémián elért sikerei azonban mindinkább kiküszöbölték az ilyenfajta kenyérkeresetet, s lassanként teljesen a festészetnek élhetett. Tíz évi tanulása alatt hatszor nyert pályadíjat az akadémián és pedig 1826, 1827, 1830 és 1832-ben. Tanárai Ender és Daffinger voltak, akik gyakran szereztek számára apróbb megrendeléseket. Művészetével először akkor keresett pénzt, mikor egy hangverseny számára a régi garas nagyságában készült belépőjegyek hátlapjára pompás virágokat festett. Mint miniature festőnek hamar híre ment s nemcsak az akadémia módosabb növendékei halmozták el megbízásokkal, hanem olykor egy-egy előkelő megrendelője is akadt. Montleart herczegnő az akadémia tanárainak ajánlatára dolgoztatott vele. A herczegnő megelégedését mi sem bizonyítja jobban, minthogy B.-nak később valami szerény állást is kieszközölt az akadémián. Keresetének jelentékenyebb részét azonban a gyengébb növendékek tanítgatásával szerezte.

Akadémiai tanulmányait 1833 tavaszán fejezte be s ekkor Bécsben önálló műtermet nyitott. Ugyanez évben haza látogatott Temesvárra is, s minthogy ekkor már atyja sem élt († 1829-ben) jóltevőit és rokonait, Weldinéket kereste fel. Azonban nemsokára ismét Bécsbe ment, hol Geiger Nep. János festő neje több előkelő családdal ismertette meg s rajzórákat is szerzett számára. Híre lassankint az udvarig eljutott, mely I. Ferencz császár életnagyságú arczképét festette meg vele. Külön e czélra műtermet rendeztek be számára a Burgban, hol nehányszor a császárné is megjelent, s érdeklődéssel kisérte a művész munkáját. Ettől kezdve már a nevesebb bécsi művészek közé tartozott, akinek bőven volt megrendelése és megtakarított pénze.

1835 tavaszán Melegh Gáborral, verseczi ismerősével és első mesterével olaszországi útra indult, a művészet igéretföldjére azon-

ban csak ő jutott el, mert Melegh Triestben fürdés közben az Adriába fulladt. Az eset mélyen megrendítette B.-t, eredeti tervétől azonban nem térítette el, s egyenesen Rómába ment, hol a különböző képtárakban hónapokig dolgozott. Azután Firenzében tartózkodott egy ideig, s végül Velenczén át visszatért Bécsbe. Olaszország világhírű képtárainak számtalan remekéről több száz rajzot, vázlatot és másolatot hozott magával, melyekről Rónay Jáczint, aki azokat jóval később Londonban látta, azt írja naplójában: »tán seholsem tünnek föl Brocky rendkívüli tehetségei fényesebben, mint ezekben a másolatokban, melyekért a gazdag Munro ezer font sterlinget ígért, de a művész nem tudott megválni élete e legszebb emlékeitől.«

A művész ezután még két évet töltött Bécsben, s ez idő alatt mindjobban megérlelődött benne az a gondolat, hogy Párisba megy, s ott telepedik le. Bár sok köteléket meg kellett szakítania s menyasszonyával, Tschida Josefineval való eljegyzését is fel kellett bontania, 1837 őszén mégis Párisba utazott. A franczia fővárosban nem ismert ugyan senkit, de minthogy elég megtakarított pénze volt, ez a körülmény nem igen aggasztotta. Eleinte itt is, akárcsak Olaszországban, sorra járta a képtárakat, s mindent lemásolt, ami tetszését megnyerte. E másolatokat azonban sohasem értékesítette. Hatalmas kötetekbe rakta el valamennyit s nagy szeretettel őrizte. Ugyanilyen gonddal tette félre vázlatait is, melyeket pillanatnyi impressziók hatása alatt vetett papírra. Sok száz negyedívet töltöttek be B.-nak efféle tanulmányai, arczképei és épületrajzai. A művész körülbelül egy évig tartózkodott Párisban, élete folyásáról és működéséről azonban nem igen maradtak adatok. Wilkinson, aki B. elbeszélése alapján írta meg a művész rövid életrajzát, csupán annyit tud párisi működéséről, hogy a Louvreban szorgalmasan másolgatott s az itt készített remek kópiák hamarosan megszerezték számára a fiatal franczia művészek elismerését és barátságát. Egyéb működéséről, vagy műveiről nem emlékezik. Mindazonáltal a párisi tartózkodás két legjelentékenyebb mozzanata nem ismeretlen előttünk. Egyik: Turner Vilmossal, a nagyhírű angol festővel való megbarátkozása, a másik: Munro of Novar, a dúsgazdag skót műbaráttal való megismerkedése. Turnert annak idején ő maga kereste fel, hogy aquarelljei felől e kiváló vízfestőtől véleményt kérjen. Az eredmény a híres angol művész hízelgő bírálata és barátsága lett, aki ettől kezdve nem mulasztotta el az alkalmat, hogy B.-t a legkiválóbb művészekkel, műbarátokkal és műárúsokkal meg ne ismertesse. Így ismerkedett meg a Louvreban Turner révén Munroval is, aki művei megtekintése után menten Londonba hívta, saját palotájában műteremmel kínálta meg, s megfestendő képeit előre a maga számára biztosította.

Némi gondolkodás után B. elfogadta az ajánlatot s 1838 nyarán már Londonban, Munro of Novarnak a Park Street-en a Grosvenor Squaron lévő palotájában lakott. A skót főúr maga is műkedvelő festő volt, s nap-nap után ugyanabban a műteremben dolgoztak mind a ketten. Összel pedig, mikor Munro skótországi birtokaira utazott, B.-t is magával vitte. Munro of Novar mutatta be a művészt Dominic Colnaghinak, kinek Londonban a Pall Mall East-ben műkereskedése volt, s aki nemcsak állandó megrendelője, hanem utóbb egyik legjobb barátja lett B.-nak. Ebben az időben, 1840-ben készültek Dominic Colnaghi és nejének, továbbá F. Dillon arczképei, amelyek sok elismerést szereztek a művésznek, aki azonban legjelentékenyebb sikereinek egyikét mégis Miss Liddel arczképével (Ravensworth lord tulajdona, London) aratta. Ennek az előkelő hölgynek, aki egyébként Viktória angol királynő udvarhölgye volt, Colnaghi ajánlotta. A miss igen meg volt elégedve az arczképpel, a királynőnek is megmutatta azt, aki B.-t magához hívatta és megbízta a saját és férje, Albert herczeg arczképeinek megfestésével. Az udvar példáját követte az angol főnemesség is és B. rövidesen a legkeresettebb londoni arczképfestők közé emelkedett. Ekkor készültek Melbourne lord, Normanby lord, Viktória királynő gyermekeinek és mások arczképei. B. a királyi családdal való érintkezésben kissé modoros volt, de az udvar körében szokatlan társalgási mód inkább mulattatta a királynőt és férjét, semhogy megnehezteltek volna reá. B. hírneve a 40-es évek elején egyre nőtt az angol fővárosban, olajfestésű képei, pastelljei és krétarajzai igen népszerűek voltak, úgy, hogy londoni tartózkodása első idejében ezer font sterlinget keresett évenkint. Ebben az időben festette egyebekközt Viscount Melbourne angol miniszterelnök pastell arczképét Viktória királynő részére és Dominic Colnaghi fiának életnagyságú arczképét Gainsborough hatása alatt. 1842-ben készült barátjának, Edward Pontetnek pompás képmása s ez időből való egy önarczképe, mely legjelesebb arczképeinek egyike. B. úgylátszik még 1839-ben hagyta el Munro of Novar vendégszerető házát, s Colnaghi házába, a Pall Mall Eastba költözött, majd a Great Marlborough Street-en, s végül a Berners Street-en lakott.

1843-ban, mikor Barabás Miklós Londonban járt, B.-t is, akit különben még a bécsi akadémiáról ismert, felkereste. Barabás nehány angol főúr magánképtárába való bejutását akarta kieszközölni általa, de eredménytelenül. Mindazonáltal többször felkereste B. műtermét, s mikor hazajött, elragadtatással beszélt Londonba szakadt honfitársa tehetségéről és sikereiről. Az ő köz-

lése nyomán igen magasztalólag írt B.-ról a »Honderű« 1844-ben, de hogy ezekből a sorokból értesült volna róla először a magyar közönség, az tévedés. 1836-ban, mikor még Bécsben élt, s az akadémia kiállításain szerepelt, már dícsérőleg emlékezett meg róla a »Honművész«.

A következő két év (1844—1846) a művész életéből a legkevésbé ismertek közé tartozik. Tudjuk, hogy körúton volt Európában, de hogy merre járt, adatok hiányában meg nem állapítható. Szentkláray szerint annyi bizonyos, hogy Bécsben megfordult, de az is kétségtelen, hogy hazáját nem kereste fel. Bár magyar voltát sohasem tagadta, sőt később, mikor a szabadságharcz leverése után magyar emigransokkal volt tele London, mindig büszkén hangoztatta, hogy ő is magyar, mégis, akkor már alig volt kötelék, amely hozzánk fűzte volna.

Nyári Sándor dr. nagy gonddal készült monographiája szerint B. Londonból egyenesen Bécsbe utazott, még pedig azzal a szándékkal, hogy menyasszonyát, Tschida Josefinet feleségül vegye, s azután beutazza Olaszországot, hogy a régi mesterek alkotásaiból új erőt merítsen további munkásságához. Bécsi útja nem járt eredménynyel, mert Tschidáné nem akart megválni leányától, s így Josefine maga beszélte le házassági szándékáról B.-t, aki azonban még mindig reménykedett s huzamosabb ideig Bécsben maradt. Azt a körülbelül egy esztendőt, amíg az osztrák fővárosban időzött, szorgalmas munkával töltötte el, s ez időből való rajzainak, tanulmányainak tekintélyes gyűjteménye Theyer gráczi tanár tulajdona. Bécsben készült Tschida asszony, Josefine anyjának olajfestésű miniature arczképe is, amely kiváló alkotás jelenleg Kankovszky Ferencz miniszteri osztálytanácsos tulajdona Fiumében. A sikertelen bécsi út után B. úgylátszik Olaszországon át útazott vissza Londonba.

Állítólag 1845—46-ban festette főművét, az eperjesi evangelikus templom oltárképét (Krisztus és a szamariai asszony) Kolbenheyer Mór kérésére, aki 1836—46-ig az eperjesi evangelikus hitközség lelkésze, a művésznek pedig még bécsi küzdelmeinek idejéből jóbarátja volt. Az oltárképet, amely 1913 pünkösd hétfőjén a templomban keletkezett tűz következtében elpusztult, még 1903-ban Divald Kornél ismertette részletesen. Czikkének nehány tévedését Nyári Sándor dr. igazította helyre s ugyancsak ő mutatta ki, hogy az oltárképen levő feliratnak az az adata, hogy a kép 1845—46-ban keletkezett, téves és hogy a kép alighanem B. londoni tartózkodásának első éveiben készült, amikor a művész még a bécsi biedermeier művészet hatása alatt állott.

1846 végén visszatérve Londonba, egész sorát készítette el kedvelt kréta és pastell arczképeinek, amelyek közül Mr. F. C. Pontet képmását kell kiemelnünk. Nehány olajfestésű arczképe is ismeretes ez időből s ezek között kiváló helyet foglal el Mrs Norman Wilkinson életnagyságú képe. Alighanem 1851-ben készültek Kmetty György tábornok és Mészáros Lázár hadügyminiszter arczképei, amelyek utóbb a Magyar Történelmi Képcsarnokba kerültek. Érdekes, hogy B. egy magyar történeti kompozicióval is megpróbálkozott, megfestvén azt a jelenetet, amint II. Endre magyar király szabad ég alatt átnyújtja az Arany bullát a nemzetnek. A kép tíz láb hosszú és négy láb széles volt, 68 ős magyar alak volt rajta, de befejezetlen maradt. Pesty Frigyes 1860-ban felszólította a pesti műegyletet és a M. N. Múzeumot, hogy tegyenek lépéseket Londonban a kép megszerzése iránt, de eredménytelenül. A kép Norman Wilkinson birtokába került, s ennek hagyatékával együtt 1880-ban adták el, amikor is Mendoza képárús birtokába, tőle pedig ismeretlen helyre jutott.

Londonba való visszatérése után nehány évre, 1850-ben B. művészete új irányba csapott át. Lassanként felhagyott az arczképfestéssel és a kréta, meg a pastell technikával s olajjal a görög mythologiából merített tárgyú nuditásokat festett. E nemű művei közül kiválnak az Ámor és Psyche, a Nyugvó Psyche (mind a kettő a budapesti Szépművészeti Múzeum tulajdona), Alvó Bacchans nő és Fürdőző leányok. A puritán angolok nem igen lelkesedtek B. e műveiért, eladni alig tudott valamit belőlük, s a művész, aki működésének új irányát nem tudta összeegyeztetni régi megrendelőinek ízlésével, barátainak többször panaszkodott azért, hogy képeit nem veszik. Félt az elszegényedéstől is, noha erre nem volt oka, mert angol barátai, Colnaghi és Pontet okosan kezelték vagyonát. 1850-től kezdve különben háza is volt Londonban a Berners Street-en, ahol előbb csak mint egyszerű lakó élt. De a ház gazdája hátralékban lévén az államadóval, egy éjjel jelentékenyebb bútoraival tovább állt. A lakók ilyen esetben kötelesek az adót lefizetni, s ha nincs miből, ingóikat is lefoglalják. A művész, hogy elkerülje ezt a kellemetlenséget, átvette a 30 évre szóló »lease«-t, lefizette a tartozást, s akarva, nem akarva — háziúr lett.

B. pompaszerető ember volt, műtermét és lakását értékes antik bútorokkal díszítette, s ebben a hangulatkeltő környezetben készítette színpompás képeit. Bár az angol udvartól a 40-es évek végétől már egyáltalában nem kapott megrendeléseket, mindaddig, míg munkaereje tartott, eléggé foglalkoztatták. Az általános elismerésből is bőven kijutott a része. Turner, aki nemcsak festő, de műkritikus is volt, többször dícsérőleg méltatta, 1854-ben pedig a londoni Royal Academy is tagjává választotta. Wellington herczegnek

kedvelt művésze volt s a londoni műértő és művész körökben általános volt az a vélemény, hogy nagy ügyességgel festi a szemeket. A festőművészetnek alig van ága, amelylyel meg nem próbálkozott volna, s bár méretek szempontjából legjelentékenyebb műve bibliai tárgyú, mégis arczképei azok, melyek számára a halhatatlanságot biztosítják.

Az a körülmény, hogy később az angol udvarral való érintkezése megszakadt, sok mende-mondára szolgáltatott alkalmat. Régibb életrajzírói csaknem kivétel nélkül elfogadták azt a mesét, hogy B. nyers modora miatt kegyvesztett lett az angol udvarnál. Erre vonatkozólag Szentkláray a következőket írja: »Téves némely életíróknak az az állítása, hogy Brocky az angol udvarral csakhamar meghasonlott volna, mert vonakodott a királynő kívánságára Arthur connaughti herczeget, aki akkor csak 2—3 éves volt, lefesteni, állítólag azért, mert a gyermekarczok mind egyformák. Lehetséges, hogy vonakodott ez esetben gyermekarczot festeni, ámbár igen sok gyermekarcz van a hátrahagyott művei közt; de el nem fogadható, hogy az ő természetes modora bántotta volna az okos és nagyon elnéző királynőt, aki Brockyt élte utolsó napjáig mindig nagyrabecsülte és őszinte szókimondásain igen jól tudott mulatni. Kegyvesztésről szó sem lehet. Brocky a Buckingham palotában mindvégig szívesen látott vendég volt, bár udvari festőnek, mint némely életírói mondják, soha ki nem neveztetett.«

Londonban eltöltött évei alatt a művész sokszor érintkezett honfitársaival, mindazonáltal nem valószínű, hogy magyarul tudott volna. Hosszú bécsi tartózkodása alatt, ha beszélte is valamikor, bizonyára vagy teljesen elfelejtette hazája nyelvét, vagy oly tökéletlenül tudta, hogy a Londonba szakadt magyarokkal való érintkezésében főleg a német nyelvet használta. Mikor Barabás 1843-ban Londonban felkereste, s arra kérte, hogy egy magánképtárba való bevezetését eszközölje ki, B. egy rövid német nyelvű levélben értesítette, hogy kívánsága nem teljesülhetett. A művész legrégibb londoni magyar barátai közé tartozott Mayer György, aki a Szepességből került az angol fővárosba, s ott szorgalma révén meggazdagodott. Mayer György, bár még fiatal korában hagyta el hazáját, mindenkor érdeklődött annak sorsa iránt, s mikor a szabadságharcz gyászos véget ért, Mayer a legbuzgóbb tagja lett annak az angol komiténak, mely a magyar emigransok fogadására és támogatására Londonban megalakult. »Valószínű — írja Szentkláray — hogy a mester Mayer György révén ismerkedett s barátkozott meg szabadságharczunk történeti nagyságaival, akik a világosi gyásznap után Angliában, a szabadság leghatalmasabb országában találtak menedéket. Tény, hogy Brocky Károly sűrűn megfordult Szemere Bertalan, a Perczel testvérek, Thaly Zsigmond, Mészáros Lázár, Kmetty György, Vukovics Sebő, Lukács Sándor és Pulszky Ferencz társaságában, később pedig Kossuth Lajosnak is be lett mutatva, midőn a kormányzó Amerikából jövet Londont ünnepi diadallal meglátogatá. Az emigransok közül többen fölkeresték a művészt műtermében is, minek nagyon értékes emlékét bírjuk Mészáros és Kmetty arczképeiben.« Különösen Lukács Sándor magyar hadbiztos családjánál volt B. otthonos, amíg Lukácsék Londonban tartózkodtak. Rónay Jácinttal 1852-ben ismerkedett meg s csakhamar barátságos viszony fejlődött ki közöttük. 1855-ben Mayer György, Rónay öreg barátja B. házában fogadván szállást, találkozásuk majdnem mindennapos lett. Az esti órákban sokszor együtt ültek hárman a kandalló előtt, s a művész sokszor elbeszélgetett régi szenvedéseiről s büszkeséggel és megelégedéssel emlegette sikereit s anyagi jólétét. De rendezett anyagi viszonyainak már nem igen vehette hasznát. A művész 1853 óta sokat betegeskedett, 1855 februárjában pedig álmatlanságról, szívdobogásról panaszkodott. Folyton betegeskedve kihúzta júniusig, de ekkor ágyba kellett feküdnie. Betegsége alatt az angol udvar többször adta jelét a művész iránt való figyelmének. Rónay és Mayer gyöngéd figyelemmel iparkodtak tőle távol tartani minden balsejtelmet, s habár tudták, hogy rokonai nincsenek, végrendelet készítésére távoli czélzást sem tettek. Colnaghi képárús és ennek sógora, Pontet szivarárús azonban, kik évek óta intézték anyagi ügyeit, sürgették a végrendelkezést. »A szomorú valóság — írja Rónay — megrendítette az élethez ragaszkodó beteget, s gyorsan hanyatlott.« A végrendelet június 14-én készült el, s B. abban nem feledkezett meg hazájáról és magyar barátairól sem. Végrendeletének végrehajtóivá Colnaghi Domokost és Pontet Edvárdot nevezte ki, s reájok hagyta vagyona nagyobb részét, de egyszersmind kötelezte őket adósságai s a végrendeletileg hagyományozott összegek kifizetésére. Vagyonából egyebek között a késmárki főiskolának (valószínűleg Mayer György közbenjárására) 300 fontnyi összeget, Rónaynak 19 guineát, Mayer Györgynek egy gyűrűt, a M. N. Múzeumnak pedig Ámor és Psyche, Nyugvó Psyche, Kmetty és Mészáros tábornokok arczképeit s A kánai menyegző (Paolo Veronese után készült másolat) cz. képeit hagyta.

A művész állapota ezután folyton rosszabbodott, s B. július 8-án meghalt. 11-én a Kensal-Green Cemetery-ban Edward Pontet családi sírjában temették el.

A művész végrendeletét hamarosan végrehajtották, de a M. N. Múzeumnak szánt képek a két magyar tábornok arczképe miatt a politikai viszonyokra való tekintetből egy-

előre Londonban maradtak, s egy részök csak 1857-ben, a tábornokok arczképei pedig 1867-ben kerültek haza. A hagyatékban volt képeket és tanulmányokat még 1855-ben árverés útján értékesítették a végrendelet végrehajtói.

Bécsi és londoni tárlatokon B. következő műveivel szerepelt:

I. A bécsi képzőművészeti akadémia kiállításain:

1834-ben. Két családi kép, olajf., alighanem Weldin Ferencz és neje arczképei.

1835-ben. Női arczkép, olajf. — Arczkép, színezett rajz.

1836-ban. A kis hegedűs, olajf. — Aczélmetszetek B. rajzai után.

1837-ben. Evangelista szent János, olajf.

II. A »The Royal Academy of Arts« kiállításain:

1839-ben. The domino noir. (A fekete domino.) — Study from a Highland peasant girl. (Skót felvidéki parasztleány, tanulmány.) — Study from a child in the Highlands of Scotland. (Skót felvidéki gyermek, tanulmány.) — Study for a portrait. (Arczképtanulmány.) — Study for a Madonna. — Study for a Saint. — St. Agnes.

1840-ben. »I am not alone.« (»Nem vagyok egyedül.«) — »Tell me what I like.« (»Mondd meg, mit szeretek.«) — A study. (4 drb., tanulmány.) — Miss Dormer.

1841-ben. The late Charles Pigon, Esq. — Master Cockerell. — A portrait. — Miss Young. — Portrait of an infant.

1842-ben. Master Strahans. — St. John. — St. Mark. — The Hon. Charles Mount Edgcumbe. — Lady Arabella Diana West. — Master Cockerell. — Daughter of Sir George Beaumont, Bart. — Miss Caroline Holland.

1843-ban. Lucy Ashton and Ravenswood visiting blind Alice. (Lucy Ashton és Ravenswood meglátogatják a világtalan Alicet.) — Master and Miss Harrison. — Lady Charlotte Talbot. — A study.

1850-ben. A nymph. (Nympha.) — Psyche. — Cupid and Psyche. (Cupido és Psyche.) — Venus and Phaon. (Venus és Faun.)

1852-ben. Spring. (Tavasz.) — Summer. (Nyár.) — Autumn. (Ősz.) — Winter. (Tél.)

1853-ban. Music and art instructed and crowned by Poetry. (A zene és a művészet oktatása és megkoronáztatása a költészet által.) — Ceres demanding of Jupiter the restiration of her daughter Proserpina (Ceres követeli Jupitertől leányának, Proserpinának visszaadását.)

1854-ben. The pet nurse. (A haragos dajka.) — The best nurse. (A legjobb dajka.)

III. A »The British Institution« kiállításain:

1840-ben. An effect seen in the Highlands. (Hatásos tájkép a skót felvidéken.) — Fidelity. (Hűség.)

1841-ben. La Maitresse. (Az úrnő.) — The account day. (A leszámolás napja.)

1843-ban. Scene from Jame's novel of Philip Augustus. (Jelenet Jame »Philip Augustus« cz. novellájából.) — Il reposo. (A pihenő.)

1844-ben. The Infant Christ wounding the serpent. (A kis Jézus legyőzi a kígyót.)

1850-ben. A Dutch Madonna. (Hollandi Madonna.) — A bacchante.

1851-ben. Charity. (Könyörületesség.) — Cupid.

1852-ben. The whistle. (Sípoló férfi.)

1853-ban. Delight. (Gyönyör.) Eladták 60 font sterlingért. — Head of an old man. (Öreg férfi feje.) Eladták 40 font sterlingért.

1854-ben. Mia Carissima. Eladták 50 font sterlingért. — »Now! catch it dear.« (Nosza! Fogd meg édes.) Eladták 50 font sterlingért.

IV. A »Royal Institute of Painters in Water Colours« kiállításain:

1855-ben. The Terrace. (A terraszon.) — Pilgrims an the Wayside. (Zarándokok az útfélen.) — The Monastery. (A kolostor.)

Műveinek teljes sorozatát még nem sikerült összeállítani. Képeinek legkimerítőbb lajstromát Nyári Sándor dr. közölte, aki elismerésre méltó buzgalommal a művész több száz művét kutatta fel és vette jegyzékbe. Az alábbiakban is az ő összeállítását használtuk fel.

B. képei nyilvános gyűjteményekben:

a) *Szépművészeti Múzeum, Budapest.*

Leányfej, olajf., 41·8 : 32·2 cm. — Nyugvó Psyche, olajf., 119:160 cm. — A szegénység, olajf., 43:36 cm. — Leányka képe, olajf., 43:36 cm. — Női fej vázlata, olajf., 38·8 : 28·8 cm. — Női fej vázlata, olajf., 38·8 : 28·5 cm. — Női fej vázlata, olajf., 38·8 : 28·8 cm. — Pihenő nő, olajf., 55:48 cm. — Ámor és Psyche, olajf., 140:166 cm. — Anya és gyermeke, olajf., 61 : 55·5 cm. — Nő mellképe, olajf., 61 : 50·5 cm. — Önarczkép, olajf., 21:18 cm. — A kánai menyegző, másolat Paolo Veronese után, olajf., 197·5 : 132 cm.

Mr. J. H. Lorent gyűjteményéből Reigateből kerültek a múzeumba a következő aquarell-, pastell- és rajztanulmányok: Gyermekfej. — Sisakos férfi. — Gyermekfej. — Doge képe. — Éneklő család. — Mária a gyermek Jézussal és szentekkel. — Ülő nő, álló férfi és gyermek. — János fejvétele. — Előkelő úr térdképe (Velazquez után). — Jézus és a kafarnaumi százados. — Balra néző úr térdképe. (Van Dyck után.) — Olvasó férfi. — Hátrafordúló, beszélő úrnő. — A kapun kimenő sokaság. — Egy kardinális térdképe. — A napkeleti bölcsek. — Egy kardinális

térdképe. — Tájkép alakokkal. — Két férfi és három női alak. — Álló és térdelő leány. — Ülő férfi és gyermek. — Térdelő fiú s ülő férfi. — Középkori lovag. — Krisztus tanítványai közt. — Férfi akt. — Ülő nő jobbra fordulva. — Négy térdelő alak. — Álló, ülő és térdelő alakok. — Balra néző asszony. — Jobbra és lefelé néző fiú. — Lefelé néző leány feje. — Balra néző gyermekfej. — Hajtanulmány. — Két ülő asszony és gyermek. — Női ruha, tanulmány. — Kutya, tanulmány. — Játszó gyermekek. — Női akt. — Kapun kivonuló alakok. — Színtanulmány. — Férfi képe derékig. — Álló s térdelő alakok.

Mr. Francis Dillon gyűjteményéből kerültek a múzeumba a következő aquarelltanulmányok: Keresztről való levétel. — Bacchus és Ariadne. (Tintoretto után a Doge-palotából.) — Pieta. (Van Dyck után, Antwerpen.) — A konczert. (Giorgione után.) — Két szent vértanusága. (Correggio után, Parma.) — Jelenet a pármai templomból. (Correggio után.) — A zene allegorikus képe. — Venus-kép. (Rubens után.) — Krisztus és Magdolna. — A szent szűz neveltetése. (Rubens után, Antwerpeni Múzeum.) — Madonna a gyermekkel. — Krisztus és a szamariai asszony.

A Dillon gyűjteményből kerültek a múzeumba a következő rajztanulmányok: Két férfi fej. Egyik vörös, a másik fekete rajz, mindkettő fehérrel illuminálva. — Két szakállas püspök feje. Egyik vörös, a másik fekete rajz, fehérrel illuminálva. — Két férfi fej. Fekete rajz, az egyik fején sisak, kinek arcza teljesen vörösen van rajzolva. — Két férfi fej. Mindkettő szakállas, fedetlen fővel, az egyik vörös rajz, mindkettő fehérrel illuminálva. — Öreg férfi feje, hosszú szakállal. Fekete rajz, fehérrel illuminálva. — Egy ifjú feje, fekete rajz és egy kar, vörös rajz. — Álló meztelen kis fiú. Fekete rajz, fehérrel illuminálva. — Térdelő meztelen kis fiú. Fekete rajz, fehérrel illuminálva. — Ülő meztelen férfi. Vörös rajz, fehérrel illuminálva. — Fekvő meztelen férfi. Fekete rajz, fehérrel illuminálva. — Guggoló meztelen férfi. Vörös rajz, fehérrel illuminálva. — Meztelen gyermek. Fekete rajz, vörössel és fehérrel illuminálva. — Két ülő meztelen férfi. Fekete rajz, fehérrel illuminálva. — Tanulmányok: fejek, karok, kezek, lábak, testek, lábszárak, továbbá ruha- és draperiatanulmányok, összesen 38 drb.

b) *Magyar Történelmi Képcsarnok, Budapest.*

Kmetty György tábornok arczképe, mellkép, olajf., 61:51 cm. — Mészáros Lázár hadügyminiszter arczképe, mellkép, olajf., 61·2 : 51·5 cm.

c) *Ernst-Múzeum, Budapest.*

Brocky Károly arczképe, álló alak térdig, olajf., 17:23 cm. — Brocky Károly arczképe, vállig, aquarell, 10:13 cm. — Brocky Károly és egy franczia katona képe, tollrajz, 9·5 : 19·5 cm. — A vándor, tollrajz. (Eltünt.)

d) *Délmagyarországi Múzeum, Temesvár.*

Temetőrészlet, olajf., 21 : 17 cm. — Mária a gyermek Jézussal az ölében, előtte térdelő angyal, tollrajz, 26 : 23 cm.

e) *British Museum, London.*

John Liston arczképe, czilinderrel, fekete krétarajz, 15 : 12 cm. — John Liston arczképe, fekete krétarajz simítóval elkenve, 17·5 : 14 cm. — Anya és gyermeke. Tanulmány egy festményhez. Fekete és vörös krétarajz, 38 : 46 cm. — Fiatal férfi feje prémsapkával. Vörös krétarajz, 19 : 15 cm. — Szakállas férfi feje prémsapkával. Vörös krétarajz, 19 : 15 cm. — Öreg férfi feje prémsapkával. Vörös krétarajz, 19 : 15 cm.

Brocky képei magángyűjteményekben:

Az angol király tulajdonában, Osborn House, Isle of Wight:

Egy ismeretlen nő mellképe, pastell, 51:39 cm.

Az angoly király tulajdonában, Windsor Castle:

Viscount Melbourne miniszterelnök arczképe, mellkép. Fekete krétarajz, vörös és fehér színekkel illuminálva.

Apsley House, London:

Arthur Wellesley, Duke of Wellington tábornagy arczképe. Ez a festmény a Sir Thomas Lawrence által festett és Windsor Castleban levő eredeti kép kisebb másolata. Jelzése: »CB.« M. 29 : 21 cm.

Baruch Jenőné tulajdonában, Budapesten:

Férfi fej, vállig. Pastell, 43 : 35 cm.

Sir Dominic Colnaghi tulajdonában, Londonban:

Mr. Dominic Colnaghi mellképe, pastell, 52 : 40 cm. — Sir Dominic Colnaghi gyermekkori képe, vállig; pastell, 52 : 40 cm. — Mr. Francis Pontet arczképe, vállig; pastell, 52 : 40 cm. — Mrs. Francis Pontet arczképe, vállig; pastell, 52 : 42 cm. — Sir Dominic Colnaghi gyermekkori arczképe, álló alak; olajf., 87 : 66 cm. — Sir Dominic Colnaghi gyermekkori arczképe. Az előző képnek B. által készített ismétlése. Aquarell, 31·5 : 25 cm. — Leányka képe, fején virágkoszorúval, pastell, 19 : 15 cm. — Mrs. Katharin Colnaghi mellképe, pastell, 38 : 28 cm. — Fox ezredes (a későbbi tábornok) mellképe, pastell, 49 : 39 cm. — Madonna, Raffael modorában, tollrajz.

Déry Béla tulajdonában, Budapesten:

Olasz alak, vízf.

Mr. Francis Dillon tulajdonában, Londonban:

Mr. Francis Dillon mellképe, pastell, 56 :

43 cm. — Mr. Edward Dillon mellképe, pastell, 56 : 43 cm. — Mr. John Dillon mellképe, pastell, 56 : 43 cm. — Öt lapon hét tanulmány. Különböző typusok Rómából és Tivoliból, rajzok.

Engelmann Zsigmond dr. tulajdonában, Budapesten:

Nő képe, mellig; olajf., 50 : 63 cm.

Frühmann Antal tulajdonában, Linz a. d. Donau:

Frühmann Antalné szül. Theyer Wilhelmine arczképe négy éves korában, olajf., 38 : 30 cm.

Glück Frigyes gyűjteményében, Budapesten:

Fiatal nő képe. Ülő alak. A művész jelzésével, 1835-ből. Aquarell, 16 : 13 cm.

Gozsdu Elek dr. tulajdonában, Temesvár:

Nyugvó Psyche, olajf., 90 : 72 cm.

Gyárfás Elemér dr. tulajdonában, Budapesten:

Arczképcsoport.

Hardtmuth Ferencz tulajdonában, Bécsben:

Tájkép, kis aquarell-vázlat, 14 : 11 cm. — Két lovag, kis aquarell-vázlat, 13 : 12 cm.

Hardtmuth Károly dr. tulajdonában, Pozsonyban:

Theyer Theodor gyermekkori arczképe, derékig. Pastell. — Theyer Minna gyermekkori képe, derékig. Pastell. — Theyer Mária gyermekkori képe, derékig. Pastell. Ez a három kép egy 62 : 49 cm. nagyságú kartonra van felragasztva. — Férfi és nő mellképe, czeruzarajz. A bal alsó sarokban e jelzés: Brocky. 12 : 12 cm. — Brocky Károly saját arczképe, czeruzarajz, 10 : 7 cm. — Theyer Ferencz arczképe, vállig. Aquarell, 8 : 7 cm. A jobb alsó sarokban e jelzés: Brocky.

Kankovszky Ferencz tulajdonában, Fiumében:

Szent József, olajf., 35 : 28 cm. — Krisztus, vállig. Olajf., 34 : 27 cm. — Mária képe, olajf., 34 : 27 cm. — Tschida asszony arczképe, ülő alak. Olajf., 25·5 : 20 cm.

Miss Florence Klein tulajdonában, Londonban:

Fiatal nő, ki virágos kosarat tart, virággal a szőke hajában. Olajf., 59 : 53 cm. — Fiatal nő, baljában nyitott könyvvel. Olajf., 63 : 57 cm. — Mr. William Klein mellképe, pastell, 50 : 46 cm. — Mrs. William Klein mellképe, pastell, 50 : 46 cm. — Nő képe, egész alak. Kis aquarell. — Nő képe, egész alak. Kis aquarell. — Szőke hajú kis leány képe, jobbjában virággal. Olajf., 57 : 51 cm. — Olasz nő mellképe, színes krétarajz. — Délolaszországi pár. (Tájkép, kövön ülő férfi s előtte álló nő.) Aquarell, 18 : 14 cm. — Krisztus képe, vállig. (Az eperjesi oltárképhez való tanulmány.) Pastell, 48 : 38 cm. — Nympha két gyermekkel a szabadban, olajf. — Nympha két gyermekkel a szabadban, olajf. — Noëmi-kép, három alakkal és tájjal, olajf.

Mr. J. H. Lorent gyűjteményében, Reigate-ban (Surrey) voltak:

Férfi mellkép, tanulmány, pastell 63·5 : 45·5 cm. —Férfi arczképe, mellkép, pastell, 63·5 : 45·5 cm. — Anya gyermekkel, olajf., 55 : 55 cm. — Férfi arczképe, mellkép, olajf., 55 : 55 cm. — Férfi arczképe, mellkép, olajf., 55 : 55 cm. — Bacchansnő, mellkép, olajf., 53 : 47 cm. (E képeket Londonban 1906 ápr. 28-án nyilvános aukczión eladták, azóta ismeretlen tulajdonosok birtokában vannak.)

Mahlerné Lorent Beatrice tulajdonában, Lichtenthal bei Baden-Baden:

Brocky Károly saját arczképe, mellkép, olajf., 68 : 55 cm. — Fürdőző leányok, olajf., 75 : 65 cm.

Medgyaszay István tulajdonában, Budapesten:

Női arczkép.

Nemes Marczell gyűjteményében, Budapesten:

Női fejek.

Mr. Tom Nickalls gyűjteményében, Reigate-ban (Surrey) voltak:

Nő képe, barna hajában fehér virággal, mellkép. Olajf., 55 : 40 cm. — Olasz nő képe. A háttér tájkép, olajf., 60 : 48 cm. — A reggel. Meztelen női alak. Olajfestmény. Kerek kép 48 cm. átmérővel. — Pihenő nő, mellkép. Olajf., 60 : 48 cm. — Egy anya, kis meztelen gyermekkel az ölében. Olajfestmény. Kerek kép 52 cm. átmérővel. — A dicsőség (szárnyas női alak) által védett zene és költészet (leányka és fiú). A háttér tájkép. Olajfestmény. Kerek kép 52 cm. átmérővel. — Madonna, ölében a gyermek Jézussal, aki Keresztelő szent János által neki kínált szőlő után nyúl. Háttér tájkép. Olajf., 60 : 48 cm. — Női arczkép, mellig. Olajfestmény. Kerek kép 54 cm. átmérővel. — Nő és kis leány gránátalmával. Olajf., 50 : 44 cm. — Egy lapon 14 drb. különféle tanulmány. Aquarell-vázlatok. — Narancsszüret, rajz, 52 : 42 cm. (E képeket Londonban 1909 jún. 4-én nyilvános aukczión eladták, s azóta ismeretlen tulajdonosok birtokában vannak.)

Nyári Sándor dr. tulajdonában, Budapesten:

Tschida Josefine arczképe, illuminált rajz, 16 : 16 cm. — Könyvet olvasó nő, lila ruhában. Aquarell miniature, 9:7 cm. — Ujságot olvasó nő, aquarell miniature, 8 : 6·8 cm. — Könyöklő nő képe, aquarell miniature, 8 : 6·8 cm. — Ablaknál álló nő, aquarell miniature, 9 : 6·5 cm. — Gyermek képe, vállig. Pastell, 20 : 34 cm. — Két férfi fej egy lapon, fe-

kete és vörös krétarajz, 26 : 14 cm. — Lábak és kezek. Rajztanulmány. Fekete krétarajz, 20 : 21 cm. — Kezek. Rajztanulmány. Vörös krétarajz, 20 : 31 cm.

Mr. F. Pawle tulajdonában, Reigate-ban (Surrey):

Nő, arczképtanulmány. (Az egyszerűség.) Színes rajz, fehérrel illuminálva, 45 : 34 cm. — Női kép. (A szeretet.) Pastell, 45 : 34 cm. — Női kép. (A szerénység.) Pastell, 45 : 34 cm. — Meztelen alvó nő, olajf., 64 : 53 cm. — Alvó Bacchansnő, olajf. Kerek kép 48 cm. átmérővel. — Meztelen nő képe, olajf., 64 : 50 cm. — Egy lapon hat meztelen nő képe. Aquarell tanulmányok, egyenként 6 : 5·5 cm. — Tizenhárom lapon láb- és kéztanulmányok. Fekete és vörös rajzok fehérrel illuminálva, részben aquarellek. — Tíz lapon fejtanulmányok, vörös és fekete rajzok.

Mr. Claude H. Pontet tulajdonában, Londonban:

Mr. Edward Pontet arczképe, mellkép, olajf., 53 : 42 cm.

Lord Ravensworth tulajdonában, Londonban:

Miss Georgiana Liddel, a későbbi Lady Bloomfield arczképe, olajf., 60 : 50 cm.

Schiffer Miksa tulajdonában, Budapesten:

Könyöklő nő.

Mrs. Stratton tulajdonában, Londonban:

F. C. Pontet arczképe, mellkép, pastell, 54 : 43·5 cm.

Térey Gábor dr. tulajdonában, Budapesten:

Jupiter és Antiope, olajf., másolat, Correggio után.

Theyer Leopold gyűjteményében, Grácz-ban:

Theyer Ferencz arczképe, pastell, 45 : 51 cm. — Theyer Ferenczné szül. Tschida Mária arczképe, pastell, 47 : 33 cm. — Tschida Mária arczképe, mellkép, czeruzarajz, 13 : 6 cm. — Tschida Josefine arczképe, derékig, czeruzarajz, 13 : 9 cm. — Tschida Amalia arczképe, czeruzarajz, 13 : 8 cm. — Tschida Josefine arczképe, ülő alak, aquarell, 12 : 10 cm. — Nő képe, derékig, czeruzarajz, 14 : 14 cm. — Egy idősebb nő mellképe, czeruzarajz, 13 : 12 cm. — Szabadban a földön ülő Madonna a gyermek Jézussal és Keresztelő szent Jánossal, olajf., 18 : 12 cm. — Tájkép, fiú és leány a fa alatt a tó partján. Aquarell, 12 : 9·5 cm. — Skót férfi lovon, aquarell, 10·5 : 7 cm. — Tájkép (erdő, hegy és két férfi), aquarell, 15 : 9 cm. — Tájkép fiúval, ki rőzsét visz, aquarell, 19·5 : 15 cm. — Három gyermek, vállig, czeruzarajz, 15 : 15 cm. — Imádkozó leány, Angyal pallossal, Madonna a gyermekkel, Öreg asszony, Fonó leány, Hágár elűzetése, Öntöző leány, Tánczoló pár, Leányfej tükörrel, Ámor pajzszsal, sisakkal és karddal, Tájkép házikóval, Kutyafej és kutya, József és a kis Krisztus, Ülő nő gyermekkel és kutyával, Ámor nyíllal, Ülő fiú, Ülő leány babával, Ülő Ámor, Halászfiú kis leánynyal, Ülő Madonna a gyermekkel (Raffael modora), Gyerekfej bárányfejjel, Fiatal ladikosnő, Angyal védi a vallásokat (allegoria), Anya és kis leány, cherubfej és tájkép (a három egy lapon), Nő kis gyermekkel az ölén, Vízparton játszó leány, Lófej, Két férfi esernyővel, Egy rózsa (az utóbbi öt egy lapon), 4 drb Virágkoszorú, Virágos kosár, Két czilinderes fej, Egy nő, Kis leány karikával, Egy török fej (az utóbbi négy egy lapon), Fa mellett ülő nő báránynyal, Két kis leányka derékig, Fiatal leány derékig, kinyújtott jobb karral, Gyermek derékig kutyafejjel, Öreg férfi feje, Férfi fej czilinderrel, Leányka feje, hajában virággal, Kutyafej, Tájkép kutyával, Minerva-fej, Mythologiai nő, jobbjában csészével, mellette gólya, Hébe derékig, baljában csésze, jobbjában kancsó, Férfi fej hosszú hajjal, alatta vázlatosan egy másik fej, valamennyi papírlapokra vetett czeruzarajz. — Egy bekötött albumban a következő rajzok és tanulmányok (a lapok nagysága 19 : 12·3 cm.): Hit, remény és szeretet, Három angyal, Virágok, Görög nő, Tájkép házzal és tóval, Egy ló, Fekvő kutya, Keleti férfi, Ülő Cupido, Gyümölcs, Tájkép házzal, tóval és egy halászó férfival, Ülő kutya, Leányka őzzel, Virágok, Halászfiú és leány, Pásztorleány birkákkal, Férfi kosztümben, Tájkép házzal és tóval, Virágok, A szent Család, Kutya, Tájkép templommal, Virágok, Adelt Paulina és Tschida Josefine arczképe, Szerecsen fiú, Egy fiú a hóban, Étkező gyermek, ülve, Tájkép épületekkel, Két angyalfej, Idősebb hölgy képe, Virágok, Álló kutya, Két gyermek az ablaknál, Olasz nő gyermekkel a falkerítésnél, Tschida Amália és Mária arczképe, Két pillangó, Csibéket etető leány, Kutya vaddal, Brocky Károly saját arczképe 1837-ből.

Theyer Mária tulajdonában, Bécsben:

Trónon ülő Madonna a gyermek Jézussal, olajf., 98 : 27 cm. — Theyer Minna, Mária és Theodor képe (egy lapon), czeruzarajzok, egyenként 9·5 : 8 cm.

Weldin József dr. tulajdonában, Temesvárt:

Weldin Ferencz arczképe, mellkép, olajf., 62 : 50 cm. — Weldin Ferenczné szül. Friedrich Borbála arczképe, mellkép, olajf., 62 : 50 cm.

Wilczek Anna tulajdonában, Bécsben:

Weldin Josefine arczképe, mellkép, olajf., 62 : 50 cm.

Conrad Wilkinson tulajdonában, Seal Chart-ban:

Anya és gyermeke, olajf. — Három arczkép.

Brocky károly

Fův. képt.

Rosa, Freiin von Ubelli } min. vizf.
Férfi arckép } " "

Kéztanulmányok, kr. r.

Tanulmányok Stuart
Mária életet ábrá-
zoló sorozathoz I-VI. e. r.

Önarckép, vizf.

Ballá Ede

A Magyar Arcképfestők Társasága által
— emlékére rendezett reprezentatív arc-
képkiállítás katalogusa.
Nemzeti Szalon, 1937 okt. 9–24.
8-r, 16 oldal l. fűzve.

H. 3. p. e. —,20

301. sz. érk. május hó 29-én
1905

Tekintetes

Országos, Műemlékek
Bizottsága

Budapest.

Schulek Frigyes
müegy. tanár építész

Brocky Károly

Fův képt

Női Tanulmány fej I.-II., of
Ébredés
Női fejtanulmányok
Sárga ruhás nő
Szeret engem?
Malom

of

Rosa, Freiin von Ubelli
miniatur virf.
Férfi arch. " "

Kéztanulmányok, kr. r.
Tanulmányok Stuart Mária
életét ábrázoló sorozathoz
I-VI. (6 db) c. r.
Gn archép, virf

Uj szerzemcnych a
képon. nuvemban:

Medgyaszay Ottilia
vf. arck. Medgyaszay
Zsigmond [archepe
[elefant-
coont nuni-
atur
Tschida Mária
vf. archepe
Önarckép. vf.

1488. Brocky Károly:

Kemethy György.

Mellig látható és kissé jobb
döke, szeme, bajusza és szakálla b
paszomántgalléru és aranyzsinórzat

Vászon, méretei 61: 51.5 cm
A Nemz. Muzeumból (Brocky K
A Tört. Képcsarnokba helyez

Ujabb rendemények

Miss Rosa Wilkinson, (1851), Of.

1914 Mr. Tarral Wilkinson ungyüjteményének londoni aukcióján Hatvany Ferenc B.-nak egy olajfestményét és 281 db ~~akva~~ rét grafikai művét vásárolta meg és ajándékozta a trépi művészeti Múzeum-nak.

ujnez 1914. Miss Rosa Wilkinson of. (1857)

teriumnak

Budapest

városi képv. testületi megbizott
mult év és ho 12 én fenti szám
ésünk szives elintézését tiszte

tanács

09 Január 10 én

Danila

Brocky Károly, festő i

1

sz. 1807 máj. 22. Temesvárott, mh. 1855. júl. 8. Londonban. Anyja korán elhalt, természetes atyja pedig már gyermekkorában munkára fogta, Gyermek szerepeket ját szott a szinpadon Temesvárt, és ~~majd~~ Laibachban, hét éves korában pincérinas volt Triestben, Miután Temesvárt elvégezte a normál iskolát, atyja borbély műhelyében inaskodott. 1821. ~~[illegible]~~ a temesvári kegyesrendiek gimnáziumában, ~~[illegible]~~ 1822–23 † Schütz Antal rajztanitónál tanult 1823. Versecen Melegh Gábor festő oktatta néhány hónapig. ~~†~~ 1825–33. ~~†~~ a bécsi képzőművészeti akadémián Kupelwieser, J. Redl, J. Ender, A. Peter és K. Gsellhofer voltak tanárai. 1826. a Gundel- és Czernin dijat, 1827. ismét a Gundel-, 1830-

a Lampi-dijat, 1832. az udvari dij aranyérmét nyerte.

† a temesvári rajziskolában

† [illegible]

02.

Érk: Augusztus 21 én

k. tekintetes országos
gának

Budapesten

gú kereskedelemügyi m. kir. Minis
ns Ló 25 én 50958 szám alatt kelt ren-
át ama megkeresés kapcsán, kül-
rmi várban foganatosított lakatos

elhelyezésére szolgáló bártfai
l yreállitási munkálatainak költséaei-

Az első három évet nagy nyomorban töltötte. Némi pénzsegélyt kapott néha temesvári rokonától Weldin Ferenctől, de hogy megélhessen gyakran kellett alsóbb rendű munkákat végeznie. Utóbb gyengébb akadémiai növendéktársait oktatta szerény díjazásért s tanárai szerezték részére apróbb megrendeléseket. 1833-tól már műterme volt, s 1834-37. minden évben főleg arcképekkel szerepelt a képzőművészeti akadémia kiállításain. A császári udvar is tudomást vett róla s I. Ferenc arcképét több példányban festette meg vele. Sorsa jobbra fordult s részt vehetett az orsztrák főhéros társadalmi életében. Jóakarokra ci bavásokra tett szert, akik állandóan foglalkoztatták

II migdal

2a

Az ott élő magyarok közül Medgyaszay István kereskedővel és Kolbenheyer Mór ev. lelkésszel barátkozott. A Bécsben töltött évek mély hatással voltak művészetére, s bár utóbbi régi nagy mesterek műveinek tanulmányozása és másolása révén kora legkiválóbb eklektikus művészeinek sorába kűzdötte fel magát, alapjában mindvégig becsi bie~~dermeier festő~~ maradt. Először valószínűleg 1837. volt Olaszországban. Bécsből kiindulva Parma, Firenze és Román át Nápolyban járt, s a képtárakban több száz rajzot és vázlatot készített. 1837 őszén utazott Párizsba és sokat dolgozott a Louvréban.

Életének becsi korszaka s a becsi biedermeier (ére) művészet mindvégig mély hatással volt B. művészetére

Tekintetes

Orsz. Müe

Tisztelettel alulirottak
Károly ácsmester a Mát
mára szállitott összes á
tásai szerint megerösite
hó 27 én tartott helyszini
kisebb hiányokat szintén
töle akadálytalanul átv

W. Turner, a híres angol festő és műkritikus ekkor Párisban tartózkott. B. felkereste és véleményét kérte vízfestményeiről. A látogatás eredménye az angol mester elismerő bírálata és barátsága lett. Az ő ~~tévéi~~ ismerkedett meg Munro of Novar ~~stott~~ gazdag skót műbaráttal. ♀ ~~Kinek~~ 1838-39. ~~Londonban~~ Munro vendége volt. ~~Munro~~ Az ő révén került kapcsolatba Dominic Colnaghi londoni műkereskedővel, akinek 1839-től évekig a házában lakott s aki nemcsak állandó megrendelője, de ~~erik~~ legjobb barátja is volt. T Az angol kir. udvar figyelmét T Miss ♀ Liddel udvarhölgy arcképével vonta magára. Viktória király nő saját, férje Albert hg. és gyermekei arcképet festette meg ~~ude~~. Az udvar párt-

H közvetítésével

♀ Párizsból Antwerpenen és Hágának pitott Londonba, hol

T 1840.

T 1839-től túrún szerepelt a Royal Academy és a British Institution kiállításain.

♀ Georgina

0-én 315 sz.a.kelt fölterjesztés-
hogy számviteli szempontból oly
yek 1904 évben végeztetnek a szám-
05 ben és 1906-ban elszámolni nem
al Gróh István tanár számára javas-
méri és tótlaki r.k. templomok kö-
sa czéljából csak akkor lesz enge-
ő fedezet, vagy annak legalább egy
állani. Szíveskedjék tehát a bizott-
előttem megyújutani.

fogása a legkeresettebb londoni arckerfestők közé emelte, s ebben az időben erre fontot kereselt évente.

Leírt.

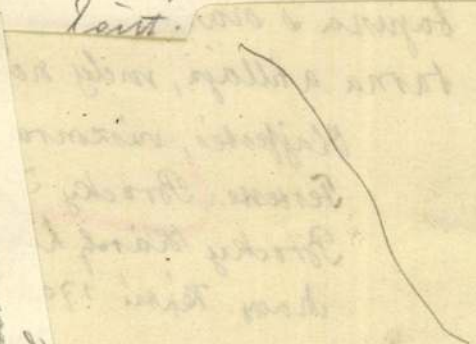

c. 1843-ban, amikor Barabás Miklós Londonban járt, felkereste B.-t, aki a belső arádémiai tanulóéveit végezte, s mivel művészi sikereinek hírét ő hozta haza az otthon alig ismert művésznek. 1844. európai körútra indult, s hazatérőben találkozott Arnal a szépségéről híres táncosnővel, Josefinával. Ischidá Josefinat [illegible] nőül vette. Ettől

Leírt: Kraków, belső tanácsháza ülésében (Bertalan Károly festménye)

Mészáros Lázár:

Mellig, hétnyolczad ba
bajusza s szakála öszbevegyül
barna atillája, mely szétáll, z
Olajfestés, vászonra, mére
Festette: Brocky Károly
Brocky Károly hagyatéki
Magy. Képtár 170. Átvétete

Az 1896. II. 19-diki 9332 sz
az érvedéves kiállításra engedé
vísza (54/97)

Az 1891: III. 31-diki 1666 sz.

№ 13) Az 1891: VIII. 3-án Kelt 349
az 1848/9-diki szabadság harcz em

~~tatán~~ egy nyabb olasz-
országi tanulmányut
után Nemetornagon át
– mikörben Drezdá-
ben is jart, tért

ve, a mütargy leirása ~~és~~ ~~mérete~~
(Mitó)

5

[illegible]ronban nem sikerült, s B. végleg lemondott arról, hogy családot alapítson. 1846.

visszatért ~~talan Olaszországon~~ at lépt Londonba. Az Kopta-rár tanulmányozása végett Angliát ismételten belátarta.

1847. sok gondos vizsgálat lamuluj után

Kolbenheyer Mór Eperjen ev. Lelkész kércsére festette Krisztus és a szamarai asszony c. ~~[illegible]~~ oltárképét az eperjesi ev. templom részére. A kép 1913. a templomban kelesheszt tűz körcs-

kertében hurcsult el.

~~sokat~~ ~~[illegible]~~ (Theyer Ferenc) [illegible] tanár

majd sopro-ni (a képet barátsá-ból festette-

Az osztrák fővárosban ez időben kiszült rajzainak és tanulmányainak tehintélyes gyűjteménye ~~Theyer Ferenc~~ ~~[illegible]~~ fulajdonába [illegible]

...utvé stb. Az ábrázolás rövid megállapítása.
...n, terracotta, gipsz, rézkarcz
...ízián után, öntvény Verrocchio

T B. aki kora legfiválóbb
eklektikus művészeinek
sorába kűrdötte fel ma-
gát és, érett stilusát
a régi nagy mesterek
műveinek tanul-
mányozása és másolása
utján alakította ki, An-
gliában főleg arc-
is ideál képeivel ala-
pitotta meg hirnevét.

n. (Ltsza 431.)
roly hagyatéka.)

tett át.

5a

A szabadsághare bukása után az Angliába emigrált magyarok társaságában gyakran megfordult s egy alkalommal Kossuth Lajosnak is bemutatták. Alighanem 1852 ~~festette~~ festette ~~[illegible]~~ Kmetty György tábornok és Mészáros Lázár hadügyminszter arcképét. Bizonyos, hogy konfitársai biztatására ~~festette~~ kezdett II. Endre az 1222. évi országgyűlésen kiadja az Aranybulát c. nagyméretű 68 alakos történeti képe, mely évtizedekig angol magán tulajdonban volt, majd Ernst Lajos szerezte meg muzeuma számára. T A 1840 – és évek végén B. Tmuvészete újirányba csapott át.

Teklektikus

389.tz

19

M. KIR. ÁLLAMÉPITÉSZETI
HIVATAL
BESZTERCZEBÁNYÁN.

1384 sz.
1902.

A műemléke
Bizottsa

A nagyméltóra
ten úr folyó évi júli
deletének másolat
Dom át, hogy a zóly

Tőzlésünk nem feleltek meg ezek a képek

többnyire a görög mitologiából merített tárgyú akt képeket festett. A puritán angolok [~~nem szivelték~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~], alig tudott eladni valamit belőlük. Félt az elszegényedéstől, noha erre nem volt oka, mert angol barátai, D. Colnaghi és E. Pontet lelkismeretesen kezelték vagyonát. 1850-~~akaratlanul~~ háztulajdonos lett. Kényszerűségből átvette a Berners Street-en azt a házat, amelyben lakott. Elismerésben gyakran volt része. Turner műkritikáiban többször diszérettel méltatta s 1854. a londoni Royal Academy tagjává választotta. 1853 óta sokat betegeskedett. 1855. jun.

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. KI

1908 évi 19539 számv. sz.

..... ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Méltóságos

báró Forster Gy

müemlékek országos h

1907 évi október

miniszteriumhoz intézett f

van szerencsém Méltóság

hogy a sárosmegyei muzeum

régi városház stilszerü he

jun. 14. végrendelkezett. Végrendeletének végrehajtásával Colnaghi mükereskedőt és ennek sogorát Pontet szivarárust bízta meg s reájuk hagyta vagyona nagyobb részét, de kötelezte őket adósságai és a hagyományozott összegek kifizetésére F a késmárki főiskolának 300 fontot hagyományozott, A M. Nemz. Muzeumnak Ámor és Psyche, Nyugvó Psyche, (valamint) Kmetty és Mészáros tabornokok képmásait s A kánai menyegző (másolat P. Veronese után) c. képeit hagyta. B.-t 1855. júl. 12. E. Pontet családi sírjuba temették. A hagyatékban volt képeket és tanulmányokat 1855. Londonban áverés utján írté kesitettek.

F és a képek segyét tárgyak átadásárra Egyebekőrt volt menyasszonyának 1000 fontot

F (1058 tételben

a Kensall-Green temetőben

s Londonban élő magyar barátairól Rónay Jácintról és Meyer Györgyről sem feledkezett meg.

röl felajánlott
a Kolozsvári tak
tem, hogy a rest
építész, Möller Úr
igénybe vehesse.

Méltóságodn
tott szives jöindu
tisztelettel marad

Méltóságodnak
Gyulafehérvá

Méltóságos Forster Gy
a műemlékek országos biz

c.

gesztodjész a nagyméltóságu
Közoktatásügyi minisztriumnál
7.

SZÖVET ÉS JERSEY

Érdekes megoldású fehér jersey estélyi ruha: a szoknyarész kötése szegőzést utánoz

Csillogó lurex fonallal átszőtt és díszített simavonalú jersey kisestélyi ruha

Buklé-jerseyből készült háromrészes együttes — a csíkos pulóver más kosztümhöz is hordható

(Tricosa modellek)

GAZDASÁGI REFORMOK ÉS REFORMEREK

4

A „MAGYAR FAUST"

Goethe monumentális drámai költeményének hőse, *Faust* a mindent tudni vágyó és cselekvő ember jelképe lett. *Hatvani* István (1718—1786) debreceni orvos-polihisztornak *Jókai* adta a »magyar Faust« nevet. Boszorkánymester hírében is állt. Legtöbb kortársánál többet és többfélét tudott, s a közhit szerint »ennyi tudomány nem származhat Istentől, csak az ördögtől«...

A debreceni főiskolán a következő tárgyakat adta elő (tegyük hozzá, a XVIII. század magas színvonalán): aritmetika, geometria, fizika, botanika, biológia, földrajz, csillagászat, mechanika, kémia, hidrosztatika.

S témánk összefüggésében érdekes, hogy *felismerte a statisztika fontosságát* és egy mintaszerű tanulmányt írt ebben a témakörben (a debreceni gyermekhalandóságról, a halálokok lajstromozásával és elemzésével).

Mi már tudjuk, hogy a modern államok fejlődésének nélkülözhetetlen segítője a statisztika. Vagyis: »a társadalomra vonatkozó számszerű adatok összegyűjtése, csoportosítása és belőlük törvényszerűségek levonása.« Szinte hihetetlennek tűnik, hogy egészen a XIX. század elejéig olyan nagyhatalom kormányzatának sem álltak megbízható adatok a rendelkezésére, mint Franciaország; területét és lakosságát a valóságosnak majdnem *kétszeresére* becsülték!

Az »ördöngös« Hatvani professzoréhoz hasonló tisztánlátással kevés kortársa dicsekedhetett. A leírásból, ténymegállapításból *társadalmi következtetéseket* igyekezett levonni. Ahogy ma tesszük, amikor a Statisztikai Hivatal jelentései alapján például megállapítjuk, hogy »fokozódik a városba özönlés, emelkedik a koraszülések száma, elöregednek a tsz-ek, javul a szakmai képzés és továbbképzés« — és így tovább.

A statisztikai felmérés az életet tükrözi és lehetővé teszi az előrelátást. Az orvos is csak akkor tud segíteni, ha ismeri a bajt, a betegség mértékét és okát. A párhuzamnál maradva: a bajok *megelőzésében* is biztos támasz a statisztikai adatokon alapuló *elemzés*, s ezt követően a tennivalók megtervezése és szervezése.

Hatvani professzor is konkrét célt kívánt elérni táblázataival, mégpedig azt, hogyan lehetne csökkenteni a gyermekhalandóságot.

„A STATISZTIKAI HIVATAL JELENTI..."

»Reformokra, gyökeres reformokra van szükségünk, ha nem akarjuk, hogy nemzetünk az élők sorából irgalmatlanul kitöröltessék...« Kossuth és *Petőfi* barátja, harcostársa írta ezeket a súlyos szavakat. S így folytatta: *»A legjobb szándékkal is keveset tehetünk, mert nem ismerjük hazánkat... adataink csonkák vagy éppen teljességgel nincsenek.«*

Fényes Elek (1807—1876) a statisztikai felmérésben, adatgyűjtésben látta a reformok realitásának zálogát. Ezt az aprómunkát vállalta és vitte véghez — hihetetlenül nehéz körülmények között, segítség nélkül, úgyszólván egymaga.

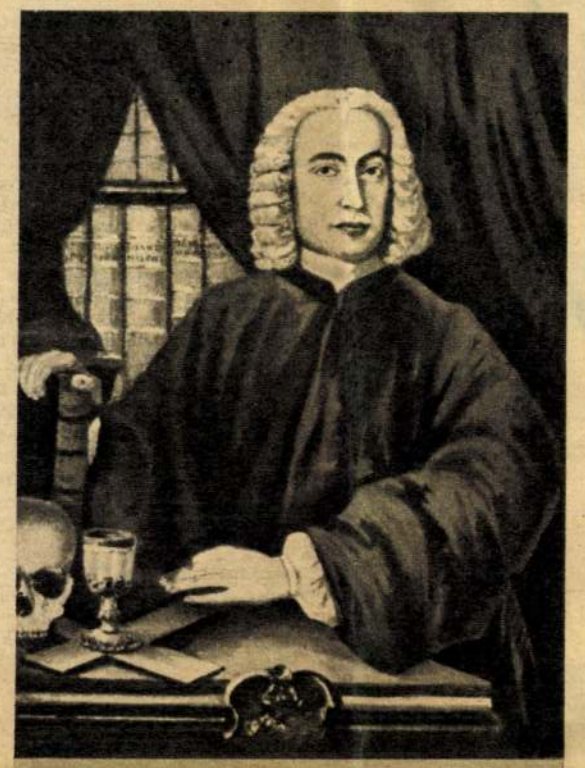

Hatvani István arcképe és autogramja

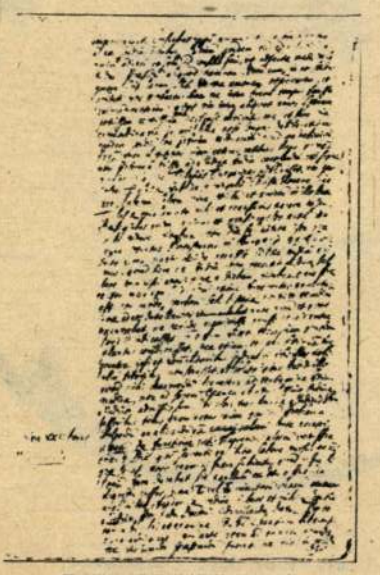

Részlet a »boszorkánymester« latin nyelvű önéletrajzából

Fényes Elek, a magyar állami statisztika megteremtője

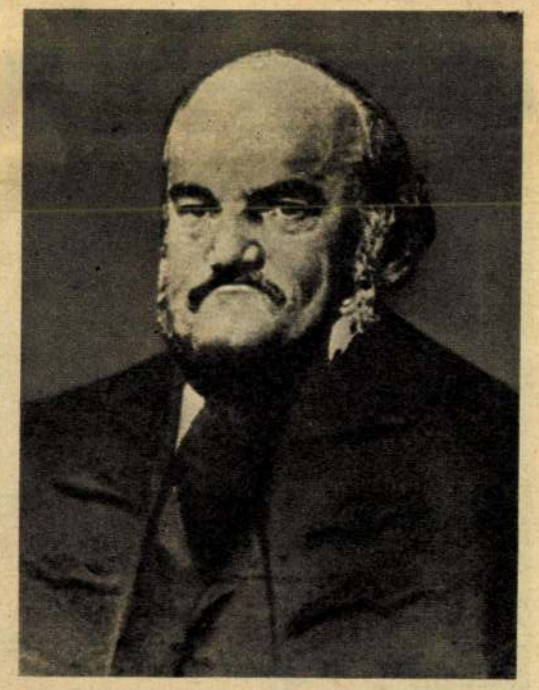

Első, hatkötetes művéhez hasonló addig még nem jelent meg magyarul; az Akadémia levelező tagjává választotta a 29 éves ifjút.

Az 1848-as kormány létrehozta az Országos Statisztikai Hivatalt, s igazgatóvá Fényes Eleket nevezték ki. Ami eddig alapvetés és elmélet volt számára, azt azonnal életformáló erővé tette. A hivatal, Fényes vezetésével, rövid fennállása alatt is nagy segítséget adott a forradalmi kormánynak. Foglalkozott ipari, bányászati, pénzügyi, választási és közigazgatási statisztikával, adatgyűjtéssel.

Mindez a nemzet fejlődését, felemelkedését szolgálta volna — de a szabadságharcot leverték, és Fényes Eleknek is bujdosnia kellett Haynau terrorja elől.

Börtönbe került, s amikor kiszabadult, már megtört ember volt. Még inkább megviselte, hogy hálátlanul és igazságtalanul mellőzték.

Az Országos Statisztikai Hivatal elnöke, *Keleti* Károly, emlékbeszédében elmondta: amikor beállított hozzá Fényes Elek, megrendülten át akarta neki adni a helyét... A Fővárosi Statisztikai Hivatal igazgatói állását is kérvényezte. (»... *magamban erre kedvet és erőt érezvén*« — írja a folyamodványban), de oda is mást nevezték ki. Díjnoki munkát kapott abban az intézményben, melynek élén kellett volna állnia...

Az országos statisztikus kongresszusra, 1876-ban, állítólag meghívót sem kapott; más verzió szerint a meghívót halála után kézbesítették címére.

Az utókor hálásabb. Fényes Elek koncepciójában méltányoljuk, hogy összefüggést látott a társadalmi-gazdasági reformok és *»a haza valódi állapotának feltárása«* között. A nép *»anyagi és szellemi emelkedéséhez«* nélkülözhetetlennek találta az aprólékos adatgyűjtést, s azt tanította, hogy a számok tükrében sok baj oka és gyógymódja látható.

Ma sem fogalmazhatjuk meg nála velősebben a statisztika és demográfia célját: *»Megismertetni magunkat önmagunkkal«.*

Gyenes István

1021

ANYA ÉS GYERMEKE

A MAGYAR FESTÉSZETBEN

Brocky Károly: Anya és gyermeke

A legbensőbb emberi érzés: az anyai szeretet kifejezése irodalomban, zenében, képzőművészetben egyaránt évszázadok óta ihletője a művészetnek. Ez alkalommal a XIX–XX. századi magyar festészet gazdag tárházából, a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből válogattunk ösz-sze egy kis csokorra valót: olyan műveket, amelyeken az anya és gyermeke kapcsolatának felejthetelenül szép megjelenítésével találkozunk.

A múlt század első felének egyik legkitűnőbb magyar mestere, Brocky Károly (1807–1855) a hazai mostoha viszonyok miatt külföldre kényszerült, hányatott ifjúkora után Angliában telepedett le, az angol királyi udvar megbecsült portréfestője lett. „Anya és gyermeke" című műve az 1840-es évekből való. A bájos fiatal anya mozdulata, hozzásimuló, karján ülő, pufókarcú gyermekének tartása, a kép ovális hajlatának ívét lágyan követi. Aranyszőke haja, melyet fehér hajnalkafüzér díszít, válláról lecsúszott fehérselyem ingválla, a leányka szoknyájának halványlila tónusa finom színharmóniába olvad a háttér világoskék egével. A szelíd érzelem a kifejezés üde szépségével párosul.

Tikos Albertnek (1815–1845), a fiatalon meghalt, Itáliát járt mesternek alig néhány képe ismert. „Gyermekét tápláló anya" c. műve 1842-ből való, reformkori festészetünk egyik jellemző, szép alkotása. Mély és komoly líraiságot áraszt. Modellje: sötéthajú, klasszikus szépségű olasz nő, nyakán tompafényű korall gyöngysor csillan, világoszöld takaróba burkolt gyermekét gyengéd mozdulattal vonja magához.

Borsos József (1821–1883) Bécsben tanult, művészete az osztrák biedermeier festészet hatására fejlődött. Nemcsak mint arcképfestő kiváló, hanem kora egyik legjelentékenyebb életképfestője is. Alamizsna című festményén a szegények életét nem megrázó erővel, hanem a biedermeier finomkodásának megfelelően, megszépítve ábrázolja. Miniatűrszerű pontossággal, tükörfényes sima technikával festi a szinte idillikusnak ható jelenet megannyi részletét: a gyermekét etető koldusasszonyt, a ház lépcsőjén ülő, foltosnadrágos, levest kanalazó fiúcskát, vagy a ház oldalára felfutott vadszőlő indákat, a kutyaólból kissé előbújó, lapító kutyát. A jótétemény érzelgős hangulatában a valósághű megfigyelés józanságával hat a gyermekek arcán, a múlt században még annyira elterjedt idiotizmusnak, a Dawne kór jellegzetes szimptómáinak ábrázolása.

Mennyire más már negyedszázaddal később Munkácsy Mihály (1844–1900) művében a szegény emberek életének bemutatása: döbbenetes őszintesége, mélységes emberi együttérzése szuggesztív erővel árad minden alkotásból.

Anya gyermekével képe egyik nagyméretű kompozíciójához, a „Zálogház"-hoz készült tanulmány, amelyet 1874-ben Párizsban, pályájának felfelé ívelése idején, legjobb alkotói korszakában festett. Noha a „Zálogház" a párizsi szegények világából meríti témáját, Munkácsy élményeinek gyökerei mélyebbre nyúlnak: nehéz nélkülözésekkel teli gyermek- és ifjúkorára. Szegényei nem a népszínművekből, hanem a valóságból lépnek elénk. Munkácsynak ez a festménye is, mint a legtöbb, ugyancsak barna háttérbe ágyazódik, s a sötétre árnyékolt kék, vörös, barna színekből villanásszerűen, a kompozíció ritmusát is kifejezően, ragyog elő a fehér: az anya sápadt arca, s a két gyermek fehér inge. Az érzelmek mélységét e színkontrasztokkal is hangsúlyozza.

Huszadik századi festészetünk egyik lemarkánsabb egyénisége Derkovits Gyula (1894–1934), egész élete és művészete a munkásosztály harcát, a munkásmozgalom célját szolgálta. Festészetében teljesedik ki igazán a modern festői formákban való kifejezés és a leghaladóbb eszmei törekvések elválaszthatatlan egysége. Egyik legszebb alkotását, „Anya" című képét korai halála évében festette. A kép meleg, rózsaszín harmóniája, finom árnyalatokkal gazdagított festősége a lélekábrázolás mélységével ötvöződik.

Merész kivágás jellemzi e remekét: nincs több rajta, mint egy proletár asszony szokatlanul felnagyított feje, melyet félig eltakar gyermeke, akit egyik kezével görcsös-gyengéden magához szorít. „Az élet és a szeretet nagyszerű himnusza e kép" – írta róla egyik méltatója.

Mai festészetünk egyik legjellegzetesebb törekvését ismerjük meg Sarkantyu Simon és Blaski János művében: a monumentalitásra való törekvést.

Sarkantyu Simon (Szül: 1921) Munkácsy-díjas festőművész, a Képzőművészeti Főiskola tanára, mind a hazai, mind a külföldi kiállításokon nagy elismeréssel szerepelt. „Két asszony" című képének eszmei mondanivalóját az alakok tartásának nemes egyszerűsége, a meleg, oldott színharmónia, a zárt formák megkapó bensőséggel tolmácsolják.

Blaski János (szül: 1924) Munkácsy-díjas művészünk sommázó előadással, tömören fejezi ki festői törekvését „Szoptató anya" című képén. Formái súlyosak, darabosak. Az alakokat szigorúan zárt körvonalak fogják be. A monumentalitás igénye, a leegyszerűsítés, mely nagyszabású mozaik kompozícióinak is lényege, e művében ugyancsak dominál. Szinte a szobrászat eszközeit idéző tömbszerűség jellemzi alakját.

Bodnár Éva

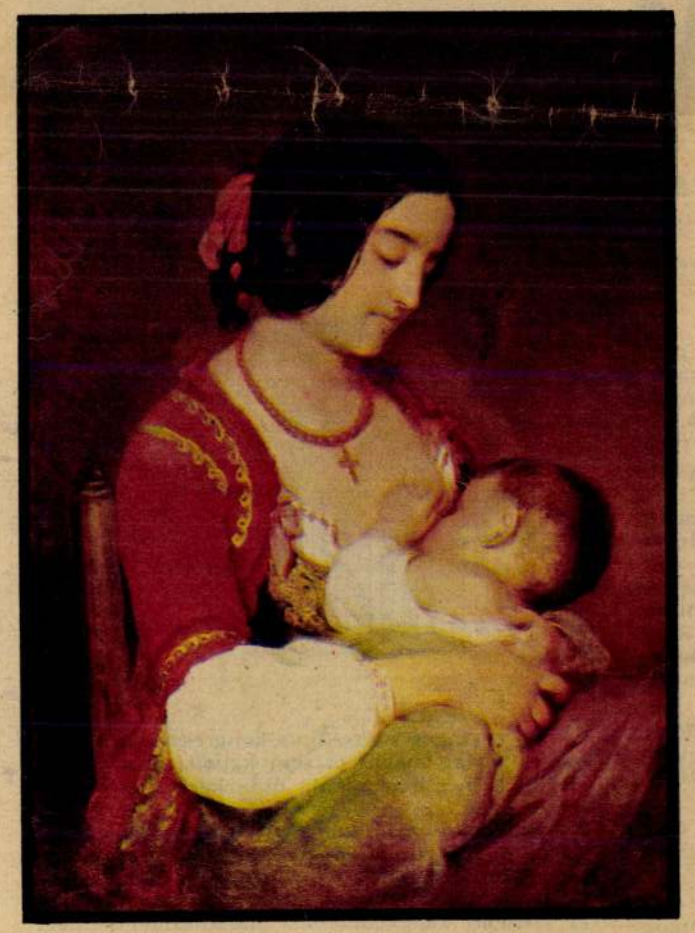

Tikos Albert: Gyermekét tápláló anya

Borsos József: Alamizsna

Munkácsy Mihály: Anya gyermekével

Blaski János: Szoptató anya

Sarkantyu Simon: Két asszony

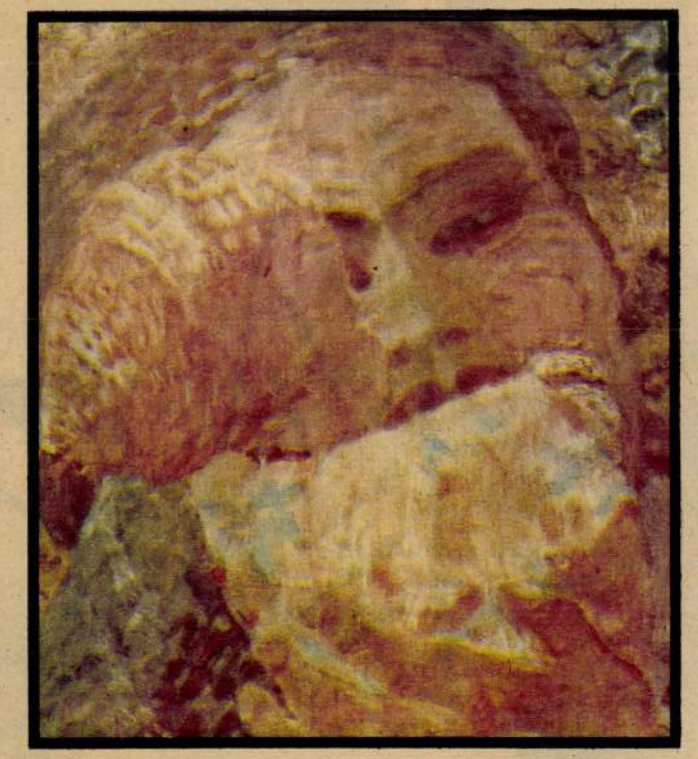

Derkovits Gyula: Anya

5

~~BORSOS JÓZS~~EF (1821–1883)

A LEVÉL

J.: A

Kopp fővképtár

képei

Dp. 1943. ~~5.~~

~~9.~~

Borsos József

Brocky Karoly

festo

ivod
z

~~Krück. I. 148. l.~~

Krücken-Parlagi
I. 148. l

Brocky Károly

vrod
= Lyka - Muther
II. 240. l.

19. Sípoló Pán.
Francia, XIX. század.
Pan à la flûte.
Français, XIXe siècle.

M. képírás.
Muther, R.
A festőművészet
tört.
(ford. Lengyel G.)
c. mű függeléke
II. k.
BP (1920)

Az esztergomi Keresztény Múzeum gobelinjei között szerepel egy darab, mely nem Ipolyi püspök gyűjtéséből való, hanem Csernoch János hercegprímás szülőföldjéről, Szakolcáról került Esztergomba. A nagyméretű gobelin Mózest ábrázolja (20. kép), amint elsűlyeszti a Fáraó seregét.

Brocky Károly

irod

Lyka Károly:
Brocky.
Uj Idők 1910. I.
43. l.

dohányárudá
MURASZOMBAT

Brocky Károly

ired

Lovas Imre:

Brocky képének pusztulása.

Délmagyarországi Közlöny - 1913. jun. 8.

Statistika.

1906. I. 19. 1-7. l.
1906. I. 20. 7-24. l.
1906. I. 21. 24-30 l.

Brocky Karoly

Irod

Lippich, A.: ~~1901.~~

La formation de l'esprit artistique en Hongrie.

Bp. 1901.

47. l.

Brocky Károly

rod

Lefflerné

23, 24 (arckép-
mel), 25. l. képpel)

Leffler, B.

Ungersk konst.

Stockholm, 1928

23, 24 (Arcképpel),
25. l. (Képpel.)

Vespasianus denára VI. 164.

Brocky Károly

Wrod.

B.: Bp.

Lázár Művészet 1938

226. l.

1771-909-13

Restaurátor.

369. Támlásszék.

Egy darab mintázott barna bőrrel bevont és támlaján két gombbal levert támlásszék karfával.

Méretei: 98 cm. magas, 88 cm. széles, 57 cm. mély.

Értéke.....130 K

(Iparművészeti Iskola v. Muzeum)

B r o c k y K á r o l y
festő

Lázár Béla: Fölfedezték B. K. ismeretlen magyar történeti képét. Világ. 1924.aug.30.

Brocky Károly

vrod

z

B.

Lazár ~~mjovoje~~

~~14, 15.~~

A m. mavetret jovoje.

Bp. 1916. 14, 15.

l.

458/1944

A Nm.vallás- és

Brocky Károly

laid

Magyar művészképek

34, 63, 99 sz.

M. művészképmások. A Műv. Múzeumok Barátai Egyesének kiállítása a Szépműv. Múzeumban Bp. 1931. 34, 63, 99. sz. (Képek)

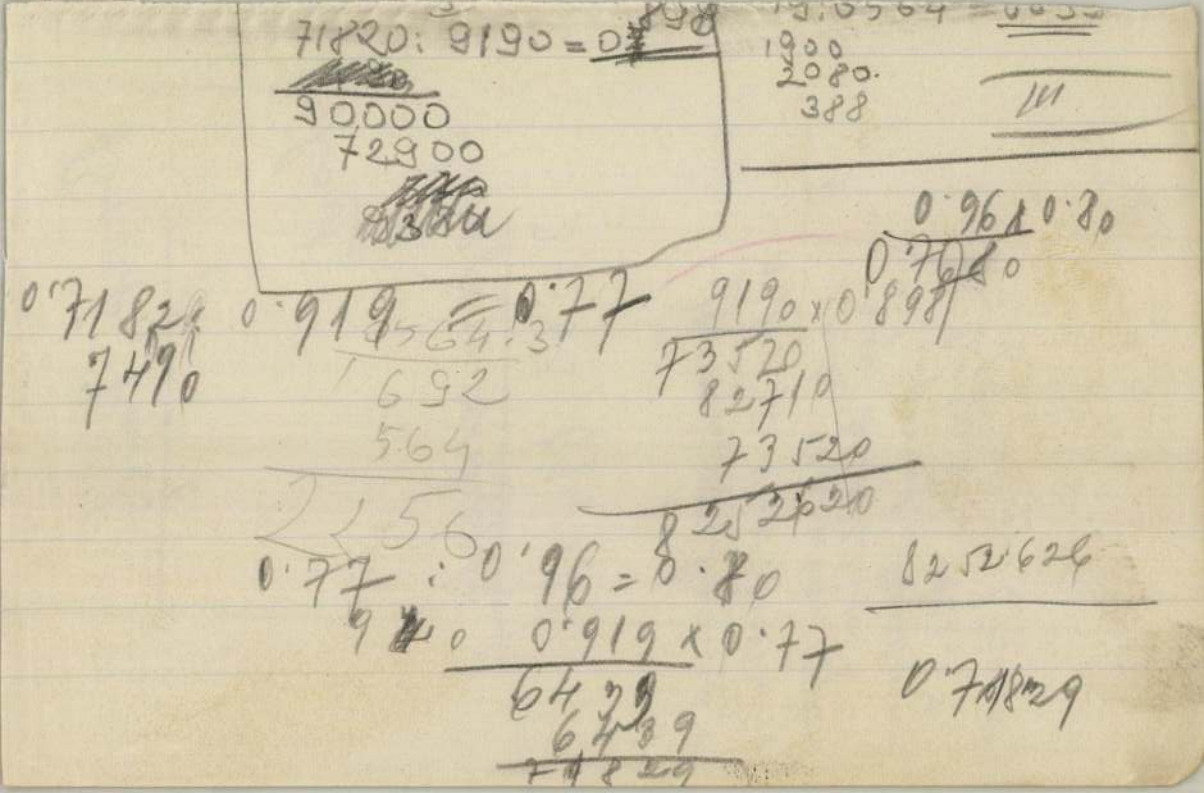

71820 : 9190 = 0.898

90000
72900

19 : 0564 = 0.0[illegible]

1900
2080
388

III

0.96 : 0.80
0.7680

0.71829
7490

0.919 = 0.77

9564 : 3
692
564
2256

9190 × 0.898
73520
82710
73520
8252620

0.77 : 0.96 = 0.80

9190 0.919 × 0.77
6439
6439
71829

8252.626

0.71829

Brocky Károly

l. – Majovszky-Petrovics:

Lyka (a m.) akt kiáll. albuma.

Bp. é. n.

15, 16, 17, 147. l.

M E G H

az Istitutó di Studi Romani Ma
Országos Bizottsága / IX.Hőgyes Endre,
f.év junius 26.napján d.u.
a l a k u l ó k ö z

Tárgysorozat:

1, Az előkészitő bizotts
2, A tisztikar és a vála
3. Esetleges inditványok

Broky Károly

ivód

k.)

Lyka 1848 mu vázata,

MM. 1948.
2. sz.

50. l. 52,
53. l. keppel –

Ekfektikus festő
a javarbol.

1835–37 között Olasz
és Franciaorszagban
volt tanulmányutan
1838. tól Londonban élt.

XII. 11-én

assyrkrál:

15.01 (túllépés)

Brocky Károly

l.

Lykanemzromantika

12, 87, 154, 155,

215. l.

Brocky Károly

l.

LykaMagyműI800-50

59, 121, 184, 186,
234, 263, 331.
559–561. l. (Képek-
nél.)

Broky Károly

vrád
z

Lykamüvtört. II.

256. l.

A. nevezetek tört.
2. kiadás. Bp. 1939.

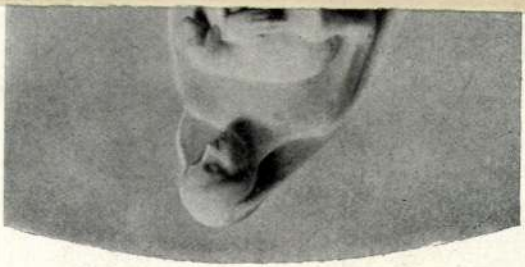

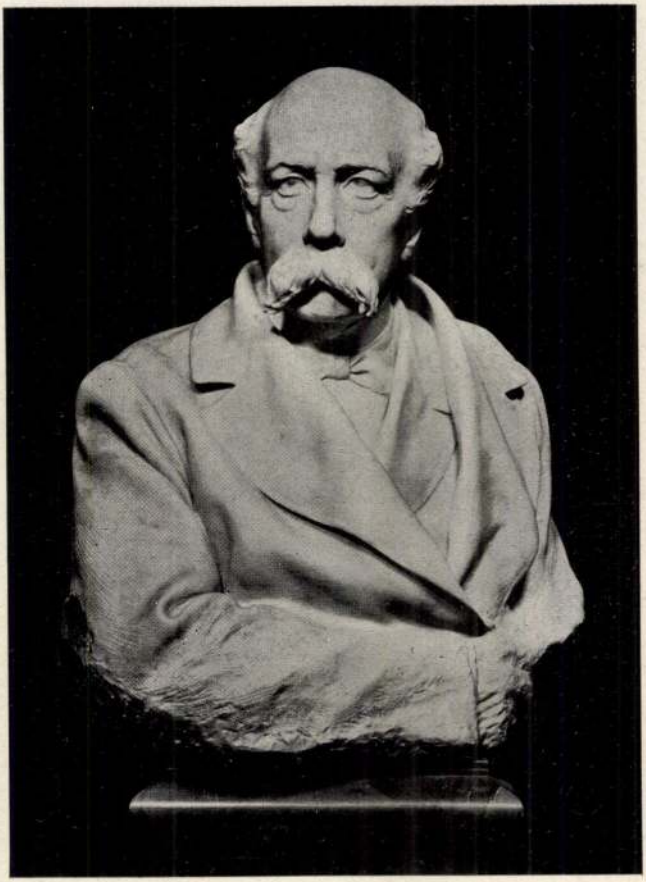

Francesco Jerace : *Francesco Crispi.*

Brocky Károly

Lyka Károly:

Brocky Károly.

Uj Idők 1921. 447. l.

T.

Europa film, - könyv kapter-
jesztő és könyvkiadó r. t.

Budapest.

V. Visegrádi u. 36.

Brocky Károly

Lyka Róma

71. l.

Lyka K.:

M. művészek Rómában a 19. sz. első felében.

Szépm. muz. évk. II. k.

Dp. 1920

Brocky Károly

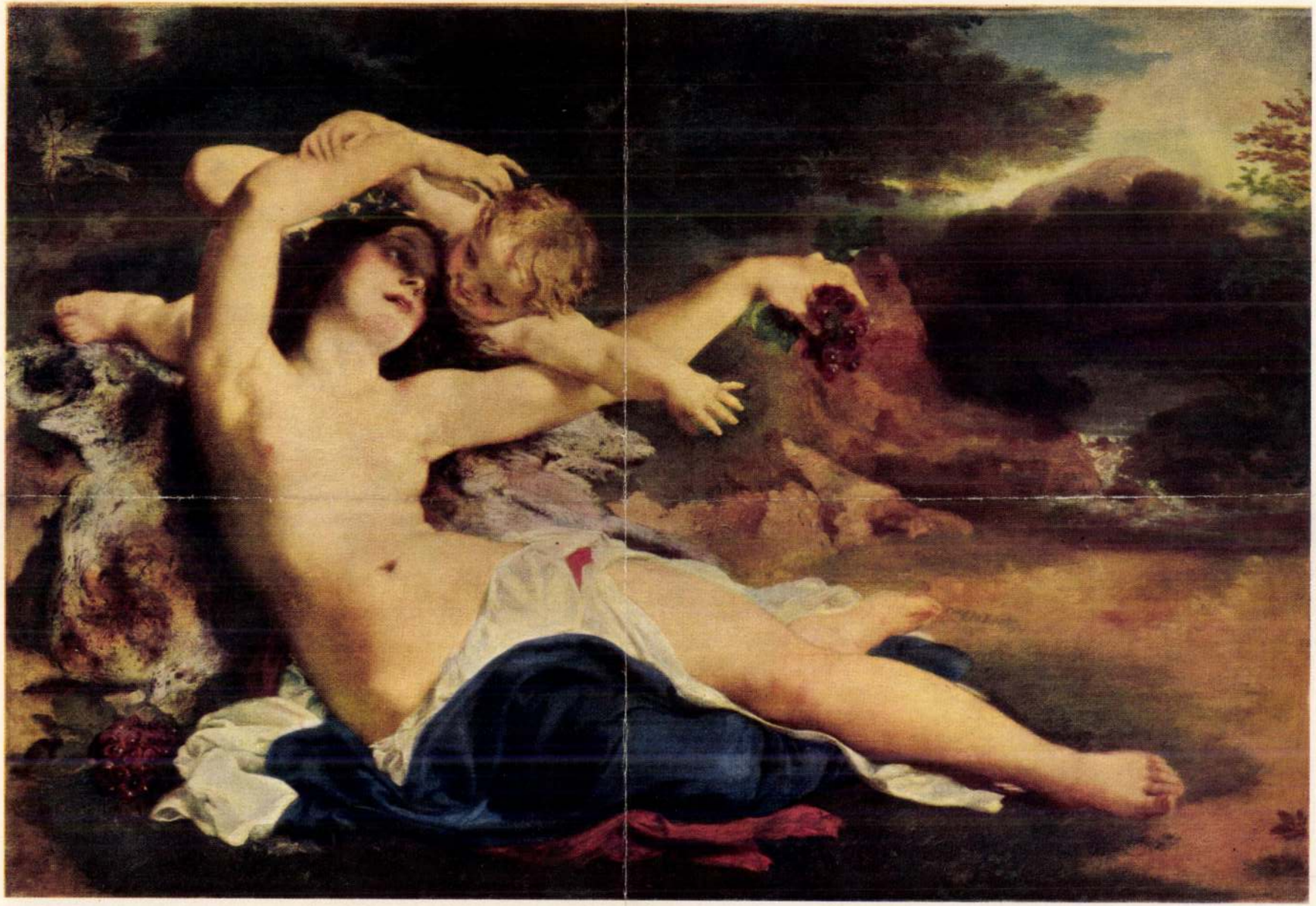

BROCKY KÁROLY: VÉNUS ÉS ÁMOR. Olajfestmény
Dános Géza úr tulajdona

A „Magyar Művészet“ melléklete

1932-5-6.

Az Athenaeum rt. nyomása

Brocky K

Petrovics E.: Az Ernst-Múzeum leíró lajstroma. VII. M. művészek arcképei. Bpp. 1931. 3, 5, 19. l. (Képjel.) —

Brocky Károly

~~Petujrégi~~
~~37, 58, 82 l.~~

Petrovics E.:
Ujakról és régiek-
ről. Bp. 1923.
37, 58, 82. l. —

Brocky Károly

ivid
s

~~Péter magmův~~
~~Verecke V. 82. l.~~

Péter A.: M. képzőművészet. Mország
tört. .. Vereckétől
napjainkig. V. k.
Bp. é. n. 82. l. —

Magyar hiánylista Michel szerint:

15, 16, 17, 18, 19 A és B, 21, 22, 23, 25 B, 41, 42, 45 → 49
51, 52, 41 → 43 x, 45 → 47 x, 50 → 52 x, 59, 59a, 59b, 60,
64 → 70, 74, 75, 76, 78, 80 → 89, 74a, 75a, 78a, 81a, 85a → 88
92, 93, 97, 98, 103, 104, 106, 107 y | 115, 116, 123, 126, 109 →
112 w. 114 → 125 w. 131, 133, 134 → 140, 142, 145 → 14
149, 151 → 161, 169, 174, 176, 178, 183 → 185, 186, 188
191, 208, 209, 231, 234, 220, 240, 242 → 247, 249-5
254 → 56, 257, 260, 268, 279, 282, 283 ≠ 85, 261, 26
263 → 65, x és y. 301 → 311, 292 – 95, 320, 321, 323, 33
– 337, 355*, 347, 356, 357, 358, 361, 364, 366, 378, 3
393, 400, 389, 395, 420, 424, 427, 414B, 425B, 441B
443B, 450, 442 – 447A, 411 – 425A, 474, 475, 476B,
487 471. 485, 486, 418, 439,

Boccky K

Péter András:
Fruchter Lajos gyűjteménye. Magyar Művészet. 1931. 63, 64, 71 l. (Képekkel)

Brochy Károly

Péter H.

87, 88. l

Péter A.: A m. művészet tört. II. k. Bp. 1930. 87, 88. l. (Képmel.)

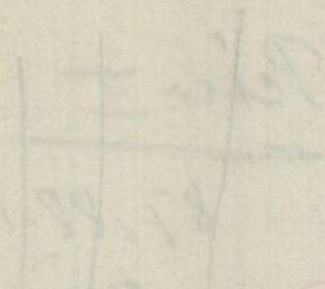

Wyáry Sándor: Brocky Károly testőmű-vész élete és művei.

4°, 63 K, 157 L, Budapest, 1910.

Brocky Károly

Brocky K.

Népszava. 1925
ápr. 17. (i.e.: Bor-
bélyimastól udva-
rok ünnepelt fes-
tője. B. K. két
műve került hara-

Brocky Károly

vrod
z

Nefelejts. 1867, 464 l
(Kinetty és Mészáros
archepei.)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Brocky Karól

wed
z

Michel 1004. l

Michel, A.: Histoire de l'Art. VIII – 3. k. Paris, 1929. 1004. l. —

Kristus III. 192.

B r o c k y K á r o l y
festő

Meier-Graefe J.: Im alten Oesterreich-Ungarn. Berliner Tageblatt. 1920.aug.8.

Brocky Károly

l.

~~Márk Barónélet~~

179. l. 223. l.

Márkosfalvi Barabás M. önéletrajza. Bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Biró B. Kolozsvár, 1944. 179. 223. l.

Ortsgebunden. Die Pisanoschüler konnten hi
lieferungen anknüpfen. Für diese italienis
war die ungarische Kunstgeschichte schon
immer irgendwie spürbare "heimliche" Rena
reitet. Dass Einarbeiten antiker Darstellu
ungarischen Skulptur vom Ende des XII. Jah
bei diesen Erscheinungen immer die Frage
haftes Anklammern, Umstützen und Krücken
schluss und Entscheidung. Diese letztere
nommen werden. In einem Vortrage auf dem
in Bern, habe ich über die durch die kla
gemeinen Anschauungs-und Darstellungsfor
nahmen /von heimischen römischen Grabmäl
usw./aus dem ungarländischen spätromanis
Stil die durchaus nicht an eine Vermitte
scher oder italienischer Strömungen gebu

Brocky Károly

wód

Petr Samtida

8. l.

Petrovics E.:

Samtida konst i Ungern. Malmö, 1934. 8. l. –

Brocky Károly

—

erőd

i

~~Petrovics jegyz~~

~~13. l.~~

Petrovics E.: Jegyzetek művészetünk történetéhez a XIX. század első felében. Bp. 1933.

13. l. —

KOZINA SÁNDOR: FÉRFIKÉPMÁS

BROCKY KÁROLY: VENUS ÉS ÁMOR

Petrovics MM

Petrovics E.: M. mesterművek. Bp. 1936. T. 1 14, 105. l. (Képrel.)

Brocky Károly

14

BROCKY KÁROLY: VENUS ÉS AMOR. *Dános Géza gyüjteménye.* A művész utolsó éveiben festett képeinek talán legszebbike. A mythologiai tárgy még a klaszszicizmus öröksége, de a tárgy jóformán csak arra való, hogy címet adjon a képnek. Igazi lényege a műnek a női test ábrázolása szoborszerű domborúságában, kecses mozgásában, mely a kezek játékában keresettségig megy. A plasztikusan mintázott, szigorúan megrajzolt akt, mely szinte ki van metszve a lágyan és lazán festett tájképből, nagyon tanulságos példa arra, hogy az impresszionizmus előtt a festők az emberi alakot és a természetet mennyire külön látták, mennyire nem tudták egységben összeolvasztani. Magában azonban mindkettő kiválóan szép s ha nem is szerves, de legalább külső egységet teremt a képben az az érzékien meleg, aranyos tónus, mely elömlik rajta.

Petrovics Ilk

V., 105. l

kép pl

KELMANN
CHICHTE
KUNST
ES
RTUMS

WINCKELMANN

GESCHICHTE DER KUNST DES ALTERTUMS

Brocky Károly

Arad

Történelmi és Rég.
Értesítő XXV. évf.
Temesvár 1909. 162. l.
(Nyári Sándor dr
könyvének ismer-
tetése)

Brocky Károly

irod.

Tóth László:
Magyarok Romániában
a XIX. században.
Pécs, 1940. 7. l.

Brocky Károly

źród
z

Thieme-Becker
V. 40-41. l.

~~(Lyka)~~

VASÁRNAP **30** Kat: Judit vt. Prot. Judit	0 görög 4.1/2 X Avzétve 17 Marina
HÉTFŐ **31** Kat. L. Ignác Prot. Oszkár	1.1/2 18. Jácint
KEDD **1** Kat.V. Sz. Péter Prot.V. Péter	19 Mákrina
SZERDA **2**	

Brocky Károly

Női fej, pantell repr.

Szőnyi István A képrőmintvészet iskolája. Bp. 1941.

120. l. mellett.

927. Olasz fe

A XVII. századb

A panorama

A ~~[illegible]~~ kecskelábra
lajdonos~~[illegible]~~, bal
kinyujtva magya
~~[illegible]~~. A ~~[illegible]~~
és a szekrényen
~~[illegible]~~ képeket. Balód
három ~~[illegible]~~ k
~~[illegible]~~,
~~[illegible]~~ a szobából
földön, az ablakba
nokat, tálakat és
cső alatt ~~[illegible]~~

Vászon, m
Pyrker

Lik körött egy leány mezte-
len gyermeket tart vállain.

89

— E földre tele-
pedett.

B r o c k y K á r o l y
festő

Szokoly Viktor: Mészáros Lázár s még egy hirneves magyar londoni arcképéről. Fővárosi Lapok. 1867. jan.13.

Brocky Karolyi

l.

Szépm. Mur. Évk.

IX. 275. l.

278. l.

és 28. t.

(önarch.)

1937-39.

Külföldi magyar könyvtárügy rendszeres

Jegyzetése VII. 214, 215, 216.

közigazg. kerület.

A bejelentő (hivatal, vállalat, intézet stb.) neve (cége): .....

szabad bejelenteni!

A felveendő választó					
neve	foglalkozása	lakása		születési éve	mióta lakik Budapesten?
		Budapesten (közig. kerület, utca és házszám)	vidéken (község neve, utca és házszám)		

<Brocky Károly>

Szentkláray Jenő: ~~[illegible]~~
B. K. festőművész élete.
8. r, 2 kép, 107 l.
Temesvár, 1907

~~[illegible]~~

Brocky Károly
festő

L.
Lendrey - kentiványi
258. t. 268. l.

Sz-Sz. 258-
268. l. (Korábbi
bibliografia.)

Brocky [Károly]
Fest Lő

Főváros Lapok 1896. dec. 2., 1-2. old.
(Szana Tamás: Karácsonyi tárlat.)

Szana T.: Karácsonyi tárlat.
Főváros Lapok
1896. dec. 2.

Kohut

Brocky Károly
festő

Fővárosi Lapok 1896. febr. 5., 1.-2. lk.
(Szana Tamás: A századvég magyar művészete.)

Szana T.: A századvég
magyar művészete
Fővárosi Lapok
1896. febr. 5.

Kolozsvár

Brocky Károly

l. Szana 1890
77 l.
80. l.

Szana J.: A m. művészet száza-
dunkban. Bp.
1890. 77, 80 l.

efoglalás
üemléki károkról

/1938-as pengő/

csek

gyüjtemények /fővárosiak és vidékiek/
nyvtárak is/ a Szépmüv.Muz. nélkül.

..... 3,499.785 P
..... 3,944.055 "
.....20,573.113 "
károk ..... 4,086.870 "
32,103.823 "

irályi palota, Zsigmond kápolna

Brocky Károly

vrd

z

Szabó Magyar fest

128 — 134 l.

Szabó L.: M. festő-
művészet. Bp. 1916.
128–134. l. (Keppel.)

Brocky Károly

Szabad Művészet

1951. 342, 343. l.

Rózsa György:

M. szabadságharcos hagyományok tükröződése a képzőművészetben.

SzM. 1951. 342, 343. l. (Képpel

számadás megvizsgáltatván, csak akkor
kifizetett járandóság felvételére
vállalkozó nyugtája is pótlólag be-
ír Gergely plébános részéről elszámolás
felvett 17278 K előlegről kiállitott
nya ezen összeg közvetlen felhasználás-
alkalmas.
dig Nagyméltóságod 1909 évi junius hó
felterjesztése értelmében a szóbanforgó
atok költsége 55278 K 19 f-rel irá-
k alapján az egyház rendelkezésére
még 17278 K folyósittatott, minthogy
lag ide csatolt számadási mellékletet
szerint Gratzl Lajos vállalkozó kere-
54024 K 96 f-ben állapittatott meg

Brocky Károly

l.

Rab haladó

191. l.

192. l.

Rabinovszky M.:
Haladó hagyományok a m. festészetben. SzM. 1950.
191, 192. l. —

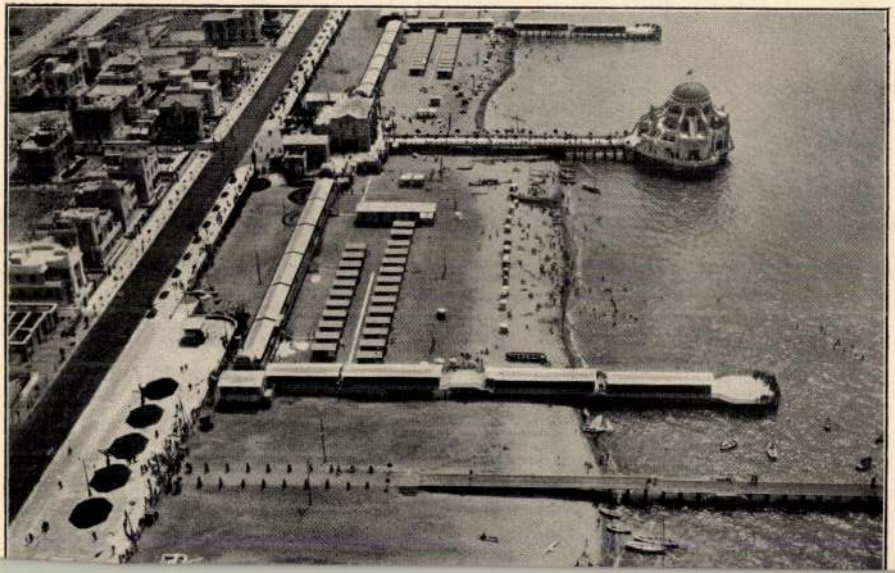

Brocky Károly

l.

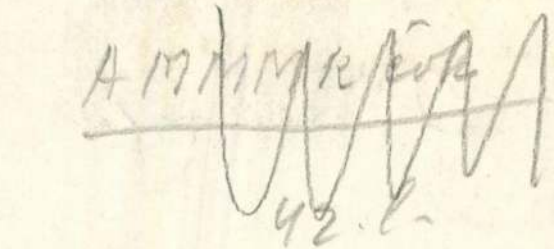

~~AMMMKÖK~~

~~42. l.~~

Pogány G. G.

A haladó és reakciós erők harcának tükrözése a 19. sz-i m. festészetben

A M. Művészettört. Munkaközösség Évk. 1951. Bp. 1952.

42. l.

L. Möller István bizottsági
tag Gernyekegre
tett utjáért felszá-
mitott 10 korona napdíj
ugyeben

L. / alatt a szamlát
idemellekelve,

L. utjának költségeit
az ő magán kikül-
detéséneł szamolta el

Brocky Károly

und

Pogány Ö. Gábor

A reformkor művészete.

Szabad Művészet

1948. I. 17. 5. l.

463. **Fedeles tálka,**

bécsi porcellán, gömbös test, két füllel, arannyal élénkített szines, kinai ízlésü virágdiszítéssel. Du Paquier kora (1719—1744). — KLEINE DECKELTERRINE aus Wiener Porzellan, bauchige Form mit zwei seitlichen Henkeln. Chinesischer Blumendekor in Gold und Bunt. Periode Du Paquier (1719—1744).

464. **Tányér,**

fajánsz, szines virágcsokrokkal, XVIII. sz. Széle csorba. — TELLER, Fayence, bemalt mit bunten Blumensträussen. XVIII. Jahrh. Der Rand beschädigt.

465. **Tányér,**

keménycserép, szines virágcsokrokkal. Jegye: ZW. Pécs. — TELLER, Steingut, mit buntem Blumensträussen dekoriert. Marke: ZW. Pécs.

466. **Két tányér,**

kemény-cserép, elszórt kék virágrozettákkal. Bemélyitett jegy: APÁTFALVA. XIX. sz. e. f. — ZWEI TELLER, Steingut, mit blauen Blumenrosetten dekoriert. Eingepr. Marke: APÁTFALVA. Erste H. XIX. Jahrh.

467. **Kávés- és tejeskanna,**

cseh porcellán. Ülő groteszk, férfi- és nőalak. XIX. sz. k. — KAFFEE- UND MILCHKANNE aus böhmischem Porzellan, in Form je einer sitzenden männlichen und weiblichen grotesken Figur. Mitte XIX. Jahrh.

468. **Tinta- és porzótartó,**

cseh porcellán, szinesen festett férfi és nő mellképével. XIX. sz. k. — TINTENFASS UND STREUSANDBEHÄLTER aus böhmischem Porzellan, bunt bemalt mit männlichem und weiblichem Brustbild. Mitte XIX. Jahrh.

Brocky K.

Pth. Vasárnapja.

1930. febr. 23. (A legnehéz m. képek, képekkel.) — dec. 7. (U. a. képek-kel.) —

Brocky Károly.

Venus és Amor
c. Eppe repr.

Petr Művelőd
V. 487. l.
490. l.

Petrovics E.: A
modern festészet
kialakulása. M.
művelődéstört.
V. k. Bp. é. n. 487,
490. l. (Keppel.)

5646

40.214. — K. M. E. Ny.

Brocky Karol

l.

~~Petrélet~~

~~19. l.~~

Petrovics E.: Élet

és művészet.

Bp. 1937. 19. l.

Gyermekarckép. Brocky Károly akvarellje a Műcsarnok kiállításán. A Szépművészeti Múzeum tulajdona.

A kikötő

— Elbeszélés —

Irta: **Bónyi Adorján**

Felébredt. Még nem nyitotta fel a szemét, csak fintorgott és szimatolt. Hagymaszagot érzett és pálinkaszagot és ázott, fülledt, fojtó szagát korhadó deszkáknak, ócska rongyoknak, kátrányos mindenségnek. A sós, meleg tengeri pára szinte egyetlen nehéz tömegbe gyurta mindezeket.

Felült és szétnézett. Itt feküdt a fedélzet végében, ócska zsákok, kátrányos kötelek és olajos hordók között, rongyok és hulladékok bűzös szemétdombján. Nyolcadmagával. Nyolc semmirekellő, szurtos, lusta, rongyos alakkal, akiket számító kegyességből vett fel a nagy teherhajó, hogy legyen, aki útközben megforgatja a rothadó gyümölcsszállítmányt. Nyolcuk között volt bajusztalan kamasz, akinek gondolatait néha riadtan zavarta meg egy utánaügető rendőr nehéz emléke és volt jóságosan ezüstszakállú öregember, aki csak azért volt jóságos, mert kifogyott már minden gonoszságból. Egyben azonban valamennyien megegyeztek: kimondhatatlanul szegények és rongyosak voltak és kaphatók mindenre.

Az ezüstszakállas ott hortyogott mellette. A sarokban, egy kátrányos hordó tövén a suhanc kockázott egy foghíjjas, betört orrú csavargóval. A hajó állt és a hullámok alig észrevehetőleg ringatták. Kikötőben voltak. Késő délután lehetett.

Megropogtatta a csontjait. De nagyot alhatott! Igen, már emlékezett: tegnap egy dalmát kikötőben ácsorogtak, egész nap és unalmukban munkát vállaltak a parton. Pénzt kerestek! Aztán vettek pálinkát, a hajó elindult és ők kártyázni kezdtek és játszottak mindaddig, míg tartott a pálinkából és a pénzből. A végén már minden körben táncolt: a pálinkás üveg, a kártya és a kátrányos hordók, egyetlen érthetetlen zürzavarban a magas csillagos éggel. Az ember csak elnyult a zsákokon és már aludt is. Egészen mostanáig.

Az egyik üres hordóban esővíz állt. Odament, belemarkolt és szétkente a vizet a képén. Megrázta a fejét, prüszkölt, mint a kutya. Aztán megdörgölte a képét a kabátja ujjával. Az ócska, szürkecsíkos ruha színe már zöldes volt, de a szabásában még mindig volt valami előkelőség. Összekotorta a zsebeit: kíváncsi volt, nyert vagy vesztett tegnap este? Négy pénzdarabot talált mindössze: kettő fehér volt, kettő barna. Két lira és husz centesimo. Tehát az este se volt szerencséje.

Közömbösen és lustán bámult ki az idegen városra. Aztán megkérdezte a kockázó suhancot:

— Hol vagyunk?

törődöttségnek: a haja kissé megszürkült, de a válla széles volt, a dereka egyenes és a finom szmokingot mintha ráöntötték volna. A zsebében vaskos tárca, benne egész vagyona, számottevő összeg.

A rongyos embernek a teherhajó korlátja mellett sóváran ketté nyílt az ajka, amint emlékezett.

Számottevő összeg bizony. Hogy is jutott hozzá? Úgy, hogy egy napon megbolondult — legalább is ezt mondták rá a barátai és ismerősei — és eladta mindenét. A nyirségi kis birtokot, az öreg udvarházat, a széles gyümölcsöst, a jó kis szőlőt. Ez akkor volt, amikor hazajött a háború után: másfél esztendőt töltött el a harctéren és három esztendőt orosz fogságban. És egyszerre nagyon értelmetlennek találta azt az itthoni életet, amit a háború előtt folytatott.

Tovább élni a szállongó porban és a zsíros mozdulatlanságban? Olyan életet, amelyet legfeljebb ha néha egy-egy hangos duhajkodás tarkít, olyan emberek közt, akiket már túlontúl ismert és akiket halálosan megúnt? A bajaik, a vágyaik és az örömeik ugyanazok, mint a háború előtt. Mintha mi sem történt volna. Míg őt a vér, a szenvedés és az idegen világok, amiket a háború jóvoltából látott, eltöltötték új meg új sóvárgással és csillapíthatatlan nyugtalansággal. Megnősülni? Egyetlen nőt sem tudott a környéken, aki a szívében csodákat ébresztett volna. Ellenben egyszer, egy téli délután, amint Szibériában a fogolytábor haván sétálgatott, úgy érezte, valaki jön mögötte, egy csodálatos, álomszép teremtés. Visszafordult és nem látott senkit. De ez az érzés azóta számtalanszor kísértette: valaki jön mögöttte, egy gyönyörű nő, szinte hallani a szíve dobogását, de nyomban eltűnik, amint ő visszafordul.

Elindult, megkeresni ezt a nőt, valahol messze a világban, mindegy, hogy hol.

Az volt az első állomás, az az olasz fürdőhely. Az első vacsora, a ragyogó teremben: a nesztelen pincérek, a surranó zaj, a villogó teríték, a csillanó vörös bor a metszett üvegkehelyben.

A rongyos ember a hajó korlátja mellett lehúnyta a szemét: az emlékezés rejtelmesen jó ízekkel vonta be az ajkát — a gyomra korgott az éhségtől.

Az a terem ... mintha ma is látná vörös reneszánsz mennyezetét, csavart márvány oszlopait. A fényt, mely ömlött, mintha az ég illatoznék. Az óriási üvegablakokat, miken pálmafákra és alant a végtelen tengerre nézett a szem.

A harmadik asztalnál egy nő ült, magánosan. Ez a magány mintha a szépség és az előkelőség foglalata

bőrük állandóan síma marad, mint a gyermekeké. Tartózkodó udvariassággal fogadott.

Határozottan zárkózott volt, hideg. Homlokán nem rosszindulatú, de fenyegető konokság merevedett.

Csínján, rendkívül óvatosan igyekeztem érinteni a kényes kérdést: a motorcsónakot. De mihelyt közelébe jutottam, mintha darázsfészket bolygatnék meg, már kitört a vihar.

— Bolondéria — fakadt ki Weigl néni — ez az ő bolondériája.

— Az — szólt a felesége s máris kikapta zsebkendőjét. — Motorcsónakot akar, most, mikor mindnyájan koplalunk s a gyermekei, szegény gyermekei, rongyokban járnak. Igazán szégyen-gyalázat.

— Bolondéria — visszhangozta a napa is — tiszta bolondéria. Manapság egy motorcsónak legalább ötezer aranykoronát kóstál.

Egyszerre beszéltek valamennyien, részint Bercinek, részint nekem. Csak a hallgatag, erdélyi menekült maradt veszteg. Ő a cigarettákat rendezgette, számlálgatta némán.

Berci megvárta, míg a lárma kissé elül, aztán méltóságosan, majdnem ünnepélyesen így szólt:

— Először is jelzem szerényen, hogy mindnyájan tévedtek. Egy motorcsónak nem kerül ötezer aranykoronába. Ezért egy nyersolajfogyasztó *Bolinder*-t is kapni, izzó süveggyujtóval, vagy egy amerikai világmárkát. *Evinrude*-ot, vagy egy pompás német *Lüsern*-t, sőt egy *Oertz* luxuskaiütöt is, nyolc hengerrel. De — jelzem szerényen — nekem nincs ilyesmire szükségem. Nekem pont elég egy oldalfalra fölszerelhető, kéthengeres, öt-, vagy hatlóerős benzinmotor. Ezt pedig — mint mindenki tudja — ma már részletfizetéssel is adják akárhol, tizenkét hónapos törlesztésre.

Láttam, hogy az ügy komoly. Sokkal komolyabb, mint ahogy véltem. Főképp szaktudása, tájékozottsága kapott meg.

Árjegyzéket vett elő, elém teregette s a dohányszemetes ujságpapírra máris rajzolni kezdte az oldalfalra is fölszerelhető, kéthengeres, öt-, vagy hatlóerős benzinmotort. Amikor beszélt róla, szájában összecsordult a nyál és csemcsegett.

Kissé elcsodálkoztam. Ismét igen tapintatosan puhatolózni kezdtem, hogy mi lehet eredete ennek a titokzatos szenvedélynek? Kiderült, hogy a háborúban nem szolgált sem a tengerészetnél, sem a folyamőrségnél, hogy se fölmenő, se lemenő ági rokonai nem voltak hajósok, hogy eddig semmiféle sportot nem üzött s még sohase ült motorcsónakon és az egészet egyszerűen megáhította, de oly erősen, hogy nem akar, nem tud letenni róla, semmi áron.

A kupaktanács, mely ezt az ügyet már számtalanszor megvitatta és elvetette, türelmetlenül hallgatta nyugodt kérdéseimet. Lépten-nyomon új patália zúdult fel.

— Szamárság, — kiabált Weigl néni — kár róla beszélni.

— Szamár vagy, — támadt rá a felesége is. — Igenis, az vagy. Nagy szamár vagy.

— Az ő külön szamársága — bólintgatott a napa.

Én — amennyire tőlem telt — próbáltam megoltalmazni őt a sértések özönétől, lecsillapítani a puskaporos kedélyeket s Berci felé fordulva higgadtan érveltem, az úgynevezett szokratészi rávezető módszert alkalmazva.

— Helyes, Berci, — mondtam — helyes. Tegyük föl, hogy már megvetted a motorcsónakot.

— Dehogyis veszi meg — tiltakozott Weigl néni, fölháborodva.

— Csak föltesszük, kedves Weigl néni — magya-

Magyar Műgyüjtők Kincsesházából.
Broczky Károly: Ablaknál

Magyar Műgyüjtők Kincsesházából.
Broczky Károly: Olvasó nő

Uj Idők 1930. XXXVI 32. 7.

ráztam. — Tegyük föl azt is, hogy már ki is fizetted a motorcsónakot.

— Már hogy fizette volna ki? — vágott szavamba a napa.

— Nem fizette ki, — magyaráztam félreértett szavaimat — csak föltesszük, hogy kifizette. Tehát föltéve, de meg nem engedve, hogy már megvetted és ki is fizetted a motorcsónakot, mit csinálnál vele, Berci?

— Hát, — mondta, szemét lesütve és idegesen — vezetném.

— Helyes. Hová vezetnéd?

— Csak vezetném.

— Helyes. Hol vezetnéd?

— A Dunán — szólt, vállát vonogatva. — Ott, ahol a többiek.

— Nagyon helyes. De milyen célzattal vezetnéd? — firtattam, a család csöndes, kíváncsi helyeslése közben. — Vajjon a vízbefulladókat, az öngyilkosokat akarnád-e kimenteni? Vagy teherárukat akarnál-e rajta szállítani, kirándulókat, esetleg egy majdan virágzó vállalat alapját megvetni? Vagy versenyezni akarnál-e, új európai rekordot állítani?

— Dehogy — mondta Berci, alig látható, boszszús mosollyal.

— Helyes, Berci, ez is helyes. Szóval te puszta kedvtelésből, passzióból vezetnéd a motorcsónakot?

Erre már nem felelt. Csak fölállt s végigmért, tetőtől talpig.

Ezzel nem törődtem, hanem tovább haladva érvelésemben, azt óhajtottam vele megértetni, hogy ez fölöttébb költséges passzió volna s igen sok milliomost, főurat, bankárt ösmerek, akiknek egyáltalán nincs motorcsónakjuk, sőt kötve hiszem, hogy egy négygyermekes, huszonhat esztendős hivatalnoknak manapság — itt vagy a világ bármely táján — lenne motorcsónakja. Szórakozottan figyelt rám, majd csak ennyit jegyzett meg, fölényesen, mély meggyőződéssel.

— Mégis gyönyörű.

— Mi gyönyörű? — érdeklődtem.

— Az, hogy valakinek van motorcsónakja.

Most a lárma a tetőfokát érte el. Mindenki összevisszakiabált, mindenki szidta Bercit, mint a bokrot. Még a hallgatag, erdélyi menekült is kijött sodrából. Teljes erejéből az asztalra csapott, fölugrott, izgatottan le-följárkált a szobában, kezét hátratéve.

— Tetszik látni? — ordította haragtól szikrázó szemmel. — Ez, kérem, nem normális. Ez, kérem, egyszerűen abnormális.

Közbelépésem tehát nem járt sok eredménnyel. Weigl néni, aki havonta mosott nálunk, megerősített ebbeli véleményemben. Berci gürcölt, nélkülözött, nem kellett neki se ruha, se mulatság, se mozi, csak a motorcsónakról ábrándozott. Senki és semmi nem verhette ki fejéből.

Egy év mulva könyvelőnek léptették elő. Aztán nemsokára meg is vette félrerakott pénzecskéjéből az oldalfalra is fölszerelhető, kéthengeres, hat lóerős benzinmotort „egy testi-lelki jóbarátjának kezességével" tizenkét havi törlesztésre.

Berci ekkor töltötte be huszonnyolcadik évét. Itt kezdődik az a boldogság, melyhez foghatót eddig még nem láttam sehol. Mert azóta tényleg boldog. Arca nyugodtabb, nyíltabb, nyájasabb, önérzetesebb, még értelmesebb is. Állandóan sugárzik valami túlvilági örömtől.

Amit akart, azt minden poklok, minden ármánykodások ellenére is megvalósította. Nincs semmije, de van motorcsónakja, egy pompás, kéthengeres, hat lóerős motorcsónakja.

Nyáron, minden évben, egész szabadságos hónapját a Dunán tölti. Szeldeli a hullámokat, versenyez a regattákkal, elhagyja a bécsi gőzhajót, röpül a víz sistergő taraján, előre-előre, egyedül, mert motorcsónakját félti, nem szivesen vesz rá idegent, még testilelki jóbarátját sem, mindig maga olajozza gyönyörű sárgarézcsapjait, mindig maga tisztogatja isteni szelepjeit.

Vezeti a motorcsónakot. Milyen ostoba is voltam, mikor azt tudakoltam tőle, hogy hová vezeti? Csak vezeti. A vágyai végtelenjébe vezeti.

Még késő ősszel, ködben-esőben is ott kalandozik a Dunán szombat délutánonként s egész vasárnap és mihelyt kitavaszodik, siklik a hajnalban, az éjszakában hivatali órája előtt és után. Motorcsónakján egy szürke, de boldog, nagyon boldog magánhivatalnok ül.

Ha köhögnek és sírnak a gyermekei, arra gondol, hogy van neki motorcsónakja. Ha látja, hogy halántéka deresedik, hogy fejebúbja kopaszodik, hogy felesége is vénül, csunyúl, savanyodik, ha otthon kenyérgond miatt nyafognak, ha édesanyja mosás után a derekát fájdítja, ha a napa különböző színű szemölcseit bibirkálja, ha a hallgatag, erdélyi menekült zsarnokoskodik vele és a cigaretta-árusításból kifolyólag kínos pénzügyi viták támadnak, arra gondol, hogy neki van motorcsónakja. Ha mások lenézik és megvetik, ha a gyárban lüszter-karvédőjével bebugyolálva körmöl, ha unos-untalan eszébe hozzák, hogy ő senki és semmi, aki nem szoroz és oszt a társadalomban, csak hivatalában szorozhat és oszthat a rogyásig és meggebedésig, arra gondol, hogy van neki motorcsónakja s azoknak, akik zsigerelik, kutyába se veszik, megrugdossák, nincs is motorcsónakjuk. Ha télen a Duna arasznyira befagy s a hó méternyire födi el a jégkérget, ha sötétség takarja el még a híd pilléreit is, úgyhogy nem látni a vizet sem, melyen oly nagyszerű bolyongani, arra gondol, hogy semmi se tart örökké, márciusban megindul a zajlás, mindig és mindenütt csak arra gondol, hogy van neki motorcsónakja.

Hat év óta figyelem, bámulom ezt a boldogságot, mely nem apad, nem csökken, hanem egyre növekszik. Ezt még a beteljesülés sem ölte meg. Ezért mertem megkockáztatni azt a véleményemet, hogy Weigl Berci boldog ember, talán a föld legboldogabb embere.

Az igazi boldogsághoz nem is kell sok: csak egy jó rögeszme kell hozzá, meg egy jó motorcsónak.

Venezia

Ide huzódtak
ők, az ős venétek,
a hunn patáktól
és vandál zajoktól,
ide huzódtak,
itt szőttek csodát ők:
üvegből csipkét,
csendből palotát.

Körül a vas dúlt
és ők énekeltek,
festettek ők és
nyiltak a palettán
viola, jácint,
egek és madonnák,
aranyos, rózsás
puttó angyalok.

Hova huzódjak
én a hunn patáktól,
vandál zajoktól?
hol festhessek én itt
eget, madonnát?
hol szőhessek itt én
üvegből csipkét,
csendből palotát?

Emőd Tamás.

Motorcsónak

— Elbeszélés —

Írta: **Kosztolányi Dezső**

Nincs a földön egészen boldog ember. Nincs és nem is lehet.

De igenis van és lehet is. Például én magam is ösmerek valakit, — igaz, hogy csak egyetlenegy embert — aki egészen boldog, talán ő a föld legboldogabb embere.

Berci az, Weigl Berci.

Weigl Berci a mosónénk egyetlen fia.

Úgyszólván szemem láttára cseperedett föl. Kiskölyök-kora óta el-eljött hozzánk esténként, mikor az anyja nálunk mosott. Sápadt, jelentéktelen fiúcska volt, mindig szótalan, alamuszi is, mint akinek valami titka van, de nem beszélne róla a világ minden kincséért sem.

Immel-ámmal tanult, a gimnáziumban úgy csúszott egyik osztályból a másikba, hogy észre se vették. Alighogy nyolcadikba került, berántották katonának, vitték a tűzvonalba.

A háborúban nem sebesült meg, nem esett fogságba, nem betegedett meg, nem is tüntette ki magát, hanem épen és szépen hazajött, a leszerelés első napján.

Mindjárt meg is nősült. Elvett — nem tudni miért és hogyan — egy se-hal se-hús manikűrös-kisasszonyt.

Ez egyre-másra hozta a világra a gyermekeket, minden évben egyet-egyet. Berci még a huszonötödik életévét se töltötte be s bárki nyugodtan valami vékonydongájú, savószín kamasznak nézhette, mikor ő már háromgyermekes családapa volt. Beesett vállal, kissé púposan ténfergett a körutakon. Ki sejthetett róla ilyesmit?

Szerencséjére csípett magának egy állást. Segédkönyvelő lett valami szalámigyárban. Buzgó hivatalnok volt, lelkiismeretes, pontos. A gyárban nem túlságosan szerették, de nem is gyűlölték túlságosan. Ennek következtében nem tették bé-listára és nem is emeltek neki, soha. Reggeltől-estig olyan fizetésért robotolt, melyet leírni is veszedelmes, mert néhány munkaadó még vérszemet kaphatna tőle.

Magyar Mügyüjtők Kincsesházából.
Broczky Károly: Könyöklő leány

Együtt lakott a feleségével, a négy gyermekével, — a következő évben tudniillik a három fia mellé egy kisleánya is született — az anyjával, a napával meg a feleségének egy idősebb férfirokonával, egy hallgatag erdélyi menekülttel, két-szoba-konyhás budai lakásában. Ha számbavesszük, hogy összesen kilencen voltak, akkor a két szobát nem igen lehet sokallni.

Állandó volt itt a gyermeksírás, a gyermekbetegség. A manikűrös-kisasszony már régen nem a körmöket ápolta, hanem a köhögős csecsemőket.

Hogy a mosónő támogatta-e a fiát, vagy a fia a mosónőt, az olyan rejtély, melyet nem az én feladatom eldönteni.

Weigl néni, aki mindig dícsérte Bercit, lassanként panaszkodni kezdett rá.

— Nem rossz fiú az, kérem, — igazán nem lehet mondani — nem iszik az, nem kártyázik, nem dohányzik, ha hazajön a hivatalból, folyton otthon ül, minden a családja, de — tetszik tudni — kissé lelkesedésebb lehetne. Olyan tedd-ide-tedd-oda ember, olyan tutyi-mutyi ember. Mindenki elébe vág, még a fiatalabbak is. Aztán újabban van egy bolondériája. Tessék elképzelni, a fejébe vette, hogy vesz magának egy motorcsónakot.

— Kicsoda? — kérdeztem.

— Hát a Berci.

— Berci? Nem értem. Minek neki a motorcsónak?

— Én is mindig azt kérdezem tőle. Mondd, minek neked a motorcsónak? Mi a fenének neked az a megveszekedett motorcsónak? Éppen ilyen szegény prolinépnek való, mint mi. De ő éjjel-nappal azon spekulál, hogy neki motorcsónak kellene, motorcsónak. Ebbe a nyomorúságos világba, kérném. Már mindenféle könyveket is hozatott. Azokat búvja. Az egész házat megbolondítja azzal az istenverte motorcsónakkal. Nagyságos úr, beszéljen vele.

Őszintén szólva, az én oldalamat is furdalni kezdte már a motorcsónak.

Bercit — amint említettem — régóta ösmertem, tegeztem is, de nem igen tudtam, hogy mi lakozik benne. Beszélni is alig beszéltem vele. Voltaképp még a hangját se hallottam.

Időnként át szoktam vinni nekik a kisfiam viselt cipőit, kinőtt nadrágjait, ingecskéit. Egy este, kilenc után, ezen az ürügyön nyitottam be hozzájuk.

A család együtt ült, egy ernyőtlen villanykörte rikító fényében: Weigl néni, aztán Berci napa, egy tekintélyes, kövér asszonyság, akinek álláról-orráról különböző barna, szürke, fekete szemölcsök lógtak, aztán a felesége, aki varrogatott, aztán a hallgatag, erdélyi menekült.

A gyermekek már mind aludtak. A kisleány a bölcsőben, a fiúk ketten, az ágyban átölelkezve, a legnagyobb fiú egy fiókban.

Berci cigarettákat töltött. Előtte az asztalon, ujságpapíron vagy ezer, aranyhüvelyes cigaretta hevert. Ezeket napközben a hallgatag, erdélyi menekült árusította, házról-házra járva. Így tettek szert némi mellékjövedelemre.

Csak most vettem igazán szemügyre Bercit. Tisztán, szegényesen öltözködött, valami kopott, merev magánhivatalnok-elegánciával. Szakállát-bajuszát beretválta, de ez nem igen látszott meg rajta, mert azok közé tartozott, akiknek oly senyveteg a szőrzetük, hogy

Egy kortárs széljegyzetei

A sportról

Tele van a világ rohanással.

Úgy szaladgálunk ide-oda valóságos és képzelt célok felé, mintha meg volnánk őrülve.

Azok az emberek, akik életük nagy részét a békében élték le, azt mondják, hogy nemcsak látszunk őrülteknek, hanem azok is vagyunk.

Nem értik a céljainkat.

Az, hogy nem értik, előttünk, fiatalok előtt, tökéletesen érthető. Elvégre ők akkor éltek, mikor a béke aranynapfénye, mint a méz csurgott le rájuk, amikor csak nagyon, jól és okosan kellett dolgozni ahhoz, hogy az ember kényelmes jómódban élhessen, viszont ma jól, okosan és nagyon kell dolgozni ahhoz, hogy az ember megéljen. Aki ennél többet akar — úgy rohan ide-oda különböző munkák, célok és lehetőségek felé, hogy tényleg őrültnek tűnik.

A mai fiatalok rájöttek arra, hogy csak azért élni, hogy az ember megéljen, nem gyönyörűség.

A mai meglett férfiak, akik a békében voltak fiatalok, gyönyörűséget találtak magában az életben. Úri módon éltek.

Ez az úri mód nem inast, fogatot és ötszobás legénylakást jelentett, hanem azt, hogy emberségesen dolgozhattak, nem kellett tülekedniök és eltiporniok másokat, azért, hogy munkájuk legyen.

Békében éltek, amikor meg lehetett állni és gyönyörködni egy szép felhőben, vagy egy szép muzsikában, amikor száz koronával útlevél nélkül le lehetett futni Olaszországba, ha az ember már nem volt egészen biztos benne, hogy lilás-kék-e, vagy acélkék-e valamelyik szent palástja, valamelyik freskón, valamelyik templomban.

Híres éjszakai beszélgetésekre emlékeznek a béke-idők fiataljai. Egymás mellett bandukoltak a Szigeten, vagy a hajnalodó sápadt Ligetben ma már világhírű muzsikusok, színpadi írók, piktorok és szavakba foglalták azokat az álmokat, amelyek minden fiatal tehetségnek a szívében rejtőznek s amelyeket *akkor* el is lehetett mondani.

Mind valóra váltak.

A mai fiatalok nem mondhatják el az álmaikat. Nem azért, mert valószínűtlenek. Minden álom valószínűtlen, hiszen azért álom. Azért nem mondhatják el, mert nincs idejük megálmodni az álmokat.

Éjszaka komolyan aludni kell.

Ez tréning. A sport vadul és részegen virágzó korszakában élünk és tudni kell, hogy a tréning nagyon fontos.

Minden.

A sport jelentőségével sem azok, akik lelkesülnek érte, sem azok, akik ellenzik, nincsenek tisztában.

Mert egyrészt nem csupán testedzés, másrészt nem csupán durvaság. Kevesebb ennél és több annánál. Ha azt mondom: alkalom a győzelemre, leginkább megtaláltam a lényegét.

És itt, most eljutottam ahhoz, amit tulajdonképpen mondani akarok.

A mai ifjúság céljainak látszólagos őrültségeihez.

Mert az életük szürke és sötét, mert finom gyönyörökre, előkelő lelkimámorokra se idejük, se pénzük, sem lelki adottságaik, tehát nekivágnak a vad céloknak. Kell, hogy valami kitöltse az ember életét. Kell valamilyen szín, mégha brutális .. rikító is, kell valamilyen zene, még ha jazz is. A színtelenséget, az örökös csendet nem lehet elviselni. Kell valamiért lelkesülni, mindegy: miért. Csak az élet teljessége: a győzelem gondolata benne legyen.

Ma a sport az életnek egyetlen tere, ahol ezt a két nagy célt kitartással és akarattal el lehet érni.

Eredmény és győzelem.

Ez a titka annak, hogy egy futball- vagy boxmeccs, egy vívóverseny- vagy vízipóló-mérkőzés százezres tömegeket mozgat meg, híreivel lefoglalja a távíródrótokat, film-, rajz- és író-riportereket űz a világ egyik részéből a másikba és a jázmin-illatú tavaszi, vagy a gyümölcs-illatú nyári levegő aranykék hullámait is átitatja sporthírekkel, melyeket a rádió közvetít a világ legtávolabbi zugába. A győzelem az, amiért az óriási tömeg lelkesül. A küzdelem. Nem a kényszerű, mint az életküzdelem, hanem a játékos, a l'art pour l'art küzdelem vonzza az embereket. Jó látni a férfias, erős játékot, ami veszedelmes, de mégis játék.

Az emberben elrejtőzött örök gyermeket delejesen vonzza a veszedelem. De delejesen vonzza és tiszteletre készteti a dicsőség is. És, ne tessék mosolyogni ezen, a dicsőség nagyon sokféle. A tömeg ösztönösen megérzi a dicsőség teljességét és a millió, meg millió napraforgó fej, megtalálja a maga időszerű napját.

Volt idő, mikor a sport még nem jelentett dicsőséget. Férfijáték volt, nem is nagyon magasrendű s az intellektusok megvetéssel nézték ezt a látszólag üres játékot. Még Kipling is, aki a világ egyik legférfiasabb nemzetének legférfiasabb írója, a „Stalky et C.-ban" Beetle-lel, akiben tulajdonképpen az ő fiatalkori önmagát írja meg, igen csípős és fölényes kijelentéseket tétet a futballról, a krikettről és „egyéb ostobaságokról". Holott éppen Anglia az az ország, melyet minden tavasszal fenekestől felforgat, hihetetlenül dühös pártra oszt az Oxford—Cambridge evezős-verseny. Mert Kipling ifjúkora óta megváltozott a világ s a dicsőség is, amely sokféle és változó . . .

Egykor politikusok tündököltek, majd helyettük hadvezérek léptek a közrajongás forgó színpadára, aztán művészek bukkantak fel a süllyesztőből, hogy újra eltűnjenek és most néhány év óta a sarkutazók görögtüze után, a sportférfiak állnak egészen elől és szeges futballcipőjükre, gumiúszósapkájukra, karcsú labdaütőjükre és elegáns moto-ciklijeikre sugárzik minden fény.

Tudósok, költők homályban, elfelejtve dolgoznak. Minden népszerűség a sportembereké. És sokan, akik felülről próbálják nézni azt a nagy nyüzsgést, aminek élet a neve, keserűen állapítják meg, hogy esztelen, durva korban élünk.

Nincs egészen igazuk.

Sokat szenvedtünk, sok vereség ért, nem csoda, hogy szenvedélyesen, sóváran szerelmesek vagyunk a győzelembe.

S a győzelem árbocrúdjára a magyar lobogót az elmult hetekben Svájcban, Milánóban, Drezdában, Párisban és Ostende-ben, a magyar sportférfiak dicsőséges küzdelme röpítette fel.

EBECZKI GYÖRGY

Magyar műgyűjtők kincsesházából. Brocky Károly: Remény

„Szegény, szerencsétlen Péter . . .“ Az olvasó dolga, hogy ezt a körülményt ilyennek érezze, ha valóban ilyen az írói leírásod után. Legyünk tisztában író és olvasó szerepével: az író szerepe a hatás keltése, az olvasóé a hatás érzése. Ha elvesszük az olvasótól a hatás érzését, mi marad neki? Mi céllal olvasson? Az olvasó nem fogadja el az érzést másodkézből. Több okból. Ő akar érezni, szabadon, a maga felfogása, ízlése, véralkata szerint. Ne erőltesd az olvasót, hogy mit hogyan érezzen, mert ez rá úgy hat, mintha rá akarnád beszélni valamire. Gyanakodni fog, hogy az egész talán nem is őszinte, nem is igaz. Általában: ne alkoss a valószínű valóság megnyilatkozási formája ellen. Utánozd a természetet, élj az ő kifejezésmódjával.

Uj Idők 1930. 35. 7

Szántok-vetek . . .

Irta: **Kisbéry János**

AZ EMBER ÉS A KUTYA

Kutyát tartani udvariatlanság.

Ha bemegyek egy házba és ott dühös ebek fogadnak, nincs jó véleményem a gazdáról. Bizalmatlan embernek tartom, aki nem hisz emberekben, a világról rossz véleménnyel van és mindenkitől fél. Az emberekről való véleményünk a sajátmagunkról való tudatalatti véleményünk kivetülése. Az emberekben leginkább azokat a tulajdonságokat hisszük és érezzük, amelyek bennünk is megvannak. A hazug embert megismerni arról, hogy senkinek sem hisz. A tolvaj mindenét félti, rejtegeti. A rablógyilkos az életéért retteg. A dicsekvő minden elejett szóban dicsekedést lát. Általában: a jók a jóban hisznek, a rosszak a rosszban. S mind a két fél álláspontja igazolva van. Mert az emberek olyanok, amilyeneknek hisszük őket. Olyanok, amilyenek mi vagyunk.

Nem szeretek érintkezni gyanakvó, sötét természetű emberekkel. Ösztönnel kerülöm őket, mintha meg volnának fertőzve. Félek a fertőzéstől. Hogy a gyanakvásából rám is hullik valami. Igen, hogy megugatnak a kutyái. Miért kényszerít némely ember arra, hogy védekezzem a kutyái ellen, mintha tolvaj volnék? Védekezni annyi, mint a vádlottak padján ülni. Ezt nem vállalom. Az udvariatlanságra udvariatlansággal felelek: viszafordulok abból a kapuból, melyet fogcsattogtató kutyák őriznek. Hiába kiabál utánam a gazda, hogy csak jöjjek vissza, a kutyák nem bántanak és kussogatja nagy mérgesen hátra őket: nem megyek vissza. Mert nem a kutyáitól félek én, hanem tőle. Tőle, akit a kutyái képviselnek. És ezt jól jegyezze meg magának.

AZ ÍRÓ NEVE

Az író neve nem arra való, hogy eltitkolja. Aki csak arra gondol, hogy az író neve kérkedés: „nézzétek, ezt én írtam, ez a kitűnő ember én vagyok", az nem ismeri az írói név szerepeltetésének tulajdonképpeni jelentőségét. Az író neve nemcsak eszköze a híresséválásnak, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy vannak írók, akik addig koptatják a nevüket, míg végül — csakugyan elkopik. A név szerepeltetése magában még nem tesz híressé senkit. A szemérmeteskedés tehát indokolatlan.

Miért fontos az írói név szerepeltetése?

Képzeljük el például az irodalmat olyannak, hogy az összes könyvek és cikkek névtelenül jelennének meg. (Tegyük fel, hogy az írók ennyire szemérmesek volnának.) Hová vezetne ez? Kétségtelenül az írói törekvések elsekélyesedéséhez. A stílus elszürkülne. Tudjuk, hogy a művészet egyéni, illetve, hogy abban csak az érték és művészet, ami egyéni. Minden művészet magán viseli alkotója egyéniségének bélyegét. Ezt hangsúlyozza a név is. Az író a neve által azonosítja magát az írással, azt a sajátjának ismeri el s azzal mintegy erkölcsi felelősséget vállal érte. Ez a körülmény hat az író becsvágyára és arra ösztönzi, hogy minél teljesebbet, tökéletesebbet alkosson. Olyat, amelyért Isten és világ előtt mindenkor emelt fővel vállalhat közösséget.

Ugyanekkor fontos ez az olvasó szempontjából is. Az író neve sokszor a kulcs művészete megértéséhez. A legtöbb olvasót kialakult nézet fűzi az ismertebb írókhoz. Nem is lehet egy írót első olvasásra tökéletesen megérteni. Szükséges ehhez, hogy lassan megbarátkozzunk a stílusával, belelássunk a törekvéseibe, kiismerjük, stb. Az olvasó úgyszólván egybehangolja a várakozását az író törekvéseivel. És ez a megértés kulcsa. Nem mindegy például, hogy valaki Molnár Ferenc írását abban a hiszemben olvassa végig, mintha Szép Ernő írta volna. Ez zavarólag és értelmetlenül fog rá hatni. Az író törekvése nem fog egybevágni a várakozásával. Az olvasó egyre a szépernői csattanókra fog lesni, holott az írásnak egészen más a célzata.

Mégis elég gyakran tapasztaljuk, hogy az írók némely írásuk mellett vagy teljesen elhallgatják, vagy csak egy-két betűvel jelzik a nevüket, azokról nem is beszélve, akik nevüknek egyes betűiből valóságos rejtvényeket, anagrammákat csinálnak. Kérdem: mire való ez? Mert értelme nincs. Tudniillik vagy megfejti az olvasó vagy nem. Ha megfejti, ez annyi, mintha az író a teljes nevét aláírta volna. Tehát alá is írhatta volna. Ha pedig nem fejti meg, úgy annak az egy-két betűnek sincs semmi értelme. Annyi, mintha a cikk teljesen névtelenül jelent volna meg.

Én nem olvasok el egy cikket, ha alatta nem szerepel a szerző. Azt tartom, hogy nem érdemes, ha arra sem méltatták, hogy a szerzője aláírja magát. Különben is jogom van megválogatni olvasmányaimat. Ezt pedig nem tehetem, ha a szerzői jelzés nem különbözteti meg az írást más írásoktól. Arra viszont nem vagyok hajlandó, hogy száz írást végigolvassak, abban a reményben, hogy a százegyedik talán az lesz, amit szívesen olvasnék.

Belénk idegződött, hogy rövidebb lélekzetű írásművek alá a nevünket is megrövidítsük. Pedig nincs ennek semmi célja. Az egész nem egyéb, mint öntudatlan tériszony, mely mögött nem rejtőzik semmiféle logikus meggondolás.

ELFOGULTSÁG

Elfogult vagy, mondják. Igen, hatásukban adod elő a dolgokat, nem tárgyukban. Nem tudsz felülemelkedni a dolgok hatásán. Ha valaki bottal fejbever, ez a dolog módfelett felháborít és képtelen vagy azt a maga tárgyilagosságában visszaadni. Ahelyett, hogy azt mondanád: „Ez az ember engem tegnap este a munkából jövet fejbevágott a botjával", azt mondod: „Képzelje, ez az alávaló senki, ez az utolsók utolsója, akinél jobbakat is felakasztottak már, tegnap este, amikor mit sem gyanítva hazafelé tartottam a munkából, orvul megtámadott és fejbevert a botjával . . ." Esetleg még azt is hozzáteszed, hogy miért nem sujtia az ilyen embert az Isten haragja, a föld miért hordozza a hátán, miért nem börtönzik be vagy égetik meg máglyán stb., stb. Mert hát — úgy-e ez a tényállás? — te a legszenvedélyesebb elfogultságot sem érzed elég tárgyilagosnak az eset méltatására. Mert te, a magad felfogása szerint, voltaképpen tárgyilagos vagy. Az eset hatását is a tárgyilagossághoz tartozónak érzed. Attól félsz, hogy hallgatóid ellenkezőleg nem méltatják majd érdeme szerint a dolgot. Sietsz tehát helyettük érezni, felháborodni, hogy vezesd őket a helyes irányba, a felháborodás felé. Félsz, hogy hallgatóid elmulaszjták majd kellőképpen felháborodni. Befolyásolni akarod őket. Holott ezzel éppen ellenkező hatást érsz el. Hatást kelteni nem úgy kell, hogy a dolgoknak ránk gyakorolt hatását közöljük a közönségünkkel. Az ilyesmi azzal a következménnyel jár, hogy a közönség egyszerűen tudomásul veszi a tényállás rád gyakorolt hatását, anélkül, hogy ő maga hatást érezne. Éppen azért, mert ebben megelőzted őket, hogy úgymondjam: elélted előlük a hatást.

Szóljon ez főképpen az íróknak. Az írás célja nem a hatás közlése, hanem a hatás keltése. Ne hatódj meg az olvasó helyett, ne kiálts fel a sorok között, hogy

öregúr, mialatt elmerülve símogatta Bébi hasát. — Az nem zálogtárgy! Hanem, tudja mit? Adok magának tíz pengő privátkölcsönt egy feltétellel. Amíg visszahozza a pénzt — itt marad nálam a kutya!

Elsápadtam. Mit képzel ez az ember?! Zálogba adjam a legjobb barátomat?! Röpke illuzióért, könnyű májusi hangulatért szürke zálogtárgyat csináljak az egyetlen pajtásomból?! Soha...! Hiszen, rendben van. Már az se volt szép, hogy lehoztam magammal, azzal a gondolattal, hogy derűs kis lénye engedékenyebb hangulatra bírja a zord pénzforrást. De itthagyni?! Ezt nem. Ezt soha...! Inkább...

Ebben a pillanatban a falióra félhármat ütött és előttem az asztalon ott feküdt egy vadonatúj, ropogós tízpengős. Lucifer kísértő hangja a paradicsomban csengő-bongó, szelíd dajkamese lehetett az öreg becsüs szavaihoz képest, ahogy elmondta, nyugodtan rábizhatom Bébit, vigyázni fog rá, hazaviszi magával, ellátja mindennel, amikor tetszik: jöhetek érte.

— Legalább egy kis ideig rendesen fog táplálkozni ez a szegény kis állat — fejezte be és ezzel megadta a lehetőségét annak, hogy egyszerre Bébi miatt tartsam szükségesnek ezt a szokatlan tranzakciót.

Mire a Széna-térre értem, Csöpike már várt. Rózsaszín ruhában, széles florentin-kalapban, ahogy messziről megláttam, olyan volt, mintha nem is lány lenne, hanem csupa szárny, csupa fény, csupa zene.

Lélekszakadtan siettem feléje.

— De jó, hogy nem hozta el a kutyát... Már féltem...! — nyujtotta mosolyogva a kezét.

Ez kicsit lehűtött. Ezt nem kellett volna mondania. Szótlanul csókoltam kezet és közben az járt az eszemben, miért nem szereti Csöpike Bébit? Hiszen Bébi nem bántotta őt. Most is egyedül Bébinek köszönhetjük, hogy egyáltalán találkozhattunk. De nem szóltam és nemsokára száguldott velünk a villamos a Zugliget felé.

Csöpike kedves volt, jókedvüen csacsogott, láthatólag nem sokat érzett az első közös kirándulás forró szenzációjából, ami engem tegnap este óta olyan valószínűtlenül boldoggá tett. Kicsit rosszul esett ez a közömbös vidámság. Jobban szerettem volna, ha némán ülünk, csöndes elfogultsággal keressük egymás tekintetét, de jó volt, hogy beszélt, mert én nem igen tudtam volna mit mondani. Én ugyanis folyton Bébire gondoltam.

Vajjon hasonló helyzetben Bébi is megtette volna azt, amit én...?! Betett volna engem a zálogba, hogy kirándulhasson szerelmével a Zugligetbe?!

Csöpike éppen új szerepéről mesélt, amelyet a legközelebbi vizsgaelőadáson fog kreálni, amikor megálltam ennél a szónál: szerelem. Tényleg szerelmes vagyok én Hortobágyi Csöpikébe?!

Kell, hogy nagyon szerelmes legyek. Különben nem tettem volna meg érte azt, amit tettem. Hiszen rendben van. Bébi talán nem is érti, mi történt vele, de azért nem lesz könnyű a szemébe nézni, ha majd kiváltom a zálogból. Mit fogok neki mondani?! Közben Csöpike állandóan beszélt és én most ránéztem. Az élesen rávilágító ebédutáni napfény apró szeplőket árult el az orra körül, mire önkéntelenül is az jutott eszembe, hogy amióta az iskolában pulykatojásnak csúfoltak, én nagyon nem szeretem a szeplőket. Bántott ez a gondolat, másfelé akartam nézni, de akkor tekintetem Csöpike kezére tévedt. Igy kesztyű nélkül jóformán akkor láttam először. Számomra már akkor is esztétikai gyönyörűségnek számított egy szép női kéz és éppen ezért riadtan tapasztaltam, hogy ideálomnak kicsi, vastag, de rövid ujjai voltak, míg húsos kis kezefején enyhe rózsaszínben piroslott a bőr.

A Szépművészeti Múzeum kincsesházából
Brocky Károly: Medgyaszay Ottilia arcképe

Érdekes. Zálogba kellett tennem Bébit, hogy ezt is megállapítsam... Most már igazán elkergettem magamtól minden további zavaró gondolatot, igyekeztem kedvesen válaszolni, de azért megkönnyebbülten felsóhajtottam, amikor végre kiértünk a Zugligetbe. Mikor elindultunk a végállomástól, kicsit zavart a tény, hogy alig két hete még Bébivel jártam erre, emlékeztem rá, milyen boldogan futkosott a fűben, milyen hálás örömmel ugrándozott körülöttem, de aztán szentül megfogadtam, nem gondolok többé Bébire. Hiszen ami történt, azon már úgyse tudok segíteni.

Ez sikerült is, de nem sokáig. Éppen Hamlet Oféliájának általam elképzelt és majd általa megvalósítandó színpadi felfogását magyaráztam Csöpikének, amikor minden átmenet nélkül kijelentette, hogy határozott gusztusa volna körözött liptóira és egy pohár sörre.

— De nincs vendéglő a közelben... — dadogtam, mialatt egy reflexmozdulattal megtapogattam zsebemben a tízpengőst.

— Dehogy nincs — csicseregte. — Itt mindjárt, ahogy felérünk...! Multkor is itt uzsonnáztunk Kertész Gyurival. Tudja... az a magas, fekete fiú, aki a vizsgán Armandot játszotta velem...!"

Ezt ugyan eddig nem tudtam, de most tudomásul vettem és egészen érdekes módon, nem féltékenységet éreztem, hanem halk bizonyosságot: ha felváltom a tízpengőst, még a lehetősége is megszűnik annak, hogy napokon belül visszaváltsam a kutyámat. Amikor tehát a vendéglő elé értünk, hirtelen egy megírandó vígjátékomról kezdtem beszélni, amelyben egészen szokatlanul nagystílű alakításra lesz alkalma és így lekötve Csöpike érdeklődését, túlhaladtunk a veszélyes zónán és nemsokára mé-

Uj Idők 1933. 15. sz.

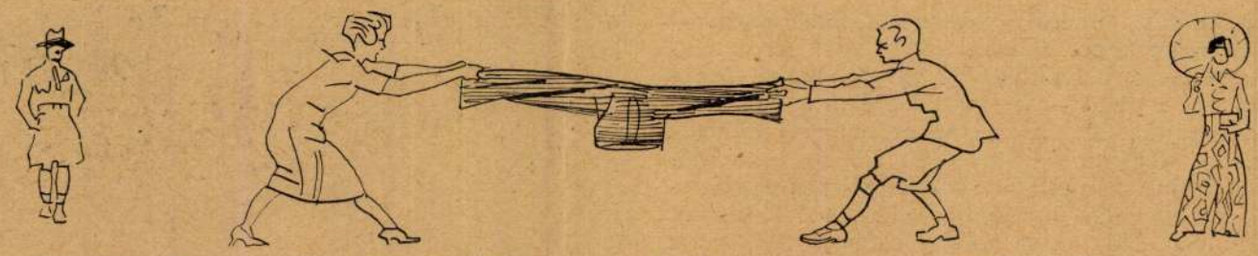

A modern élet legnagyobb problémája: kié legyen a nadrág? Mühlbeck Károly rajza

lyen bennjártunk a Zugligetben. Sokáig sétáltunk, aztán leültünk egy padra. Cigarettára gyujtottam, Csöpike letette kalapját és halkan dudolta maga elé, hogy:

„Szép volt, de szép...
Egymás szívére borultunk...!"

Nem egészen értettem ugyan a logikát, hogy miért rándul ki velem, ha ilyen méla emlékei vannak a szívét illetőleg, de nem sokáig foglalkoztatott ez a probléma, mert ahogy ránéztem, érdekes felfedezésre jutottam. Sugárzó szőke haja a választéknál enyhe barna színben játszott. A szikrázó szőkeség nem a természet bőkezűségét, hanem a hölgyfodrász hajfestői művészetét dicsérte. Ez a felfedezés már magában is elég súlyosan érintett, de még mindig nem járt volna azzal a tragikus következménnyel, amellyel kalandom végződött, ha ebben a pillanatban nem riadtam volna fel: kutya ugatott valahol a közelben.

Fiatalember sétált arra, körülötte vidáman ugrándozott a kutyája. Ahogy elhaladtak előttünk, a kis fehér foxi rámnézett, egy pillanatra találkozott a tekintetünk, aztán vad nekiiramodással már el is tűnt a kanyarodónál.

Most már hiába volt minden. Elemi erővel formálódott ki bennem a nagy vád: Bébi zálogtárgy formájában raboskodik, mialatt más kutya boldogan futkos, élvezi a tavaszt és a napsütést.

Felugrottam és homlokomra ütve, mintha abban a pillanatban jutott volna eszembe, kijelentettem, sürgős dolgom van a városban, azonnal indulnunk kell hazafelé. A villamosban már alig beszéltünk. Csöpike elfordult tőlem, kinézett az ablakon, én pedig a villanyórákat lestem, amelyek mellett elrobogtunk. Háromnegyed hat volt, mire az új Szent János-kórházhoz értünk. Ha beérek hatra a Csalogány-utcába, visszakapom Bébit és jóvátettem mindent...!

A megvető kis mosolyból, amellyel Csöpike búcsúzott tőlem, mikor leszálltam a Széna-téren, nem volt nehéz kitalálnom, hogy másnap hiába is várnám az Akadémia előtt. De mit törődtem én már ezzel...! Egyetlen iramban vágtattam a Csalogány-utcába és lihegve álltam meg az öreg becsüs előtt:

— Bébiért... Visszajöttem Bébiért... — dadogtam és boldogan csaptam le az asztalra a tízpengőst.

— Bébi...? Igen... Ugyanis... Illetőleg... — hangzott a zavart válasz és csak most gondoltam rá, hogy körülnézzek.

Bébi nem volt sehol.

Nem tudtam szólni. Sápadtan meredtem az öreg csalogányra, aki maga is reszkető hangon mondta:

— Annyian jöttek... Ma szombat... Mindenki kivált... Ott játszott a sarokban. Mire odanéztem, eltűnt. Kerestük mindenütt...

A többit már nem is hallottam. Szívenütött valami és elsötétült előttem minden. Azaz, hogy nem minden. Láttam, hogy a becsüs még egy tízpengőst csúsztat az asztalon fekvő júdáspénz mellé és beleerőszakolva kezembe mindkettőt, zavartan magyaráz valamit.

Köszönés nélkül rohantam ki az utcára. Egyideig tanácstalanul álltam, aztán lassan bandukoltam hazafelé. Ellopták... villamosbaleset érte... sintérkézre került...

Ó, én balul sikerült májusi kalandom...! Ó, én jóvátehetetlen ostobaságom...!

Mielőtt benyitottam a szobámba, megálltam egy pillanatra. Istenem... vezesd vissza hozzám ezt a lelkes, négylábú kis teremtményedet és ne büntess azért, mert igazinak hittem egy talmi érzést és valódinak egy hennázott szőke hajat...!

Lábujjhegyen léptem be. Sötét volt és csönd. Villanyt gyujtottam. Első pillantásom a kályha felé reszketett és akkor... akkor hangosan felkiáltottam a boldogságtól.

Bébi ott feküdt a szokott helyén, teljes nyugalommal rágta éppen az utolsó simításokat a Doré-illusztrációkkal díszített, bőrbe kötött Don Kihóte-könyvemen, amikor meglátott, rámnézett, de valami mindent megértő, mindent megbocsátó, bölcs tekintettel és apró pracniját a végleg elintézett kötet földi maradványaira helyezve, rámvicsorította fehér kis fogait, mintha fölényes mosollyal azt mondta volna:

— No, öreg... Most kvittek vagyunk!

Vártalak egy évig

Vártalak egy évig,
hol voltál egy évig?
Én egyhelyben álltam,
úgy vártalak végig.
Álltam és nem néztem
se jobbra, se balra,
csak ahonnan téged
vártalak, csak arra.

Leveleket hoztak,
nem volt betű benne.
Ha beszéltek hozzám,
mintha álom lenne.
Egyszer egy virágos
ág arcomba vágott,
a tavaszból ennyit
láttam, ezt az ágat.

Szálka a kezemben,
semmihez se nyúltam,
szálka a szívemben,
még mélyebbre szúrtam.
Nem ettem, nem ittam,
csak álltam kábultan
és nem is aludtam,
csak el-elájultam.

A nyárból, az őszből
még ennyit se láttam,
mert tavasszal, nyáron,
ősszel én csak vártam.
Vártam és nem néztem
se jobbra, se balra,
csak ahonnan téged
vártalak, csak arra.

NADÁNYI ZOLTÁN

— Én. Igenis, — mondja a katona s körülnéz, mintha a dolog nem tartoznék rá, csak éppen beszél róla, mert hát miről is beszéljen az ember, ha idejön látogatóba.

A lány nem tudja, mit mondjon. Köszönje meg, amit érette tett ez a vadidegen? Ki hívta? És ki mondta neki, hogy mentse ki a hullámokból? A szörnyű gurtnin hányódó társtalan kis csavart? Minek nyúlt utána? A gyerektől, igaz, megszabadult, elvitte a víz: csak a bánatot nem mosta el. Mit kezd most ezzel a kifosztott életével? S elfordítja a fejét. Hagyjanak neki békét. Elege van a férfiakból.

Valamit tart a tenyerén a katona.

— Hoztam egy narancsot, — mondja bátortalanul — ha nem sértem meg... Jó ez ilyenkor. Nem adtam pénzt érte, úgy kaptam. — S mosolyog, szégyenlősen: hoznak nekünk a kedves nagyságák. Cigarettát, meg mindent. Amit kérünk.

A lány csak most nézi meg.

— Kegyed... sebesült?

— Az, — mondja a katona kedélyesen. — Sebesült, hálistennek.

— Miért mondja, hogy hálistennek?

— Mert lehetnék hősi halott is. Hát nem jobb élni? Mondja kisasszony? Nincs igazam?

A lány megint elfordul. Nem felel.

A teremben elárad a narancs pezsdítő illata.

— Piros, — kínálja a katona a tenyerén — nézze, kisasszony. Szép piros. Nocsak, kóstolja meg.

A lány elvesz egy gerezdet, kedvetlenül. Ahogy forgatja a szájában, mintha egyszerre kicserélték volna, úgy érzi.

— Jó, — mondja csendesen. — Ez jólesik.

— Hozok máskor is, — felbuzdul a katona — hozok szívesen! Kapok én, csak szólnom kell!

A madám szigorú hangja átszáll a termen, mintha nem tudom hánynak szólna, holott csak a bicegő katonát riasztja fel vele.

— Vége a látogatásnak, kérem!

*

Az udvart az imént locsolták s most úgy árad el a vízszag mindenfelé, mintha eső után lenne. A katonának, aki a padon ül, megemelkedik a melle tőle.

A lány csoszog messziről a kórházi papucsban s a csíkos köpenyben. A haja összefogva, nem terül szét boglyában a vállán. Az orcája akár az öntözött gyolcs, amit a pázsiton forgatnak. A terebélyes madám támogatja.

— Amott ül már a vitéz úr, — s a fejével a pad felé int — várja magát.

Cseppet megállnak, megpihennek. A madám pletykál.

— Nem mondtam meg neki, hogy mért gyógyul maga ilyen sokára, pedig kérdezte. Azt mondtam, tüdőgyulladás.

— Már tudja, — mondja a lány csendesen. — Megmondtam neki.

A madám vállatvon, akárha mondaná: kérlek! Tégy amit akarsz, — aztán leülteti a lányt a pad napos oldalára. Nem a legjobb hely, a műtő ablakai alatt, azt ilyenkor takarítják.

Hallgatva ülnek a padon, a napnak tartott arccal. A katona sapkáján jázmin-ág. A lány elkéri a sapkát, szagolgatja rajta a virágot. A férfi leveszi a kicsi csokrot s a lány a köpenye nyílásába tűzi.

— Igazán... már a jázmin is virágzik... — ábrándozva mondja — nem is tudtam. Az idén gyönyörű a tavasz, nem?

A katona bólint.

— És milyen jó szagok szállnak! Csak tudnám, honnan? Ebbe a nagy városba? Merre lehet itt bodza, mondja?

— Nem tudom... — s megfényesedik a katona szeme — csak, hogy nálunk sok van. Ha csak azt nem érzi, Annuska...

Nevetnek. Illedelmesen maguknak.

Fejük felett a műtő-folyosóról émelyítő kórházszag zúdul alá. A műtő egy napjának élete szagokban, karboltól a kloroformig. Némelyik látogató elfintorítja az arcát s van olyan is, aki az orrához nyúl, hogy befogja.

Nyilván nincs virágjuk, amit szagolgassanak ellene.

A magyar grafika 150 éve. A Székesfővárosi Képtár kiállítása. Rosa Freiin von Ubelli arcképe. Brocky Károly vízfestménye

Új Idők 1943. 46 sz.

Brocky Károly

hogyan felesel a víztükör a napfénnyel. Hat óra elvan már s ni, a nap hogyan süt még. Bólogat magában. Persze, nyári időszámítás. De a napot nem lehet becsapni. Annak nem parancsol a világ. Fütyül rá. Süt, mikor itt az ideje.

Zsiga bácsi is hajadonfőtt áll a pallón, két kezét csípője mellé támasztja. Az ingén hiányzik vagy két gomb, nincs, aki felvarrja, kordovánszínű mellén a ritkás pihét is fehérre szívta a nap. Egyszer csak elordítja magát: aha — s mutat a híd irányába, ahonnan jókora csomag esik a vízbe. Rettentő nagy nyüzsgés támad utána a hídon.

De a csomag még tán a vízig se ér, már zakatol a motor. A csónak orra habosra keveri a vizet. Mindjárt odaér. Ha addig el nem tűnik az a... csomag. vagy miféle. De a víz egyszerre elnyeli s úgy látni, ki se adja többé.

Zsiga bácsi elemében van. Sebesen oldja el a maga lélekvesztőjét s a motoros után igyekszik. Becsületesen meghúzza a lapátokat, abban nincs hiba. Közben a vizet vigyázza, felbukkan-e, amit elnyelt.

A motoros egy percre megáll. Elvesztette az irányt? A partról s a hídról integetnek, üvöltenek, mutogatnak; ahányan: annyifélét. Nincs az öngyilkos sehol. Nem látni.

Zsiga bácsi mellett kerek, barna fej bukkan fel a vízben. A rövidre nyírt sörtehaj felpiszkálja az öreget: ez is jókor jön zavarzálni! Menne a fenébe inkább, vagy a tutajuszodába. Már-már rákiált, hogy a szabadban tilos a fürdés, akár csak az övé lenne ez a nagy víz, mikor a másik kinyujtja a karját, előrefelé.

Ott van valami! Nahát...

Az öreg rákapcsol s közben hallózik a motorosnak is. De a kerek koponyát már nem látja. Valahol előtte csobog vele a tutajdonosa. Elég furcsán úszik, úgy is, mint az ember, s úgy is, akar a kutya. De gyorsan azért. Az öreg nem tudja, hova tegye.

Most felbukkan, akár a halak, mikor táncot járnak. Félmellel kinn van a vízből, mintha arra támaszkodnék. Telepumpálja a tüdőt levegővel. Azután lebukik, hogy nem látni.

— Búvár ez, vagy mi a fene, — véli Zsiga bácsi.

De felmerül, rövidesen, s oda vonszolja a nőt, nene! A motoros megáll mellette, négy kéz nyúl feléje, s addigra odacsoszog Zsiga bácsi is a nyugdíjas dereglyén.

Az élettelen nőt — persze, hogy az! — beemelik a csónakba s iramodnak vele sebesen a mentőállomásra. A motoros a víz felett lebeg, valóságosan. Az életmentő pedig befordul a kimustrált halászcsónakba.

— Ha arra lenne szíves, — mutat a part felé, kissé még mindig lihegve — ott hagytam a ruháim. Kincstári... lecsuknának — mondja cseppet mosolyogva

Zsiga bácsi hátrafordul s majd úgy is marad. Az emberen katonanadrág, csak a felsőteste mezítelen s a lábán nincs bakkancs. A nadrág véres a comb táján.

— A nemjóját, — vakarja a fejét a vendég — átázott a kötés. Majd lesz most nékem.

— Lehet azon segíteni, — az öreg megnyugtatja — van minékünk mentőszekrény, kötszer, minden. Bekössük, a nadrág meg úgyis vizes, kimossuk a foltot, hogy észre se veszik. Valamennyire a napon is megszárad még, reggelig meg van idő. Meg aztán, — s hunyorít a szóhoz — másér se lehet most magának meglógni. Befrják, kitüntetésre.

— A fenének kell a kitüntetés, — mérgelődik a katona — eresszenek el, mert megjárom, ha nem vagyok otthon időben. Még én soha nem kaptam büntetést. — tapogatja az ázott kötést a nadrág alatt s a fogát szívja. A nadrágon egyre nagyobb a piros folt.

Két kis kölyök lélekszakadva rohan a parton, a csónakkal egyirányban a katona holmijával. Messziről kiabálnak:

— Vitéz úr! Vitéz úr! Megvan minden! — s módfelett büszkék, hogy beengedik őket a tutajra, a hivatalos emberek közé. Lesz mit mesélni otthon.

A lány a pallón fekszik ázott ruháiban. Már életre dögönyözték, ki-kinyitja a szemét, de még nem tudja, mi van vele. A katona nem messze ül tőle s a kinyujtott lábát tapogatja fejcsóválva. A fiúk boldogan bámulnak mindent, ami bámulásra érdemes, s minthogy nincsenek útban: senki se törődik velük. Szerencse.

Jönnek a mentők a hordággyal. Zsiga bácsi is ott fontoskodik, persze. A lány fölé hajol, kedélyesen:

— No kisasszony, — mondja — hát látja, műrostos már a halál is. Nem az igazi. Mégis jó vásárt csinált vele.

A lány nem felel. Csukott szemmel fekszik a hordágyon. Ruhájából csöpög a víz, csak egy pokrócot dobnak rá. Nyár van, kibírja.

A parancsnok intézkedésére a katona is a mentőkocsiba kerül. Rendőrt adnak melléje, hogy igazolja az esetét. Ettől megnyugszik.

— A fejem tán nem veszik le, — gondolja.

Ül a kocsiban s a lány fehér orcáját nézi, meg az elázott virágot a hajában, amit nem bántott a víz.

— Szegényke... —, gondolja. — Ugyan hogy hívhatják?

*

A teremben nyomasztó a csend. Itt nem beszélgetnek, nem ismerkednek. A mennyezetre bámulnak, vagy maguk elé néznek egykedvűen. Van, aki még a kérdésre sem válaszol. Összeszorítja a száját makacsul. Némelyik sóhajt, némelyik sír, de senki sem törődik vele. Megvan mindenkinek a maga baja. Ide látogató sem jöhet, csak a rendőrség meg az ujságírók. De ha az ember nem akar, nem felel nekik. Behúnyja a szemét, azt' kész.

Egy fiatal orvos megáll az ajtóban. Bekiált:

— Itt fekszik Balázs Anna?

A termetes madám elébe siet.

— I't, kérem. Tizenhetes szám.

S majd kővémered, hogy az orvos int egy katonának: tessék; bemehet.

Az megáll a teremben, körülnéz, tanácstalanul. A madám a terem közepén foglalatoskodik már, a nagy asztalnál. Egykedvűen szólítja a beteget, zsíros hangja az ágyak felett úszik:

— Tizenhetes! Tizenhetes! Vendégje van.

A lány megmozdul. Sápadt arcát gyenge pirosra színezi a vére, ami még megmaradt. Úristen! Csak nem Béla tán?

A katonára mered, aki megáll az ágy előtt. Ki lehet? Nem ismeri. Nézik egymást. Tanácstalanok mind a ketten. A madám hangja megint rájuk csap:

— Szabad leülni, vitéz úr!

Óvatosan, nehogy húzza a széket a keramiton, amitől felbolydulnak a betegek, leül a katona. Bátortalanul mosolyog.

— Hogy van, kisasszony? — kérdi.

— Köszönöm kérdését, — mondja gyengén a lány s a szemét hirtelen könny lepi be.

Nem Béla! Nem Béla!

Hallgatnak.

Megint a katona kezdi:

— Megbocsát, hogy alkalmatlankodom... Csak, mert kegyed miatt kaptam a kitüntetést... Gondoltam, illik megköszönni...

— Szóval... maga volt? Maga? — kérdi a lány, mert hallott már valamit *erről az esetről*, ami olyan messze van tőle, mintha nem is vele történt volna.

Brocky Károly

Ybl E.: Die ung. Malerei u. Plastik im 19. u. 20. Jahrhundert. Der kleine Bund. (Bern) 1944. febr. 6.

1903. Érkezett: január 28

vk Országos műemlékek bizottsága
aeologiai kiadványok összeállítva,

Brocky Károly

a XVII. szazadi
hollandi kismesterek
utan indul.
Elemte becsi hatás

~~Ybl Szemle~~
~~1938. 727. 12.~~
~~364. l.~~

Ybl E.: Képzőmű-
nészet. BSz. 1938.
727.12.364.l.

ACI-UTCA 30.)

LA

Budapest, 1937. szept. 15.

	P.	fill.	P.	fill.
ler v. Wollner				
	57.50			

POSTABEFIZETŐLAP MELLÉKELVE.

fill, azaz Otvenhét Pengő"
smerem
5

KILIÁN FRIGYES UTÓDA
m. kir. [illegible] könyvkereskedése
Budapest, [illegible], Haris-bazár 2.

[illegible]

Brocky Károly

ivód

~~Ybl képzőm~~

321. l

Ybl E.: A képzőműnészetek Mországon. Lukács Gy.: Magyarok a kulturáért. Bp. 1929.

321. l.

Brocky Károly

ród

Ybl Ervin dr. Magyar biedermeier – művészek kiállítása.

Magyar Nemzet

1913. ápr. 30.

U. 584.

R Ajánlott Budapest 90 3945 /b

P. t.

Müemlékek Országos Bizottsága

Budapest

ajánlott IX Hőgyes Endre-ucca 1o sz

Brocky Károly

Wilkinson, Normann:

Sketch of the Life Charles Brocky, the artist. London, 1870

~~Gen (2789)~~

" " " 2 skatula gyúp

I Bevétel öss

II. Kiadás

Marad

Kelt Budapesten, 1905 fe

Miklós s. k. titkár. bz. d.

Brocky Károly

Wilkinson Róza
képmása
repr.

Vas. Ujs. 1918.
5. l. (Kép.)

Képmin. v. Muzeum
tulajd.

Ferdinánd

Az előlapon Ferdina
ábrázolva. Hosszú ha
felett az aranygyapjá
lát fedi. Körirata: I
A hátlapon ~~z~~ vásos v
~~[illegible]~~ jobb kezével kőedény
pedig evezőt tart. Kör
lábaknál DANV BIV S. Mi
fut körül.

Erem, galvanic
Egger D. aj

Brocky K.

Vasárnapi Ujság 1877.
379. l. (Kmetty Gy.
arcképe.)

Brocky K.

Varjú E. – Höllrigl J.: Ernst Lajos m. tört. gyűteménye. M. Nemz. Muz. kiállításai. VII. Bp. 1932. 14, 15, 20, 21. l. XVI. t. –

Genthon István könyvének eredeti kézirata. Az 1–27. lap megsemmisült, a többi az egyes művészek cím-havai alá van beosztva!

D. Hentiváry.

élete-művén végighúzódik, ő az első a felújulás korának piktorai között, aki kortársainak aktuális sora mögé látott s megmámorosodott a régi nagy mesterek alkotásaitól. Több tárgyilagosságra és rezerváltságra mutat ez, mint amennyi a kor művészeitől várható volt sa későbbi akadémikusokat idézi emlékezetbe, anélkül hogy köze lenne hozzájuk. Tíz évig húzódó bécsi tartózkodása alatt, mestereinek, Daffingernek és Endernek útmutatásai nyomán úgy látszott megbarátkozik az empire festészettel, de Párisba vándorolva lerázta magáról a korszellemet vagy legalább is azt hitte, hogy sikerült leráznia. Jellegzetes, később többször ismétlődő látvány, hogy a magyar festőt, ki álmainak városába, a francia fővárosba jut, a fejlődés nagy drámáját nézve nem a főszereplő játékától esik ámulatba, hanem egy-egy ügyes epizodista csodálójává válik, így járt utána például Madarász vagy Munkácsy. Brocky túltett mindkettőjükön, egyszerűen nem vett tudomást a modern művészetről, hanem beásta magát a Louvre klasszikusai közé, ott szorgalmasan másolta Rafael, Veronese, Rubens, Van Dyck, Rembrandt és Ostade remekeit. A névsor igen tanulságos. Rafaelen kívül, ki a kor esztétikája szerint a legnagyobb volt s Brockyt a közszellem iskolás hódolata vezethette hozzá, valamennyi megcsodált s utánzott mester a festőiség, a széles ecsetkezelés híve volt, ezért állott közel szivéhez. Másolatai juttatták el Angliába holmi lelkesedő dilettánsok pártfogása révén s egy hosszabb tanulmányúton kívül, mikor a kontinensen, Béczben és Itáliában járt 1844–46 között, a szigetország lakosa maradt s ott is ~~[illegible]~~ húnyta le örök álomra szemeit. A festői előkelőség és elegáncia sóvárgó barátja itt, a szigetországi tradicionalizmusban, mely híven kitartott a XVIII. századi; angol ecsetből sarjadt festőiség mellett, dús ~~[illegible]~~ (televényre)

√ s talán leginkább Matthew William Peters

talált, (melybe) mélyen beereszthette gyökereit. Elragadtatva szemlélte az angol piktúra töretlen vonalú iskoláját, mely egészen kortársaiig nyúlt le. Reynolds, Gainsborough, Romney, Reaburn, Hoppner, Lawrence képei abban a hitében erősítettek meg, hogy a kontinensen kiszorított mult még mindig eleven erejű. Brocky művészete elképzelhetetlen a háta mögött álló angol kórus nélkül s ugyanakkor – ez a furcsasága – elképzelhetetlen mint angol piktúra. Ez utóbbi nem azt jelenti; hogy bármely jellegzetessége miatt sajátosan magyarnak lehetne tartani; hanem azt, hogy a hosszú kontinentális tartózkodás alatt akár hogy, melléklépcsőn és hátsóajtón belopakodott művészetébe a kor szelleme, az érzelmesség felé hajló késői klasszicizmus, mely Angliában, legalább is abban a formában, ahogy Brocky munkásságában szerepet kapott, nem jutott szóhoz.

Markó értelmi jellegű művészetével szemben, mely a magyar művészetben kevés társra akadt, a hasonlóan messzement Brocky Károly abban az egy sajátosságában emlékeztet konfitársaira, hogy érzelmek fűtik alkotásait. Számára a piktúra érzelmi ügy, a látás gyönyörüségek forrása. A világ szép és szépségei arra valók, hogy lefessék. Nem akart elvont problémákat megoldani, a szó szoros értelmében gusztussal festett, érzéki erővel, mint akinek mesterzége egyúttal legáhítottabb kielégülése is. Neki mindegy volt, hogy arcképet alkot, mitológiai, történeti, vallásos vagy (zsáner)képet, tájat vagy aktot, egyformán a látás okozta képzetek gyönyörét, élményét, szenzációját mondja el ezeknek ürügye kapcsán. Frissen, szélesen, rendkívül elegánsan festett, hozzá mint vérbeli kolorista, ki a szinkultúra választott népétől, a velenceiektől tanulta meg, hogy mi a kolorizmus. Ez a dús és nedvekkel teli piktúra, ami a festőiséget illeti; magyar

viszonylatban, e korban példa nélkül áll.

Említhető Krisztust és a szamáriai asszonyt ábrázoló hatalmas kompozíciója, mely az eperjesi evangelikus templom főoltárát díszítette s ha igaz, tűzvésznek esett áldozatul. A velenceiek módjára vászonra, rendkívül pettyein adta elő mondanivalóját, a nemes alakot, a fénytől átitatott rétegeket és a derűs, nagyvonalú tájat, független, nagy lélekrezdületben olvadt őszre. De idézni lehet megmaradt alkotásai közül Vörösmarty Önarcképét (Budapest, Szépművészeti Múzeum), mely érzelmes közegében, meleg ragyogásában és permai tökéletességében bizonyítja Klenczey Gyula előfutárjának tekinthető, sőt neki példaképül szolgálhatott. A tervezgetés nélküli, friss és önkéntelen alkotási mód megtalálta a kulcsot Környezete szívéhez, Brocky korszaki arcképsorozatban örökítette meg az angol arisztokrácia tagjait, sőt megfestette Viktória királynő arcképét is.

A képmások javarészénél — úgy legtöbbet szereplő munkájánál, melyet Colnaghi műkereskedő piáról (London, Sir Dominic Colnaghi gyűjteménye) Gainsborough két lányára való pelleteképpen piros ruhában, de gainsboroughi külsőségek között festett — jelentékenyebb az a sorozat kép, mely munkásságának utolsó korszakából való s mely aktot vagy aktos kompozíciót sorozata. Szigetországi tisztelői csodálták e képeket, de nem vették, számunkra nagyrészt becsesebbek többi művénél. A Szépművészeti Múzeumban őrzött két nagy aktos képénél, melyek Ámort és Psychet majd a nyugvó Psychet ábrázolják, pontosabban egyes példáit a sorozat legnagyobb igényű alkotása pedig a Fürdőző leányok c. kettősakt kompozíció, mely Liechtenthalban, Mayerné Lorentz Klotilde birtokában van. Az utóbbi műve ritka érzékenységével, harmonikus tónusaival és mesteri csoportosításával szerencsés ötvöződését mutatja az angol és velencei impulzusoknak. A szigetországra való festői ele-

Vörösben a türes színű, majd olvadékonyan sárga képekben a természetet a beállított modell jelentette. Példa rá Vénusz és Ámor c. vászna (Budapest, Dénes Géza gyűjteménye), hol az alakot körülvevő a háttér lazán festőiségének ellentétében áll.

INNEN!

gánciája és tájképi hatterének Gainsborough-tól ellesett lágysága, Bécsre a novellisztikus elem s a könnyed érzékiség. Ez a kép mutatja hogy, ha nem is a hazai piktúra összessége, de egyik nagy alakja míly nagy utat tett meg Donát János együgyű Vénuszától, nagy utat az angoloktól való tanulásban is, — sajnos ez az út is holt vizen vitte a sajkát, az áramlás sodrával ellenkező irányban. Brocky Károly művészete sem egyéb ~~[illegible]~~ értékes intermezzonál, mely fejlődéstörténeti szempontból a levegőben lóg: itthon a maga idejében nem ismerték még annyira sem, mint Markót, felfedezése csak később következett be.

Így a magyar klasszicizmus a mai messzeségből tekintve átmeneti, bizonytalan formákat mutat. Három legfőbb képviselője, Donát, Markó és Brocky nem volt alkalmas arra, hogy a rendszeres fejlődést sinekre helyezze. Donát sem szerény tehetsége, sem külföldi származása révén nem juthatott vezető szerephez, két társa pedig kivált művészetünk folyamatosságából s termékenyítő hatás nélkül rótta hazai szemszögből nézve magános útját. Művész-Széchenyire lett volna szükség, szüntelenül tevékeny mozgatóra és ~~[illegible]~~ erjesztőre s helyette csak olyanok akadtak, kik ugyan tanultak külföldtől, de nem tértek vissza a hazába hogy ezeket a tanulságokat magként elhintsék a régóta meg nem művelt föld barázdáiba.

Az európai piktúra ez alatt az idő alatt, míg az epizódszerű jelenségek lejátszódtak, jelentékeny alakuláson ment át. Nyugaton a romantika, Középeurópában a biedermeier győzött a klasszicizmus stílusán. A romantika csak később jutott el hozzánk, egyelőre a magyar művészet a bécsihez igazodott s vele együtt vágott neki a biedermeier derűs, virágos ösvényének. A klasszicizmus hideg pátosza és tisztasága könnyen, lehelletfinom átmenetekkel vált nyájas és érzelmes polgári piktúrává, annál is inkább, mert az utód továbbra is ragaszkodott a pontos és

folytatása

Barabás Miklós

alatt.

D Brocky Károly.

Genthon könyve

Az ig magyar

mivenet.

Brocky Károly

Anya és gyermeke.
c. kép. repr.

Album a, et nyolcvanéves Pesti Napló ajándéka
1850–1930. 34. l.

1473. Olaszmester

A naphele

A
dén állóm
ajánlja
lovának

D

A

l
helyeztete

Glire

negyvenes évek közepe táján Benkert Mária Imre még fájdalmasabb küzködések közt él: Bécsben van, de szegénysége folytán be sem iratkozhatik az akadémiára, magánleckéket vesz egészsége rovására, s a sok koplalás végre pár év alatt sulyos betegségbe ejti.

Akik megengedhetik maguknak a fényüzést, hogy rendszeres oktatást vegyenek a bécsi akadémián, sokszor nagyon drágán fizetik azt meg. Balkay Pál, Miklóssy József, Alexics Miklós, Markó Károly nehéz küzdelmek közt végzik tanulmányaikat. Egyik-másikuk mindenféle mellékfoglalkozáshoz nyul, hogy segitsen magán. Libay Károly Lajos 1832—35-ben előszedi ötvösmesteri tudását is, amelyet atyja műhelyében sajátitott el, leckéket ad gyermekeknek, sokszor napi hétnyolc órát, mert otthonról pénzt nem várhatott. Weber Henrik is leckeórákból és litografálásból él Bécsben. Brocky Károly már zsenge gyermekkorában közelről megismerte az élet sanyaruságát. Előbb borbélyinas, majd pincérfiu, a bécsi akadémián megfeszitett szorgalommal tanul s 1823—27-ben oly nyomorban él, hogy félévig egy korcsma nyilt kocsiszinjében kell hálnia, rongyok fedik a testét, éjjel irást, kottát másol, varr, este bábokat állit a tekepályán. Később is, 1832-ig nagyon szegényes az élete.

A művésznövendékek idehaza sem éltek fényesen. Barabás Miklós gyermekkora csupa nyomor, rokonai, tanulótársai s a kollégium kegyelemkenyerén él, Grimm Rezső közvetlenül a forradalom előtt bolti cimtáblákat fest, miközben Marastoni iskolájába jár; Clair Alajos még a tanulásig sem juthat el, autodidakta s atyja, Ignác, a vivómester és tornatanár, hirlapok utján keres 1844-ben fia számára pártfogót. A már emlitett Avramovits is előbb volt kénytelen kenyerét művészettel megkeresni,

Ltáb I

mielőtt még annak elemeit megtanulhatta volna. Szegénysége folytán abbahagyta a gimnáziumi tanulást, szentképeket pingálgatott üvegre s a piacon adott túl rajtuk.

Akiket kevésbbé keményen látogatott meg a sors, azok is gyakran kénytelenek voltak magukat mindenféle mellékfoglalkozásra adni, hogy szerényen megélhessenek. Adler Mór csekély havi segélyéből, amelyet szülei küldtek neki Bécsbe, csak ugy tudott megélni, hogy nagyszámu patológiai képet rajzolt Jakobovics kórházi orvos számára. Markó Károlyt is anyagi okok hajtották arra, hogy Müller pesti műkereskedő számára képeket fessen, mielőtt még festeni tanult volna, műegyetemi hallgató korában. Mezei József mérnöki irodában dolgozott s nevelősködött s alig szánhatott időt a festésre. Ligeti Antal kilenc évig kereskedősegéd volt s csak 1845-ben volt már annyi megtakaritott pénze, hogy nagy-szerényen, gyalogszerrel Olaszországba juthatott, nélkülözések közepette. Palinay György szabóinas és segéd volt, nagyon az akarata ellenére, Gyöngyösön, Pesten, Pécsett, mig végre havi harminc forint apai segélyt biztosithatott magának, hogy azzal a bécsi akadémiára kerüljön.

Az a remény tartotta bennük a lelket zsenge korukban, hogy e nehéz küzdelmek után életüket egészen a művészetnek szentelhetik s ez megad nekik minden kárpótlást a hősiesen tűrt nyomorért. Legtöbbjüknek csakhamar meg kellett győződniök, hogy az élet meglepetéseket tartogat a kész művész számára is. Hányan indultak ábrándos tervekkel az akadémiára s hányan kötöttek ki végre egy falat száraz kenyér mellett valamely szürke hivatal szobájában. Egy részük, hogy ideig-óráig segitsen magán, rajzleckéket adott képek helyett, mások

Brocky Carl

geb. Temesvár 16 J. alt.

1825.

Bècsi akadèmia
könyvtàra

0

Körmöczi vártemplom V. 163.

Magyar mesterművek. Női fej. Brodszky Károly festménye.

Péter letelepedett egy üres íróasztal mellé, szemben a másik íróasztal üres volt. Figyelmesen átjavította a cikket. Künn a kertben a kertészek hosszú gumicsövekkel locsolták a mirtuszbokrokat és a datolyapálmák emeletes koronáit. Mély csend volt.

A cikk végére ért, amikor valaki a szemközti íróasztalnál megszólalt. Magyarul.

— Nem volna szíves adni az asztaláról egy tollat? Ez itt mind vastag és rossz.

Kétzi Péter felnézett. Szemben vele a másik íróasztalnál egy nő ült. Födetlen fejjel, angol kabátban, a nyaka köré sál odavetve. A nő ártatlanul, barátságosan, derüsen nézett rá.

A bíró egy pillanatig mozdulatlan maradt.

Ez a nő, itt vele szemben, igen, ez ugyanaz a nő, akit a felesége az este a Negrescoban megbámult. És kicsit ő is.

Megrezzent. Fölvett egy tollat a tintatartó mellől.

— Tessék — mondta és átnyujtotta az asztalon.

Láthatólag figyelmesen kezdte olvasni ismét a cikket, amellyel már az előbb végzett és amelyből most hirtelen egy mondatot sem értett.

Folytatjuk

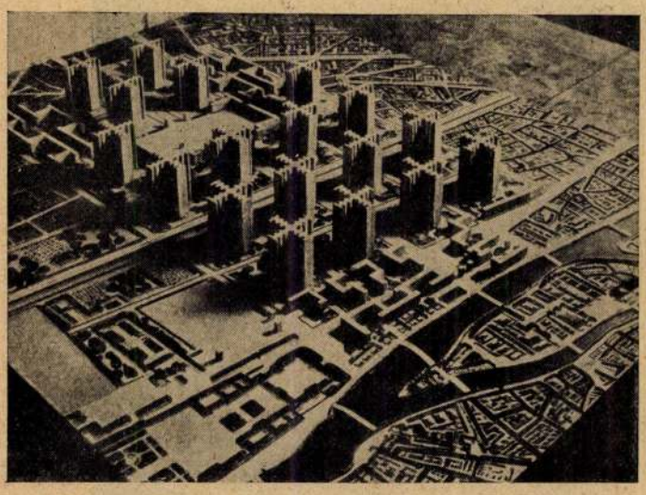

A jövő évtizedek regénye. A légitámadás ellen biztosított város. Le Corbusier-Vauthier, híres francia építész javaslata szerint így kellene átépíteni Párizs szívét, hogy megfeleljen a légvédelem követelményeinek.

„Az élet mégis szép"

Az ember ül a mindennapi kávéházban, a mindennapi kávéja mellett és érzi, hogy nem messze a Duna, szelíden ballag a két kőpart között, érzi, — bár nem néz fel az égre, — hogy az üvegtiszta kékségben kifeszített napsugár szálakon fehér felhők ringatóznak és érzi, hogy a levegőben a víz lélegzete -- hűvös halványzöld pára — és a közeli erdők lélegzete — forró sötétzöld pára — keveredik.

A nyár pihen a városban. A nyár nyujtózkodik a rendőrök fehér sisakján, a szobrok izzadó bronzfején, a szökőkutak szikrázó cseppjein és a terek elalélt virágjain. Az ember megfeledkezik arról, hogy adóhivatal van, hogy a munkanélküliség nem fogalom, hanem valóság, hogy útlevél van, hogy vizum van, hogy valutát kell szerezni és hogy pengőt kell szerezni és hogy mindez nincs. Az ember megfeledkezik arról, hogy a politikát feltalálták, hogy jégkár és aszálykár pusztít, hogy az Alföldön éheznek és tuberkulózisban halnak meg és nem gondol a tegnapi filmhíradóra, amely egy hosszú, terménnyel megrakott vonat elégetését mutatta. A sötét középkorban hősöket és szenteket égettek el, a világos jelenkorban az ennivalót. De az ember mindezt most elfelejti.

Az üvegtiszta ég alatt édesen és illatosan lélegzik a nyár esztelen boldogsága és az ember, aki porból vétetett és a por a forró földből való; idegeiben és ereiben lankadtan érzi a nyári föld boldog részegségét.

Az élet mégis szép...

Aztán az udvarias újságosgyerek odateszi az ember asztalára a külföldi lapokat. Milyen szép egy ilyen angol, vagy francia újság! Vastag — márványvastag? — fényes — tükörfényes? — papir. Mélynyomású képek. Észtvesztően karcsú lédik, hosszú combjaikon fantasztikus strandszoknyákban, skót vadászkastélyok hátterében olyan impozáns motorházú autók, mint egy hercegi sírbolt. Sok, sok kilométer hosszú partok, röpülőgépről fotografálva, a Holdba szerelmes tenger ezüsthullámgyűrűivel és a déli szelek izgatott hangszerével: hajladozó vad pálmákkal. Aztán nyugati nyaralók hófehér napsütött falakkal, rózsaszín úszómedencéikkel, virágkerítésekkel és álomian lenge, szép kisasszonyokkal öröknyártól langyos kőpadokon. Aztán fenyőerdők, rézsút becsúszó fénysugarakkal, a mohabársony utakon telivér lovakkal. És pólópályák és tennispályák és vízijátékterek izmos gentlemanekkel és hárommotoros repülőgépek és luxushajók, gobelinkárpitokkal, táncteremmel és golfpályával, aztán egy havasi legelő enciánnal telehintve; álmos, bámész, fehér kecskékkel.

Az élet mégis szép...

Igen, az élet mégis szép. A világ változatos, boldog és tágas. Jó érezni, hogy élünk, hogy a vérünk meleg, hogy a levegő illatos, hogy nem messze a holnap, vagy a holnapután küszöbe megett az öröm, valami friss és jó sorsfordulás várakozik ránk.

Aztán fordítunk egyet a külföldi újságon és furcsa képekkel találjuk magunkat szemben. Légvédelem. Védekezés a repülő- és gáztámadás ellen. Milyen különös házak! Állami általános menedékház. Az a gyönyörű kollektívizmus — az uniformisélet és uniformislélek a XX. század dicsőséges eredménye — ilyen nagy gyüjtőházakba tereli gáztámadás idején az embereket. A gáztámadás kollektívhalált jelent, kollektív a menekülés is. De aki kevésbbé gyorsan tud futni, aki messzebb van a menedékháztól? Aki nem kollektív a futásban?... A jóindulatú külföldi lap mutat más megoldású tervet is. Ezen olyan házakat látunk, mint a hangyabolyok. Könnyű megérteni, honnan vette a tervező a tervéhez az alapgondolatot. Hangyaboly? Akkor majd az ember sem jelent többet egy hangyánál. Mindig ezekben a házakban, ezekben a kőbe épített, szörnyű emlékeztetőkben kell majd élni? És a ház formája egy percre sem hagyja elfelejteni, hogy miért ilyen, hogy mire várunk benne?

Nem, nem lehet felejteni. Egy percre sem lehet elfelejteni, hogy meg kell halnunk. Eddig nem féltünk a haláltól. Ha félnénk egész nap borzongani és jajgatni kellene, hiszen magunkban hordjuk a nagy mementót: a csontvázat. A nagy igazság az, hogy meg kell halnunk, itt van bennünk. A születésünk percétől tudjuk. De ez a másik halál kívülről jön. Ez erőszakos halál. Ezt nem fogadtuk el a születésünk pillanatában. Ez rettenetes. Ez a kék levegőből tör ránk. A kék levegőből, amelyben arany sugárköteleken fehér felhők hintáznak. Amelyben a víz és az erdő lélegzete keveredik, amelyben a nyár árad, a nyár, az édes és forró dal.

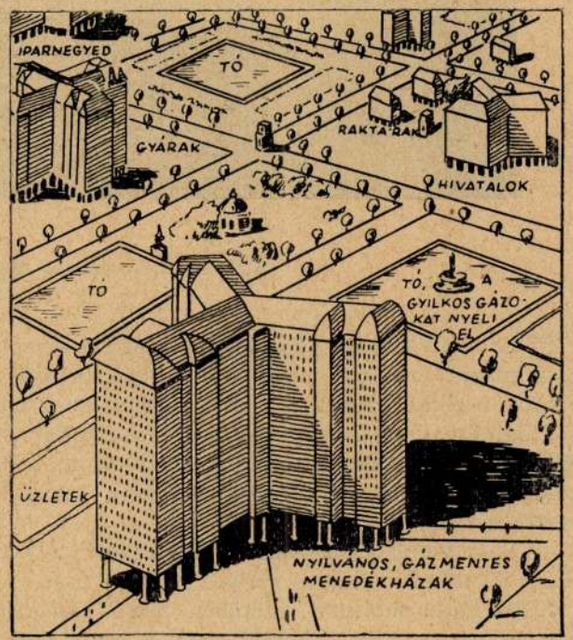

A jövő évtizedek regénye. A légitámadás ellen biztosított város. Angol javaslat a városok átépítésére. (The Illustrated London News.)

ezeket az éhes kölyköket. Az apjuk odabent koptatja a várost, keresni szeretne rájuk szegény lelkem, de hiába! Kellene valami harapnivaló, anya, mert este beállít a János s mit adjak elébe...

Csendesen motyog az ember, mintha rosszalná az asszony lisztdolgát.

— Asszony... asszony... lisztet kértél az anyádtól...

Akkor feléje fordult az asszony egy kék lábassal s kötekedve nevetett rá.

— Azért se kértem! Adott, kérés nélkül is!

S letette a lábast az ember elé. Fedőstől. Hadd égesse a kíváncsiság. Fusson össze reá a nyála!

Villát kotort elő a fiókból s letette melléje.

— Tessék, Kis János...

Összenéztek. Úgy tűnt, felmelegedett körülöttük a szoba. Az ember nekieresztette szemét a fedett lábasnak s felpislogott az asszonyra.

— Mi van ebben, te?

— Találd ki!

— Főzelék?

— Hohó, nem az!

— Hát?

— Nézz bele, de gyorsan, mert elfut!

Kis János felemelte kicsit a fedőt s visszaeresztette boldog örömmel.

— Mákostészta!

— Mákostészta.

Úgy remegett már a szája, majd elsírta magát: Mákostészta! Az ő legkedvesebb étele! Odaadna érte minden húst és főzeléket. Ünnep, ha ilyen kerül a tányérjára. S ez az asszony egy lábassal állított elébe!

Nem tudta hirtelen, mit csináljon: Felugorjon-e s átfogja az asszonyt, megszorítsa, hogy ropogjanak a bordái, vagy nekiessen a tésztának s fulladásig tömje vele a száját?

Az asszony is szipogó örömmel nézte s nem tudott szólni. Mákostészta! Ezt akart már régen főzni az embernek, ezért ment el délután az anyjához s ezt takargatta a gyerekei elől. Mert kell apának. Azt mondja hirtelen, susogva, lágyan:

— Egyél, János.

És János félreteszi a fedőt, megmarkolja a villát, beletúr a fekete tésztába s visszatömi vele magába a sírást. Látja maga előtt a sikos metéltet s ott világít felette az asszony jóságos arca.

Eszik. Teleszájjal. Aztán hirtelen olyanfélét érzett, hogy az asszony nagyon megalázta őt ezzel a finom mákostésztával. A legjobbat, a legkedvesebbet szerezte meg neki s ő nem hozott semmit. Még egy falat kenyeret, egy szem krumplit sem. A gyenge asszony erősebb volt nála. S most is, hogy nézi! Tán meg se kóstolta a tésztát, hogy elég legyen az urának.

Megáll kezében a villa, felnéz az asszonyra s azt mondja:

— Te ettél?

Nevetve felel.

— Persze, hogy ettem. Volt elég.

De nem hiszi el. Tisztán látja, hogy az asszony éhesen áll a tűzhely mellett, meregeti a tésztát a forró vízből s nem mer belekóstolni. Mert kell az embernek.

Bevesz még egy falatot s megint kérdez.

— A gyerekek ettek?

Az asszony fanyarkásan mosolyog.

Júniusi Hetek. Magyar mesterművek kiállítása a Nemzeti Szalonban
Női képmás. Brodszky Károly festménye

— Hogyne ettek volna. Mondom, volt belőle bőven!

De most már kiejti kezéből a villát, lenyomja az édes falatot s feláll. Enyhült az éhség, izzad is egy kicsit s úgy érzi hirtelen, nagy erő szállja meg a testét.

Szinte dörög a hangja.

— Nem igaz, nem ettetek!

— De ettünk, no...

— Nem ettetek!

— Ugyan, János...

— Nem ettetek!...

— Legyen eszed, János... A gyerekek...

Akkor már térdelt a két gyerek az ágyon s pislogott az asztal felé. Az asszony odalépett hozzájuk megpróbálta visszabujtatni őket a meleg fészekbe. Pirosan szidta az embert.

— Fölzavartad szegénykéket... Aludjatok szépen, apró bogárkáim, aludjatok. Mondjátok meg apátoknak, hogy ettetek, tele a kis hasikátok.

Megbujtak a gyerekek a dunyha alatt s bámulták az apjukat. Azt mondta a szemük, hogy anya hazudik, nem ettünk mákostésztát, csak krumplit s olyan jó lenne belemarkolni abba az édességbe. Kisné azonban takargatta őket s hátraszólt szelíden.

Uj Idők 1936. 27. sz.

— Egyél, János, egyél, mert elhűl...

János pedig érezte szájában a tészta ízét s nem mozdult. Megértett mindent. Az asszony még a gyerekeit is mellőzte miatta. Féltette, azért rakta elébe az édességet. Magához akarta édesgetni. Talán titokban főzte ezt a tésztát, hogy a gyerekek ne is lássák s ne kívánják meg, ne sírjanak érte.

Belenézett a lábasba, a feltúrt tésztába, visszagyűrte a szemtelen nyálat a torkán s azt mondta, rekedten:

— Elég volt. Engedd ide a gyerekeket.

Az asszony felrezzent s visszaszólt pirosan.

— Ugyan, ne okoskodj...

Most már parancsolt. Odalépett az ágyhoz:

— Engedd ide a gyerekeket!

S ő maga vette karjára az apróbbat, odavitte az asztalhoz.

— Egyél, kislányom!

A csöppség szipogva kapaszkodott a nyakába. Nem akarta elengedni. Igyekezett lefejteni az apró karokat. Meglágyult a hangja.

— Ülj ide szépen, aprócskám... Mákostésztát főzött a rossz anyád... Ettél belőle?

Nem felelt a gyerek. De megcsillant a szeme s leereszkedett az asztalhoz. Kinyujtotta meztelen karját a lábas felé.

Kis János leült, ölébevette leánykáját s odahúzta a tésztát.

Az asszony csak állott mögöttük. Karjára ültette már a másik gyereket s nem mert közelebb lépni. Rágta vékony száját, könnyek cseppentek el a szeme alatt s nézte a családját.

Kis János hátraszólt, csendesen.

— Hozd ide azt is. Egyenek.

És ültek egymás mellett, ölükben a gyerekekkel. Csupasz kézzel markolászták a tésztát az apróságok. Játszottak vele. Fellógatták a fekete metéltet s kapkodták nevetve.

Kis Jánosék átpislogtak egymásra. Hallgattak. De így is megértették egymást.

Mikor a lábas fenekét vakarták az aprók, fel állott az asszony, megtörölte a maszatos képüket s visszarakta őket az ágyba.

— Most aztán aludni szépen...

Nem tudta, mit kezdjen az emberrel. Odaálljon eléje s elsírja magát, hogy: János, áldjon meg az Isten, fizesse meg a jóságodat, látod, én kerestem a kedvedet, mert féltelek, mert te vagy az apjuk, szükség van rád, szükség van az erődre, a jókedvedre, szükséged van egy kis melegségre, azt akartam adni...

De csak akkor értek egymáshoz, amikor eloltották a lámpát. Könnyeztek. Kis János szájában még mindig ott kísértett a mákostészta édessége. De most nem érezte, hogy reggel óta nem evett mást, csak azt a pár falatot. Nem kínozta már az éhség, csak az asszonyt kereste, fejet akart hajtani előtte, belesúgni a fülébe, hogy te vagy a legjobb asszony, nézd, milyen apró vagyok melletted...

Egy kortárs feljegyzései

A virágok városa

Írta **Zsigray Julianna**

A nagyvárosoknak többnyire van valami ismertetőjelük, amely hozzáragad a nevükhöz, mint becézés. Ez az ismertetőjel ritkán klasszikus értékű, inkább felületes, valamilyen külsőségre vonatkozik. Ha Münchenről beszélnek, az emberek nagyobbik részének nem a festői remekművek és a festőiskola jut az eszébe, hanem a sör. Nápolyt általában a halállal kapcsolatban emlegetik, holott a városban nincs több temetkezési vállalat, mint amennyire a lakosságnak szüksége van, tehát aki odamegy, hogy Nápolyt megnézze, mégsem hal szörnyet azonnal a gyönyörűségtől. Rio-ban például több kilométeres a korzó, a tengerparton. Rio ezért a korzók városa, holott ott sétálnak legkevesebbet az emberek, mert rettenetes meleg van. Budapest a külföld számára sokáig, mint a betyárok városa szerepelt. Most már más a helyzet.

A külföldiek, természetesen a világjáró külföldiek, úgy beszélnek Budapestről, mintha ez a város csak drámaírókat exportálna a nagyvilágnak. Ezt a hiedelmet egy angol hölgy terjesztette el. Az ő történetével a külföldi világlapokban azóta több nyelven találkoztunk. Ime:

A hölgy az egyik nagy, dunaparti hotelben lakott. Ebben a hotelben, a hall mellett, írószoba van. Sok íróasztal van egy ilyen előkelő hotel írószobájában. Az angol hölgy azonban egyetlen üres asztalt sem talált, amikor néhány levelezőlapot akart írni a barátainak. Sétálgatott a hallban, kiment a terraszra, gyönyörködött a Dunapartban, az elegáns hölgyekben, a még elegánsabb kutyákban és az ősmagyarnak öltözött, lengőszakállú idegenvezetőben. Aztán visszatért, de még egyetlen íróasztal sem ürült meg. A hölgy bement a bárba. megivott néhány furulya barackpálinkát, aztán, mert még mindig nem felejtette el, hogy mit akar, ismét az írószobába ment. De nem volt szabad íróasztal most sem. Ekkor megkérdezte a hotelportást, hogy kik ülnek az íróasztaloknál és éjt napot egybevetve mért írnak? A hotelportás — lelke rajta — azt válaszolta, hogy ezek mind drámaírók, hiszen a lady tudja, hogy milyen világhírű a magyar dráma. Valamennyi íróasztalnál drámaírók ülnek és darabjaikat írják, hogy ne legyen hiány az exportban. Az angol hölgy, amikor elutazott Budapestről, a matyó hímzések, a magyar csokoládé és magyar bor mellett ezt a kis történetet is kivitte magával külföldre. Budapest azóta tehát nemcsak a csikósok, betyárok és gulyások, de a drámaírók városa is.

Ezzel szemben mi, akik állandóan Pesten élünk és mindig látjuk Pestet, más változást veszünk észre rajta. Bár nem mindjárt vettük észre. Úgy vagyunk vele, mint a férj a feleségével, aki szeme láttára fogy, vagy hízik, szépül, vagy csúnyul, de csak évek mulva jön rá, hogy lenge démon lett belőle, vagy kövér nénike. Budapest is itt van előttünk, számos kozmetikai műtéten ment keresztül, fáslizták, festették, diatermiázták, masszírozták és mi mindezekből csak azt tapasztaltuk, hogy rosszszagúak az aszfaltfőző masinák, hogy az építkezési állványok életünket fenyegetik, hogy orra bukunk a parkokban a titokzatos műveleteket végző kertészek mérőzsinórjaiban. Aztán, évek mulva, egy koranyári napon, arra ébredtünk, hogy egy tündérváros támadt körülöttünk. Város, amely már nem a Kelet kapuja, nem is a betyárok és drámaírók, hanem a Virágok Városa.

a Képzőművészeti Társulathoz írt ajánlatát találjuk, amelyben fölvetik az eszmét, hogy a rendkívül nehéz kiadói viszonyokra való tekintettel indítsanak egy közös lapot az irodalom és képzőművészet ápolására, hogy így biztosítsák az ily módon két irányban is érdeklődésre igényt tartó lap anyagi alapját. A levél szomorú képet fest a kor tudományos irodalmának helyzetéről. Ez az eszme nem valósult meg, mert a rendőrség nem engedte meg, hogy a folyóirat a törvényesen

15—1861. számú darabja egy körlevél, szeptember 2-áról, melyben a Társulat felhívja a művészeket, hogy pályázzanak az általa kiadandó albumlapokra meglevő, vagy ezután készítendő műveikkel. Egy október 17-én kelt aktából már olvashatjuk az igazgató választmány által kiküldött bírálóbizottság «véleményadását» a benyujtott pályázatokról. A rendkívül szigorú, de kétségkívül igazságos bírálóbizottsági tagok: *Than* Mór, *Telepy* Károly, *Marastoni* József, majd *Rosti* Pál, *Ligeti* Antal és *Keve* József a pályázatok egyikét sem tartják elfogadhatónak s ezt bőven indokolják. A zsűri tárgyilágosságára vall, hogy az el nem fogadott művek alkotói között nem kisebb nevekkel találkozunk, mint többek között *Orlay P.* Soma, *Ujházy* Ferenc, *Klimkovics* Ferenc, *Brodszky* Sándor és *Henszlmann* Imre. Igy került kivitelre megbízás útján *Brocky* Károly «Ámor és Psyche»-je és *Ligeti* Antalnak egy visegrádi tájképe.

1850-1930

A NYOLCVAN ÉVES

PESTI NAPLÓ

AJÁNDÉK-ALBUMA

Brocky Karoly

Brocky Károly

festő

Művészeti Lexikon 99l.

Kagyló kövület V. 186.

Brocky Károly
(1807–1855)

Lábl I. 66, 119

II. 20, 47, 49,
50, 53, 98, 132

III. 76

IV. 149.

Anna franczia királyné

Mellig, balra, özvegyi fa
dad medaillonban. Alól korona, ke
Felirata a kép alatt két sorban:

Anna Königin
Ertz Herzogin

s ez után jobbra: „75."

Rm., mér. a rl. 20 :17.5

Szn. 56-90
332-900-9.

Brocky Karól

lásd

okv.

Stéphanie v. Mirzena

irattára 1138/1914.

Nő képe

354. Németalföldi festő a XVI. sz.-ból

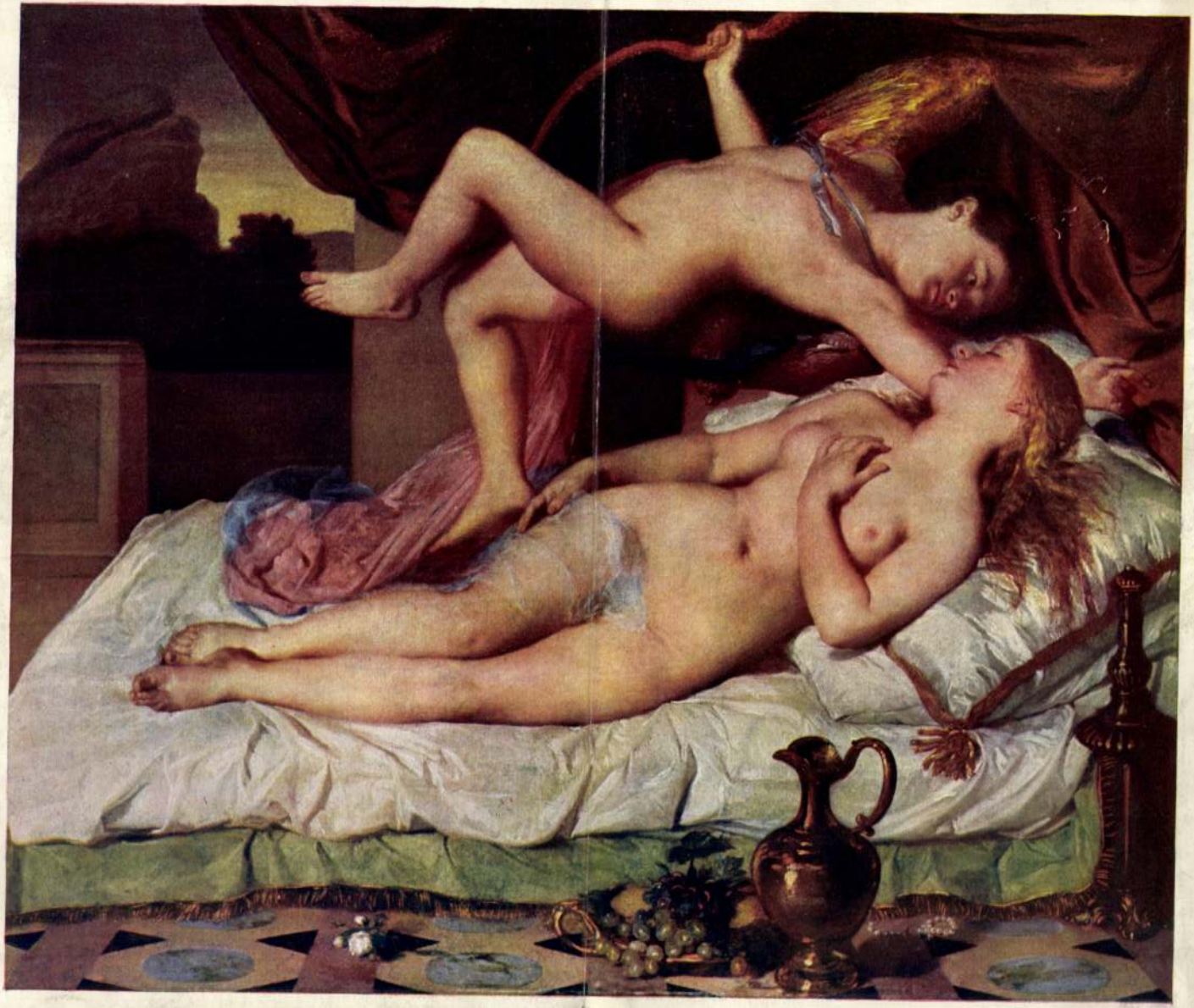

Brocky Károly

Namos grafikai
munve a kép illus.
Graf. Gyüst

Steiner Simon, dr. / IV. 137.

Brocky Karoly

Dési H Kör Kiáll. V.

több műve
kiállítva.

1900 párisi világtiáll bronzérem

3 l Gond. pasztell kepm. Mus.

Brocky Károly †

Műcsarnok
1925–26. akt. Ezatt. 28, 29, 30,
294, 295, 297

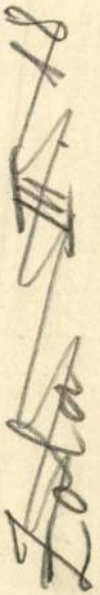

✓

1904 VII. 8.

Budapest (Ktár egylet.)

Könyvszemle 1904. évf. II. füzete (492/1904.)

Brocky Károly

Műcsarnok

1932. febr – márc. Kiáll

39.

TECHNIKA

TECHNIKA

szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, 112. XI., Műegyetem

Müemlékek Orsz.
Bp.IX. Rákos-u.

Brocky Károly
(1807 – 1855)

KMTars 1940. A gzermek

Anya és gzermeke.
szépm. Mur.

A szegénység u.o.

V

kapja:

EDDIE
ÁZSFÉSZEKBEN

Női főszerep: **Steffi Loreè**

EDDIE
KASVEREMBEN

Női főszerep: **Steffi Loreè**

áth Ferenc (Biró-nyomda r.-t.)

Brocky Károly

BROCKY KÁROLY (1807—1855):
ANYA ÉS GYERMEKE

Pesti Napló, A 80-éves —
ajándék-álbuma. 1850—1930

Brocky Károly: Szeret engem.

Brocky Károly: Medgyaszay Kornélia.

fordít

X

KM Tár. Biedermeier kiáll

1937-38.

L

BROCKY KÁROLY (1807—1855)

13 Jelenet Walter Scottból, olajf. Br. Hatvany Endre gyűjteményéből.

14 Női fej, olajfestmény. Br. Hatvany Erzsébet gyűjteményéből.

15 Vénus és Ámor, olajfestmény. Dános Géza gyűjteményéből.

15a Női képmás. Br. Kornfeld Móric gyűjteményéből

Nemzeti Szalon 1936. jún.

Juniusi hetek.

egyházi, mint a világi építészet élénk virágzásnak indul. A karoling művészet (l. o.) Lorschban, Fuldában és főképen Aachenben hozott létre kiváló alkotásokat, de Ottmarsheimben, Essenben, Kölnben s Wimpfen i. Talban is konstatálhatók karoling vagy legalább is karoling szellemben épült templomok maradványai, amelyek nagyrészt a centrális Aachent követik; a bazilikák közül a steinbachi és seligenstadti (Einhardt alapításai) voltak nevezetesek, a nagy zárdatemplomok kategóriájából Fulda és S. Gallen, a császári paloták közül Aachenen kívül Ingelheim és Frankfurt s a németalföldi Nijmegen.

A *német-román* építészet bölcsője Szászország (az akkori értelemben vett Szászország azonos a mai Niedersachsen-nel, tehát a mai Poroszország szász tartományával), ahol igen korán indult fejlődésnek s nagyszerű alkotásokat produkál. I. Henrik alapítja a X. század első felében a két quedlinburgi templomot, amelyeknek egyes részei még eredeti alakjukban vannak meg, s lényegében eredeti concepciójában maradt fenn a X. század derekán alapított gernrodei apátsági templom is. A hildesheimi építési iskola területén különösen élénk tevékenység folyt (a kétszentélyű Michael- és Godehard-templomok) de Thüringiában (Paulinzelle, Thalbürgel) s a frank vidéken is sokat építkeztek; ebből a korból valók a nürnbergi Eucharius-kápolna és a Sebaldus-templom régi részei. A szász templomokat csak a XII. század derekán kezdik boltozni, addig lapos mennyezetűek. A boltozott templomtípus első teljesen kifejlett példája a braunschweigi dóm, a XII. század második feléből. — Nagyszerű román

másolja Rómában és Firenzében a nagy olaszokat, bejut az udvarhoz, festi Ferenc császárt s a 30-as években keresett s a mellett vagyonos művész az osztrák fővárosban.

Művészi vágyai azonban túlszárnyalták még váratlan szerencséjét is. Párisba vágyott, honnan ép kiindulóban volt a klasszikus akadémiák ellentéteképen a győzelmes kolorizmus, hogy egyidőre meghódítsa a világot. Az 1837-ik év őszén már Párizsban találjuk, egyik innen keltezett levelét, melynek alján tollrajzban saját arcképét veti oda, Ernst Lajos szerezte meg, ki azt nemrég a temesvári múzeumnak ajándékozta. Két és fél évet töltött Párisban, hol már ekkor az első barbizoniak (Th. Rousseau) kezdték ostromolni az akadémia kapuit; 1839—40-ben azonban már Londonban telepedett meg. Kérdés, nem jobb lett volna-e az új művészet friss hullámverése közt Párisban maradnia, hol dicsősége hazáját is közelebbről érhette volna.

Szinte mesemódra jutott Londonba. Turner-nek, az ekkor már hatvanharmadik évében járó híres művésznek pártfogása és tetszése vitte Londonba s állította egyszerre a legkitünőbb angolok közé. 1854-ben már az akvarell-festők akadémiája tagjai közé választotta, föstötte Viktória királynőt s az angol arisztokrata világ divatos portraitistája Brocky volt, az egykori koldus bohém. Igen érdekesen festi Szentkláray a londoni életét, a királynőhöz való kitüntető viszonyát, melyről Wilkinsonnak több mulatságos adomáját eleveníti fel; barátságát a magyar emigránsokkal, kik közül Kmetty és Mészárosról festett képe (szerintem nem nagyon okosan, mert a Szépművészetibe valók volnának) a budapesti Történelmi arcképcsarnokban vannak. Szerencséje két kézzel emelte a nagyon rokonszenves, kedves, elmés Brockyt, kiért Albert kir. herceg kocsija gyakran várakozott betegsége idején, hogy sétára vigye. Fényes anyagi helyzetét mutatja, hogy londoni háziúr lett és teljességgel nem a nyomortól való félelem vitte sírba, mint némelyek írták. „Ah, ha úgy körülnézek szobáimban. — mondá Rónai-nak, a nagy emigráns papnak, — alig bírom elhitetni magammal, hogy ez mind sajátom, — hogy az a kis elhagyott fiú, ki egykoron éhesen, rongyosan járt Bécs utcáin, — most londoni háziúr!" Kropf Lajos londoni lelkes hazánkfia kutatásai nyomán számot ád Szentkláray mindazon képekről, melyekkel Brocky a Royal Academy kiállításain 1839-től fogva 1853-ig részt részt vett, melyek azonban csak csekély része Londonban készített műveinek.

Már 1853-ban kezdett Brocky betegeskedni, májbaj kínozta, mely elől hasztalan keresett menedéket; 1855 júl. 8-án húnyt el az idegen földön. Hű angol barátja, Pontet Edvárd családi sírjában nyugszik, hová angol szokás szerint vendégül fogadta, a nagy Kensall Green temetőben. Kropf pontosan leírja sírja helyét, hogy a Londonban átutazó magyarok feltalálhassák. Igen érdekes végrendeletét, melyben legkisebb számítással 10,000 font sterlingről rendelkezik, szintén közli Szentkláray. A képeit, négy kivételével, melyek haza kerültek, tanulmányait, mely utóbbiakat 1000 fontért Munro skót lordnak nem akart eladni, angol barátja, Colnaghi műárús örökölte. Ezekből bizony egy lap se került haza; árverés alá jutottak azok 1855 aug. 12-én. 1000 fontot Bécsben elmaradt kedvesének, 200 fontot bécsi rokonainak, 300 fontot a késmárki liceumnak hagyott. Az Orsz. képtárnak Psyche, Psyche és Cupido képeit s a fentemlített két tábornok arcképét hagyta.

„Félszázada mult 1905-ben, — írja Szentkláray — hogy Brocky Károly a londoni sírkertben szunnyadja a halál álmát. Azóta magyar ember még nem kereste föl hamvait. A délvidéki magyar írók temesvári Arany János Társasága küldte az első koszorút bemohosodott, elfelejtett sírjára — szülőföldjéről, Temesvárról!"

Lovas Imre

Josef M. Olbrich. Irta Hevesi Lajos. Pester Lloyd, aug. 11.

Olbrich. Irta Ezrey. Vállalkozók Lapja. XXIX. 33.

Az építőkövek. (Jakabffy Ferenc könyvének ismertetése.) U. o.

Egy kalotaszegi fatemplomról. Irta Kis Károly. A ház. I. 2—3.

Norvég népies építészet. Jeltelen cikk. U. o.

Malonyay háza. Jeltelen cikk. U. o.

Újabb nemzeti stílus. Irta Gerő Ödön. U. o.

A finn parlament. U. o.

A művész háza és más munkásságok. (Ligeti villa.) A ház, I. 4. sz. Jeltelen cikk.

A modern vallásos művészet. Irta Fieber Henrik. Magyar iparművészet. XI. 5. sz.

A londoni magyar kiállítás. Irta Radisics Jenő. U. o.

Kiállítások. („München 1908" — Glaspalast — Secessio.) Irta Feiksz Jenő. Az Ujság, júl. 24.

Egy velencei ablakból. (Velence kövei, milieu-elmélet.) Irta Yartin. Az Ujság, júl. 25.

Kunstliteratur. (L. Corinth.) Irta Hevesi Lajos. Pester Lloyd, júl. 26.

A müncheni kiállítás. Irta Zeke Imre. Magyarország júl. 26.

A müncheni kiállítás. Irta Lenkei Zsigmond. Magyar Hirlap, júl. 26.

A Szépművészeti Múzeum. Irta Sz. Z. Pesti Napló, aug. 2.

A művész érdeke. (Műkereskedők.) Irta Arányi Miksa. Az Ujság, aug. 2.

Egyházművészeti és egyéb speciális kiállítások. Irta L. A. Magyar Szó, aug. 4.

Bécsi művészeti benyomások. (Kunstschau kiállítása.) Irta Domokos László. Szeged és Vidéke, aug. 9.

Műtárgyhamisítók. Irta Lakos Alfréd. Magyar Szó, aug 12.

Az utca szerepe a művészetben és a jövő művészete. Irta Pogány György. Pesti Hirlap, aug. 9.

Londoni levél. (Az earl's court-i magyar kiállítás.) Irta Bálint Zoltán. A ház, I. 4. sz.

München 1908-ban. (A müncheni kiállítás.) Irta Pallós Arthur. U. o.

A Kunstschau kiállítása. Irta Gulácsy Lajos. U. o.

Magyar művészet külföldön. Irta Lakos Alfréd. Magyar Szó, aug. 18.

Olasz művészek és művészet Magyarországon Mátyás király korszakában. Irta Berzeviczy Albert. Revue de Hongrie, I. évf. aug.

Kunst und Kind. Irta Nádler Róbert. Pester Lloyd, aug. 22.

Igéretek. (Egyházművészeti kiállítás. Miénk.) Irta Tövis. A Hét, aug. 23.

Hungarian art at the Earl's Court exhibition. Jeltelen cikk. The Studio, 1908. aug.

Művészeti kiállítás Amerikában. Irta Zerkovitz Emil. Magyar Hirlap, aug. 27.

Beszélgetés a művészetekről. Irta Fényes Samu. Budapesti Napló, aug. 30.

Üzlet és kritika. (Műkereskedői reklám és a műkritika.) Irta Lengyel Géza. Nyugat, I. 17. sz.

A modern rajzolás. Irta —iksz. Az Ujság, szept. 1.

A modern művészetek és a papság. Irta Fieber Henrik. Katholikus Szemle, 1908 szept.

Felelős szerkesztő: LYKA KÁROLY

Kiadótulajdonos: SINGER és WOLFNER
Budapest, Andrássy-út 10.

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdája.

A Művészet kliséit Kurcz Lipót és társa fotocinkografiai műintézete készíti Budapesten, VIII., Szentkirályi-utca 13.

FESTÉSZET. A—, fejlődéséről Magyarországban. Irta K. O. különlenyomat Matlekovits „Magyarország az ezredik évben" című kiállítási főjelentés V. kötetéből. (8-r. 11 l.) Bpest, 1898. Pesti könyvny. r.-társ.

FESTMÉNY a törvényszék előtt. Tanulmány egy elvi határozat fölött. (k. 8-r 48 l.) Bpest, 1896. Hornyánszky Viktor könyvny.

FESTMÉNYEK, A szépművészeti múzeum részére vásárolt —, plastikai művek és graphicai lapok lajstroma. (Ivrét, 52. l.) Bpest, 1896. Hornyánszky Viktor könyvny.

FESTŐK, Modern —. Magyar és idegen művészek alkotásai az eredeti színekben és magyarázó szöveggel. Szerkeszti Térey Gábor. Első füzet. (Royal alak 6 kép és 6 l. szöveg.) Bpest, 1904. Franklin-Társulat Egy-egy füzet 3 60

U. a. 2. füzet. (7—12 kép) Bpest, 1904. U. o. 3 60

U. a. 3. füzet. (6 kép) Bpest, 1904. U. o. 3.60

U. a. 4. füzet (6 kép) Bpest, 1904. U. o. 3.60

U. a. 5., 6., 7. füzet (6—6 kép) Bpest, 1904. U. o. 3.60

FESTŐMŰVÉSZET REMEKEI, A —. A régi mesterek leghíresebb alkotásainak gyűjteménye színes másolatokban. Az előszót írta Térey Gábor dr. (o. 4-r.) 6 részben. Mindegyik rész külön tokban. Bpest, 1901—1904. Lampel Róbert. Egy-egy rész 40.—

Első rész: 1—20 tábla és 16 l. szöveg.

Második rész: 21—40 tábla.

Harmadik rész: 41—60 tábla.

Negyedik rész: 61—80 tábla.

Ötödik rész: 81—100 tábla.

Hatodik rész: 101—120 tábla.

FIRTINGER KÁROLY. Nemzetközi grafikai szaklapok kiállítása. Rendezte lovag Falk Zsigmond védnöksége alatt a könyvnyomdászok szakköre 1894 április 22—24. napjain. Kiállítási katalogus. Összeállította —. (8-r. 16 l.) Bpest, 1894. Pesti könyvny. r.-t. —.20

FIRTIRGER KÁROLY. Ötven esztendő a magyarországi könyvnyomtatás közelmultjából. Számos ábrával és hasonmással kiadta a Könyvnyomdászok Szakköre. (8-r. VIII. és 222. l.) Bpest, 1900. Pesti könyvny. r.-t. 2.—

FISCHER JENŐ, Farkasházi. A Della Robbia család. Szakasz az olasz renaissance történetéből. 14 képpel. (4-r. 85. l.) Bpest, 1896. Ráth Mór. 10.—

FISCHER JENŐ, Farkasházi. Palissy élete és művei. (n. 8-r. 127. l.) Bpest, 1887. Pallas részv.-társ. 5.—

FIUMEI KIKÖTŐ. Összeállította a fiumei kikötő m. kir. építészeti hivatala. Hely és év sz.

SZÉKELY DÁVID

MŰVÉSZETI IRODALOM

BROCKY KÁROLY FESTŐMŰVÉSZ ÉLETE. Irta dr. Szentkláray Jenő. A művész arcképével és londoni sírjának ábrájával. — Temesvár, 1908. — A temesvári Arany János Társaság szép célt tűzött ki, midőn alig pár éves fennállása után, a kezdet nehézségeivel küzdve, máris abba a nem könnyű munkába fogott, hogy részletes művészettörténeti műben bemutatja Brocky Károly életrajzát s műveit.

Ez a kis munka kellő kritikával összefoglalja mindazt, amit eddig Wilkinson, Nyári, Szana, Hevesi, Rónai, Pesti, Esztegár, Divald stb. Brockyról inkább egyes részletekben írtak; azután Temesváron elkezdve, hol a művész született, Bécsen és Londonon keresztül végzett szorgalmas kutatás anyagával bővíti ki a Brockyról szóló, sokhelyt hiányos vagy téves tudósításokat. Brocky kalandos, regényszerű pályafutását, aki a borbélyinas tisztes, de szerény életpályáján kezdte és mint londoni háziúr végezte, — mindvégig kellemesen, érdekfeszítően s híven adja elő Szentkláray, úgy hogy az ő műve nem nagyon gazdag művészeti irodalmunkban hézagot pótol. Brocky művészeti méltatásáról közli úgy kortársainak, mint újabb méltatóinak nézeteit; különösen a nagy Turner és Wilkinson angol művészek elismerő nyilatkozatait.

Cím szerint összeállítja Brockynak 99 ismert művét, ezek pedig csak mintegy harmadát teszik összes műveinek! A művész beható önálló méltatásába nem fog, mivel ennek tüzetes kritikáját Nyári-ra bízta a délvidéki Arany János Társaság.

Brocky életének főbb vonásai Szentkláray műve alapján a következők:

Született 1807 május 22-én Temesváron, mint atyjának, odavaló borbélymesternek és Paulics Katalinnak, fehértemplomi polgárlánynak természetes fia. A család a Délvidékre telepített olasz eredetű, s családi hagyomány szerint is nevét Brokki-nak ejtették. Anyjának nővére egy német vándorszíntársulat igazgatójához ment férjhez, atyja pedig innentúl a színtársulat fodrásza lett, s így persze a kis Brocky is a színészekkel kalandozott Laibach- és Marburgtól Temesvárig, ahol még szintén német színivilág volt. (Innen eredhetett az a mese, hogy Brocky maga is vándorszínész lett volna.) Elemi iskoláit elvégezve, (még bizonyítványait is felkutatta Szentkláray) atyja mesterségre fogta, ami sehogysem volt inyére. Szerencsére ekkor édesanyja egy másik nővérének férje, Weldin Ferenc (kinek családja ma is él Temesváron) becsületes pékmester, vette pártfogás alá és érdekes kulturadat az is, hogy az 1822—23. években a városi rajziskolában és egy Melegh Gábor nevű verseci festőnél már elsajátíthatta az ifjú Brocky a művészetének alapelemeit. Ez időből egyik életírója azt a valótlan adatott közölte, hogy egy szélhámos fényes ígéretekkel Bécsbe csalta volna s ott a legnagyobb nyomorban elhagyta. Művészünk életében a bécsi út és a festőakadémiába való bejutása fordulópont, de mint Szentkláray igen szépen kideríti, ezt egy derék művelt magyar földbirtokosnak, Itebői Kis Antalnak, nyug. torontáli alispán pártfogásának köszönheti, ki őt magával vitte Bécsbe 1823 őszén.

Ott nyomorúságos volt az élete, s volt idő, hogy tekebábokat állítgatott külvárosi korcsmákban és félévig az istállóban hált. De a vézna emberke hatalmas akarata győzött s 1826-ban már akadémiai pályadíjat nyert s tanárai: Ender és Daffinger melegen pártját fogták. Innentúl sikerei egymást érik, buzgón tanulmányozza és

Művészet 1908.

Brocky Károly

A MAGYARORSZÁGI KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉS VELE ROKONSÁGÚ IRODALOM TERÉN 1904-IG MEGJELENT KÖNYVEK KIMUTATÁSA

(Folytatás.)

VIII. sorozat. 1 füzet. Parasztházak és munkáslakóházak. Mintaszerű kivitelben. A homlokzatok és metszetek 1 : 100, az alaprajzok 1 : 200 mértékben, (1—12 l.) 8.—

IX. sorozat. 1 füzet. Állami és községi épitkezések. Kiváló tervgyűjtemény. Kisebb városházak, postaépületek, kisebb és nagyobb iskolák, kórházak, törvényszéki épületek, könyvtárak, szegényházak, tűzőrségi laktanyák, melegedő szobák, népfürdők stb., stb. kiváló gyűjteménye. (1—6. l.) 8.—

X. sorozat. 1 füzet. Modern épitészeti részletek. Kiváló tervgyűjtemény ablakok, ajtók, előcsarnokok, risalit-kiképzések, oszlopfők, falpillérek, zárkövek és más diszitő részletek nagyobb léptékben. Kiadja kiváló épitészek és épitőmesterek rajzai után Reiffenstuel Károly (1—12. l.) 8.—

ÉRDY JÁNOS. Erdély érmei. 24 réztáblával. (N. 4-r 186 l.) Pest, 1862. Akadémia. 14.—

— A boszna és szerb régi érmek. 63 rézmetszettel és egy kőrajztáblával. Budán, 1857. A cs és kir. egyet. nyomd. 1.40

ERNSZT LAJOS. Magyar műtörténeti adatok. Ld : Adatok.

— Szemlér Mihály. Megjelent a „Nemzeti Szalon Tavaszi Tárlata" cz. műben. Ld.: Tárlata.

— Hesz János Mihály tervezete 1820-ban magyar képzőművészeti akadémia felállitása iránt. (8-r. 14 l.) Bpest, 1898. Athenaeum. —.60

— Schauff János tervezete 1790-ből egy magyar nemzeti oszloprendszerről. Ismerteti —. Három ábrával. (8-r. 13 l.) Bpest, 1900. Athenaeum r.-t. bizománya.

ERTL BERTALAN. Az épitészeti és ékitményi styltan kézikönyve. Különösen az ékitményi rajzoktatás előmozditására és magánhasználatra készitette —. 171 ábrával. (8-r. VI., 71, 1 l.) Szombathely, 1878. Seiler Henrik könyvny. Szerző sajátja 4.—

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-emlékmű pályázat. (Folio, 30 fényképtábla.) Bpest, 1902. Erdélyi fényképész.

— II. emlékmű pályázata (Folio, 30 fényképtábla.) Bpest, 1903. U. o.

ÉRTESITŐJE. A m. kir. orsz. mintarajziskola és rajztanárképző évi —. 1879—1904-ig. Minden iskolai évről külön-külön. (8-r.) Bpest. Franklin-Társulat könyvny.

ESZTEGÁR LÁSZLÓ DR. A szamosujvári emlékszobor ügyében. (8-r. 8 l.) Szamosujvárott, 1894. Todorán Endre könyvny.

ESZTERHÁZY-képtár, Az —, eredeti fényképekben. Szövegét irta Keleti G. 10 képpel. (Ivrét, 40 l.) Pest, 1871. Ráth M. Diszköt. 44.

U. a. (4-r, 40 l.) Pest, 1871. U. o. 24.—

ÉVKÖNYVE. Magyar képzőművészeti társulat —. Kiadja az igazgató-választmány. (8-r.) Pest. Kertész József könyvny.

1861—1862. (94 l.) 1863.

1864. (140 l.) 1865.

1865—1866. (245 l.) 1867.

ÉVKÖNYVE. A pesti nemzeti képcsarnok-egyesület 1845—1851. Pesten, 1851, Ny. Trattner-Károlyi betüivel.

U. a. Második korszak. VIII—XVII. év. 1852—1861. (8-r. 91.) Pesten 1862. U. o.

ÉVKÖNYVE. A pesti műegylet —. Jahrbuch des Pesther Kunstvereins. Szerkeszté Ritter Sándor. (8-r.) Pest. Nyomatott Landerer és Heckenastnál.

1853-ra, (123, 1 l.) 1854.

1854-re, (107, 1 l.) 1855.

1855-re, (115, 1 l.) 1856.

1856-ra, (119, 1 l.) 1857.

1857-re, (115, 1 l.) 1858.

1858-ra, (111, 1 l.) 1859.

1859-re, (97, 1 l.) 1860.

1860-ra, (79, 1 l.) 1861.

1861-re, (67, 1 l.) 1862.

1862-re, (63, 1 l.) 1863.

1863-ra, (79, 1 l.) 1864.

1864-re, (61, 1 l.) 1865.

1865-re, (53, 1 l.) 1866.

„EX LIBRIS" könyvjegyeinek lajstroma, Az esztergomi főegyházmegyei könyvtár —. 1 szinnyomatú és 12 eredeti rézmetszetű képpel. (8-r. 56 l.) Esztergom, 1903. Esztergomi főegyház kvtár.

FEJÉR GYÖRGY. A szép mesterségek alapvonatokban philosophiai tekéntetből. (8-r. 50. l.) Budán, 1838. A m. kir. egyetem bet.

FEJÉRPATAKY LÁSZLÓ. Magyar cimeres emlékek. (Monumenta Hungariae Heraldica.) I. füzet. 25 szines melléklettel. (4-r. 87 l.) Bpest, 1901. A M. Tud. Akadémia támogatásával kiadja a Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság. Ranschburg Gusztáv bizom. 20.—

FEKETE JÓZSEF. Magyar festők műtermeiben. Legújabb képek ismertetése. (k. 8-r. 103 l.) Bpest, 1893. Magyar Szalon kiadóhivatala. 1.60

FELMÉRI LAJOS. Vezérfonal az elemi rajztanitásban. Ld.: Kozma Ferenc.

FÉNYKÉPEK. 1882. évi könyvkiállitás. Magyarországi, 1711-ig megjelent nyomtatványok cimlapjai, betűi, vignettei stb., 34 tábla.

FERENCZY JÓZSEF. Aesthetikai és műtörténeti cikkek. (8-r. 256 l.) Bpest, 1898. Országos ügyvédi nyomda.

FERENCZY JÓZSEF DR. A szépművészetek Spanyolországban és Murillo. (8-r. 255 l.) Kolozsvár, 1900. Gombos Ferenc kiadása. Lampel R. bizom. Budapesten. 3.—

FERENCZY KÁROLY képei. November 19.— december 15., 5 képpel. (4-r. 19 l.) Bpest, 1903. A Nemzeti Szalon kiadása. Stephaneum könyvny.

FERENCZI ZOLTÁN. Értesitő a kolozsvári erdélyrészi technologiai iparmúzeum. az államilag segélyezett épitő-, fa- és vasipari tanműhelyek s a központi felsőbb szakiparrajziskola működéséről az 1887—88, 1889—90. tanévben. Kolozsvár, 1890. Kereskedelmi és iparkamara.

FERENCZI ZOLTÁN. Az erdélyrészi techn. iparmúzeum története. (8-r.) Kolozsvár, 1888.

nok tulajdona.

39. Gróf Keglevics János arcképe. Eladó.

40. Rottenbiller arcképe. 1848. A Történeti Arcképcsarnok tulajdona.

56. Csida Jozefin. Rajz. Dr. Nyári Sándor úr tulajdona.

57. Kéztanulmányok. Dr. Nyári Sándor úr tulajdona.

58. Kéz és láb tanulmányok. Dr. Nyári Sándor úr tulajdona.

59. A művész menyasszonyának arcképe. Vizfestmény. Glück Frigyes ur tulajdona.

60. Alvó Psyche. Dr. Gozsdu Elek ur tulajdona.

61. Ashton Lucy és Ravenswood meglátogatják vak Alice-t. Walter Scott regényjelenete. 1843. Eladó.

62—64. Női-fejek. Nemes Marcell ur tulajdona.

65. Női arckép. Medgyaszay István ur tulajdona.

66—69. Női miniaturák. Dr. Nyári Sándor ur tulajdona.

70. Olasz alak. Vizfestmény. Déri Béla ur tulajdona.

71. Arcképcsoport. Dr. Gyárfás Elemér ur tulajdona.

71a. Könyöklő nő. Schiffer Miksa ur tulajdona.

GRIMM REZSŐ született Pesten, 1832-ben. Előbb Landau rajziskolájában, majd Marastoninál tanult, aztán Bécsben Rahl-nál s keresett arcképfestő lett. Rövid ideig Bécsben élt, aztán Pesten, végül rajztanár lett Kecskeméten, Pécsett, s megbomlott elmével, miután az elmeintézetből kikerült, 1870-ben kiszenvedett.

BROCKY KÁROLY született 1807-ben Temesvárott, tanult Versecen 1823-ban egy darabig Melegh Gábornál festészetet, majd Bécsbe került az akadémiára, eleinte sokat nyomorgott, majd jobb ke-

resethez jutott, s 1833-ban önállósitotta magát, szorgalmasan állit ki a kiállitásokon, megszereti Csida Józefint, akivel jegybe lép, de feleségül nem veheti. Párisba utazik (1837-ben), ott másolja Veronese „A kánai menyegző" c. képét, miközben megismerkedik egy skót főurral, Munro of Navar-ral, dilletáns festővel, akivel összebarátkozik, az magával viszi hazájába. Brocky egy nagyobb, két évig tartó megszakitást kivéve Angliában töltötte a negyvenes és ötvenes éveket, s művészete meggazdagodott a nagy művészi környezetben. Még az eperjesi ev. templomban levő oltárképe, de még Miss Liddel arcképe is, tiszta bécsi művészi szellemet áraszt, de képzeleti világát már itt nagy szemmel látva mutatja be, —addig Angliában készült arcképei, pasztelljei, genre képei, mithologiai alkotásai mind önállóbb és nagyszabásubbak lesznek, a leggazdagabb idegen hatások mellett is. Főművei e korszakból: Sir Domi Colnaghi arcképe. Csida asszony arcképe (Miniatür), Aquarellminiatürjei. Szines pasztell fejei (Szépm. Muzeum), Ámor és Psyche, Nyugvó Psyche (Szépm. Muzeum). Brocky festette az angol udvar tagjait is, később azonban az angol puritán izlés elfordult aktfestészetétől. De ő hiven kitartott művészete mellett 1855-ben bekövetkezett haláláig.

54. Gyermek mellkép. Pasztell. Dr. Nyári Sándor úr tulajdona.

55. Két férfi fej. Rajz. Dr. Nyári Sándor úr tulajdona.

Ernst Mur. kiáll. X. 2
Magyar biedermeier-művészet. Bp. 1913.

Brocky Károly

Ernst Mur. kiáll. 47. sz

Magyar remekművek
1921. máj

Ashton Lucy és Ravenswod meglátogatják a vak Alicet (Walter Scott.) 1843. Báró Hatvany József tulajd.

Brocky : A vak Alicenál.

Brocky Károly

Ernst Mor. Kiáll. V.
Magyar biedermeier-
művészet. Bp. 1913

Brocky Károly

BROCKY KÁROLY / 1807 - 1855 / :

18. Önarckép. - Vizf.,p. méret 11.2 x 14.2 cm. Jelz.l.j. "Brocky".

Kopp 1939/40. terem I.

1941 V

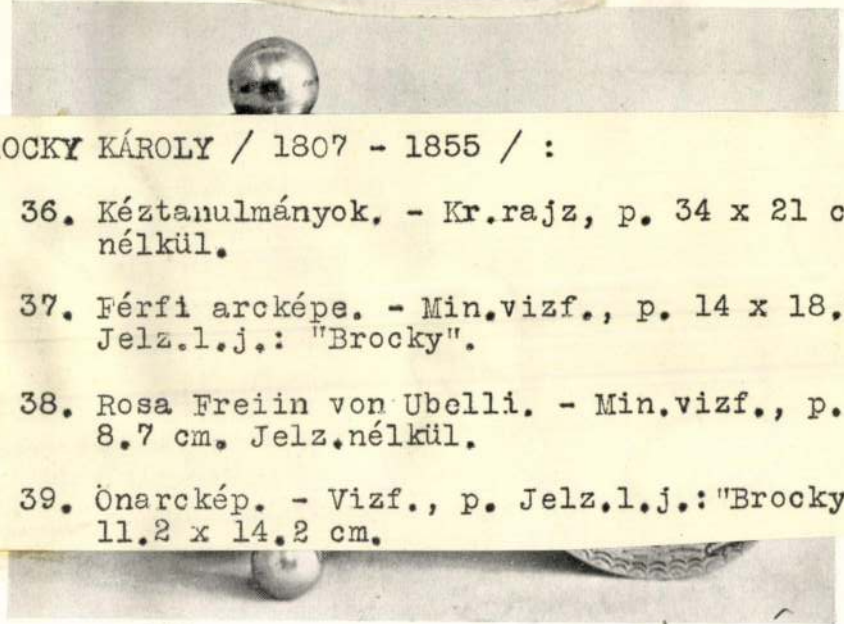

BROCKY KÁROLY / 1807 - 1855 / :

36. Kéztanulmányok. - Kr.rajz, p. 34 x 21 cm.Jelz. nélkül.

37. Férfi arcképe. - Min.vizf., p. 14 x 18.5 cm. Jelz.l.j.: "Brocky".

38. Rosa Freiin von Ubelli. - Min.vizf., p. 7.3 x 8.7 cm. Jelz.nélkül.

39. Önarckép. - Vizf., p. Jelz.l.j.:"Brocky " 11.2 x 14.2 cm.

Brocky Károly

Koppmaggraf 150 évé

1064. 1069.

1943 V

868.

yassal vannak a muveszi ibarra, Azonban
oly kere
zi ipar
agot sz
kvéseink
ezők sz
yóirat
dni, a
egyes
noven
társul
önyvá
5 fr

A SZÉKESFŐVÁROSI KÉPTÁR ÉS TÖRTÉNETI MUZEUM

kiállítása a Nemzeti Szalónban

Brocky Károly: Sárgaruhás nő

Vas. Ujs. az Ujmagyarság
Lejs mell. 1939 febr. 5.

Brocky Károly

s ott megszilárdítani, az érzéket a szép fo
művelni, a művészi alkotások iránt az érde
előmozdítani mindent, a mi föltétele, hogy
és a jó ízléssel, a szép formákkal együtt, sőt
egyik forrása és a magyar faj lételének egyik

E föladat mellett okulni akarunk tapasztala
körünket.

Tapasztalataink megtanítanak bennünket ar
és a közönségnek ily vállalathoz fűzött ig
kevesebb elméleti fejtegetés és minél több
rajz — kicsiny és nagymértékű, vázlatrajz a
szóbeszéd. Szóval a látást és ezzel az ízlés
nünk és csak azután az agyat.

Munkakörünket pedig azzal akarjuk kibővíte
alkotásainknak nemzeti zamatot adni.

E czél elérésére föl fogjuk kutatni a régi
textil művészetben, akár az ötvösségben, b
termékeit és minél nagyobb számban fogju
hogy még a kétkedők érdeklődését fölkeltsük,
iparművészeti kincsünk használhatósága és fej

Brocky Károly

John Kupeczky: The „tárogató" player. — Giovanni Kupeczky: Uomo con flauto. — Kupeczky János: Férfi-tárogatóval.

Albert Dürer (1471—1528): Self-Portrait. — Alberto Dürer (1471—1528): Autoritratto. — Dürer Albert (1471—1528): Önarckép.

Hungarian? Who translated from Hungarian? Which of the great men of

di stato che reggeva le sorti dell'Ungheria in quel periodo era il

történeteinek, Tormay Cecile finom női lélekanalíziseinek is. Csak néhány ne-

guage which brings forth its treasures and produces its beauties in works more lasting than brass, just as the languages spoken by the hundreds of millions do; for even if there are not so many to listen, what of it? It can then — and all the more clearly sing to itself.

PAINTERS, SCULPTORS, ARCHITECTS.

The history of Hungary's political development meted out a fate full of sacrifices to the progress of her fine arts.

The „Holy Crown" has been given to Hungary by Rome and not by Byzantium. — The adoption of the Occidental creed had a decisive effect upon the line of development of Hungarian art which — instead of following the rigid Oriental iconolatry — embraced the Western, more vivid and varying forms of artistic expression without, however, sacrificing its national individuality. A characteristic feature of this is, among other things, the Roman style of domes with four spires, one at each corner, which is a Hungarian speciality as far back as the XI. century, though the imitators of the X. century in the new

Charles Brocky (1807—1855): Amor and Psyche. — Carlo Brocky (1807—1855): Amore e Psyche. — Brocky Károly (1807—1855): Amor és Psyche.

sori, le bellezze, le tradizioni orientali nel mare delle lingue indogermaniche, che ha impedito l' avanzata verso occidente dei conquistatori asiatici, che si è opposta all' invasione dei mussul-

kaptuk s nem Bizáncból. A nyugati egyházhoz való csatlakozás döntőleg befolyásolta művészetünk fejlődésének irányát is, amely a rideg keleti ikonosztáz-művészet helyett a változatosabb és

Brockey Károly

Szentkláray Jenő: Brocky Károly festő-művész élete

8°, 2k., 107l., Temesvár, 1907.

Brocky Kansky

Wilkinson, Norman: Sketch of the life
Charles Brocky, the artist.

°, K, L, London, 1870.

Brocky Karoly

Nyugvó Psyche

C. kepe repr.

Om. III. 441. l.

VASÁRNAP
14
Kat. Jubilate
Prot. Tibor
Ó-g. 1. Ápr. Nb.

N. k. 5 ó. 15 p. N. ny. 18 ó. 47 p.

HÉTFŐ
15
Kat. Anasztázia
Prot. Atala
Ó-g. 2. Titusz

KEDD
16
Kat. L. József
Prot. Lambert
Ó-g. 3. Nikéta

SZERDA
17
Kat. Anicét
Prot. Anicét
Ó-g. 4. György

CSÜTÖRTÖK
18
Kat. Apollonius
Prot. Ilma
Ó-g. 5. Diodor

PÉNTEK
19
Kat. Emma
Prot. Kocsárd
Ó-g. 6. Eutik

SZOMBAT
20
Kat. Tivadar
Prot. Tivadar
Ó-g. 7. Kallióp

Izr. 12. S. Akhari M.

BROCKY KÁROLY (1807-1855). Amor és Psyche, 1861. Kő-
re rajzolta Grimm Rudolf. Az Orsz. M. Képz. Társ. műlapja.—

szám.

TÉRÍTVÉNY

a budapesti királyi magyar tud.-egyetemi könyvtárból kiadott könyvről.

A kölcsönvevő neve	állása	lakhelye

A könyv szerzője	címe	Jelzet	Darab-szám	Kötés

sönzés ideje 19 .....

Biztosíték ..... *korona.*

llást vállal: .....

Kiadta: .....

Egyetemi nyomda.

Brocky Károly

l.

Mlynek Ernő

74.141. l.

MAGYAR KÖNYVBARÁTOK
KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA KÖNYVESBOLTJA
BUDAPEST IV, KOSSUTH LAJOS-UTCA 18. SZÁM
LEVÉLCÍM: POSTAFIÓK 242. TELEFONSZÁM: 186-281
POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKKSZÁMLA 58.037

1943 V. 21.

SZÁMLA

BÉLY
(11856/1879. I
megállapított
mente

MENNYISÉG	FELSZÓLALÁSOKAT 14 NAPON BELÜL ÉS C SZÁMLA BEKÜLDÉSE MELLETT VESZÜNK FI
1	Konkoly: Magyar alkotók
	SÁ/BI fiztendő 2 hó alatt

Brocky Karól

26 drb Eljé

l.

Jml.

Brocky Károly

Nő mellképe,

Repr.

Cranky Győr

Brocky Károly

wód

Csanky Miskolc

1931 MÁJUS HAVÁBAN

Brocky Károly

II. Endre kiadja az Aranybullát c. kepe repr.

Vatlő Ernst gyűjt

XVI. tábla

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $^1/_2$6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Brocky Károly

l.

Va Ylő Ernst gyüjt

II. 52.

kormánnyal, hogy megállítsam azon az uton,
hez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
ház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

dalom és választóim ezreivel való személyes
a kormány politikája ellen, mely a nemzet
megélhetést veszélyezteti.
zme szolgálatában, mely egyedül vezetheti

zászlaját a fővárosban!

ért, Hazáért"

Brocky Károly

1910

Brocky. Irta l. k. Uj Idők, jan. 23.

1910

Karl Brocky. Irta Ludwig Hevesi. Pester Lloyd, jan. 9.

(Művészet 1910. 94. l.)

Brocky Károly élete és művei. — Dr. Nyári Sándor könyve. — Irta T. Sz. Egyetértés, dec. 5.

1909.

konyhákat és előszob

melyeket hihetetlenül olcsó áron ho

Továbbá a legnagyobb készlete

tárgyakban:

keveset használt mode

szőnyegek, csillárok

példátlan olcsó áron.

Saját érdeke tehát, hogy mie

dusan felszerelt hat hatalmas raktáru

ez legfeljebb néhány fillér villamos

módjában áll néhány száz pengőt megt

~~Barabás Miklós~~

Brocky Karoly

Hundert Jahre ungarischer Zeichenkunst. Írta dr. Michael Josef Eisler, Pester Lloyd febr. 16.
144

1907

Magyar rajzolók. (Kiállítás a Szépművészeti Múzeumban.) Napilapok febr. 16.; Pesti Napló febr. 17.

Magyar kézrajzok. Hetilapok febr. 24.

Lásd a Katalogus alapján, kiktől voltak rajzok kiállítva?

Kertsi vára IV. 38

Brocky Károly

Brocky Károly elpusztult eperjesi oltárképe. Jeltelen cikk. Vasárnapi Ujság, máj 25

1913

(Művészet 1913. 239. l.)

Osztrák ciem IX. 74

Brocky Károly

Brocky Károly vázlatai. Irta Elek Artur. U. o.

Nyugat VIII. 6. 7

A Szépművészeti Múzeum Brocky-kiállítását ismertették a napilapok, március 14.

1915

(Művészet 1915. 28. 6. l.)

oly megoldást is, amely a tér mai
nem változtatja meg. A Bizottság
nek tartja, hogy a templom elmoz
kapcsolatos tervekről 1:100 lépt
modell készüljön. Végül kimondta,
templom helyreállitása a Bizotts
már korábban megállapitott elvek
csak az elmozditás után történjé

Brocky Károly

Hazakerült Brocky-képek. Egy idegenben meghalt magyar művész ismeretlen alkotásai. Az Ujság, ápr. 16. jeltelen cikk.

1925

Magyar Művészet

1926. 59-60. l.

nélküle, valami töredéket tehát ennek a megér-
tése is közvetít velünk abból, ami alapjában

Brocky Károly

„Borbélyinas"-ból udvarok ünnepelt festője. Brocky Károly két műve került haza. Népszava, ápr. 17. Írta: i. e.

1925

Magyar Nemzeti

1926. 59-ből.

[illegible]
rol. Azóta ötabb két füzet került ki a sajtó alól,
a X. *Dunántúli bútorok.* 1. *Székek* címmel.

BROCKY KÁROLY: ALVÓ NŐ. (AZ EST.)
Schatz Tivadar úr tulajdona.

„Léda", „A japán nő". A formák egyensúlya, kilengésektől ment ritmika, a kompozíció összefoglaló ereje szólal meg bennük. Ezek a karcsú szép aktok sok meglátásból kialakult megállapítások. Sok észlelésnek a pillanaton való diadalai. Ezek a mozgások, gesztusok nem is az aktok akaratnyilvánításait tüntetik föl, hanem a mesteréit, aki leszűrte belőlük a mozgás, a gesztus szépségének követelményeit s aki a kép ballisztikáját érvényesíti velük szemben, mint ahogy a költő a mondat ballisztikáját juttatja érvényre a szavak és a hangsúlyok közepette. Ezek a képek az elemeik hangsúlyának kiegyenlítései. A vonalé, a színé, a térben való elhelyezkedésé. „A forrás" az emberi test ritmikájának szépségét, a „Léda" a kompozíció hatalmát, „A japán nő" a festés dekorációs követelményeit demonstrálja.

Lotz Károly képei egész termet töltenek be. Izgalmas festés művei és mégis végesvégig harmónia. Egyik képe csupa szenvedelem, csupa mámor, a másikban a szépség mosolygós, verőfényes békéje. Ez a festés hol dinamikus, hol apollónikus, hol az életakarat diadalmas fensőségét, hol az életszépség bűbájos nyugalmát ábrázolja. Ezek az aktok annak a szenvedelmes akaratnak és ennek a harmóniának nem is a szimbolumai, hanem az egyenes kifejezői. Ebben a Lotz-teremben az élet principiuma nagyszerű kifejezésre jut. Ez a terem idealizálja az érzékiséget, az ember testi voltát és testi voltának időkön és embereken való diadalát. Ezek a Lotz-aktok élnek és szépségben élik a típus-embernek, a minden idők emberének életét. S a szuverén, diadalmas elevenség érvényesül a sok allegóriában, a sok szimbolisztikus képben. Sohasem naturalisztikusak, akárhányszor elhanyagolódik bennük a dologszerűről, az anyagszerűségről való tudás, közönséges nembánomságba vesznek bele a nagyszerű megtanultság eredményei és mégis a mindenható életnek és a legnagyobb valóságnak, az elevenségnek dokumentumai. Kolorisztikájuk sokféle, hiszen Lotz-

Magyar Művészet
1925.

nak élete folyamán egész sor tanítástól és behatástól kellett megszabadulnia. Minden szabadulása új lehetőséget tárt eléje. A Lotz-terem képei a fiatal mesternek és a nagy öregnek sok ilyen lehetőségre bukkanásait dokumentálják. Fiatalság és öregség sajátságosan találkozott benne egymással. Minél öregebb lett, annál pompásabb lett a művészetének fiatalsága. A terem legjava képeit öregségének fiatalságában festette.

Benczúr Gyula és *Szinyei Merse Pál* aktjai egymásmellé kerültek. 1867-ben Münchenben ugyanazt a modellt ugyanabban a beállításban festették le. Az Akadémiában, Piloty iskolájában versengtek így egymással. Modelljük inkább érdekes volt, mint szép. S az állapota is érdekes volt. A viselős asszony lefestésében már jelentkezik a két különböző művészeti gravitáció. Szinyei képében már formáló hatása van a verőfénynek s a színértékek magától-értetődéssel érvényesülnek, Benczúrében már felüti fejét a festői pompa. Az ornamentes háttér, a lehajtott fej alá tett piros kendő, a színezés erősebb telítettsége már tendenciajelzés. A kiállításban Benczúr „Bacchansnője"-nek egyik vázlata látható; de ott van maga a híres festmény is. Éppen csak kis tartalmi különbség van köztük, a vázlatból már teljes színpompa sugárzik. Ragyogó festés, a késett renaissance és a java rokokó pompamámora. A „Hullámok" játékában verista szókimondást is hallunk. Egyszerű művészi megállapításokat, a megjelenés ünnepies formájára idegenül tekintő egyszerűségeket. Pedig a kép tárgya mitológikus és pompára csábít. *Liezen-Mayer* akt-kompozíciója mikrokozmosza az ő művészete egész világának. A szabatosságában is szelíd rajz, az elbeszélést lüktetővé tevő drámaiság, a színek pátosza s a romantikus hangulatot szolgáló kompozíció a kiállításban levő kis, „Mese" című Liezen-Mayer-képnek is az összetevői.

Közeledünk a mához. *Paczka Ferenc* „Emese álma" negyven évvel ezelőtt a nagy kiállítás szenzációja volt. Az aktja a naturalizmus teljes beszédességével szólalt meg, csak éppen a színei maradtak hívek a maga kora müncheni töménységhez és nemességet jelző barnasághoz. *Gyárfás Jenő* férfi fél-aktja anatómiai szabatosságban remekel, de érvényre juttatja Gyárfás pszichikai meglátásait is. A lelkiségnek testformáló hatásáról szól. Az izomemberből lett anachoretáról. *Magyar-Mannheimer Ágost* „Venus és Tannhäuser"-je a mozgási motívumok szépségeit ábrázoló akt-képek közül való. Megszólaltatja a női test kábító ritmikáját. Néhány mély akkordba tündöklő színességet fog és meleg barna tónusra redukálja. *Eisenhut Ferenc*nek a színnel jól megmodellált félaktjához köze volt az alkotó fantáziának is. *Deák-Ebner Lajos* a fehér száz variációjával játszik képén. Fehér ágyon, a fehérség tengerében símán festett finom tónusos akt. *Komlóssy Ede* a szürkeséget variálja. Háttér, fekvő ágy, nagy árnyékok csupa egymással vetekedő szürkeség. És benne összegubbasztva, karját áhítozva kinyujtja egy szép nagy ornamentummá egyszerűsített női test. *László Fülöp*, a reprezentáló ember híres ábrázolója, a mindentől elvonatkozott ember megfestésében pszichikai meglátásról tesz vallomást. *Ferenczy Károly* útjának majdnem minden állomásáról kerül egy-egy akt a kiállításra. Bársonyos piros kárpit előtt bíboros piros ágyon elterülő aktja az abszolút, még a tértől is elvonatkozott, nemcsak az időkön kívül levő ember. Ez az egész vásznat betöltő pirosság kiszakítja az emberi testet a dolgokkal való minden kapcsolatából. A szép karcsú női test rácáfol arra a hegeli föltevésre, hogy minden testi akció az akarat aktusa. Ebben a szépséges, tündöklő női testben semmi akarati jelenség sincs. Ez a test csupán csak forma. De mégsem szobor, mint a legtöbb, mozgást mímelő akt, hanem eleven fizikum. Ritmikus vonalakban nagy színfelület: csupa differenciáltság. Az elterülő test millió atommal él. Fekete háttérből kiválik egy másik akt. Ennek a nyugvása már akarásos akció. Mozdulása ornamentummá válásra való készülés. Ebben a képben a modellirozás hangsúlyozottabb. És csupa kifejezésbeli hangsúly, a valeuröknek komoly szándékoltsága a „Modellt beállító festő".

Csók István a szelíd, enyhe harmóniák és az erőszakos festői kontrasztok játékosa. Finoman árnyalt tónusok, fénytől formált színváltozatok a csupa-akció testeken. Majd meg a hideg és meleg színeknek vakmerő

A MŰCSARNOKBÓL

SORSOLÁS A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAGJAI KÖZÖTT. Megelőző számunkban közöltük, hogy a Képzőművészeti Társulat ebben az esztendőben folytatólagosan két sorsolást rendez tagjai között, az egyiket a tavaszi, a másikat a téli tárlat megnyitása előtt. Az első sorsolást zólyomi Wágner Géza dr. igazgató elnöklésével március 9-én tartotta meg a Társulat, amelyen jelen voltak: Jendrássik Jenő h. igazgató, Szente Miklós fővárosi főjegyző, Hedry Aladár dr. kir. közjegyző, Heisler Ferenc fővárosi számvevőségi főtiszt és Mészáros Ferenc társulati számvevő. A jegyzőkönyvet Lesskó János h. titkár vezette, a számokat Bartos István 10 éves fiúcska húzta. Kisorsoltatott összesen 20.000 korona értékű nyeremény, felosztva 31 nyereményre. A sorsolás eredménye a következő:

sorszám	nyereményérték	nyerőszám
1.	1500 koronás	19861
2.	1200 «	16857
3.	1000 «	27081
4.	1000 «	6595
5.	800 «	19003
6.	800 «	21228
7.	800 «	24732
8.	800 «	5574
9	800 «	16142
10.	600 «	22836
11.	600 «	12408
12.	600 «	17836
13.	600 «	20882
14.	600 «	24898
15.	600 «	20000
16.	600 «	25919
17.	600 «	1973
18.	600 «	5401
19.	600 «	8709
20.	500 «	3011
21.	500 «	681
22.	500 «	15439
23.	500 «	19988
24.	500 «	18196
25.	500 «	13547
26.	400 «	11727
27.	400 «	26319
28.	400 «	24377
29.	400 «	4663
30.	400 «	23024
31.	300 «	11426

A TAVASZI TÁRLAT MEGNYITÁSA ÉS EDDIGI EREDMÉNYEI. Március 13-án nyitotta meg a tavaszi tárlatot József főherceg, a társulat védnökének képviseletében Jankovics Béla dr. vallás és közoktatásügyi miniszter, a városligeti Szépművészeti Muzeumban. Az ünnepélyes vernissagera a nagyszámú és előkelő közönség már zsufolásig megtöltötte a kiállítási termeket, mire József főherceg képviselője Klebelsberg Kunó gróf államtitkár és Majovszky Pál dr. miniszteri tanácsos, a művészeti ügyosztály főnökének társaságában a muzeumba érkezett. A minisztert a társulat részéről Forster Gyula báró titkos tanácsos és Hauszmann Alajos építőművész alelnökök, zólyomi Wágner Géza dr. igazgató, Jendrássik Jenő h. igazgató, Dudits Andor, Róna József és Vágó József igazgatósági tagok, a muzeum részéről pedig Petrovics Elek dr. igazgató fogadták. Fogadtatás után Forster báró alelnök a következő beszédet intézte a Fenség képviselőjéhez:

«Őszinte tisztelettel és hódolattal van szerencsénk társulatunk nevében Nagyméltóságodat üdvözölni kettős minőségében. Mint fenséges védnökünk, József főherceg magas személyének képviselőjét és mint közoktatásügyi kormányunk fejét.

Fenséges védnökünk, ki a magyar hősiességnek megtestesülése, mint Hunyadi János mondta,

VÁZLAT A BROCKY-KIÁLLÍTÁSBÓL
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

VÁZLATLAP

A BROCKY-KIÁLLITÁSBÓL
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

miles militum, csodálatos bátorsággal védi a Kárpátoknál hazánk határait és katonáink bámulatot keltő hőstetteivel a magyar vitézség ezeréves történetéhez új lapokat csatol, melyek az egész világ tiszteletét vívják ki és örök dicsőséggel övezik a magyar katona nevét és homlokát.

Fenséges védnökünk a haza léteért való küzdelemben sem feledkezett meg társulatunkról, mert ha valaki, akkor a katona, a hadvezér tudja értékelni az erkölcsi, a szellemi erőt.

Mély hálánkat fejezzük ki Ő császári és királyi Fenségének határtalan kegyességeért, hogy kiállításunk megnyitásán magas személyének képviseletével Nagyméltóságodat megbízni méltóztatott és őszinte köszönetünket nyilvánítjuk Excellentiádnak, ki társulatunk és művészetünk ügyét mindenkor pártolásra méltatja és kinek most is köszönhetjük, hogy kiállításunk számára a Szépművészeti Muzeum palotájának helyiségeit igénybe vehetjük.

Azt szokták mondani, hogy a háborúban a múzsák hallgatnak. Ebből a háborúból azonban, melyet a jog és erkölcs örök szégyent keltő letiprásával kényszerítettek jóságos királyunkra és országunkra, hatalmasabban emelkedik ki az emberiség szellemi és erkölcsi javainak értéke, melynek védelmére keltünk s melyeket a harcok között is ápolunk, mint egyik biztosítékát annak, hogy a béke áldásainak útját előkészíthessük.

Társulatunk három irányban iparkodott — és talán dicsekvés nélkül mondhatjuk — nem

MISS ROSA WILKINSON ARCKÉPE
OLAJFESTMÉNY

A BROCKY-KIÁLLÍTÁSBÓL
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

eredménytelenül működni a nemzetünk végtelen áldozatkészségéről tanuskodó jelen időkben.

Műcsarnokunkat kórházzá alakítottuk át, hogy sebesült hőseinket ápoljuk.

Művészeink részére, az ő saját tevékenységük igénybevételével segélyakciót szerveztünk, melyet méltán hálát keltő s alig is remélt sikerű eredmény koronázott.

Végre művészeink, kik közül többen a harctéren teljesítették és teljesítik hazafias kötelességüket, nem szüntek meg a háború alatt is tovább működni, hogy tanuságot tegyenek alapos, komoly munkájukról, lelkes törekvéseikről, magyar geniusuk megnyilatkozásáról, társulatunk pedig azon működéséről, melylyel szolgálni akarja művészetünket, művészeinket és szolgálni akarja a mai súlyos viszonyok között is szellemi és erkölcsi erőnk emelését.

Kérjük Nagyméltóságodat, hogy kiállításunkat megnyitni és művészeink munkásságáról meggyőződést szerezni méltóztassék.»

Jankovics dr. miniszter kijelentette, hogy József főhercegnek, aki a harctérről is állandóan melegen érdeklődik kulturális életünk iránt, a legnagyobb örömmel fog jelentést tenni arról, hogy a magyar művészek dacolva a súlyos időkkel, ambiciózusan dolgoznak és alkotásaikból az emberek lelki megnyugvást, gyönyörűséget merítenek. És örömmel fog jelentést tenni — úgymond — a művészek példás segélyezési akciójáról, valamint a Képzőművészeti Társulat tevékeny működéséről is, a mely a háború tartama alatt nagy áldozatkészséggel immár a harmadik kiállítást rendezte.

A közönség úgy Forster báró üdvözlő beszédét, mint a miniszter válaszát tetszéssel hallgatta végig, mire a miniszter megnyitottnak jelentette ki a tárlatot. Az ünnepélyes aktus után a Fenség képviselője Kézdi Kovács László és Szlányi Lajos festőművész-, Horvay János és Zala György szobrászművész juryelőadók kalauzolásával megtekintette a tárlatot s melegen gratulált a rendezőségnek. Szemléje közben örömmel konstatálta a miniszter, hogy a tárlaton a király volt a legelső vásárló.

A király budai palotájának ékesítésére összesen 14 művet vásárolt 15.500 koronáért a bizottság, a melynek tagjai voltak: Benczúr Gyula dr. főrend, a festő-mesteriskola igazgatója, Majovszky Pál dr. a művészeti ügyosztály főnöke, Petrovics Elek dr. a Szépművészeti Muzeum igazgatója és Szegedi Maszák Aladár dr. udvari és kormánytanácsos. A megvásárolt művek a következők; Bosznay Istvántól: November, olajfestmény. Burghardt Rezsőtől: Chioggia, olajfestmény. Edvi Illés Ödöntől: Elnémult csatatér, olajfestmény. Glatter Gyulától: Csendélet, olajfestmény. Glatz Oszkártól: Őszi délután Nyitra megyében, olajfestmény. Kallós Árpádtól: Biedermayer, olajfestmény. Koszkol Jenőtől: Első hó, pastell. Koszta Józseftől: Paraszt udvarrészlet, olajfestmény. Mikola Andrástól: Az Uffizi folyósója, olajfestmény. Paczka Ferenctől: Női fej, olajfestmény, Pentelei Molnár Jánostól: Fehér edények, olajfestmény. Szlányi Lajostól: Fenyves völgy, olajfestmény. Vidovszky Bélától: Öreg szoba, olajfestmény. Zádor Istvántól: Lila szalon a budai királyi várban, olajfestmény.

Glatter Gyula a király számára vásárolt képe vételárából nagylelkűen ötszáz koronát a Magyar Képzőművészek Segítő Bizottsága alapjának ajándékozott.

Közvetlenül a király bizottsága után a székesfőváros képzőművészeti bizottsága tartotta meg vásárló ülését Bárczy István dr. polgármester elnöklésével és négy művet vett meg 3000 koronáért. Megvásárolta: Bruck Miksa: Interieur

VIRÁGOT TARTÓ NŐ — A BROCKY-KIÁLLÍTÁSBÓL SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

c. olajfestményét, Kléh János: Téli táj c. olajfestményét, Náray Aurél: Kora őszi hangulat c. olajfestményét és dobai Székely Andor: Nyári reggel Bruggesben c. olajfestményét.

A Történelmi Arckép-Csarnok részére a Kultuszminiszterium megvásárolta Zala Györgynek Deák Ferencet ábrázoló márvány mellszobrát 3000 koronáért.

A Képzőművészeti Társulat a Nemzeti Képcsarnok Egylettől átvett vagyon kamataiból rendelkezésére álló összegből 5500 koronáért megvásárolta Boruth Andor: Arckép-tanulmány c. olajfestményét és Iványi Grünwald Béla: Fürdés után c. olajfestményét.

A nyerő tagok közül március végéig összesen 22-en értékesítették nyereményeiket 13.700 korona összegben és 6 nyerő ráfizetett a nyereményére 1500 koronát, 4 nyerő pedig elengedett összesen hétszáz koronát, úgy hogy a nyereményekből a művészek kezébe jutott 14.500 kor. Az elengedett 700 K-t a Társulat a téli tárlat előtt kisorsolandó összeghez csatolja.

Magánosok összesen 6 művet vettek 3050 koronáért, s ezekkel együtt március végéig elkeit összesen 49 mű 44.550 koronáért.

A TAVASZI TÁRLAT ÉRMEI ÉS DIJAI. Lapunk nyomása közben értesültünk a tavaszi tárlatra kitűzött érmek és díjak odaitéléséről. A zsüri határozatai értelmében, amelyeket a kultuszminiszter jóváhagyott, az állami művészeti nagy aranyérmet Iványi Grünwald Béla kapta, «Fürdés után» című festményéért, állami művészeti kis aranyérmet pedig Bosznay István nyert «November» c. tájképe, valamint báró Hatvany Ferenc egy női arcképe alapján. A Társulat részéről kitűzött 4000 koronás díjat Ferenczy Károly kapta «Pieta» című festményéért, a 450 koronás Harkányi díjat pedig Frank Frigyes egy női arcképéért. A kitűntetett képek közül Iványi Grünwald Béla, Ferenczy Károly, báró Hatvany Ferenc műveit mostani számunk közli, Bosznay István és Frank Frigyes festményeit a legközelebbi számban reprodukáljuk.

KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAPITVÁNY BENKŐ KÁLMÁN NEVÉRE. A Képzőművészeti Társulat egykori nagynevű igazgatójának, árkosi Benkő Kálmánnak emlékezetére özvegye született Lukács Róza úrnő és fivére, árkosi Benkő Lajos dr. megyei főorvos a Képzőművészeti Társulatnál 10.000 koronás alapítványt létesítettek. Az alapítvány kamataiból egyelőre a társulati kiállításokon minden harmadik évben 1000 koronás jutalomdíjat adnak ki, a fennmaradó kamatot pedig tőkésítik. Ebből az alkalomból dr. Jankovics Béla kultuszminiszter az alábbi köszönő levelet intézte árkosi Benkő Lajos dr.-hoz:

Örömmel értesültem, hogy özvegy árkosi Benkő Kálmánné és Nagyságod a Képzőművészeti Társulat részére 10.000 korona névértékű értékpapir tőkéből néhai Benkő Kálmán emlékezetére művészeti jutalomdíj alapítványt tenni szívesek voltak. Fogadja és tolmácsolja Nagyságod a hazai képzőművészet érdekeit előmozdító eme áldozatkészségért őszinte köszönetemet. Bpest, 1915. évi márc. 12-én. Jankovics.

KITÜNTETETT FESTŐMŰVÉSZ. A Képzőművészeti Társulat igazgatósága a néhai Nadányi Albertné-féle 500 koronás képzőművé-

VÖRÖS ERNŐ RAJZA

szeti ösztöndíjjal ezidén egyhangulag Tatz László fiatal festőművészt, a Benczúr mester-iskola tehetséges növendékét tüntette ki. Tatz Lászlónak rövid művészi pályafutása alatt ez immár a második kitüntetése, mert már korábban megkapta a Harkányi Frigyes bárónak a társulati kiállításokon először szereplő művészek számára alapított 450 koronás díját.

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI

BROCKY KÁROLY VIZFESTMÉNYEI ÉS RAJZAI. 1914 júniusában, Londonban, aukcióra került Mr. Tarral Wilkinson műgyűjteménye, mely aukción többek között Brocky Károly festményeinek, aquarelljeinek, pasztelljeinek, toll- és krétarajzainak nagy tömegét is árverezték. Innen került Hatvany Ferenc báró ajándékaképen a Szépművészeti Múzeumba 1 olajfestmény és 281 darab aquarell, tollrajz és krétarajz.

Az olajfestmény Miss Rosa Wilkinsonnak gyermekkori arcképe és a vászon hátán levő felirat szerint 1851 juliusában készült.* Képünk jól egészíti ki a Múzeum gyűjteményét, melynek, a különben gazdagon képviselt művésztől, csak egy igazi arcképe volt eddig: az a kis mellkép, mely magát a művészt vörös köntösben ábrázolja. (Kmetty és Mészáros tábornokok arcképei a Történelmi képcsarnokban vannak.)

Az aquarellek között is találunk egy portrét: a művész önarcképét. Lengyel sapka van a fején, kissé vad, sőt parasztos a kinézése és a kis aranykarika nincs a fülében. Az arckép, — az ábrázolt kora mutatja, — a legelső londoni években keletkezhetett. Evvel együtt még egy nagy tömeg aquarell jutott a Múzeumba.

Mindenkinek, aki Brocky Károly művészetét teljesen meg akarja érteni, igen kedvesek lesznek ezek a lapok.

E kis kompoziciók Brockyt kiváló aquarellistának mutatják, ki ennek a technikának minden erejét ki tudta használni; közvetlenebb, őszintébb is ezekben, mint a nagyobb munkáiban. Intim perceit lessük itt meg, pillanatnyi ötletek vagy emlékek hirtelen megrögzítőit. Idegen nagy hatások leplezetlenül tárulnak itt föl előttünk, amelyeknek egyszerű őszinteségét festményein Brocky mindig olyan jól tudta komplikálni, mert Brocky nemcsak életerős festőtehetség volt, hanem, — már életkörülményeinél fogva is, — egyúttal egyike kora legnagyobb eklektikusainak. Magyar születésű ember, bécsi tanultsággal, ki az olaszországi galériák és Páris művészetének ismeretén át, — fájdalom Angliába jutott.

Mindenhonnan, ahol hosszabb ideig tartózkodott, erős impressziókkal távozott, elég erősekkel ahoz, hogy soha egészen Brocky-vá ne tudjon lenni s életét akkor hibázta el leginkább, amikor Angliába ment, arra a földre, ahol még igazán erős és életképes művészet nem fakadt s amely ép abban az időben, amikor Brocky oda került, olyannyira kívül esett mindentől, ami a művészetre nézve újat, haladást jelenthetett. Itt elmerült abba a szalonművészetbe, amely Angliában akkor divatos és nagyon keresett volt, de amely — noha kitünően tudott hozzá alkalmazkodni és ebben a genreben elsőrangú dolgokat teremtett, — mégsem volt az ő lelkének művészete.

A Szépművészeti Múzeum új aquarelljei kivétel nélkül a londoni időből valók. Ezek az apróméretű, meglepően friss, meglepően kedves kompoziciók Brocky lényének talán legigazibb megnyilvánulásai. Ugy hatnak a londoni időnek angol divat szerint festett «kvazi allegorikus» festményei között (pl. «Szegénység», Szépművészeti Múzeum), mint a művész lelkének legmélyéről fakadt vallomások. Ezeken a kis aquarelleken látjuk csak igazán, hogy a bécsi biedermeier művészet milyen mélyen járó volt Brockynál, mennyire mindig újra visszatolakodnak a művész képzeletébe a bécsi emlékek: mert biedermeier festő volt Brocky a szíve legmélyén. Az «Anyai szeretet» című aquarell meleg hangulatának benső gyöngédségével Danhauser «Anyai szereteté»-t és Fendit juttatja eszünkbe. A gyermekek rendkívül bájos meg-megjelenése Fendi képét idézi föl.*

* Nyári Sándor Brocky-monográfiájának (Budapest, 1910) 92. lapján és a könyvhöz csatolt lajstrom 732. számában említi ezt az arcképet és keletkezését tévesen 1852-re teszi.

* Nyári Sándor gyűjteményének (Budapest) teljesen ebbe a csoportba tartozó egyik kis aquarelljén «Könyöklő nő képén», a bécsiek előtt Waldmüllerig ismeretlen ragyogó napban gyönyörködik Brocky, miközben kis ango. modelljének gyönge bőrére, csak Amerling menyasszonyának szalmakalapján át engedi finom félárnyékokkal szűrődni az erős fényt. (Közölve Nyári Sándor. Brocky Károly. Tábla a 83. sz. előtt.)

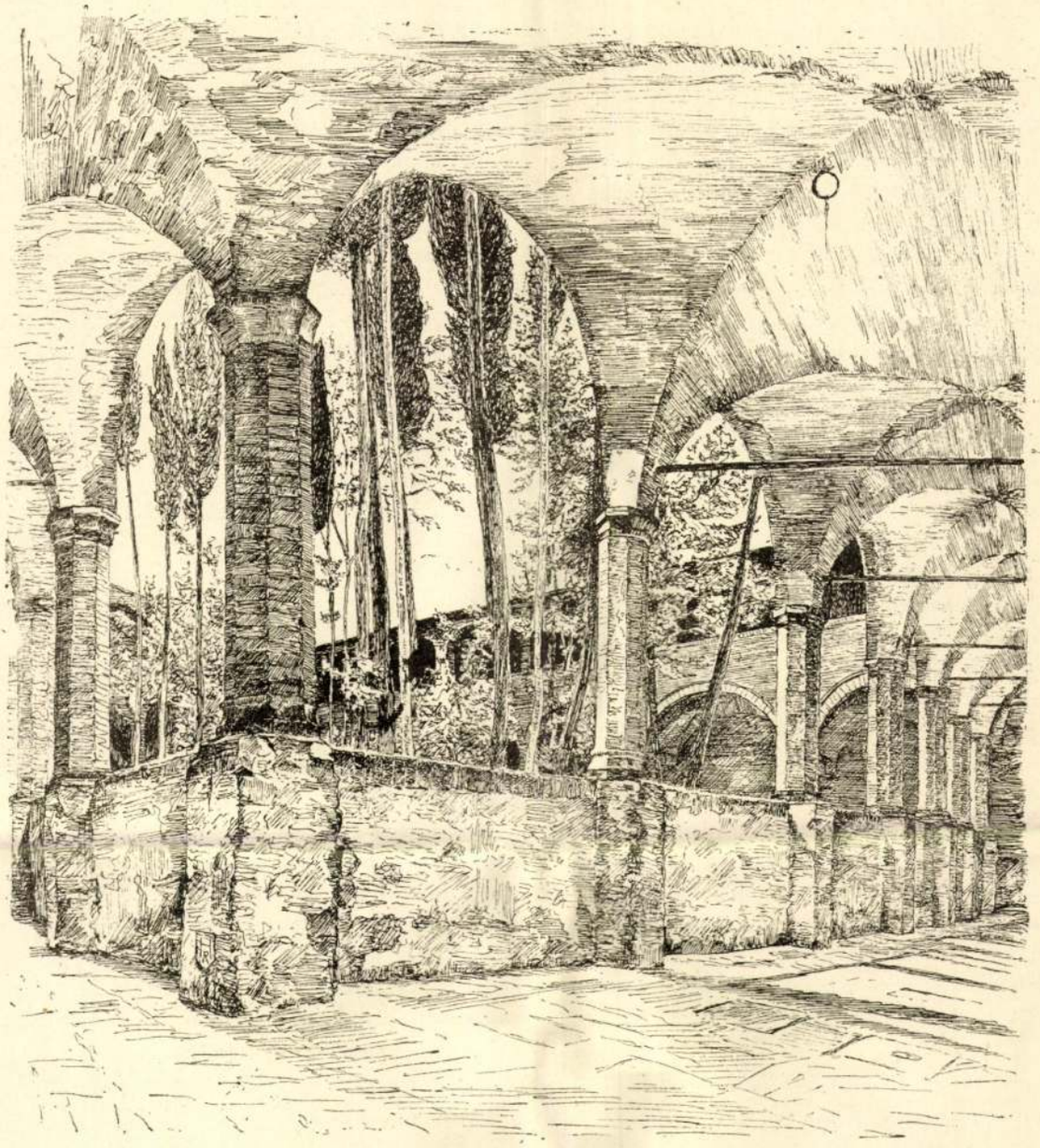

HADL RICHÁRD TOLLRAJZA

ASSISI-I RÉSZLET

Biedermeier nap ragyog a «Virágot öntöző nő» képén. A nyitott ablakban áll, fiatal, tavaszi nap süt halvány ibolyaszinű ruhájára, egyszerű fehér dísz van a nyaka körül s a szőke, sima hajból meleg barnás tónusokat vált ki a fény. A nap erőtlen fehér ragyogása és a ruha szineinek gyöngéd halványsága az egész kis képnek nagy világosságot és derűt adnak. Ezt a halvány lilát, néha melegebb árnyalatokkal, többször alkalmazza Brocky a tisztaság jellemzésére olajfestményein is.

Egészen más színhatásokra törekszik egy másik kis biedermeier hatás alatt álló aquarellen: a «Virágot tartó nő» képén. Ovális keretjébe csodálatos kerekséggel és lágysággal belekomponált kis kép. Egy fekete hajú, erősen dekolletált nő szenvedélyesen hajol ki a szemlélő elé, miközben másik kezével magasra emel valami élénk színű virágot. Ugyanaz a lihegő várakozás van ezen a kis aquarellen kifejezve, mint a modern képtár «Pihenő nő» című olajfestményén, csakhogy itt támadóbb a mozdulat. Brocky ugyanazt a mély, vad zöldet alkalmazta úgy az aquarellen, mint a festményen és ezen zöld telt melegét ugyanazon világító vörös színfoltok ragyogásával tette kifejezőbbé. Ugyanaz a hangulat ugyanazokat a szineket váltotta ki belőle. A két festmény erős biedermeiersége mellett egy kis Winterhalter mellékíz is érezhető. Az egész fölfogás rokonsága arra enged következtetni, hogy ez a két kompozició korban igen közel áll egymáshoz, talán a modell is egy és ugyanaz.

Kissé erősebb angol hatásra vall, a «Könyöklő, könyvet olvasó nő», sárga csipke ruhában, kék bársony kalappal a fején. Ez a kis aquarell már azért is érdekes, mert előtanulmány egy nagyobb aquarell festményhez, mely a Millenáris kiállításon volt kiállítva (No. 1069) és ott úgy szerepelt, mint Sir D. Colnaghi tulajdona. A későbbi irodalom azonban egyetértő konzekvenciával említésen kívül hagyja.

Teljesen angol hatások alatt áll más két aquarellen: a «Hazatérés a vadászatról» «Morland és Wilkie hatását mutatja; egy másik kompoziciónál, mely talán egy házaspár portrétanulmánya, Reynolds nagyúri arcképeire kell gondolnunk, pl. Hamilton hcg és hcgnő közös portréjára, hol a háttérben impozánsan és majdnem romantikusan hat a hatalmas park képe.

Az olasz út emlékei szólnak a «Balkónon álló olasz fiú» képéből, biedermeier hatások mellett az «Anyai szeretet»-ből is, melyen az ábrázolt, idealizált parasztasszony olasz népviseletet hord. Az olasz nép festői viselete foglalkoztatta Brockyt egy külön lapon is, melyen a viseletet elölről (aquarell) és hátulról (ceruzarajz) tanulmányozta. A viseletek, a maguk festőiségében egyébként is foglalkoztatták fantáziáját; egy kis tollrajzon találunk egy parasztleányt, kendővel a fején, profilból, aztán külön a kendőt még egyszer hátúlnézetben és emellett szokása szerint a magyarázó fölírást: Tüchel.

Megint más irányú egy bájos kis aquarell: «Ujságot olvasó nő» képe. Egy kis szőke fürtű szépség akaratos kényességgel dől hátra a székében és olvassa az ujságot. Puha szőke hajába, — melynek Brocky olyan végtelenül könnyű, selymes gyűrűzést tud adni, — kék és vörös szalagcsokrocskát illeszt a művész. Jól ismerjük ezeket az élénkítő, színes szalagokat a bécsi portréisták műveiből. A meleg barna selyemruha habos, fehér csipkefodrai és a gyöngyöző sárga pontocskák között mintha valami elragadóan könnyű és szeszélyes nevetés bujkálna, ami a fejnek különös, csintalan szőkeségével együtt a kedvességnek csodálatosan élénk képét adja. Ez a kis aquarell már a színfoltok nyugtalan, szellemes egymás mellé rakása által is kitűnik a többiek nagy tömegéből, mintha Brocky Párisban nemcsak a Louvre régi képeit tanulmányozta volna, hanem megsejtett volna valamit a későbbi nagy francia művészek törekvéseiből, noha egészben biedermeier íze van ennek is.

Vannak egyes lapok, amelyeknek festői felfogása egyenesen Szinyei felé utal, nem is beszélve arról, hogy a «Faun és nimfa» véletlenül külső formai tekintetben is meglepően emlékeztet Szinyei «Pogányság» című festményére. (Szépművészeti Múzeum, Modern Képtár.)

Végül szembeszökő még ezen aquarelleken az erős színeknek mély tüzű pompája. Színeinek gazdagságát eléggé ismerjük a Modern Képtárban lévő festményeiről (Leányka képe), itt is van alkalmunk azt élvezni Különösen gazdagok a színek a «Bújócskán», melyen a nagy színfoltoknak olyan tüze és ereje ragyog, hogy akármely modern, dekoratív irányú művésznek dicséretére válna.

És még valami teszi ezt a «Bújócskát» különösen kedvessé: a mozdulat közvetlen bája. Jellemző Brockyra, hogy annyit képes egy mozdulatba belehelyezni, annyi édes, őszinte gyöngédséget, annyi kacagó kedvességet. A kis csöppség elrejtőzött a karosszék mögé és olyan komoly szepegéssel lesi, hogy megtalálják-e, mintha a játék vége életkérdés volna ránézve; és a nagyobbiknak a háta úgy kacag, olyan kíváncsi vígság és hamiskodó magatettetés van benne, hogy önkénytelen vele mosolygunk. Ezt a kedves kompoziciót megtaláljuk a tollrajzok nagy tömkelegében is egyhelyütt.

Megpróbáltam néhány vonással jellemezni Brocky kis aquarelljeit, a legérdekesebbeket külön kiemelve. Vessünk egy pár pillantást a tollrajzokra is. Brocky barátaitól tudjuk, ha látott a nap folyamán valami olyan jelenetet, amely a képzeletét, érdeklődését megragadta, hazatérve emlékezetből hamarosan kis tollrajzokban rögzítette meg.

Ezek a tollrajzok, kétrét hajtott különféle nagyságú, különféle fajtájú papirosra vannak rajzolva. A lapok kisebb, nagyobb kompoziciókkal sűrűn tele rajzoltak. Ezeknél Brocky már eleve arra gondolt, hogy későbbi munkáinál esetleg fölhasználja. Találunk csoport-képeket, melyeknek szélső alakjainál ott áll a fölirás: «Frau weiter wegstehn», vagy máshol: «plus à gauche». És tényleg ismerünk néhány aquarellt, mely ilyen tollrajz után készült. Igy a Szépművészeti Múzeum új aquarelljei közül megtaláljuk az első tollrajzot az «Ujságot olvasó nőhöz», a «Gyermekét a földön pólyáló anyához», a «Bújócskához», a «Balkónon álló olasz fiúhoz» és egy «Ablakon kinéző fiatal leány» pasztell-képéhez, Nyári Sándor gyűjteményéből (Budapest) a «Könyvet olvasó nőhöz», az «Ujságot olvasó nőhöz» és a «Könyöklő nőhöz». Amely utóbbit, — nyilván nagyon tetszett neki, — még olajban is megfestette. Ez a festmény járt valamikor Pesten is.

Ezeknél a tollrajzoknál is minduntalan megkapja az embert a mozdulatok könnyű, termé-

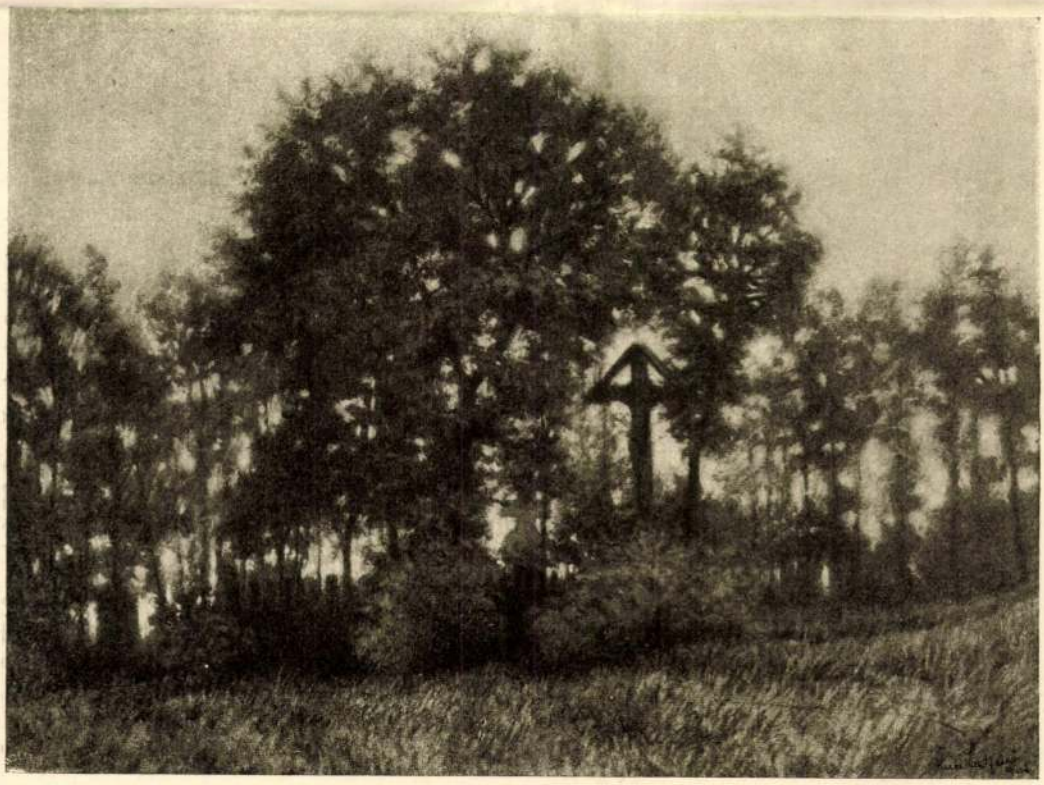

KUSZKA JENŐ RAJZA

A FESZÜLET

szetes gráciája. Hogy a mozdulat mennyire fontos volt Brockynak, mutatja az, hogy folytonosan találunk élénk mozgásban, pillanatnyi helyzetben lévő alakokat, melyek mellé, — Brocky nem biztos benne, hogy a mozdulatot föl lehet ismerni, — gondosan odaírja: Spielen mit der Kette (nyaklánccával játszó kis lány), Fenster küsst (kis lány), nettoyer (fölemelt szoknyácskájával leesett babáját tisztogató kislány), Melone (dinnyeszeletből harapó leány), beisst Zwirn ab, needlework, einfädeln, Locken richtend stb. stb. Egyik lapon találunk egy zongorázó női alakot. Hátulról látszik, mind a két keze rajt' van a billentyűkön. Valami érzelmes áriát fejezhetett be ugrándozóan víg futamokkal, mert mintha a fölső testét még az érzelmesség hajlítaná oldalt, míg a kezét magával ragadja az elszálló trillák peregő könnyűsége. Mintha a művész itt jó kedvében egy kicsit közelednék a karrikirozáshoz, melynek angolos ízű hangulatát olyan teljes odaadással követi egy másik lap házaspárjának ábrázolásánál.

A régi, bécsi interieurök meleg emléke váltotta talán ki belőle azt a gyönyörű kis tollrajzot, melyen egy fiatal nő lámpa fénye mellett íróasztalánál ül és olvas.

Egy ablaknál kutyájával ülő, olvasó nő hangulatában, gondolatában teljesen az «Ujságot olvasó nő» című aquarellel azonos. A nő hajában ott van a kis szalagcsokor is, mellyel Brocky mindig a bájnak valami egészen speciális kifejezését akarta elérni. Többször találkozunk vele az aquarelleken is.

Egy nagy tömegét az ajándéklapoknak galéria-képek aquarell-másolatai teszik ki, melyeknek különösen egynémelyikénél érdekesen tudja magát Brocky a másolt művész egyéniségébe beleélni. Teljesen Rembrandt karaktere van például a «Zsidó kereskedő» arcképének, stb. Ott találjuk persze a másolatok között Gainsborough «Blue boy»-ját is. Ha nem volna a kezünkben ez a másolat, akkor is tudnók, hogy föltétlenül meg kell valahol lennie, hisz nagy tetszésének eléggé kifejezést adott Brocky akkor, mikor Sir D. Colnaghi gyermekkori, nagy olajfestményénél erősen befolyásoltatta magát általa. — Találunk egy sereg más, kitünő munkát is, melyeknek kapcsán valamennyire képet alkothatunk arról, hogy mely városokat ejtette útba Brocky nagy utazásain. Ha még meg találna sokasodni a kópiák tömege, talán végül el lehetne dönteni Brocky életének egyetlen, nagy vitás kérdését, hogy mikorra esett az olaszországi út: 1837-re és 1846-ra-e vagy csak 1846-ra? Egyelőre csak annyit lehet mondani: talán 1837-ben ment először, — Bécsből indulva ki, — Parma, Firenze, Román át Nápolyba. Innen (milyen úton?) Párisba, ahonnan 1838-ban Antwerpenen, Haagán át Londonba jutott. Második útja 1844-ben Londonból Berlinen és Drezdán át vitte Bécsbe. Angliát keresztül kasul utazta, hogy a különféle galériaképeket tanulmányozhassa. Ezen galéria-képeknek is legőszintébb tükröződését művészetében a kis tollrajzokon látjuk. Ha Madonnakép ötlete ébred benne, minduntalan visszanyúl Raffael «Madonna del Granduca»-jára és a Raffael-féle háromszög kompozíciókra. Vagy más helyeken minduntalan elénk bukkan egy nagygalléros németalföldinek a portréja, egyedül vagy fiával együtt. Brocky gondolatai itt úgy játszottak a látottakkal, mint valami hangszerrel. Próbálta, milyen volna Brocky à la Van Dyck vagy Brocky à la Raffael és tetszett neki, hogy olyan alkalmazkodó tudott lenni. Mennyire bécsi, biedermeyer festő volt ebben is! Eszünkbe jut, hogy csak egyet említsek F. H. Füger bűnbánó Magdolnája à la Batoni.

Végeredményben: az új gyarapodás gyönyörűen egészíti ki a Múzeum anyagát. Brocky képe még teljesebben áll a szemünk előtt, mint azelőtt.

DR. HOFFMANN EDITH

LEJÁRÓ PÁLYÁZATOK

1916 május 1-én lejár az Erzsébet-emlékpályázat. Pályadíjak 6000—3000 K, 60.000 K összegben.

Felelős szerkesztő: LYKA KÁROLY

Kiadótulajdonos: SINGER és WOLFNER
Budapest, Andrássy-ut 16.

Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság nyomása,
Budapesten.

A Művészet kliséit Wolfner M. fotocinkografiai műintézet készíti
Budapesten, VIII., Hunyadi-utca 32.

BROCKY KÁROLY: ÖNARCKÉP. Olajfestmény.
Szépművészeti Múzeum.

zett kiállításai állandósultak s ötforintos tagdíj mellett tagjainak száma 1856-ban meghaladta az ötezret. A kiállítások nem egyszerű művásárul szolgáltak, hanem arra is, hogy az egyesület maga vásárolván meg egyes művek sokszorosítási jogát, azokat metszetekben sokszorosítva kiossza tagjai között, az eredetit pedig a múzeumi képtárnak ajándékozza. Az egyesület tagadhatatlan érdeme, hogy ezúton több, különösen hazai történetünkből merített, kép jutott a múzeum birtokába s azok metszetei az úri házak kedvelt díszévé váltak. Azonban a műegylet nem tanusított elég ellenálló erőt a külföldi művészet és műkereskedés érdekeivel szemben; a kiállításokon is mindinkább elhatalmasodtak az idegen termékek, tagilletményül nyujtandó műlapok gyanánt pedig nagyon is kínálkoztak a bécsi műkereskedők olcsó készletei. Ez az ötvenes évek végén előbb csak elégedetlenséget, majd pedig egy tekintélyes művésztábor elszakadását eredményezte s ennek fejleményeképpen keletkezett azután 1861-ben a „Magyar Országos Képzőművészeti Társulat".*

E hibái ellenére a Műegylet kiállításai nyujtottak legjobb szemlét képzőművészetünk ezidőbeli fejlődése fölött, adtak alkalmat művészeti kritikánk kialakulására s szolgáltatják az egykorú lapközlemények útján még most is a legtöbb adatot az akkori művészeti termelésre nézve. E kiállítások felölelték a síkban ábrázoló művészetek minden nemét: olaj- és vízfestményeket s a sokszorosító művészetek termékeit, kisebb mértékben a plasztikai műveket is. Anyaguk egy része egyes vidéki kiállításokon is megfordult; így rendeztek már 1853-ban Pozsonyban a prímási palotában s Aradon is kiállítást;

* *Szmrecsányi Miklós:* Visszapillantás a Magy. Képzőm. Társ. 50 éves multjára; „Művészet", 1911. évf. 101. s köv. l. *Dudumi* Pester Briefe I. 63. s köv. l. *Szana* id. m. 78. s köv. l. A fentieket igazolják *Hunfalvy* (id. m. 182. s köv. l.) következő adatai: a Műegylet 1855—6-ban 276 külföldi s csak 96 belföldi festményt állított ki; u. a. évben 12842 frtnyi képvásárlásból csak 4998 frt esett belföldi képekre; 1856—7-ben az arány még kedvezőtlenebb: 14041 frtból 1165 frt.

a pozsonyi áthúzódott a következő évre is és meglehetősen gazdag volt, azonban — Bécs közelsége miatt — az osztrák és német festők szembetűnően uralkodó szerepet vittek benne.* A magyar művészet képviselve volt az 1851-iki londoni kiállításon is, hol különösen Engel József sebesült amazont ábrázoló szobormüve s Kiss Miklós hasonló tárgyú nagyarányú alkotása, valamint Brocky és Kozina festményei s Szentpétery kisplasztikai munkái keltettek figyelmet; de a magyar népies iparművészet tárgyainak is sok nézője volt.**

Áttérve a képzőművészet egyes ágainak ismertetésére, az építészeti tevékenységgel kapcsolatban mindenekelőtt meg kell emlékeznünk a műemlékek fentartására és stílszerű helyreállítására vonatkozó *első* kormányintézkedésről, mely e korszak elejéhez fűződik. Az 1850. december 18-án tartott minisztertanácsban Bruck akkori kereskedelmi s egyúttal középítésügyi miniszter előadta, hogy szándéka az osztrák császárság területén levő építészeti műemlékek fölkutatása és fentartása iránt intézkedni. Ezekre nézve Ausztriában még semmi szabály sem lévén, tanulmányoztatta a Poroszországban és Franciaországban fennálló idevágó intézményeket s egy szakemberekből és a minisztériumok képviselőiből alakítandó bizottságot kíván szervezni, melynek feladata egyelőre csak a műemlékek felkutatása és állapotuk megállapítása lenne; ez a bizottság mindenekelőtt a vidéki művészeti egyesületekkel fog érintkezést keresni. Ennek alapján még u. a. év és hó utolsó napján napvilágot is látott egy legf. elhatározás, mely a szóbanforgó bizottságot életbe hívta; a bizottság 1853-ban megállapította ügyrendjét és utasításokat adott az építészeti hivataloknak. Később, 1859-ben a Thun miniszter élénk tiltakozása ellenére ez az ügyág a kereskedelmi miniszter hatásköréből a közoktatásügyiébe utaltatott át.*** Nincs nyoma azonban annak, hogy a műemlékek ügyének ez az elvi fölkarolása az ötvenes években Magyarország területén bizonyos fölvételeken kívül bármely közigazgatási rendszabályban érvényesült volna. Műemlékeink ügye még soká teljesen nélkülözte az állami gondozást. Az akkor még emigrációban levő Henszlmann Imre sürgetésére 1858-ban indult meg a kassai dóm belső restaurálása, kellő szakértő ellenőrzés nélkül, úgy hogy sok becses műrészletet eltávolítottak helyéről.* Minden állami beavatkozás nélkül indította meg a soproni Storno Ferenc már az ötvenes években egyes egyháznagyok megrendelésére nagyarányú, de kétes értékű restauratori tevékenységét.

Semmiképen sem volt műrestaurálásnak tekinthető az esztergomi érseki székesegyháznak a réginek helyén 1856. nyarán befejezett újjáépítése, melynél csak az úgynevezett Bakócz-kápolna s nehány Szent István várához tartozott földalatti helyiség maradt meg régi mivoltában. Ez az építkezés már 1822-ben indult meg Kühnel Pál bécsi építész tervei szerint s különböző viszontagságok, — így az egyik építésvezető meggyilkoltatása miatt — de főleg a kellő pénzerő hiánya okából teljes harmincnégy évig tartott. Időközben a műszaki vezetést a már akkor nagynevű Hild József pesti építész, az egri székesegyház építője vette át, ki lényeges változtatásokat eszközölt az eredeti terven s megadta úgy a templom belsejének, mint kupolájának végleges formáját. Az építés összköltsége a befejezésig meghaladta a kétmillió forintot. Az épület teljesen centrális szerkezet mellett keletkezésének kora hideg és merev klasszicizmusát hirdeti s kétségtelenül monumentális hatását leginkább páratlan fekvésének és óriási arányainak köszönheti. A korszakra nézve rendkívül jellemző módon a székesegyház külső és belső plasztikai és festési díszének s berendezésének majdnem minden része idegen művészek alkotása. Az oromzat és kőpárkány óriásszobrai, valamint a dunai homlokzat domborművei az Egerben állandóan megtelepedett Marco Casagrande velencei szobrász művei; a szentélynek a Szentháromságot ábrázoló boltozati freskóit Moralt (Ludwig) müncheni festőművész, a Mária mennybemenetelét tárgyazó főoltárképet a velencei Michel-Angelo Grigoretti festette. A főoltárt

* *P. Napló*, 1853. okt. 8. 1854. febr. 5.

** *U. o.* 1851. aug. 22. *Rónay Jác.* naplótöred. II. 8. s köv. l.

*** *Protoc. d Min. Rathes*, 1850. dec. 18. 1859. aug. 30. *B Forster Gyula:* A műemlékek védelme 1906. 32. 556. s köv. l.

* *Mihalik József:* Egy fejezet a kassai Szt. Erzsébet-templom történetéből, Bud. Szemle, 1922. okt. 55. s köv. l.

BROCKY KÁROLY: ALVÓ NŐ. (AZ EST.)
Schatz Tivadar úr tulajdona.

„Léda", „A japán nő". A formák egyensúlya, kilengésektől ment ritmika, a kompozíció összefoglaló ereje szólal meg bennük. Ezek a karcsú szép aktok sok meglátásból kialakult megállapítások. Sok észlelésnek a pillanaton való diadalai. Ezek a mozgások, gesztusok nem is az aktok akaratnyilvánításait tüntetik föl, hanem a mesteréit, aki leszűrte belőlük a mozgás, a gesztus szépségének követelményeit s aki a kép ballisztikáját érvényesíti velük szemben, mint ahogy a költő a mondat ballisztikáját juttatja érvényre a szavak és a hangsúlyok közepette. Ezek a képek az elemeik hangsúlyának kiegyenlítései. A vonalé, a színé, a térben való elhelyezkedésé. „A forrás" az emberi test ritmikájának szépségét, a „Léda" a kompozíció hatalmát, „A japán nő" a festés dekorációs követelményeit demonstrálja.

Lotz Károly képei egész termet töltenek be. Izgalmas festés művei és mégis végesvégig harmónia. Egyik képe csupa szenvedelem, csupa mámor, a másikban a szépség mosolygós, verőfényes békéje. Ez a festés hol dinamikus, hol apollónikus, hol az életakarat diadalmas fensőségét, hol az életszépség bűbájos nyugalmát ábrázolja. Ezek az aktok annak a szenvedelmes akaratnak és ennek a harmóniának nem is a szimbolumai, hanem az egyenes kifejezői. Ebben a Lotz-teremben az élet principiuma nagyszerű kifejezésre jut. Ez a terem idealizálja az érzékiséget, az ember testi voltát és testi voltának időkön és embereken való diadalát. Ezek a Lotz-aktok élnek és szépségben élik a típus-embernek, a minden idők emberének életét. S a szuverén, diadalmas elevenség érvényesül a sok allegóriában, a sok szimbolisztikus képben. Sohasem naturalisztikusak, akárhányszor elhanyagolódik bennük a dologszerűről, az anyagszerűségről való tudás, közönséges nembánomságba vesznek bele a nagyszerű megtanultság eredményei és mégis a mindenható életnek és a legnagyobb valóságnak, az elevenségnek dokumentumai. Kolorisztikájuk sokféle, hiszen Lotz-

nak élete folyamán egész sor tanítástól és behatástól kellett megszabadulnia. Minden szabadulása új lehetőséget tárt eléje. A Lotz-terem képei a fiatal mesternek és a nagy öregnek sok ilyen lehetőségre bukkanásait dokumentálják. Fiatalság és öregség sajátságosan találkozott benne egymással. Minél öregebb lett, annál pompásabb lett a művészetének fiatalsága. A terem legjava képeit öregségének fiatalságában festette.

Benczúr Gyula és *Szinyei Merse Pál* aktjai egymásmellé kerültek. 1867-ben Münchenben ugyanazt a modellt ugyanabban a beállításban festették le. Az Akadémiában, Piloty iskolájában versengtek így egymással. Modelljük inkább érdekes volt, mint szép. S az állapota is érdekes volt. A viselős asszony lefestésében már jelentkezik a két különböző művészeti gravitáció. Szinyei képében már formáló hatása van a verőfénynek s a színértékek magától-értetődéssel érvényesülnek, Benczúrében már felüti fejét a festői pompa. Az ornamentes háttér, a lehajtott fej alá tett piros kendő, a színezés erősebb telítettsége már tendenciajelzés. A kiállításban Benczúr „Bacchansnője"-nek egyik vázlata látható; de ott van maga a híres festmény is. Éppen csak kis tartalmi különbség van köztük, a vázlatból már teljes színpompa sugárzik. Ragyogó festés, a késett renaissance és a java rokokó pompamámora. A „Hullámok" játékában verista szókimondást is hallunk. Egyszerű művészi megállapításokat, a megjelenés ünnepies formájára idegenül tekintő egyszerűségeket. Pedig a kép tárgya mitológikus és pompára csábít. *Liezen-Mayer* akt-kompozíciója mikrokozmosza az ő művészete egész világának. A szabatosságában is szelíd rajz, az elbeszélést lüktetővé tevő drámaiság, a színek pátosza s a romantikus hangulatot szolgáló kompozíció a kiállításban levő kis, „Mese" című Liezen-Mayer-képnek is az összetevői.

Közeledünk a mához. *Paczka Ferenc* „Emese álma" negyven évvel ezelőtt a nagy kiállítás szenzációja volt. Az aktja a naturalizmus teljes beszédességével szólalt meg, csak éppen a színei maradtak hívek a maga kora müncheni töménységhez és nemességet jelző barnasághoz. *Gyárfás Jenő* férfi fél-aktja anatómiai szabatosságban remekel, de érvényre juttatja Gyárfás pszichikai meglátásait is. A lelkiségnek testformáló hatásáról szól. Az izomemberből lett anachoretáról. *Magyar-Mannheimer Ágost* „Venus és Tannhäuser"-je a mozgási motívumok szépségeit ábrázoló akt-képek közül való. Megszólaltatja a női test kábító ritmikáját. Néhány mély akkordba tündöklő színességet fog és meleg barna tónusra redukálja. *Eisenhut Ferenc*nek a színnel jól megmodellált félaktjához köze volt az alkotó fantáziának is. *Deák-Ebner Lajos* a fehér száz variációjával játszik képén. Fehér ágyon, a fehérség tengerében símán festett finom tónusos akt. *Komlóssy Ede* a szürkeséget variálja. Háttér, fekvő ágy, nagy árnyékok csupa egymással vetekedő szürkeség. És benne összegubbasztva, karját áhítozva kinyujtja egy szép nagy ornamentummá egyszerűsített női test. *László Fülöp*, a reprezentáló ember híres ábrázolója, a mindentől elvonatkozott ember megfestésében pszichikai meglátásról tesz vallomást. *Ferenczy Károly* útjának majdnem minden állomásáról kerül egy-egy akt a kiállításra. Bársonyos piros kárpit előtt bíboros piros ágyon elterülő aktja az abszolút, még a tértől is elvonatkozott, nemcsak az időkön kívül levő ember. Ez az egész vásznat betöltő pirosság kiszakítja az emberi testet a dolgokkal való minden kapcsolatából. A szép karcsú női test rácáfol arra a hegeli föltevésre, hogy minden testi akció az akarat aktusa. Ebben a szépséges, tündöklő női testben semmi akarati jelenség sincs. Ez a test csupán csak forma. De mégsem szobor, mint a legtöbb, mozgást mímelő akt, hanem eleven fizikum. Ritmikus vonalakban nagy színfelület: csupa differenciáltság. Az elterülő test millió atommal él. Fekete háttérből kiválik egy másik akt. Ennek a nyugvása már akarásos akció. Mozdulása ornamentummá válásra való készülés. Ebben a képben a modellirozás hangsúlyozottabb. És csupa kifejezésbeli hangsúly, a valeuröknek komoly szándékoltsága a „Modellt beállító festő".

Csók István a szelíd, enyhe harmóniák és az erőszakos festői kontrasztok játékosa. Finoman árnyalt tónusok, fénytől formált színváltozatok a csupa-akció testeken. Majd meg a hideg és meleg színeknek vakmerő

Brocky Károly

Erős

Hoffmagfest. 4. l.

Hoffmann E.:

A m. festészet

a 19.

Sz-ban.

Vetítettképes

ismeretterjesztő

előadások

I. sor. 6. sz.

Bp. 1936

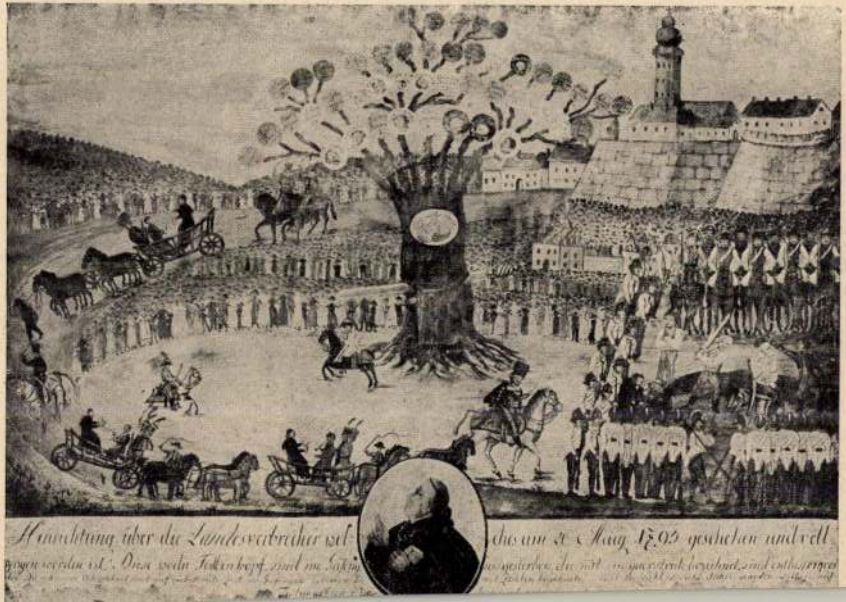

Brocky Károly

Irod

Bruckner Győző: Levéltári adatok Brocky Károly életéről és az operjei oldalképről. Művészet 1904. 60-64. l.

Canova: I. Napoleon nell'Ombra

IX · 176.

Brocky Károly

László okv.

Szépm. Múz. Ltár

IX. 278. l.

Bad-Gastein. Hotel Garni Elisabethhof. Elsőrangú szálloda a fürdő közepén, szemben a kaszinóval. A hires gasteini fürdők a házban. Tulajdonos: id. Windischbauer Alajos.

*

Bad-Hall. Bellevue villa és kávéház. A legnagyobb kényelemmel berendezve, a gyógypark közepén. Gyönyörüen berendezett szobák. Kitünő konyha és italok. Tulajdonos: Kleibel Miksa.

*

Bad-Hall. Hotel zur Post. A város főterén. Ujonnan átalakítva. Mindenütt villamos világítás. Kitünő konyha. Polgári árak. Magyar alkalmazottak. Tulajdonos: Jank R.

*

Bad-Reichenhall. Häussler Frigyes czukrászata, kávéháza és borkereskedése. Czukrászati különlegességek. A legfinomabb csemegeborok.

*

Bécs. Hotel Goldenes Lamm. Wieden, Hauptstrasse 7. Az udvari opera közelében. A város központjában. Posta, távirda, telefon a házban. Kitünő konyha. Villanyvilágitás. Fürdők. Olcsó árak.

*

Bécs. Hotel Tegetthoff, I., Johannesgasse No. 23. Elsőrangú minden kényelemmel berendezett szálloda a város központján. Tulajdonos P. Wolfbauer.

Hüttl Tivadar, cs. és kir. uc
tár. Porczellángyár Óbu

Innsbruck. Hotel zur So
mes szobák. Villamos v
Mérsékelt árak.

Innsbruck. Hotel Maria
Ujonnan megnyitva. 10
kerttel. Billiárd-termek
ben és villanyvilágitás. I

Jajce (Bosznia) **Pliva-Ho**
donos **Tóth János,** a
bérlője.

Brocky Karól

Ornarcképe

repr

Szépm. Mus. Evh

IX. 28. tabla

Brocky Karoly

l.

Mag N M Cent

79 l.

80 l.

én trébelt cimer, peremén két elálló, áttört fül. Silber, im Mittel Wappen. Deutsch, XIX. Jh.

re-diszü peremmel. Bécs, 1817. — Kleine runde . Wien, 1817.

olckarélyos, két füllel, fenekén trébelt madár és ine Ringschale, Silber oval, achtpassig, mit

aranyozott. Pereme nyolckarélyos közepén trébelt Ringschale, Silber, teilweise vergoldet, acht- tsch.

ozás nyomaival. Ovális nyolckarélyos, domboru z. stilusában. — Ringschale, Silber, mit Spuren nd zwei Henkeln. Deutsch, Stil des XVII. Jhs.

us keresztelése a Jordán vizében. Bécs, 1817. — Taufe Christi. Wien, 1817.

talin és II. József képmásával. Osztrák, XVIII. se. Osterreich, E. XVIII. Jh.

rmekjáték. Német, XIX. sz. — Taubenhaus mit h, XIX. Jh.

1874. — Kleiner Stuhl, Silber, Kinderspielzeug.

mboru és áttört renaissance jellegü diszitéssel. ss, Silber, mit Renaissancedekor. Deutsch, XIX. Jh.

födelén ülő kutya. Teste gerezdes. Bécs, 1856.

BARABÁS MIKLÓS
ÖNARCKÉP

Barabás Miklós

BROCKY KÁROLY
ÖNARCKÉP

Magamról festettem.

Brocky Károly

l.

Va Hö Ernst gyűjt

14, 15. l.

20, 21. l.

XVI. tábla

Aranybulla c.

tört. fertmeige

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

Kedves Barátom!

Többször és nyiltan szálltam
mely a mai veszedelmes külpolitik
vezetett. Nem sikerült. Ezért még
pártjából.

Az ország sorsáért való mély
kapcsolatom arra kötelez, hogy tová
érdekeit, a polgárság nyugalmát és

Én tehát felveszem a harc
ki az országot a mai szörnyű helyz

kibontom a legitim

„Istenért

Brocky Károly

wód

Sch L 17 l.

MAGYARORSZÁG

Mult-gyüjtők

A kétkulacsosokról tett figyelemreméltó megjegyzéseket az egyik felvidéki lap. Elmondja, hogy sok most a kétkulacsos politikus vagy politikusjelölt arrafelé. Már a csehek idejében is sokan voltak. Egyszerre voltak tagjai a kormánypártnak és a magyar pártnak. Most, mint a lap megjegyzi, »Ujra gondoskodnak jövőjükről a kétkulacsosok. Tudunk urakat, akik zsebükben hordják a nyilas igazolványt és ott ülnek közben az egyesült párt soraiban is. Akárhogy is fordul, ők mindig a hatalom birtokosai lesznek«. Ehhez a tárgykörhöz tartozik még egy másik híradás is. A nyilasok képviselőjelöltekre vadásznak a Felvidéken, ahol, úgy látszik, mielőbbi választásokra számítanak. Ezzel kapcsolatban azt olvassuk, hogy ezek az urak »melegen érdeklődnek az egyesült párt tisztviselőinek működése iránt is és úgy látszik fejére akarják olvasni alkalmas időben egyik-másik úrnak a mulasztásait és bűneit«. Az egész jelenség rendkívül logikus. Régi szélsőjobboldali taktika az, amit így lehetne nevezni: *multgyüjtés*. Szenvedélyesen gyüjtik mások multját. Már előre gyüjtik, már előre nyomoznak leendő vagy esetleges politikai ellenfeleik »régi bűnei« után. Saját jövőjüket a mások multjára akarják felépíteni. Ugyanakkor gondosan titkolják a saját multjukat. Multjuk mélyén gyakran húzódnak meg különös világnézeti és politikai kisiklások — épúgy, mint ahogy zsebük mélyén meghúzódnak, békésen egymás mellett a különböző színű és szövegű pártigazolványok. Nem hisszük, hogy nagy szerencséjük lenne ezekkel a módszerekkel. Éppen a felszabadított Felvidék az a hely, ahol az ilyesmi nem hat. A Felvidék népének józan magyar ítélőképessége húsz év nehéz harcaiban és szenvedéseiben edződött meg. Tudják, hogy miről van szó, nyugodtan nézik a különös erőfeszítéseket és elnézően mosolyognak.

Mosolyognivaló

Érdekes polémia zajlik a román sajtó egy részében. Valaki — még hozzá nem is magyar, hanem fajromán — kifogásolta, hogy a román rádió magyarnyelvű hírszolgálatának bemondója nem beszéli tökéletesen a magyar nyelvet. Erre így válaszol az egyik román lap: »Mosolyognivaló. A bukaresti rádió nem azért létesítette a magyarnyelvű hírszolgálatot, hogy a magyar kultúrát szolgálja. A magyar hírszolgálat célja egészen más. A kisebbségi magyarság tudomására akarja hozni a valódi állapotokat... Igy azután a bukaresti rádióbemondó hibás nyelvtudása nem jöhet számításba. Elég annyi, amennyit tud.« Igy vélekedik a román közíró. Egyben mindenesetre igazat mondott: a magyarnyelvű román hírszolgálatnak valóban nem az a célja, hogy a magyar kultúrát szolgálja. Ebben egyetértünk. Egyebekben a cikkíró rendkívül szellemes fejtegetései nem szorulnak sok megjegyzésre. Legfeljebb belőle idézhetünk: mosolyognivaló. Mosolyognivaló egyrészt az, hogy a bukaresti rádiópropaganda célja »a valódi állapotok« ismertetése. Hogy az Erdélyben élő magyarság megismerje a valódi állapotokat, ahhoz nincs szüksége a tört magyarsággal beszélő propagandistára. A valódi állapotokat a saját bőrén érzi minden erdélyi magyar. A derék bukaresti rádióbemondónak valóban nem volna érdemes jobban megtanulnia magyarul, mert akármilyen ékes magyarsággal beszélne is, egyetlen magyar hallgató sem adna hitelt »felvilágosításainak«. Talán jobb is, ha csak törve beszél magyarul. Utóvégre az igazságot is töri, nemcsak a magyar nyelvet. Igy legalább teljes harmónia van fejtegetéseinek tartalma és stílusa között.

Logika

Az egyik jobboldali lapból értesülünk arról, hogy a kalocsai úri kaszinó törölte tagjai sorából a zsidókat. Ennél a ténynél tulajdonképpen sokkal érdekesebb a kizárási indítvány indokolása. Az elnök kijelenti, hogy indítványának »sem politikai, sem felekezeti éle nincs, de megállapítja, hogy a zsidó tagok úgy sem látogatják a kaszinót és a keresztény tagok közül nem látogatják a helyiséget a zsidók miatt.« Ez a megokolása gyönyörű példája nemcsak a diplomatikus tapintatnak, hanem a vaslogikának is. Megtudjuk belőle, hogy a zsidó tagok nem látogatják a kaszinót, de a keresztény tagok sem szivesen látogatják a zsidók miatt. Vajjon miért nem, ha zsidókkal ott úgysem találkozhatnak? Dehát nem érdemes komolyabb vitába szállni a kalocsai kaszinói logikával. Csak azt nem értjük, hogy miért nincs a kizárásnak sem politikai, sem felekezeti éle. Vajjon milyen éle van hát?

Pénteken utazik Moszkvába az angol és a francia katonai bizottság

Holnap érkezik Párizsba az angol bizottság

London, augusztus 1.

Megerősítik azt a hirt, hogy a Moszkvába kiküldött angol katonai bizottság szerdán Párizsba érkezik. A bizottság csütörtökön érintkezésbe lép a francia katonai bizottsággal. A két bizottság az előkészületi munkálatok befejezése után pénteken Moszkvába utazik.

A *Daily Herald* abból a tényből, hogy az angol küldöttség vezetője *Anglia egyik legtekintélyesebb tengernagya lesz*, arra következtet, hogy a megbeszélések első feltevése az az eshetőség lesz, hogy *háború esetén elzárják a Földközi-tengert* az angol és a francia hajók elől. Ebben az esetben a Földközi-tengerbe bezárt angol és francia tengeri és légi haderők és az Egyiptomban, Palesztinában, sőt Indiában lévő helyőrségek is a Dardanellákon át könnyen és gyorsan kaphatnának *orosz segitséget*.

A legújabb sajtóértesülések szerint az angol hadvezetőség Indiából legalább ötezer főnyi csapatot, főként gyalogságot és tüzérséget küld a *Maláji-félszigetre* a szingapuri helyőrség megerősítésére. Ez elsősorban *Japánhoz intézett figyelmeztetés* és azt jelenti, hogy Anglia el van szánva arra, hogy megvédi távolkeleti helyzetét.

A *Daily Telegraph* diplomáciai levelezője szerint *az angol kormány most az Egyesült Államok kormányával tanácskozik a két kormányt közösen érdeklő távolkeleti kérdésekről.*

A *Daily Herald* közös angol-amerikai-francia arcél alakítását jósolja a Távol-Keleten.

A német sajtó éles válasza Chamberlain beszédére

Berlin, augusztus 1.

A német lapok a hétfői *Chamberlain*-beszéddel foglalkozva megállapítják, hogy az angol sajtó által beharangozott szenzációk elmaradtak.

A *Deutsche Allgemeine Zeitung* utal arra, hogy *még a politikai megegyezés előtt* brit katonai küldöttség megy Moszkvába és megjegyzi, hogy Anglia bekerítő politikája érdekében előiratja magának az útirendet, bár angol részről igen komoly kétségekkel fogadták a Szovjetúnió részéről követelt politikai formulát. Maga Chamberlain sem titkolta, hogy a közvetett támadásról szóló szovjetformula *egyenesen fenyegeti a kisállamok függetlenségét.*

A lap szerint ez éles ellentétben van azokkal az indokolásokkal, amelyeket az angol kezességi politika minduntalan felhoz és amelyek szerint ennek a politikának a kisállamokat kellene védelmeznie. Ha most Anglia mégis beleegyezik abba, hogy *katonai titkokat áruljon el Moszkvának*, akkor feszült érdeklődéssel várhatjuk, milyen hatással lesz az angol eljárás a kis nemzetek megnyugtatására.

Chamberlain kijelentette, hogy nem ismer olyan kérdést, amelyet ne lehetne békés tárgyalásokkal megoldani. Nem látjuk azonban, hogy menynyiben járult hozzá Chamberlain beszéde a függő kérdéseknek ilyen békés megoldásához. Mert ha arról a meggyőződésről tanuskodik is ez a beszéd, hogy ezeket a kérdéseket meg *lehet* oldani békésen, mégsem jutott el ahhoz a sokkal fontosabb megállapításhoz, hogy ezeket a kérdéseket meg is *kell* oldani.

A *Lokal-Anzeiger* Chamberlainnek a sajtó mérgező propagandájáról mondott szavaival kapcsolatban a következőket írja:

A világ államférfiai közül *Hitler* Adolf volt az első, aki *a »szavak háborújának« beszüntetését követelte*, akkor, amikor még nem volt késő. Hitler nem kapott választ, illetve válaszképpen csak még élesebb izgatást. Most Chamberlain kívánja azt, miközben mögötte ismét működnek azok a hirhedt berendezések, amelyeket *Northcliffe* a világháborúban kitalált. A demokráciák tragédiája, hogy nincs tekintélyi hatalom, amely tartózkodást parancsolhatna azoknak, akikre Chamberlain gondol. Ezért is felelősek a demokráciák a háborúért, sodródnak »szabadságaik« zürzavarában és másokat is magukkal rántanak.

MATTEINE CIÁNOZ
fótállással. Király-utca 16. Telefon: 118-247

Róma: Chamberlain semmi érdekeset és újat nem mondott

Róma, augusztus 1.

Chamberlain beszédével kapcsolatban a reggeli lapok, mint például a *Popolo di Roma*, megállapítják, hogy a beszéd lényegében *semmi érdekeset és újat nem tartalmaz* és tulajdonképpen a liberálisok és munkáspártiak belpolitikai választási céljait szolgálja. Hangsúlyozzák egyébként a különös fordulatot, hogy a francia-angol küldöttségek elindulnak Moszkvába, anélkül, hogy az előzetes politikai megállapodás létrejött volna.

„A nemzetközi életben bizonyos idő óta tapasztalható nyugalomról" ír a Petit Parisien

Párizs, augusztus 1.

A párizsi reggeli lapok az angol alsóházi vitával foglalkoznak és örömmel mutatnak rá *Chamberlain* miniszterelnök beszédére, amelyben a miniszterelnök jelezte, hogy az egyezményt rövid időn belül megkötik.

A *Petit Parisien* szerint az alsó házban hétfőn megnyilvánult nyugodt légkör egyenes arányban áll *a nemzetközi életben is bizonyos idő óta tapasztalható nyugalommal. Semmi jel sem vall arra, hogy ezt a szélcsendet hirtelen vihar váltaná fel*, mégis rendkívül éber figyelemmel kell kísérni az eseményeket a mostani nyugalmi időszakban is.

A *Figaro* rámutat a katonai megbeszélések fontosságára és ezzel kapcsolatban hangsúlyozza, hogy a szerződések aláírása és a pergamentre ráütött pecsét még nem elegendő arra, hogy a megfelelő haderők, löszeranyagok, fegyverek és a többi szükséges felszerelési cikkek a megfelelő időben az adott helyre érkezzenek.

Az *Oeuvre* szerint sok akadály után az egyezmény megkötése *küszöbön áll*. Chamberlain hétfői nyilatkozatát elsősorban annak köszönhetjük, hogy *Daladier* miniszterelnök és *Bonnet* külügyminiszter március 22-e óta nem szünt meg Londonban hangoztatni, hogy Szovjetoroszország közreműködése *nélkülözhetetlen* a béke fentartásához.

Milyen lesz a stagione-rendszer?

A Színés-kamara tárgyalása a vidéki színeszetről és a budapesti szinházi engedélyekről

Kiss Ferenc, a *Színművészeti Kamara* elnöke ma Budapestre érkezett Szegedről, hogy elnököljön a kamara választmányi ülésén, amely két fontos kérdésben fog dönteni. Az első *a budapesti színházak játszási engedélye,* a másik pedig *a vidéki stagione-rendszer kérdése.*

A színésztársadalomban általános lehangoltságot keltett az a tány, hogy *augusztus elsején még mindig nincsen eldöntve, hogy kik kapják meg a színháznyitási engedélyeket.* A legkiválóbb színészek is *bizonytalanságban élnek,* sokan megszakították vidéki nyaralásukat és hazajöttek a fővárosba, hogy jelen lehessenek az első szerződtetési tárgyalásoknál.

A polgármesteri hivatal, mint ismeretes, a Színművészeti Kamarához tette át véleményezés céljából a beadott kérvényeket és úgy hírlik, hogy a Kamara véleménye döntő fontosságú lesz ebben a kérdésben. A Kamara vezetősége elzárkózik minden felvilágosítástól és még kevésbé óhajt »jóslásokba« bocsátkozni, azonban az elterjedt hírek szerint *javasolni fogják, hogy a következő kamarai tag színigazgatók kapják meg a játszási engedélyt: Harsányi* Zsolt *(Vígszínház),* dr. *Bródy* Pál *(Magyar Színház), Kertész* Dezső *(Royal Színház), Patkós* György *(Belvárosi Színház), Sereghi* Andor *(Fővárosi Operettszínház).* A vélelmezést azonnal felküldik a városhoz és *már negyvennyolc óra alatt a város kiadja az engedélyeket,* hogy a színigazgatók nyomban *megkezdhessék a szervezkedést.*

Úgy értesülünk, hogy a legutóbbi napokban *már történt néhány szerződtetés a régi vidéki szokás alapján »kézfogással«.* Tegnap szerződtették a Fővárosi Operettszínházhoz az ismert szubrettet is, természetesen azzal a kikötéssel, hogy a megállapodás csak akkor lép érvénybe, amikor a színigazgató megkapja a várvavárt játszási engedélyt.

A színészkamara változatlanul ragaszkodik a stagione-rendszer felállításához, tekintet nélkül arra, hogy ezt a tervezetet az utóbbi időben sokan támadták. Hivatkoznak arra, hogy tulajdonképpen a »stagione« szó téveszti meg azokat, akik gáncsolják az új tervezetet. A magyar stagione nem fog hasonlítani sem az ismert olasz rendszerhez, sem pedig a francia turnézó színtársulatok berendezkedéséhez. *A négy nagy város éppen úgy rendelkezni fog a jövőben is állandó színházzal, mint eddig,* azzal a különbséggel, hogy nem egy színigazgató állítja össze a műsort, hanem négy vagy öt direktor és a város nem egy társulatot lát vendégül, hanem négy-öt különböző együttest.

A vidéki színigazgatók — a kamara érvelése szerint — főképpen arról panaszkodtak a közelmultban, hogy évente hatvan-hetven darabot kell produkálniok és ezt az óriási mennyiséget úgyszólván képtelenek előteremteni a magyar és a külföldi drámairodalom hasznavehető terméséből. Ha a stagione-rendszer beválik, akkor egy színigazgató legfeljebb tizenöt-húsz darabot mutat be egy szezónban és így természetesen művészi szempontból sokkal értékesebb munkát végezhet, miután jelentékenyen több időt fordíthat a próbákra. *Szeged város színigazgatója az elmúlt szezónban nem kevesebb, mint hetvenhat darabot próbált. Nincs a világon még egy színtársulat, amely ilyen teljesítménnyel dicsekedhetik.* Magától értetődik, hogy ha ugyanaz a társulat a stagione-rendszer alapján tizenöt darab betanulására és eljátszására fordíthatja az idejét és a tehetségét, — akkor sokkal nívósabb előadással szórakoztatja a közönséget.

Mint ismeretes, a minisztertanács már magáévá tette a stagione-rendszer gondolatát és a költségeket is megszavazta. Miután azonban *az idei költségvetési évben erre nincsen fedezet,* a pénzügyminisztert kérték fel, utaljon ki megfelelő pénzösszeget, hogy a stagione-színházak igazgatói megkezdhessék a szervezkedésüket. Úgyszólván minden percben várják a pénzügyminisztérium kedvező döntését és ebben az esetben az előkészületek máris megkezdődnek. *Illetékes helyen cáfolják azt a hírt, mintha a stagione-rendszer gondolatát elejtették volna.*

Szó volt arról is, hogy a színészkamara a legközelebbi választmányi ülésen tagfelvételről is tárgyal. Tekintettel arra, hogy a fenti két fontos kérdés előreláthatóan hosszabb vitát eredményez, *a tagfelvételi kérvények tárgyalását egyelőre elhalasztották.* Azonban még augusztusban összehívják újra a kamara választmányát, hogy az ötszáz fellebbező és jelentkező kérését elbírálja.

Magyar előadások a londoni nemzetközi művészettörténeti kongresszuson

London, augusztus 1.

Július 29-én, szombaton zárult a Londonban tartott *XV. nemzetközi művészettörténeti kongresszus,* amelyen ötszáznál több műtörténész vett részt a világ minden részéről. A londoni egyetem aulájában tartott ünnepélyes megnyitáson *Gerevich* Tibor, a magyar küldöttség vezetője átnyujtotta a magyar kormány, a budapesti egyetem és a Magyar Tudományos Akadémia üdvözletét, majd *vázolta az Árpádház korára visszamenő magyar-angol történeti és művészeti kapcsolatokat.* A kongresszus egyik szakosztályán *Gerevich Tibor elnökölt,* akit az állandó nemzetközi művészettörténeti bizottság, most már harmadízben, a következő ciklusra újra titkárává választott. A bizottság új tagjává választották dr. *Horváth* Henrik egyetemi c. rk. tanárt, Budapest székesfőváros múzeumainak központi igazgatóját.

A kongresszuson magyar részről *Horváth* Henrik Zsigmond király yorki díszkardjáról, *Genthon* István egyetemi magántanár, a Műemlékek Országos Bizottságának előadója a Londonban működött Broeky Károlyról, *Mihalik* Sándor, a Magyar Nemzeti Múzeum őre pedig Mátyás király esztergomi Kálváriájáról tartott vetített képekkel kísért előadást. A nagysikerű kongresszus résztvevői több magángyüjteményt tekintettek meg, köztük a királyi palota műkincseit. Az angol közoktatásügyi miniszter a Victoria and Albert Museumban fogadást rendezett, amelyen megjelent *Mary* özvegy anyakirályné, akinek bemutatták a magyar kormány és a magyar tudományos intézmények képviselőjét. *Gerevich* Tibor egyetemi tanárt is, akit a királyné hosszabb beszélgetéssel tüntetett ki.

KÉT VILÁGFILM EGY MŰSORBAN: RABSZOLGAHAJÓ MIMI – A GAZDAG EMBER LÁNYA SAVOY PÁTRIA

Rendkívüli színházi kedvezmény

Az alábbi színházi előadásokra olvasóink és előfizetőink RENDKIVÜL LESZÁLLITOTT ÁRON válthatnak jegyet Az Est kiadóhivatalában VII., Erzsébet körút 18—20 szám. (1-438-88) Reggel 9 órától délután 5-ig. vasárnap délelőtt 9—2 óráig

KEDD, AUGUSZTUS 1-ÉN

MARGITSZIGET: **Cigánybáró** (8¼). ERZSÉBETVÁROSI: **Zimberi-zombori szépasszony** (8). ROYAL: **Mégis szép az élet** (8). MÁRKUS-PARK: **Dalol a nyár** (8). ÁLLATKERT: **Beethoven-est** (8).

SZERDA, AUGUSZTUS 2-ÁN

MARGITSZIGET: **Cigánybáró** (8¼). ERZSÉBETVÁROSI: **Zimberi-zombori szépasszony** (8). ROYAL: **Mégis szép az élet** (8½). MÁRKUS-PARK: **Dalol a nyár** (8).

CSÜTÖRTÖK, AUGUSZTUS 3-ÁN

MARGITSZIGET: **Cigánybáró** (8¼). ERZSÉBETVÁROSI: **Zimberi-zombori szépasszony** (8). ROYAL: **Mégis szép az élet** (8½). MÁRKUS-PARK: **Dalol a nyár** (8). ÁLLATKERT: **Klasszikus-est** (8).

MINDEN JEGYVÁSÁRLÓ INGYEN KAPJA A TELJES SZINLAPU »MAGYAR SZINPAD«-OT

Színházak műsora

MARGITSZIGETI SZINPAD: Kedd és szerda: Cigánybáró (½9). — **MÁRKUS PARK:** Kedd és szerda: Nincs előadás. — **ERZSÉBETVÁROSI:** Kedd és szerda: Zimberi-zombori szépasszony (8). — **ROYAL:** Kedd és szerda: Mégis szép az élet (½9). — **FÉNYES CIRKUSZ:** Kedd és szerda: Augusztusi műsor (4, 8).

Mozik műsora

Rövidítések: H = Híradók. Sz = Szombat. V Ü = Vasárnap és ünnepnap. M = Matiné.

ADMIRÁL (353—707. Margit körút 5. szám): **Örök csavargó** (Wallace Beery). Diadalmas férfi (Willy Fritsch). H. (¼4 ¼7 9; V Ü ½2 4 ¾7 10.) Vas. d. e. 10-kor: **Szivek csalogánya.** Első tavasz (Deanna Durbin.) — **ALKOTÁS** (355—374. Gömbös Gyula u. 11): **Dsungelszerelem** (Dorothy Lamour). Szenzáció Londonban. Híradó. (¼4 6 9; V ½2 ¼5 7 ¾10.) — **ANDRÁSSY** (124—127. Csengery u. 39): **Tilos utakon** (Annie Ducaux). Acélkoporsó (George Brent). (½5 6 ½8 ½10; Sz 4 ¾7 ½10; V ½2 ¼5 7 ¾10.) — **BELVÁROSI** (184—563. Irányi u. 21): **A örök csavargó** (Mickey Rooney). A éjféli sláger (Fred Mc Murray). Híradó. (Jobbt. ¼5 ½8, balt. 6 9; V Ü jobbt. ½4 ½7 ½10, balt. 5 8.) — **BODOGRÁF** (149—510. József körút 63): **Az örök csavargó** (Wallace Beery). A malakkai nő (Edwige Feuillère). (4 ¾7 ¼10 V Ü ½2 4 ¾7 ½10.) — **BROADWAY** (144—212. Károly körút 3): **Tehetséges család** (Allan Jones). Örök háromszög. Híradó. (¼4 ¼6 ½8 ½10; Sz V Ü ½2 ¼4 ¼6 ½8 ½10.) — **BUDAI APOLLO** (351—500. Csalogány u. 46): **Szebasztopol páncélos** (Camilla Horn). Nem csaltuk meg egymást (Elvira Popescu). (½5 6 ½8 és 9: vas., ünn. 3 6 és 9 órakor.) — **CAPITOL** (134—337. Baross tér 32. szám): **Augusztus 10-ig nyári szünet!** — **CASINO** (383—102. Eskü út 1): **Megbélyegzett asszony** (Victor Francen) és a kísérő műsor. Híradó. (½6 ½8 ½10; Sz V Ü ¼4 ¼6 ½8 ½10.) — **CITY** (111—140. Vilmos császár út 36): **Nem loptam én életemben** (Egry Mária, Bilicsi). Ép testben ép lélek. H. (¾6 ¾8 ¾10; Sz V Ü ¾4 ¾6 ¾8 ¾10.) — **CORSO** (182—818. Váci u. 9): **Feketeszárú cseresznye** (Kay Francis). Stan és Pan válik. Híradó. (½6 ½8 ½10; Sz V Ü ¼4 ½6 ½8 ½10.) — **CORVIN** (139—584, 138—988. József körút és Üllői út sarok): **Csodálatos szerelem** (Gustav Fröhlich) és a kísérő műsor. H. (½6 ½8 ½10; V Ü ½4 ¼6 ½8 ½10.) Hűtött nézőtér! — **DÉCSI** (121—343, 125—952. Teréz körút 28): **A sejk fia** (Rudolf Valentino és Bánky Vilma filmjének reprize). Táncolnak a kis matyók. Cirkvenica. Híradó. (6 8 10; Sz V Ü 4 6 8 10.) — **FORUM** (189—707, 189—543, 188—528. Kossuth Lajos u. 18. szám): **Bors István** (Páger, Tolnay Klári). (Előadások: ½6 ½8 ½10; Sz V Ü ¼4 ¼6 ½8 ½10.) — **HOLLYWOOD** (142—455. Bethlen tér 3. szám): **Feleségem a detektív** (William Powell). Az aggteleki cseppkőbarlang csodái. Kékmadár-kabaré. H. (Mindennap: ¼4 ¼6 ½8 ½10.) — **HOMÉROS** (296—178. Hermina út 7): **Honolulu** (Eleanor Powell). Magyar ősművészet (kultúrfilm). Híradó. (5 ¼8 ½10; V Ü ½2 ¼4 ¾6 8 10. Szép idő esetén kertben ¾8-tól.) — **IPOLY** (292—626. Csáky ucca 65. szám): **Úz Bence** (Bordy Bella, Jávor Pál). A győzedelmes Japán. Híradó. (5 ¼8 ½10; Sz 4 6 8 10; V Ü 2 4 6 8 10.) — **JÓZSEFVÁROSI** (134—644. Kálvária tér 7): **Az örök csavargó** (Mickey Rooney). Tavaszi tánc (Maureen O'Sullavan). (¼5-től folyt., az utolsó előadás 9-kor kezdődik; Sz ½4 ¼7 ½10; V Ü 3 6 9.) — **KAMARA** (144—027. Dohány u. és Nyár u. sarok): **A sejk fia** (Rudolf Valentino és Bánky Vilma filmjének reprize). Jugoszlávia gyöngye. (6 8 10; Sz V Ü 4 6 8 10.) Nyitott tető! — **KULTUR KERTMOZGÓ** (386—193. Kinizsi ucca 16. sz.): Prolongálva! **Honolulu** (Eleanor Powell) és a kísérő műsor. Híradó. (Teremben: ¼6; kertben: ¼8 ¾10; V Ü teremben: ¾2 ¾4 ¼6; kertben: ¾8 ¾10.) — **LLOYD** (111—994. Hollán u. 7., a Szent István körútnál): **Fra Diavolo** (Stan és Pan). (Mindennap: 4 6 8 10.) — **NYUGAT** (127—162. Teréz körút 41): **Honolulu** (Eleanor Powell). Vadrózsa (Dayka, Rózsahegyi). H. (½5 ½8 9; V Ü 3 6 9.) — **ODEON** (130—263. Rottenbiller u. 37/b): **Nehéz apának lenni** (Szeleczky, Páger). Ida regénye (Ágai Irén, Jávor). Híradó. (½5-től folyt., az utolsó előadás 9-kor, Sz ½10-kor kezdődik; vas., ünn. 2 ½5 7 és ½10 órakor.) — **OLYMPIA** (342—947. Erzsébet körút 26): **Az örök csavargó** (Mickey Rooney). A diadalmas férfi (Willy Fritsch). Híradó. (4 ¾7 ½10; V Ü d. e. 11, d. u. 2 ¾5 ½8 10.) — **OMNIA** (130—125. József körút és Kölcsey u. sarok): **Alexander's Ragtime Band** (Alice Faye). Kieg.: Botrány a cirkuszban. H. (5 ¼8 ½10; Sz V Ü 4 6 8 10.) — **ORIENT** (114—926. Izabella u. és Aradi u. sarok): **Monte Carlo** (Jeanette Mac Donald). A kölcsönkért kastély (Tolnay, Ráday). Híradó. (½5 6 9; Sz ½5 ¼7 ½10; V Ü 2 ½5 7 ½10.) — **OTTHON** (146—447. Beniczky u. 3. és Baross u. 87. sarok): **Papucshős** (Erdélyi Mici, Kabos). A hölgy **egy kissé bogaras** (Tolnay, Ráday). (¼5 ¾7 ½10; vas., ünn. ¾2 ½5 ¼7 és ¼10 órakor.) — **PALACE** (136—523. Erzsébet körút 8): Csak 16 éven felülieknek! **Külvárosi szálloda** (Annabella). Ódon városok (kultúrfilm). Híradó (Mindennap: 4 6 8 10.) — **PÁTRIA** (145—673. Népszínház u. 13): **Mimi, a gazdag ember lánya** (Alice Faye). Rabszolgahajó (Wallace Beery). (4 ½6 9; Sz ¼4 ½7 ½10; V 2 ¼4 ¼7 ½10.) Vas. d. e. ½11-kor: **Sárga kalózok. Pánik a cirkuszban.** — **PHÖNIX** (144—454. Rákóczi út 68): **Az örök csavargó** (Wallace Beery). Rembrandt (Charles Laughton). H. (Egyes filmek kezdete: 5 ¼7 ½8 9 ½11; Sz V Ü 3 ½5 6 ½8 9 ½11.) — **RIALTÓ** (139—497. Rákóczi út 70. szám): **Tavaszi tánc** (Maureen O'Sullavan) Hollywood Hotel (Dick Powell). H. (½5 ½8 9; Sz V Ü ½2 4 ½5 ½8 9 ¼11, ¼11-kor egy film és híradó.) — **SAVOY** (146—040. Kálvin tér sarok, Üllői út 4): **Mimi, a gazdag ember lánya** (Alice Faye). Rabszolgahajó (Wallace Beery). (4 ½6 9; Sz ½4 ¼7 ½10; V 2 ½4 ½7 ½10.) Vas. d. e. ½11-kor: **Sárga kalózok. Pánik a cirkuszban.** — **SCALA** (114—411. Teréz körút 60): **Péntek 13.** (Lili Damita). Híradó. (¼6 ¾8 ¾10; szomb., vas., ünn. ¾4 ¼6 ¾8 ¾10.) Nyitott tető! — **TIVOLI** (123—019. Nagymező u. 8): **Nehéz apának lenni** (Szeleczky, Páger). Rácsnélküli börtön (Annie Ducaux). H. (½5-től folyt., az utolsó előadás 9 órakor kezdődik; szomb. ½5 7 ½10; vas., ünn. 2 ½5 7 ½10.) — **TURÁN** (120—003. Nagymező u. és Mozsár u. sarok): **Örök csavargó** (Wallace Beery). Tavaszi tánc. Híradó. (¼4 ¼7 9; V Ü ½2 4 ¾7 ½10.) Vas. d. e. 10 órakor: **Szivek csalogánya. Első tavasz.** (D. Durbin). — **URÁNIA** (146—046. Rákóczi út 21. sz.): **Szerdáig bezárólag prolongálva! A Condor légió** (Karl Ritter óriásfilmje a spanyol polgárháborúból). Színes trükkfilm. H. (5 ¼8 ½10; V Ü ¾3 5 ¼8 ½10.)

KÖZÉPKORI LOVAG
BROCKY KÁROLY VÍZFESTMÉNYE

Szépművészeti Múzeumunk rézmetszetgyűjteménye ünnepelte bemutatásukkal megnyitását az új házban, két év előtt. De mintha most jobban éltek volna, mintha megértőbb lett volna a beléjök mélyedő pillantás, mintha nem lett volna az az indifferens múzeumpillantás, mely odaát bizonyára sokszor végigsiklott rajtuk. E retrospektiv ugyan nem volt tekinthető fejlődéstörténeti dokumentálásnak, nem is akart az lenni. Dacára annak — s ebben fekszik tagadhatlan jelentősége — oly adatokat hozott felszinre művészi fejlődésünk induló korszakából, melyek meglepően kiegészitik annak tradicionális képét. Egész sora a kitünő mestereknek, kiknek alakja elmosódottan, sőt hamisan élt emlékezetünkben, itt nyert új, plasztikus világítást és kiderült, hogy jelentőségük éppen a bemutatott műfajokban nagyobb mint hittük volna, talán nagyobb mint egyéb műveikben.

Markó Károly, a kasszicisztikus tájkép egyik utolsó képviselője, vízfestményeiben is hive maradt a tiszta egű, buja lombozatú, ünnepies szcenériáknak, a déli tájkép nagy formáinak, hol a sziklás hegykulisszákra átlátszó levegő borúl, mely nem zavarja a tiszta kontúrt, a messzi távlatot. Klette Gusztáv, Keletynk apja egy tájképpel érdekelt, melyben sok kor-

Művészet 1909.

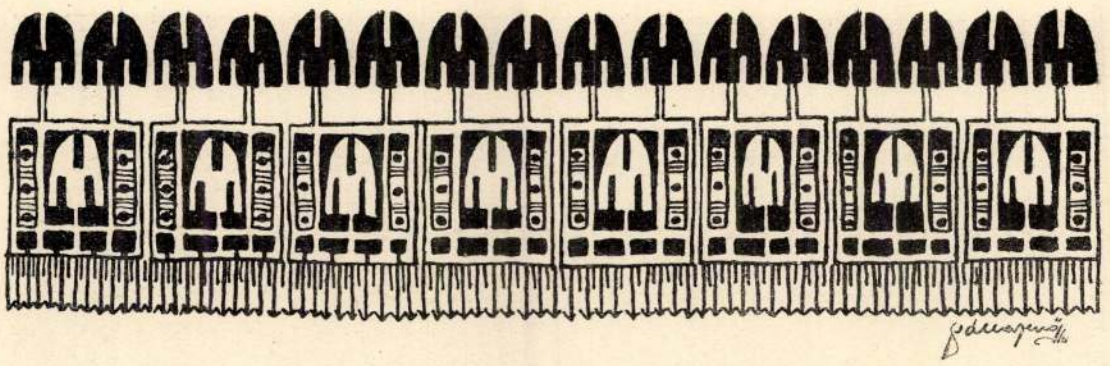

A GRAFIKAI MŰVEK NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁSÁNAK TANULSÁGAI

A nemzetközi grafikai kiállítás, melyet a Képzőművészeti Társulat áldozatkészsége néhány lelkesülő szakemberünk és műgyűjtőnk harmonikus együttműködésével február hó folyamán a Műcsarnokban létrehozott, oly jelentőségteljes esemény, hogy hullámverése messze képzőművészetünk szokott medrén túl is sokáig érezhető lesz. A kiállítás széles alapon volt szervezve s a szoros értelemben vett grafikán kívül a vízfestményt, pasztellt is felölelte. Bár e műfajok motivumai könnyed színességökkel rokonszenvesen oldották fel a „fehér-fekete" szigorúságát, bár a kiállítás képét változatossá tették, annak főérdeket a peintre-gravure adott, mely kimerítő átpillantást nyujtott az újabb kor grafikai értékei fölött. Intim hatásait bizonyára hátráltatták a Műcsarnok termeinek kedvezőtlensége és sok más formális nehézség, mindannak dacára elsőrangú, eléggé meg nem becsülhető tényező lett: erőteljes ébresztője egy új kulturális akaratnak és öntudatnak. E reánk nézve rendkívül fontos momentum kedvéért — a grafikán kívül — sem a kiállítás magyar részének aktualitásaira sem a külföld szépen képviselt vízfestmény- és pasztellanyagára nem terjeszkedünk ki.

A Képzőművészeti Társulat e kiállítással fényesen dokumentálta kulturális misszióját. Mi ugyan e kiállításon, mely annyi gazdagságot, annyi tartalmasságot tárt elénk, meglehetősen magunk között voltunk. A „műveltek tömege" nem igen jött vele viszonyba s a sznobizmus bevallotta, hogy nincs vele semmi közössége. Nem talált sem talmit, sem reklámost, sem divatosan szenzációst s a kis zsurnaliszta zavart méltatlankodása: „hisz erről nincs mit írnom!" visszhangzott benne: „hiszen itt nincs mit néznem!" Viszont megnyugvással kell konstatálnunk az egyetemes, lelkes rokonszenvet, mellyel a kiállítás eszméjét és tanulságait művészeink fogadták, nyoma sem volt annak a konok ellenségeskedésnek, mellyel az utolsó, 1902-ben, Rómában létrejött grafikai kiállítást az ottani művészkörök kisérték s melyet Vittorio Pica az Emporiumban megbélyegzett.

Ehhez az előző, címzetten „bianco e nero" kiállításhoz a miénk méltón sorakozhatik, sok tekintetben még fölülmulta azt. A Bäcker-gyűjtemény bemutatásával a grafikai értékeknek évek hosszú során át, finom műízléssel és nagy fáradsággal összehalmozott kincstárát tette mindenki számára hozzáférhetővé. Az aktuális magyar részhez pedig preludium gyanánt kapcsolt egy retrospektiv visszapillantást, mely képzőművészetünk örökségét új, értékes adatokkal gazdagította. E retrospektiv rész javaműveit ugyan már ismertük,

Brocky Károly

Tiltakozik ez ellen a nemzeti és faji öntudat feltámadása már nemcsak Japánban, hanem Kinában is. Mindkét állam igyekszik már kiviteli tilalmakkal és nagy pénzáldozatokkal megakadályozni a benszülött kultura szempontjából fontos remekművek elidegenítését. Olyan összegek kiadására, amilyeneket az amerikai milliomosok áldozni tudnak, nálunk gondolni sem szabad. Kevés pénzünk van és ami van, sokfelé kell. Sok mulasztást kell pótolnunk minden irányban. Leginkább pedig ott, hol tevékenységünkből közvetlen hasznot remélhetünk.

Újabb művészetünk története azonban azt bizonyítja, hogy a japáni képírásnak aránylag csekély jelentőségű termékei is beláthatatlan horderejű tényezők a nyugati festőművészet fejlődésében. A távol Kelet művészetének szenzualitása és bölcselete már teljes polgárjogot nyert nálunk; az életrevaló reflexiók megszámlálhatatlan sokaságának vált forrásává. A kinai és japáni képekkel bizalmas viszonyba léptünk, mihelyt nyilvánvaló lett ama különös erejük, mellyel festői képzeletünket fokozott tevékenységre izgatják. A legtávolabbi Kelet művészetének hatása már intenzívebb és többirányú, mint a hosszú évszázadokon át érinthetetlen tekintélyű antik plasztikáé, melynek emlékei már hiányos fennmaradásuknál fogva is inkább az archeologizálás felé hajtották képzeletünket.

Megbocsáthatatlan mulasztást követünk el, ha nem hagyjuk szóhoz jutni Keletázsia művészi géniuszát, mely művészeinkben és közönségünkben a termékeny intuiciók egész seregét keltheti öntudatra.

Súlyosbítja e mulasztást mindenekfölött az, hogy egy tanulságos keletázsiai gyűjtemény szervezése, illetőleg kifejlesztése financiális szempontból sem találhat jogos ellenvetésre.

Ismétlem: nem vehetjük tervbe azt, hogy szenzációs remekeket vásároljunk, de azért semmi akadálya sincs annak, hogy olyan festői és plasztikai alkotásokat szerezzünk a múzeum számára, melyekben a Kina és Japán művészetét irányító elvek a maguk teljes tisztaságában jutnak kifejezésre.

Figyelmünk természetesen elsősorban Kinára irányulna, honnan a közel jövőben igen gazdag anyag kiáramlását várhatjuk. A mennyei birodalom művészeti multját csak most kezdjük ismerni. Most látjuk, hogy a kinai plasztika

VIRÁGOT ÖNTÖZŐ NŐ VÍZFESTMÉNY — A BROCKY-KIÁLLÍTÁSBÓL SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

UJSÁGOT OLVASÓ NŐ VÍZFESTMÉNY — A BROCKY-KIÁLLÍTÁSBÓL SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

Művészet 1915. 179, 180, 181, 182.
lapokon vázlatok Brockytól

VÁZLATLAP

A BROCKY-KIÁLLÍTÁSBÓL
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

jelentőségéről Chavannes korszakalkotó publikációjának (Mission Archéologique dans la Chine Septemtrionale, Páris, 1909.) megjelenése előtt fogalmunk sem volt és hogy e képfaragás termékei milyen gazdagon ékesíthették a mennyei birodalom régi fővárosait. A nagy ázsiai köztársaság szerencsére épen most, a világháború által teremtett helyzet folytán, érzésben közelebb jutott hozzánk. Ez a kedvező alakulás jó alkalmat ad arra, hogy kulturális azaz művészeti értékeinkből egyet-mást kicserélhessünk. Megfelelő utánjárással talán Kínában is megtalálhatnók a hajlandóságot arra, ami az 1900-iki párisi világkiállítás alkalmával Japán részről megnyilvánult. Igaz ugyan, hogy a szigetország kormánya által a magyar államnak ajándékozott festmények sohase fognak előkerülhetni képtáraink depotjából, de ez a színvonal megfelel annak az érdeklődésnek, melyet a két ország annak idején egymás iránt tanusított. Ma már több érzékünk volna a hasonló ügyek elintézéséhez.

Nem tudjuk még milyen eredményre vezet a folyamatban levő óriási fegyveres mérkőzés, de úgy érezzük, hogy nem maradunk alul és a Kelet s Nyugat részéről a háború előtt megalapozott kölcsönös megértés a bajok multával a mi javunkra fog virágozni. Számíthatunk rá, hogy a békekötés után új aspirációk fogják táplálni a keleti népek és kulturájuk iránti érdeklődésünket és a kor szelleme Ázsia művészetének kultusza érdekében is parancsolóan fog fellépni. A freiburgi, hamburgi, berlini és kölni keletázsiai gyüjtemények, az «Ostasiatische Zeitschrift» alapítása, a Kelet művészetével foglalkozó német irodalom gyors növekedése és más hasonló jelenségek világos bizonyítékok amellett, hogy Németország a szakszerű kuta-

A MŰCSARNOKBÓL

SORSOLÁS A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAGJAI KÖZÖTT. Megelőző számunkban közöltük, hogy a Képzőművészeti Társulat ebben az esztendőben folytatólagosan két sorsolást rendez tagjai között, az egyiket a tavaszi, a másikat a téli tárlat megnyitása előtt. Az első sorsolást zólyomi Wágner Géza dr. igazgató elnöklésével március 9-én tartotta meg a Társulat, amelyen jelen voltak: Jendrássik Jenő h. igazgató, Szente Miklós fővárosi főjegyző, Hedry Aladár dr. kir. közjegyző, Heisler Ferenc fővárosi számvevőségi főtiszt és Mészáros Ferenc társulati számvevő. A jegyzőkönyvet Lesskó János h. titkár vezette, a számokat Bartos István 10 éves fiúcska húzta. Kisorsoltatott összesen 20.000 korona értékű nyeremény, felosztva 31 nyereményre. A sorsolás eredménye a következő:

sorszám	nyereményérték	nyerőszám
1.	1500 koronás	19861
2.	1200 «	16857
3.	1000 «	27081
4.	1000 «	6595
5.	800 «	19003
6.	800 «	21228
7.	800 «	24732
8.	800 «	5574
9	800 «	16142
10.	600 «	22836
11.	600 «	12408
12.	600 «	17836
13.	600 «	20882
14.	600 «	24898
15.	600 «	20000
16.	600 «	25919
17.	600 «	1973
18.	600 «	5401
19.	600 «	8709
20.	500 «	3011
21.	500 «	681
22.	500 «	15439
23.	500 «	19988
24.	500 «	18196
25.	500 «	13547
26.	400 «	11727
27.	400 «	26319
28.	400 «	24377
29.	400 «	4663
30.	400 «	23024
31.	300 «	11426

A TAVASZI TÁRLAT MEGNYITÁSA ÉS EDDIGI EREDMÉNYEI. Március 13-án nyitotta meg a tavaszi tárlatot József főherceg, a társulat védnökének képviseletében Jankovics Béla dr. vallás és közoktatásügyi miniszter, a városligeti Szépművészeti Muzeumban. Az ünnepélyes vernissagera a nagyszámú és előkelő közönség már zsufolásig megtöltötte a kiállítási termeket, mire József főherceg képviselője Klebelsberg Kunó gróf államtitkár és Majovszky Pál dr. miniszteri tanácsos, a művészeti ügyosztály főnökének társaságában a muzeumba érkezett. A minisztert a társulat részéről Forster Gyula báró titkos tanácsos és Hauszmann Alajos építőművész alelnökök, zólyomi Wágner Géza dr. igazgató, Jendrássik Jenő h. igazgató, Dudits Andor, Róna József és Vágó József igazgatósági tagok, a muzeum részéről pedig Petrovics Elek dr. igazgató fogadták. Fogadtatás után Forster báró alelnök a következő beszédet intézte a Fenség képviselőjéhez:

«Őszinte tisztelettel és hódolattal van szerencsénk társulatunk nevében Nagyméltóságodat üdvözölni kettős minőségében. Mint fenséges védnökünk, Józsefföherceg magas személyének képviselőjét és mint közoktatásügyi kormányunk fejét.

Fenséges védnökünk, ki a magyar hősiességnek megtestesülése, mint Hunyadi János mondta,

VÁZLAT A BROCKY-KIÁLLÍTÁSBÓL
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

VÁZLATLAP

A BROCKY-KIÁLLITÁSBÓL
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

miles militum, csodálatos bátorsággal védi a Kárpátoknál hazánk határait és katonáink bámulatot keltő hőstetteivel a magyar vitézség ezeréves történetéhez új lapokat csatol, melyek az egész világ tiszteletét vívják ki és örök dicsőséggel övezik a magyar katona nevét és homlokát.

Fenséges védnökünk a haza léteért való küzdelemben sem feledkezett meg társulatunkról, mert ha valaki, akkor a katona, a hadvezér tudja értékelni az erkölcsi, a szellemi erőt.

Mély hálánkat fejezzük ki Ő császári és királyi Fenségének határtalan kegyességeért, hogy kiállításunk megnyitásán magas személyének képviseletével Nagyméltóságodat megbízni méltóztatott és őszinte köszönetünket nyilvánítjuk Excellentiádnak, ki társulatunk és művészetünk ügyét mindenkor pártolásra méltatja és kinek most is köszönhetjük, hogy kiállításunk számára a Szépművészeti Muzeum palotájának helyiségeit igénybe vehetjük.

Azt szokták mondani, hogy a háborúban a múzsák hallgatnak. Ebből a háborúból azonban, melyet a jog és erkölcs örök szégyent keltő letiprásával kényszerítettek jóságos királyunkra és országunkra, hatalmasabban emelkedik ki az emberiség szellemi és erkölcsi javainak értéke, melynek védelmére keltünk s melyeket a harcok között is ápolunk, mint egyik biztosítékát annak, hogy a béke áldásainak útját előkészíthessük.

Társulatunk három irányban iparkodott — és talán dicsekvés nélkül mondhatjuk — nem

MISS ROSA WILKINSON ARCKÉPE
OLAJFESTMÉNY

A BROCKY-KIÁLLÍTÁSBÓL
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

eredménytelenül működni a nemzetünk végtelen áldozatkészségéről tanuskodó jelen időkben.

Műcsarnokunkat kórházzá alakítottuk át, hogy sebesült hőseinket ápoljuk.

Művészeink részére, az ő saját tevékenységük igénybevételével segélyakciót szerveztünk, melyet méltán hálát keltő s alig is remélt sikerű eredmény koronázott.

Végre művészeink, kik közül többen a harctéren teljesítették és teljesítik hazafias kötelességüket, nem szüntek meg a háború alatt is tovább működni, hogy tanuságot tegyenek alapos, komoly munkájukról, lelkes törekvéseikről, magyar geniusuk megnyilatkozásáról, társulatunk pedig azon működéséről, melylyel szolgálni akarja művészetünket, művészeinket és szolgálni akarja a mai súlyos viszonyok között is szellemi és erkölcsi erőnk emelését.

Kérjük Nagyméltóságodat, hogy kiállításunkat megnyitni és művészeink munkásságáról meggyőződést szerezni méltóztassék.»

Jankovics dr. miniszter kijelentette, hogy József főhercegnek, aki a harctérről is állandóan melegen érdeklődik kulturális életünk iránt, a legnagyobb örömmel fog jelentést tenni arról, hogy a magyar művészek dacolva a súlyos időkkel, ambiciózusan dolgoznak és alkotásaikból az emberek lelki megnyugvást, gyönyörűséget merítenek. És örömmel fog jelentést tenni — úgymond — a művészek példás segélyezési akciójáról, valamint a Képzőművészeti Társulat tevékeny működéséről is, a mely a háború tartama alatt nagy áldozatkészséggel immár a harmadik kiállítást rendezte.

A közönség úgy Forster báró üdvözlő beszédét, mint a miniszter válaszát tetszéssel hallgatta végig, mire a miniszter megnyitottnak jelentette ki a tárlatot. Az ünnepélyes aktus után a Fenség képviselője Kézdi Kovács László és Szlányi Lajos festőművész-, Horvay János és Zala György szobrászművész juryelőadók kalauzolásával megtekintette a tárlatot s melegen gratulált a rendezőségnek. Szemléje közben örömmel konstatálta a miniszter, hogy a tárlaton a király volt a legelső vásárló.

A király budai palotájának ékesítésére összesen 14 művet vásárolt 15.500 koronáért a bizottság, a melynek tagjai voltak: Benczúr Gyula dr. főrend, a festő-mesteriskola igazgatója, Majovszky Pál dr. a művészeti ügyosztály főnöke, Petrovics Elek dr. a Szépművészeti Muzeum igazgatója és Szegedi Maszák Aladár dr. udvari és kormánytanácsos. A megvásárolt művek a következők; Bosznay Istvántól: November, olajfestmény. Burghardt Rezsőtől: Chioggia, olajfestmény. Edvi illés Ödöntől: Elnémult csatatér, olajfestmény. Glatter Gyulától: Csendélet, olajfestmény. Glatz Oszkártól: Őszi délután Nyitra megyében, olajfestmény. Kallós Árpádtól: Biedermayer, olajfestmény. Koszkol Jenőtől: Első hó, pastell. Koszta Józseftől: Paraszt udvarrészlet, olajfestmény. Mikola Andrástól: Az Uffizi folyósója, olajfestmény. Paczka Ferenctől: Női fej, olajfestmény, Pentelei Molnár Jánostól: Fehér edények, olajfestmény. Szlányi Lajostól: Fenyves völgy, olajfestmény. Vidovszky Bélától: Öreg szoba, olajfestmény. Zádor Istvántól: Lila szalon a budai királyi várban, olajfestmény.

Glatter Gyula a király számára vásárolt képe vételárából nagylelkűen ötszáz koronát a Magyar Képzőművészek Segítő Bizottsága alapjának ajándékozott.

Közvetlenül a király bizottsága után a székesfőváros képzőművészeti bizottsága tartotta meg vásárló ülését Bárczy István dr. polgármester elnöklésével és négy művet vett meg 3000 koronáért. Megvásárolta: Bruck Miksa: Interieur

VIRÁGOT TARTÓ NŐ

A BROCKY-KIÁLLÍTÁSBÓL SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

c. olajfestményét, Kléh János: Téli táj c. olajfestményét, Náray Aurél: Kora őszi hangulat c. olajfestményét és dobai Székely Andor: Nyári reggel Bruggesben c. olajfestményét.

A Történelmi Arckép-Csarnok részére a Kultuszminiszterium megvásárolta Zala Györgynek Deák Ferencet ábrázoló márvány mellszobrát 3000 koronáért.

A Képzőművészeti Társulat a Nemzeti Képcsarnok Egylettől átvett vagyon kamataiból rendelkezésére álló összegből 5500 koronáért megvásárolta Boruth Andor: Arckép-tanulmány c. olajfestményét és Iványi Grünwald Béla: Fürdés után c. olajfestményét.

A nyerő tagok közül március végéig összesen 22-en értékesítették nyereményeiket 13.700 korona összegben és 6 nyerő ráfizetett a nyereményére 1500 koronát, 4 nyerő pedig elengedett összesen hétszáz koronát, úgy hogy a nyereményekből a művészek kezébe jutott 14.500 kor. Az elengedett 700 K-t a Társulat a téli tárlat előtt kisorsolandó összeghez csatolja.

Magánosok összesen 6 művet vettek 3050 koronáért, s ezekkel együtt március végéig elkeit összesen 49 mű 44.550 koronáért.

A TAVASZI TÁRLAT ÉRMEI ÉS DIJAI. Lapunk nyomása közben értesültünk a tavaszi tárlatra kitűzött érmek és díjak odaitéléséről. A zsüri határozatai értelmében, amelyeket a kultuszminiszter jóváhagyott, az állami művészeti nagy aranyérmet Iványi Grünwald Béla kapta, «Fürdés után» című festményéért, állami művészeti kis aranyérmet pedig Bosznay István nyert «November» c. tájképe, valamint báró Hatvany Ferenc egy női arcképe alapján. A Társulat részéről kitűzött 4000 koronás díjat Ferenczy Károly kapta «Pieta» című festményéért, a 450 koronás Harkányi díjat pedig Frank Frigyes egy női arcképéért. A kitűntetett képek közül Iványi Grünwald Béla, Ferenczy Károly, báró Hatvany Ferenc műveit mostani számunk közli, Bosznay István és Frank Frigyes festményeit a legközelebbi számban reprodukáljuk.

KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAPITVÁNY BENKŐ KÁLMÁN NEVÉRE. A Képzőművészeti Társulat egykori nagynevű igazgatójának, árkosi Benkő Kálmánnak emlékezetére özvegye született Lukács Róza úrnő és fivére, árkosi Benkő Lajos dr. megyei főorvos a Képzőművészeti Társulatnál 10.000 koronás alapítványt létesítettek. Az alapítvány kamataiból egyelőre a társulati kiállításokon minden harmadik évben 1000 koronás jutalomdíjat adnak ki, a fennmaradó kamatot pedig tőkésítik. Ebből az alkalomból dr. Jankovics Béla kultuszminiszter az alábbi köszönő levelet intézte árkosi Benkő Lajos dr.-hoz:

Örömmel értesültem, hogy özvegy árkosi Benkő Kálmánné és Nagyságod a Képzőművészeti Társulat részére 10.000 korona névértékű értékpapir tőkéből néhai Benkő Kálmán emlékezetére művészeti jutalomdíj alapítványt tenni szívesek voltak. Fogadja és tolmácsolja Nagyságod a hazai képzőművészet érdekeit előmozdító eme áldozatkészségért őszinte köszönetemet. Bpest, 1915. évi márc. 12-én. Jankovics.

KITÜNTETETT FESTŐMŰVÉSZ. A Képzőművészeti Társulat igazgatósága a néhai Nadányi Albertné-féle 500 koronás képzőművé-

VÖRÖS ERNŐ RAJZA

Brocky Károly

szeti ösztöndíjjal ezidén egyhangulag Tatz László fiatal festőművészt, a Benczúr mester-iskola tehetséges növendékét tüntette ki. Tatz Lászlónak rövid művészi pályafutása alatt ez immár a második kitüntetése, mert már korábban megkapta a Harkányi Frigyes bárónak a társulati kiállításokon először szereplő művészek számára alapított 450 koronás díját.

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI

BROCKY KÁROLY VIZFESTMÉNYEI ÉS RAJZAI. 1914 júniusában, Londonban, aukcióra került Mr. Tarral Wilkinson műgyűjteménye, mely aukción többek között Brocky Károly festményeinek, aquarelljeinek, pasztelljeinek, toll- és krétarajzainak nagy tömegét is árverezték. Innen került Hatvany Ferenc báró ajándékaképen a Szépművészeti Múzeumba 1 olajfestmény és 281 darab aquarell, tollrajz és krétarajz.

Az olajfestmény Miss Rosa Wilkinsonnak gyermekkori arcképe és a vászon hátán levő felirat szerint 1851 juliusában készült.* Képünk jól egészíti ki a Múzeum gyűjteményét, amelynek, a különben gazdagon képviselt művésztől, csak egy igazi arcképe volt eddig: az a kis mellkép, mely magát a művészt vörös köntösben ábrázolja. (Kmetty és Mészáros tábornokok arcképei a Történelmi képcsarnokban vannak.)

Az aquarellek között is találunk egy portrét: a művész önarcképét. Lengyel sapka van a fején, kissé vad, sőt parasztos a kinézése és a kis aranykarika nincs a fülében. Az arckép, — az ábrázolt kora mutatja, — a legelső londoni években keletkezhetett. Evvel együtt még egy nagy tömeg aquarell jutott a Múzeumba.

Mindenkinek, aki Brocky Károly művészetét teljesen meg akarja érteni, igen kedvesek lesznek ezek a lapok.

E kis kompoziciók Brockyt kiváló aquarellistának mutatják, ki ennek a technikának minden erejét ki tudta használni; közvetlenebb, őszintébb is ezekben, mint a nagyobb munkáiban. Intim perceit lessük itt meg, pillanatnyi ötletek vagy emlékek hirtelen megrögzítőit. Idegen nagy hatások leplezetlenül tárulnak itt föl előttünk, amelyeknek egyszerű őszinteségét festményein Brocky mindig olyan jól tudta komplikálni, mert Brocky nemcsak életerős festőtehetség volt, hanem, — már életkörülményeinél fogva is, — egyúttal egyike kora legnagyobb eklektikusainak. Magyar születésű ember, bécsi tanultsággal, ki az olaszországi galériák és Páris művészetének ismeretén át, — fájdalom Angliába jutott.

Mindenhonnan, ahol hosszabb ideig tartózkodott, erős impressziókkal távozott, elég erősekkel ahoz, hogy soha egészen Brocky-vá ne tudjon lenni s életét akkor hibázta el leginkább, amikor Angliába ment, arra a földre, ahol még igazán erős és életképes művészet nem fakadt s amely ép abban az időben, amikor Brocky oda került, olyannyira kívül esett mindentől, ami a művészetre nézve újat, haladást jelenthetett. Itt elmerült abba a szalonművészetbe, amely Angliában akkor divatos és nagyon keresett volt, de amely — noha kitünően tudott hozzá alkalmazkodni és ebben a genreben elsőrangú dolgokat teremtett, — mégsem volt az ő lelkének művészete.

A Szépművészeti Múzeum új aquarelljei kivétel nélkül a londoni időből valók. Ezek az apróméretű, meglepően friss, meglepően kedves kompoziciók Brocky lényének talán legigazibb megnyilvánulásai. Ugy hatnak a londoni időnek angol divat szerint festett «kvazi allegorikus» festményei között (pl. «Szegénység», Szépművészeti Múzeum), mint a művész lelkének legmélyéről fakadt vallomások. Ezeken a kis aquarelleken látjuk csak igazán, hogy a bécsi biedermeier művészet milyen mélyen járó volt Brockynál, mennyire mindig újra visszatolakodnak a művész képzeletébe a bécsi emlékek: mert biedermeier festő volt Brocky a szíve legmélyén. Az «Anyai szeretet» című aquarell meleg hangulatának benső gyöngédségével Danhauser «Anyai szereteté»-t és Fendit juttatja eszünkbe. A gyermekek rendkívül bájos meg-megjelenése Fendi képét idézi föl.*

* Nyári Sándor Brocky-monográfiájának (Budapest, 1910) 92. lapján és a könyvhöz csatolt lajstrom 732. számában említi ezt az arcképet és keletkezését tévesen 1852-re teszi.

* Nyári Sándor gyűjteményének (Budapest) teljesen ebbe a csoportba tartozó egyik kis aquarelljén «Könyöklő nő képén», a bécsiek előtt Waldmüllerig ismeretlen ragyogó napban gyönyörködik Brocky, miközben kis ango. modelljének gyönge bőrére, csak Amerling menyasszonyának szalmakalapján át engedi finom félárnyékokkal szűrődni az erős fényt. (Közölve Nyári Sándor. Brocky Károly. Tábla a 83. sz. előtt.)

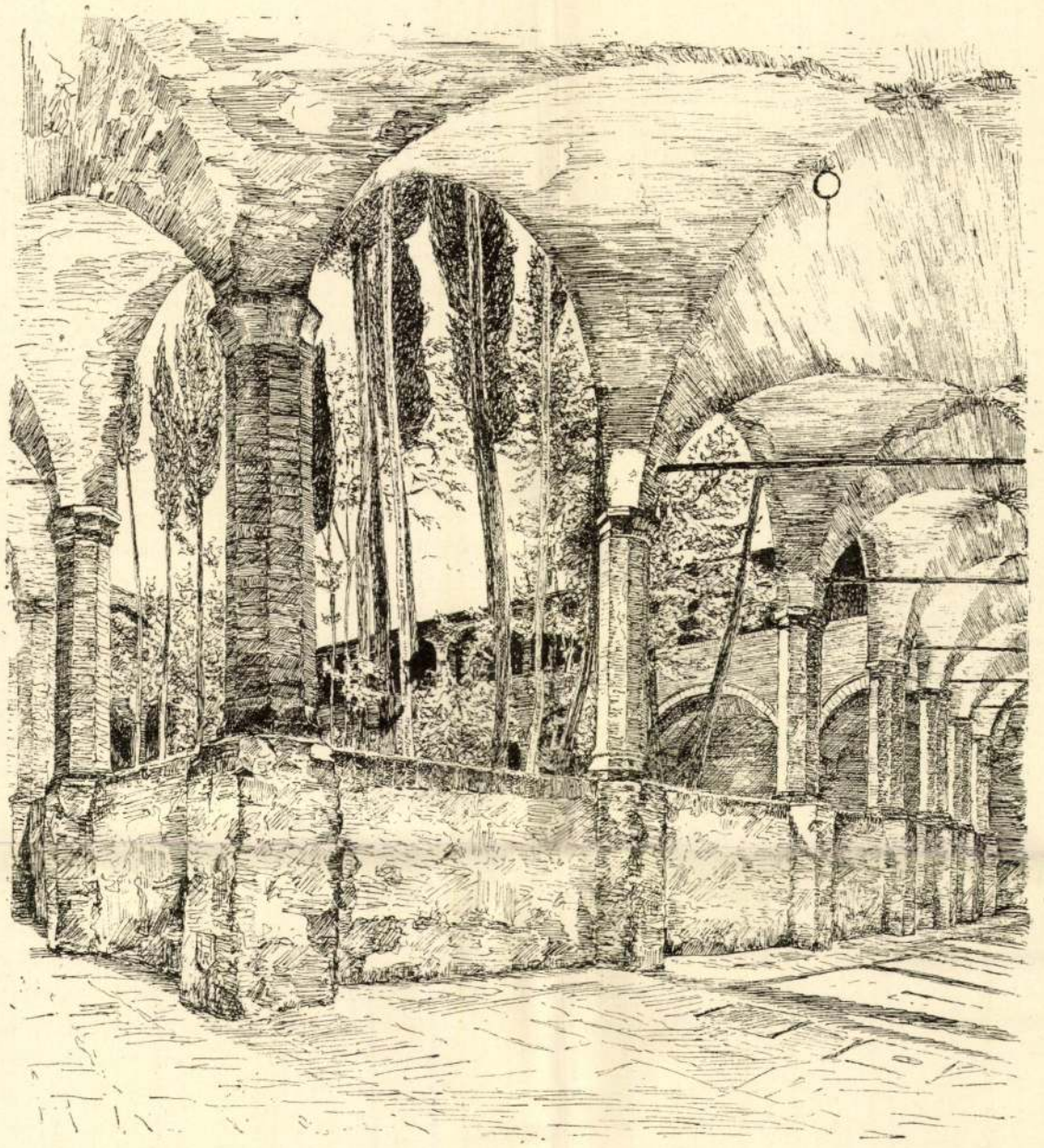

HADL RICHÁRD TOLLRAJZA

ASSISI-I RÉSZLET

Biedermeier nap ragyog a «Virágot öntöző nő» képén. A nyitott ablakban áll, fiatal, tavaszi nap süt halvány ibolyaszinű ruhájára, egyszerű fehér dísz van a nyaka körül s a szőke, sima hajból meleg barnás tónusokat vált ki a fény. A nap erőtlen fehér ragyogása és a ruha szineinek gyöngéd halványsága az egész kis képnek nagy világosságot és derűt adnak. Ezt a halvány lilát, néha melegebb árnyalatokkal, többször alkalmazza Brocky a tisztaság jellemzésére olajfestményein is.

Egészen más színhatásokra törekszik egy másik kis biedermeier hatás alatt álló aquarellen: a «Virágot tartó nő» képén. Ovális keretjébe csodálatos kerekséggel és lágysággal belekomponált kis kép. Egy fekete hajú, erősen dekolletált nő szenvedélyesen hajol ki a szemlélő elé, miközben másik kezével magasra emel valami élénk színű virágot. Ugyanaz a lihegő várakozás van ezen a kis aquarellen kifejezve, mint a modern képtár «Pihenő nő» című olajfestményén, csakhogy itt támadóbb a mozdulat. Brocky ugyanazt a mély, vad zöldet alkalmazta úgy az aquarellen, mint a festményen és ezen zöld telt melegét ugyanazon világító vörös színfoltok ragyogásával tette kifejezőbbé. Ugyanaz a hangulat ugyanazokat a szineket váltotta ki belőle. A két festmény erős biedermeiersége mellett egy kis Winterhalter mellékíz is érezhető. Az egész fölfogás rokonsága arra enged következtetni, hogy ez a két kompozició korban igen közel áll egymáshoz, talán a modell is egy és ugyanaz.

Kissé erősebb angol hatásra vall, a «Könyöklő, könyvet olvasó nő», sárga csipke ruhában, kék bársony kalappal a fején. Ez a kis aquarell már azért is érdekes, mert előtanulmány egy nagyobb aquarell festményhez, mely a Millenáris kiállításon volt kiállítva (No. 1069) és ott úgy szerepelt, mint Sir D. Colnaghi tulajdona. A későbbi irodalom azonban egyetértő konzekvenciával említésen kívül hagyja.

Teljesen angol hatások alatt áll más két aquarellen: a «Hazatérés a vadászatról» «Morland és Wilkie hatását mutatja; egy másik kompozicionál, mely talán egy házaspár portrétanulmánya, Reynolds nagyúri arcképeire kell gondolnunk, pl. Hamilton hcg és hcgnő közös portréjára, hol a háttérben impozánsan és majdnem romantikusan hat a hatalmas park képe.

Az olasz út emlékei szólnak a «Balkónon álló olasz fiú» képéből, biedermeier hatások mellett az «Anyai szeretet»-ből is, melyen az ábrázolt, idealizált parasztasszony olasz népviseletet hord. Az olasz nép festői viselete foglalkoztatta Brockyt egy külön lapon is, melyen a viseletet előlről (aquarell) és hátulról (ceruzarajz) tanulmányozta. A viseletek, a maguk festőiségében egyébként is foglalkoztatták fantáziáját; egy kis tollrajzon találunk egy parasztleányt, kendővel a fején, profilból, aztán külön a kendőt még egyszer hátúlnézetben és emellett szokása szerint a magyarázó fölírást: Tüchel.

Megint más irányú egy bájos kis aquarell: «Ujságot olvasó nő» képe. Egy kis szőke fürtű szépség akaratos kényességgel dől hátra a székében és olvassa az ujságot. Puha szőke hajába, — melynek Brocky olyan végtelenül könnyű, selymes gyűrűzést tud adni, — kék és vörös szalagcsokrocskát illeszt a művész. Jól ismerjük ezeket az élénkítő, színes szalagokat a bécsi portréisták műveiből. A meleg barna selyemruha habos, fehér csipkefodrai és a gyöngyöző sárga pontocskák között mintha valami elragadóan könnyű és szeszélyes nevetés bujkálna, ami a fejnek különös, csintalan szőkeségével együtt a kedvességnek csodálatosan élénk képét adja. Ez a kis aquarell már a színfoltok nyugtalan, szellemes egymás mellé rakása által is kitűnik a többiek nagy tömegéből, mintha Brocky Párisban nemcsak a Louvre régi képeit tanulmányozta volna, hanem megsejtett volna valamit a későbbi nagy francia művészek törekvéseiből, noha egészben biedermeier íze van ennek is.

Vannak egyes lapok, amelyeknek festői felfogása egyenesen Szinyei felé utal, nem is beszélve arról, hogy a «Faun és nimfa» véletlenül külső formai tekintetben is meglepően emlékeztet Szinyei «Pogányság» című festményére. (Szépművészeti Múzeum, Modern Képtár.)

Végül szembeszökő még ezen aquarelleken az erős színeknek mély tüzű pompája. Színeinek gazdagságát eléggé ismerjük a Modern Képtárban lévő festményeiről (Leányka képe), itt is van alkalmunk azt élvezni Különösen gazdagok a színek a «Bújócskán», melyen a nagy színfoltoknak olyan tüze és ereje ragyog, hogy akármely modern, dekoratív irányú művésznek dicséretére válna.

És még valami teszi ezt a «Bújócskát» különösen kedvessé: a mozdulat közvetlen bája. Jellemző Brockyra, hogy annyit képes egy mozdulatba belehelyezni, annyi édes, őszinte gyöngédséget, annyi kacagó kedvességet. A kis csöppség elrejtőzött a karosszék mögé és olyan komoly szepegéssel lesi, hogy megtalálják-e, mintha a játék vége életkérdés volna ránézve; és a nagyobbiknak a háta úgy kacag, olyan kíváncsi vígság és hamiskodó magatettetés van benne, hogy önkénytelen vele mosolygunk. Ezt a kedves kompoziciót megtaláljuk a tollrajzok nagy tömkelegében is egyhelyütt.

Megpróbáltam néhány vonással jellemezni Brocky kis aquarelljeit, a legérdekesebbeket külön kiemelve. Vessünk egy pár pillantást a tollrajzokra is. Brocky barátaitól tudjuk, ha látott a nap folyamán valami olyan jelenetet, amely a képzeletét, érdeklődését megragadta, hazatérve emlékezetből hamarosan kis tollrajzokban rögzítette meg.

Ezek a tollrajzok, kétrét hajtott különféle nagyságú, különféle fajtájú papirosra vannak rajzolva. A lapok kisebb, nagyobb kompoziciókkal sűrűn tele rajzoltak. Ezeknél Brocky már eleve arra gondolt, hogy későbbi munkáinál esetleg fölhasználja. Találunk csoport-képeket, melyeknek szélső alakjainál ott áll a fölirás: «Frau weiter wegstehn», vagy máshol: «plus à gauche». És tényleg ismerünk néhány aquarellt, mely ilyen tollrajz után készült. Így a Szépművészeti Múzeum új aquarelljei közül megtaláljuk az első tollrajzot az «Ujságot olvasó nőhöz», a «Gyermekét a földön pólyáló anyához», a «Bújócskához», a «Balkónon álló olasz fiúhoz» és egy «Ablakon kinéző fiatal leány» pasztell-képéhez, Nyári Sándor gyűjteményéből (Budapest) a «Könyvet olvasó nőhöz», az «Ujságot olvasó nőhöz» és a «Könyöklő nőhöz». Amely utóbbit, — nyilván nagyon tetszett neki, — még olajban is megfestette. Ez a festmény járt valamikor Pesten is.

Ezeknél a tollrajzoknál is minduntalan megkapja az embert a mozdulatok könnyű, termé-

KUSZKA JENŐ RAJZA

A FESZÜLET

szetes grációja. Hogy a mozdulat mennyire fontos volt Brockynak, mutatja az, hogy folytonosan találunk élénk mozgásban, pillanatnyi helyzetben lévő alakokat, melyek mellé, — Brocky nem biztos benne, hogy a mozdulatot föl lehet ismerni, — gondosan odaírja: Spielen mit der Kette (nyakláncával játszó kis lány), Fenster küsst (kis lány), nettoyer (fölemelt szoknyácskájával leesett babáját tisztogató kislány), Melone (dinnyeszeletből harapó leány), beisst Zwirn ab, needlework, einfädeln, Locken richtend stb. stb. Egyik lapon találunk egy zongorázó női alakot. Hátulról látszik, mind a két keze rajt' van a billentyűkön. Valami érzelmes áriát fejezhetett be ugrándozóan víg futamokkal, mert mintha a fölső testét még az érzelmesség hajlítaná oldalt, míg a kezét magával ragadja az elszálló trillák peregő könnyűsége. Mintha a művész itt jó kedvében egy kicsit közelednék a karrikirozáshoz, melynek angolos ízű hangulatát olyan teljes odaadással követi egy másik lap házaspárjának ábrázolásánál.

A régi, bécsi interieurök meleg emléke váltotta talán ki belőle azt a gyönyörű kis tollrajzot, melyen egy fiatal nő lámpa fénye mellett íróasztalánál ül és olvas.

Egy ablaknál kutyájával ülő, olvasó nő hangulatában, gondolatában teljesen az «Ujságot olvasó nő» című aquarellel azonos. A nő hajában ott van a kis szalagcsokor is, mellyel Brocky mindig a bájnak valami egészen speciális kifejezését akarta elérni. Többször találkozunk vele az aquarelleken is.

Egy nagy tömegét az ajándéklapoknak galéria-képek aquarell-másolatai teszik ki, melyeknek különösen egynémelyikénél érdekesen tudja magát Brocky a másolt művész egyéniségébe beleélni. Teljesen Rembrandt karaktere van például a «Zsidó kereskedő» arcképének, stb. Ott találjuk persze a másolatok között Gainsborough «Blue boy»-ját is. Ha nem volna a kezünkben ez a másolat, akkor is tudnók, hogy föltétlenül meg kell valahol lennie, hisz nagy tetszésének eléggé kifejezést adott Brocky akkor, mikor Sir D. Colnaghi gyermekkori, nagy olajfestményénél erősen befolyásoltatta magát általa. — Találunk egy sereg más, kitünő munkát is, melyeknek kapcsán valamennyire képet alkothatunk magunknak arról, hogy mely városokat ejtette útba Brocky nagy utazásain. Ha még meg találna sokasodni a kópiák tömege, talán végül el lehetne dönteni Brocky életének egyetlen, nagy vitás kérdését, hogy mikorra esett az olaszországi út: 1837-re és 1846-ra-e vagy csak 1846-ra? Egyelőre csak annyit lehet mondani: talán 1837-ben ment először, — Bécsből indulva ki, — Parma, Firenze, Román át Nápolyba. Innen (milyen úton?) Párisba, ahonnan 1838-ban Antwerpenen, Haagán át Londonba jutott. Második útja 1844-ben Londonból Berlinen és Drezdán át vitte Bécsbe. Angliát keresztül kasul utazta, hogy a különféle galériaképeket tanulmányozhassa. Ezen galéria-képeknek is legőszintébb tükröződését művészetében a kis tollrajzokon látjuk. Ha Madonnakép ötlete ébred benne, minduntalan visszanyúl Raffael «Madonna del Granduca»-jára és a Raffael-féle háromszög kompoziciókra. Vagy más helyeken minduntalan elénk bukkan egy nagygalléros németalföldinek a portréja, egyedül vagy fiával együtt. Brocky gondolatai itt úgy játszottak a látottakkal, mint valami hangszerrel. Próbálta, milyen volna Brocky à la Van Dyck vagy Brocky à la Raffael és tetszett neki, hogy olyan alkalmazkodó tudott lenni. Mennyire bécsi, biedermeyer festő volt ebben is! Eszünkbe jut, hogy csak egyet említsek F. H. Füger bűnbánó Magdolnája à la Batoni.

Végeredményben: az új gyarapodás gyönyörűen egészíti ki a Múzeum anyagát. Brocky képe még teljesebben áll a szemünk előtt, mint azelőtt.

DR. HOFFMANN EDITH

LEJÁRÓ PÁLYÁZATOK

1916 május 1-én lejár az Erzsébet-emlékpályázat. Pályadíjak 6000—3000 K, 60.000 K összegben.

Felelős szerkesztő: LYKA KÁROLY

Kiadótulajdonos: SINGER és WOLFNER
Budapest, Andrássy-ut 16.

Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság nyomása,
Budapesten.

A Művészet kliséit Wolfner M. fotocinkografiai műintézet készitö
Budapesten, VIII., Hunyadi-utca 32.

EGY SÍREMLÉK FRESKODÍSZÉNEK KARTÓNJA
A VISZONTLÁTÁS
KRIESCH ALADÁR MŰVE

Művészet 1903

BROCKY KÁROLY FŐMŰVE

A magyarországi protestáns templomokról művészettörténelmi munkáinkban eddigelé vajmi ritkán esett szó s a kevés protestáns templom is, a melyet kutatóink figyelmükre méltattak, vagy még középkori épület, a melyet valamikor a katolikusok építettek, vagy pedig XVIII. századbeli népies jellegű ornamentális festése révén vált nevezetessé. Miként külföldön, úgy nálunk is általános a hiedelem, hogy a protestantizmus mindenkor ellensége volt a művészetnek. E hiedelem legalább a magyarországi protestantizmusra vonatkozólag téves s már régen meg is dőlhetett volna, ha kutatásainkban nem követjük szinte szolgai módon a külföldi kutatás nyomdokait.

Simplicissimus, a XVII. század derekán nálunk járt német utazó, elcsodálkozva említi könyvében, hogy felvidéki városainkban, a melyek lakossága akkoriban szinte kizárólag protestáns, az ágostai hitű lelkészek is katolikus egyházi ruhákban szerepelnek az oltár előtt s templomuk fölszerelése is olyan, hogy az idegen katolikus és protestáns templom között alig talál különbséget.

Felvidéki városainkban a XVI. század folyamán a protestantizmus szinte minden akadály nélkül s rohamosan hódított. Ahol a város egész lakossága protestáns volt, ott a katolikusoktól való éles megkülönböztetésnek szüksége nem merült föl. Ilyformán az isteni tisztelet megszokott s a magyaroknál pompakedvelő természetüknél fogva ugyancsak fölkarolt külső fényét sem küszöbölték ki. Ez az oka annak, hogy a katolikusoktól elvett templomok a németalföldi és németországiakhoz fogható képrombolásoknak színhelyei sohasem voltak. Képrombolások nálunk csak ép két esetben s később a felekezeti villongások korában fordulnak elő, de még akkor is akadnak egész protestáns hitközségek, a melyek ezek miatt való megbotránkozásuknak nyiltan is kifejezést adnak. Így botránkoznak meg a késmárkiak az eperjesiek képrombolásának hírére Rákóczi korában.

A midőn pedig a XVII. században Késmárkon a Thököly-vár protestáns ura udvari papjának biztatására a mai plébánia-templom gyönyörű szent kereszt-oltárát ki akarja dobatni, a szintén protestáns lakosság fegyverrel akadályozza meg a vandalizmust s a remekmű, amely a városnak már katolikus korában is büszkesége volt, még ma is eredeti helyén áll.

A felsőmagyarországi renaissance stílus virágzása nálunk szinte egybeesik a protestantizmus virágzási korával s az e stílusban épült templom és harangtornyokról idővel alighanem rendre ki lehet majd mutatni, hogy mind akkor épültek, amikor a templomok a protestánsok kezében voltak.

Csak idők folyamán, a létét .enyegető megpróbáltatások közepette mondott le a protestantizmus nálunk is a külső fényről, amely vallásos életét virágzása korában jellemezte. Művészi hagyományairól azonban végkép ezután sem feledkezett meg. S ha virágzási korában, amely

ARANYNYAL HÍMZETT SAROKLÉCTÖLTÉSEK
EGY XVIII. SZÁZADBELI FEHÉR GYOLCS OLTÁRTERITŐN
AZ EPERJESI EV. TEMPLOMBAN

nemzeti történetünk legviharosabb korszakával egybeesik, művészetünk legjelentősebb mecénásainak egyike volt, a megpróbáltatásai után bekövetkezett békésebb időben, a mult század folyamán sem mulasztotta el az alkalmat, hogy templomai ékességeit egy-egy jelentősebb műtárgygyal ne gyarapítsa. A mult század első feléből valók az óriási olajfestmények, amelyek különösen Felsőmagyarországon az ágostai evangelikus templomok oltárait diszítik. A műtörténelmi kutatás nálunk ez oltárképekre még nem igen vetett ügyet.

Hogy mily remek művek fordulhatnak elő ezek sorában, arra az eperjesi evangelikus templom oltárképe a legszebb példa, a melyet nem kisebb mester festett, mint Brocky Károly, a külföldön valamikor ugyancsak ünnepelt lánglelkű művész, akit nemzete még ma sem méltányol érdeme szerint s a kinek eddig ismeretlen eperjesi oltárképe tagadhatatlanul főműve volt.

Az eperjesi evangelikus templomot, — a Vandrák András, Ruby József, Hörk József írta s az eperjesi iskolák történetével foglalkozó munkák adatai szerint — a magyar ajkú evangelikus hitközség 1637-ben építtette. A templom építészeti szempontból véve kevésbbé jelentős, 36 m. hosszú, 12 m. széles egyhajós barokk épület, a mely hosszával észak-déli irányban terül el s háromoldalú apszisban záródik. A hevederivekkel szakaszokra osztott dongaboltozatos hajó oldalfalaival párhuzamosan egy-egy pillérsor húzódik tova. A pillérek közeibe emeleti karzatok foglalvák, a melyek a bejárat fölött kiugró díszesen faragott orgonaház karzatával összefüggnek s a melyekre a bejárat mellett jobbról-balról egy-egy lépcső vezet föl. A baloldali lépcső alatt köröskörül elfalazott kicsiny, négyszögletes, sötét helyiség, nyilván a hajdani kripta lejárata nyílik, a melynek ajtókerete XVII. századbeli kőfaragásunk legszebb emlékeinek egyike. Az ajtókeret keményebb fajta homokkőből készült, e cikk keretében bemutatott díszes párkányzata két négyszögletes hasábalakú s gyémántformára faragott gombokkal ékes talapzaton álló jón szabású oszlopon nyugszik. Ez utóbbiak sima törzsét alsó harmadában háromtagú gyűrű diszíti, lábuk attikai szabású, fejük kissé nyomott arányaitól eltekintve szintén klasszikus. Az ajtókeret legékesebb része tagadhatatlanul a párkányzat. Homlokgerendájának két végén az

oszlopfejeknek megfelelő vállkövek ugranak ki. Ezeken nyugszanak a főpárkányt tartó gyámkövek, a melyek homloklapja stilizált oroszlánfejjel ékes s a melyek között a szintén domborművű frizt palmettás növényi ékítményekbe foglalt bájos kerubfej diszíti.

Az eperjesi evangelikus templomot a protestánsok csak 1673-ig bírhatták békében. Ekkor a jezsuiták birtokába kerül, akik rövid megszakításokkal 1773-ban bekövetkezett eltörlésükig tartották hatalmukban. A jezsuiták pompaszeretetének az emléke templomunkban a fafaragványokkal pazarul diszített stallum, a mely a sekrestyében látható. 1673-ban emelték a Mária szeplőtelen fogantatásának tiszteletére szentelt főoltárt, valamint a szent Ignác s Xaveri és Borgia szent Ferenc tiszteletére emelt két mellékoltárt, a melyek barokk töredékei a templom sekrestyéjében még ma is megvannak. Az eperjesi szent Miklós-templomból erednek s alkalmasint az ebben plébánoskodó jezsuiták hozhatták át ide a XVI. századbeli pompás bronz gyertyatartót, a melynek képét a „Magyar Iparművészet" 1903. évfolyamából itt is bemutatom. A XVII. századból való a templom jobboldali lépcsője alatt elhelyezett érdekes stallumsor, mely négy, középkori szabású, öblös ülő-fülkével bír s a melyet magas háttámláján, festett architektonikus keretbe foglalva liliom és rózsa motivumokból összerótt magyaros izlésű színes ékítmények diszítenek.

A sekrestyében még nehány olajfestmény is van: Luther és Melanchton XVII. századbeli arcképe, Izsák föláldozását, Krisztust a keresztfán s a Megváltót mint a világ biráját ábrázoló XVIII. századbeli kompoziciók, a melyek most békén férnek meg a jezsuita oltárok szintén itt elhelyezett fából faragott angyalaival és egyéb szent képeivel. A jezsuiták pompaszeretetére emlékeztet az orgonaház, a melyet a szinezett és aranyozott rokokó ciboriumok és szobrok egész tömege diszít. Az orgona azonban 1787-ből való, a mikor a templom már ismét az evangelikusoké volt. Ez évszámot az orgonakarzat korlátján látható s lángoló szívre írt chronosztikon foglalja magában: IEHOVAH . CORHVMILE SVSPIRAGVE . ANXII NON DESPICIAS.

Szinte páratlanul gazdag a templom hímzett emlékeinek a gyűjteménye, a melyben a magyaros motivumú hímzések sorozatán a XVII. század elejétől kezdve a XIX. századig igen tanulságosan követhetjük hímző-technikánk stílusbeli fejlődését. A legszebb és legrégibb hímzés itt három oltárterítő, a melyet négyszögletes gyolcsleplének sarkaiban arany fonállal hímzett növényi ékítmények töltenek ki. A bogáncsszerű motivummal diszített oltárterítőt a lelkészi hivatalban őrzik s ezt ifj. Draskóczy Lajos ág. ev. lelkész a kormánybiztosság fölszólítására az 1900. évi párisi világkiállításra is elküldte, hol történelmi emlékeink sorában volt látható. A másik két aranyhímzést e sorok írója a templom sekrestyéjében a jezsuita oltártöredékekkel teli ládában találta meg s ezeket gránátalma és erősen stilizált szegfű-motivumok diszítik. Egy negyedik, az egész oltárasztalt elborító oltárterítőn fekete selyembrolént alapon varrott aranycsipkéből összerótt hatalmas keresztet látunk, mely szintén a XVIII. század végéről való.

Az eddig felsorolt emlékeket arányai, művészi értéke és mesterének a kiválóságánál fogva mind felülmulja Brocky Károly hatalmas oltárképe, a melyről ma Eperjesen már nem is tudják, hogy mint került ide. Az eperjesi ágostai evangelikus hitközség irattárában erre vonatkozó adat nincsen s így meg kell elégednünk az oltár hátsó oldalán olvasható fölirattal, a melyen kívül a kép eredetéről semmi sem tájékoztat. E fölirat a következő: „Pinxit Londini annis MDCCCXLV et MDCCCXLVI Carolus Brocky Pictor celeberrimus Temesvarino Hungarus, excitante Mauritio Kolbenheyer ab anno MDCCCXXXVI usque MDCCCXLVI Ecclesiae Evangelicae Fragopolitanae abhinc Sempronis V. D. M." — E bádoglapra festett fölirat szerint tehát az oltárképet Londonban Brocky Károly, az igen híres temesvári születésű magyar festő 1845—1846-ban festette, Kolbenheyer Mór biztatására, aki 1836-tól 1846-ig az eperjesi, ezután pedig a soproni evangelikus hitközség lelkésze volt.

A festmény mai foglalata, szemtanuk állítása szerint, 1860-ban készült s klasszicizáló izlésben fából faragott és fehérre festett oszlopos portálszerű épitmény, amely az oltárasztalt

is magában foglalja s a templom mennyezetéig ér. Hogy mint volt elhelyezve oltárképünk azelőtt, arra Eperjesen már senki sem emlékszik. Bizonyos azonban, hogy a föliratos táblát Eperjesről való távozásakor még Kolbenheyer készíttette s ez eredetileg a festmény keretébe lehetett foglalva. Csak a midőn 1860-ban a mai oltár készült, szegezték föl a portálszerű építmény hátsó falára, ahol e sorok írója sem akadt volna rá, ha a festmény elragadó szépségével s a feljebb fölsorolt emlékek is behatóbb kutatásra nem serkentik.

Hogy a fölirat hitelességéhez szó sem férhet, erre a minden vonásával Brockyról tanuskodó képen kívül az a körülmény is vall, hogy a mult század negyvenes éveiben Brockyról alig tudott valaki Eperjesen, Kolbenheyer lelkészen kívül, aki úgy látszik fiatalkori jó barátja volt. Később bizonyára szintén találtak volna hangzatosabb nevet, ha a fölirat megtévesztés s ezáltal a kép értékének fokozása céljából készült volna.

Jól tudjuk azonban, hogy Brocky Károlynak nálunk még ma sincs meg az a híre, hogy a hamisítóknak nevével visszaélniök érdemes volna. Szélesebb körökben neve csak az 1896. évi millenáris kiállítás óta ismeretes Magyarországon, a midőn hivatalos köreink buzgólkodása következtében nagyobbára külföldről egyszerre 29 festményét állították ki. E jórészt arcképekből álló gyűjtemény főleg Angliából került a kiállítás tartamára hozzánk s a kultuszminiszterium megbizásából Nyári Sándor dr. gyűjtötte össze. Bármily nagy hatással voltak azonban ezek a képek közönségünkre, a mester életének és egyéniségének behatóbb vizsgálatára senkit sem késztettek. Brockyról így jóformán ma sem tudunk többet, mint a mennyit róla halála után egyik angol barátja nem minden romantikus kiszínezés nélkül megírt életrajzában közölt* s még a Pallas Lexikon pótkötetében is Gencsvár szerepel mint születési helye, holott ily nevű falu Magyarországon nincsen.

Brockynak a legbecsesebb, de már szintén a feledés lomtárába merült életrajza még ma is, a Pesty Frigyesé, amely a temesvári „Delejtű" 1860. évfolyamában a 26. számban jelent meg.

Pesty Frigyes szerint Brocky Károly Temesvárott 1807 május 22-én született. Apja borbélymester volt s sógora Weldin Ferenc temesvári polgármesternek, aki az úgy látszik korán árvaságra jutott fiút 6—7 hónapig Schützhez, a temesvári rajziskola tanítójához járatja, de aztán borbélyinasnak adja. Broc-

* Normann Wilkinson: Sketch of the life Charles Brocky the artist, London, 1870.

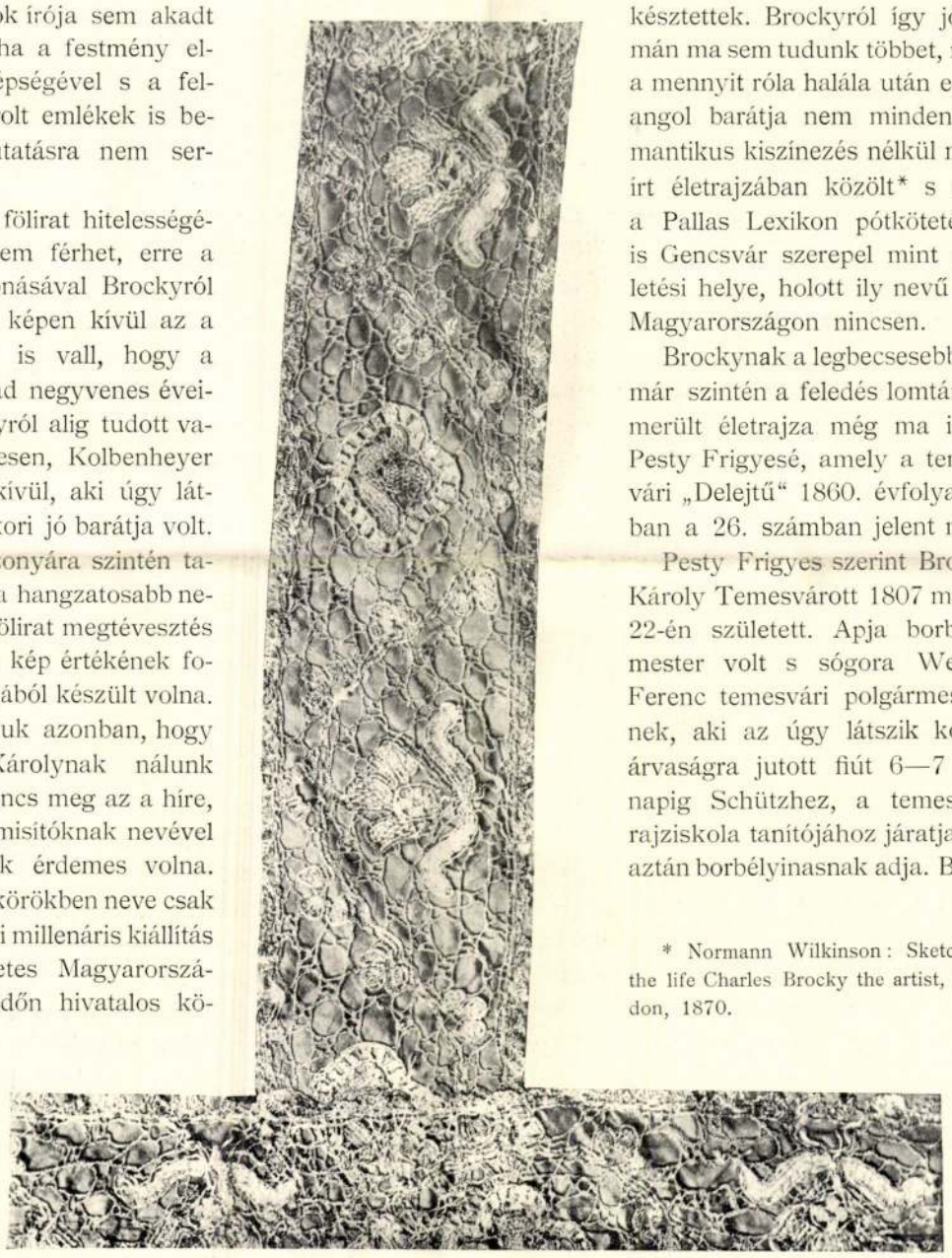

ARANYFONALAS VARROTT CSIPKEDÍSZ
EGY 1785-IK ÉVI OLTÁRTERITŐN
AZ EPERJESI EV. TEMPLOMBAN

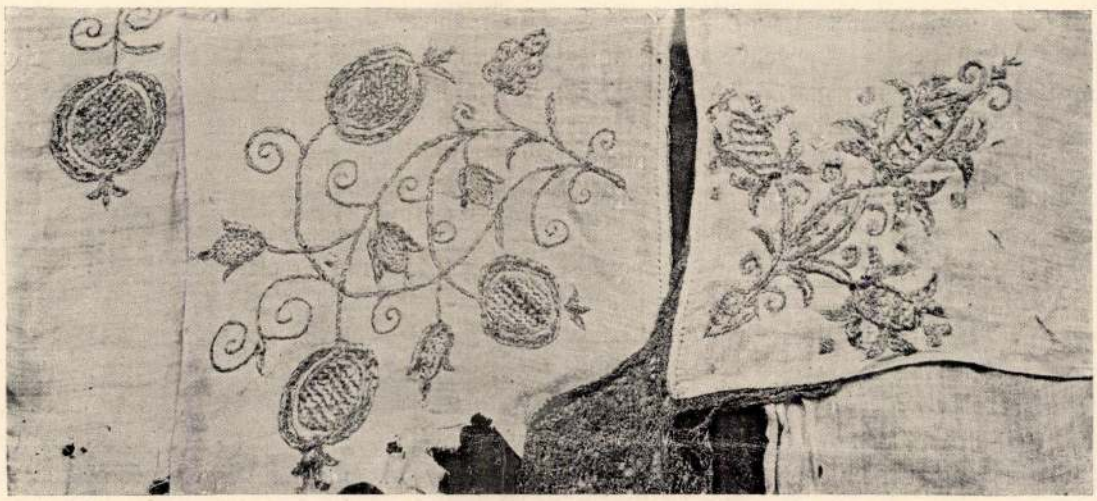

ARANYNYAL HÍMZETT XVII. SZÁZADBELI OLTÁRTERÍTŐK MARADVÁNYAI AZ EPERJESI EVANGÉLIKUS TEMPLOMBAN

kynak a borbélyműhelyben nincsen maradása s azért Meleg verseci születésű festőhöz szegődik, aki az olajfestés technikájába avatja be. A véletlen egy férfit hoz útjába, akit Pesty nem nevez meg. Ez fényes igéretekkel Bécsbe csábítja, de itt cserben hagyja s bár Weldin támogatja, hogy a politechnikumot látogathassa, a fiatal művésznek sok küzdelemben van része, szemei is romlanak, mindazonáltal dísze az intézetnek.

Bécsből Itáliába megy. Hogy mikor, azt, sajnos, Pesty szintén nem írja meg. Itt „alig volt remek festmény, a melyet le nem másolt volna". Több száz rajzzal és festménnyel visszatérve, Bécsben a császári udvar figyelmét is fölkelti. Műtermet nyitnak neki a burgban s munkaközben a császárné nem egyszer látogatja meg. I. Ferencet négyszer festette le több díszterem számára. Brocky 1833-ban már mint híres művész látogatja meg Temesvárt s az életére vonatkozó eddigi adatokat Pesty úgy látszik ottani rokonaitól szerezte, akik azóta nem látták a messzire szakadt művészt.

Pesty Frigyes szerint Brocky 1840-ben Turner meghivására költözött Londonba. Az angol életrajz szerint, a melyet a Pallas Lexikonon kívül Nyári Sándor dr. a maga adataival gyarapítva szintén kiaknázott, Brocky Bécsben egy miniatur másolattal kelti föl a figyelmet, a melyet Mousleard(?) hercegnő számára készített.** Ender és Taffinger tanárok közbenjárására itt még nagyobb rendelést is kap, de aztán Párisba megy, ahol Paolo Veronese egyik remekművét kezdte másolni. Munkaközben megfigyeli Munro of Novar, aki Londonba hívja s ott saját palotájában rendezi be műtermét. Ez a mecenás viszi el Skóciába, ahol női arcképei közfeltűnést keltenek, ugyancsak ez mutatja be Colnaghinak, a londoni műárúsnak, aki sokat foglalkoztatja. Munro of Novar számára Brocky 1844—46 között dolgozik, az ő Park Street-i palotájában festhette meg eszerint eperjesi oltárképét is. Miss Liddell udvarhölgy arcképe révén Viktória királynő udvarába kerül. Évi jövedelme ekkor 1000 font sterling; de állítólag nyers modora miatt kegyvesztett lesz s hogy mithologiai képeivel a prüd angol előkelőségek barátságát is eljátsza, a nyomortól retteg, míglen 1855-ben július 8-án 48 éves korában meg nem váltja szenvedéseitől a halál.

Hogy Brockynak nem volt oka a nyomortól félni s hogy az angol udvarral való összekülönbözéséről szóló hír szintén alighanem csak adoma, erre Pesty Frigyes adatai engednek következtetést. Ezek szerint Brocky Londonban a Buckingham-palotában mindvégig szivesen látott vendég volt. Még előbb 1843-ban

** Vasárnapi Ujság 1896. évf. 9. szám. Régi magyar művészek című cikkben.

KRISZTUS ÉS A SZAMARIAI ASSZONY
BROCKY KÁROLY OLAJFESTMÉNYE
AZ EPERJESI EV. TEMPLOMBAN

RÉSZLET AZ EPERJESI EV. TEMPLOM XVII. SZÁZADBELI KŐAJTÓKERETÉBŐL

vagy 1844-ben Barabás Miklós látogatta meg, akinek nézete szerint legszebb művei: a Harrison családot ábrázoló arckép-csoportozat, Lady Charlotte Talbot arcképe s nehány pasztell-tanulmány. Olajfestményei közül Barabás azt tartotta a legjobbnak, amely egy vak leány látogatását ábrázolta: „Lucy Asthon visiting blind Alice".

Londonból Brocky még egyszer leutazott Bécsbe; Temesvárra azonban, bár nagyban hívták, nem ment el. London művészei igen megbecsülték, Turner a Modern Painters-ben dicséri, az akvarell-festők királyi akadémiája pedig 1854-ben tagjának választja. Ez utóbbi kitüntetés aligha éri, ha a királyi udvart nyers modorával, avagy az angol társadalmat mithologiai képeivel megbotránkoztatta volna.

Pesty szerint hosszú és súlyos betegség keserítette meg csak élete utolsó éveit s hogy nem halt meg szegényen, annak végrendelete a bizonysága, a melyben a késmárki protestáns tanodának 300 font sterlinget hagyományozott s idegenben is ugyancsak szeretett hazájának egy csomó képet. Egy magyar ismerősének a kérdésére, hogy nem feledte-e el hazáját, Brocky röviddel halála előtt ezzel felelt: „Nem! És sajnálom, hogy mint művész nem tehetek többet hazámért. De ez nem az én hibám. Ön tudja, hogy szép és nagy terveim valának, de látja, ah, meg kell halnom!"

Paolo Veronese nyomán 7—8 lábnyi terjedelemben festett s a kánai menyegzőt ábrázoló képét Brocky a Buckingham-palotában is bemutatta a királynénak. Albert herceg ekkor e másolatot meg akarta venni, ám művészünk azzal felelt: „E képet hazámnak festettem". S csakugyan végrendeletében a Nemzeti Múzeumnak hagyja két „Tizian-modorban festett" arcképpel s egy Psychével egyetemben. Az arcképek Kmetty tábornokot és Mészáros Lázárt ábrázolták, de amikor a művész hagyatékával a Lloyd-gőzös 1857-ben Triesztben kikötött, a két arckép hiányzott s ezek helyett még egy másik mithologiai képet találtak, a kánai menyegző és a Psyche mellett. A két arcképet az abszolutizmus korában elkobozták volna s azért nem küldték el Londonból. 1867-ben Szokoly Viktor a Fővárosi Lapok 11. számában azt írja, hogy a Nemzeti Múzeum igazgatója, Kubinyi Ágost el akarta adatni a két képet, ám az angol hatóságok ragaszkodtak a végrendelet betűjéhez s továbbra is a „Cobden nagynevű családja" kezei között hagyták, amely nyilván a kiegyezés után el is küldte, mert most már a Történelmi Képcsarnok birtokában van 1848—49. évi szabadságharcunk e két hősének arcképe.

Pesty Frigyes szerint „Brocky készületlen művei közül fenmaradt egy nagyobb történelmi kép is, a melyen II. Endre az arany bullát nyujtja át 68 ősmagyar alaknak." A kép 10 láb hosszú s „megérdemli, hogy egy hivatott művész ecsete által befejeztessék (!); hogy pedig ez megtörténhessék, talán a pesti műegyesület vagy a múzeum tehetne lépéseket Londonban, hogy ezen bár készületlen festmény megszereztessék".

A testületek nálunk rendszerint nehezen mozdulnak meg s Pesty lelkes szózata sem talált visszhangra. Az arany bulla képe így ki tudja, hogy hol lappanghat ma? Brocky 1846-ban kiállított arcképeinek javát Nyári ismerteti följebb idézett cikkében. Hogy a millenáris kiállításon bemutatott tanulmányain, portréin és életképein kívül nagyobb koncepciók is foglalkoztatták lelkét, ennek vázlatkönyve a bizonysága, a melyet az Országos Képtár őriz. Történelmi és bibliai képek egész sorának az első papirra vetett koncepcióit talál-

juk meg itt. Ezek azonban sokkal elnagyoltabbak, semminthogy Brocky kiválóságáról fogalmat nyujtanának. Csak az a körülmény, hogy tervezett képeinek már első koncepcióját is szinesen, akvarellfestékkel vetette papirra, vall művészünkre, aki akkor, a midőn Európa csaknem összes festői még a klasszicizmus nyügével vesződtek, a velenceiekhez járt iskolába, akik a régi mesterek közül modern érzésünknek leginkább felelnek meg s akiknek hatása alatt Brocky a müncheni dekorativ irányú színezőket jóval meghaladó s még ma is szinte modernnek tetsző kolorista lett.

A vázlatkönyvében ránk maradt koncepciókból művészünk egyet sem valósitott meg. Angliában, ahol arcképmegrendelésekkel halmozták el, nem volt alkalma erre. A mire az aranybulla képét nyilván szintén hazája számára meg akarta festeni, betegsége kiverte kezéből az ecsetet. Nem tudjuk, hogy Kolbenheyerrel mint került összeköttetésbe. De hogy végrendeletében a késmárki liceumról is megemlékezett, abból nagyon valószinű, hogy Brocky is tanult ott. Kolbenheyer így valószinűleg iskolatársa volt s a barátság, amely Brockyt hozzá fűzte, akkor sem szűnt meg köztük, amidőn mesterünk már Angolország fővárosának ünnepelt festője volt. Kolbenheyer hívei számára s alighanem pusztán barátságból festhette egyetlen nagy bibliai képét, amely ma minden egyéb művénél ékesebben hirdeti ecsetének varázslatos erejét; Eperjesre küldte, amelynek falvi között mesterünk életében talán sohasem fordult meg, amely szivének mégis kedves lehetett, mert egyik ifjúkori jó barátja lakott benne.

Az eperjesi evangelikus templom Brockyképe 197 cm. széles és 264 cm. magas vászonra festett olajkép s Krisztust és a szamariai asszonyt ábrázolja. 1860-ban, a mikor a mostani foglalatául szolgáló oltárépitményt fölállitották, a négyszögletes vásznat egy félkörű vászondarabbal toldották meg, hogy a portálszerű oltárfal középső félköríves mezejébe harmonikusabban beleilleszkedjék. Az így megtoldott kép felső félkörű részére a Brockykép hátterének megfelelő tónusokban egy soóvári műkedvelő kék eget festett elég ügyesen s anélkül, hogy ecsetével a Brocky-kép felületébe tévedt volna.

Mesterünk bibliai kompoziciójának tárgyát szent János evangeliumából merítette. Ez evangelium negyedik részének, 5-től 27-ig terjedő verseinek a tartalmát tárja elénk csodás összefoglaló erővel, de anélkül, hogy a kommentátor vagy illusztrátor szerepére vállalkoznia még csak eszébe is jutna. Krisztus, tipusában Lionardóra emlékeztető fenséges alakja Jákob kútjának kőből faragott alacsony káváján ül s amint jobbját fölemeli, bal kezével pedig szivére mutat, szinte hallani véljük, mint lebben el ajkáról a szózat, a keresztény hit egyik színes metaforába burkolt alapigazsága: „Valaki pedig iszik a vízből, amelyet én adok neki, az soha meg nem szomjazik, mert az a víz, amelyet én adok, leszen ő benne örök életnek forrása."

Krisztus köntöse vörös; palástja, amely rendkivül kifejezően megrajzolt kezeinek beszédes

XVI. SZÁZADBELI BRONZ GYERTYATARTÓ AZ EPERJESI EV. TEMPLOMBAN

mozdulata közben lecsúszott válláról, kék s térdein általvetve pompás, festői hatású redőkben omlik alá. A szamariai asszony, aki összekulcsolt kezeit korsóján nyugtatva, tekintetében a csodálat és rajongás végtelenül közvetlen hatású kifejezésével csüng a Megváltó ajakán, típusával és viseletével egyaránt a délvidéki magyar asszonyokra emlékeztet. Hollószín haját kendő köti át, mintha csak imént perdült volna ki a konyhából, hogy vizet merítsen. Hófehér ingválla alatt piros öv szorítja derekához kék ruháját, amelyen keresztül szintén érvényesülnek az arányaiban klasszikus s merő harmóniát visszatükröztető test formái. A szélesen redőzött kék ruha alatt kivillan a fehér szoknya keskeny sávja s a meztelen láb, amely, különösen azonban a balláb, lehelletszerű finomsággal van megrajzolva s a klasszikus nyakhoz hasonlóan rózsás testszínben tündöklik. A gyönyörű táj keretében ábrázolt kompozíciót a búcsúzó nap jobb felöl szétáradó fénye világítja meg. Ragyogása egész erejével ömlik el Krisztus alakján; ennek vörös ruhájáról visszaverődve, rózsás szint vett az asszony árnyékba olvadó arcára s bájos vonásainak még csodásabb lágyságot kölcsönöz. A kút mögött széjjelterjedő s buján zöld bokrok mögött terebélyes fa lombjai terjesztik árnyékukat a három tanítványra, akik a városból, ahol élelmet vásároltak be, „azonközben megjövének és csudálkoznak vala azon, hogy az asszonynyal beszélne, mindazonáltal egy sem mondá: mit keressz? vagy miért beszél az asszonynyal?“ Tisztes távolságból nézik a mestert, aki nem átall a zsidóknál gyűlölt szamaribeliek egyik asszonyával szóba állani. Péter őszhajú fehérszakállas téglavörös palástba burkolt alakja mégis nyugtalan, szent János meggyszín palástjában oldalt fordulva, csöndesen mereng el a látottakon, tudatában levén annak, hogy minden helyes, a mit a mester tesz. A harmadik tanítványnak csak a feje látszik, ez is az árnyékba vész, arca mégis tele van a higgadt elmélyedésnek az első pillanatban közömbösnek tetsző kifejezésével. A kép háttere a csillogó fehér felhőkkel tarkított zöldeskék ég, amelynek jobb felén ott a hegy, amelyen a szamariabeliek Istent imádják. Ennek alján egy alacsonyabb domb mögöt az alkonyati napfény bágyadt sugaraiban Szikkár városa látszik a távolban elmosódó lapos tetejű házaival, kupoláival, kaputornyával. Miként az alakoké, úgy a méla kedvvel áthatott szépséges, szelid táj szinezése is tele van a természet közvetlenségével. Színeit semmiféle galeria-tónus, hanem a kép pompás ragyogó levegője olvasztja össze harmónikusan. A levegő a gondosan rajzolt emberi formáknak is csodás lágyságot kölcsönöz s ragyogásában a legerősebb árnyék is merő szín és elevenség. Szivünket megragadó s merőben festői felfogással elénk tárt mélységes tartalmánál, keresetlenül egyszerű, mégis oly hatásos kompozíciójánál, alakjai kitünő jellemzésénél, pompás harmoniába olvadó szín és fényhatásainál fogva Brocky Károly eperjesi oltárképét bízvást a java bibliai kompoziciók közé sorozhatjuk, amelyeket valaha festettek. Sajnos, a kép elhelyezésénél fogva alig fotografálható s így reprodukciónk sem ad kellő fogalmat róla.

Bár a velenceiek hatása elvitázhatatlan rajta, művészi felfogásánál fogva bízvást az első modern bibliai képnek is tarthatjuk, amelyet Brocky azonfelül a korunkbeli modern művészet irányt adó mestereit jóval megelőzve festett meg.

DIVALD KORNÉL

ZEMPLÉNYI TIVADAR „Parasztasszony“ című olajfestményét reprodukáljuk a 381-ik oldalon.

PRAVOTINSZKY LAJOS rajzolta a 396-ik és 404-ik oldalon levő fejlécet.

LAKATOS ARTÚR rajzolta a 412-ik oldalon levő záródíszt.

SARKADI EMIL műve a 419. oldalon közölt fejléc.

BÁLINT ÉS JÁMBOR művea 3 74-ik, 413-ik, 421-ik oldalon közölt fejléc. E fejlécek faldísz gyanánt szolgálnak a Műcsarnok újonnan rendezett négy kis kiállítási szobájában.

JUHÁSZ ÁRPÁD vázlatkönyvéből közlünk egy rajzot a 424-ik oldalon.

POGÁNY MÓRIC fejedelmi síremlék-tervét reprodukáljuk e 425-ik oldalon.

KERNSTOK KÁROLY rajzolta második mellékletünket „Tanulmány“ címmel. Eredetije veres krétarajz.

KÜLFÖLDI KRÓNIKA

DARMSTADT. — Élénk emlékezetünkben van még, hogy vagy négy esztendővel ezelőtt Ernő Lajos nagyherceg fiatal német művészeknek egy kisebb csoportját közös együttmunkálkodásra hívta meg Darmstadtba, amely együttmunkálkodásnak minden ízében érdekes gyümölcse volt az a kiállítás, mely 1901-ben „A német művészet dokumentuma“ címen oly nagy port vert föl nemcsak Németország, de egész Európa művészi köreiben. A kissé merész vállalkozás élesen kihívta a kritikát, mely a darmstadti „hetek“ munkálkodásának alapjául szolgáló, túlcsapongó törekvéseket ugyan kissé megnyirbálta, de azért a vállalkozás egészséges csiráját még sem volt képes megölni. Hogy ezt maga az áldozatkész nagyherceg is fölismerte, azt legjobban bizonyítja, hogy újabban tekintélyes összegű alapítványt tett, melynek kamatait a darmstadti művésztelep vállalkozásának a támogatására szánta. Ez az alapítvány lelkes műbarátok részéről már eddig is jelentékeny összegekkel gyarapodott, amelyekhez minden valószínűség szerint még újabb adományok is fognak sorakozni. Az alapítványt egy külön erre a célra alakított bizottság kezeli, mely a kamatok felhasználása iránt javaslatokat terjeszt a nagyherceg elé, aki a döntést esetről esetre a maga számára tartotta fenn.

A darmstadti művésztelepen pezsgő élet egyik érdekes dokumentuma az Olbrich-kiállítás, mely októberben nyilt meg az ottani Ernő Lajos-házban és széles körökben méltó figyelmet keltett.

ELHALT MUVÉSZEK. Baseilhac, Jacques festő (sz. 1874-ben), meghalt Savigny-sur-Orage-ban.

Benouville, Leon műépítő (szül. 1860-ban), meghalt Párisban.

Bunel, Henri műépítő (szül. 1840-ben), meghalt Marly-ban.

Gareis, Friedrich festő és illusztrátor (szül. 1837-ben), meghalt Bécsben.

Gauguin, Paul festő (szül. 1851-ben), meghalt Taitiban.

Giese, Friedrich Ernst műépitő (szül. 1832-ben), meghalt Charlottenburgban.

Haenschke, Ernst szobrász, meghalt Berlinben.

Horsley, Talbot John festő, a Royal Academy tagja (szül. 1817-ben), meghalt Londonban.

Janin, Paul Joseph festő (szül. 1853-ban), meghalt Párisban.

Jensen, H. C., dán arcképfestő (szül. 1835-ben), meghalt Kopenhágában.

Lafon, Théodore műépítő (szül. 1849-ben), meghalt Villeneuve-Saint-Georges-ben.

Laroche, Amand történelmi festő (sz. 1826-ban), halt Bécsben.

Lippmann, Fridrich, a berlini rézkarc-gyűjtemény meghalt Párisban.

Luntz, Viktor műépítő (szül. 1836-ban), megigazgatója (szül. 1839-ben), meghalt Berlinben.

Meiners, P. festő (szül. 1857-ben), meghalt Amsterdamban.

Melly, Ferdinand festő (szül. 1863-ban), meghalt Münchenben.

Dr. Mothes Oskar műépítő és műtörténész, meghalt Drezdában.

Neszler, Friedrich műépítő (szül. 1846-ban), meghalt Karlsruheban.

Passini, Ludwig akvarell-festő (szül. Bécsben 1832-ben), meghalt Veneziában.

Rivey, Arséne Hippolyte festő (szül. 1838-ban), meghalt Párisban.

Rotta, A. veneziai életképfestő (szül. 1818-ban), meghalt Veneziában.

Schlichting-Carlsen tájképfestő (szül. 1852-ben), meghalt Kopenhágában.

Schurig, Ottó festő (szül. 1852-ben), meghalt Drezdában.

Stückelberg, Ernst történelmi festő (szül. 1831-ben), meghalt Baselben.

ADATOK MŰVÉSZETÜNK TÖRTÉNETÉHEZ

RÓNAY JÁCINT FELJEGYZÉSEI BROCKY KÁROLYRÓL. Divald Kornél e folyóirat legutóbbi füzetében egy érdekes felfedezéséről adva hírt, a nála megszokott ügyességgel és kritikával összegezi a Brocky Károlyra vonatkozó eddig ismert adatokat. A források közt megemlékezik

Művészet 1903.

Pesty Frigyes 1860-ban megjelent életrajzi vázlatáról, az 1870-iki angol életrajzról és Nyári Sándornak 1896-ban közzétett dolgozatáról s megjegyzi, hogy Pesty alighanem a művész temesvári rokonaitól szerezte az 1833-ig évig terjedő adatait. De hát a későbbieket, különösen a londoni életére, továbbá a halálára vonatkozókat? Azután honnan tudott Pesty az „Arany-bulla átadása" című végképen nyomaveszett képről?

Már régebb idő óta nyomozzuk ezt a forrást, míg végre rá is akadtunk. Kiindulási pontunk az volt, hogy alighanem a magyar emigrációnak angol földre menekült tagjai között kell keresnünk azt, aki a Londonban 1855-ben meghalt kiváló magyar művészről először küldött hírt a hazába. S valóban Rónay Jácintban meg is találtuk, akit kerestünk.

Megszerezve illetékes helyen az engedélyt arra, hogy Rónaynak mindössze tíz példányban nyomatott naplójegyzeteit átnézhessük, a II. kötetben egy egész fejezetre akadtunk, melyet a lelkes hazafi művész-honfitársának halála alkalmából s annak hatása alatt írt. E feljegyzésekből mindenekelőtt kitünik, hogy Rónay szolgáltatta Pesty Frigyes közleményének egy pár igen fontos adatát. A temetés leírása után ugyanis e sorokat olvassuk: . . . . „én pedig szállásomra siettem, hogy gyászunkat a honbeliekkel tudassam s még az nap következő sorokat intéztem pesti ismerőseim egyikéhez, hogy azokat valamelyik lapban közzé tegye". S itt következik Rónay meleghangú nekrologja, melyben nem nehéz a Pesty-féle életrajz egyik főforrására ráismernünk.

Ámde nemcsak azért becsesek a Rónay-féle napló feljegyzései. Sok olyan is van ezekben, amit nem lehetett a nekrológban megírni. Már pedig minket minden legkisebb adat érdekel, ami erre a nagytehetségű művészünk életére és művészetére vonatkozik. Lássuk tehát! És lehetőleg a naplóíró eleven szavaival.

Rónay Jácint 1852-ben ismerkedett meg Brockyval s csakhamar barátságos viszony fejlődött ki köztük, habár az első két évben Rónay, „ismerve az idő értékét", csak ritkán látogatta meg a művészt. Azonban 1855-ben Mayer György, Rónaynak öreg barátja, a Brocky házában fogadván szállást, a találkozás gyakoribb, majdnem naponkinti lett. „Mayer György lévén Brocky legrégibb, úgyszólván legelső barátja Londonban, az esti órákban sokszor együtt ültünk a kandalló előtt mind a hárman; művész barátunk bizalmas társalgás közt nem egyszer ecsetelte azon nyomorúságos életet, melylyel mérkőznie kellett Bécsben, hol éjjente iratokat, hangjegyeket másolt, hogy nappal száraz kenyéren a Polytechnicumba járhasson tanulni; ecsetelte, mint aféle festő, élénk színekben későbbi küzdelmeit, reményeit és terveit . . . . Ah! sóhajtott fel néha-néha: ha úgy körülnézek szobáimban, alig birom elhitetni magammal, hogy ez mind sajátom? hogy az a kis elhagyott fiú, ki egykoron éhesen, rongyosan járt Bécs utcáin, most háziúr!" „Minő elégülés sugárzott ilyenkor szeméből, minő szép tervei voltak, minő fényes reményei a jövőben . . . ." teszi hozzá a napló.

Rónay körülményesen elmondja, hogy voltakép miben állott Brocky háziurasága. „A művész — úgymond — öt év előtt még lakó volt mostani házában, de gazdája, mi Londonban oly sokszor megtörténik, hátralékban lévén az államadóval, egy éjjel jelentékenyebb bútoraival továbbállt. A lakók ily esetben kötelesek az adót lefizetni s ha nincs miből, még öltözékeiket is letartóztatják; így rendeli a törvény. Brockyn ez már kétszer megesett, s hogy ezentúl biztos legyen, átvette a 30 évre szóló „lease"-t, lefizette a tartozást s akarva, nem akarva — háziúrrá lőn. Londonban, a City kivételével, kevés szabad, örök időre szóló (freehold) ház van. Az épület a tulajdonosé, a hely melyen áll, a földbirtokosé, ki a lakhelyet 90 évre bérbe adja, s ha ez idő (a lease) lejár, a ház visszaesik a földbirtokosra. A házak, az engedélyezett 90 év alatt, rendesen kézről-kézre esnek s minél nagyobb a hátralevő lease, annál értékesebb a ház. Angliában még sok ily középkori foszlány létezik a törvény védelme alatt."

De sem a nyugodt anyagi viszonyok, sem a nagy küzdelemmel kivívott dicsőség, már nem sokat értek. Mert a szomorú vég rohamosan közeledett. Februárban álmatlanságról, heves szívdobogásról panaszkodott. Mindenki azt hitte, hogy csupán a túlhajtott munkának múló következménye az egész. Április 2-ikáról jellemző esetet mond Rónay: „. . . . ebéden voltam Brockynál s már-már végeztünk, midőn Prince Albert egyik főembere, Majer, a híres Winterhalter festővel béköszöntött: „Azért jöttünk, mondák a vendégek, hogy Önt szabadba vigyük, a herceg kocsija a ház előtt áll, készüljön." Brocky távozott, hogy átöltözködjék. „Bocsásson meg, hogy zavarom a társaságot, mondá Winterhalter hozzám fordulva, de e férfiút meg kell mentenünk: alig ismerek rajzolót, ki ügyességben mérkőzhetnék vele, neki szép jövője van: íme, alig hat éve, hogy meglepő kréta és aquarell művei után, olajban fest s már a legjobbak sorába küzdé magát."

De minden hiábavaló volt már, júniusban ágyba kellett feküdnie. „Reménye nem volt már senkinek, csak ő remélt még, csak ő nem gondolt a halálra, mert visszariadt a haláltól, mert nem bírta meg azon gondolatot, hogy annyi fáradalom, annyi küzdelem után, éppen akkor kelljen elszakadnia az élettől, midőn a munka gyümölcseit élvezni kezdé. „Rónay és Mayer gyöngéd figyelemmel iparkodtak minden balsejtelmet távol tartani tőle, s habár tudták, hogy rokonai nincsenek, végrendelet készítésére távoli célzást sem tettek. „Mi az a néhány font akkor, midőn az életről vagy legalább az élet utolsó órái nyugalmáról van szó."

Azonban nem mindenki gondolkozott így. A művésznek két angol barátja: Colnaghi tekintélyes képárus és ennek sógora, Pontet szivarárus, „megkérgesedett üzletemberek", kik évek óta intézték anyagi ügyeit, „talán attól tartva, hogy Brocky vagyona vagy annak kezelése ki fog kezökből siklani, nem kiméltek a beteget, figyelmeztették veszélyes állapotára, sürgették a végrendeletet . . . ." Lehet, hogy a halál rémképe, a fájdalom óráiban néha már utólérte a beteget, de e végzetes szót még nem hallotta senkitől; a szomorú valóság megrendíté a szenvedőt s gyorsan hanyatlott. Egy este, midőn Mayerrel ott ültünk közelében, maga a beteg szóba hozta a veszélyt, a közelgő halált, szeméből könyek gördültek s fölkért bennünket, hogy legyünk tanácsadói a végrendelet készítésénél. „Magyarországot nem feledendem s csak azt sajnálom, hogy mint művész, nem tehettem többet hazámért, de ez nem az én hibám, önök tudják, hogy szép terveim voltak; különösen önt Rónay barátom kérem, legyen gondja azon festményekre, melyeket a magyar nemzeti Múzeumnak szántam."

A napló elmondja ezután, hogy a végrendelet június 1-én készült el, azonban a két angol barátnak sikerült a magyar barátokat távoltartani.

„Nehéz napok következtek, Brocky nem foglalkozott többé földi dolgokkal, a tuldokló s már élve felbomlásnak induló csak sóhajtott, jajgatott, s Mayer és én felváltva virrasztottunk a halállal küzdő honfitárs ágyánál. Július 8-án a halál véget vetett szenvedéseinek s 12-ikén a Kensall-Green sírkertbe kisértük feledhetlen barátunkat, oda, hol kedves öregünk, Kemény Farkas, a halál álmát szunnyadja! Az utolsó „Isten hozzád" után Mayer barátommal szomorúan visszagyalogoltam a városba, s mire az elárvult házhoz jutottunk, a kocsin járó angol barátok már felolvasták, közzé tették a végrendeletet, s mindenki tudta, beszélte a háznál: hogy Brocky szép festvényeket hagyományozott a pesti Múzeumnak, 300 font sterlinget az eperjesi prot. tanodának (Rónay itt téved: a késmárki iskola örökölt), s 400 font sterlinget egy temesvári hölgynek . . . .; hogy Mr. Pontet, elzárva mindent, magához szedve a szekrények és szobák kulcsait, s kiadva parancsait, mint teljes hatalmú tömeg-gondnok hagyta oda a házat."

Ezután következik a már említett nekrológ, a mely így kezdődik: „E pillanatban jövök egy férfiú temetéséről, ki szebb jövőre, hosszabb életre volt érdemes s kinek halálát a magyar haza méltán veszteségei közzé számíthatja; e férfiú Brocky Károly, ki ha a magyar festők közt nem első, bizonyosan egyike a legkitünőbbeknek. Önök hazámfiai nevét és műveit aligha ismerendik, azért szabadjon életrajzát nehány szóval érintenem."

A nekrológ adatait Pesty felhasználta. Azonban a naplójegyzetekben van a nekrolog szövegéhez néhány későbbi időből származó megjegyzés csatolva. Igy az olaszországi másolatokról azt olvassuk, hogy „tán seholsem tünnek fel Brocky rendkívüli tehetségei fényesebben, mint ezekben, melyekért a gazdag Monrow, úgy tudom, ezer font sterlinget igért; de művész hazánkfia nem tudott megválni élte e legszebb emlékeitől". A művész londoni pályája kezdetén készített arcképekről azt jegyzi meg Rónay, hogy ezek „kréta-rajzok, melyekben, művészek véleménye szerint, utolérhetlen volt, s többen sajnálták, hogy e tért elhagyá". Fontos további feljegyzés az is, hogy „kevéssel halála előtt Brocky Károlyhoz címzett felszólítás érkezett, melyben az eperjesiek (helyesen: a késmárkiak) elpanaszolják, hogy saját erejükből nem képesek a kormány igényeinek megfelelni, s ha ezt nem teljesítik, a protestáns tanoda elveszti függetlenségét. E panasz bírta Brockyt, a róm. katholikust arra, hogy az eperjesi tanodának segélyt nyujtson, hazafiságból". Palcsi István a késmárki ág. ev. lyceum történetében (84. l.) megjegyzi, hogy az iskola Brocky 300 font sterlinges hagyományához Mayer J. György közbenjárása folytán jutott. Érdekes az is, amit Rónay a nemzeti Múzeumnak hagyott Ámor és Psyché-ről feljegyez. „E mythologiai kép — úgy mond — gyönyörűen van festve; de az alakok elrendezésében nem volt oly szerencsés, mint egyébkor. Ott függött éttermében s a művésztől nem egyszer hallám: Vajha a lebegő Ámor elrepülne!"

Brocky nem feledkezett meg Rónayról sem. Július 13-ikán Pontet tömeg-gondnok tudatta, hogy a művész húsz font sterlinget hagyott neki azon megjegyzéssel, hogy az összegen emléket vegyen magának. Az emlék egy jó angol óra lett. Ekkor szóba jött a pesti Múzeumnak hagyományozott festmények ügye is s Rónay azt tanácsolta, hogy a két tábornok arcképét, a politikai viszonyok jobbrafordulásáig, célszerű volna valamely ismert angol család, pl. Lord D. Stuart, Cobden vagy J. B. Shmith parlamenti tag őrizetére bízni, minek kieszközlésére vállalkozott is. „A gondnok úr — folytatja a napló — ajánlott szolgálatomat nem vette soha igénybe, s többé nem találkoztunk. Később értesültem, hogy Pontet a képek ügyében járt az osztrák követnél, iratott Kubinyi Ágoston múzeumi igazgató úrnak, ki az arcképeket nem tartotta elfogadhatóknak s hazafiúi aggodalmak közt sürgette azok eladását, mit a végrendelet világos szavai ellen, a gondnok úr nem mert elkövetni, tehát jobb időkig maradtak birtokában. Később Mr. Pontet, nem kis bajjal, mert csak angolul beszélt, Magyarországra utazott — a tömegből kikerült — hogy saját két szemével meggyőződjék: ha van-e Pesten Múzeum? Eperjesen (illetve Késmárkon) tanoda? s ha az a temesvári hölgy valóban létezik-e?"

A művészi hagyaték sorsáról is megemlékezik Rónay s ezzel véget is ér a naplónak Brockyra vonatkozó része. „Igy került — írja — Brocky

Brocky Károly

Károly vagyona két idegen, de jó barát kezébe, (?) kik hazánkfia festvényeit, rajzait egyenkint oly árakon érvényesítették, minőket a szegény művész életében nem ismert; s ha csak eddig megy vala a jó barátok törekvése, mindenki, legalább Angliában, azt mondotta volna a kép- és szivarárusról, hogy derék üzlet-emberek! de ők a kimélet és kegyelet határain túlhaladtak, mert tekintet nélkül a boldogult jó hírére, nevére, minden foszlányt árúba bocsátottak, oly rajz-tanulmányokat és kisérleteket is, melyeket a művész nem szánt soha a közönség szemének . . . . Dillon tájfestő, Brocky leghívebb barátai egyike, ki zokogva borult a hideg földre, mely barátját, mesterét eltakará, keserű panaszt emelt ezen eljárás ellen . . . általában a művészek közt nagy volt e miatt az ingerültség; de a szívtelen elforgácsolásnak nem állhatta útját senki; — Pontet and Comp. teljes hatalommal kezelték Brocky élete szerzeményeit, — s beszámitottak egymásnak.

Ah! ez a szép világ, s az az „Animal biceps et implume", mely míveltségével, erényeivel ég felé törekszik és szenvedélyeivel bévájja magát a porba, hogy onnét koronkint kikelve, szeretettel eltapodja embertársát, jó barátját . . . .!"

Azt hiszem, bátran megkockáztathatjuk azt az állítást, hogy Rónay tulszigorúan ítél Brocky angol barátjairól. Úgy látszik, nem ismerte eléggé e baráti és üzleti viszony előzményeit. Igy például eléggé hiteles adatok vannak arra nézve, hogy Colnaghi nagy szolgálatokat tett Brockynak, midőn ez Londonban az érvényesülés utjait kereste. Azután az is bizonyos, hogy az idealista magyar emigráns és a pozitiv angol üzletemberek világfelfogása közt nagy volt a különbség. Naplóirónk kapzsi önzést láthatott abban, amit ezek józan gyakorlatiasságból cselekedtek.

De bárhogyan áll is a dolog, a közölt feljegyzések egyben-másban mégis gyarapítják a Brockyra vonatkozó gyér forrásanyagot s esetleges további nyomozásokra is megjelölnek egy-két újabb kiindulási pontot. Mindenesetre szükséges volt tudomást venni felőlük. —76.

ESZTEGÁR LÁSZLÓ

BROCKY KÁROLY. Érdekkel olvasom Divald cikkét Brocky Károlyról, kiről a nagy budapesti kiállítás alkalmával magam is irtam egy tárcacikket a Pester Lloydban, igaz, hogy új adatokkal nem szolgálhatván s csak a kiállított művekből ítélgetvén meg a művészt.

Most csak néhány megjegyzést kockáztatok, hogy a Brocky-téma legalább egy pár íráshibától tisztuljon meg. A „Művészet" (5. szám) 320. lapján említett Bécsben élő „Mousleard(?) hercegnő", helyesen: „Montleart hercegnő". „Taffinger tanár" pedig helyesen: Daffinger, a hírneves bécsi miniaturista. Az eperjesi oltárkép első pillanatra rögtön elárulja a 30—40-es évek bécsi genre-iskoláját. Ha nem tudom, hogy ki festette, okvetetlen „Waldmüller-iskolát" mondok. A leány (a magyar typust kivéve) szakasztott Waldmüller-féle parasztleány; rajzban, redőzetben, fölfogásban, sőt manirban. Azt csak akkor találták el így. Családi vonásuk volt nekik, s az kiirthatatlan. A tájkép is tökéletesen Waldmüller, a Megváltó persze stilizálva van, de fölülről derékig az is bécsi. Így festettek a Kupelwieserek. Hanem igaz, hogy nagyon nemes és nem annyira sablonszerű a Brocky Krisztus feje. —77.

HEVESI LAJOS

GOEZ (GŐZ) JÓZSEF FERENC BÁRÓ, magyar származású, de külföldön élt, festő és rézmetsző. A Pallas Lexikon nem ismeri. Született 1754 febr. 28-án Nagy-Szebenben, meghalt 1815 szept. 16-án Regensburgban. Nagy Iván tévesen említi, hogy 1754—1815-ig hazánkban működött, mert tényleg ez évszámok felelnek meg születési és halálozási évének. Eleinte állami hivatalba készült, de utóbb, ha kedvezőtlen viszonyok közt is, hajlamait követte és a művészeti pályára lépett. E téren a legtökéletesebbet nyujtotta. Mint hivatalnok, az udvari haditanácsnál talált alkalmazást, majd jogi téren működött és mindaddig meg is maradt ez állásban, míg atyja élt. De ennek halála után, csekély vagyonából éldegélve, a művészettel foglalkozott, vagy utazgatott, felkeresve a képtárakat, hogy ízlését nemesbítse. 1779-ben került Münchenbe, hol csakhamar jellemképeit megkedvelték és e nemben nevét Németországban is ismertté tették. Rövid idő multán Münchent elhagyta, Augsburgba ment, majd ismét Münchenbe tért vissza, ahol mint szabadkőmívest üldözték. 1791-ben felsőbb rendeletre Münchenből kitiltatott. Ekkor Regensburgba ment, hol ép akkor az érsek képzőművészeti akadémiát akart épiteni és Goez volt ennek igazgatójául kiszemelve. De a terv elejtetett. Csalódásaitól megtörve, 61 éves korában meghalt.

Goez munkái különbözők. Gouacheban festett, majd olajban, rézmetszeteket készített. Shakspere, Bürger drámáihoz több képet festett. Festményei között csak egy magyar arcképet találunk: Hadik gróf altábornagyét. — Műveit felsorolja Wurzbach: Biographisches Lexikon V. köt 250. lap. Toldy is említi Irodalmi beszédei. 1847. 271. l. —78.

NAMÉNYI LAJOS

MŰVÉSZETI IRODALOM

RUSKIN ÉLETE ÉS TANÍTÁSA. Írta Geöcze Sarolta. Tizenhat képmelléklettel. Budapest, 1903, az Athenaeum kiadása. 442 l. — Eddig nem volt egyetlenegy oly magyar nyelvű könyvünk sem, amely mindenki által könnyen érthető módon, világosan s élvezetesen adná

ZEMPLÉNYI TIVADAR „Parasztasszony“ című olajfestményét reprodukáljuk a 381-ik oldalon.

PRAVOTINSZKY LAJOS rajzolta a 396-ik és 404-ik oldalon levő fejlécet.

LAKATOS ARTÚR rajzolta a 412-ik oldalon levő záródíszt.

SARKADI EMIL műve a 419. oldalon közölt fejléc.

BÁLINT ÉS JÁMBOR művea 3 74-ik, 413-ik, 421-ik oldalon közölt fejléc. E fejlécek faldísz gyanánt szolgálnak a Műcsarnok újonnan rendezett négy kis kiállítási szobájában.

JUHÁSZ ÁRPÁD vázlatkönyvéből közlünk egy rajzot a 424-ik oldalon.

POGÁNY MÓRIC fejedelmi síremlék-tervét reprodukáljuk e 425-ik oldalon.

KERNSTOK KÁROLY rajzolta második mellékletünket „Tanulmány“ címmel. Eredetije veres krétarajz.

KÜLFÖLDI KRÓNIKA

DARMSTADT. — Élénk emlékezetünkben van még, hogy vagy négy esztendővel ezelőtt Ernő Lajos nagyherceg fiatal német művészeknek egy kisebb csoportját közös együttmunkálkodásra hívta meg Darmstadtba, amely együttmunkálkodásnak minden ízében érdekes gyümölcse volt az a kiállítás, mely 1901-ben „A német művészet dokumentuma“ címen oly nagy port vert föl nemcsak Németország, de egész Európa művészi köreiben. A kissé merész vállalkozás élesen kihívta a kritikát, mely a darmstadti „hetek“ munkálkodásának alapjául szolgáló, túlcsapongó törekvéseket ugyan kissé megnyirbálta, de azért a vállalkozás egészséges csiráját még sem volt képes megölni. Hogy ezt maga az áldozatkész nagyherceg is fölismerte, azt legjobban bizonyítja, hogy újabban tekintélyes összegű alapítványt tett, melynek kamatait a darmstadti művésztelep vállalkozásának a támogatására szánta. Ez az alapítvány lelkes műbarátok részéről már eddig is jelentékeny összegekkel gyarapodott, amelyekhez minden valószinűség szerint még újabb adományok is fognak sorakozni. Az alapítványt egy külön erre a célra alakított bizottság kezeli, mely a kamatok felhasználása iránt javaslatokat terjeszt a nagyherceg elé, aki a döntést esetről esetre a maga számára tartotta fenn.

A darmstadti művésztelepen pezsgő élet egyik érdekes dokumentuma az Olbrich-kiállítás, mely októberben nyilt meg az ottani Ernő Lajos-házban és széles körökben méltó figyelmet keltett.

ELHALT MUVÉSZEK. Baseilhac, Jacques festő (sz. 1874-ben), meghalt Savigny-sur-Orage-ban.

Benouville, Leon műépítő (szül. 1860-ban), meghalt Párisban.

Bunel, Henri műépítő (szül. 1840-ben), meghalt Marly-ban.

Gareis, Friedrich festő és illusztrátor (szül. 1837-ben), meghalt Bécsben.

Gauguin, Paul festő (szül. 1851-ben), meghalt Taitiban.

Giese, Friedrich Ernst műépítő (szül. 1832-ben), meghalt Charlottenburgban.

Haenschke, Ernst szobrász, meghalt Berlinben.

Horsley, Talbot John festő, a Royal Academy tagja (szül. 1817-ben), meghalt Londonban.

Janin, Paul Joseph festő (szül. 1853-ban), meghalt Párisban.

Jensen, H. C., dán arcképfestő (szül. 1835-ben), meghalt Kopenhágában.

Lafon, Théodore műépítő (szül. 1849-ben), meghalt Villeneuve-Saint-Georges-ben.

Laroche, Amand történelmi festő (sz. 1826-ban), halt Bécsben.

Lippmann, Fridrich, a berlini rézkarc-gyűjtemény meghalt Párisban.

Luntz, Viktor műépítő (szül. 1836-ban), megigazgatója (szül. 1839-ben), meghalt Berlinben.

Meiners, P. festő (szül. 1857-ben), meghalt Amsterdamban.

Melly, Ferdinand festő (szül. 1863-ban), meghalt Münchenben.

Dr. Mothes Oskar műépítő és műtörténész, meghalt Drezdában.

Neszler, Friedrich műépítő (szül. 1846-ban), meghalt Karlsruheban.

Passini, Ludwig akvarell-festő (szül. Bécsben 1832-ben), meghalt Veneziában.

Rivey, Arséne Hippolyte festő (szül. 1838-ban), meghalt Párisban.

Rotta, A. veneziai életképfestő (szül. 1818-ban), meghalt Veneziában.

Schlichting-Carlsen tájképfestő (szül. 1852-ben), meghalt Kopenhágában.

Schurig, Ottó festő (szül. 1852-ben), meghalt Drezdában.

Stückelberg, Ernst történelmi festő (szül. 1831-ben), meghalt Baselben.

ADATOK MŰVÉSZETÜNK TÖRTÉNETÉHEZ

RÓNAY JÁCINT FELJEGYZÉSEI BROCKY KÁROLYRÓL. Divald Kornél e folyóirat legutóbbi füzetében egy érdekes felfedezéséről adva hírt, a nála megszokott ügyességgel és kritikával összegezi a Brocky Károlyra vonatkozó eddig ismert adatokat. A források közt megemlékezik

Művészet 1903.

Pesty Frigyes 1860-ban megjelent életrajzi vázlatáról, az 1870-iki angol életrajzról és Nyári Sándornak 1896-ban közzétett dolgozatáról s megjegyzi, hogy Pesty alighanem a művész temesvári rokonaitól szerezte az 1833-ig évig terjedő adatait. De hát a későbbieket, különösen a londoni életére, továbbá a halálára vonatkozókat? Azután honnan tudott Pesty az „Arany-bulla átadása" című végképen nyomaveszett képről?

Már régebb idő óta nyomozzuk ezt a forrást, míg végre rá is akadtunk. Kiindulási pontunk az volt, hogy alighanem a magyar emigrációnak angol földre menekült tagjai között kell keresnünk azt, aki a Londonban 1855-ben meghalt kiváló magyar művészről először küldött hírt a hazába. S valóban Rónay Jácintban meg is találtuk, akit kerestünk.

Megszerezve illetékes helyen az engedélyt arra, hogy Rónaynak mindössze tíz példányban nyomatott naplójegyzeteit átnézhessük, a II. kötetben egy egész fejezetre akadtunk, melyet a lelkes hazafi művész-honfitársának halála alkalmából s annak hatása alatt írt. E feljegyzésekből mindenekelőtt kitünik, hogy Rónay szolgáltatta Pesty Frigyes közleményének egy pár igen fontos adatát. A temetés leírása után ugyanis e sorokat olvassuk: . . . . „én pedig szállásomra siettem, hogy gyászunkat a honbeliekkel tudassam s még az nap következő sorokat intéztem pesti ismerőseim egyikéhez, hogy azokat valamelyik lapban közzé tegye". S itt következik Rónay meleghangú nekrologja, melyben nem nehéz a Pesty-féle életrajz egyik főforrására ráismernünk.

Ámde nemcsak azért becsesek a Rónay-féle napló feljegyzései. Sok olyan is van ezekben, amit nem lehetett a nekrológban megírni. Már pedig minket minden legkisebb adat érdekel, ami erre a nagytehetségű művészünk életére és művészetére vonatkozik. Lássuk tehát! És lehetőleg a naplóíró eleven szavaival.

Rónay Jácint 1852-ben ismerkedett meg Brockyval s csakhamar barátságos viszony fejlődött ki köztük, habár az első két évben Rónay, „ismerve az idő értékét", csak ritkán látogatta meg a művészt. Azonban 1855-ben Mayer György, Rónaynak öreg barátja, a Brocky házában fogadván szállást, a találkozás gyakoribb, majdnem naponkinti lett. „Mayer György lévén Brocky legrégibb, úgyszólván legelső barátja Londonban, az esti órákban sokszor együtt ültünk a kandalló előtt mind a hárman; művész barátunk bizalmas társalgás közt nem egyszer ecsetelte azon nyomorúságos életet, melylyel mérkőznie kellett Bécsben, hol éjjente iratokat, hangjegyeket másolt, hogy nappal száraz kenyéren a Polytechnicumba járhasson tanulni; ecsetelte, mint aféle festő, élénk színekben későbbi küzdelmeit, reményeit és terveit . . . . Ah! sóhajtott fel néha-néha: ha úgy körülnézek szobáimban, alig bírom elhitetni magammal, hogy ez mind sajátom? hogy az a kis elhagyott fiú, ki egykoron éhesen, rongyosan járt Bécs utcáin, most háziúr!" „Minő elégülés sugárzott ilyenkor szeméből, minő szép tervei voltak, minő fényes reményei a jövőben . . . ." teszi hozzá a napló.

Rónay körülményesen elmondja, hogy voltakép miben állott Brocky háziurasága. „A művész — úgymond — öt év előtt még lakó volt mostani házában, de gazdája, mi Londonban oly sokszor megtörténik, hátralékban lévén az államadóval, egy éjjel jelentékenyebb bútoraival továbbállt. A lakók ily esetben kötelesek az adót lefizetni s ha nincs miből, még öltözékeiket is letartóztatják; így rendeli a törvény. Brockyn ez már kétszer megesett, s hogy ezentúl biztos legyen, átvette a 30 évre szóló „lease"-t, lefizette a tartozást s akarva, nem akarva — háziúrrá lőn. Londonban, a City kivételével, kevés szabad, örök időre szóló (freehold) ház van. Az épület a tulajdonosé, a hely melyen áll, a földbirtokosé, ki a lakhelyet 90 évre bérbe adja, s ha ez idő (a lease) lejár, a ház visszaesik a földbirtokosra. A házak, az engedélyezett 90 év alatt, rendesen kézről-kézre esnek s minél nagyobb a hátralevő lease, annál értékesebb a ház. Angliában még sok ily középkori foszlány létezik a törvény védelme alatt."

De sem a nyugodt anyagi viszonyok, sem a nagy küzdelemmel kivívott dicsőség, már nem sokat értek. Mert a szomorú vég rohamosan közeledett. Februárban álmatlanságról, heves szívdobogásról panaszkodott. Mindenki azt hitte, hogy csupán a túlhajtott munkának múló következménye az egész. Április 2-ikáról jellemző esetet mond Rónay: „. . . . ebéden voltam Brockynál s már-már végeztünk, midőn Prince Albert egyik főembere, Majer, a híres Winterhalter festővel béköszöntött: „Azért jöttünk, mondák a vendégek, hogy Önt szabadba vigyük, a herceg kocsija a ház előtt áll, készüljön." Brocky távozott, hogy átöltözködjék. „Bocsásson meg, hogy zavarom a társaságot, mondá Winterhalter hozzám fordulva, de e férfiút meg kell mentenünk: alig ismerek rajzolót, ki ügyességben mérkőzhetnék vele, neki szép jövője van: íme, alig hat éve, hogy meglepő kréta és aquarell művei után, olajban fest s már a legjobbak sorába küzdé magát."

De minden hiábavaló volt már, júniusban ágyba kellett feküdnie. „Reménye nem volt már senkinek, csak ő remélt még, csak ő nem gondolt a halálra, mert visszariadt a haláltól, mert nem bírta meg azon gondolatot, hogy annyi fáradalom, annyi küzdelem után, éppen akkor kelljen elszakadnia az élettől, midőn a munka gyümölcseit élvezni kezdé. „Rónay és Mayer gyöngéd figyelemmel iparkodtak minden balsejtelmet távol tartani tőle, s habár tudták, hogy rokonai nincsenek, végrendelet készítésére távoli célzást sem tettek. „Mi az a néhány font akkor, midőn az életről vagy legalább az élet utolsó órái nyugalmáról van szó."

Azonban nem mindenki gondolkozott így. A művésznek két angol barátja: Colnaghi tekintélyes képárus és ennek sógora, Pontet szivarárus, „megkérgesedett üzletemberek", kik évek óta intézték anyagi ügyeit, „talán attól tartva, hogy Brocky vagyona vagy annak kezelése ki fog kezökből siklani, nem kiméltek a beteget, figyelmeztették veszélyes állapotára, sürgették a végrendeletet . . . ." Lehet, hogy a halál rémképe, a fájdalom óráiban néha már utólérte a beteget, de e végzetes szót még nem hallotta senkitől; a szomorú valóság megrendíté a szenvedőt s gyorsan hanyatlott. Egy este, midőn Mayerrel ott ültünk közelében, maga a beteg szóba hozta a veszélyt, a közelgő halált, szeméből könyek gördültek s fölkért bennünket, hogy legyünk tanácsadói a végrendelet készítésénél. „Magyarországot nem feledendem s csak azt sajnálom, hogy mint művész, nem tehettem többet hazámért, de ez nem az én hibám, önök tudják, hogy szép terveim voltak; különösen önt Rónay barátom kérem, legyen gondja azon festményekre, melyeket a magyar nemzeti Múzeumnak szántam."

A napló elmondja ezután, hogy a végrendelet június 1-én készült el, azonban a két angol barátnak sikerült a magyar barátokat távoltartani.

„Nehéz napok következtek, Brocky nem foglalkozott többé földi dolgokkal, a fuldokló s már élve felbomlásnak induló csak sóhajtott, jajgatott, s Mayer és én felváltva virrasztottunk a halállal küzdő honfitárs ágyánál. Július 8-án a halál véget vetett szenvedéseinek s 12-ikén a Kensall-Green sírkertbe kisértük feledhetlen barátunkat, oda, hol kedves öregünk, Kemény Farkas, a halál álmát szunnyadja! Az utolsó „Isten hozzád" után Mayer barátommal szomorúan visszagyalogoltam a városba, s mire az elárvult házhoz jutottunk, a kocsin járó angol barátok már felolvasták, közzé tették a végrendeletet, s mindenki tudta, beszélte a háznál: hogy Brocky szép festvényeket hagyományozott a pesti Múzeumnak, 300 font sterlinget az eperjesi prot. tanodának (Rónay itt téved: a késmárki iskola örökölt), s 400 font sterlinget egy temesvári hölgynek . . . .; hogy Mr. Pontet, elzárva mindent, magához szedve a szekrények és szobák kulcsait, s kiadva parancsait, mint teljes hatalmú tömeg-gondnok hagyta oda a házat."

Ezután következik a már említett nekrológ, a mely így kezdődik: „E pillanatban jövök egy férfiú temetéséről, ki szebb jövőre, hosszabb életre volt érdemes s kinek halálát a magyar haza méltán veszteségei közzé számíthatja; e férfiú Brocky Károly, ki ha a magyar festők közt nem első, bizonyosan egyike a legkitünőbbeknek. Önök hazámfiai nevét és műveit aligha ismerendik, azért szabadjon életrajzát nehány szóval érintenem."

A nekrológ adatait Pesty felhasználta. Azonban a naplójegyzetekben van a nekrolog szövegéhez néhány későbbi időből származó megjegyzés csatolva. Igy az olaszországi másolatokról azt olvassuk, hogy „tán seholsem tünnek fel Brocky rendkívüli tehetségei fényesebben, mint ezekben, melyekért a gazdag Monrow, úgy tudom, ezer font sterlinget igért; de művész hazánkfia nem tudott megválni élte e legszebb emlékeitől". A művész londoni pályája kezdetén készített arcképekről azt jegyzi meg Rónay, hogy ezek „kréta-rajzok, melyekben, művészek véleménye szerint, utolérhetlen volt, s többen sajnálták, hogy e tért elhagyá". Fontos további feljegyzés az is, hogy „kevéssel halála előtt Brocky Károlyhoz címzett felszólítás érkezett, melyben az eperjesiek (helyesen: a késmárkiak) elpanaszolják, hogy saját erejükből nem képesek a kormány igényeinek megfelelni, s ha ezt nem teljesítik, a protestáns tanoda elveszti függetlenségét. E panasz bírta Brockyt, a róm. katholikust arra, hogy az eperjesi tanodának segélyt nyujtson, hazafiságból". Palcsi István a késmárki ág. ev. lyceum történetében (84. l.) megjegyzi, hogy az iskola Brocky 300 font sterlinges hagyományához Mayer J. György közbenjárása folytán jutott. Érdekes az is, amit Rónay a nemzeti Múzeumnak hagyott Ámor és Psyché-ről feljegyez. „E mythologiai kép — úgy mond — gyönyörűen van festve; de az alakok elrendezésében nem volt oly szerencsés, mint egyébkor. Ott függött éttermében s a művésztől nem egyszer hallám: Vajha a lebegő Ámor elrepülne!"

Brocky nem feledkezett meg Rónayról sem. Július 13-ikán Pontet tömeg-gondnok tudatta, hogy a művész húsz font sterlinget hagyott neki azon megjegyzéssel, hogy az összegen emléket vegyen magának. Az emlék egy jó angol óra lett. Ekkor szóba jött a pesti Múzeumnak hagyományozott festmények ügye is s Rónay azt tanácsolta, hogy a két tábornok arcképét, a politikai viszonyok jobbrafordulásáig, célszerű volna valamely ismert angol család, pl. Lord D. Stuart, Cobden vagy J. B. Shmith parlamenti tag őrizetére bízni, minek kieszközlésére vállalkozott is. „A gondnok úr — folytatja a napló — ajánlott szolgálatomat nem vette soha igénybe, s többé nem találkoztunk. Később értesültem, hogy Pontet a képek ügyében járt az osztrák követnél, iratott Kubinyi Ágoston múzeumi igazgató úrnak, ki az arcképeket nem tartotta elfogadhatóknak s hazafiúi aggodalmak közt sürgette azok eladását, mit a végrendelet világos szavai ellen, a gondnok úr nem mert elkövetni, tehát jobb időkig maradtak birtokában. Később Mr. Pontet, nem kis bajjal, mert csak angolul beszélt, Magyarországra utazott — a tömegből kikerült — hogy saját két szemével meggyőződjék: ha van-e Pesten Múzeum? Eperjesen (illetve Késmárkon) tanoda? s ha az a temesvári hölgy valóban létezik-e?"

A művészi hagyaték sorsáról is megemlékezik Rónay s ezzel véget is ér a naplónak Brockyra vonatkozó része. „Így került — írja — Brocky

Károly vagyona két idegen, de jó barát kezébe, (?) kik hazánkfia festvényeit, rajzait egyenkint oly árakon érvényesítették, minőket a szegény művész életében nem ismert; s ha csak eddig megy vala a jó barátok törekvése, mindenki, legalább Angliában, azt mondotta volna a kép- és szivarárusról, hogy derék üzlet-emberek! de ők a kimélet és kegyelet határain túlhaladtak, mert tekintet nélkül a boldogult jó hírére, nevére, minden foszlányt árúba bocsátottak, oly rajz-tanulmányokat és kisérleteket is, melyeket a művész nem szánt soha a közönség szemének . . . . Dillon tájfestő, Brocky leghívebb barátai egyike, ki zokogva borult a hideg földre, mely barátját, mesterét eltakará, keserű panaszt emelt ezen eljárás ellen . . . általában a művészek közt nagy volt e miatt az ingerültség; de a szívtelen elforgácsolásnak nem állhatta útját senki; — Pontet and Comp. teljes hatalommal kezelték Brocky élete szerzeményeit, — s beszámítottak egymásnak.

Ah! ez a szép világ, s az az „Animal biceps et implume", mely míveltségével, erényeivel ég felé törekszik és szenvedélyeivel bévájja magát a porba, hogy onnét koronkint kikelve, szeretettel eltapodja embertársát, jó barátját . . . .!"

Azt hiszem, bátran megkockáztathatjuk azt az állítást, hogy Rónay tulszigorúan ítél Brocky angol barátjairól. Úgy látszik, nem ismerte eléggé e baráti és üzleti viszony előzményeit. Igy például eléggé hiteles adatok vannak arra nézve, hogy Colnaghi nagy szolgálatokat tett Brockynak, midőn ez Londonban az érvényesülés utjait kereste. Azután az is bizonyos, hogy az idealista magyar emigráns és a pozitiv angol üzletemberek világfelfogása közt nagy volt a különbség. Naplóirónk kapzsi önzést láthatott abban, amit ezek józan gyakorlatiasságból cselekedtek.

De bárhogyan áll is a dolog, a közölt feljegyzések egyben-másban mégis gyarapítják a Brockyra vonatkozó gyér forrásanyagot s esetleges további nyomozásokra is megjelölnek egy-két újabb kiindulási pontot. Mindenesetre szükséges volt tudomást venni felőlük. —76.

ESZTEGÁR LÁSZLÓ

BROCKY KÁROLY. Érdekkel olvasom Divald cikkét Brocky Károlyról, kiről a nagy budapesti kiállítás alkalmával magam is írtam egy tárcacikket a Pester Lloydban, igaz, hogy új adatokkal nem szolgálhatván s csak a kiállított művekből ítélgetvén meg a művészt.

Most csak néhány megjegyzést kockáztatok, hogy a Brocky-téma legalább egy pár íráshibától tisztuljon meg. A „Művészet" (5. szám) 320. lapján említett Bécsben élő „Mousleard(?) hercegnő", helyesen: „Montleart hercegnő". „Taffinger tanár" pedig helyesen: Daffinger, a hírneves bécsi miniaturista. Az eperjesi oltárkép első pillanatra rögtön elárulja a 30—40-es évek bécsi genre-iskoláját. Ha nem tudom, hogy ki festette, okvetetlen „Waldmüller-iskolát" mondok. A leány (a magyar typust kivéve) szakasztott Waldmüller-féle parasztleány; rajzban, redőzetben, fölfogásban, sőt manirban. Azt csak akkor találták el így. Családi vonásuk volt nekik, s az kiirthatatlan. A tájkép is tökéletesen Waldmüller, a Megváltó persze stilizálva van, de fölülről derékig az is bécsi. Így festettek a Kupelwieserek. Hanem igaz, hogy nagyon nemes és nem annyira sablonszerű a Brocky Krisztus feje. —77.

HEVESI LAJOS

GOEZ (GŐZ) JÓZSEF FERENC BÁRÓ, magyar származású, de külföldön élt, festő és rézmetsző. A Pallas Lexikon nem ismeri. Született 1754 febr. 28-án Nagy-Szebenben, meghalt 1815 szept. 16-án Regensburgban. Nagy Iván tévesen említi, hogy 1754—1815-ig hazánkban működött, mert tényleg ez évszámok felelnek meg születési és halálozási évének. Eleinte állami hivatalba készült, de utóbb, ha kedvezőtlen viszonyok közt is, hajlamait követte és a művészeti pályára lépett. E téren a legtökéletesebbet nyujtotta. Mint hivatalnok, az udvari haditanácsnál talált alkalmazást, majd jogi téren működött és mindaddig meg is maradt ez állásban, míg atyja élt. De ennek halála után, csekély vagyonából éldegélve, a művészettel foglalkozott, vagy utazgatott, felkeresve a képtárakat, hogy ízlését nemesbítse. 1779-ben került Münchenbe, hol csakhamar jellemképeit megkedvelték és e nemben nevét Németországban is ismertté tették. Rövid idő multán Münchent elhagyta, Augsburgba ment, majd ismét Münchenbe tért vissza, ahol mint szabadkőmívest üldözték. 1791-ben felsőbb rendeletre Münchenből kitiltatott. Ekkor Regensburgba ment, hol ép akkor az érsek képzőművészeti akadémiát akart építeni és Goez volt ennek igazgatójául kiszemelve. De a terv elejtetett. Csalódásaitól megtörve, 61 éves korában meghalt.

Goez munkái különbözők. Gouacheban festett, majd olajban, rézmetszeteket készített. Shakspere, Bürger drámáihoz több képet festett. Festményei között csak egy magyar arcképet találunk: Hadik gróf altábornagyét. — Műveit felsorolja Wurzbach: Biographisches Lexikon V. köt 250. lap. Toldy is említi Irodalmi beszédei. 1847. 271. l. —78.

NAMÉNYI LAJOS

MŰVÉSZETI IRODALOM

RUSKIN ÉLETE ÉS TANÍTÁSA. Írta Geöcze Sarolta. Tizenhat képmelléklettel. Budapest, 1903, az Athenaeum kiadása. 442 l. — Eddig nem volt egyetlenegy oly magyar nyelvű könyvünk sem, amely mindenki által könnyen érthető módon, világosan s élvezetesen adná

Már 1846-ban nagy elégedetlenség nyilvánult ezért, de a hazai művészek akkor csak annyit érhettek el, hogy azontúl a sorsolásra szánt összegnek egy negyed részét kellett magyar művekre fordítani! A hazai művészeknek ilyen felfogással kellett küzködniök. S a Pesti Műegylet végig megmaradt az alantjáró bécsi műkereskedés szolgálatában. Nem változtatott ezen az eltévesztett rendszeren akkor sem, mikor kiállításain újabb és újabb fényes tehetségű magyar művészek tüntek fel. Az idegen selejtes művészi termelésnek magyar pénzen űzött pártolása annál szembeszököbbé lett és a felháborodás nyílt szakításra vezetett. Az akkori viszonyok mostohaságát illusztrálja, hogy a Műegylet 1863-ik évi jelentésében a mindig sűrűbben felhangzó panaszokkal szemben a maga igazolására kimutatta az összes nevek és összegek felsorolásával, hogy a Műegylet kiállításain 1853—1863 közt, tíz év alatt 62 magyar művész összesen 57.823 forintot kapott eladott művekért. Eszerint tíz éven át egy magyar művészre összesen 1000 forint, egy évre még 100 forint sem jutott.

Ebből az akkori olcsó időben sem lehetett volna megélni. A külföldi, többnyire bécsi hulladékra pedig legalább négyszer annyi vásárlás esett.

Természetes volt a nagy elégedetlenség és annak diadalmasan ki is kellett törnie, az ötvenes évek végén, mikor a Műegylet kiállításaira magyar művészektől egymásután szebbnél szebb s hozzá még a magyar történet

BROCKY KÁROLY: ÁMOR ÉS PSYCHE
TÁRSULATI MŰLAP 1861.

Szm KT 50 101 l.

LIGETI ANTAL: VISEGRÁD DÉLRŐL
TÁRSULATI MŰLAP 1861.

dicső multjából merített festmények érkeztek, melyek a hazai közönség akkori érzelmeinek annyira elevenére találtak.

De el kell ismerni viszont azt, hogy a Pesti Műegylet néhány igen becses magyar képet szerzett műlapjai számára és sokszorosítás után az eredeti festményeket a Nemzeti Múzeum képcsarnokának ajándékozta.

Ez az elismerés még inkább megilleti a Nemzeti Képcsarnokot alakító egyesületet, mely szintén régebbi, mint a mi társulatunk. József nádornak ez állásában betöltött ötvenedik évfordulójára s az ő védnöksége mellett 1846-ban jött létre.

Kubinyi Ágoston, a Nemzeti Múzeum érdemes igazgatója szervezte s nem lehet eléggé méltányolni, hogy az akkori művészietlen viszonyok között több száz olyan tagot lehetett megnyerni és összetartani, kik éveken át legalább 5 frtot fizettek anélkül, hogy maguknak azért legcsekélyebb előnyük lett volna, tiszta hazafiságból azért, hogy az első nemzeti képtárat létesíteni és gyarapítani lehessen. A Műegylet és a Képcsarnok-egylet nélkül a mai szépművészeti múzeumban a mult század közepéről a legjellemzőbb, a legértékesebb magyar festmények — művészetünk első dúsabb fejlődésének fényes lapjai — pótolhatlanul hiányoznának.

1859 ben a Műegylet kiállításából vette meg a Képcsarnok-egylet Madarász Viktornak „Hunyadi László siratása" című megragadó festményét is. Az egykorú hirlapok a művészeti mozgalmakról nagyon szűkszavúak. Erről a képről s az egész kiállításról Jókai Mór („Kakas

MAGYAR MŰVÉSZEK RAJZAI A ZZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN

A Szépművészeti Múzeum gyűjteményei között a legifjabb keletűek egyike az, mely a magyar művészek rajzait foglalja magában. Az Esterházy-gyűjteményből, mely különben gazdag volt grafikai művekben is, ilyennemű magyar munka nem szállt örökül a múzeumra. Nem is szállhatott, mert ennek a gyűjteménynek az anyaga nem nyúlt át abba az időbe, melyben magyar grafikáról s általában magyar képzőművészetről beszélni lehet. A magyar rajzgyűjtemény legrégibb eredetű darabjai a Nemzeti Múzeumból kerültek. Innen származnak egyebek közt Zichy Mihálynak „Az ember tragédiájá"-hoz készített illusztrációi, Liezen-Mayer Sándor „Tavaszi idyll"-je, id. Markó Károlynak, Markó Andrásnak, Ligeti Antalnak, Gundelfinger Gyulának több rajza és aquarellje. Ezt a kisebb csoport művet leszámítva, a gyűjtemény keletkezése és gyarapodása — mint a múzeum összes modern grafikai anyagáé — egészen az utolsó évtizedre esik.

1897-ben Brocky Károly jobbára aquarellekből álló műveinek az Országos Képtár részére való megvételével indul meg az alapvető szerzemények sorozata. A következő évben két gazdagabb kollekció csatlakozik hozzájok: Libay Lajos rajzainak és aquarelljeinek zöme és Liezen-Mayer tanulmányai Schillernek „A harang" című költeményéhez készített illusztrációihoz. 1899-re esik azoknak a Zichy-féle illusztrációknak a megszerzése, melyeket Arany balladáihoz készített a művész. 1900 ban Libay rajzainak egy kisebb csoportja, továbbá gróf Nemes Nándorné, szül. báró Ransonnet Eliza hátrahagyott grafikai művei kerülnek a gyűjteménybe, az utóbbiak a család adományából.

Nagyot lendítettek a magyar rajzgyűjtemény gyarapodásán az 1902. év szerzeményei. Ebben az évben vásárolják Munkácsy rajzainak gyűjteményét, id. Markó Károlynak és fiainak egy csoport rajzát és aquarelljét, Liezen-Mayer rajzainak egy sorozatát, s végül ugyanebben az évben jut ajándék utján a múzeum birtokába az „Osztrák-magyar monarchia írásban és képben" című vállalat magyar része számára készült illusztrációk rajzanyaga, mely egyebek közt Aggházy, Baditz, Benczúr, Deák-Ébner, Feszty, Háry, Keleti, Mednyánszky, Mészöly, Neogrády, Pállya, Pataky, Rauscher, Révész, Roskovics, Spányi, Vajda, Vágó, Wagner műveit tartalmazta.

A legutóbbi években Barabás Miklósnak 1903-ban vásárolt rajz- és aquarellhagyatéka, továbbá Liezen-Mayer rajzainak 1904-ben szerzett újabb sora szaporították derekasabban a gyűjteményt.

Gazdag grafikai anyagot foglal magában Lotz Károly hagyatéka is, mely az 1907: XII. törvénycikk meghozatala folytán szintén az állam tulajdonába került s a Szépművészeti

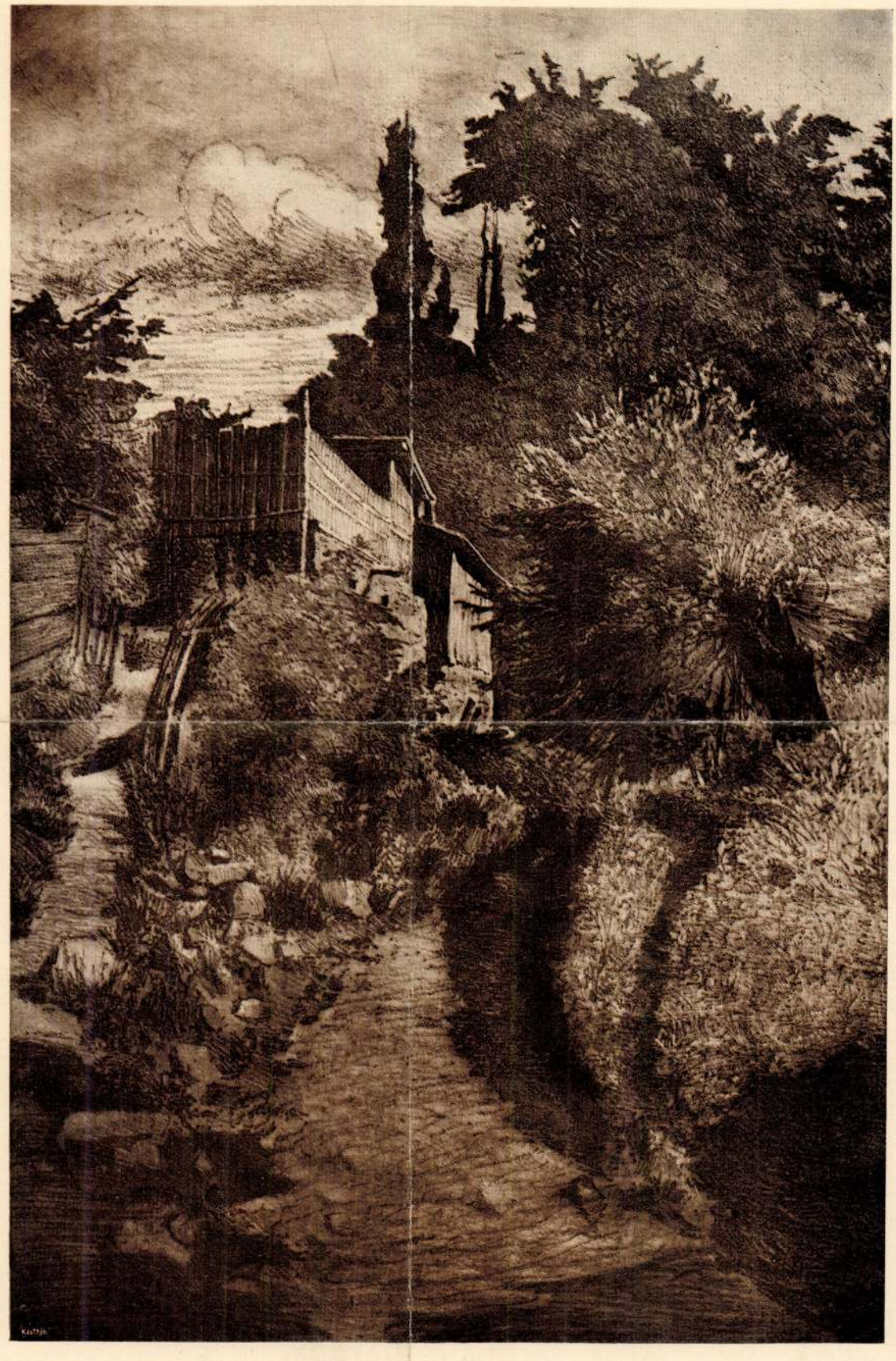

RÉSZLET KÖRMÖCBÁNYÁRÓL
BOTTKA MIKLÓS VERNIS-MOUJA

Szépművészeti Museum

Művészet 1907. 180. l.

Erről a Művészet decemberi számában részletes cikkben számoltunk be.

Iskolák, korszakok és egyes művészek szerint gyűjteményünk érdemlegesebb gyarapodása ekként alakul:

Magyar rajzok vagy aquarellek: Beck Ö. F. (2 darab), Bér D. (2), Bornemissza G. (1), Brocky K. (281), Ferenczy Valér (1), Frecskay E. (1), Hegedüs L. (2), Izsó M. (61), Jobbágy M. (1), Juhász Á. (3), Lampérth J. (2), Litkei A. (1), Luby J. (1), id. Markó K. (6), Nagy J. (1), Simó F. (2), Sonnenschein G. (1), Tahy A. (2), Tichy K. (3), Uitz B. (2), Ziegler K. (6).

Magyar metszetek: Barabás M. (2), Czetter S. (1), Divéky J. (9), Ferenczy V. (4), Lénárd R. (1), Lieder F. (7), Lütgendorf F. v. (2), Marastoni J. (2), id. Markó K. (2), Melegh G. (2), Prihoda J. (5), Rauscher J. (2), Vészi M. (1), Zádor I. (9).

Rajzok. Francia XVIII. sz.: Fragonard H. (1), Gravelot (1), Gabriel de Saint-Aubin (4); XIX. sz.: Dutilleux C. (1), Ribot Th. (1). — Német XVIII. sz.: Füessli J. H. (1), Gessner S. (2), Graff A. (8), Hackert Ph. (1), Lampi Fr. (2), — Németalföld XVII. sz.: Both J. (1), id. Brueghel Jan (1), Goyen J. v. (1), Huysum J. v. (1), Neyts G. (1), Post Fr. (1), Ruysdael J. v. (1). — Olasz iskola: Tintoretto (1), Tiepolo D. (1).

Metszetek. Angol iskola, XVIII. sz. mezzotintók: Dickinson (2), Dixon (1), Earlom (9), Fisher E. (2), Green V. (14), Smith J. R. (5), Watson Th. (5); XIX. sz.: Bone M. (3), Cameron D. J. (2), Haden S. (2), Legros A. (8), Lumsden (3), Sargent (1), Shannon (6).

Francia iskola XVII. sz.: Nanteuil R. (1). — XVIII. sz. színes metszetek: Bonnet (2), Jubier (1), Debucourt (1). — XIX. sz.; Bonnard (8), Bracquemond (3), Carrière (3), Cézanne (1), Charlet (3), Corot (6), Daumier (57), Decamps (1), Delacroix (2), Degas (2), Denon (2), Devéria A. (2), Fantin-Latour (3), Gauguin (13), Géricault (19), Grévedon (6), Ingres (1), Lemud (1), Manet (3), Millet (1), Pissarro C. (1), Redon (1), Renoir (2), Ribot (2), Rodin (2), Toulouse Lautrec (27), Vernet C. (40), Vernet H. (4), Vierge (2), Vuillard (1).

Német iskola, XV. sz.: E. S. (1); a mondatszalagok mestere (1), XV. századi fa- és ércmetszetek (16). — XVI. sz.: Aldegrever (4) Dürer (10). — XIX. sz.: Kalkreuth (3), Krüger F. (2), Liebermann (13), Menzel (20), Schadow (9).

Németalföldi iskola, XVII. sz.: Ostade (2). XIX. sz.: Bauer M. (2), Israels (1), Jongkind (2), Rops (2), Toorop (2).

Olasz iskola XVIII. sz.: Bartolozzi (9), Piranesi G. B. (12).

Spanyol iskola: Goya (46).

Svéd iskola: Zorn (3).

Amint e kimutatásból látható, a lefolyt évben grafikai gyűjteményünk minden osztálya számos jeles művész munkáival gyarapodott. E gyarapodás kiterjed a XV. század incunabulumaitól egész a legutolsó évek termékeiig. S különösen örvendetes, hogy e gyarapodás túlnyomó része ajándékképen került a nemzet tulajdonába. Az érdeklődésnek ez áldozatkész megnyilatkozása jövő fejlődésünknek biztos záloga. MELLER SIMON

ADATOK MŰVÉSZETÜNK TÖRTÉNETÉHEZ

BORSOS JÓZSEF MŰVEINEK JEGYZÉKE.

A Művészet 1913. évfolyamában közölt Borsos József festőművész méltatásának kiegészítéseképen itt adjuk a művész műveinek jegyzékét, felölelve azokat is, melyeket csak címeik után ösmerünk.

SZIGNÁLT ÉS ÉVSZÁMMAL JELZETTEK:

1841. Csendélet. (Kiállítva a pesti Műkiállításon.) Ismeretlen.

Hálaérzet a vett jótéteményekért. (Kiállítva a pesti Műkiállításon.) Ismeretlen.

1842. Gróf Csernovics Péter arcképe. (Kiállítva a bécsi Akad. kiállításán. Kiállítva az Ernst-múzeum Biedermeier-kiállításán 38*a* szám alatt.)

Dr. Granichstätten arcképe. (Kiállítva a bécsi Akad.) Ismeretlen.

1843. Egy Emir kosztümképe a Libanonból. (Kiállítva a bécsi Akad.) Ismeretlen.

Jelenet egy bécsi hídon. (100 frt.) (Kiállítva a pesti Műépületben, 1854-ben újra.) Ismeretlen.

Elhagyatva. Bécs. Magántulajdon. (Kiállítva az Ernst-múzeumban 36. sz. alatt.)

Kis fiú feje. (Bécsi magántulajdonban.)

1844. Gróf Andrássy Károly arcképe. (Gróf Andrássy Károly tulajdonából kiállítva a bécsi Akad.) Ismeretlen.

A matróz. (Hegedüs Kristóf arcképe.) Történeti Képcsarnok tulajdona. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 38. sz.)

A matróz vázlata. Ernst Lajos tulajdona. (Ernst-múzeum IX. ter., 47. sz.)

Hegedüs Kristóf arcképe. (A Tört. Arcképcsarnokból elcserélte Várady Gábor, letétbe helyezte a mármarosszigeti liceumban. Ujabban átfestették Tisza István arcképének.)

Filtsch Károly zongoravirtuóz arcképe. (Gróf Bánffy Károly tulajdonából kiállítva a bécsi Akad.) Ismeretlen.

1845. Gróf Bethlen arcképe. (A gróf tulajdonából kiállítva az ábrázolt megnevezése nélkül a bécsi Akad.) Ismeretlen.

Csendélet. (200 frt.) (Kiállítva a bécsi Akad.) Ismeretlen.

Az álarcpróba. (Kiállítva a bécsi Akad.) Ismeretlen.

Tanulmányfej. *a)*

Tanulmányfej, *b)*. (Kiállítva mindkettő a bécsi Akad. kiállításon.) Ismeretlen.

Férfi arckép. (Báró O'Henfels Gestel?) A bécsi Kunsthist. Museum tulajdona. Depot-ban.

1846. Csendélet. (Kiállítva a bécsi kiállításon.) Ismeretlen.

Gyógyulófélben. (Kiállítva a bécsi kiállításon.) Ismeretlen.

Anyai gond. Festve 1845-ben. (Kiállítva a bécsi Akad., majd a pesti Műegyleti kiállításon. Ernst-múzeumban 46. sz.)

A drótostót. (Megjelent metszetben. 180 frt. Kiállítva a bécsi Akad. kiállításán és a pesti Műegyletben 1853-ban újra. Ára ekkor 300 frt.) Ismeretlen.

Arckép. (Kiállítva a bécsi Akad. kiáll.) Ismeretlen.

1847. Bor, asszony, szerelem. (Kiállítva a bécsi Akad. Megvette gróf Beroldingen hagyatéka árverésén Lánczy Leó. Kiállítva az Ernst-múzeumban. 51. sz.)

Arckép. (Kiállítva a bécsi Akad. kiáll.) Ismeretl.

A megtérés. (Kiállítva a bécsi Akad. kiáll.) Ismeretlen.

1848. Miniatür arckép. (Állítólag kovásznai Kovács Illés arcképe. Magántulajdon. Kiállítva az Ernst-múzeumban. 42. sz.)

Rottenbiller, Budapest polgármesterének arcképe. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 40. sz.) A Tört. Arcképcsarnok tulajdona.

1850. Báléj utáni reggel. (Kiállítva a bécsi Kunstvereinban. 1851-ben a pesti Műegyletben. Megvette herceg Eszterházy Pál. Megjelent metszetben. Szépművészeti Múzeum tulajdona.)

Csendélet. (Kiállítva a bécsi Kunstvereinban. Megvette a bécsi Gemäldegalerie. Kiállítva 1857-ben a bécsi Akadémiában. Látható a Kunsthist. Museumban, 78. sz. a.)

Meglepetés. (500 frt.) (Kiállítva a bécsi Kunstvereinban.) Ismeretlen.

1851. A báléj utáni reggel másodpéldánya. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 49. sz.)

Két olasz lány. (Kis példány. Szignálva. Kiállítva az Ernst-múzeumban. 45*a* sz. a.)

Önarckép. (A Klimkovics-hagyatékból a kassai Rákóczi-múzeum tulajd. Kiállítva az Ernst-múzeumban. 34. sz.)

1852. Eszterházy Pál herczeg. A Tört. Képcsarnok tulajdona. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 37. sz. a.)

Az özvegy. (Kiállítva a bécsi, 1853-ban a pesti Műegyletben. Szépművészeti Múzeum tulajdona.)

Katonasors. (Magántulajdon. Kiállítva az Ernst-múzeumban. 48. sz.)

Krizis egy művész életéből. (Kiáll. 1853-ban a bécsi Kunstvereinban, 1854-ben a pesti Műegylet sorsolásra megvette. Megnyerte Güllmény Ferenc. A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Kiállítva az Ernst-múzeumban. 47. sz.)

Női arckép. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 44. sz.)

1853. Gróf Keglevics János arcképe. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 39. sz.)

Megsebzett vitéz és az apáca. (350 frt. Kiállítva a pesti Műegyletben, decemberben.) Ismeretlen.

Andrássy Manó arcképe. (Kiállítva a bécsi Kunstvereinban.) Ismeretlen.

1854. Csata után. (Kiállítva a bécsi és pesti Műegyletben. Megvették Pesten, 1855-ben, 400 frtért. Ernst-múzeum. 35. sz.)

Gróf Pálffy János arcképe. Megvették 1250 frtért. A pozsonyi Pálffy-hagyaték tulajd. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 33. sz.)

Imrédy Ignác arcképe. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 50. sz.)

Bagnacavallóval egyidőben fordul meg a Rafael műhelyében[1] Franciának egy másik tanítványa, Biagio Pupini, vagy Pini, melléknevén Biagio dalle Lame,[2] aki nemcsak festő volt, hanem egyszersmind korának egyik legjelesebb zenésze.[3] Társához hasonlóan ő sem dobta magát teljesen a rafaelizmus karjaiba. Művészete mindig megőrizte a helyi iskola némely hagyományos jegyét. Mint kolorista az első helyet foglalja el a Francia tanítványai között.

Telt színeit mesterien tudja egyetlen aranybarna tónusba hangolni. Valóságos remekmű e tekintetben a S. Giacomo Maggioreban függő oltárképe. Egyes formákban is hű maradt első mesteréhez A bolognai Pinacotecában függő Presepióján (333. sz.) Madonnaarctípusa a Francia képeiről ismert típussal közel azonos. Ugyane képen a felhőkből kibontakozó angyalok csoportja már Rafaelt, a S. Cecilia felső részét juttatja eszünkbe, melynek főalakjára viszont a S. Giacomo-beli, előbb említett oltárkép Sz. Orsolyája emlékeztet. Művészetére Bagnacavallo is hatott; ezzel együtt volt Rómában és együtt dolgozott a S. Michele in Boscóban.

A bolognai áll. képtárban látható Társas Madonnáján (581. sz.) Mária sajátos alkatú száját társának Rafaeltől származó női típusáról másolta le.

Rafael bolognai követői között a legkevésbé jelentékeny Girolamo (di Antonio) Marchesi da Cotignola.[1] Sokat utazott. Megfordult Rómában, Nápolyban, Ravennában, Riminiben, s mindenütt szorgosan dolgozott. A források egy része[2] őt is a Francia tanítványai közé sorolja; e föltevést azonban nem igazolják fönnmaradt munkái. Művészete a Franciáéval csak annyiban árul el közös vonást, amennyiben férfiarctípusainak egy részét a Francia és a Costa hatása alatt fejlődött ferraraiaktól veszi kölcsön. A ferrarai befolyás legtisztábban a budapesti Szépművészeti Múzeumban lévő jegyzett művén[3] nyilvánul meg. Legtöbb képén azonban Rafaelt utánozza úgy a formák, mint az elrendezés tekintetében. A színezésben, úgylátszik mindvégig Innocenzo volt példányképe. Ugyanazokkal a nyers, át nem tetsző színekkel fest, mint az imolai; csak árnyékai mélyebbek. Rajzolni nem tud; a legfontosabb formákat rosszul látja. Vastag körvonalakkal dolgozik. A bolognai Pinacotecában három képe függ. A Sposalizión (108. sz) túl sok alakot szerepeltet, s ezeket nem tudja kellőleg foglalkoztatni. A Társas Madonnán (278. sz.) az esetlen rajznál csak a nyers színek bosszantanak jobban. A Sz. József álmát, Jézus születését és a Szent család egyiptomi futását ábrázoló hármas predellán (288. sz.) minde hibákat az Innocenzótól tanult cangiante túlzásba vitt használata tetézi Úgy látszik sikerültebbek voltak elveszett arcképei, melyekről dicsérettel emlékszik meg Vasari.

GEREVICH TIBOR

[1] V. ö.: Vasari, op. cit., V: 183; Malvasia, op. cit., I: 113.

Atyját Ugolino Pini-nek hívták (Gualandi, op. cit. IV: 153).

Születési évének a bolognai Pinacoteca katalógusa (op. cit., p. 202.) az 1504-et mondja. Halálát tévesen teszi az 1530 körüli időre; 1575-ben u. i. még életben van, mert ez évben veszi át az akkor meghalt Gio. Battista Francia örökéül a Quattro Arti céh reformálásának vezetését (Malvasia, op. cit, I: 53).

[3] Masini, op. cit., I: 617.

[1] V. ö.: Vasari, op. cit., V: 175, 182—83; Malvasia, op. cit., I: 113; Bolognini Amorini: op. cit., II: 77—.

Bolognini szerint 1470-ben, Cotignolában született; Vasari szerint 69 évet élt; ha e két állítás adat helyes, akkor 1539-ben halt meg. 1531-ben írt végrendeletét Gualandi (op. cit., II: 12—) közli.

[2] Bolognini Amorini, op. cit., II: 77; Lanzi, op. cit, V: 30. Ugyane nézetet vallja a bolognai Pinacoteca tárgymutatójának rendszerint rosszúl tájékozott írója (op. cit., p. 196).

[3] 73. sz. A Pietà-t ábrázoló kép fölírása ez: Hieronimus de Marchesys de Cotignola faciebat.

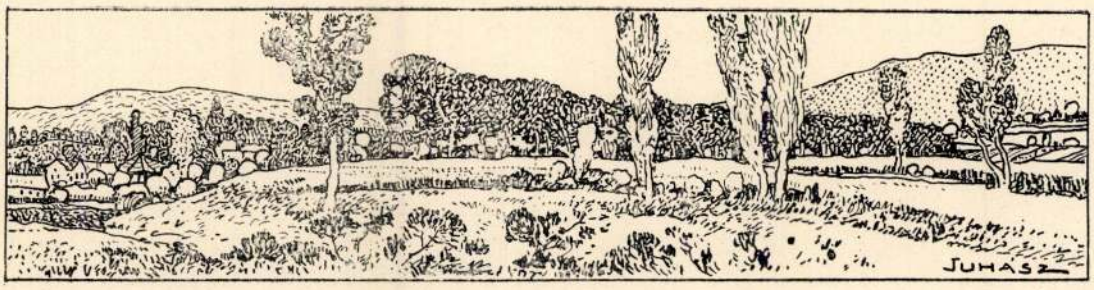

KRÓNIKA

A RÓMAI MŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSON is bebizonyult, hogy mint az emberi ész — véges s ha jól is volt tervezve, a kivitel attól messze elmaradt. A terv eredetileg az volt, hogy az utolsó ötven év művészetét mutatja be, hiszen Itália is az egységének ötven éves fordulóját ünnepli. De ettől már maguk az olaszok is eltértek, még pedig igen szűkkeblűen: csak az utolsó tíz évnek, de másutt sehol kiállításra nem került alkotását mutatták be. Kimaradt tehát Segantini, Michetti, Previati festők s legjobb szobrászaik Bistolfi, Trentacoste, akik nagyobb feladatokkal voltak elfoglalva és nem tudtak idejében elkészülni. Elkéstek az angolok is, akik visszamentek a XVIII. századba és elhozták Reynolds, Gainsborough, Turner, Raeburn, Opie, Hogarth néhány jellegzetes darabját, el a Prerafaelistákat s nem fukarkodtak a modern festőikkel sem. A franciák ellenben fukarkodtak. Mint a nagy világkiállításon, az impresszionista mestereket újból mellőzték, most pláne hiánytalanul, pedig diadalt ülhettek volna, hiszen a modern művészet legfőbb megújítóit ők adták, ők a szín- és formafelfogás, a modern látás átalakítóit. Courbet-tól, át Monet-n Bastien Lepage-ig, Puvis, Degas, Pissaro, Sisley mind hiányzik, ezt a diadalmas kort egy kis Renoir-fej és két kis Monet képviselik. Ellenben itt vannak ők, a hivatalos nagyságok, Carolus-Durannal élükön, mindenki, aki csak „számít", de nem nyom. A németek elhozták ugyan a mestereket is, de nem teljes számmal, például éppen Böcklin hiányzik s nem úgy állították ki, hogy mestereknek hassanak. Leibl, Menzel (pedig itt van mesterműve a Théatre Gymnase), Trübner, sőt még Lenbach, Liebermann is csak festő a festők között, az egyik müncheni iskola, a másik berlini, mint ahogy berlini Kampf Artur úr, az elnök s müncheni Diez, a tanár. Ember legyen a talpán az az olasz műértő, de mondjuk általján, az az idegen, aki ebben a tohu vabohuban eligazodik. (Még művészeket se veszek ki. Egy kiváló szobrászmesterünknek például nem Menzel tetszett, hanem — Friese Richard!) Az osztrákok adtak egy kis kóstolót az altwienpikturából, egy sor Waldmüllert, — egy kis ízelítőt a „szecesszió"-ból, néhány Klimsch, — aztán a többit egymásra hányták, igen sok iparművészettel vegyesen. Ebből se lehet képet formálni a bécsi művészetről, se Makart, se Canon, de nincsen ott az sem, aki ott van. Megérthető módon legalább. A belga kiállítást az jellemzi, ami az amerikait, t. i. „teljes létszámra" törekedtek, de a sok név csak egy káosz, hiányzanak a felkiáltójelek, kettőspontok és főleg — a gondolatjelek. Mulatságos, hogy Szerbia pavillont emelt egy dalmát művésznek, de a legérdekesebb furcsaság az orosz pavilloné, ahol annyi volt a zsűri, ahány a terem. Terem pedig — számtalan. Ott tudniillik, Oroszországban, a cézarizmus hazájában korláttalan művészi szabadság van s minden műveszcsoport maga zsűrizte a tagjainak művét. Lőn is ott oly éktelen hangzavar, hogy egyedül csak az öreg Rjepin tudta őket túlkiabálni. Az olasz pavillonban pedig külön vendégjogot élvezett két — spanyol, — Zuloaga és Anglada, pedig a pavillon mögött egy irtóztató nagy spanyol pavillon épült s talán még most is épül, ha ugyan valaha fel fog épülni. Itt húzódtak meg az éjszaki népek, itt az olaszoknál, a dán, holland, svéd és külön a norvég, aztán a svájci, de ezek is Böcklin nélkül s fönt a hegy tetején egy kis japán teaház, ahol eljöttek az európai japánok, a fia Puvis-ek, a kis japán Bastien Lepage-ok és volt köztük már egy nippon Cézanne is. Csak itt az ultramodern japánoknál; a többi nép titkolta, leplezte, nehogy olyan képe legyen a képkiállításnak, hogy forrongás, nyugtalanság lap-

pang a művészvilágban. Mindezt, ami előkészíti a jövőt, még az előfutárokat is, Cézanne-t és Gauguint és Van Goghot, persze Matisse-t is a franciáknál és követőiket az európai nemzetek sorában, mindazt, ami forrongó, sejtető, kecsegtető, a forradalmi elemet, — mint hogyha csak összebeszéltek volna, — kihagyták. A japán Cézanne-utánérző mellett, talán csak nálunk Iványi-Grünwald Béla egy szintetikus tájképe éreztette azt, hogy a tenger mélyében új áramlatok zajongnak. A mi ott volt a falakon — kiforrott művészet, a virágok virága, teljében, pompájában, — de egyre arra kényszerített gondolni, hogy már is fonnyad s elvirágzik mihamar . . . Ez volt az általános képe a kiállításnak és ily körülmények között nem csoda, hogyha a connaughti herceg azt szónokolta Rómából jövet Londonban, hogy az angol kiállítás után a magyaroké az elsőség. Ezt minden kritika elismerte, még a németeké is, a mi azt bizonyítja, hogy a berlini és müncheni kiállítások után, melyeket tavaly csináltunk, muszáj nekik komolyan venni a mi piktorainkat. Az olaszok, főleg a rómaiaknak egyáltalján a szenzáció erejével hatott. Mi csakugyan a programmhoz tartottuk magunkat. Ötven esztendőre mentünk vissza, a hatvanas évek pikturáján kezdve, ahol aztán meglepetés volt Székely Bertalan szürke öreg asszonya, egy angol mester nemességével hatott a maga biedermeieres egyszerűségében. Mellette három Brocky Károly, szemben vele Nemes Elza grófnő egy női feje mutatta a régi magyar zsenit. Lotz Károly néhány apró aktját mutattuk be s Mészöly Gézától egy egész sort. Aztán Munkácsy Mihályt diadalmasan, nagy színvázlatokkal, megkapó nagy női arcképpel és bámulatos impressziókat feltáró vázlatokat. Mellette Paál Lászlót, aki mindenkire klasszikus nemes egyszerűségével hatott s a világkritika unisono befogadta a nagy mesterek közé, valamint Szinyei Merse Pált, az ő kis vörös termével, ami a római kiállítás egyik fénypontja lett, akihez mérték a többi művészt s például egy római kritikus nagy elismerréssel írva Trübnerről, hozzáteszi, „mindamellett alacsonyabbrendű (molto inferiore) a magyar Szinyeinél". Megerősítettük tehát a latin világban Munkácsy már már hanyatló hírnevét és nyertünk két új világnevet, Paált és Szinyeit. Aztán Benczur Gyulát is, egész fejlődésében és mindenttudó erejében, László Fülöpöt ragyogó bravurjaival megismertettük. Végül pedig modernjeinket, a fiatal mesterek egész sorát, egy német kritikus felsóhajtott: „Muszáj egy csomó éppenséggel nem könnyű nevet megtanulni". De muszáj ám! Ferenczy, Csók, Perlmutter, Iványi, Kosztolányi, Vaszary, Réti, Thorma, Koszta, Magyar, Nyilassy, Katona, Glatz, Knopp, Kacziány, bizony ezeket a neveket meg kell majd tanulni. Kár, hogy Fényes és Rippl-Rónai nem küldött semmit, az ő érdekes és érett művészetük bizonyára érdekelte volna az olaszokat. A berlini kritikusok egyenesen reklamálták őket tőlünk! Szobrászatunk — viszonyainkhoz képest, amikor csak a monumentális szobrászatra van pénzünk, (akárcsak a drága részletfizetéses könyvre), szintén érdeket keltett; Strobl „Anyánk" c. műve, Rónának „Savoyai Eugén"-je, Ligeti „Anonimusa", Telcs női fejei a kritikusokat is érdekelték. Annál inkább azonban az új építészet, Lechner Ödön kollekciója, megnézték azt, sokat és sokszor, az olasz építészek is, — az egyik nevetve mondá: „Most már tudom, mi a forrása a sok velenczei villának!" S ki tudja? Mesterünk műveit német, angol építészfolyóiratok vetélkedve közölték. Grafikusaink közt pedig Székely Bertalan freskovázlatai, Zichy Mihály rajzai keltettek figyelmet.

Igen, a mi pavillonunkban volt mit látni s volt összefüggés benne, egység, folytonosság. Ebben különböztünk a többiektől s ezt a rendezők, Karlovszky Bertalan és Iványi Grünwald Béla egyrészt, Róna József másrészt, kitünően hangsúlyozták is. Aztán Miklós Ödön energikus vezetése és pontossága! Először lett készen, először adott kész katalogust, igen jó tájékoztató bevezetéssel, gazdagon díszítve itlusztrációkkal s mint igazi gentiluomo nagyszerűen képviselte a magyarságot. Még az is érdekfokozó volt, hogy pavillonunk magyar tornácára odatelepítette Gerbaud-nkat, ahol (a területen egyedül) frissítőkkel is szolgáltak.

Ha a többi pavillonnak volt — fentebb elsorolt — hiányossága, de igen érdekes és becses műalkotással is találkoztunk, hadd mutassunk rá ezekre is, főleg emlékeztetőül. Az olaszokkal kezdjük. Ott voltak Medardo Rosso viaszkalakjai, egy teremben egy egész sor. Irtunk már Rossóról e lapok hasábjain, az impresszionista szobrászatról szólván. Igy együtt látva őket, tragikusan izgalmas látvány volt. Kiindulása igen érdekes volt: a formát, nem elvonatkozva az atmoszférától, hanem annak hatása alatt kialakulva akarta bemutatni, egy-egy pillanatnyi benyomását, a mosolyt a női arcon, az utcán mellettem elsuhanó párt, amint csak silhuette-jét nézem, amint csak az egészet fogom fel, semmi részletet. Az eszmét felkapta Rodin is, de szobrászilag kialakította. Rosso a kísérletnél maradt, a formalátás elhatározó és döntő alakjának megteremtése nélkül. Rodin kicsavarta kezéből, zsenije erejével, a végleges megoldás érdemét. De azért kollekciója igen tanulságos volt. A svédeknél Fjaestad. Csupa fehérség, hó, hó, hó. A hóból szőnyeg lett. A festményein is, azok is két dimenziójúak, tehát szőnyegszerűek, amit végül belátott és képeit megszövette. Földre teritve kellemetlen hatásúak. Hegyeken lépkedjek? Tengerbe essem be? Jégtönkökön ugráljak? Mint faliszőnyeg igen dekorativ hatású. De nem festmény, mert nincs mélysége, nincs levegője. Érdekes, de nem megnyugtató. Zorn egyforma teknikájával, Larssen kicsi palettájával kezd untatni. Hodler favágója, noha van vonalának monumentális ereje is, erősen trompe l'oeil, szemcsalódás, tehát nyug-

talanító, nem fenséges. Sem Zuloaga, sem Anglada nem igazi komoly, bensőséges művészek, csak virtuozók, a kápráztatók fajtájából. Az olaszokat megkaphatták, azok művészetében a teknikahajsza a legszomorúbb jelenség, — hiszen Mancinijük sem egyéb, — de belső tartalom nélkül nincs igazi művészet. Azt pedig egyedül az igaz érzés adhatja meg, az érzés, mely a valóságot képzeletünkben művészi képpé formálja s a művésznek ehhez kell megtalálni az egyenrangú kifejezést. De például, mit lát meg — képzeletében — Mancini? Egy gitározó nőt. Ehhez kell az ő festékpemecsekkel dolgozó teknikája? Ehhez kell az öklömnyi festékcsomó s hogy a plasztikát kihozza, a vászonra üvegdarabokat hint s arra nyomja rá a tubusból a festéket. Tant de bruit pour une omelette! Ez a szempont jogos Zuloagánál is, Angladánál is, akik azonban, hogy torz formájukat igazolják, bizarr tárgyakat keresnek. Harmoniát a harmoniátlanságban! Ha azonban Klimtre alkalmaznók, szempontunk jogosulatlan volna. Klimt a legmélyebb, szinte szimbolumokká mélyülő abstrakciók világában él, nem a természetet, hanem annál többet, a természeten kívül álló nagy eszméket keresi, forralja és alakítja őket formákba, aranyháttérrel, mert ezzel is jelezni akarja, hogy az ő világa nem e világból való, hanem természetfölötti világ, — laposan, — mert a harmadik dimenzióról, mint faldíszítő művész, lemondott, a vonallal dolgozva legfőkép, mert annak érzés és kifejező erejével remélheti csak eszmevilágát, a forrongót, elvontat, kifejezni s a szín csak segítheti, emelheti, gazdagíthatja a lényegest, a vonalat. Szinte ellentéte neki Waldmüller, a szín, az átmenet, a háttér, a levegőhatás költője, aki azt keresi, amit amaz mellőz, azt figyeli és adja vissza, amit az meg se látott, a konkrét valót, a színes árnyékot, a hegy ködjét, a párát, évtizedekkel megelőzve korát. De — noha ellentét — mindkettő páratlanul érdekes egyéniség. Aztán Turner egy képe, annak is a közepe, a velencei nagy kanális, lágy kékségbe merülő hajókkal, odalehelve, mint valami álomkép, kék vizio. A francia pavillonban Monet két képe — noha 1904-ből való mindkettő — kitünő példája volt az impresszionista festés kialakulásanak, az összefüggéseknek megértésére. Valamivel anyagszerűbb Turner: íme Monet De az elv Turneré; ő volt a nagy felfedező, az atmoszféra nagy felfedezője: ezt elvitázhatatlanul demonstrálta ez a kis összevetés. Azokat, akik a Pilotyiskola textura festését úgy kikacagták, el lehetne vezetni az angol pavillonnak modern arcképfestői közé: lát-e ott egyebet ma is? Selyemfestés, a modern impresszionista teknika, felújított Hals-szerű széles előadásban. Aztán ugyanott a nagy csalódás: micsoda kemény, rikító rossz festők voltak a prerafaelisták, Rossetti, Burne-Jones s a többiek; azért hagyta ott őket Millais, a ki igazi festővér volt és meg is tanult festeni, mint egykor Hogarth, míg a többi, — Watts-ot kivéve, de Hunt-öt nem, — megmaradt a rajzos, színkenő, rikító filozófusnak, akiknek művei fotografiában sokkal jobbak. A belgáknál meglepetések nem vártak ránk, az ő pikturájuk franciás és igazán szolid, tudós, még akkor is, ha álmodnak, mint Khnopf, vagy éreznek, mint téli tájaiban Heymans. Ennek az ellenkezője Mestrovic, a szerb, aki csupa brutális őserő, aki soha sem álmodik s a legfinomabb érzés is vad ösztönszerűségében tör ki a lelkéből. Menekül is az álmok elől, az asszir, egyiptomi, dór művészet felé, keveri mindazt Rodin-formulákkal. De ami így kialakul, mégis megdöbbent az erejével Annyi bizonyos, hogy egymagában több a tehetség, mint az egész angol szoborterem összes művészeiben együttvéve, talán az amerikaikat is hozzávehetjük, pedig nekik is volt egy teremre való szobruk. Whistler amerikai, Sargent is, Chase is, noha az első Courbet és Manet mellett, a második Goya mellett tanult, a harmadik pedig Munkácsy mellett s egyik se tudná ezt letagadni. Az oroszoknál sok a nehéz név, de olyan, akit okvetetlenül meg kell tanulnunk, nem akadt, vagy ha igen, — már tudtuk. Serrov a legfinomabb, igazi arisztokrata, Golovin a legdekorativebb, — de náluk tobzódik az erő. Az egyik az ikonokat, a másik a tatár faragványokat, ismét mások a byzanci művészetet veszik kiinduló pontnak, az egyik, aki kék árnyékaiból ornamentikát nagyit fel, a másik az árnyékban a fény játékát szörnyeteggé fokozza. Ezek nevét igazán kár megtanulni, de a Maljavjenét egyenesen el kell felejteni. Tíz év előtt nagy sikere volt Velencében röhögő vörös ruhás parasztasszonyaival. Azóta a vörös szín nem fogyott ki az ecsetéből. Ezzel fest mindent, hihetetlenül letörve. A spanyol pavillont Sorolla y Bastida miatt sajnálom, hogy nem láthattam; érdekes művész lehet, legalább is azon próbák után ítélve, melyeket más kiállításokon láthattam tőle. De aztán? Kit rejteget az a kéttornyú nagy hodály, amelyen még egyre dolgoztak, nyolc héttel a kiállítás megnyitása után? Dolgoztak? Csak tetették magukat, mert nem volt pénzük, szegény Hispánia! Tanulhatnál Rómától, testvéredtől, ha már a hitetlen Európától nem akarsz elfogadni semmit. Tanulhatnál Hollandiától, mely, amióta a maga lábán jár, művészi gócpont lett, az igaz, hogy e pillanatban stagnál, mos is csak az előbbi generációval, Israels-szel, a Maris testvérekkel és Mauve-val, Breitner-rel, Mesdaggal van képviselve, de már mozog az új generáció is, élén a fiatal Israels-szel, aki igen friss látású és élénk előadású művész. És a mai olaszok? Mancinin kívül? Egy nemzet művészetéről nem lehet olyan könnyen pálcát törni s aki figyelemmel keres, a sok rossz között is talál értéket, Tito-t, Italo Brasst, Ciardit, Giugli álarcos nőjét, Costantini teázó úrasszonyát. De nem szomorú, hogy így kell tarlózni Tiziano és Rafael népénél?

Ezek voltak benyomásaim a római kiállításról,

Írta Dr Lázár Béla

Művészet 1911.

Brocky Károly

vod

Meller Simon. A magyar
Művészet kialakulása a
XIX. sz. első felében
Művészet 1911. 185. l.

eretlen festő.

századból.

rafordultan van ábrázolva. lorított, szemöldöke barna, zakálla leberetvált. Szétálló és prémes köntöse piros.

méretei 4·5 : 4·5 cm. — Lelt. Átvétetett a Nemzeti Múzeum 4-én (97–885 rgst. sz. Nº 41.), 303–888 rgst. sz. B : 14.).

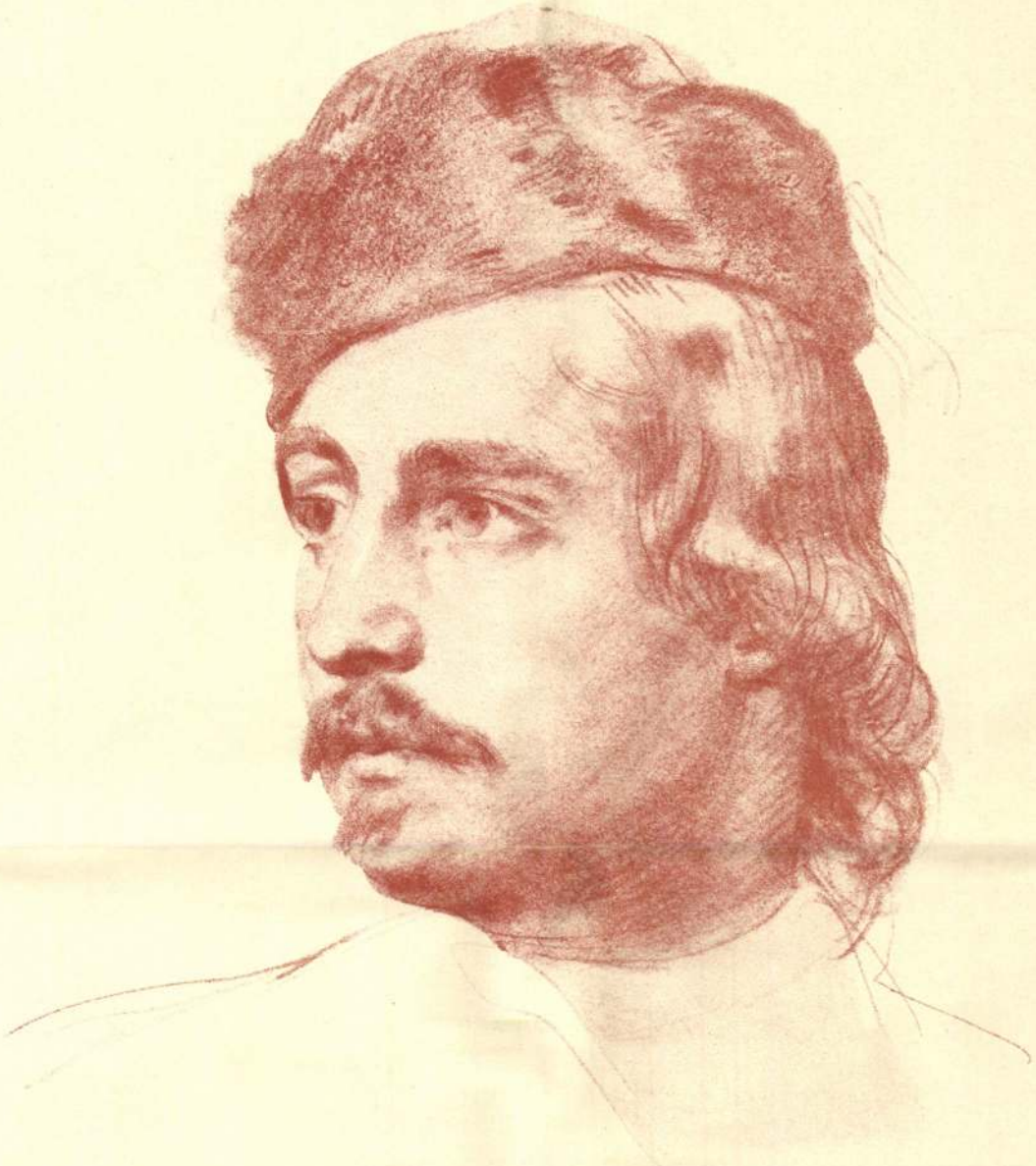

FÉRFI FEJE
BROCKY KÁROLY RAJZA
DR. NYÁRI SÁNDOR TULAJDONA

Művészet 1908.

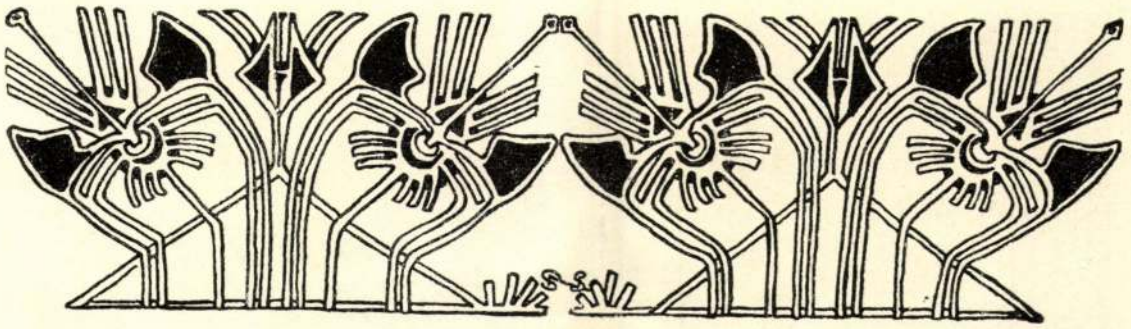

Nyári Sándor rajza

BROCKY KÁROLYRÓL

Az 1895. évben ért az a megtisztelő megbízás, hogy az ezredéves kiállításon a Műcsarnokban állítsam össze a retrospektiv-kiállítást. Arról volt ugyanis szó, hogy a XIX. század eleje óta működött, de már elhalálozott magyar művészek alkotásait állítsuk össze, hogy a közönségnek a művészet fejlődését lehetőleg teljes képben mutassuk be. Elhalt művészeink számtalan munkája került külföldre s így én Londontól Bukarestig beutaztam Európát, hogy a szükséges anyagot előteremtsem. Londonban Brocky Károly működött mint Viktória királynő festője, Bukarestben Szathmáry készítette az akkor még Károly fejedelemnek, valamint Sándor bolgár fejedelemnek történeti tárgyú vízfesményeit. Ezek a történeti képek a mai napig is ott vannak még, részben a bukaresti királyi palotában, részben pedig — már a bolgár tárgyúak — Battenberg Sándor herceg özvegyénél Hartenau grófnőnél Grácban.

Szathmáry műveit nálunk nem ismerik. Mikor én 1895-ben kutatásaimat megtettem, Brocky Károly műveit is csak azon pár képe után ismertük, melyeket végrendeletében a magyar nemzetre hagyott s amelyek ott lógtak a Magyar Nemzeti Múzeum képtárában. Elhalt művészeink között engem már akkor Brocky Károly vonzott leginkább. Jó látása, erős színérzéke, pompás rajza és finom modellirozása már eleve meghódítottak. Mikor azután 1895-ben alkalmam volt Angolországban, magáncsaládokban, többi műveit is megtekinthetni, szinte fájlaltam, hogy az az erős tehetség nálunk még mindig ismeretlen egyéniség s cseppet sem csodálkoztam azon, hogy angol magáncsaládokban oly rendkívül megbecsülik. Mikor műveiből egy sorozatot hazahoztam s ez a sorozat az 1896-iki ezredéves kiállításon be lett mutatva, meggyőződtem róla, hogy föltevésemben nem csalatkoztam. A jelenlegi művészi nemzedék épp úgy megbecsülte a kiállított műveket, mint a nagyközönség. Brocky egyszerre közelebb állott hozzánk, jobban megismertük. A képek egy része itt maradt az országban, megvették magánosok, vett belőlük a kormány is a Szépművészeti Múzeum számára s a későbbi években volt alkalmam a Szépművészeti Múzeumban levő Brocky-képek gyarapítását közvetíteni.

Komoly szándékom volt: ha alkalom nyílik reá, Brockyval tüzetesebben fogok foglalkozni s életrajzát és működését egy kötetben megírva közrebocsátani. Baráti körben sokszor hangoztattam ezt a tervemet, mely már-már kedvenc feladatommá vált. De ember tervez s Isten végez. Mindig közbejött valami, mely régi tervem megvalósítását megint megaka-

SZAKÁLLAS FÉRFI KÉPE
BROCKY KÁROLY RAJZA
LONDON, BRITISH MUSEUM

BROCKY KÁROLY FESTMÉNYE
SIR DOMINIC COLNAGHI GYERMEKKORI KÉPE
SIR DOMINIC COLNAGHI TULAJDONA, LONDON

dályozta. Tavály nyáron Svéd- és Dánországba készültem, mivel ezen országok gyűjteményeit még nem ismertem. Ez a tervem is dugába dőlt. Dugába döntötte egy temesvári levél. Onnét írta az Arany János-Társaság elnöksége, hogy a száz évvel ezelőtt ott született Brocky Károly életrajzának megírását akarják reám bízni, — vajjon vállalom-e? Persze, hogy vállalom. És íme, a sokszor oly igazságtalanul lekicsinyelt vidék megmozdult. Akadt ott néhány lelkes férfiú s ezeknek eszébe jutott, hogy az angol királynő és az angol nép által oly nagyrabecsült magyar piktor tulajdonképpen ott született Temesváron száz év előtt s illenék az életrajzát megörökíteni egy szépen illusztrált életrajzban. Íme, az idők forgása. Amire Budapesten alig kaptam volna kiadót, arra a temesvári Arany János-Társaság önként jelentkezett. Ezt a szép és nemes elhatározást nem lehet eléggé meghálálni a temesvári uraknak.

Mivel a könyvnek 1908-ban okvetlen meg kell jelennie, nem volt veszteni való idő. Még 1905-ből származó régi jegyzeteimet magamhoz vettem s már útban voltam a ködös Albion felé. A lefolyt 12 év alatt, mióta ott jártam, Angliában is sok minden megváltozott. Sok ember meghalt azóta s sok kép gazdát cserélt. Ezeket és a még ismeretleneket kellett felkutatnom, fel kellett keresnem a már ismert képeket is, a British Museumban levő rajzokat is, hogy emlékeimet felelevenítsem. Mert nemcsak Londonban vannak Brocky képei elhelyezve, hanem Reigate-ban, Horley-ban és más vidéki városokban s arra kellett törekednem, hogy Brocky műveiből olyan kollekciót állítsak össze, mely magában foglalja művészi pályafutását. S ez végre sikerült is. Az eredmény minden várakozásomat felülmúlta. Könyvemben módomban lesz mintegy 10 darab háromszín nyomású képet és körülbelül 50 autotipiát mutatni be közönségünknek. Ez a gazdag művészi tartalom Brocky pályafutását teljességében lesz hivatva közkincscsé tenni.

Mikor Brocky Károlyt Munro of Novar gazdag skót főúr Párisból Angliába hozta, Colnaghi akkori híres műárus figyelmébe ajánlotta. Colnaghi kezére is járt, melegen érdeklődött iránta, egyengette útjait s elhárítani igyekezett a kezdet nehézségeit. Colnaghinál ismerkedett meg egy fiatal angol hölgygyel: Miss Liddel-lel, ki akkoriban Viktória királynő udvarhölgye volt. Colnaghi közbenjárására megfestette a fiatal hölgy sikerült arcképét. Ezt a képet bemutatta Miss Liddel Viktória királynőnek, ki a művészt ennek folytán meghívta az udvarhoz s megbízásokkal látta el. Ez az arckép Brocky úttörő művének tekinthető Angliában, mert nemcsak az udvar kapuit nyitotta meg előtte, hanem az angol udvar révén az angol főuraktól és polgároktól is kapott megtisztelő megbízásokat.

A Miss Liddel arcképét tehát mindenképen meg akartam találni. Egy heti keresés után sikerült is. Megtudtam, hogy Miss Liddel később férjhez ment Bloomfield lordhoz s azt is, hogy mindketten már meghaltak. Az arckép családi összeköttetés révén Ravensworth lord birtokába került s ma is ott van Ravensworth Castle-ban. Így jártam nyomról-nyomra, míg az életrajzhoz kielégítő anyagot találtam. Az anyag egy részét ezúttal mutatom be.

A Miss Liddel képe egy bájos fiatal hölgy képét mutatja be pompás olajfestésben az akkori angol viseletben, de Brocky ecsetkezelésén és felfogásán még meglátszik, hogy a bécsi biedermayer-stílus hatása alatt áll. A biedermayer irány alól egyhamar nem tudta magát felszabadítani s abban a modorban van megfestve a Miss Liddel képe, valamint mindazok a képek is, melyeket az első időben készített Angliában. Ez a művészi irány azonban Brockynál változik. Miként könyvemben ki fogom mutatni, Brocky Károly sokat foglalkozott olasz, németalföldi és angol mesterekkel, kiket gyakran másolt s kiknek művészi világába behatolni törekedett. Idővel kitünő színezésre tett szert s mesteri rajza erős alapja lett festészeti alkotásainak, úgy hogy ő rajzaiban, pasztelljeiben, víz- és olajfestményeiben egyaránt a művészet színvonalán állott s ura volt mindegyik faj technikájának.

Később megfestette jóakaró barátjának: Colnaghi-nak a fiát, ki ma már öreg úr. A szőkefürtű fiú élénk piros bársonyruhába van öltöztetve, melynek hatását rendkívül emeli a háttér gyönyörű tájképe. A biedermayer befo-

MISS GEORGIANA LIDDEL ARCKÉPE
BROCKY KÁROLY FESTMÉNYE
RAVENSWORTH LORD TULAJDONA, RAVENSWORTH CASTLE

SZOCIALISTA MŰVÉSZET

Sűrűbben mint valaha halljuk napjainkban ezt a kifejezést: szocialista művészet. Úgy emlegetik mint valamit, ami már megvan, vagy ami okvetlenül meglesz. A próféták, sajnos, csak utólag lehet ellenőrizni, azonkívül jövendölni mindig kevésbbé kockázatos, mint konstatálni. A próféciákkal tehát, kivált a hosszú lejártúakkal foglalkozni nem tartjuk komoly dolognak. Minket a konstatálók jobban érdekelnek, az ő igazmondásuk meggyőződéssé érlelődhetik bennünk, tévedéseikben pedig tetten érhetjük őket.

Ha most azt kérdjük, mi értetődjék tulajdonképen szocialista művészet alatt, nagyon különböző válaszokat kapunk. Gyakran csak szólásformákat, amelyek általánosságuknál és lazaságuknál fogva nem lehetnek alapjai a véleménycserének. Olykor az efajta válasz csupán a művészeteknek egy bizonyos körére terjed ki. Így például azok a nézetek, amelyeket eddig Werner Sombart fejtegetéseiben olvastunk, inkább az iparra, mintsem a művészetekre általában vonatkoznak. Sokszor oly véleményt olvastunk szocialista íróknál, amely Tolsztoj állásfoglalásán alapul. Megengedjük, hogy valamennyi közt ez a legradikálisabb, mert szinte egyetlen tollvonással „rossz művészet"-nek nyilvánít minden eddigit, mégsem hinnők, hogy akadna a mai szociáldemokráciának komoly képviselője, aki Tolsztoj idevágó tanításait magáévá tenné. Miután eddig nem volt alkalmunk a „szocialista művészet" összefoglaló elméletét megtalálnunk s magát a kérdést mégis érdekesnek tartjuk, nincs egyébb hátra, mint hogy a szociáldemokrata irodalomban sokfelé töredékesen elszórt idevágó véleményeket vizsgáljuk meg.

Nálunk legsűrűbben oly fejtegetésekben találunk ily nézeteket, amelyek új művészeti alkotások, kiállítások bírálatával foglalkoznak. S mert a legtöbb műtárgy, amely a nyilvánosság elé kerül, festmény: nem csodálkozhatunk, ha legtöbbször e teknika alkotásainak méltatása közben hangzanak el a szocialista művészetre vonatkozó megjegyzések. Ezek pedig szokás szerint pálcát törnek a bourgeoisie művészete felett s dícsérőn emelik ki a szocialista eszméket vagy hangulatokat tükröző képeket. Mi most már a különbség e két fajta közt? Nyilván akkor értjük meg legközvetlenebbül, ha megvizsgáljuk az ily módon dícsért és hibáztatott képeket. Aki elfogulatlanul rászánja magát erre a tanulmányra, azt kellemetlen csalódás éri. Csak egy példát ragadunk ki a sok közül. Egy díszmagyarba öltözött férfi, azt hisszük, valamely udvari tanácsos, arcképét nyomósan visszautasította a szocialista kritika, mint olyant, amelynek nincs művészeti értéke. S igaza volt. Még pedig egyszerűen azért, mert a kép tehetségtelen

festmény, amely sem az arisztokrata, sem a polgári osztály művelt képviselőinek nem nyerhette meg tetszését művészeti fogyatkozásai folytán. Nem azért volt ez a kép gyenge, mert egy díszmagyarba bújt embert mutatott, hanem mert festője nem tud festeni.

Annak a másik képnek, amelyet a szocialista kritika dicsérettel említett, tárgya a munkáséletből vett egyszerű jelenet volt. Mint műalkotás azonban hajszálnyival sem volt jobb a hibáztatott arcképnél. Ugyanaz a nyárspolgár lelketlenség, ugyanaz a száraz, gépies előadás, ugyanaz a holt érzéstelenség, mint ama másik festményen. Miért kapott mégis oly exponált helyről dicséretet? Csak azért, mert tárgyát a munkáséletből merítette. Ez különböztetné meg tehát a szocialista művészetet a többitől? Ha csakugyan ez, akkor el kell vetnünk a teoriát, amely ily különbségeken épül fel. Mert ugyanattól a festőtől láttunk épp ily gyarló képeket, amelyek a nyárspolgári élet valamely limonádé-ízű idilljét adták elő, láttunk tőle ily képeket, amelyek a munkásképpel egyidejűleg vagy előtte, vagy nyomban utána készültek. Vajjon szocialista művészetnek fogadhatunk-e el olyat, amelynek szerzője reggel progresszív, délben retrográd, délután radikális stb.? Vajjon lehet-e az így előrángatott képtárgy egy művészi lelkület igazi döntő bélyege? Sokkalta tanultabb főket ösmerünk és becsülünk a harcoló szociáldemokrácia soraiban, semhogy ily észjárást mernénk nekik imputálni. A baj az, hogy a „szocialista kép" e nevetséges kritériuma mégis makacsul él tovább s alapos tévedésbe ejti azokat, akik e véleményt fogadják el művészi kalauzul. Mekkorát bámulnak majd az ily módon tévútra került hivők, ha egy napon szemük elé kerül Menzel valamely képsorozata, amelyben ugyanazon művészi előadásban meglelik a vad-autokrata Nagy Frigyes ünneplését s a hámor verejtékes munkásait. Hamarosan egész kis galériát tudnánk összeállítani, amely hasonló beszédes módon bizonyítaná be e kritérium teljes tarthatatlanságát.

Nem, azzal, hogy valamely képen sanyarú munkában görnyed egy sor proletár, még nem válik a kép szocialista művészet termékévé. A legsötétebb pincelakás-drámákat meg lehet festeni — s meg is festik — a legnyárspolgáribb módon.

Ugyancsak szocialista forrásból eredt bírálatokban egy más kritérium is szokott olykor felmerülni. Ennek jellemvonása az, hogy eltekint a kép tárgyától s közösséget vállal azokkal a festményekkel, amelyek felfogás vagy előadás dolgában a legmodernebb művészeti irányok tolmácsolói. Ez mindenesetre emelkedettebb szempont s minden tekintetben figyelemre méltó. Ha ezek a legmodernebb irányok haladást jelentenek a régibb irányokhoz képest, úgy a szociáldemokrácia, amely magát szintén a haladás előmozdítójának ösmeri, könnyen vallásközösségbe léphet az ily művészettel. Mint önmagában, úgy e modern művészetben is a jövő zenéjét fedezheti fel. Sőt ha esetleg e művészeti irányok forradalmiaknak minősíthetők, úgy van a szociáldemokráciának is oly árnyalata, amely forradalminak vallja magát. Nem csoda, ha ily alapon nagyra nő a kölcsönös rokonszenv.

De az ilyfajta elmélkedés sem lépi túl a hírlapi vezércikk színvonalát vagy a szokásos parlamenti szónoklatokét. Mert ha utánajárunk a dolognak s megnézzük a képeket, amelyekhez az ily elmélkedés fűződött, szappanbuborék módjára szétpattan ez az olcsó szillogizmus. Visszaidézzük emlékezetünkbe ezeket a modern festményeket, hisz épp e szempontból figyelmesen tanulmányoztuk sajátságaikat. S eszünkben tartjuk azt az éles határvonalat, amelyet éppen a szocialista kritika szokott vonni egyfelől az „arisztokrata", „ultramontán", „polgári" művészet, másfelől a „szocialista" művészet között. Nos, ha vannak a szocialdemokráciának pontosan körülírt vezérelvei, úgy e vezérelveknek legtöbbször egyenes ellentétét leljük meg a pártsajtó által kiemelt modern képekben. Mert ezeknek uralkodó jegye többé-kevésbbé az individualisztikus törekvés. Többé-kevésbbé, aszerint tudniillik, hogy a festők mily mértékben győzik tehetséggel. Csakugyan igaza van Tolsztojnak abban, hogy az eddigi művészet nem az egyesülés, az összetartozandóság jegyében alakult, hanem differenciálódott, széjjelválasztotta egymástól a művészeket. Csak abban nincs

OLVASÓ NŐ
BROCKY KÁROLY FESTMÉNYE
MISS FLORENCE KLEIN TULAJDONA, LONDON

ALVÓ NŐ
BROCKY KÁROLY FESTMÉNYE
MR. TOM. NICKALLS TULAJDONA, REIGATE, SURREY

igaza, hogy ez művészeti kritérium. A legmodernebb művészek azon vannak, hogy mentül kevesebb közösséget valljanak egymással. Mi több: a győzelem érzete szállja meg őket, mihelyt sikerült nekik még jobban elkülönödni a társaiktól. És az bántja őket leginkább, ha valaki kimutatja róluk, hogy művük bizonyos részeiben rokon valamely más festő művével. Mennyivel kollektívebb szellemű volt a mainál a XV., XVI. századbeli festőműhelyek művészete!

Míg tehát egyrészt e legmodernebb festőkben az individualizmus a legerősebb hangulat és cél (s ezt senki sem fogja a szociáldemokrácia jellemvonásai közé sorolni), addig másrészt napról-napra azt tapasztaljuk, hogy a csekély tehetségű, a készületlen, a tudatlan, érzéketlen festőkből hiányzik leginkább ez a különálló egyéniségre való törekvés. Ha valaki azt a barokk ötletet vetné fel, hogy a kollektivizmus szellemét a festészet akkor sugározza híven, ha mentül több festő mentül homogénebb munkát végez s mentül jobban közeledik egymáshoz, akkor a kollektivista művészet táborában éppen a tehetetlenek csöndes nyáját üdvözölhetné. A sablón e gyászos képviselőit bizonyára nem fogadhatja fegyvertársul egyetlen művelt szociáldemokrata sem.

Még tovább megyünk. Vállaljuk az arisztokrata, polgári stb. művészet kategóriáit ezúttal abban az értelemben, ahogy azt a szocialista forrásból eredő kritikákban olvastuk. Nos, akkor egy oly művész, mint Gauguin, akit az ultrák ultrájának szokás manap tartani, minden ízében, életében és művészetében antiszocialista, sőt arisztokrata. Csak Gauguint említjük, mert nálunk a modern szélső individualisták közt ő a legösmertebb.

Még egy harmadik kritériumra bukkantunk olvasmányaink közben. Ezt is sűrűn emlegetik a kritikában. E kritérium lényege körülbelül az, hogy a szociáldemokrácia oly művészettel vállal közösséget, amely nem kizárólag a legmódosabb s tehát legműveltebb osztály értelmét foglalkoztatja, hanem a népét. Oly művészetről esik tehát itt szó, amelyet a nép is megérthet, amely tehát nem oly raffinált, hogy csak hosszas költséges tanulmányok után fogható fel.

Bevalljuk, hogy midőn ezt a kritériumot a szociáldemokrata forrásból eredő kritikákban dícsért műtárgyakon kipróbáltuk, vele sem értünk el kedvező eredményt. Talán kellemetlenül bontogatjuk meg sokaknak illusióit, midőn őszintén beösmerjük azt a tapasztalatunkat, hogy a nép mai állapotában egyáltalában nem képes felfogni a művészeteket. Tudjuk, hogy ez nem a nép hibája. Nem a nép hibája az sem, hogy egy silány keringőt jobban szeret egy Beethoven-szimfóniánál, hogy Tatár Péter neki kedvesebb író, mint Anatole France és a ponyvafestményeket szívesebben nézi, mint Eugène Carrière képeit. Rosszhiszeműség volna ezt a népnek bűnül felróni. Ez inkább a polgárosztály megbocsáthatlan bűne. De ha már ilyen ma a helyzet, nem képzelhető el józan észszel, hogy az volna (szocialista értelemben vett) igazi művészet, amelyet ez a nép megért. Ennek számára hiába faragja Rodin a szobrait, hiába öntötte Constantin Meunier az ő bronzait. Rodint egyszerűen kinevetik. Meunierben legfeljebb azt becsülnék, hogy munkásembereket választott ki mintázásra. De épp úgy megbecsülnék, ha ezeket a munkásokat Reinhold Begas gyönge keze formálta volna. Vajjon mit szólna a nép Gauguin sárga Krisztusához, cinóberpiros földjéhez?

De valaki azt mondhatná, hogy ez a kritérium nem a mai, hanem egy boldogabb jövő viszonyaira van szabva. Akkor a nép is megszerezheti magának azokat a műveltségi és tudományos előfeltételeket, amelyek a művészet megértésére képesítik. Minden tisztességes ember vágyva várja ezt a korszakot, de vajjon e megálmodott új viszonyok közt mire jutunk e kriteriummal? Pozitív választ erre jó lélekkel aligha adhat bárki is. Mert az jövendőmondásnál nem volna egyébb. S azokból a még ösmeretlen jövendő viszonyokból visszatekinteni a mai művészet ama termékeire, amelyeket neki való művészetnek vall a szociáldemokrata irodalom, lehetetlen feladat.

Amíg a reális jelen talaján mozgunk, nem fogadhatjuk el helytállónak ezt a kriteriumot sem.

Látszólag találóbb észrevételeket olvastunk a szocialista bírálatokban és utópiákban a

művészet ama technikáiról, amelyeket iparművészet, dekoratív s alkalmazott művészet, építőművészet név alatt szokás összefoglalni. Vizsgálódásunk, sajnos, itt sem vezet kedvezőbb eredményre, mihelyt a nyomtatott papirost letesszük s közelebbről megtekintjük azokat az alkotásokat, amelyeket a maga speciális szempontjából helyesnek minősít a szocialista kritika.

Ezeknek a művészeti technikáknak ma csaknem kivétel nélkül az a sajátságuk, hogy többféle ember kezemunkája egyesül a kivitel céljából. Az egyik elkészíti a tervet. A másik átveszi s részmunkákra osztja. E részmunkákat többen, gyakran sokan végzik, anélkül, hogy egyik a másikkal szoros kapcsolatban állana. Példával akarjuk illusztrálni ezt az eljárást, hogy ne maradjunk a puszta teoriánál. Alkalmas erre a célra az üvegfestészetnek sok helyütt még ma is dívó technikai gyakorlata, amelynek veleje az, hogy az adott ablakméretek keretébe valaki megterveli az üvegfestmény papiros-tervrajzát. A tervelő legtöbbször nem is látja az épületet vagy a belsőséget, amelynek számára munkája készül. A terv az üvegfestő-műhelybe kerül, ahol színek szerint földarabolják s aztán különkülön munkások kapják kezükbe az egyes részeket. Tévedések elkerülése céljából minden részt meg kell számozni. A munkások el is készítik üvegablak-részüket legtöbbször úgy, hogy egyik mit sem tud a másik munkájáról. Ha minden rész elkészült, a számozás sorrendjében egészszé állítják össze az ablakot. Jobban mondva: csak látszólagos egészszé. Mert az tulajdonképen mindig csak részek laza összekapcsolása marad, mivelhogy semmiféle kéz és elme műve nem válhatik ily módon igazán egységessé. Az „iparművészet" és építészet legtöbb alkotása ily módon, vagy legalább ily szellemben készül.

Bizonyára nem akad a szocialista műkritika művelői közt egy sem, aki az efajta munkát művészinek mondaná. A munkafelosztás alkalmazása a művészeti technikákra bizonyára az ő véleményük szerint is a legsúlyosabb megítélés alá vonható. Sajnos, a kollektív termelés sokkal inkább oly irányba tereli a művészeti technikákat, mint a régi céhek rendszere. A román stílus és a gótika ragyogó művészete például a munkafelosztás e holt sablónját nem ösmerte. S ez meg is érzik teremtményein. Bizonyára nem óhajtjuk, hogy a céhrendszer megint föléledjen, de hipokrizis volna ezt a művészi eredményét eltagadni. Ami érdem, azt el kellene ösmernünk még ellenségünkben is, ha egyáltalán komolyan akarjuk a tárgyat latra vetni.

Igazi művészi termelésről csak akkor lehet szó, ha az nem a kollektív termelés értelmében folyik. S természetesen halálos ellensége a művészetnek a tömeges termelés és — legalább belátható időn belül — a termelés olcsóbbá tétele is. A szocialista műkritikát nem akarjuk megsérteni annak feltevésével, hogy már a priori ne tudna értékkülönbséget találni egy kézzel készült s egy gép-csinálta textil-munka közt. Ezzel a szóval: kézimunka él s hal a művészet!

Ami különösen az építőművészetet illeti, az kedvező talajnak látszik annak kimutatására, hogy mily mély művészeti reformok várhatók a racionális bérház és a cottage megteremtése révén. Sokszor olvastunk idevágó elmélkedéseket, amelyeknek lényeges tartalma az, hogy a szociáldemokrata eszme uralomrajutásával mennyivel kényelmesebbek, szellősebbek, világosabbak, szóval egészségesebbek lesznek a lakások, mint fog az emberiség emberibb módon élni. Ezt kívánatosnak tartja minden tisztességes és okos ember s ahol megvan rá a kellő mód, maga a polgárosztály végre is hajtotta már ezt a programmot s nem csupán a maga, hanem gyármunkásai előnyére is. Aki valaha bepillantott nagy angol gyárosok létesítette munkáslakások tervrajzaiba s aki valaha csak egy órát is barangolt a római Palatinus császárlakásainak romjai közt, be fogja ösmerni, hogy amaz angol gyártelep munkása ma kényelmesebben és egészségesebben lakik, mint egykoron nem egy római császár. Ne arrogáljunk azonban a művészet számára oly érdemeket, amelyek jog szerint meg nem illetik. Nem a művészetnek köszönjük azokat a mintatelepeket, hanem a nagyrafejlett egészségrendészetnek, amelynek parancsát az építész engedelmesen végrehajtotta. A forrás, amelyben az építészet ily újításai fakadnak, nem a

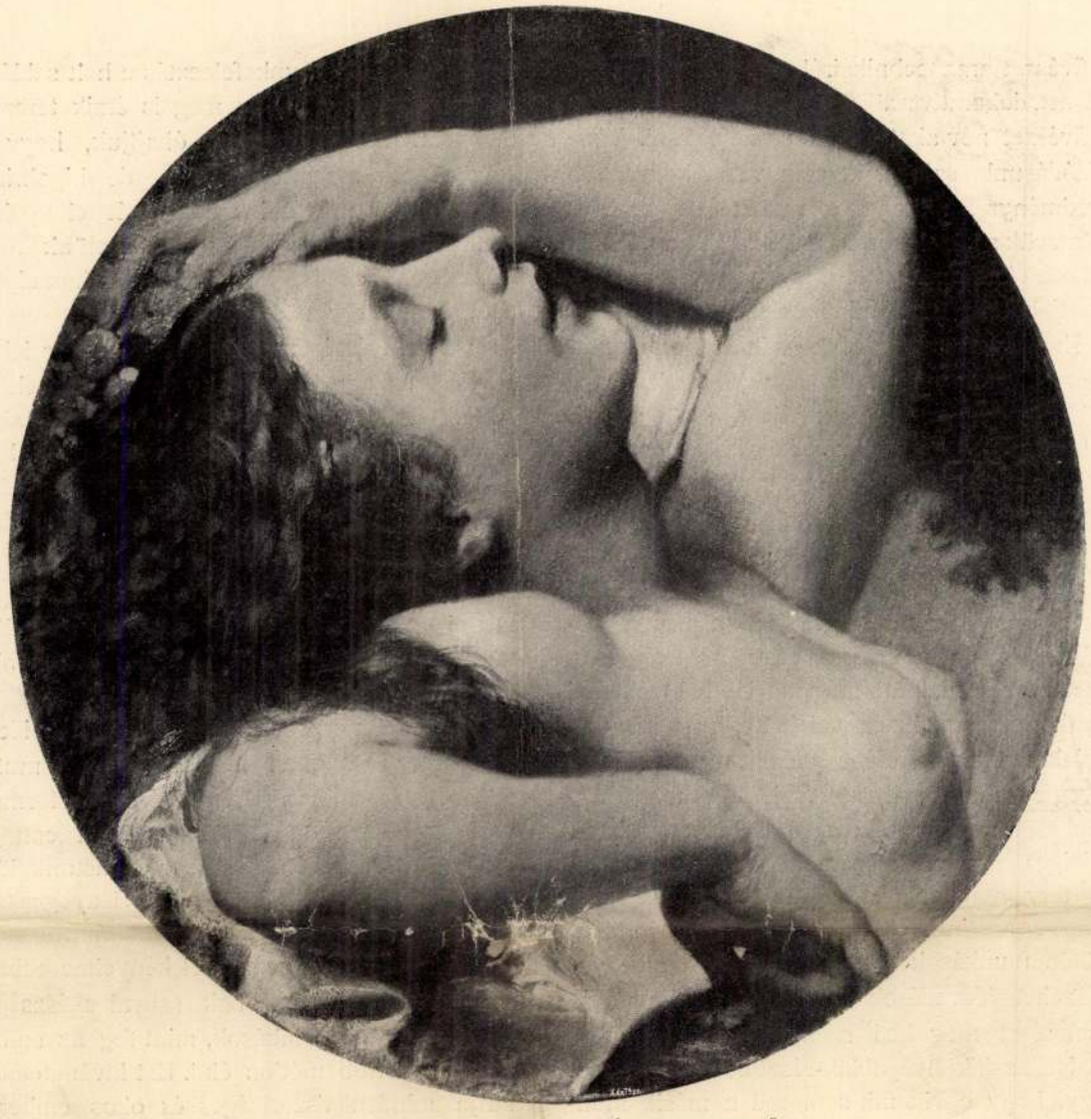

ALVÓ BACCHANSNŐ
BROCKY KÁROLY FESTMÉNYE
MR. TOM. NICHALLS TULAJDONA, REIGATE, SURREY

szociáldemokrata tan, hanem a polgári tudomány haladása. A dolgok ily fordulata kedves lehet azok előtt is, akiket egyetlen szál sem fűz a polgári osztály érzésvilágához.

Mind e vizsgálódások után arra kell következtetnünk, hogy szocialista művészetről ma nem beszélhetünk. És sajnáljuk, hogy túlbuzgó szerzők oly műveket jelentenek ki szocialista műalkotásoknak, amelyek minden ízükben a ma uralmon levő társadalmi rend bélyegét viselik magukon. Mi ezt nagyon természetesnek találjuk, mert tudjuk, mily jellegzetesen tükrözi minden korszak művészete a maga közönségének jellemvonásait. Ennélfogva épp oly természetesnek vélnők, hogy megmásulna a mai művészet arculata, ha a szociáldemokrácia elvei szerint rendezkednék el társadalmunk. És ugyancsak természetes, hogy ennek az új társadalomnak művészete alaposan különböznék attól a művészettől, amelyet a szocialista kritika már is vele homogénnek fogad el.

Hogy milyen volna az esetleg eljövendő szocialista művészet, ebbe a kérdésbe nem elegyedünk. Átengedjük azoknak, akik prófétai ihletet éreznek magukban. E ködös terület egészen a szépirodalomé.

LYKA KÁROLY

Régi elsőrendű fogorvosi praxis átadó

(vidéki városban), Budapesthez közel, felszereléssel, lakással, rendelő telefonnal együtt, patenturával, lehetőleg nem árja orvosnak, a kecskeméti kamarai területen. Telefon: 388—135.

— **Magyar amatőrfényképkiállítás Svédországban.** Stockholmból jelentik: A magyar amatőrfényképek kiállitását a göteborgi iparművészeti muzeumban Vilmos hercegnek, a trónörökös öccsének, Rondahl egyetemi tanárnak, a göteborgi Svéd-Magyar Társaság elnökének és más előkelőségek jelenlétében nyitották meg. Vilmos herceg sok időt töltött a kiállitás terében és legnagyobb megelégedettségét fejezte ki a látottak felett Pándy Kálmán magyar kulturattasénak. A kiállitáson magyar szerzők müveinek gyüjteménye is látható volt svéd forditásban. Több göteborgi könyvkereskedés szintén kiállitásokat rendezett magyar könyvekből. A göteborgi lapok hosszu cikkekben foglalkoznak a magyar fényképkiállitással és különösen kiemelik, hogy a magyar amatőrfényképészek értenek az élőnek, a pillanatnyilag a megragadásához és emellett művészileg is formálják a felvételeket.

— **Felhivás.** Az Angolkisasszonyok polgári tanárképző főiskola ez év májusában ünnepli fennállásának félszázados jubileumát. Az intézet igazgatósága a napilapok utján felkéri a volt növendékeket, hogy címüket az intézet igazgatóságával (Budapest, Váci-utca 47) közölni kegyeskedjenek.

Korszerű konyha

A JÓ GAZDASSZONYNAK

tudnia kell, hogy a pénteki piacon az élelmiszerárak lényegesen nem változtak.

NAGYVÁSÁRTELEPI ÁRAK

Vöröshagyma 38.15, fokhagyma 216.56, karfiol 280—700, kalarábé 60—140, fejeskáposzta 35—40, kelkáp. 40—60, sárgarépa 25—36, petrezselyemgyökér 50—70. — Gyümölcs: alma 180—640, szőlő 900—1500, héjas dió 800—1000, csiperkegomba 800—1600 fillér kg-ként.

CSARNOKOK

Kiskinybeni árak. HUSNEMŰ: marhahus 510; borjuhus 540; sertéshus: karaj 630—690, comb, lapocka, tarja 510—550, oldalas 380, háj 530, zsir 560; juhhus 450; élő baromfi: tyuk 560, csirke 680; tisztitott baromfi: tyuk 680, csirke 800; hal: ponty, élő 660—680, nem élő és jegelt 630—660. — TOJÁS, friss 580, hütőházi és mezes 560, repedt 540. — TEJTERMÉK teavaj 970—1010, tejfel 280, tehénturó 160—280. — BURGONYA: Gülbaba és nyári rózsa 35, őszi rózsa 34, Ella 30 fillér kg-ként.

VASÁRNAP

Ebéd: Szárított gombaleves galuskával, burgundi sült, petrezselymes burgonya, idénysaláta, hadi almáslepény.

Vacsora: Májpástétomos szendvicsek, déli tészta.

SZÁRITOTT GOMBALEVES

Az aszalt gombát hideg vizben addig áztatjuk, mig megduzzad, aztán egy kis szál petrezselyemgyökérrel puhára főzzük, hagymás, paprikás ránttással berántjuk, csipetkét főzünk bele, tejfellel izesitjük.

BURGUNDI SÜLT

A rövid hátszinből egy darabban levágatunk a mészárossal, megmosuk, só és borspótló füszerrel bedörzsöljük, mustárral vékonyan beecseteljük és másnap reggelig igy állni hagyjuk. Másnap egy megfelelő lábasban egy kanál zsirral vagy margarinnal, karikára vágott vegyeszöldséggel és hagymával fedő nélkül megpiritjuk, majd liszttel meghintve, 1 deci befőtt paradicsommal és 3 deci vörösborban és 2 deci vizben fedő alatt puhára pároljuk. Ha a hus megpuhult, a mártásszitán áttörjük és tejfel nélkül tálaljuk.

HADI ALMÁSLEPÉNY

Tálban keverjünk el 6 deka zsirt és 6 deka margarint, adjunk hozzá 4 deka cukrot, 2 tojást, csipet sót, 1/2 csomag sütőport, ha mindezt simára kevertük, adjunk még hozzá 35 deka lisztet és 2—3 evőkanál tejet. Az összedolgozott masszát osszuk 2 cipóba, az egyik kinyujtott cipót nyomjuk kizsirozott tepsibe, szórjuk meg morzsával, rakjuk meg 1 kiló hámozott, felszeletelt alsó almával, hintsük meg porcukorral összevegyitett reszelt dióval. A másik kinyujtott tésztát helyezzük az almára, kenjük meg tojással, szórjunk rá kristálycukrot és süssük meg.

Másolat és hamisitvány a rajz birodalmában

Szépmüvészeti Muzeumunknak hatalmas rajzgyüjteménye van, amelynek zöme az Esterházy-képtár anyagából került a muzeumba, a többi pedig hagyományokból, adakozásokból gyült köréje. A jó müvészek rajzai nem kevésbbé becsesek, mint festményeik, mert sok esetben általuk tanulmányozható az alkotás folyamata: a felbukkanó ötlet, majd annak alakulása, fejlődése és kész képpé kerekedése. A rajzban azonfelül jobban megrögződik a müvész temperamentuma, vagyis a müvész egyénisége.

Csakhogy a rajzok tömegében eligazodni nem könnyü feladat. A nagy gyüjteményekben is sürün szerepelnek olyan rajzok, amelyek tévesen viselik valamelyik nagy müvész nevét, mert sokkal kisebb müvésznek alkotásai; az is elég gyakori eset, hogy nemzedékeken át hiteles eredetikként becsülnek meg olyan rajzokat, amelyek valójában csak másolatok, festmények, metszetek, sőt rajzok megismétlései más müvész kezével.

A rajz birodalmának ebben a bonyodalmas és zavaros tömkelegében igyekszik utat mutatni a rajzok gyüjtőinek és általában a müvészet dolgai iránt érdeklődőnek az a kiállitás, amelyet a Szépmüvészeti Muzeum grafikai osztályának kitünő igazgatója, *Hoffmann* Edith dr. és érdemes segitőtársa, *Domány* Andrea dr. rendezett. A legtanulságosabb és egyben a legérdekesebb kiállitások egyike.

Anyaga a muzeum rajzgyüjteményének azok a darabjai, amelyekről az évtizedes kutatás és vizsgálat megállapitotta, hogy jóhiszemü, vagy rosszhiszemü másolatok. A jóhiszemü másolatok körébe tartoznak azok a rajzok, amelyeken az eredetivel egykoru, vagy nála későbbi müvészek egy-egy élményük emlékét igyekeztek megrögziteni a maguk számára. Különösen régebben, amikor a fényképirás mesterségét még fel nem találták és később is, amikor a fényképezés eljárása még sokkal tökéletlenebb volt, mint mai napság, az idegenben járó müvész egy-egy remekmü előtt önkéntelenül a rajzoló-szerszáma után nyult és többé, vagy kevésbbé gyors vázlatban örökitette meg a remekmünek érzett festmény, vagy szobor főbb vonalait és formáit. Az elmerülő nézés közben tanult is a nagy példán, másrészt pedig vándorutjáról becses emlékül vitte haza azt az élményszerü megindulást, amelyet az idegen remekmü láttára érzett. Ezt cselekedte a magunk müvészei közül Brocky Károly. A muzeum kiállitása több vizfestésü kis vázlatát állitja ki. Jordaens, Terborch, Metsu, Van Dyck, Tiziano, Rembrandt egy-egy festményéről készitett rajtok szines feljegyzést, kétségtelenül a maga örömére. Bizonyság rá, hogy csak a halála után kerültek el mütermeből. Kedves és finom munkák, mindenképpen méltók ahhoz a jelentős müvészhez, akivé Brocky később fejlődött. Mellesleg emlitjük meg, hogy a Fővárosi Muzeum uj szerzeményeinek egyik kiállitásán néhány évvel ezelőtt egy finom munkáju kis másolata volt látható Van Dyck egy híres festményének, amely Bentivoglio biborost ábrázolja. A muzeum kiállitásán azonban mint Pázmány Péter magyar festőtől való arcképe szerepelt. Ez az utóbbi feltevés annyiban helyesnek is látszik, hogy érzésünk szerint, a másolatot Brocky festette. Az a munkája igazi másolat, az is akar lenni, nem ugy, mint a Szépmüvészeti Muzeum grafikai kiállitásán szereplő vizfestményei.

A jóhiszemü másolattal szemben van azután rosszhiszemü másolat is. Találóan határozza meg a kettő között való különbséget a kiállitás igen tanulságos katalógusa, amikor megállapitja, hogy a kettőt „csak keletkezésük erkölcsi inditékai különböztetik meg egymástól". Lehet ti l. érdektelenül is másolni, vagy azzal a becsületes szándékkal, hogy a másolatot értékesitse a festő, de ugy, hogy másolatvoltára nézve senkit meg ne tévesszen. Csakhogy a gyüjtőknek és muzeumoknak az esetek legtöbbjében nem a müvészekkel van dolguk, hanem a kereskedőkkel, vagy alkuszokkal, akiket az erkölcsi momentum kevésbbé feszélyez. Évtizedes muzeumi tapasztalataiból merit Hoffmann Edith dr., amikor a jóhiszemü és rosszhiszemü másolatok (az utóbbiak a hamisitványok) fokozatait összeállitotta és tanulságos példákon mutatja be. Van közöttük olyan, amely nyilvános gyüjteményekben őrzött rajz másolata. Hogy a kettő közül melyik az eredeti, annak felismeréséhez nagyon iskolázott szem, igen éber figyelem és a nyilvános gyüjtemények anyagának teljes ismerete szükséges. Az Esterházy-gyüjteménynek is nem egy rajzáról állapitja meg Hoffmann Edit dr., hogy másolata egy másik nyilvános gyüjtemény rajzának.

Néha nem is rajzot ismétel a másoló, hanem a rajzról készült metszetet, de ugy, hogy rajznak hasson a másolata, ne metszetnek. Az ilyesmiben már szándékosság bujkál: a majdani gyüjtő megtévesztésének szándéka. De a hamisitás megállapitása nem okoz különösebb nehézséget, csak tudni kell, hogy minő metszet nyomán készült a másolat. A metszet az eredeti rajznak mindig a tükörképét adja, vagyis a mi jobbkézfelé van rajta, azt balkézfelőlinek mutatja és megforditva, s a metszetet hiven követő másolat ugyanezt cselekszi. Ezzel is árulja el másolatvoltát.

Forditott irányban jelenik meg az eredeti rajz másolatának azon a válfaján is, amely idegen kéz és temperamentum beleavatkozása nélkül, tisztára mechanikai módon készül, ugyhogy az eredeti egyszerüen átnyomják más papirosra. Az ilyen másolat nemcsak abban különbözik az eredetitől, hogy minden része másirányu, hanem abban is, hogy a rajz rajta elhalványodottan, néha el is mosódottan jelenik meg. Az ilyen másolatokat krétával rajzolt eredetiekről lehet levonni mognedvesitett papirosra. A muzeum kiállitása Salvator Rosa, Annibale Carracci és Guido Reni szép rajzairól készült ilyen lenyomatot mutat be. De hamisitványnak minősiteni az ilyen másolatokat talán nem igazságos dolog, mert hiszen az eredeti alkotó müvész munkájához idegen kéz nem nyult hozzá. A hamisitvány bélyegét rásütni legfeljebb akkor lehet, ha valaki eredetiként kisérli meg értékesitését.

Nincsen elég helyünk ahhoz, hogy a kiállitás többi tanulságos példájával is részletesen foglalkozzunk. Aki rajzot gyüjt, az mérhetetlenül sokat tanulhat rajta. De az egyszerü érdeklődő is meglepődve tapasztalhatja, hogy mekkora leleményességgel dolgoznak és dolgoztak már évszázadokkal ezelőtt is különb feladatokra méltó tehetségek a tapasztalatlanok és járatlanok megtévesztésén. Ugyanakkor csodálkozva láthatja azt is, hogy menynyire megtanult védekezni fortélyaik ellen a muzeológia; hogy leleményességükre milyen találékonysággal felel, mennyire megélesedett a tekintete és mennyire kifejlődött gyanakvása. A kitünő katalogus hüséges és bölcs kisérője lesz tanulságos sétáján.

Elek Artúr

MOZI

Apáthy Imre Simor Erzsi után nyomoz

A Nemzeti Szinház fiatal müvésze, *Apáthy* Imre, első nagy filmszerepét játssza a Filmiroda *A látszat csal* cimü néhány nap mulva bemutatásra kerülő ujdonságában. A vidám filmben egy szivspecialista orvostanár asszisztensét játssza, akit azzal biz meg a professzor, deritse ki, hogy mi rejlődzik az egyik medika és az előkelő világ ünnepelt San *Salvador* grófnának rendkivüli hasonlatossága mögött. *Hajmássy* Miklós az orvostanár, a női főszereplő pedig *Simor* Erzsi, mig *Kiss* Manyi, *Vaszary* Piri, *Fáy* Béla és *Gobbi* Hilda a többi szerepekben szórakoztatják a közönséget. *Cserépy* László rendezésében készült az uj magyar filmvigjáték, melyhez muzsikát *Fényes* Szabolcs irt.

Mozik müsora

(Sz.: = szombat, v. = vasárnap, ü.: = ünnep.)

ADRIA. Százarcu ember. (¼4, ¼6, ¼8, v. és ü., hétf.: 11, 1, ¼4, ¼6, ¼8.)

ANDRÁSSY. Csavargók. (¼4, ¼6, ½8, v.: ½2 órakor is.) Vasárnap d. e. 11-kor: Csavargók.

ATRIUM. Tengerparti randevu. (¼4, ½6, ½8, sz., v. és ü.: ½2-kor is.)

BARLANG. Zenélő malom. (½2, ¼4, ½6 és ½8 órakor.)

BELVÁROSI HIRADÓ (181-244). A magyar selyem. A kanárimadár élete (kulturfilmek) Budapest háborus közlekedése. Magyar-, Ufa- és Európa-hiradók. Folytatólagos egyórás előadások 10—21 óráig.

BELVÁROSI. Jómadár. (¼4, ¼5, ¼6, ¼7, ½8, v.: ½2, ¼3, ¼4, ¼5, ½6, ¼7, ½8 órakor.)

BETHLEN. Kerek Ferkó. (¼4, ½6, ½8, ü.: ½2, v.: 11 és ½2-kor is.)

BELEZNAY. Lángoló ifjuság. (10, ¾12, ½2, ¼4, ½6, ½8.)

CAPITOL. Carmela. (½2, ¼4, ½6, ½8, v. és ü.: 11-kor is.)

DEÁK. (Tel.: 125-952, 121-343). Mukl. ½2, ¼4, ½6, ½8, v.: 11-kor is.)

DUNA. Ingovány. (¼4, ½6, ½8, v. és ü.: ½2-kor is.)

ERZSÉBET. Férfihüség. (11, ½2, ¼4, ½6, ½8 órakor.)

FORUM (Tel.: 189-707, 189-542). Valamit visz a viz. (¼4, ½6, ½8, v. és ü.: 11 órakor is.)

Óriási siker! Második hétre prolongálva

Borgia Lukrécia az olasz filmgyártás remeke

Kizárólag: **PÁTRIA FILMSZINHÁZ**

HIRADÓ FILMSZINHÁZ (222-499). A magyar selyem. A kanárimadár élete (kulturfilmek) Budapest háborus közlekedése. Magyar-, Ufa- és Európa-hiradók. Folytatólagos egyórás előadások 9—21 óráig.

IPOLY. Jómadár. (¼4, ½6, ½8, v.: 11 és ½2 órakor is.) Vas. d. e. 11.: Maláji kalózok.

JÓZSEFVÁROSI. Jómadár. (¼4, ½6, ½8, v. és ü.: ½2-kor is.) Vasárnap d. e. 11-kor: Szervusz Péter.

KAMARA. Fény és árnyék. (¼12, ½2, ¼4, ½6, ½8 órakor.)

KASZINÓ FILMSZINHÁZ. Boldog idők (¼4, ½6, ½8, sz.: ½2-kor is, v és ü.: 11 ¼4, ½6, ½8.)

KORZÓ (Tel.: 18-28-18). Első csók. (¼4, ½6, ½8, sz.: ½2-kor is, v és ü.: 11, ¼4, ½6, ½8.)

MESEVÁR. Kerek Ferkó. (¼4, ½6, ½8, v és ü.: ½2-kor is.)

NEMZETI APOLLÓ (T.: 222-002). Kalotaszegi Madonna. (¼4, ½6, ½8, sz.: ½2, v. és ü.: 11 és ½2 órakor is.)

NYUGAT. Jómadár. (¼4, ½6, ½8, sz.: ½2, v. és ü.: 11 és ½2.)

OTTHON. Csavargók. (¼4, ½6, ½8, v. és ü.: ½2-kor is.) Vasárnap d. e. 11-kor: Variété.

PETŐFI. Jómadár. (¼4, ½6, ½8, v. és ü.: ½2-kor is.) Vasárnap d. e. 11-kor: Dönlő mérközés.

PEST (PALACE). Éjjeli szene (½12, ½2, ¼4, ½6, ½8.)

RADIUS (T 122-098, 120-564) Cseresznyevirág. Hiradó (¼4, ½6, ½8, sz.: ½2, ¼4, ½6, ½8, v és ü.: 11, ¼4, ½6, ½8.)

SZÉKELY. Négyarcu asszony. (½12, ½2, ¼4, ½6, ½8.)

SZITTYA. Az asszonyért (¼4, ½6, ½8 sz., v és ü.: ½2-kor is.)

SCALA (Tel.: 11-44-11) Boldog idők (¼4, ½6, ½8 sz., v és ü: ½2 órakor is.)

TINÓDI. Jómadár. (¼4, ½6, ½8, sz.: ½2, v. és ü.: 11-kor is.)

TOLDI. Jómadár. (10, ¾12, ½2, ¼4, ½6 és ½8 órakor.)

TURÁN. Párduckisasszony. (11, ½2, ¼4, ½6, ½8 órakor.)

LÓSPORT

Ügetőversenyek. Kellőszámu nevezés hiányában elmarad az *Uray János bárói* díj a szombati versenynapon, ezért az elmaradt futam helyébe pótversenyt iktatott be a Magyar Ügető Egyesület. Jelentősebb futamai a napnak még a kettéosztott Nemzetközi handicap és az ugyancsak két részben lefutásra kerülő Mechanikus-handicap. A pótversenyben *Dolly* beállitása kedvező, ellenfele a most kitünő kondicióban lévő *Ciano* lehet, amely szerdai szereplése alapján a finisben várható. *Cicoma MIR, Csalogány T.* és *Késmárk* vehető még számitásba.

Jelöltjeink az egyes futamokra: I. *Zenta—Ádám.* II. *Zimony—Lelkes B.* III. *Grizelda—Vera.* IV. *Bella—Angyalka.* V. *Kelevéz—Fürge.* VI. *Elmarad.* VII. *Dolly—Ciano.* VIII. *Gyertyán—Félénk.* IX. *Diadal—Selyp.* X. *Silico—Cirkos MIR—Allant.*

Visszajönnek a fecskék

A portugál fővárosba már visszatértek az első fecskék Afrikából. Ez még portugáliában is szokatlanul korai esemény ebben az évszakban. A fecskék egy hónappal korábban tértek vissza, mint rendesen és ebből arra következtetnek, hogy a tavasz az idén hamar beköszönt.

— **Az élelmiszerellenőrzés megszigoritása.** A vegyészeti és az élelmiszervizsgáló intézet jelentése nyomán *Szendy* Károly polgármester *megszigoritotta* a forgalombakerülő élelmicikkek ellenőrzését. A jövőben — a polgármester utasitásának megfelelően — az érdekelt üzleteket, üzemeket, csarnoki és piaci árusitóhelyeket, vendéglőket, éttermeket és kifőzéseket a jövőben az ellenőrzéssel megbizott közegek *gyakrabban* fogják felkeresni.

ELŐADÁSOK

A Hargitavároalja Jelképes Székely Község előadássorozatán, vasárnap délután fél 5-kor Váró György dr. országgyülési képviselő tart előadást a székelység társadalmi és gazdasági viszonyairól, a székely nagy gyülés kérdéseiről. Rákóczi-ut 15. Belépti dij nincs.

A „Kassai és Abaujtornavármegyei Egyesület" február 15-én, kedden délután 5 óra 30 perces kezdettel évi rendes közgyülést tart a Pázmány Péter-egyetem bölcsészeti karának (VIII., Muzeum-körut 6—8) elsőemeleti 1. számu előadói termében. A közgyülés keretében Markó Árpád ezredes, katonai iró „Kassa Rákóczija" cimen előadást tart. Az ülésre az érdeklődőket meghivja az elnökség.

— **Meghalt egy portugál iró.** *Lisszabonból* jelentik: Alfonzo de *Dornias* portugál iró, a portugál Vöröskereszt főtitkára csütörtökön meghalt. Az utóbbi esztendőkben élénk tevékenységet fejtett ki a Nemzetközi Vöröskereszt szolgálatában.

VIZÁLLÁS

A Duna Apatinig apad, lejjebb árad. Oroszvárig alacsony, lejjebb közepes vizállásu. Pénteki vizállás: Schärding 240 cm 13%, Passau 465 cm 24%, Struden 314 cm 25%, Krems 306 cm 26%, Bécs 298 cm 29%, szombaton 283 cm 27%, Pozsony 377 cm 36%, Gönyü 292 cm 38%, Komárom 323 cm 40%, Esztergom 312 cm 42%, Budapest 390 cm 46%, szombaton 368 cm 43%, Paks 410 cm 45% Baja 541 cm 53%, Mohács 573 cm 55%, Bezdán 601 cm 57%, Gombos 488 cm 49%, Palánka 454 cm 52%, Ujvidék 515 cm 53%, Rába Szentgotthárdnál —44 cm 8%, Baracsnál 83 cm 12%. — A Tisza Csongrádig apad, lejjebb árad, Tokajig alacsony, lejjebb közepes vizállásu.

— **Üvegfog.** *A háborus anyaghiánytól eltekintve is a fogászat állandóan ujabb és ujabb anyagokat keresett a müfogak gyártásának céljaira, hogy azok minél jobban hasonlitsanak a valódi fogakhoz. Legujabban Frankfurtban plexiüvegből készitenek müfogakat, koronákat és tőméseket. Az uj müfog előnye abban áll, hogy évek hosszu során át változatlan marad és semmiféle vegyi hatásnak nincs kitéve.*

GUTHI GYÖRGY
hatodik könyve
Vissza az életbe
megjelent. Ára 10 pengő

— **Kistarcsa és Soroksár lakói kötelesek bejelenteni magukat.** A belügyminiszter elrendelte, hogy Kistarcsa és Soroksár községekben lakó személyek kötelesek nemre, korra és állampolgárságra való tekintet nélkül az 1944 március 15-én fennálló állapotnak megfelelő *személyi adataikat és lakásukat bejelenteni.* A bejelentést március 15-e és 20-a között kell megtenni. A bejelentési törzslapot a rendőrhatóság ingyen adja.

— **Halálozás.** *Somos* Jenő ny. bankigazgató január 23-án Budapesten elhunyt. Január 30-án temettük el Munkácson.

Cserhalmi Béla székesfővárosi testnevelési szaktanácsadó elhunyt. Temetése vasárnap délután fél négykor lesz a farkasréti temető halottasházából.

Ujtordai *Szilágyi* Béla belügyminisztériumi miniszteri tanácsos, a Magyar Artista Egyesület miniszteri biztosa 63 éves korában elhunyt. Temetése február 12-én fél tizenkettőkor lesz a református egyház szertartása szerint a kerepesiuti temetőben.

Fájdalmunkban, akik felkeresték, ezuton mondunk hálás köszönetet. *Weisz Zsigmond és gyermekei.*

Monori *Kovács* Gyula dr. m. kir. udvari tanácsos, egyetemi m. tanár, a m. kir. kereskedelmi muzeum ny. igazgatója, a m. kir. Pázmány Péter Tudományegyetem *aranydiplomás doktora,* a Magyar Közgazdasági Társaság választmányának tagja, számos magyar és külföldi érdemrend tulajdonosa életének 88. évében, sulyos szenvedés után meghalt. Február 13-án, vasárnap délután fél négykor temetik a farkasréti temető halottasházából.

Csütörtökön délelőtt helyezték örök nyugalomra a város által adományozott diszsirhelyen *Popp* József dr. nyug. főispánt, a Trianon előtti időkben Kolozsvár város utolsó magyar főispánját, Kolozsvár város törvényhatósági bizottságának örökös tagját. A beszentelési szertartás után *Pataky* Tibor dr. államtitkár vett bucsut az elhunyttól.

KÖZGAZDASÁGI UJSÁG

További jelentős fejlődésről és megerősödésről számol be a Pesti Hazai 1943. évi mérlege

A takarékbetétállomány 31%-os szaporulata — Közérdekü hitelnyujtási tevékenység és uj érdekeltségek — A jóléti alapok bőkezü dotálása

Előttünk fekszik a 104 éves Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület 1943. évi üzletévi mérlege. A jelentés számadatait vizsgálva azt látjuk, hogy a magyar hiteléletnek ez a vezető intézete továbbra is azt *a hagyományos szolid és bevált üzletpolitikát követte, amely évtizedeken keresztül megszerezte részére a közönség legszélesebb rétegeinek megbecsülő bizalmát.* Kifejezésre jut ez a bizalom a betétállomány 20 százalékos növekedésében is, ha pedig az egyesülettel hitelszerződéses viszonyban lévő vidéki intézetek betétállományának szaporulatát vesszük vizsgálat alá, akkor az előző évivel szemben *a betétnövekedés 31 százalékot mutat,* olyan magas arányszámot, amilyennel kevés intézet dicsekedhetik. A kihelyezési tevékenységet vizsgálva látjuk, hogy *az egyesület kivette részét az állami hitelszükségletek kielégitéséből,* s emellett a szelektiv hitelpolitikának megfelelően mindazokból az egyéb közérdekü és magángazdasági pénzügyi akciókból is, amelyek *a termelés fokozásával és a közellátás megszervezésével állottak összefüggésben.* Elegendő, ha ennek illusztrálására a váltótárca kereskedelmi anyagának 21 százalékos növekedésére mutatunk rá. A *folyószámlaadósok* állagának 48.6 millió pengős többlete ugyancsak a közélelmezést biztositó áruüzletekben való erőteljesebb bekapcsolódást jelzi. A *kihelyezések* megnövekedése természetszerüen a visszleszámitolás szélesebbkörü igénybevételével jár, itt azonban rá kell mutatni arra, hogy az egyesület a háboru negyedik évében is, *egész kihelyezése 41.2 százalékát saját állományából fedezte,* ami megalapozottságának értékmérője. Emelkedést láthatunk az értékpapirok és érdekeltségek tételénél is, amennyiben a tavalyi 17.4 millióval szemben — óvatos értékelés mellett — 20.9 milliót tüntet fel. Az emelkedés összefüggésben van azzal, hogy az egyesület *több jelentős alapitásban vett részt,* eltekintve attól, hogy megszerezte néhány *külföldi irányitás alatt állott* vállalat részvénytöbbségét. Az elért több mint *4 millió pengő tiszta nyereség* lehetővé teszi a tavalyinál 1 pengővel nagyobb — 5 pengő — jubileumi osztalék fizetését s tartalékalapok megfelelő dotálása mellett a *nyugdijpénztár,* a *jóléti alapok és intézmények,* a *Fáy-akció* stb. több mint *félmillió pengős bőkezü támogatását.* Az egyesület vezetőségének megértését igazolja a nyugdijak tervbevett 10 százalékos emelése is.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület igazgatósága a Kállay Tibor dr. elnökhelyettes-vezérigazgató elnöklete alatt február 10-én tartott ülésén megállapitotta az egyesület 104-ik üzletévének 1943 december 31-ével felállitott zárszámadásait s elhatározta, hogy a 4,033.866.74 P-ben kimutatott tiszta nyereség felosztásánál a tavalyi 4 P-vel szemben, pénzügyminiszteri hozzájárulással — az annakidején megállapitott, de később fenn nem tartott 1%-os jubileumi osztaléktöbbletnek megfelelően — 1%-kal magasabb, vagyis 5 P osztalék kifizetését fogja a február hó 22-ére egybehivandó közgyülésnek javasolni; a maradványra nézve pedig azzal az előterjesztéssel lép a közgyülés elé, hogy abból a tartalékalapoknak 1,075.000.— P, a nyugdijpénztárnak — a mérlegen belül adott juttatás mellett — 500.000.— P, a jóléti alapoknak és intézményeknek pedig, a Fáy-akciót ideszámitva, 536.022.59 P engedélyeztessék és az ezeken a tételeken, valamint az alapszabályszerü levonásokon felül még fennmaradó 605.483.45 P az 1944. üzletévre vitessék át.

Az igazgatóságnak az 1943. üzletévről szóló beszámolója kiemeli, hogy a háboru folyományaként az egyesület működésében az állami hitelszükséglet kielégitése állott a feladatok középpontjában; egyebekben pedig annak a szelektiv hitelpolitikának a kivánalmai érvényesitettek, amely a közellátásnak és a honvédelmi célokra való termelésnek a biztositására kivánja a hitelszervezet teljesitőképességét koncentrálni.

A könyvecskékre és folyószámlákra elhelyezett *betétek* összege együttvéve 261,667.820.71 P, ami 42 millió 952.022.29 P emelkedést mutat és kereken 20%-os szaporulat az előző évvel szemben. A többletből a takarékbetétállományra 11.3 millió, a folyószámlabetétekre pedig 31.6 millió esik; amely összegek 13% és illetve 24% emelkedést jelentenek a nevezett állományoknál. Megjegyzendő itt, hogy az egyesülettel hitelszerződéses viszonyban levő vidéki pénzintézetek betétállományának növekedése együttvéve 28.5 milliót, az előző évi állományokkal szemben tehát 31% többletet tüntet fel. Az egyesület és az érdekkörébe tartozó pénzintézetek az 1943. év végén összesen 433.4 millió P betétet kezeltek.

Hitelnyujtási tevékenységünk alakulását elsősorban a *váltótárca* tükrözi vissza, amelyben a kereskedelmi anyag 22.8 millióval, tehát 21%-kal nőtt; mig az ugyancsak a váltótárcában kimutatott különböző állami rövidlejáratu cimleteknek a beszámitásával az egész állomány 204.2 millió P emelkedést tüntet fel. A *folyószámlaadósok* összesitett álladékánál — főleg a közélelmezést biztositó áruüzletekbe való erőteljes bekapcsolódásunk következtében — 48.6 millió P többlet jelentkezik; megjegyezvén, hogy az összesen 167.6 millió P-t tevő adósállományban 12.2 millió pengővel apadt az a tétel, amely a kivitel lebonyolitására a hazai pénzintézetek egy csoportja által a külföldnek nyujtott pengőhitelben való részesedésünket tünteti fel.

Természetes, hogy a kihelyezéseknek a jelzett módon való megnövekedése a *visszleszámitolásnak* szélesebb körü igénybevételével járt karöltve; előnyösnek mutatja azonban az egyesület helyzetét az a körülmény, hogy kihelyezési állományunknak a háboru negyedik évében, az 1943. évben is még 41.2%-a fedeztetett a takarék- és folyószámlabetétek együttes állományából.

Az értékpapirok és érdekeltségek 3.5 millió emelkedést mutatnak, — néhány affiliált pénzintézet tőkeemeléséből származó részvényátvételen kivül — egyrészt uj vállalatalapitásokban való részvétel, másrészt régi vállalatok részvénytöbbségének megszerzése következtében. Résztvettünk ugyanis a Magtermesztő Magyar Gazdák Szövetkezetének és a Mezőgazdasági Termények Feldolgozó Rt.-nak az alapitásában és megalakitottuk a Hazai Hordógyár Rt.-ot. Azután megszereztük az Ungvári Kőbánya Rt. részvénytöbbségét és az érdekkörünkbe tartozó Hazai Bankkal, valamint a Kőbányai Polgári Serfőző és Tápszermüvek Rt.-gal közösen megvásároltuk az eddig belga érdekeltség irányitása alatt állott Kőszénbánya 's Téglagyár Társulat Pesten (Drasche) vállalat részvénytöbbségét. Az érdtékpapirok és érdekeltségek tétele ilyképpen az egy év előtti 17.4 millióval szemben — hagyományosan óvatos értékelés mellett — 20.9 millióval szerepel a mérlegben.

A *hitelezési tevékenység* körében a már emlitett állami hitelnyujtásokon kivül résztvett az egyesület Budapest Székesfőváros 31 milliós kötvénykölcsönének átvételében; hitelt folyósitott a vele tradicionális összeköttetésben lévő Pest vármegyének s üzleti tevékenységük előmozditására — részben egyes társintézetekkel együtt, részben önállóan — jelentős összegü hiteleket nyujtott az áruforgalmat lebonyolitó nagy szövetkezeteknek, a Futurának, a Hangyának, a Füszerpaprikát Értékesitő Szövetkezetnek, azután az Állatforgalmi Központnak, az Iparosok Országos Közp. Szövetkezetének, s a Magyar Tollkiviteli Egyesülésnek. Résztvettünk a kormány által a közellátás biztositása céljából elhatározott közérdekü kenyérgabona és hüvelyes bevásárlási s illetve tárolási akcióban s ezeken felül rendelkezésére állottunk a szükséges hitelekkel ugy az érdekkörünkbe tartozó vállalatoknak, mint a velünk hitelszerződéses viszonyban lévő, valamint egyéb vidéki pénzintézeteknek is.

Szociális megértéssel igyekezett megkönnyiteni az egyesület *alkalmazottainak* a helyzetét, elsősorban az idevágó kormányrendeletek engedélyezte pótlékok utalványozása utján, valamint azzal is, hogy a közgyülés jóváhagyásától feltételezetten — a segélyalapoknak már emlitett dotálásán kivül — a nyugellátásokról való gondoskodás mérvének az eddigi 90%-ról 100%-ra, a régi nyugdijasoknál 70%-ról 80%-ra való felemelését vette tervbe. A Nyugdijpénztár vagyona 14 millió pengőt tesz ki, mely összeg bérházakban, értékpapirokban és mezőgazdasági ingatlanokban van elhelyezve és a matematikai mérleg szerint teljes mérvben fedezi a járuléktartalékok szükségletét.

Szabályozták a konfekcionált ruházati cikkek gyártását, forgalombahozását és legmagasabb eladási árát is

A konfekciós ipar öt százalék hasznot számithat fel

A közellátásügyi miniszter az elmult év tavaszán végrehajtott általános ipari árrendezés során kiadott rendeleteiben megállapitotta a hazai textilipari vállalatok által előállitott textiláruk legmagasabb gyári eladási árát és ezzel egyidejüleg intézkedett az iránt is, hogy mindazoknál a textiláruknál, ahol ez technikailag megvalósitható, a gyárak a legmagasabb gyári eladási áron kivül a textilárut feldolgozó iparosok, illetve az azokat forgalombahozó kereskedők részére megállapitott haszonkulcsok figyelembevételével a fogyasztói árat is állapitsák meg és ezt magán az árun is tüntessék fel.

A gyári árrendezések befejezése után a közellátásügyi miniszter rendelkezése folytán megindultak azok a munkálatok, amelyeknek célja a gyáripar által előállitott textiláruk feldolgozásának, kereskedői forgalmának és a kereskedelemben felszámitható legmagasabb árának megállapitása volt. Ezek a munkálatok a közellátásügyi miniszternek február 2-án és a hivatalos lap február 11-i számában megjelent rendeleteivel értek véget.

A textiláruknak ruházati cikké való feldolgozását és a feldolgozott textiláruk forgalmát a február 11-én megjelent 19.000/1944. K. M. sz. rendelet szabályozza. E rendelet szerint az iparos és kereskedő ruházati cikké feldolgozás (konfekcionálás), vagy bérmunkában való feldolgoztatás céljából textilárut kiskereskedőtől — kivéve a ruházati cikkeknek megrendelésre mértékszerinti készitésével foglalkozó iparosokat — nem szerezhet be és a kiskereskedő feldolgozó iparos részére textilárut nem szolgáltathat ki. A textil-méterárut előállitó olyan gyárak, illetve kézmüipari üzemek, amelyek ruházati cikkek feldolgozásával is foglalkoznak, ruházati cikké csak a Textil Központ által meghatározott mennyiségü textilárut dolgozhatnak vagy dolgoztathatnak fel. A külföldről behozott textilárut ruházati cikké feldolgozni vagy bérmunkában feldolgoztatni csak a Textil Központ előzetes engedélyével szabad.

A feldolgozott textiláruk forgalombahozataláról a rendelet ugy intézkedik, hogy a textil-méterárut előállitó gyárak és kézmüipari üzemek az általuk feldolgozott vagy feldolgoztatott textilárut csak kiskereskedői textiláru bevásárlási könyvvel ellátott textiláru-kiskereskedőnek szolgáltathatják ki. A konfekcionáló iparosok a gyártó vagy a kézmüipari üzemtől beszerzett textilárut feldolgozott állapotban szintén csak kiskereskedői textiláru bevásárlási könyvvel ellátott kiskereskedőnek, áruházaknak és fogyasztónak adhatják el, mig a nagykereskedőtől beszerzett textiláru feldolgozott állapotban kizárólag csak a fogyasztónak adható el.

A textilárukat változatlan állapotban forgalombahozó kereskedők és az azokat feldolgozó iparosok által felszámitható bruttó haszonkulcsokat ezideig az árellenőrzés országos kormánybiztosának 1941-ben kiadott 130.000/1941. Á. K. sz. rendelete szabályozta.

A mostani rendezés során külön szabályozták a textilárut változatlanul forgalomba hozó kereskedő és az azokat feldolgozó iparosok által felszámitható ár kérdését.

A kereskedők által felszámitható legmagasabb nagy- és kiskereskedői haszonkulcsokat, valamint a fogyasztói árak megállapitása tárgyában kiadott rendelkezéseket a közellátásügyi miniszternek 15.000/1944. K. M. sz. alatt február 2-án kiadott rendelete tartalmazza. A rendelet nemcsak az eladási ár megállapitásáról és az eladási feltételekről, hanem a fogyasztói ár megjelöléséről is intézkedett. A rendelet I. számu melléklete árucsoportonként tartalmazza a textilipari nyersanyagok és a különböző textiláruk kereskedői forgalmában felszámitható legmagasabb nagykereskedői és kiskereskedői bruttó haszonszázalékokat. A textiláruk termelői árának elsősorban a külföldi származásu nyersanyagok és a hazai pótanyagok drágulása következtében előállott áremelkedésére való tekintettel az 1941-ben megállapitott haszonszázalékokat a rendelet a legtöbb cikknél leszállitotta. Egyidejüleg a közellátásügyi miniszter a bruttó haszonkulcsok megállapitásán kivül a rendelet II. számu mellékletében meghatározta az egységenként felszámitható legmagasabb haszon összegét is.

A textiláruk feldolgozásával (konfekcionálásával) és a feldolgozott textiláruk forgalombahozatalával foglalkozó iparosok által felszámitható legmagasabb árra vonatkozó rendelkezéseket a közellátásügyi miniszter 20.000/1944. K. M. sz. rendelete tartalmazza, amely a hivatalos lap február 11-i számában jelent meg. A rendelet szerint a feldolgozó iparos az általa felszámitható legmagasabb ár megállapitásánál az anyag- és kellékköltségeken, a munkabéreken és az üzemi, valamint üzleti általános költségeken kivül 5% tiszta hasznot vehet figyelembe. A rendeletben megállapitott korlátok között viszonteladók utján forgalomba kerülő konfekcionált áruknál a viszonteladó kereskedő a 15.000/1944. K. M. sz. rendeletben megállapitott haszonkulcsokat alkalmazhatja a kiskereskedők részére.

Az előbbiekben emlitett rendeletek alapján kiszámitott legmagasabb árak a rendeletek közzététele után előállitott, illetve beszerzett árukra nézve pedig általában február 21-én érvényesitendők.

A SVÉDORSZÁGBAN JÁRT MAGYAR SZAKBIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA. Magyar müszaki szakemberekből álló bizottság 28 napos svédországi tanulmányuton volt. A bizottság tagjai: Nyul Gyula dr. müegyetemi magántanár, az Ásványolaj Nyilvántartó Iroda igazgatója, Vági Márton, Fábry József és Soltész János iparügyi miniszteri müszaki tanácsosok, valamint Baumann József vállalkozó a napokban tértek vissza Budapestre és tapasztalataikról részletes jelentést nyujtottak be az iparügyi miniszterhez. A magyar bizottság értékes gazdasági és müszaki kapcsolatok kiépitésére is megtette a kezdeményező lépéseket Svédországban. A további gyakorlati összeköttetések kiépitése a vállalati vezetők feladata.

PÉNZ ÉS TŐKE

Külföldi tőzsdék

LONDON. (Csütörtöki zárlat.) Brit. Consols 79.625, Convers. Loan 105.375, Brit. Nar. Loan 105$^{15}/_{16}$, Brit. Fund. Loan 113$^{13}/_{16}$, Brit. Victory Loan 112, Rio Tinto 18$^{3}/_{4}$, De Beers Def. 17$^{1}/_{2}$, Rand Mines 150, Anglo Iran. 110.625, Burmah Oil 80.625, Mexican Eagle 10$^{3}/_{4}$, Shell Transport 3$^{13}/_{16}$, Br. Aluminium 47$^{1}/_{4}$, Brit. Amer. Tobacco 5$^{21}/_{32}$, Electr. Musical 27$^{3}/_{4}$, Imperial Chemical 38, Imperial Tobacco 7$^{15}/_{16}$, Lever Brothers 1$^{13}/_{16}$, Vickers 18$^{3}/_{4}$, Noolworth 59.

NEWYORK. (Csütörtöki zárlat.) Baltimore 7.375, Newyork Central 17$^{1}/_{2}$, Pennsylv. Railroad 28$^{1}/_{4}$, Allied Chem. 144$^{1}/_{2}$, Amer. Smelt. 36.875, Am. Teleph. 157$^{1}/_{4}$, Am .Tobacco 62$^{1}/_{4}$, Anaconda Copper 25.375, Bethlehem Steel 58.375, Lhrysler Corp. 79$^{3}/_{4}$, G. Electr. 35.625, Gen. Motors 54.125, Int. Teleph. 13.375, Radio Corp. 9.375, Shell Union 24.625, Standard 52.625, U. S. Rubber 41$^{3}/_{4}$, U. S. Steel 52.125 ex, Westinghouse Electric 93, Woolworth Comp. 38.

Valuták és devizák

A MAGYAR NEMZETI BANK HIVATALOS ÁRFOLYAMAI

VALUTÁK: Szlovák korona (csak 20 koronás és annál kisebb cimlet) 11.45—11.75, svájci frank 79.60—80.60, svéd korona (csak 50 koronás és annál kisebb cimlet) 81.70—82.70, lei (érme kiv.) 2.60—2.70.

DEVIZÁK: Amsterdam 180.07$^{1}/_{2}$—181.40, Belgrád 6.78$^{1}/_{2}$—6.83$^{1}/_{2}$, Berlin 135.70—136.70, Pozsony 11.64—11.78, Brüsszel 54.28—54.68, Bukarest 2.75—2.81, Istanbul 268.68$^{1}/_{2}$—270.66$^{1}/_{2}$, Kopenhága 70.84—71.36, Madrid 32.00—32.24, Oslo 77.10—77.67, Páris (Vichy) 6.78$^{1}/_{2}$—6.83$^{1}/_{2}$, Prága 13.57—13.67, Szófia 4.14—4.17, Stockholm 82.00—82.80, Zürich 79.80—80.60, Helsinki 6.87—6.93, Zágráb 6.79—6.83.

Amsterdam, Belgrád, Brüsszel és Oslo átutalások a magyar-német devizakompenzáció keretében történnek, kivéve azokat a régi tartozásokat és követeléseket, amelyeknek elszámolásáról külön rendelkezések intézkednek.

Külföldi zárlatok

ZÜRICH. Páris 6.27$^{1}/_{2}$, London 17.36, Newyork 430.—, Brüsszel 69.25, Madrid 39.75, Amsterdam 229.37$^{1}/_{2}$, Berlin 172.55, Lisszabon 17.60, Stockholm 102.66, Oslo 98.62$^{1}/_{2}$, Szófia 5.37$^{1}/_{2}$, Kopenhága 90.37$^{1}/_{2}$, Prága 17.25, Zágráb 8.75, Istanbul 3.50, Bukarest 2.37$^{1}/_{2}$, Helsinki 8.75, Buenos Aires 95$^{3}/_{4}$, Pozsony 15.—

ÉRTÉKPIAC

A pénteki értéktőzsdén a következő árfolyamokat jegyezték:

	Előző zárlat	Előfordult kötések	Zárlat
Hitelbank	136.5	—	136.5
Magy. Bank	96.5	—	96.5
Leszámitoló	98.—	—	98.—
Nemzeti B.	432.—	—	432.—
Keresk. B.	239.5	—	239.5
MOKTÁR	75.75	—	75.75
Első M. B.	1966.—	—	1966.—
Első Bp. gm.	55.—	—	55.—
Hungária	108.—	—	108.—
Bauxit	772.5	—	772.5
Beocsini	55.—	—	55.—
Borsodi szén	44.—	—	44.—
Szentlőrinci	27.3	—	27.6
Cementia	303.—	—	303.—
Drasche	71.—	—	71.—
Magnezit	934.—	—	934.—
Aszfalt	19.—	—	19.—
Kőszén	1626.—	—	1626.—
Nagybátonyi	85.—	—	85.—
Salgó	200.—	—	240.—
Urikányi	65.4	—	65.4
Fővárosi	14.8	—	14.8
Pallas	10.6	—	10.6
Fegyver	165.—	165	165.—
Ganz	72.25	72	72.—
Láng	300.—	—	300.—
Rima	347.3	—	347.3
Sopr. vas.	67.5	—	67.5
Hofherr	46.75	—	46.5
Ausztria	85.—	—	85.—
Duna-Száva	12.5	—	12.5
Délcukor	232.—	—	232.—
Georgia	65.5	—	65.5
Gyapjumosó	34.2	—	34.2
Goldberger	159.—	—	159.—
Magy. kend.	74.1	—	74.1
Pamutipar	126.25	—	126.25
Szeg. kend.	311.75	—	311.75
Chinoin	—	—	65.—
Keleti-Mur.	141.5	—	141.5
Gumi	136.25	—	136.25

Államadóssági kötvények, záloglevelek:

Kényszerkölcsön (88.—) 87.5. 1941. évi nyereménykölcsön (96.—) 96.— 96.—. 1941. évi 4.5% járadékkölcsön (74.—) 74.—. 1942. évi 3% törlesztéses kötvény (52.—) 52.— 52.—. 1914. évi főv. kötv. (607.5) 607.5. Földhitel A. és B. doll. zl. (165.43) 165.43 165.43. Leszámitoló F. doll. zl. (162.—) 162.—. Keresk. Bank P. közs. kötv. 166.—. Buzakötvény (mm) (40.—) 40.— 40.—.

ÁRUPIAC

Gabonatőzsde

A pénteki gabonatőzsdén a magpiac forgalma csekély volt és csak néhány kisebb tétel cserélt gazdát.

TÉNYLEGES KÖTÉSEK. Száritott csipkebogyó: 6 q 220 pengő, dunántuli. — Méznád: 100 q 21 pengő, csanádi.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Értelmiségi. Ha férje nem zsidó, alkalmazhatja. Ezt csak a rendes bejelentés alkalmával kell bejelentenie.

H. S., Margitta. Zsidó kereszténynek bármilyen vállalkozásánál csendestársa lehet.

Zsombor. Kötvényeiket nem hozták ki.

Háztulajdonos. Az üzlethelyiség kiigényelhető, ha csak ki nem mutatja, hogy az engedélyhez kötött áruk forgalma nem tette ki egész forgalmának 60 százalékát.

Régi előfizető. Albérlőjének felmondhat A cseréhez a lakáshivatal hozzájárulása szükséges.

D. Gy., Sopron. Forduljon a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarához (Budapest, V., Szemere-utca 6).

Manci 24. Házasságot köthetnek, de a házassághoz engedélyt kell kérniök az igazságügyminisztertől.

21039. Sotte középkori szatirikus drámát jelent.

Sch. mérnök. Kérelmezze felvételét a kamarába, arra hivatkozva, hogy uj okiratokat mellékel.

Kagyló. Ha a károsodás nem rosszakarat vagy gondatlanság, hanem a rendes használat folytán keletkezett, akkor azt az ingatlan tulajdonosa köteles rendbehozatni.

Tisztaság. Kész szerek kaphatók patikában, drogériában.

M. Zsigmond, Szolyva. 1. Tarifa nincs megállapitva. 2. A község elöljáróságától függ, teljesitik-e a kérést.

Hadikölcsöntámogatás. Nyujtson be kérvényt a belügyminisztérium hadikölcsönkárosultak segélyezési osztályához. Irja le helyzetét és bizonyitsa vagyoni viszonyait s azt, hogy Ön a kötvények eredeti jegyzője.

Reális. 1. Nem egyenlőrangu. Ebben a kérdésben az ipartestületek döntenek. 2. Bizonyos feltételek mellett lehet különbözeti vizsgát tenni. Ebben az ügyben bizonyitványaival keresse fel a lakóhelyéhez legközelebb lévő polgári iskola igazgatóságát.

Liszt. Hatóságilag megállapitott árak nem voltak. Az árak 1919 január 29—31-én: nullás kiesben száz korona, nagyban 86 korona; kenyérliszt 64—52, rozsliszt 102—90 korona. 1920 január 24—30-án: nullás 1090 korona nagyban, kenyér 320—250, rozsliszt 320—250.

Kisteleki előfizető. Kötvényeit nem hozták ki.

Özv. G. Gyuláné. A cimzése helyes volt. A csomag ügyében nem tehet mást, mint amit már is megtett.

Hármas előfizető. Sorsjegyei értéktelenek.

W. Beadvánnyal kell fordulni a járásbirósághoz és leirva helyzetét, kérni kell a kilakoltatást.

Háztulajdonos, Akácfa-utca. A kéményseprés dijszabását a 35.600/1943. Ip. M. rendelet szabályozza. Eszerint kéményseprésért 60 fillér, az égető anyagért 40 fillér számitható.

Kisnamény. Forduljon a lakóhelyéhez legközelebb eső polgári iskola igazgatóságához.

B. Adolf. Olyan rendelet, amilyenről Ön ir, nem jelent meg. A régebbi rendelkezések vannak érvényben.

Brocky Károly

98. Brocky Károly.

Almásy-Teleki III. 1940.

351. Parlaghy Vilma, Lwow hercegné.

Brocky Károly

Árverési Közlöny. 1938. 4. sk.

30.

A MAGYARORSZÁGI KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉS VELE ROKONSÁGÚ IRODALOM TERÉN 1904-IG MEGJELENT KÖNYVEK KIMUTATÁSA

(Folytatás.)

HENSZLMANN IMRE. Magyarország ó keresztény, román és átmenet-stílű műemlékeinek rövid ismertetése 7 tábla, 1 térkép és 287 fametszettel. (4-r. 177 l.) Bpest, 1876. Egyetemi nyomda, Tettey és Társa bizom. 10.—

— Leonardo da Vinci és a lombard iskola. A Kisfaludy-Társaság évlapjai. Új folyam. XI. kötet. 1875—6. (8-r. 61—104 l.) Bpest, 1876. Athenaeum r.-társ. könyvnyomda.

— A magyarországi árvízkárosultak javára Bpesten gróf. Károlyi Alajos palotájában 1876 májusban rendezett műipari és történelmi emlékkiállítás tárgyainak lastroma. Készítették — és BUBICS ZSIGMOND. Sajtó alá rendezte SZALAY IMRE. (8-r. 48 l.) Bpest, 1676. M. kir. egyetemi könyvnyomda.

— Lőcsének régiségei. (4-r. XVI. és 163 l.) Bpest, 1878. Akadémia.

— Dürer Albert. (48 l.) Bpest, 1878.

— Magyarország csúcsíves-stílű műemlékei. II. kötet. 4 táblával és 181 fametszettel. (4-r. 221 l.) Bpest, 1880. Egyetemi nyomda. 10.—

— Olasz iskolai — nyomán írta DVORCSÁK FERENC. (4-r. 698 l.) Bpest, 1882. Kőnyomat.

— Hollandi iskola. — egyetemi tanár nyomán írta DVORCSÁK FERENC. (4-r. 108 l.) Bpest, 1882. Kőnyomat.

— Antwerpeni iskola. — egyetemi tanár nyomán írta DVORCSÁK FERENC. (4-r. 144 l.) Bpest, 1881—82. Kőnyomat.

— A képzőművészetek fejlődése. (8-r. 92 l.) Bpest, 1883. Franklin-Társulat könyvny.

— Középkori építészet. Ld.: RÓMER FLÓRIS, HENSZLMANN IMRE. Műrégészeti Kalauz.

— Műrégészeti Kalauz. Ld.: RÓMER FLÓRIS.

— A nagyszebeni és székesfehérvári régi templom. Ld.: REISSENBERGER LAJOS.

— Pécsnek régiségei. Ld.: Magyarországi régészeti emlékek.

HERICH KÁROLY dr. Iparművészeti tanulmányok. (8-r. 186 l.) Bpest, 1885. Grill K. és Kilián F. biz. 4.—

HERPKA M. C. Catalogue des reproductions du musée des arts-decoratifs hongrois. Ld.: RADISICS E.

HESZ JÁNOS tervezete 1820-ban magyar képzőművészeti akadémia felállítása iránt. Ld.: Adatok.

HETÉNYI BÓDOG. Magyarország külön címerének leírása és rajza. A magyar nép és ifjúság számára. (8-r. 4 l.) Bpest, év n. Engel S. Zs. (Szondi-utea 23.) —.10

HLATKY JÓZSEF. A körmöczbányai szentháromság szobor. Egy képpel. (8-r. 20 l.) Körmöcbánya, 1898. Joerges A. özv. és fia könyvny.

HOCK JÁNOS. Művészi reform. (8-r. IV. és 196 l.) Bpest, 1898. Singer és Wolfner. 3.—

HOFRICHTER J. II-odfokú rajzminták. Tervezte. (2-r. 10 l.) Bpest, 1886. Szerző sajátja. Kellner és Mohrlüder könyvny. 1.80

— III-adfokú rajzminták. (2-r. 6 l.) Bpest, 1886. U. o. 1.20

HOHENAUER IGNÁC és LEKLY GYULA. Emlékkönyv. A kassai honvédszoboralap javára szerkesztették —. (8-r. 32 l.) Kassa, 1900. Maurer Adolf. —.20

HOLBECK-BLOXAM M. Die mittelalterliche Baukunst in England. Nach der 7. Auflage übersetzt und mit Anmerkungen versehen. Nebst 56 Tafeln mit 215 Figuren. (12-r. 177 és 3 l.) Leipzig u. Pest, 1847. Verlags-Magazin. M. 3.—

HOLLÓS KÁROLY. Keresztszemes hímzésre való betű- és szegélyminták iskolai és magánhasználatra. A Magyar Iparművészeti Társulat megbízásából rajzolta —. (K. 4-r. 10, 10 l.) Bpest, 1904. Athenaeum r.-t. 1.40

HOLLÓS LÁSZLÓ. A modern festőművészetről, különös tekintettel a magyar históriai festészetre. (8 r. II., 40 l.) Bpest, 1876. Tettey és Tsa. 1.—

HÖRK JÓZSEF. A művészet befolyása a társas életre. (8-r. 23 l.) Bpest, 1883. Révai Testv. —.50

HORNYAY ÖDÖN dr. A műpártolás érdekében. 1900. évi március hó 11-én tartott felolvasás. (8-r. 42 l.) Kassa, 1900. Maurer Adolf. 1.—

SZÉKELY DÁVID

MŰVÉSZETI IRODALOM

BROCKY KÁROLY FESTŐMŰVÉSZ ÉLETE ÉS MŰVEI. 1807—1855. — Írta. Dr. Nyári Sándor. A Temesvári Arany János Társaság kiadása. VII. kötet. — Budapest, Pallas részvénytársaság nyomdája 1910. — Nyári könyvét, a bírálók túlnyomó nagy részéhez hasonlóan én is elolvastam s ennélfogva szintén megállapíthattam, már a címlap fogalmazásából is, hogy a Temesvári Arany János-társaság kulturális missziójának tudatában cselekedett, midőn a munka megjelenését nagy anyagi áldozattal lehetővé tette.

Nyári Sándor Brocky-tanulmányai 1895-re mennek vissza. Az ezredéves kiállítással kapcsolatban bemutatott magyar művészeti alkotások összehordása közben ismerkedett meg az Angliában őrzött Brocky-képek nagy részével és tanulmányait igen szép eredménnyel folytatta tavalyelőtt.

Nyári megláthatta ilyenformán Brocky Károlynak Londonban, Horley-ben, Reigate-ben és Windsor Castleban őrzött műveit. A könyve végén közölt lajstrom szerint a két utazás alkalmával Angliában talált és legnagyobbrészt most is ott található művek száma 562-re megy. Az egész lajstrom 825 művet sorol fel. Már ebből a számarányból is látható, mennyire nélkülözhetetlen Brocky művészetének megértéséhez az angolországi anyag ismerete. Nyári szerint e művek hosszú sora a következő gyűjteményekben oszlik meg: Mr. Tarral Wilkinson (Horley-Surrey), Mahlerné Lorent Beatrice (Lich-

Művészet 1910 07

tenthal, Baden-Baden mellett), Apsley House, British Museum, Sir Dominic Colnaghi, Mr. Francis Dillon, Miss Florence Klein, Mr. Claude H. Pontet, Lord Ravensworth, Mrs. Stratton. Miss Rosa Wilkinson, angol kir. gyűjt. (Windsor Castle és Osborn House Wight szigetén), Mr. F. Pawle (Reigate, Surrey), Conrad Wilkinson Seal Chart).) Mr. Tom Nickalls képei, valamint Mr. J. H. Lorent gyűjteményének nagy része, tulajdonosaik halála után elárvereztetve, ismeretlenek kezébe jutottak. 97 Brocky-festmény és rajz Grácba jutott, Theyer Ferenc tanár tulajdonába. Theyer ugyanis Brocky Károly örökös menyaszonyának, Tschida Josephine-nek Amália nevű testvérét vette nőül s örökség útján jutott a művekhez. Ugyancsak örökség gyanánt szállott 12 festmény és rajz dr. Hardtmuth Károly és Wimmerné Hardtmuth Mária pozsonyi lakósokra. (A Hardtmuth testvérek Tschida Amália unokái.)

Az emlitetteken kivűl még a Szépművészeti Múzeum, Ernszt Lajos és dr. Nyári Sándor rendelkeznek nagyobb kollekciókkal. Előfordulnak még azonban kisebb számmal Brocky-féle művek a következők tulajdonában is: dr. Weldin József, dr. Gozsdu Elek, Délmagyarországi Múzeum (Temesvár), Wilczek Anna, Wührer Ferenc (Bécs), Frühmann Antal (Linz), Kankovszky Ferenc (Fiume), eperjesi evangelikus templom, Magyar Történelmi Képcsarnok, dr. Térey Gábor, Zala György, Glück Frigyes, Baruch Jenőné, dr. Engelmann Zsigmond (Budapest).

Szükségesnek tartottam e részletesebb beszámolást azért, mert e tekintélyes anyag összegyűjtésében látom Nyári legnagyobb érdemét. A művek felkutatása azonban együtt járt sok életrajzi adat napfényre hozásával, is. Brocky alkotásainak nagy része ugyanis azoknak kezében van, kik egyúttal a művészre vonatkozólag a leghitelesebb irott emlékekkel, vagy felvilágosításokkal szolgálhatnak.

A művész, Nyári megbizható helyről kapott értesülése szerint, szláv származású volt. Gyermekkorát nagy nyomorúságban töltötte. Szülővárosában, Temesváron járt négy elemi és egy gimnáziális osztályt. Tanulása ezek után, bizonyára kedvezőtlen anyagi viszonyok miatt, abbanmaradt. Atyja saját mesterségére, a borbélyságra akarta adni. A fiú azonban csak rajzolni szeretett és 1823-ban sikerült is Kiss Antal nyug. torontáli alispán segélyével Bécsbe jutnia, hol Weldin Ferenc temesvári polgár és háztulajdonos anyagi támogatásával tanult az akadémián. Első sikereit akadémiai kitüntetésekkel jutalmazták. (1826, 1827, 1830, 1832.) 1832-ben három mellképet fest, melyek Jézust, Máriát és Szt Józsefet ábrázolják. Nyári a Mária-fejben Carlo Dolci, a Józsefet ábrázoló képben pedig Amerling befolyását látja. Én mindakettőben főleg Perugino- és Raffael-tanulmányok nyomát veszem észre. Tagadhatlan azonban e festményekben az eklektikusok művészetének befolyása is. A Krisztus-fejre vonatkozólag nagyon helyénvalónak találom Nyári véleményét, mely szerint e mű felfogása lényegesen különbözik az előbbiekétől. A fej mozdulatlanságát és részleteinek rajzát is határozottan a velencei piktura hatására vezetem vissza.

Brocky tanárai egyébiránt Daffinger M. M. és Ender N. J. voltak.

Az ifjú művész akadémiai tanulmányainak végeztével Temesvárra megy vissza és megfesti jóltevőinek, Weldin Ferencnek és nejének, valamint leányuknak, Josephine-nek arcképét. — Brocky életében nem egyszer találkozunk a hála nemes érzetének megnyilatkozásával. Menyasszonyát nem vehette nőül, mert a leányt, ki Bécsben lakott, nem akarta szerető anyja az akkor még nehezen elérhető Londonba engedni. A két szerelmes azonban nem felejtette el egymást. Egyikük sem lépett mással házasságra és Brocky végrendeletében is megemlékezett Tschida Josephine-ről. Jó barátait és hazáját is nagyon megbecsülte. A magyar államnak öt festményét („Amor és Psyche", „Nyugvó Psyche", „A kánai menyegző" Paolo Veronese után, Kmethy és Mészáros tábornokok képmásai) hagyományozta, a késmárki kollégiumnak végrendeletileg 300 fontot juttatott. Londonban élő magyar honfitársairól, Rónay Jácintról és Meyer Györgyről sem felejtkezett meg utolsó akaratában és nagyobb összeget hagyott ez alkalommal egykori bécsi jóltevőinek egyikére, Weisz Krisztinára is.

Az említett Weldin arcképeken is odaadó szeretettel dolgozhatott. E képmások meggyőző hatása ugyanis, a beléjük fektetett nagy tudáson kivül, a rájuk forditott munka kontemplativ jellegének köszönhető. Brockynak a forma már ekkor teljesen hatalmában volt. Rajza még meglehetősen kemény, de mintázása azért már mesteri.

A képforma logikus és gondos kompoziciója, a modellírozás, a fény és árnyék fokozatos elosztása művészünknek egész pályafutásán át legerősebb oldala volt. A formák szerkezetének viszont gyakran nem adta meg a kellő szilárdságot. Karakter-megfigyelései egyáltalában nem voltak mélyen járók. A Weldin-arcképek azonban kiválóak hűségük és őszinteségüknél fogva is. Az igaz ság hasonló ereje még csak menyasszonyának 1837 táján készült, színezett ceruzarajzú képéről és Tschida asszonynak 1846-iki olajfestésű képmásáról sugárzik le. Nyári kiemeli mindkettőnek különös művészi értékét és mellékük helyezi Brocky arcképét a negyvenes évek elejéről. Ez utóbbiból azonban, (amennyire reprodukcióból ítélnem szabad) éppen a melegség hiányzik. A formák ismerete, az ecsetkezelés finomsága tekintetében viszont a kép nagyszerűnek mondható.

Vegyük fel azonban újra az események fonalát. A művész rövid temesvári tartózkodása után visszasiet Bécsbe, hol az 1834-, 35-, 36- és 37-ik években részt vesz a művész-akadémia által rendezett kiállitásokon. Amit ez idő alatt alkot, teljesen megfelel a Biedermeier-kor ízlésének. A Bécsben töltött mesterévek produktumaiban tagadhatatlanul sok a finomság, de észlelhető bennük az erő és elmélyedés hiánya is. Nyári dicséretreméltó objektivitással mond birálatot Brocky ezen korszakáról és megemlíti azt is, hogy a művész, bécsi kortársain kívül, a régi olasz és németalföldi mestererekből is merített.

1837-ben mátkasága felbomlik és megkezdődik nagy útja, melyből Bécsbe csak egyszer és hazájába sohasem tért vissza.

Egyelőre Párisban telepszik meg, de útja valószínűleg Velencén át vezetett a francia fővárosba. Nyáriban megvolt az igyekezet arra, hogy e kérdésben határozottat mondhasson, célját azonban nem érhette el. A Theyer és Hardtmuth családokban nem emlékeztek arra, hogy a művész felkereste-e már ekkor Velencét s Brockynak ez időből származó leveleit mostani tulajdonosuk — „egy pesti úr" — nem akarta megmutatni. Nyári „csudálatos dolog"-nak mondja, hogy míg Angolországban és más országokban is a kutatás érdekében a legnagyobb készséggel bocsájtották rendelkezésére a keresett műveket és adatokat, addig itthon akad egy úr, ki indíttatva érzi magát arra, hogy a tudományos munkának útjába álljon. Én bizony, sajnos, nem hihetem, hogy ez a budapesti úr nálunk éppen olyan csudaszámba menjen. — Brocky Károly első velencei útjának kérdése mindenesetre nagy fontosságú a Krisztust és a samariai nőt ábrázoló eperjesi nagy oltárkép szempontjából. A festménnyel már Divald Kornél (nem Károly) foglalkozott behatóbban a „Művészet" 1903-iki kötetének 316. stbi lapjain, hol több helyes stílusbirálati megjegyzésen kívül a kép történetére vonatkozólag téves feltevéseknek ad kifejezést. Divald tévedéseit helyreigazította annak idején Bruckner Győző („Művészet," 1904. 60—61. l.), Nyári pedig a festmény keletkezési idejét igyekszik megállapítani s, Hevesi Lajossal egyetértve, a művet még egészen „Biedermeier"-jellegűnek látja. Azt hiszi továbbá, hogy már Brocky angolországi tartózkodása idejében készült s ezek bizonyitása céljából Angliában készült rajzokra hivatkozik (Krisztus-fej és lábtanulmányok), melyek az eperjesi kép egyes részleteivel közeli rokonságban vannak. E tanulmányok mindenesetre időben is közel állnak a a festményhez.

Az eperjesi kép, minden bécsiessége mellett, sok velencei reminiszcenciát tartalmaz. Divald jó úton volt, mikor erre rámutatott. Nem értek vele egyet a Krisztus-fejre vonatkozólag, amennyiben az engem nem annyira Lionardora, mint inkább Tiziano firenzei Krisztusára (a Pitti-képtárban) emlékeztet.

A nagy oltárkép elemzése alapján azt hiszem, nyugodtan elfogadhatjuk Nyári véleményét, mely szerint Brocky 1837-ben csakugyan felkereste Itáliát.

Párisban is a velenceiek festészetének tanulmányozásával kapcsolatos az az eset, mely szerencséjének alapját megvetette. A Louvre-ban Veronese „Kánai menyegző"-jének másolatával vonta magára egy skót főúr — Munro of Novar — figyelmét, kinek sikerült a festőt arra bírni, hogy vele Londonba és Skóciába utazzék. Munro of Novar megismertette Colnaghival. Az utóbbi bejuttatta a művészt az angol udvarhoz is, olyanformán, hogy megszerezte neki Miss Georgina Liddel képmásának megrendelését. A plasztikai és festői finomságokban bővelkedő arckép azonnal megnyerte a királynő tetszését. A megrendelések ezután szép számmal jöttek. A művész nagyon keresett arcképfestő lett.

Brocky íly körülmények közt egész életére Londonban telepszik meg. Csak az 1844—46-ik években keresi fel újra a kontinenst. Eljön hosszabb időre Bécsbe, hogy újra kisérletet tegyen régi házassági tervének megvalósitására. Sikere ezúttal sem volt. Vigasztalást a művészetben keresve Olaszországba utazott s azután visszatért londoni barátai körébe.

Nyári igazán nagy lelkiismeretességgel dolgozott fel minden adatot Brocky londoni korszakából is. Élénk szinekkel ecseteli a meleg baráti viszonyt, mely a művészt Colnaghihoz, Pontet Edwardhoz és Wilkinson Normanhoz, továbbá Meyer Györgyhöz és a Londonban időző magyar emigránsokhoz fűzte. Leírja azt is, mint kellett az udvarral szakitania, valószínűleg meggondolatlan megjegyzései, darabossága miatt. Gondosan megállapítja műveinek keletkezési idejét stb.

Könyve végén azután közli a művész végrendeletének eredeti szövegét és magyar fordítását, Rónay Jácint naplójából a Brockyra vonatkozó részt és végül az összes ismert művek lajstromát. Hiányzanak ez értékes katalógusból a Skótországban festett művek. Brocky ott sok arcképet készithetett, melyek nagy része főúri kastélyokban rejtőzhet. A Munro of Novar számára festett képek tulajdonosuk halála után (1878-ban) elárvereztettek. Nyomukra jutni nem lehetett. A jegyzék értékét azonban könnyen emelhette volna a szerző ennek dacára is, a művek közelebbi meghatározásával. Nem akarom ezzel azt mondani, hogy jó öreg de módfölött becsületes szisztémánk szerint leírt volna tücsköt-bogarat, ami rajtuk előfordul, hanem azt, hogy az ábrázolás lényegének néhány szóba összefoglalt magyarázata nem ártott volna. Ennek fejében azután elmaradhatott volna a szövegbe ékelt leírások jó része, ami az olvashatóság kárára vált.

Szerző a párisi és londoni korszak elé csatol bevezetésül egy-egy fejezetet a francia és angol művészetről. Mindkettőt helyénvalónak tartom. Kár azonban, hogy e sorok inkább értékelést, mint szemléltető jellemzést tartalmaznak.

Sokkal szerencsésebb Brocky utolsó korszakának, a nuditások korának vázlata. Helyes megfigyelés az, hogy művészete ekkor érte el tetőpontját. Brocky nem volt naturálista és ennélfogva a meztelen női test kultusza több alkalmat adott neki a kompozició, a formák, szinek és tonusok tisztán artisztikus művelésére, mint az első sorban karaktertanulmányt igénylő arcképfestés.

Végül a legnagyobb elismeréssel kell megemlékeznünk a könyv illusztrációinak gondos kiválasztásáról és kvalitásáról s általában az egész mű ízléses kiállításáról. Bőkezűen bánhatunk a dicsérettel emiatt a kiadóvállalattal szemben is.

TAKÁCS ZOLTÁN

FESTÉSZET.

A kutató művészet. Irta Kernstock Károly. Nyugat, jan. 16.

Uj képek. Irta Lengyel Géza. U. o.

Pór Bertalan csoportos képe. U. o.

Kernstock. Irta Bárdos Artur. U. o.

Széljegyzetek Kernstock képeihez. Nyugat, febr. 1.

Magyar festők Berlinben. Irta Lengyel Menyhért. Az Ujság, febr. 9.

Magyarok külföldön. Irta Margitay Ernő. Élet, febr. 13.

Magyarok sikere Berlinben. Irta Czigány Dezső, Pesti Napló, febr. 12.

Magyarok Berlinben. Irta Relle Pál. Egyetértés, febr. 13.

Madarász Viktor. Irta Adorján Andor. Pesti Napló, febr. 13.

Berlini krónika. Irta Szatmári Jenő. Budapest, febr. 16.

Szinnyeiék Berlinben. Irta (R. M.) A Hét, febr. 20.

Egy elfelejtett magyar történelmi festőről – Wántza Mihály. 1781—1854. Irta dr. Szendrei János. Vasárnapi Ujság, febr. 20.

Magyar festők kiállitása Berlinben. Irta Meller Simon. U. o.

Pesti lovasjáték. — I. Fischer képe a Fővárosi Múzeumban. Irta Dömötör István. Uj Idők, febr. 13.

A mi neoimpressziónistáink. Irta Náray Aurél. Pesti Hirlap, febr. 20.

Modern francia grafika. Irta Erdey Aladár. Élet, febr. 20.

Németalföldi festők műveinek kiállitásra a „Könyves Kálmán" termeiben. Ösmertették a napilapok, febr. 24.

Hollandusok Könyves Kálmán Művészeti Szalónjában. Irta R—r Ö—n. Független Magyarország, febr. 25.

Faragó Géza képeinek kiállitása a Nemzeti Szalónban. Ösmertették a napilapok, febr. 26.

Képkiállitások. — Hollandi mesterek kiállitása. — Faragó Géza kiállitása. Irta Nemes Mihály. Budapest, febr. 26.

Faragó Géza kiállitása. Irta Kanizsai Ferenc. Magyar Hirlap, febr. 27.

A XVII. század tájképfestészete. Hat előadás. A Népszerű Főiskolai Tanfolyam 1909—10. II. sorozatának előadásai. Berzeviczy Albert dr. előadásainak syllabusa. 1910. 14 lap.

SZOBRÁSZAT.

Művészet az utcán. — Budapest, hajdani és mai szobrai. Irta Hegyi Ödön. Budapest febr. 24.

ÉPITÉSZET.

Erdély népének épitőművészetéről. — Székelyföld és Kalotaszeg. Irta Kosch Károly. A Ház, II. 9—10.

Az Erzsébet-emlék épitészeti pályaművei. Irta Nemes Mihály. Budapest, febr. 9.

Der Platz des Königin Elisabeth-Denkmals. Jeltelen cikk. Neues Pester Journal, febr. 9.

Az Erzsébet királyné emlék helye. Irta K. K. L. Pesti Hirlap, febr. 9.

Az Erzsébet királyné emlék elhelyezése. Jeltelen cikk. Magyarország, febr. 9.

Das Elisabeth-Denkmal. Irta R. Pester Lloyd, febr. 10.

Az Erzsébet-emlékmű helye. Irta Yartin. Az Ujság, febr. 13.

Az Erzsébet-emlék. Jeltelen cikk. Független Magyarország, febr. 13.

Az Erzsébet királyné emlékmű elhelyezésének pályázata. Irta Rerrich Béla. Vállalkozók Közlönye, febr. 16.

Huszka—Lechner (Huszka József, Lechner Ödön). Irta Ezrey. Vállalkozók Lapja, febr. 23.

Modern állványszerkezetekről. Jeltelen cikk. Vállalkozók Közlönye, febr. 9.

A római magyar pavillon. Irta Ezrey. Vállalkozók Lapja, febr. 16.

Modernizmus az épitészetben. Irta Nagy Virgil. Vállalkozók Lapja, febr. 23.

Teljesen szabadon függő, legújabb rendszerű válaszfalak. Jeltelen cikk. U. o.

Magyar anyagvizsgálók a Mérnökegyletben. Jeltelen cikk. U. o.

Az Erzsébet-emlék. Irta Balogh Pál. Pesti Napló, febr. 27.

IPARMŰVÉSZET.

Wagner György grafikus művész. Irta c. Magyar Nyomdászat, XXIII. 2.

A háromszinnyomás technikájáról. Irta Háhn Mihály. U. o.

A könyvek bekötéséről. Irta Beitel Károly. U. o.

VEGYES.

A művész lélektana. Irta dr. Varjas Sándor. Uránia, XI. 2.

Jegyzetek egy új rajzgyűjteményről és a művészetekről. Irta Csáth Géza. Nyugat, jan. 16.

A „Művészház" harmadik csoportos kiállitása. Ösmertették a napilapok, febr. 13.

„Nem érdekel." Irta Komáromi Kacz Endre. Pesti Hirlap, febr. 13.

Chronique des beaux-arts. — Exposition jubilaire au Salon National. — L'inauguration de la Maison des Artistes. — Nouveaux tableaux chez Könyves Kálmán. — IIIme. Exposition du Cercle des Impressionistes et Naturalistes Hongrois. — Exposition de l'art français graphique moderne au Musée des Beaux-Arts. Irta Rózsaffy Dezső. Revue de Hongrie, III. 2.

Das Plakat. Irta Walter Teutsch. Die Karpathen, III. 10.

A rajzoktatás Olaszországban. Irta Pálos Ede. Rajzoktatás, febr. 15.

A lényeg. Irta Jaschik Álmos. U. o.

Az ősművészet győzelme. Irta Hüvös László. Pesti Hirlap, febr. 27.

A temető művészete. Kiadják Istók János és Lukácsy Lajos szobrászok. 5 képpel, 16 lap. Budapest, Athenaeum nyomdája.

A művészi nevelés gondolatának kifejlése. (III., IV.) Irta Ozorai Frigyes. Népművelés, V. 6., 7.

Az angol szociális művészetről. U. o.

Gyönge tehetségű gyermekek színérzéke. Irta Ritoók Emma dr. „A gyermek," IV. 1.

Felelős szerkesztő: LYKA KÁROLY

Kiadótulajdonos: SINGER és WOLFNER
Budapest, Andrássy-út 10.

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdája.

A Művészet kliséit Wolfner M., ezelőtt Kurcz L. és társa fotocinkografia műintézet készíti Budapesten, VIII., Szentkirályi-u. 13.

MDK

Brocky Károly, 18o7-1855.

Lebegő Ámor

Almásy-Tel. 3.auk. 194o. ápr. 12 l.

Brocky Károly, festő

Brocky Károly művei is láthatók a kiállításon, amely aug. 20-án nyílik meg.

– Rajz és éremkiállítás a Nemzeti Galériában

Népszabadság, Bp. 1959. ~~i~~ aug. 18.

10.l

MDK

Brocky Károly,1 18o7-1855.

Ámor, of.

Árverési Közl. 1935. 2.rk. 74.sz. 18 1.

MDK

Brocky Károly, 18o7-1855.

"Mon Unique Bonheur", vizf.

Ernst Muz. 55. aukc. 1937. ápr.
7 1.

MDK

Brocky Károly, 18o7-1855.

Anya gyermekével, vizf.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz. 14 l.

MBK

Brocky Karoly, 1807-1859.

Anya Gyermekével, vizt.

Árverési Közl. 1938. 4.tk.sz. 85.sz. 14 l.

MDK

Brocky Károly, 1807-1855.

Negligée, festm.

Almásy-Teleki I. aukc. 1939. szept. 6.

1.

, 6 tengelyes, klasszicizáló. kb. 1820 körül.

Brocky Károly

kettős aktja és női-fej tanulmánya, F. Pavlo, Reigate, tulajdonában, továbbá egy műve még a londoni Wilkinson gyűjteményben.

Genthon I.: Monumenti Artistici Ungheresi All'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz. 35 f.

Brocky

Kedvelte az akvarellt.

F. Ludányi Gabriella: III. országos akvarell biennale, Eger, 1972.

Brocky Károly

Angliában élt és az angolok nak zines, édes képeket festett.

Fülep Lajos: Magyar művészet. Budapest, 1971

79 P

Brocky Károly

Aktjai emlitve.

-h-a- - Aktok Fekete Gyula gyüjteményében; Mügyüjtő, 1972. 1. sz. 29. l.

Brochy Károly

1

neve emlitve

Kampis Antal „A magyar képzőművészet története"

Nápszava 1972 május 20
f. old.

Brocky Károly

"Angolországban elhunyt festész hazánkfia.. Mészáros Lázárt és Kmety Györgyöt, elhunyt jeles hazánkfiait "learcképezte a Nemztati Muzeum számára".
Mivel Mészáros Lázár és Kmety György menekültek voltak, arcképeiket nem lehetett hazaküldeni, ezért az Angliában élő „hires angol Cobden család vette át megőrzésre. Nemsokára a Nemzeti Muzeumban lesznek."
Budapesti hirvivő c. rovat közleménye.

Családi Kör, Bp. 1867. jan. 2o.
3. sz. 67. lap.

2

Brocky Károly

„Vénusz és Ámor"
„Ámor és Psyche"
„Ébredés" a Zépei emlékre

Népszava 1972 május 20
Szolch

Brocky Károly

A moszkvai Puskin Múzeumban rendezett (magyar) kiállításon „Rosa Wilkinson" arcképe szerepelt. (említve). (1851)

L. Ivanov: Magyar mükincsek tárlata Moszkvában.

Sányok, Arszonyok, 1972/1.

Brocky Károly

Ausztriában kezdte el pályafutását, majd Angliába távozott. Művei: Lichtenthal és a gráci Theyer gyűjtemény-ben.

Genthon I.: Monumenti Artistici Ungheresi All'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz.

181

Brocky Károly

művé, „Gyermekfej", Sheffield, Graves Art Gallery, fekete-fehér reprodukció

Gerthon I.: Monumenti artistici Ungheresi all'Estero. Acta Historiae artium, Budapest, 1970. 1–2 k.

95 f.

Brocky Károly

Továbbá a londoni British Muzeum – Victoria és Albert Muzeumban. A Colnaghi család gyűjteményében is szerepelnek alkotásai.

Genthon I.: Monumenti Artistici Ungheresi All'Estero; Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1–2 sz.

18 l.

Brocky Károly

Alvó Vénusz c. képe 1905 után a budai palota „E" épülete Nagy salonjában volt elhelyezve.

Csagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

98. l.

M.D.K.

Brodszky Károly
festő

Mátatás -

Pernyszky Géza: Képaukció hónyka
Élet és Irodalom, 1968. julius 6-12 lap

Brocky Károly festő

M.D.K.

/ 1807- 1855/

Londonban festett az udvari méltóságok számára.
"szépség-képeket" és mitologiai képeket.

Lyka: A művészetek története Bp. 1965. 189-190.l.

Brocky Károly

Dulka Mária: A Newyorki Galéria Kiállítása. Magyar festők Itáliában.

Magyar Nemzet, 1967. IV. 8. 4. o.

M.D.K.

Brocky

"Az arcképfestő... érdekes egyéniség, olajképei és pasztelljei egyaránt kitünőek"- irja Hevesi Sándor: "Képek, szobrok, rajzok" c. -az ezredéves kiállitásról szóló" cikkében.

Magyar Salon, Bp. 1896. juni. hó. 25. kötet 546-568. lap

London: Brocky-képek

Művészet VII. évf. 1908. 147-151. l.

mdk

Brocky

Az alvó bacchánsnő

fénykép a 39. lapon

Kárpáti Kamil: Készül az első Kiállítás a Nemzeti Galériában.

Népszavelés, 1957, 1sz September 39. l.

Brocky.

Magyar Nemzet.
1949. v. 6., 4. old.
(: Benémolé :)

MDK

Brocky

festő

magyar származású, de nem adott
magyarországi impulzust

Gachot, François: Modern Hungarian
Painting
Hungarian Quarterly, 1936 I 97.0

MDK

Brocky festőművész.

Gch: Könyvszemle. /Kopp könyve/ Szépművészet, 1941. 1.sz. 33 l.

MDK

Brocky

Oltványi-Á.I. cikke. Magyar Művészet, 1935. 93.l.

3. sz.

MDK

Brocky

Fővárosi Lapok, 1875. I. 637. o. A mütárlaton.

MDK

Brocky

a magyar anyag retrospektiv részében szerepel

Nemzetk. velencei kiáll. Képzőművészet 1930.
31.sz. 145. l.

MDK

Brocky

Rabinovszky: A Műcs. őszi tárlata. Nyugat, 1929. 5o3 l.

Brocky

Jestő

M/Dk

A Normafának – a terebélyes hársnak méreteire következtethetünk Brocky és Keleti Gusztáv Jestmányeiből.

Máté György: Ú; Normafa

12. l.

Népszabadság, bp. 1960. aug. 28.

A HUNGARIAN PAINTER IN ENGLAND

Mother and child

Resting Psyche

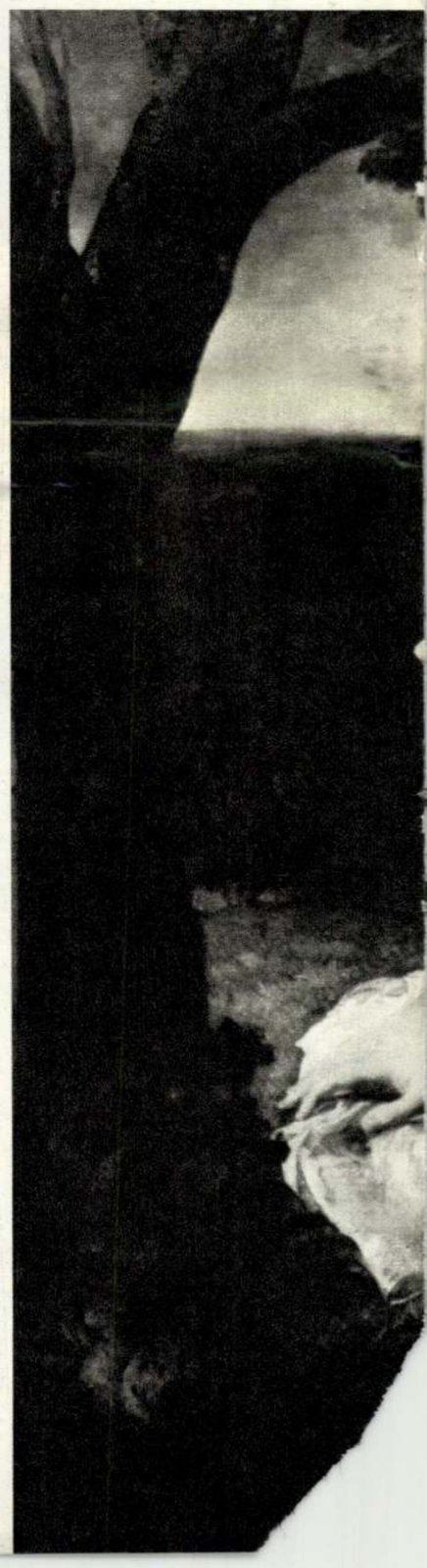

Self-portrait

Károly Brocky was an outstanding Hungarian artist of the first half of the 19th century. His life was a difficult one; his mother died when he was a child and his father, who was a barber and wigmaker, joined a theatre. So until he was ten the boy lived in the romantic, but poverty-stricken world of wandering actors. He was later compelled to become a barber's apprentice, and his talent for drawing was only noticed at the age of 16 when he began to receive drawing instruction. With help from relatives he travelled to Vienna where he finished his studies at the Academy of Art, earning very little and living in a stable. Meanwhile he got acquainted with the art of his times, the new trend, and especially with the biedermeyer style that was developing in portrait and genre painting, of which he was to become one of the finest representatives.

But his art came to full maturity only later,

◀ From the thirteenth century, crown with fleur-de-lys unearthed from a tomb on Margaret Island.

Enamelled wrought copper, from Limoges, early thirteenth century. Detail. The museum has numerous objects originating from Limoges in its possession. They were brought to Hungary partly by merchants, and partly by crusaders on their way to the Holy Land.

The second wife of Béla III was Margaret Capet, daughter of King Louis VII of France, and widow of the English crown prince, Henry, who died young.

Romanesque art in Hungary extends from the tenth to the thirteenth centuries. The splendid achievements of this style are shown by the art history material of the exhibition mainly through the high standard of art by metalsmiths working with precious metals, and the work of stone carvers.

The sculptural remains of the seats of royal power in the basilicas, royal palaces and diocesan cathedrals at Esztergom and Székesfehérvár show the formal characteristics of the universal trend of the Romanesque. The buildings have not survived intact from those early times, and we are only able to gauge their monumental character and splendour from carvings. Their memory is preserved in the capitals of pillars and columns, reliefs with figures and ornaments, and statues. Today only gardens of ruins remain on the sites of the one-time buildings, and the foundation walls of our first great cathedrals and royal palaces have to be dug out of the ground. The destruction wrought by the Tartar invasion and the 150-year rule of the Turks wiped out an incalculable wealth of art relics and therefore every surviving work or unearthed fragment is extremely valuable from the standpoint of Hungary's early cultural history.

Dr. Katalin Dávid

◀ The crown of the Byzantine emperor Constantinos Monomachos, eleventh century. Detail. The crown, which Emperor Constantinos Monomachos sent to the Hungarian king András I between 1043 and 1054, is unique in the world for its value and historical importance. The crown is one of the masterpieces of eleventh century Byzantine goldsmith art. The enamelled gold disks closing at the top in a semicircle, the individual elements of the open crown, the diadem, were unearthed in the last century in the course of ploughing. The disk in the middle is larger than the others and its design represents the Byzantine emperor.

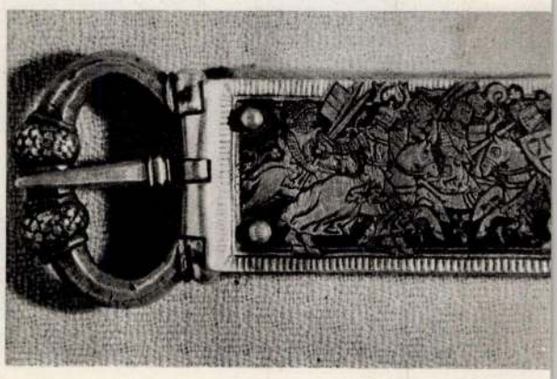

Belt buckle from the second half of the thirteenth century. It depicts a combat of mounted knights and is one of the masterpieces of Hungarian goldsmith art. ▶

Woman in a yellow dress

Portrait
of Mrs. Norman Wilkinson

Waking up

in England, after a wealthy art collector and patron, the Scotsman Munroe of Novar, invited him there and helped him to settle down. He worked hard, and after a short time in England he became a popular and sought after artist —primarily on account of his portraits. His portrait painting raised him to the ranks of his greatest contemporaries, and his portraits of women are stunning even today.

In his final period, after two long journeys— during which he had an opportunity to study the works of renaissance and baroque masters— he painted the mythological compositions and nude torsos that formed the second peak in his life's work. The female bodies, suggestively painted with broad strokes, are an expression of his attachment to the beauty and joys of life.

Although he was away from his native land for most of his life, in the words of one of his biographers, Norman Wilkinson, "... he (Brocky) never ceased to pride himself upon having been born a Hungarian".

KÁROLY BROCKY

(1805—1855)

REPRODUCTIONS BY ISTVÁN PETRÁSS

Brocky Károly, festő

- Elisabeth Barett Browningról készített pasztell - arcmását megvette a Nemzeti Galéria.

D.I.: Művészeti irodalom
Vigília, 1971. júl. 486.c.

Brocky Károly, festő

- haláltáborban Rónay Jácint és Mayer György segítették Londonban.

Sinkó Ferenc: Rónay Jácint
Vigilia, 1970. november 754. l.

Brocky Károly festő

115 éve halt meg

Népszava 1970 július 8
4. old.

Brocky Károly
festő

Colnaghinak nagy kollekciója volt
Brocky Károly képeiből. Brocky művei
Angliában Colnaghi forgalmazta.

Gál István: Brocky Károly portréja...
Művészet, 1971. szeptember - 10.oldal

Brocky Károly
Pistó

A Magyar Nemzeti Galéria új szerzeményeinek 1970. augusztusi kiállításán mutatta be Brocky Károly Browning-portréját.

Gál István: Brocky Károly portréja...
Művészet, 1971. szeptember - 10.oldal

Brocky Károly
festő

Elisabeth Barrett Browning 1841-ben
Elisabeth Barrett Browning 1858-ban } repro
Elisabeth Barrett Browning

Gál István: Brocky Károly portréja . . .
Művészet, 1971. szeptember – 10 lap.

Brocky Károly
festő.

Brocky Károly (1807 - 1855) Markó Károly mellett a reformkori magyar művészet legjelentősebb festője a portré és zsánerfestészet területén.

Gál István: Brocky Károly portréja.....
Művészet, 1971. szeptember - 10.oldal

Brocky Károly
festő

1837-ben Párizsban volt, onnan Londonba távozott. Már 1839-ben részt vett a Royal Academy kiállításán, művei olyan feltűnést keltettek, hogy az angol arisztokrácia rendelésekkel halmozta el.

Gál István: Brocky Károly portréja.....
Művészet, 1971. szeptember - 10.oldal

Brocky Károly
festő

Angol arcképei közül a legjelentősebbek Viscount Melbourne és Miss Liddel, Victoria udvarhölgyeinek arcképe, amelyekkel műkereskedőjénél, a Colnaghi-család több tagjának portréja.

Gál István: Brocky Károly portréja....
Művészet, 1971. szeptember - 10.oldal

Brocky Károly

"Amor és Psyche" c. művét bemutatja a Képzőművészeti Társulat albuma más művésztársának alkotásaival együtt, a képeket magyarázó szövegekkel, -közli a lap "Irodalom és Művészet" c. rovatában.

Családi Kör. Bp. 1863. január 11.
IV. évf. 2. sz. 22. lap

Brocky Károly, festő

Nagyalakú naptáron szerepelnek akt festményei.

— : Naptáron az írnok 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. nov. 19.

BROCKY KÁROLY

londonban lett divatos arcképfestő.

K.I. : A klasszicizmus és a romantika művészete.

IFJÚ KOMMUNISTA, 1971. 5.

Brocky Károly

Egy mütve

Kovács Antal gyűjteményében van (Debrecen)

Ablonczy László: Egy mapán - galériában

Hajdu Bihari Napló 1971 V. 7

Brocky Károly

Szeret engem?, olaj

Sárgaruhás nő, olaj

Ébredés, olaj

Női fejtanulmány, olaj

" " "

Önarckép, vizf.

Férfiarckép, vizf.

Reformkor művészete. Főv.Képt. XXXVI. kiáll.

1948. jul. 9 1.

Brocky Károly

Női arckép, miniatür
Kéztanulmány, kréta

Reformker művészete. Főv.Képt. XXXVI. kiáll.
1948. jul. 9 l.

MDK

Brocky Károly

aktjai szerepelnek a Magyar Nemzeti Galéria első kiállításán. (más adat nincs.)

A. T.: Ma nyílik a Nemzeti Galéria. Magyar Ifjúság, Bp. 1957. 43. sz. [1. l.]

Brochy Károly festő

magas Nemzet XI. 1957

máj. 6. 5.
jun. 8. 5
jul. 8. 5.
aug. 13. 4.
aug. 17. 5.
okt. 12. 5

Brocky Károly MDK

festő

Normann Wilkinsonné zöldruhás álló portréja.
Az utolsó önarckép.
Az 1930-as aukciókon felbukkant, és most ismeretlen helyen lévő "Nyilazó Amor" másokr "Lebegő Ámor" cimü Ámor képe (repr. 233.o.4.kép) képének ikonográfiai tipusában pontos előzménye Van Dyck :"Amor" képe(Ma a Thysszen-Bornemissza gyüjteményben. Repr. 233.o. 5. kép).

Brocky nem eklektikus. Az idegen példaképek felhasználásával önálló müvészi invencióját nem veszti el.Mindig saját korának formanyelvén szólaltatta meg elmult századok festői hagyományait.

232.o.

Sz. Lajta Edit: Adalék Brocky Károly és Van Dyck kapcsolatához.
Müv. Ert. 1955. IV. évf. 2. sz. 229-234.

MDK

Brocky Károly
festő

Eperjesi oltárképe.

"Szeret engem"

Nyugvó Pszyché

"Brocky müvészetében az idegen hatások nagy szerepe az angol müvészet kibontakozásának elemzése s az angol társadalom fejlődésével való összefüggésének érintése nélkül nem tárgyalható." 229.o.

"Sir Dominic Colnaghi arcképe"(Ismeretlen helyen) (Repr. 231.o. 1. kép) Ezt a képet az 1840-es évek elejeén festette és ösztönző mintaképe Gainsborough:"The blue boy" c. portéja (Repr. 231.o. 2. kép) volt. Mindkét kép tipusalakitó előzménye van Dyck:"Georg és Francis Villierst" baloldali alakja(Repr. 232.o.3.kép) 230.o.

Sz.Lajta Edit: Adalék Brocky Károly és van Dyck kapcsolatához. MÜV. ÉRT. 1955.IV.évf.2.sz.229-234.

MDK

Brocky Károly

László Gyula ism.: Lajta Edit: Brocky Károly
Bp. Képzőművészeti Alap 60 lap
és 64 képes tábla. Magyar Mesterek
sorozat.
Müv.Ért. 1958.VII.évf. 1. sz. 69-70.o.

MÜK

Brocky Károly

festő

arcképei

44.o.

festői technikája.
"Amor és Psyché"
"Vénus és Amor"(repr. 45.o.4.kép)
48.o.

Kampis Antal: A Nemzeti Galéria.
Müv. Ért. 1958. VII. évf. 1. sz. 43-50.

Brocky Károly

Magyar Nemzet VII - 1957 jan. 21. 7.

Képzőművészeti kiállítás Kentheljen

Brocky Károly fotó

Magyar Nemzet VI. 1950 okt. 6. 5 l.
Végvári L.: Magyar grafika

Brocky Károly festő

Élet és Irodalom I. 17. 2. 1917
Okt. 25

Oelmacher A: Magyar Nemzeti
Galéria

Ingineurs Bureau

31. ◆ TELEFON: 186-541
ÁRI CSEKKSZÁM 2628

Zeichen

BUDAPEST, ...

Brocky Károly festő

Magyar Nemzet X. 1954 ~~dec~~. sept. 12. 7.

MDK

Brocky Károly
festő
(1807-1855)

Pogány Ö. Gábor: A haladó és reakciós erők harcának tükröződése a XIX. századi magyar festészetben.

MMM Évkönyve 1951. 42 l.

M.D.K.

BROCKY Károly festő

Müvért. 1955. 1. sz.
Harasztiné Takács Marianna: Az Országos Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeményei 1945- 1955. 86. l.

M.B.K.

BROCKY Károly festő

1952)

Művért. Bíró Béla: A reformkor művészetének társadalmi háttere 85. l.

Brocky Károly, festő MDK

1823-ben Versecen Melegh Gábor tanitványa.

173.o.

Pataky Dénes: Melegh Gábor
MMv. Ért. 1956. V. évf. 2-3.sz. 173-175.o.

Brocky

Gelötei J.: A velencei biennale

Modalmi Ujság 1956 M évf. 36 n. szept 8.

3 l.

Brody Károly

Boldizsár I: Tihanyi varázslat
Irodalmi Újság 1955 II évf. 29 n. júl. 16, 5 l

Brocky Károly

[illegible]

NN: Megnyílt a Brocky K. emlékkiállítás

Nepszava 1955 aug. 14. 83 évf. 191 n. 5 l.

Brocky Károly festőm.

Nonlogi: 3 kiállítás; Szép m. Muzeum grafikai oszt.

Nepszava 1955 okt. 30, 83 évf. 256 sz. 4 l.

Brochy Károly festő

Neuv. képcsarnokban a képei

Fejős J.: A Neuv. Képcsarnok Alapító Egy. tört.
Művészettörténeti Értesítő 1957 VI évf. 1 n.

44, l.

MDK

Brocky Károly festő

Félakt. Schatz T. tul. repr: 14.o

Félakt. Horváth N. tul. " 15.o.

Ámor és Psyche. Szépm. Muz. repr: 16.

Gyermek-akt. Szépm. Muz. " 147,

A magyar aktkiállítás albuma. Ömeáll: Lyka-Majovszky-Petrovics. Bp. 1926. 6, 14-16, 159. 147,

MDK

Brocky Károly, 1807-1855.

Fiatal leány arcképe

Alsósy-Tel. 3. sak. 1940. ápr. 5 l.

MDK

N.Szal. 88.csop.kiáll. 1938. máj.

MDK

Brocky Károly, 1807-1855.

Medgyaszay Ottilia, vf.

Magy. rajz 500 éve. Szépm. Muz. kiáll. 1940. jan. 7 l.

MDK

Brocky Károly

Tschida Mária arcképe, vf.

Magy. rajz 50s éve. Szépm. Muz. kiáll. 1940. jan. 7 l.

MDK

Brocky Károly

Olvasó nő, vf.

Magy. rajz 500 éve. Szépm. Muz. kiáll. 1940. jan. 10 l.

MDK

Brocky Károly

Tanulmányfej, paszt.

Tanulmányfej, "

Magy. rajz 500 éve. Szépm.Muz. kiáll. 1940. jan.

26 l.

MDK

Brocky Károly, festő: 1807-1855

Fiú arcképe.

Ernst Nuz. auk. 54. n. - Kiáll. 1936 nov. 22-29.
Jegyz. 6. l.

MOK

Brocky Károly, festő

Lilaruhás olvasó nő, v. f.

OMSZM. - 27. Kiáll. - 1918 márc. - 19.-20 sz. rajz. - V. sorsz.

Jegyz.

MDK

Brocky Károly

Lilaruhás olvasó nő, vf.

Magy. rajz 500 éve, Szépm. Muz. kiáll. 1940. jan. 10 l.

Brocky Károly

Szerepelt az Ernst-aukción.

M 1936. XI. 22.

K.D.F.

Brocky Károly festő

Viktória ang ol királynő udvari festője

Müve Fay Károly nagym rosi g Ujtó birtokában

-zokoly Endre; Kincsek egy kis nagymarosi házban
Pest megyei Hirlap 1966. jan. 23. 10. l.

Brocky Károly

Szerepelt az Ernst-aukción.

SK 1936. XI. 22.

Brodnky Károly

Szerepel az Ernst
Múzeum 2 III. aukció-
ján

B. H. 936 V. 3.

Brocky Károly

N.Ü. 939. I. 21

A Fővárosi Képtár uj szerzeményeinek kiállitása

Az utóbbi évek egyik legjobb és legnivósabb kiállitása nyilt meg a *Nemzeti Szalonban*. A fiatal *Fővárosi Képtár* gyors és friss lépésekkel halad a kiváló alapitó célkitüzése felé, amely a magyar festőművészet minél teljesebb bemutatását tüzte ki célul. A *Fővárosi Képtár*, ha a *Szépmüvészeti Muzeummal*, amely közel egy évszázada gyüjti a magyar művészet alkotásait, még nem is veheti fel a versenyt, lelkes vezetői pár év alatt olyan anyagot válogattak össze, amelyekkel az intézetet az ország második képtárává emelték. A gyüjtemény, különösen az utóbbi két esztendőben, óriási fejlődésen ment keresztül. Az árverési csarnokból, de különösen az eladásra kerülő magángyüjteményekből került elő a legtöbb uj szerzemény. Az anyag olyan gazdag, hogy a *Nemzeti Szalonban* csak a *biedermayer-kortól* a századforduló idején működő művészekig gyüjtött festményeket és szobrokat állithatták ki. Művészettörténeti szempontból különösen nagy érdeklődésre tarthat számot a *biedermayer*-gyüjtemény. A kor legkiválóbb négy művészétől, *Broczky* Károlytól, *Barabás* Miklóstól, *Borsos* Józseftől és *Györgyi Kiezbl* Alajostól olyan képek kerültek a képtár tulajdonába, amelyek nemcsak kitünően képviselik mestereiket, hanem vetekednek a igazgatójának, *Kopp* Jenőnek. aki a *Szépmüvészeti Muzeum* festményeivel. A vezető művészek mellett egész sor olyan festő munkáját sikerült felkutatni, akik még a szakemberek előtt is jóformán ismeretlenek voltak. *Fáy* Albert nagy tájképe, *Kozarek* Márton önarcképe, *Mecséry* Kristóf fiatal magyar tisztje, *Mezey* József tájképe, *Schmidt* József női aktja, *Schön* József képmásai, *Stadler* Antal önarcképe, *Steinacker* Károly férfiarcképe, *Danhauser* József budapesti látképe ha nem is képeznek nagy művészi értéket, érdekesen világitanak rá a mult századbeli magyar művészek technikai tudására, izlésére, stilusára és munkakörére. A kiegyezés korabeli művészetünk is gazdagon van képviselve *Molnár* József, *Grimm* Rezső, *Madarász* Viktor, *Keleti* Gusztáv, *Lotz* Károly, *Székely* Bertalan, *Benczur* Gyula, *Liezenmayer* Sándor, *Wagner* Sándor stb. alkotásai révén. A nehezen hozzáférhető szobrászati anyag elenyészően csekély a festményekhez képest. *Ferenczy* István szobrait idézik fel a nehezen kibontakozó mult századbeli kőfaragásunk sivár emlékei.

Hogy a *Fővárosi Képtár* két év alatt számra és értékre nézve is milyen nagy előrehaladásról tett tanuságot, ahhoz nemcsak áldozatkészség kellett, hanem nagy hozzáértés. *Némethy* Károly tanácsnok művészetpolitikájának sikere az uj szerzemények kiállitása. Méltó elismerését jelenti *Horváth* Henrik főigazgatónak, aki mindenkor megértő segédkezet nyujtott a képtár lelkes fiatal

és 84 másüzemü mozdony látta el a vontatást. ezenkivül 1608 motorkocsi és 39 sinautóbusz közlekedett. A személyforgalmat 4943 személykocsival bonyolitották le, egy év alatt 462 millió utast szállitottak átlag 8.7 kilométer távolságra. A feltünően rövid átlagtávolságoknak az a magyarázata, hogy a kimutatás magában foglalja BSzKRt 340 millió utasát

51, a HEV 8.3 millió pengőt szedett be. A huszonöt vasutvállalat közül 11 zárta mérlegét nyereséggel, a többinél veszteség mutatkozik. A MÁV vesztesége 26.2 millió pengő.

A hazai vasutak összesen 68.742 főnyi személyzetet foglalkoztatnak, ebből 53.672 a MÁV-nál, 9978 a BSzKRt-nál, 1831 alkalmazott pedig a HÉV-nél teljesit szolgálatot. A sze-

Mühlstein
1914.

Brocky Károly

Brocky Károly

Mitchell 1974 IX.

Elisabeth Barrett Browning 1841-ben
Elisabeth Barrett Browning en 1841
Элизабет Барретт Броунинг в 1841 г.

Elisabeth Barrett Browning 1858-ban
Elisabeth Barrett Browning en 1858
Элизавет Барретт Броунинг в 1858 г.

voltak. Ormós Zsigmondnak 1864-ben megjelent „műtörténelmi leírása" az Esterházy képtárról az első magyar nyelvű összefoglalás az európai festészetről. Sok megállapítása ma ugyan mosolyt kelt, de a bevezetőben írt elvei a múzeumrendezés, lajstromozás, a világítás kérdéseiről – a kor színvonalán álló kitűnő észrevételek.

Az immár Pesten lévő képtár megvétele „az ország általános óhajtásának tárgya" volt. Eötvös József kultuszminiszter és Dezsewffy Emil, az Akadémia elnökének vezetésével sikerrel zárulnak a tárgyalások a családi vagyon örökösével, Miklóssal; Esterházy Miklós 1 millió 300 000 forintért örökáron eladja a magyar kincstárnak a család régi gyűjteményét. Ennél sokkal magasabb árat ajánlott érte egy londoni műkereskedő cég, a herceg azonban a magyar kormány alacsonyabb árajánlatát fogadta el. Így lett 1871-ben a főúri magángyűjtemény a magyar közművelődés szerves része.

A képtár továbbra is a Tudományos Akadémia termeiben maradt és Országos Képtár-ként működött tovább, míg a milleneumi törvényben nem született meg a Szépművészeti Múzeum alapításának határozata. 1906-ban, a múzeum új épületébe való költözéskor kezdődött meg a múzeum történetének új fejezete.

A jubileumi kiállítás, hasonlóképpen a néhány évvel ezelőtt megrendezett kiállításhoz, melyen a budai vár egykori képgyűjteményéből származó képek történetét mutattuk be, a Szépművészeti Múzeum gyűjteményeinek történetét kívánta ismét a nagyközönség előtt feltárni. Kiállításunkhoz a Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnoka, a Budapesti Történelmi Múzeum kiscelli osztálya, az Országos Levéltár és az Országos Műemléki Felügyelőség gyűjteményeiben lévő dokumentumokat is segítségül hívtuk; bemutatni pedig a legismertebb Esterházy-féle képeket kívántuk.

Urbach Zsuzsa

Az Esterházy-képtár költözése Pottendorfból Laxenburgba 1811-ben. J. Fischer rézkarca
Déménagement de la Galerie Esterházy de Pottendorf à Laxenburg en 1811. Eau-forte de J. Fischer
Перемещение Галереи Эстерхази из Поттендорфа в Лаксенбург в 1811 г. Офорт И. Фишера

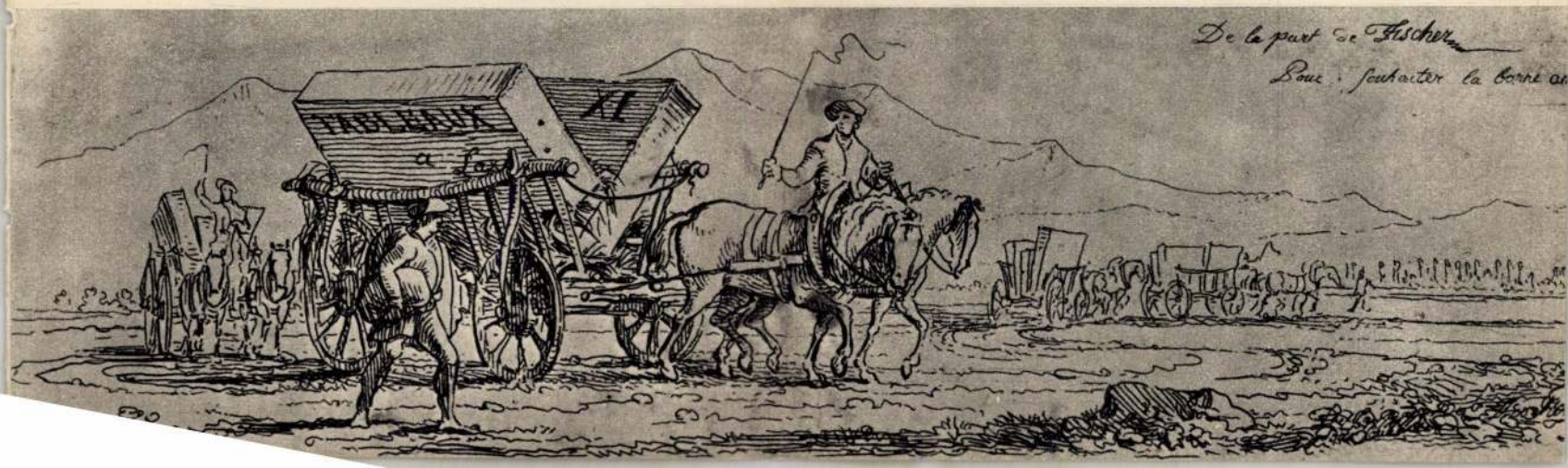

Brocky Károly festő M.D.K.

Müve a Galériában

Pihenő Psy che

Márffy Albin: Átrendezték a XIX. századi magyar festészet kiállitását a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1966. dec. 22. 4.l.

M.D.K.

Brocky Károly festő

Müve a Galériában

Pihenő Psy che

Márffy Albin: Átrendezték a XIX. századi magyar fes
tészet kiállitását a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1966. dec. 22. 4.1.

Brocky Károly

Művészi respektus a Fővárosi Képtár új szerzeményeinek kiállításán.

PfL. 1939. I. 21.

A LONDONI NATIONAL GALLERY IGAZGATÓJA BUDAPESTEN

Az angol képzőművészetről tart előadást Clark igazgató

A *The Hungarian Quarterly Társaság* meghívására érdekes vendég látogatott el Budapestre. Karcsu angol fiatalember, mindössze harmincegynéhány esztendős, mégis a földkerekség egyik legnagyobb képtára, a londoni *National Gallery* igazgatója. Kenneth *Clark* igazgató, aki kedden tart előadást az *angol képzőművészetről*, tökéletes világfi. Most európai körúton látogatott el *Budapestre* életében először.

— Első utam a *Szépművészeti Muzeumba* vezetett — mondotta, amikor elbeszélgettünk vele. — Hangsulyozni szeretném, hogy *Angliában* sok kiváló magyar festőművész lett rendkivül népszerüvé. *Brocky* és *Barabás* nevét jól ismerik az angol műgyüjtők, ez idő szerint pedig *László* Fülöp egyike a legnépszerübb művészeknek egész Angliában.

— Magyarországi látogatásom célja, hogy a műértő budapesti közönséget a *modern angol festőművészet* kialakulásáról tájékoztassam — mondotta tovább a *National Gallery* igazgatója. — Szerintem ugyanis *kétféle művészet van*: Szerintem ugyanis *kétféle művészet van*: az, amely jóformán csak a *szakértő* figyelmét köti le és ismét olyan, amely egy csapásra meghóditja *a nagyközönséget*. Mindkettő külön értéket jelent és megnyilatkozásaik nemzetenkint változnak. A magam részéről komolyan foglalkozom egy *Budapesten rendezendő angol szépművészeti kiállitás tervével*. Fel óhajtom használni rövid budapesti tartózkodásomat arra, hogy *a magyar népművészetet* tanulmányozzam.

Beszélgetés közben kérdést intéztünk *Clark* igazgatóhoz a *National Gallery* egyik leghiresebb remekműve, *Gainsborough* világhirü alkotása, a *„Kékruhás Fiu“* eladásának körülményeiről, amely annakidején bejárta az egész világsajtót.

— Ezt a művet csakugyan *megvette Amerika* — hagyta helyben *Clark* igazgató —, de ugy hiszem, *a mesébe illő vételárról terjesztett hireszlelések nem felelnek meg teljesen a valóságnak*. Annyi bizonyos, hogy az amerikaiak, bár sok pénzt adtak érte, *mégsem fizették tul a műalkotást*.

Kenneth *Clark* igazgató *Bécsből* érkezett s szerdán már ismét elutazik *Budapestről*. Kilátásba helyezte, hogy ha időbeosztása engedi, ősszel ismét ellátogat hozzánk.

— A magyarok népszerübbek nálunk Angliában, mint sokan hiszik — mondotta bucsuzóul. — Itt alighanem kevesen tudnak róla, hogy *a londoni taxisoffőrök tulnyomó része — magyar*. Mondhatom, egyenesen *bámulatos autóvezetők*. Az ő érdemük, hogy csak a legritkább esetben fordul elő forgalmi baleset. Ekkora szaktudást pedig nagyon megbecsül nálunk a közönség.

Művészkörökben általános érdeklődés nyilvánul meg a világhires angol képtár igazgatójának budapesti előadása iránt, amely a művészévad egyik kimagasló eseménye lesz.

(d.)

Brocky

Nemzeti Ujság

N. U. 937. IV. 25.

ba, hanem nézze meg vételkötele-

és háztartási osztályunk

t választékát!

zekötők, ágyelők, futók, függönyök,
mindenféle Indanthren függöny-
butorok, nyugágyak, weekend-felsze-
niák, díszórák, porcellán-étkészletek,
kek, tisztitószerek stb. hatalmas
sztékát a legolcsóbb árban
alálja meg áruházunkban.
zakszerü tanáccsal és felvilágosi-

Brocky

Magyar Akvarell és Pasztellfestők egyesületének kiállításain szerepelt

80u. 929.X.6.

Magyarország 1925 XI. 5

Brocky Károly

• (Aktkiállítás a Műcsarnokban.) Lejárt a Műcsarnok aktkiállításán bemutatásra kerülő és az aktpályázatra készült művek benyujtásának határideje. A rendező- és biráló-bizottság a maga átvevő munkáját hétfőn kezdi meg. A mult hét szombatján tartott bizottsági ülésen már örömmel állapitotta meg, hogy a pályázatra beérkezett 430 darab festmény, szobor és grafikai anyag annyi kitünő művészi alkotást foglal magában, hogy az aktkiállitás az évad *eseménye* lesz. A kiállitás szemléltető részéhez igen eredményesen folyik az anyagbegyüjtés, szép számmal vannak *Brocky* Károly képei, *Székely* Bertalan és *Lotz* Károly müveiből pedig egész kollekció, azonkivül *Zichy* Mihály-, *Barabás*- és *Than* Mór-képek is gyültek be. A 80-as és 90-es évek elhunyt kiváló művészeinek alkotásaiból igen sok jeles munka egészíti ki a gyüjteményt. A kiállitás november 22-én, vasárnap délelőtt nyilik meg.

* **Az akt-kiállitás.** A Mücsarnok összes termeiben december 7-én nyilik meg az *akt-kiállitás*. A kiállitás magva a Barta-féle akt-pályázatra beküldött festészeti, szobrászati és grafikai müvek, melyeknek anyagát kiegészíti a magán- és köztulajdonból összegyüjtött retrospektiv rész, mely a magyar akt-müvészet egész fejlődését felöleli 1810-től napjainkig. Az első termet az akt-ábrázolás első magyar képviselőinek és a XIX. század nagy mestereinek müvei töltik meg. Itt találjuk *Brocky*, *Borsos*, *Molnár* és *Grimm* klasszikus aktjai mellett *Lotz*, *Székely* és *Zichy* társaságában *Benczur* és *Deák-Ebner* haladottabb müvészetét. Külön termet szentelt a rendező bizottság *Lotz* Károly allegorikus müvészetének és az akt-festés miniaturistáinak. A második terem a klasszikus müvészetek modern vallóinak, a harmadik pedig a modern magyar müvészet uttörőinek ad helyet. A grafikai terem müvészetünk nagyjainak a müpártoló közönség előtt ismeretlen rajzait és vázlatait tartalmazza. Az oszlopcsarnok és még két terem foglalja magába az élő müvészektől beküldött szobormüvek gyüjteményét, amely nagy versengést igér a pályadijért. A többi termet élő müvészeink pályamüvei töltik meg. A festészeti és grafikai részt *Petrovich* Elek dr., a szobrászati részt pedig *Strobl* Alajos nagy szakértelemmel végezte. A Képzőmüvészeti Társulat igazgatósága az akt-kiállitáson ujra életbe lépteti a régi népszerü setahangversenyeket, melyek közül az első december 10-én, csütörtökön este 7 órakor lesz.

Brocky

M. 1895. XII. 4.

Broczky

Szerepel a magyar biedermeier kiállításon a Műcsarnokban

Nemzeti Újság 1937 X. 10

Brodszky

Szerepel a magyar biedermeier kiállításon a műcsarnokban

Nemzeti Lyság 1937 IX 7 12

Broczky

Szerepel a magyar biedermeier kiállításon a Műszaméban

Nemzeti Cyság 1937 IX 7. 12

Broczky

Szerepel a Magyar Biedermeier
Kiállításon a Műcsarnokban

Magyarság 1937 X.10

Brocky

Szerepel a „hagyar biedermeier"
c. kiállításon a műcsarnokban

Pesti Napló 1937 XI. 30

Brocky

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Műcsarnokban szerepelt.

NM.929. IX. 18.

Brocky

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Műcsarnokban szerepelt.

M. 929. X. 6.

Brocky

Műcsarnok őszi tárlatain a vízi és pastell-festők körött szerepelt.

NH. 929. X.5.

Brocky

Az Ernst Muzeum aukciós kiál-
lításán műre szerepel.

Az Est, 1927. nov. 13.

MDK.

Broczky Ferenc

Kiállitási kritika

Vas Népe 1967 juni.25.

MTK.

Brocsky Ferenc

Kiállítási kritika

Vas Népe 1967 jún. 25.

Brockey Károly.

Az Ernst-múzeum aukciós kiállításán két műve szerepel.

Az Est, 1927. márc. 13.

BROCKY KÁROLY/1807-1855/

hiába festette nagyszerü festményeit,hiába inditotta el Markó Károly Visegrád cimü festményével a magyar tájképfestészetet müvészi kvalitásukat a nemzet még nem tudta értékelni,ugy hogy mindketten külföldre vándoroltak.

Végvary Lajos:Munkácsy Mihály/1844-1900/ Bp.1955.
48 l. 24 t.

Brocky Károly, festő

M.D.K.

nevét emlitik

JÁSZKUNSÁG, Szolnok, XIII.évf. 3.sz. 134. old.

M.D.K.

Brocky Károly

A Fővárosi Képtárban -"Reformkor müvészete" cimmel rendezett kiállitáson szerepelnek alkotásai.

Berend Ilona: "Kiállitások" c.
Szinház, Bp. 1948. juli. 13-19. IV. évf.
29. sz

Brocky Károly

Alvó Venus, o.

Az Aranybulla, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett mütárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

Brocky Károly
Istönnivéz

A nürnbergi magyar Hét képzőművészeti kiállításának katalógusa történelmi vonatkozó részében szerepel. –

Neuszati ujság

1929 II. 26.

Brocky
Istvánnivér

Magyar Hét Nürnbergben - képével szerepel.

Pesti Napló

1929. 11. 24.

Brocky Károly

Müve kiállitva a MOK által Miskolcon 45 képből rendezett magyar festészeti kiállitáson

Északmagyarország 1950. aug. 20

Megnyilt a "Magyar Festőművészek Mesterei" kiállitás

MDK

Brocky Károly, festöm.

mint annyian kiket müvészi ambició fütütt a maga idejé
ö is hazáján kivül élte ki müvészi ambicióit.

Jeszenszky Sándor: A magyar festömüvészet és közönsége.
Magy.Müvészet.1937. 191.l.

MDK

Brocky Károly

A Szépmüv. Muz. ujabb képei. Uj Müvészet, 1913.
I. 3.sz. 17 l.

Brocky Károly MDK

pstó
(1807 - 1855)

Bécsi tanulmányok után Angliában
telepedettle. A tiz. család udvari
pstója. Kejse: Anya és cyermeke.

(Bíró Béla) A magyar reformkor
művészete Bp 1951.

12. o.

MDK

Brocky Károly festő

Benoze László:Brocky Károly Csillag, 1955.IX.évf. november 2347.l.-2352.l.

Brocky Károly festő MDK

Bencze László:Székely Bertalan.Csillag,IX.évf.
1955.október 2044.l. 2051.l.

M. D. K.

BROCKY Károly festő

Külföldön tartózkodott, hogy megélhessen.

Végvári 1958. 36., 39., l.

Brocky Károly

Férfi arckép, vizf.

Szekesfővárosi Képtár és Történelmi Muz. kiáll.
Nemz. Szal. 1937. jan. 7 l.

Brocky Károly, 18o7-1855

Rosa Feriin von Ubelli, miniatür, vizf.

Székesfővárosi Képtár és Történelmi Muz. kiáll.
Nemz. Szal. 1937. jan. 3 1.

Brocky Károly

Elek Artur: A magyar aktábrázolás száz eszteje.
Nyugat, 1925. 23-24.sz. 613 l.

MDK

Brocky Károly

/K - n/: Budapest a kiállitások városa. Magyar Nemzet 1955. okt. 12. 5 l.

Károlyi-palotában rendezett képzőművészeti kiáll.
1927 febr. 1.

MDK

Brocky Károly

A Székesfőv. Képtár uj szerzeményei. Magy. Nemz. 1940. aug. 14. 6 l.

MDK

Brocky Károly

Kézdi Kovács László: A Műcsarnok kiállításai.
Évk. KMT. 1928, 59 l.

oc. D. K.

BROCKY Károly festő

Eperjesi t. lelkészének Kolbenheyer
mórnak megrendelésére oltárkép.
Steinacher kicsinyítve lemásolja a
sopronba helyezett lelkész megbízatá-
ból

Csatkai Endre: Steinacher Károly sopro-
ni biedermeier festő 149. l.
Művért. 1953. 1-2. sz

MDK

Brocky Kárely festő

Ámor és Pszyché.

A Magy. Népz. Társ. Albumlapja 1861. évre. Litográfia. Köre rajzolta: Grimm Rezső repr.

Album 1861. évre a Magy. Népz. Társ. tagjainak. Pest 1862

M.D.K.

Brocky Károly,festő — Brocky Károl

Venus és Amor.Bpest.Magy.Nemzeti Galéria.Fekete repr.493.o.

Kampis Antal :A képzőművészetek

A Kultúra Világa,III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Bpest,Minerva.k960

M.D.K.

Brocky Károly,festő.1807-1855. xBrocky Károly
---

16 éves korában tanúlt rajzolni a temesvári városi rajziskolában.Melegh Gábor fedezte fel.Bécsi Akadémián kitünt.1832-ig tanúlt.Olaszorxzágban,Párisban, Hollandiában járt,majd Londonban maradt.Biedermeier, velencei reheszánsz,angol barokk,stb.hatások.Legtöbb müve külföldön./Eperjes evangélikus templom oltárkép, Venus és Amor,Amor és Psyche,Nyugvó Psyche,Ébredés, Szeret engem?stb.M.Nemzeti Galéria és mag.tul./492.o.

Kampis Antal: A képzőmüvészetk

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőmüvészetek,a zene, a szinház és a film.Bpest,Minerva.1960

Brocky Károly

Barabástól Vaszary-ig a Műcsarnok nagy magyar kiállításain szerepelt.

M.932.II.21.

Brocky Károly

Műve szerepel a képzőművészeti Múzeumban rendezett „Grafikai eljárások" c. kiállításon.

m. 934. v. 12.

Brocky Károly

festőművész

Vida Jenő a MÁK vezérigazgatója gyüjteményébe került Angliából nemrég hazakerült nagy mithologiai tárgyu festménye, melyet az Ernst-muzeum egyik utóbbi aukcióján vett meg. /9000 pengőt adott érte./

U j s á g
1935.V.12.

Brocky Károly

Művével szerepel a Velencei Biennálé Kiállításán.

Ujság, 934. V. 31 | N. Ü. 934. V. 17

Ujság, 934. V. 16

M.D.K

Brochy Károly
Jeszó

Leányka képe 1850 után
készült. — „Leányka képe"
(repro)

dr. Bodnár Éva: Gyermekálrázolások
Nőh Lapja, 1967. május 6–16 hép

M.D.K.

Brocky Károly, festő (1807-1855)

Temesvárok születek, Bécsben tanult, majd hosszabb tanulmányút után Itália, Franciaország és Hollandián keresztül végleg Angliában telepedett le. Bár művészetében kimutathatók a különböző hatások és benyomások, alapos tudása, kultivált ízlése és szenvelyisége képes volt egyéni stílust alkotni. A magyar kiállításokra állandóan küldök műveiből; állami megbízást is vállalt, de azonkívül, hogy az Angliában megforduló magyar művészeket mindig kézi ségesen segítette, nem volt hatása a hazai pikturára

Antal Kampis: Kunst in Ungarn, Bp. 1966. Corvina 252, - 254. old.

Egy álló nőalak (1847. olaj) és Venus és Amor (1850. ") c. képei: 240. "

MDK

Brocky Károly

A budavári palota B. vagy D. épület mellvédjére egy szobrának felállitását javasolja Pogány Ö. Gábor.

Gárdonyi Jenő: 45 millió a budavári palota képző-
művészeti alkotásaira.

MAGYAR NEMZET 1964 máj. 10.

Brocky Károly

3. sz. színes reprodukció, egész táblán:
„Venus és Amor", 1835, k.: olaj, vászon
54 x 78.5 cm.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a
XIX században, Budapest, 1970.

Brocky Károly

(1807 – 1855) Bécsben folytatott mű-
vészeti tanulmányokat.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet
a XIX században, Budapest, 1970.

91.

Brocky Károly

Angliában a királyi udvar kedvelt je lett.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX században, Budapest, 1970.

11 l.

Brocky Károly

londoni műterme a magyar menekültek számára gyülekező helyként számított –

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX században, Budapest, 1970.

24 l.

Brocky Károly

az 50-es évek elején Londonban alkotta Lyncth György és Mészáros Lajos honvédtábornok arcképeit.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX században, Budapest, 1970.

241

Brocky Károly

Londonban, az 50-es évek elején belefogott a II Endre átnyújtja az aranybullát a nemzetnek "című" kompozíciójában.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX században, Budapest, 1970. 241

Brocky Károly

Bibliográfia: Lojka Edit: Brocky Károly. Budapest, 1957.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX században, Budapest, 1970.

40 l

Brocky Károly
festő

Magyar szempontból hét történelmi vonat-
kozásu alkotása fontos. A szabadságharc
hét katonai nagyságának Kmetty György-
nek és Mészáros Lázárnak készítette el portré-
ját.

Gál István: Brocky Károly portréja...

Müvészet, 1971. szeptember - 10.oldal

Brocky Károly
festő

1964 óta a Magyar Nemzeti Galéria
birtokában van Elisabeth Barrett
Browning portréja. Eredetileg a mű
S.D. Colnaghi gyűjteményében volt.

Gál István: Brocky Károly portréja...
Művészet, 1971. szeptember - 10.oldal

Brocki

Nemzetközi Alpinképkiállításon a Nemzeti Szalonban munkája szerepelt.

Est. 930. III. 23

MAGYAR KIRÁLYI

Folyó szám.....

Könyvelési

192.....

T á r

A..... *számú ügyiratok alapján:*.....

A könyv lap-száma	Tartozók			Korona	fillér

Brocky Károly

(repro)

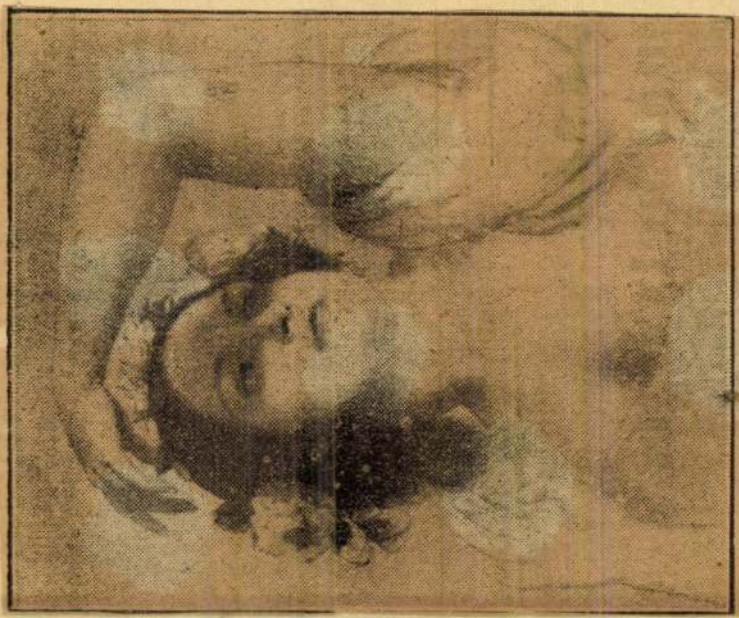

BROCKY KÁROLY
(1807—1855)
Fiatal nő mellképe.

Pesti Hírlap, 1927. ma. 13.

1982.IV.21.Petőfi 20,35/Z
Válas/a/z!

- Néhány nappal ezelőtt Velemben jártam. Ez a kicsi Vas megyei falucska néhány évvel ezelőtt ismeretlen, békés falusi napjait élte. Ide húzódott meg a textilipar művészek kisérlettel foglalkozó kis csoportja is. Azóta úgymond, felfedezték a vidéket, a látogatót az üdülőhelyeinkről ismerős kép fogadja. Apró parcellákon sufnik, bódék, avagy pöffeszkedő villák tömege. Mostani látogatásomkor az alkotóház udvarán köpcös, izzadóhomlokú, feltehetően inkább irodai munkához szokott, jókedvü férfiak sürgése-forgása

Brocsky Ferenc
Lazekas

fogadott. Az utat egyengették, a környezetet rendezgették, egy-egy idősebb szaki irányításával. Társadalmi munkában indult ki a Szombathelyi Megyei Művelődési Ház. Zalabaki Árpádot, a Művelődési Központ igazgatóját, és Broczky Ferenc fazekast rövid időre sikerült elvonnom a kerti utak parkosításától.

- Régebben a textilművészetéről volt híres Velem, úgy hiszem, hogy a Velemi műhely. Több helyen bemutatkozott, nemcsak Vas megyében, hanem Európa-szerte neve lett a műhelynek. Ezzel párhuzamosan volt egy megyei igény is, a megyei amatőr népművészek, fafaragók, textilesek, szövők, fazekasok, bőrösök, tűzi kovácsok kérése, hogy emeljünk műhelyt, emeljünk olyan közösségi teret, ahol az egyéni ambicióju-kat, a közösségi céloknak, ** célzattal, de mindvégig tudják ünni, és továbbfejleszteni. A megyei művelődési központ feladatköréből adódóan, messzemenően támogatta ezt a törekvést, és az elszórtan élő egyéni alkotók segítésére rendszeres továbbképzési alkalmakat szervezett itt Velemben, ahol most vagyunk, és társadalmi segítséggel, valamint a nagyon ügyekvő faragók nagyon ügyekvő munkájával létrehozta a velemi népművészeti műhelyrendszernek az első fontos egységét, a Faragó-házat.

- A fafaragók azt hiszem már két éve itt megtelepedtek, nagyon jól érzik itt magukat, hát én tulajdonképpen most kerültem csak vissza kecskeméti. Fazekas vagyok, vasmegyei vagyok, csak hát vargabetűvel bejártam az országot, és most szeretném én is az őrségi fazekasságot itt meghonosítani,

- Mik az őrségi fazekasságnak azok az eltérő jegyei, amit itt érdemes lenne megtartani.

- Az első, legfontosabb, hogy dekorációmentes, szép, egyszerű formákat kellene újból kitalálni.

- Na most a fafaragók, faszobrászok, és kerámikusok, illetve fazekasok, azt hiszem, jobb ha fazekasokat mondok, telepednek meg, azonkívül, hát mivel az amatőr színjátszással, amatőr táncosokkal, most lehet, hogy furcsán kapcsolódik ide, de hát miután megyei művelődési központ vezetőjével beszélhetek, hadd kérdezzem meg, ezeket az alkotó táborokat, hogy alakul ez a megyében?

- Nem régen játszott le a megye színjátszó mozgalmának a nagy seregszemléje, sok pozitív vonást lehet rajzolni, több újság is írt róla, tehát úgy érezzük, hogy a színjátszó mozgalom kisebb településeinken, és a városi iskolákban is újra polgárjogot nyert.

- És tulajdonképpen merre halad az amatőr színjátszás?

- Többet foglalkoznak az együttesek a mai életünk problémáival. Nem a hagyományos, és nagyon szigorúan megszerkesztett irodalmi színpadi műsor programokkal, hanem ők maguk, anyag feldolgozás, anyag gyűjtés alapján próbálják megkonstruálni a műsoraikat. És ebben tényleg élenjárón említhetem meg a toronyi művelődési ház irodalmi színpadát, és a Táplánszentkereszti-eket, és a Körmendi járásban is jelentős színjátszó bázis alakult ki. Tegnap fejeződött be éppen itt Velemben a háromnapos színjátszó képzés, amelyik egy két éves kurzus kezdetét jelentette. Égetően szükség van arra, hogy szakember utánpótlás neveljen ez a mozgalom, mert az elmúlt idő-

szakban, pedagógusok hajdani nagy szinjátszó vezetők kiüregedtek, elfáradtak,vagy egyátalán,mint pedagógusok, hátat is fordítottak a közmüvelődésnek. Ezenkivül hagyományosan erős Vas megyében a tánc-mozgalom, a népi táncmozgalom, bár sajátos technikai,népmüvészeti táncos formakincse nincs, inkább a Rába-közből meritenek, az egyetemes magyar népi tánckincsből, ennek ellenére olyan szerepet vállalt intézményünk,hogy Győr- Sopron és Zala megyére kiterjedően a néptánc és a népzenének a bázis központja lesz. Jelentős tervekkel, szép elképzelésekkel,és ezek közül is legfontosabb,hogy három megyére kiterjedő,és országos kitekintéssel is, az oktatás-képzés szakmai bázisa Vas megye, Szombathely lesz.

- Zsámbéki Árpád információi után én mégis visszatérnék egy kicsit a régi textil-gondhoz, a textil alkotó táborhoz, a velemi mühelyhez.Broczky /fon/ Hedvig müvészettörténészhez is ide kapcsolódnának kérdéseim. Vajon mi lehet a sorsa majd a kisérleti müfajnak,hogyha a bázisa igy leszükül két hétre,és ez annál inkább fontos,hiszen a szombathelyi múzeumnak úgynevezett textilgyüjteménye van.És a kőszegi Zwinger kiállitó helyiségei is mind a textil müvészet fejlesztését szolgálták.

- Valóban meglepetés,ha arra gondolok, hogy a képző- és iparmüvészeti müfajoknak éppenúgy szükségük van a kisérletezésre,mint bármelyik más tudományágnak. Ez a XX.században egyátalán nem meglepő dolog a müvészetek területén. Mi itt nagyon örülhetünk annak Magyarországon, hogy például a textilesek is kaptak egy ilyen úgynevezett belső,egymásnak szóló müfajt, javitó, kisérletezési lehetőséget, a Velemi alkotómühelyben. Mint elhangzott, a nyilatkozók is tudták,hogy ez adta meg végül is egy kedves kis észak-duántuli falunak a hirnevét. Ez az érem egyik oldala. Azonban nem szabad elfelejteni,hogy ezt a kisérleti stúdiumot végül is anyagiakkal támogatta úgy a megyei tanács,mint a müvészeti alap, és kifejezetten az volt a cél, mégegyszer hangsúlyozom,hogy olyan kisérleteket csinálhassanak meg a müvészek,amelyeket esetleg egyenként,amaguk mühelyében nem tudnak vállalni, részben anyagilag,részben a szellemi inspiráció hiján. Ezt jelenti a kisérletezés egy müvészeti müfajban. Mint müvészettörténész azt gondolom,hogy ezek után azonban joggal el lehet várni,mindazoktól a müvészeti müfajoktól,melyek kapnak egy kisérleti stúdiumot, lehetőséget, hogy majd azokkal a müvekkel jöjjenek elő, kiállitás szintjén,amelyeket kiérlelt- -nek vélnek,tehát a kisérlet eredményét mutassák be a közönségnek. Úgy, hogy úgy a különböző utóbbi időkben látható kiállitások ezt a gondolatot keltették bennem,hogy néha a kisérlet önmagáért valóvá válik,vagy pedig csak azok a müvek kerülnek ki,amelyet a müvész magában már kiérleltnek vél, de végül is nem méretett az meg még a közönségben, vagy egy szélesebb szakmai fórumban esetleg.Tehát ezért fontosnak találnám,hogy megmaradjon minden szakmának az az eddig nem kevés munkával kivivott eredménye,hogy egy darabig zárt körben önmagával kisérletezzen.

- Ebben az esetben nem tudom nem arról van szó,hogy gyakorlatilag fölfedezték ezt az alkotóházat.Mert mint hallottuk, a folya-

matosság megmarad azért a textiles kisérletező művészek lejöhetnek nyáron, és ismét rendelkezésükre áll egy bizonyos ideig ez a valami műhely, csak nem valami műhely lesz, hanem ugy-e oktatási központ, a népi iparművészekkel kibővítve egyátalán a lehetőségeket, úgy hogy nem tudom, hogy egyszerüen nem arról van szó, hogy demokratizálódjék a művészeti lehetőség?

- Hát, ezt én nagyon kétségbe vonnám, tudniillik a másik oldala az éremnek, minthogy beszélgetésünk során hallottuk, hogy az amatőrök, szeretnék a maguk egyéniségét kiteljesiteni, persze, hogy mindenki örül annak, hogyha a benne szunnyadó képességeket, akár mi legyen az, egy művészeti műfajban, egy ugyanilyen már felhozott kisérleti műhelyben kipróbálhatja. Én azonban úgy gondolom, hogy miért azt vesszük el, amit már egyszer valamilyen célra megalkottunk, hiszen magam is jártam a Szombathelyi Művelődési Központban, amely az országos méretekhez képest lenyügözően gazdag, egyéni, anyagi lehetőségekkel is rendelkezik. Van például itt, hogy mindjárt testhezálló dolgot mondjak, saját textil studiuma, van egy különálló kis stúdiója, rádiós stúdiója, televiziós felvételi lehetőségei, kisérleti célokra, az amatőröknek. És ugy-e valahol én úgy gondolom, talán tévedés történt, mert a művészet azáltal nem demokratizálódik, hogy ha egy kifejezetten művészeti belterületre vonatkozó kisérleti stúdiumot keverünk össze az amatőr mozgalom önkifejlesztő lehetőségeivel. Sokkal inkább arra volna szükség, hogy azok a művészek, akik kisérletezhetnek, megtanulják azt a módszert, amivel közelebb lehet hozni a közönséghez, akár az amatőr művészekhez is a saját gondolataikat. De hát, nem feltétlenük egymás rovására kell dolgozni.

BROCKY István épitő-mester. Kassa, 1800 körül készitett templomtervét az egri érseki gazd. lltár őrzi. /Tervjegyzék 191./

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

megjön

Brocky István

kassai építőmester

József

Tallher tervei szerint,
Kitzling János György
építész közreműködésével
építette a régi kassai
szinházat.

Benczúr Vilmos:

Kassai játékszín.
Košice-Kassa,
1924. 7. l.

ŠTÁTNE
VÝCHODOSLOVENSKÉ MUZEUM
V KOŠICIACH

V

Čís. jedn.: .....

Odpoveď k čís. ..... zo dňa .....

Prílohy: .....

Týka sa:

Brocky István

Czobor Alfréd:
A Kassai szinház
tört. Tört. Közle-
mények Abany-
Torna vm. és Kassa
multjából. 1914-
15. 142-152. l.

1772-76, 1780-82, 1800-1.
cehmester
1797 B. restaurálta az
alsótökési templo-
mot.
Kemény Lajos: Kassai
építőmesterek.
MMÉE Közl 1907. 154.
l.

G H I V Ó

szerdán d.u. 3 órakor az Eötvös
3./ I.em.13.sz. tantermében ren-

v a s ó ü l é s é r e.

kori diszöv a Magyar Nemzeti
új temé nyé ből.

ti tés sel.

Vendégeket szivesen látunk.

ELNÖKSÉG

Brocky István,

építőmester. 1772-76.

1780-82 és 1800-1. a

kassai kőnivesek

céhmestere volt.

1 ~~[illegible]~~ Sztáray Mihály

kamarai adminis-

trátor elgondolása sze-

rint 1786 ~~[illegible]~~ készítette a kas-

sai állandó sinhaz

tervét, A budai épi-

tészeti igazgatóság

(ezt a tervet)

Tallher József épitész

módosításaival kivi-

telre elfogadta. B.

Kitzling János György

kassai épitész közre-

munködésével 1788-89.

épitette a kassai sinházat, me-

lyet lőtt mint szár évi harmá-

lat után 1894. bontottatlan.

hogy helyére sy sinházt épit-

tenek.

Magyar Régészeti-Művészettörténet
és Éremtani Társulat
Éremtani Szakosztálya.
Budapest, VIII., Csepreghy-u. 4.

M E

az Éremtani Szakosztály helyiségé
1953. január 29.-én, csütörtökön d

f e l o l

Tárgy:
Huszár Lajos dr.: A Georgik

Vendégeket szívesen látunk.

Brocky István (1

kassai építőmester
XVIII. sz.

Sztáray Mihály gróf, kassai kamarai adminisztrátor a saját elgondolása szerint 1786 ben fentivel elkészöltette a kassai állandó szinház részletes terveit. E tervet a gróf elfogadás végett megküldte a váron tanácsnak, amely kelletlenül bár de kénytelen volt az építészt és a munkák kivitelére vonatkozó ipa-rosokkal a szerződést megkötni. Ezeket azután a kamara felső jóváhagyás

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

végett fölterjesztette a Helytartó Tanácshoz.

A budai kir. építészeti igazgatóság Tallher kir. építészmérnök által nemi módisztásokat tétetett az eredeti terven, s azt kivitelre elfogadte. 1787-ben lebontották a Fő-téren állott végi kavéházat s annak helyén megkezdték az új kavéház és táncterem építését. Ezzel 1788. tavaszára készültek el, a hozzá csatlakozó színház alapkövét 1788-ban helyezték el. A színház építése és belső

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Brocky István 3

berendezése közel más-
fél évig huzódott. A míg
a színház épült, a szini
előadásokat a kávéházzal
kapcsolatos tanétőrem-
ben tartottak. A színház
1789 őszére készen állott,
s benne az előadásokat
Bulla Henrik volt
budai és pesti szinigar-
gató nemet társtársu-
latával kezdték meg.‡
E szinház helyén épült 1899-
1900-ban (?) az jelenlegi
Czob-kassai szinház δ

142 – 152. l.

δ Kassai szinház Lang Adolf
tervei szerint. (Ellenőrvini)

‡ Több mint száz évig
szolgált a Kassai szinészet
hajlékával; 1894-ben tontottak le.

Brocky Károly Maurermeister

rajza: a kassai Szt. Erzsébet templom kom. metszete (1800 k.)

Említi, ismerteti és reprodukcióját közli:
Marosi Ernő: Tanulmányok a kassai Szent Erzsébet templom középkori építéstörténetéhez. /Művtört.Ért., 1969. 1. sz., p. 1-45./

M.D.K.

Brocky István. kassai építő-mester

1800 körül készített templomtervét az egri érseki gard. levéltár őrzi.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. Köt.
Szerk. : Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 315 old.

Brocky István

Építész megbízást kapott a nagykállói megyeház tervezésére

Korakmay Gyula: A nagykállói megyeház olasz építészeinek munkássága

Műemlékvédelem 1964 2 sz. 81. 0.

dőiv

ok művészetéről

Milyen pályázatokon vett részt: . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

Brocky Károly

P.H.935.III.31.
M.935.III.30.
Ujság,935.III.31.

A kiscelli kastély kincseinek második csoportja az Ernst-Muzeumban.

Az *Ernst-Muzeum* termeiben ujra az az érzése van a látogatónak, mintha egy régebbi, gazdag kor valamelyik mecénásának otthonában járna. Csodálatos szőnyegek fogják fel a lépések zaját, a falakon hires régi és uj mesterek képei, az üvegszekrényekben kincseket érő arany, ezüst, porcellán, fajánsz és üvegholmi, a butorok pedig egytől-egyig évszázados ritkaságok: *a hires kiscelli kastély műkincseinek második része* kerül itt nyilvánosság elé, majd a kiállitás után kalapács alá. Azt sem tudjuk, hova lépjünk, azt sem tudjuk, hova nézzünk előbb, olyan gazdag ez a gyüjtemény.

Van például egy *Murillo*, a nagy spanyol mester névjelzésével, muzeumba kivánkozó alkotás. Hozzánk azonban közelebb áll a mi halhatatlan *Brocky Károlyunk* most fölfedezett mitológiai festménye, Triptolemos görög királyfiról, akit Ceres istennő megtanit a földmüvelés életadó mesterségére. Micsoda szinpompa, micsoda klasszikus nemesség ezen a közel százesztendős mesteralkotáson! Még egy ilyen remekműve van itt a magyar festőművészetnek, egy *Munkácsy*-csendélet, amely, minden művészi értékén tul, még kedves kuriózummal is szolgál. Ajánlása, melyet Munkácsy, jellegzetesen széles ecsetvonásaival irt a kép aljára, a következő: *a la bon amie Bert...* — ami ujabb kedves és mulatságos bizonysága annak, hogy ez az őserejü magyar művész sohasem tanult meg helyesen franciául: az ajánlás öt szavában két nyelvtani (helyesirási) hiba. Annál tökéletesebb maga a festmény: még csak *most* érezzük igazán, mennyire modern!

Általában a magyar festőművészet multja és közelmultja valósággal páratlan gazdagságban szerepel itt. *Barabás, Markó, Mészöly, Lotz, Székely Bertalan, Paál László*, aztán az ujabbak közül: *Mednyánszky, Rippl-Rónai, Szinyei, Rudnay* válogatottan jó és jellegzetes müveikkel.

Még egy kedves kuriózum: az egyik asztalon füstölgő, parázsló cigaretta hever, mellette leégettfejü, kormos gyujtószál, — szinte lesöpörné az ember, amikor kiderül, hogy ez is csak festmény: *Zichy Mihályé*, aki szerette utólérhetetlen rajztudását ilyen kis bravurokban csillogtatni.

A francia mestereket *Prudhon, Dagnan-Bouveret, Daubigny* képviselik. Ezek azonban csak a képek. Mert ami körülöttük van, a remek *butorok, az ötvösművészet, a porcellán- és üvegkultura* százados kincsei, *a miniatür-gyüjtemény, a kisplasztikák*, a régi francia *kárpitok, gobelinek, brokátteritők* és ami a padlókat bevonja: a sok pompás *szőnyeg*, közöttük egy ezüstszürke és kék kinai selyemcsoda, az mind ritka csemegéje a szép holmik, régiségek, ritkaságok barátjának, akár csak néznie szabad, akár mint vásárló jelentkezik.

A kiscelli kastély — ugy látszik — kifogyhatatlan kincsesház.

(—y.)

Herriot a német fegyverkezésről.

Párizs, márc. 30. *(A Pesti Hirlap tudósítójának távirata.)* A Matin jelenti Lyonból, hogy *Edouard Herriot* a londoni Daily Express munkatársának nyilatkozott a német fegyverkezésről. Elmondta, hogy a most közzétett *német költségvetés szerint az idei kiadások körülbelül 140 millió márkával emelkednek.* Megjósolható, hogy a mostani költségvetési év végéig, áprilisig a katonai kiadások összege, amelyet 1555 millió márkában irányoztak elő, meg fogja haladni a kétmilliárdot. *Hogyan birja Németország ezt a terhet elviselni?* Nem akar erről nyilatkozni, de az emelésre irányuló törekvés megvan és ő csak a számokhoz ragaszkodik, amelyeket nem lehet kétségbe vonni.

(Sz.)

— **Gyomor- és bélhurut,** az emésztés hiányossága, erős bomlási és erjedési folyamatok a gyomorbélhuzamban, bélbaktérium- és gyomorsavtultengés az enyhe természetes **„Ferenc József"** keserüviz használata által legtöbbször rövidesen megszünnek. A forró égöv országaiban észlelt orvosi tapasztalatok igazolják a **Ferenc József** viz rendkivül értékes hatását vérhasnál és olyan gyomorbetegségek esetén, melyek váltólázzal együtt lépnek fel.

M.D.K.

Brocky Károly, festőművész/1807-1855/

Angliában arcképeivel nagy sikert arat. 72.o. Kedvelte a pasztell technikát is. 110.o. Kép tőle 293.o. 11. kép.

M. Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍREK
1967 MÁJ 6.

Brocky Károly
1021

Magyar Múzeum

Brocky Károly: Nyugvó Psyche

13. SOMO

A HERCEG

Naptól fényes, szellős délelőtt érkeztünk Berzence »főterére«. Megálltunk egy kis tisztáson, a barokk stílusban épült, halovány színekben derengő templom előtt.

— Műemlék, ahogyan a falba illesztett tábláról leolvasom ... — mondom.

— Régen a Festeticsek kegyúri temploma volt — jegyezte meg egy öregember, aki arra haladt, s kapájára támaszkodva elidőzött mellettünk egy ideig.

— S ezek a szép házak — folytattam —, amelyek a teret körülölelik?

— Ez mind a hercegé volt.

— Talán az egész falu?

— Majdnem az egész.

— Bizonyára az a szép emeletes kastély is? — kérdeztem, mert klasszicista stílusban emelt épület áll a közeli tetőn.

— Az volt a vadászkastélyuk. Ott beretváltam meg egyszer a monacói herceget — ezt Berzence öreg borbélások szüksége szorosan összefüggött.

Az ember nehezen lélegzett. Nem lehetett semmi földhöz jutni. Minden a hercegé volt. Ahol nincs levegő, ott légszomj kínozza az embert. Még a levegőt is a Festeticsek birtokolták.

— Övék volt természetesen az erdő is, hiszen ott vadásztak.

— Kérem. A babocsai tölgyesnél kezdődött a lénia. Az aztán Keszthelyig ment.

— Miféle lénia? — én lénia alatt egyenes vonalat értek. Egy erdésszel beszélgetek, megállt ő is parolázni velünk.

— Léniának nevezték azt az irtást, amely a hercegség határát jelölte. A herceg innen Somogyból Keszthelyig tulajdon erdein, saját irtásán keresztül gyalogolhatott volna haza.

— S egy ilyen hatalmas úr az életben mit szeretett?

— A szalonkát.

lyi Helikon irc alapítója, aki 179 pában először lé zőgazdasági főisk

Festetics Taszil alapított, nem semmit. Szalonkáz

S valamely csendbe zárta be tan élt, pihent é zott.

Ezt meg kell m A második v után Keszthelyre család történetéhe gyűjteni. A kastél pe, inasok, cseléd szek mesélték, hog get közrendű emb hatta. Mikor kisé lya parkjába, a hanyatt-homlok m bújtak, elrejtőztel filagóriák, vastag Mert aki meglátt get, az azonnal r

— Miért?

— Nem volt sza ni. Ez az ő rendell Őt emberi tekin

Brocky

**** Az Ernst-muzeum aukciói kiállitása.** Negyvenharmadik aukciójának anyagát mutatja be ma megnyitó kiállitásán az Ernst-muzeum. Az aukción számos egyéb tárgyon tul két összefüggő gyüjtemény kerül kalapács alá. Az egyik Szápáry László gróf butorainak első része. Velök az aukciói anyag minősége nagyot emelkedik. A kiállitás butoranyaga általában elsőrendü. Kései renaissance-butorok mellett főként pazar és kitünő karban levő barok-butorok szolgáltatják az anyag szinejavát. Nagyszerü ötvösmü-anyaga is van az aukciós kiállitásnak, ezüst födeles serlegek, talpas poharak, kupák, ékszertartó tálacskák, jobbára német munkák, de az erdélyi magyar ötvösmüvességnek is nem egy kiváló példája. Értékes a kiállitás porcellánanyaga, továbbá kis keletázsiai gyüjteménye. Pompás és csodálatosan gazdag a szőnyeganyag. De legérdekesebb része a kiállitásnak természetesen a festmények és szobrászati munkák gyüjteménye. Az előbbiben a régi müvészetet kitünően képviseli Cristofano dell'Altissimónak Cosimo toscanai nagyherceget ábrázoló arcképe, egy Filippo Lippi korából való igen szép korai olasz Madonnakép, az ifjabbik Palma Sirati asszonyai, egy igen finom tájkép, melynek szép emberalakjait Rubens festette, Govaert Flinch rembrandtos férfiarcképe. Az ujabb müvészet képviselői sorában természetesen a magyarok vezetnek. Ennek az anyagnak javarészét Fónagy Aladár gyüjteménye szolgáltatja. Az ősökön, Brockyn, Barabáson, Borsoson kezdve együtt van benne ugyszólván az egész modern magyar müvészet, még pedig legnagyobbrészt igen jó kvalitásu képekkel képviselve. Elvétve néhány külföldi — német és osztrák — müvészet is előfordul a gyüjteményben, köztük Amerling, Defregger, Klimt stb. A gyüjteménynek egyik legdrágább darabja Munkácsy Zálogház-ának egyik replikája, melyet tulajdonosa annak idején Németországból hozott haza. A Fónagy-gyüjtemény azonban csak kisebb részét szolgáltatja a festmények anyagának s az egyebünnen való darabok között is számos kiemelkedő akad. Ilyen például Ferenczy Károly Tékozló fiu-ja, Munkácsy egy markáns női arcképe, továbbá hires «Két család»-ja, Györgyi Alajos Női arcképe, Hollósy Simon, Székely Bertalan több képe, Paál László saint-clémenti tája, Szinyei-Merse Pál képei stb. Ami a szobrászati müveket illeti, szenzációszámba megy néhány románkori épitészeti faragvány: kapubilletek, oszlopfejek és épületbe beágyazott kisebb dombormüvek.

Ujság 929. XII. 1.

Ujság, 929. XII. 1.

több, amit elérhetünk: *a legtöbb kedvezmény jogá*, amely azonban semmiképpen sem biztosítja számunkra a versenyképességet azokkal az államokkal szemben, amelyeknek olcsó termelési vagy szállítási költségei támogatják a kivitelt. A vámpolitikai nyereségek, amelyeket exportunk számára imitt-amott sikerült kivívni, észrevehetően összezsugorodnak a kereskedők kalkulációiban, amelyekből kitűnik, hogy *a fuvardijkülömbözet a magyar mezőgazdaság terményeit a vámok mérséklése esetén is visszaszoritja a versenyben.* Ilyen gazdasági körülmények között sokszoros jelentősége van a vasuti tarifapolitikának és nem fogadhatjuk el azt a szempontot, hogy a kis Magyarország rövid vonalain érvényesülő fuvardijmegterhelés az export szempontjából közömbös, mert hiszen bármily csekély is az a megtakarítás, amelyet az export a magyar fuvardijnál elérhet, *csupán ez* a megtakarítás javítja mezőgazdaságunk versenyképességét.

A MÁV azonban ma már nem tudja kielégiteni a gazdasági életnek azokat az igényeit, amelyek az exportnak kielégitő tarifakedvezménye kel való támogatására irányulnak. Joggal hivatkozik arra, hogy noha önálló kereskedelmi üzem, *költségvetését ötvenmillió pengő olyan nyugdijkiadás terheli, amely az állami költségvetésből csupán költségvetés technikailag jutott a MÁV kiadásai közé* és ennek a tételnek a fentartása állandóan veszélyezteti a vasutak anya

M.D.K.

Brocky Károly, festő (1807-1855)

Itáliai és párizsi tanulmány-utjai után végleg Londonban telepedett le, ahol hírnévre tett szert mitológiai képeivel és velencei szimpompával hésitett hésó barokk és neo-klasszikus festményeivel.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp.1968. 915. old.

Ámor és Vénusz c. képe 914. "

Brocky Károly

a bécsi akadémiára jár

Popáry Ö. Gábor: A magyar nemzeti képzőművészet kialakulása.
MTA. Tass.-tört. Tud. Ost. Közl. XI. (1961.) 348. l.

Brocky Károly

Anglidban ért révbe, ahol vidám kolorítjával, portréival stb. népszerű lett.

Pogány Ö. Gábor: A magyar nemzeti képzőművészet kialakulása. MTA. II. Tdv.-tört. Tud. Ont. Közl. XI. (1961.) 353. l.

MDK

Brocky Károly

M.Nem. Galória vezetője, 1965.

Brocky

Szerepet a Biedermeyer

kiállításon a műcsarnokban

Neumann Cipág 1938 II. 6

Brocky Károly

Kiállítások

Krisztus.
Arckép.
Gyermekarckép
Madonna, másolat
Szt József
Madonna

Kiállítva:

Pozsonyi művészeti kiállítás
1883.

Gmkt (1) Brocky károly

1896. ezredéves orsz. kiáll.

(3)
Férfi tan. fej I–II. } kr. r.
Férfi arch.
Viscount Melbourne
Szerénység,
Női arckép
Krisztusfej
} Nő arcképe férfi fökötővel,

(4)
Arcképek, c. r.
Női arckép I–II

(2)
Glas parasztok } vizf
Borosó lovag
Szerelmi dal,
miniatür önarckép
} Glonsó nő önarckép

(1)
Női arckép I–II. } of
Férfi arckép
A szegénység
Mészáros lázár arch
Kmethy Mihály arch
Leányka arch.
Pihenő nő
Glonsó nő
Nő virágokkal
Női tanulmány
Alvó bacchánsnő

Brocky K.

Akt. (2)

1925-26. Akt-kiáll.

Félakt I-II.
Ámor és Psyche
Gyermek-akt I-II
Akt-kompozicio

1932. febr-márc.
Vénusz és Ámor

1937 (nov.)-38. jan. Biedermann. kiáll.
(l. külön lapokon)

1940. febr-márc. A gyermek a művészetben
Anya és gyermeke
A keresztség

Brocky Karóly

1

Biederm. kiáll. 1937

V. terem (folyosó)

1. Olvasó nő
2. Két kislány
3. Kislány kutyával
4. Tschida Józefin
5. Balkonon könyöklő fiu
6. Kislány archeje
7. Gyermekével játszó anya
8. Virágot öntöző lány
9. Virágot tartó leány

VII. terem.

10. Medgyaszay Istvánés neje miniatur
11. Olvasó nő vof
12. Nő az ablakban, vof
13. Finarchejs, vof
14. Fiatal leány az ablakban vof

A Kvarellek. Szépm. Muzeum tulajd.

1250

5.

Brocky Károly 2

Biederm. Kiáll. 1937

IX. teren.

A festő.
Férfi arckép
Férfi arckép
Vörös ruhás férfi
Női arckép

XIV. terem

Női mellkép, olaj
Vénusz és Amor, olaj
Dános Gézác.
Szeret engem ... olaj
Nő mellkép olaj
Szépnő Murem
Wilkinson Róza
olaj.

Szlopos épület, benne ázvánzokból öz-
szerakott tájban Krisztus az olajfák he-
gyén. Fa és hő. Mag 16 cm. XVIII. század.

Brocky Károly 3

Biedermeier kiáll. 1937.

XIV. terem folytatása.

Ámor és Psyche, olaj.
szépm. Muzeum.

Női (leány) arckép, olaj.
szépm. Muzeum.

Feketeruhás nő, olaj.
Kornfeld báró

Tanulmányfej, báró
Hatvany Erzsébete

Mitologiai jelenet, olaj.
erős en klasszicista.

Női arckép, olaj. igen
szép Turóczi Sándoré

Medgyasszay Kornélia, olaj.
Medgyasszay István épitésze.

Anya és gyermeke, olaj.
szépm. Muz.

Brocky Károly 4

Biedermann kiáll. 1937

XIV. terem folytatása

Nyugvó Psyhe, olaff.
Szépm. Múz.

Pihenő nő, olaff.
Szépm. Múz.

Ébredés, olaff.
Turóczi Sándoré

Leányka arcképe, olaff.
Szépmű Múzeum

A Szegénység, olaff.
Szépm. Múz.

2 Brocky-Kép repr.
a katalogusban

Brocky Károly

N. Szal

1901-Tól

B r o c k y K á r o l y.

1901. Tavaszi kiáll.

Önarckép, vizf.

1903. III. Tamesvári kiáll.

(4) Női tanulmányfej, ceruza r.
(3) " . " kréta, r,
Szerelmidal, vizf.
(2) Borózó lovag, vizf.
Két leányka, vizf.
— Leányfej, olajf.
Paolo Veronese képmása, olajf.
(1) Arckép, olajf.
— Tanulmány, oljaf.
— Kézirat, olajf.

1935. Jubiláris / 40 év./ kiáll.

Falurészlet, olajf.
Entergómé vidéke, olajf.

Brodszky

1936. Magy. Mestermüvek kiáll.

Jelenet Walter Scottból. olajf.
Venus és Ámor, olajf.
Női képmás, olajf.

1937. Székf. Képtár és Tört. Mú. kiáll.

Férfiarckép, vizf.

1949. febr-márc
a M. Nemz. Múzeum
kialakulása c. kiáll.

Ámor és Psyche

Szépen. Mur (1) Broczky K.

1907. febr. A 19. sz-beli m. mű-
vészek kégrajzainak
retrosp. tárlata

1

Szín vázlat
Két leányka
Szerelmi dal
Látogatás
„Santa conversazione"
Női tanfej I-II.
Hajtanulmány
Borogó lovag
Mermekfej

1915 márc. nyújt. l. katal-t

1918 márc. Graf. oszt. 27. kiáll.
19-20. sz-i rajzok
Lilarukás olvasó nő, vizf.

1917 (máj) kj szerz. kiáll (1914-17)
Wilkinson Róza arch. (1851)

Szépm. Muz. (3) Brochy K.

1941 jul.-aug. Könyvtár. Min. vásárl.
Öttarchép

1944. febr. Graf. o. 81. kiáll.
Másolatok, hamisítványok

Mária mybemenetele (részlet Correggio képéből)

~~virf.~~

A Jordaens-család (Jacob Jordaens után)

~~virf~~

Olvasó nő (G. Terbock után)

Beszélgető pár (17 sz.-i németalf.-i kép után)

Fiatal hölgnek udvarló katona (Gabriel Metsu után)

Hangversey (G. Terbock után)

Rachel de Rouvigny (Van Dyck)

V. Károly császár lovasképe (Tizian)

Rembrandt és Saskia (Rembr. u.)

virf.

trépen (4) Brochy k

1948 dec. ~~Graf. o. 82. hiáll~~
Hoffmann Edith emb. hiáll

Medgyaszay Ottilie (1833) virf
Tschide Mária (1831)

1949. M. mův. 1800-tól napj-ig

Psyché
Anya és szermeke
Pihenő nő
Ámor és Vénusz
Nő mellképe
Önarckép

1951 aug. Uj szerz Graf. o. 85. hiáll

Sfjú nő arch. (Kovács Lyubáné
Márton Mária, 1833)
elefcs. miniatur
Nő az ablakban, virf

Ernst Muz. Brocky K.

1913. M. biederm. kiáll.

Mermek mellkép, pastt.

A mnóes megasszonyának arck.
Glas alak } vízf

Két férfi fej
Csida Jozefin } rajz

Kéztanulmányok
Kér- és lábtanulmányok
Alvó Psyche
Ashton Lucy és Ravenswood
meglátogatják a vak Alice-t
Női fejek I-III
Női arckép
Női miniaturák I-IV
Arcképcsoport
Könyöklő nő

1921. máj. M. remekművek kiáll

Ashton Lucy és Ravenswood
meglátogatják a vak Alice-t
(Walter Scott) 1843

Önarckép

1930. 108. kiáll. Vénusz és Ámor

Brocky Károly

magyar kiállítások köre

M. Nemzeti Muzeum kiállításai. VII. 1932.:
II. Endre az 1222. évi országgyűlésen kiadja az Aranybullát, of.

Kmethy György:

Mellig, ötnyolczad jobbr
bajusza s szakála barna. Sö
s aranyzsinórozású.

Olajfestés vászonra, r
Festette (Brocky Kár
Brocky Károly ~~ajánd~~
Magy-Kept. 171. Atv. 7

Az 1896. II. 19-diki 933
20-án az egyedéves Kiállítás
II. 5-én ékezett vissza (54/9

Az 1891: III. 31-diki 1666 a

(72/91) № 14.)

Az 1891: VIII. 3-án kelt 34

az 1848/9-diki szabadságharcz ev

Föv. képt. (9) Brocky károly

1937. jan. (Tört. mus. al hőjösen, N. Szal)

Rosa Freiin von Ubelli,
miniatur vizf.

Férfi arckép, vizf.

1939. jan.-febr. (Tört. mus. al hőjösen, N. Szal)

Ébredés
Sárgarulás nő } of
Szeret engem?

1941. Uj szerzem. kiáll (1939-40)

Önarckép, vizf.

1943. A m. graf. 150 éve.

Önarckép, vizf.

Rosa Freiin v. Ubelli } min. vizf.
Férfi arcképe

Kéztanulmányok, kr. r.

1947. dec. 100 mester, 100 remekmű

Ébredés, of

1948. jan. A m. graf. 100 éve

Önarckép
Kéztanulmányok

Fův képt (2) Brocky K.

1948 jul.-szept. A reformkor művészete

Szeret engem?
Sárgaruhás nő
Ébredés
Női fejtanulmány I–II
} of

Önarckép
Férfiarckép
} vízf

Női arckép, miniatúr
Kértanulmány, kr. r.

1949. máj. M. Otthonok kiáll

Szeret engem?
Női arckép
} of

1951. A m. festészet haladó hagyományai

Szeret engem?
Sárgaruhás nő
Ébredés

Brochy k.

Dési Huber-kör

1949 ápr.-máj. A m. vízfestészet a 19. sz. ban

Férfiarchép

Öňarchép

Fiú erkélyen

Anya gyermekével

Játszó gyerekek

Kompozíció-vázlat I-II

Placidus és Flavia martiriuma (Correggio után)

I. Ferenc képmáse (Tizian után)

Bacchus, Ariadne és Vénus (Tintoretto után)

Kéztanulmányok

A M. Katona a trabads-ért

1951 szept-okt (Föv. képt.)

Mészáros Lázár
Kmetty Györa) of

Archép kiáll. 1952 aug. (Ernst)

Önarchép, c. r. tussal

Aukciók (1) Brocky károly

Ernst Muz

1922. 19. a.

Br. Podmaniczky képmása (1838)
vízf

1924. 25-26. a.

Női tanfej I-II. paszt.

1925. 29. a.

Alvó bacchánsnő } of
Az est
A reggel
Mermek képmás, paszt.
Az szerűség, sz. r.
A szerétet, paszt
A szerégség, paszt

1925. 30. a.

Hollandus interieur } paszt.
Az utolsó vacsora
A testvérek
Kompozíció
Bibliai jelenet

Trust anke (2)

1927. 37. a.
Ábrándozás / of
Meztelenhátú fiatal nő
Fiatal nő mellképe hajaban virágok kel

1928. 38. a.
Nompozicio I-II. part.

~~1929. 43. a.~~
~~Fiatal lány arch. of~~

1930. 45. a.
Nyclari Amor, of

1935. 51. a.
Ceres és Triptolemos, of

1936. 53. a.
Fiatal lány arcképe (Fanny) of

~~1936. 54. a.~~ ~~Fiú arcképe~~ ~~of~~

1937. 55. a.
Mon unique bonheur (1835)
virf.

Aukc

Brochy k

Árv. Csaru

1927. okt. 39. sz. a.
Komposicio, sz. c.

1928 febr. 41.
Urvacsora, paszt.

1934 okt. 6. rk.
Női fejtanulmány, paszt.
Ámor, of

1938. 85. a. Anya ~~[illegible]~~ kerencheivel
virf.

1939. jan. (Trust Mur. a.)
Az aranybulla
Önarckép } of

Férfi díszmagarban I–II
(állít. Tóthe Miklós Gr.-t
ábr. az egik)
miniatűrök

Alm-Tel (1) Brocky K.

1939. szept. I. a.

Neglizée, of

1940. ápr. III. a.

Fiatal lány arch.) of
Lebeső Ámor)

1942. x. a.

~~Psyche~~, of

MŰRKV Brocky k.

1946 okt. III. a. Ősi of

Alvó félakt (azonos az Est-tel?) of

1947 máj. 5. a.

Fiatal meztelen
leány virágkoszorúval a hajában of

Brocky Károly

66. Brocky.

Ernst Múzeum aukció
6653. 7.

228. *Kaufmann.*

Brocky Károly

132.

Ernst Múzeum aukció
XXV — XXVI

V.

23.

Brocky Károly

133.

Ernst Múzeum aukció
XXV – XXVI

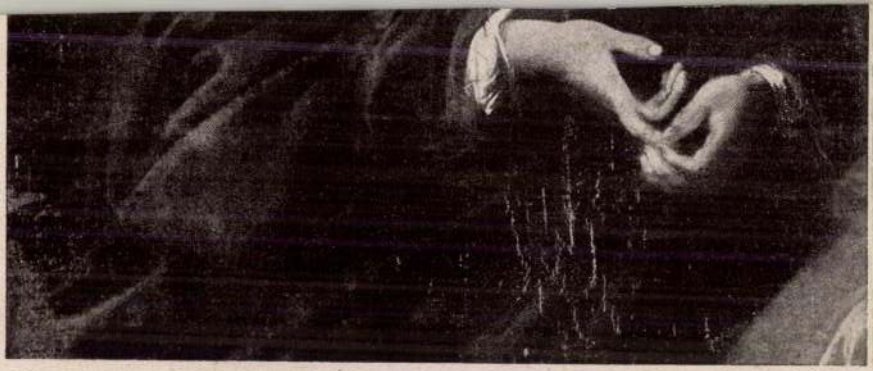

22.

Szépm. Mus. (2) Brocky k

1931. Graf. ost. 61. kiáll. (nyszerz)
Medgyaszay Zsigmond (1830)
elefcsont miniatúr
Tschida Márie arch. (1831)
~~virf~~
Medgyaszay Cettilia arch. (1833)
virf.

1934. Graf. ost. 67. kiáll.
Tschide Márie arch, virf.

1940 jan. Graf. o. 75. kiáll. A m.
rajz 500 évé
Medgyaszay Cettilie } virf
Tschide Márie
Olvasó nő
Lilarubás olvasó nő

Tanfej I-II. paszt.

1941 febr. Graf. o. 77. kiáll. Négyiratok
és miniaturák
X-XX. sz
Tschide Márie
Medgyaszay Cettilie } virf.
" " Zsigmond, elef. miniatúr

Brocky Károly

Brocky Károly (Karl), (1807—1855).
52. KOMPOZICIÓ. Jelezve (Bezeichnet): C. B.
Pasztell. 11×8 cm.

Brocky Károly (Karl), (1807—1855).
53. KOMPOZICIÓ (Komposition).
Pasztell 11×14.5 cm.

Ernst-Museum aukciói.
38 r. Bpest 1928.

Latin-magyar és magyar-latin fordítások, a tankönyvben foglalt összefüggő olvasmány ; perzsa háborúk.

II. évfolyam. Hetenkint 3 óra. A múlt éviek ismétlése s részben kiegészítése: az igék perfectumai és supinuma. Az egyszerű mondat rendes tárgyalása ; állítmány, alany tárgy, határozó, jelző és appositio. A mellérendelt és alárendelt mondatok. A módok és idők használata az alárendelt mondatokban. Az oratio recta és obliqua. Magyar-latin fordítások és a tankönyvben foglalt összefüggő olvasmány: Regek Romanorum.

III. évfolyam. Hetenkint 3 óra. Sallustius „Catilina é Jugurtha" olvasása mondattannal összekötve, Cicero I. beszéd Catilina ellen, Vergil „Aeneis"-éből II. ének.

IV. évfolyam. Hetenkint 3 óra. Tacitus „Annales" olvasása és elemzése, Horatius „Ars Poetica", „Ad Mecaenatem „ad Sestium." Szemelvények Horatius satyráiból. Irodalomtörténet, régiségtan. Tanítványaink a latin nyelvet a VIII. kerületi főreáliskolában az ottani tanulókkal együtt tanulták.

Egészségtan. VII. osztály. Hetenkint 2 óra. Az egészség és betegség jelentősége. A táplálkozás élettana. A hiányos rossz táplálkozás káros következményei. Fontosabb élelmszerek. Italok. A szeszes italok káros hatása. A lakásra vonkozó egészségi követelmények. A lélekzés és a vérkeringés él tana. Egészségügyi tekintetben fontos középületek. A t ápolása. A bőr működése. A csont és az izomrendszer élett elemei. Az izmok gyakorlása és fejlesztése. A tüdők ápolá

MEGHÍVÓ

Tárkányi Jenő és más magángyüjtők kép- és iparművészeti gyüjteményének aukciói kiállitására. A kiállitás január 15-én nyilik meg a Lipótvárosi Társaskör (V., Lipót-körut 1. szám.) termeiben és 18-ikáig naponként d. e. 10 órától d. u. 6-ig tekinthető meg. Az aukció január 18-án d. e. 11-kor kezdődik és d. u. fél 4-kor folytatódik.

A kiállitáson a legnagyobb idegen és magyar mesterek képviselve vannak. A kiállitás katalogusát ELEK ARTHUR készitette, amely a helyszinen rendelkezésre áll.

2125. „PAX" r.-t. Lipót-körut 1.

Brocky Károly

l.

Ernst Muzeum aukcioi

XXXII. 55.88.

L

Brocky Karol

l,

Arv. Csarnok 105, ankc. Eat

V

MAROSVÁSÁRHELY

Muzeum: Keresztlevétet

Ybl Ervin: Képzőművészet. Budapesti Szemle, 260–1941, 276 l.

Brocky Károly

Árverési Csarnok aukció kat.

31. sz. 1926. febr.

39. sz. 1927. okt. ✓

41. sz. 1928. febr. ✓

dek eltörléséről:

lévő és kötéllel körül kötött fától, melynek tövé-
ról áll ~~második~~ II József, ki jobb kezét kinyujtva be-
garmadára támaszkodik, s kinek bal lábát ~~[illegible]~~ egy ~~if~~
lni akarja. Vele szemben két szerzetes és egy apá-
gött három kis gyermek játszik. A hátterben és
melyen bárány nyugszik s a melyről „Gottes Wort"
a sorsukra várakozó ~~[illegible]~~ ~~szerzetesek~~ papok és apáczák
körül balról háló emelkedik ki csucsán e szóval:
ik a hármas tövis koszoruval körülvett szikla
a szent Irással ~~[illegible]~~ még kulcsokkal s az előtte térdelő ifjut
t, hallgatva, balkezével fölfelé mutat, hol három
ő szem ragyog. Alól a báránybőrbe bujtatott far-
rányt támadó farkast tünteti fel. Felirata

r, quae non facit
um excidetur----
cap. VII. v. 19."
e, qui ne fait pas
t coupé----
Matth. cap. VII. v. 19."

Brocky Károly

1807–1855

l.

Ernst-Muzeumaukcioja I.

1939. jan.

20. l.

Ar arany bulla, of

I–II. tarcsár

Férfi dísymagyarban (állítólag

br. Jósika Miklós)

miniatűrök

~~Férfi~~

Brocky Károly

Női képmás
(rossz cím) I-II.
of

Repr.

Árv. Csarnok 105.
ankc. Eal.

GYÖR

Antiphonale

I. A: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása.
Kakadon, X - 1876, 507 l.

Brocky Károly

98. Brocky Károly.

351. Parlaghy Vilma, Lwow hercegné.

Brocky Károly

1807 - 1855

44. Fiatal lány,
dagf. 54 × 46.

Almásy-Tellki IV. 1940

Brocky Károly

lásd 74/a 4.

Almásy-Tellki X. 1942

Repr. a

katalogusban

Psyche, of

✓

tolt Szerkesztő Ur !

mellékelt meghivónkon jelzett kiállitá-
atját;

ám szombaton d.e.10-től 3 óráig.

a lenne ebben az időben, ugy a kiállitás
látogatási órák alatt is rendelkezésére

24-én. Kiváló tisztelettel:

Brocky Károly

~~Andorkó Gyula~~ 3. l.

~~Backmann Károly~~ 3. l.

~~Badits Ottó~~ 3. l.

~~Bálint Aipád~~ 4. l.

~~Bayros mátki~~ 4. l.

~~Bélaváry-Burkhard J.~~ 5. l.

~~Benczúr Gyula~~ 5. l.

~~Beniczky Lajos~~ 5. l.

[illegible] l.

~~Bosznay István~~ 5. l.

~~Braunecker Stíra~~ 6. l.

Brocky Károly 6. l.

l.

Nemzeti Szalon II. aukc.

Lovász

N. Szal anke.

Brochyk.

1924 jan. II. a.

Turistaverető szamárháton virf.

Brocky Karoly

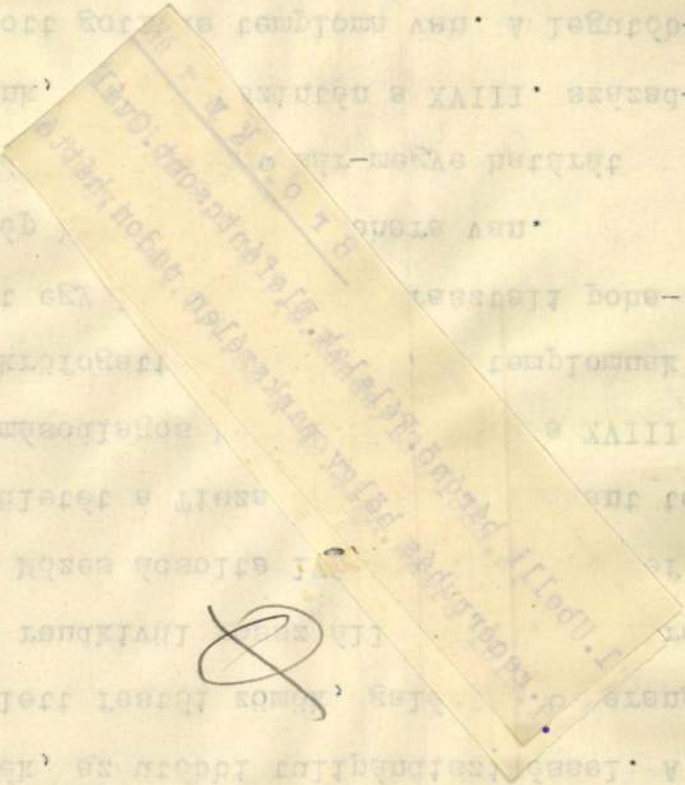

, élénk színezéssel. Egyidős a szószék,
apiszék, az utóbbi tulipándiszitéssel. A
mellett festői zömök, galériás faharang-
áll, rendkivül rossz állapotban, halálra
. Pap Mózes ácsolta 1757-ben. A régi ref.
területét a Tisza elmosta, a rokkant to-
ost másodlagos helyen áll, hova a XVIII,
an ökröfogattal vontatták. A templomnak
közt egy 1641-ből való urasztali poha-
y szép barokk talpas pohara van.
darnál átlépve Szatmár-megye határát
érünk, melynek szintén a XVIII. század-
ujitott gotikus temploma van. A legutób-
ités 1877-ben történt. Érdekes a XVI.
tilusában tartott magyaros templomi be-
se. A fehérgyarmati ref. templomot a csa-
z hasonló galériás, zsindelyes-sisaku

Brocky Karoly

C.

Római nemzetk-
kiáll. kat 1911
34., 35 l.

4449.

Kifüggeptésére vonatkozó adatok:

a) Krasznahorkán, 1909: 7. Pállik Béla: Éhesek.
b) Budapesten, 1913: 334. Pállik Béla: Ehesek. [Schafe (die Hungrigen)]

Jegyzet E festményre vonatkozólag l. még a Krasznahorkavár-alján felvett 1913. április 17-iki 65.sz. közjegyzői leltár /1381-913/ és az 1913 április 23-iki elismervény /2046-913/ 7. tételét.

46a

Brocky Károly

erdő

Kat Numb 1929

8 l.

145. kép. *Német f*

Brocky Károly

vrod

1

Petr G M Magyarországi

3. l.

0

leg, 1932. szeptember 30.

	20,000 –		20000 –
5 —	15000 –		14875 —
0 –		500 —	
0 –		1800 —	
2 62	43143 31	6249 31	
3 40	17350 –	20383 40	
0 –	100 –	100 —	
0 –	200 —		
4 –	8647 31		933 31
2 –		2592 —	
	14000		10000 —
5 –		175 —	

a boldogságtól olmott kebelére. tudván, hogy mit jelent e közeledés.

Egyideig az érzelmek mámorában éldelegtek.

Waldau elfelejtette fogadalmát. Fel lett előtte deritve a sötét titok eredete, melynek kipuhatolására egész életét szándékozott szentelni, bár most egy más kinzó gondolat villant meg agyában. Miért volt féltékeny atyja, mi által ragadtatta magát a végletekre, hal anyja ártatlan volt s oly szent, tiszta és feddhetetlen, minőnek ő tartotta, ő képzelte?

De a percz hatalma, a szerelem varázsa most gyorsan feledtette vele azt a kinos kérdést. A mily rögtön keletkezett az agyában, oly nyom nélkül tünt el ismét. Hisz nem lett volna férfi és nem szerelmes, ha annak oldalánál, ki most már nemcsak a bájos leány, hanem a megnyilatkozás angyala volt előtte, nem feledett volna mindent rajta kivül.

— Menjünk a prófnéhoz — mondta azután, lázas hévvel [illegible] helyéről. — Teréz mondta nekem, hogy nincs ellene házasságunknak. Megkérem tőle leányát és ha bizik bennem s nem akar büntetni szerencsétlen szüleim miatt, nem fogja megtagadni kérésem.

— Menjünk, menjünk, — viszonozta örömben áradozva Hanna s karöltve léptek a mellékszobába.

ZILAHI GYULA, A NEMZETI SZ
Kossak József cs. és kir. udvari fényk

változástól, mi a kedves kifejezésű bájos arczocskán látszott.

Elhagyva helyét, mélyen hajtotta meg magát előtte, ki melegen nyujtott neki kezet s remegő hangon mondta:

— Eszébe jutottunk végre? De most itt van s én boldog vagyok.

Az ifjú nyugtalan, kérdő pillantást vetett Ehrwaldnéra, ki mosolyogva intett fejével s elhagyta a szobát.

Waldau igen nehéz helyzetben érezte magát.

Ehrwaldné viselete igazolta, mit Teréz mondott neki, hogy az nincs többé ellene a házasságnak,

BROCKY KÁROLY. *Medgyaszay Zsigmond.* Jelezve: C. Brocky 830. — Elefántcsontra festett miniatür.

BROCKY KÁROLY (1807—1855).

39. *Tschida Mária arcképe.* Jelezve: C Brocky 831 (a lap szélén, csaknem egészen levágva). — Vízfestmény.

BROCKY KÁROLY (1807—1855).

41. *Medgyaszay Ottilia arcképe.* Jelezve: C. Brocky 833. — Vízfestmény.

Szépm. Muz. graf. o. 61. kiáll. (1931) Új szerzem. V

232. *Spanyol festő. XVII. sz.*

BROCKY KÁROLY (1807—1855).
181. *Tschida Mária arcképe.* — Vízfestmény.

Szépm. Muz. graf. o. 67.
kiáll. (1934)
Rajzoló eljárások.
V

BRÜSSZELI FA

magyar

Brocky Károly

grat. [illegible]
[illegible]

cred
=
Az Ujság
1915 márc. 14.
(e.a.: B.K. vizfest-
menyei és rajzai)

ena (L' Abbate Ciccio).

7 október 4-én. † Nápolyban
ilis 5-én.

zolva. Jobb kezével a szembe-
a át, míg baljával annak a
y a talapzatot takarja. Közülök
szűk ujjú rózsaszínű ruhát
visel, a göndör hajú gyermek
lás táj.

8 : 26·7 cm. — Lelt. sz. 4249. —
róf Pálffy János hagyománya
)8). — Az átvételre és az átvétel
kat lásd a 4203 lelt. számnál. —
-án (453–913).

adatok a Szépművészeti Múzeum-
mena (L'Abbate Ciccio): Mária

onatkozó egyéb adatok és pedig:
20–908. pag. 47. N° 82). *Fran-*
em Kinde. Ölgemälde auf Metall
olzrahmen, unter Glas (I. Salon);
080–908. pag. 5. N° 7). *Fran-*
n Kinde. Ölgemälde, unter Glas
en bei Plach 1863. 34 hoch,

ben (1893–912. N° 48)- *Fran-*
ek Jézussal.
2165–912. N° I : 48) *Francesco*
zussal. Vászon, 37·8 : 26·7 cm.

111.

878 (4249).
982 (1426).
48 (1003)

Brocky Károly

Urod
2

Az Ujság
1922. jul. 2.
(Brocky Károly
városkönyvéből,
képekkel.)

46

UDAPEST
DEC 4
45

VÁRDUSZÁG
*005
FILLÉR

GYEZZ
A KÖZPONT
ESZT

let
Uruonek

+!

argit kor. 52

Brocky K.

Az Ujság.

1925. ápr. 16.

(Hazakerült

B.-képek.)

Brocky Károly

Irod

Piry L.

Balás tört. fest 14. l.

A m. tört. festészet
a 19. sz-ban

Bp. 1932.

~~(dokt. ért.)~~

Brocky Károly

1807 - 1855

Źródło

Piry L. i J. A

Balás Reformkor

F. l.

m. festésete.

M. Szemle. 1938 jan. Sz. F. l.

Kolompgyártók, jolsvai VIII. 45.

Brocky Karóly

cród

Balás-Piri, Ladislao:

Rapporti della pittura ungherese con l'arte italiana nella prima metà del sec. XIX. Corvina. ~~Nuova serie. N° 1. Roma,~~ 1938. 83. l. l.

s.

port./

Brocky Károly

Irod
z
Balás Pirn L.: Die ung. Malerei
q, 24. l. 4-6. t.

des 19. u. 20.
Jahrhunderts.
Berlin, 1940.

Mózest megtalálja a fáraó leánya. Markó Károly festménye

Benedek R.:

BIEDERMEIER KIÁLLÍTÁS

Érdekes, kedves vendégei akadtak a Mücsarnoknak. Múzeumokból és magángyüjteményekből összeszedték a mult század legszebb, legjellegzetesebb képeit, már persze azokat, amelyekhez hozzá lehetett férni (oltárképeket például nem lehetett elhozni). Igy mutatta be a hetvenötéves Képzőművészeti Társulat a magyar festészet megindulását, egészen a század utolsó évtizedéig, a maga egész pompájában bontakozott ki az európai színvonalon álló, modern magyar művészet.

A mult század elején Magyarországon legfeljebb arcképeket festettek, még pedig úgy, hogy a festő egyik kastélyból, kúriából a másikba vándorolt, lefestette a család apraját, nagyját, közben restaurálta az ősökről maradt képeket. Amikor dolgát elvégezte, szedte a sátorfáját és ment tovább. Hogy milyen kevés megbecsülésben volt ezeknek a vándorló festőknek része, azt Munkácsy Mihály mesélte el fiatalkori naplójában. Mikor ő, mint Szamossy Eleknek, felfedezőjének tanítványa, a Délvidék kastélyaiban dolgozott, bizony a cselédség asztalánál terítettek neki.

De a mult század második, harmadik évtizedében a szellemi élet általános, nagy fellendülése a művészet iránti nagyobb érdeklődést is felkeltette az emberekben. A harmincas, negyvenes években már egyre több olyan lelkes ifjúval találkozunk, aki ecsettel kezében akart a magyar művelődésért dolgozni. Itt is, ott is felbukkan egy-egy tehetség, aki dolgozni kezd, akit az izmosodó irodalom, a politikai élet vezetői pártfogásukba vesznek.

A kiállítás első, nagy termében a legszebb, legjellegzetesebb képeket állították ki. Az első kép Barabás Miklós önarcképe. Mintha jelezni akarnák, hogy ennek a kornak legérdekesebb, legismertebb egyénisége ez a mester, aki 1810-ben született és 1898-ban halt meg. Mint kis iskolás gyerek kezdett rajzolni és élete utolsó pillanatáig dolgozott. Elmondhatjuk, hogy végigélte nemcsak a magyar biedermeier egész korszakát, hanem tanuja volt a századvég nagyszerűen nekilendülő művészi életének is. A kiállításon rengeteg képe van Barabásnak. Néhány szép, nem nagyon ismert tájképe, a kor izlésének megfelelő tárgyú és kidolgozású érzelmes jelenetek, mint például a sokszor megfestett Galambposta. (A virágot tartó, negédes parasztleány ennek a kornak egyik legjellemzőbb műalkotása.)

De főleg arcképeket festett Barabás is, aki

M. Lányok 1938.
20. 57.
321. l.

Mariska: Jaj, megnézem, ki csönget? *(Kimegy.)*

Guszti (összerakja könyveit).

Mariska: Tessék, fiatalúr kérem, a kisasszony itthon van...

Péter (bejön): Szervusz, Guszti. Azt hittem, itthon találom a nénit, vagy édesapádat...

Guszti: Szervusz. Nem tudom elintézni, amit szüleimtől akartál?

Mariska: Kiviszem a könyveimet, kisasszony kérem...

Guszti: Jó, Mariska. Kérem, adjon nekünk egy csésze teát.

(Mariska kimegy.)

Péter: Mindjárt elmegyek... Szerettem volna egy német szótárt kölcsön kérni. Bejelentettem az önképzőkörünkben egy dolgozatot Goethe és Schiller barátkozásáról, összehasonlítva Arany János és Petőfi barátkozásával. Most már sajnálom a dolgot, bizonyára kinevetnek majd a fiúk...

Guszti: Miért vagy ilyen kishitű, Peti? A fiúk a táncórában olyan tisztelettel beszélnek rólad és sajnálják, hogy nem jársz táncba...

Péter: Nincs pénzem ilyesmire. Pedig úgyis tudom, hogy csak ők boldogulnak majd érettségi után és nem én... Te nem tudod, Guszti, hogy milyen élhetetlen vagyok... Hiába nyertem díjat a tanulmányi versenyen, nem lesz belőlem senki, semmi...

Guszti: Lajos bácsi a multkor este azt mondta, hogy annyira bízik a tehetségedben, hogy szeretné, ha az egyetemre járnál, Szívesen fizeti a tandíjadat.

Péter: Ma nem fogadhat el az ember ilyen áldozatot. Majd állást vállalok...

Mariska (behozza a teát és a süteményt): Tessék. *(Csöngetnek.)* Most meg ki jöhet?

Péter (felugrik): Elmegyek, majd feljövök este a szótárért... Két Schiller-levelet kell pontosan lefordítanom és egyes szavakat nem ismerek... Szervusz...

Guszti (határozottan): Itt maradsz és megiszod a teádat. Szervusz, Panni.

Panni (bejön): Szervusz. Látom, épp jókor jövök... Teához.

Guszti: Kérlek, ez az unokabátyám, Tanyai Péter. Molnár Anna, barátnőm.

Péter (meghajol).

Panni: Ó, én már sokat hallottam magáról. Maga az a tehetséges és komoly ifjú, aki nem akar velünk táncba járni... A fiúk nagy tisztelettel beszélnek magáról; azt mondják, sokat tud...

Péter: Nem tudom, minek köszönhetem ezt a rossz híremet.

Panni: Ne kényeskedjen. Rólam is így beszélnek a lányok és tudom, hogy ezt meg is érdemlem. Tiszta jeles vagyok négy év óta és a legjobb dolgozatokat én írom az osztályban. Most jár velünk egy kis béka, — idekerült hozzánk, az ötödikbe, — és az a rögeszméje, hogy épp olyan jó tanuló, mint én. Folyton felelésre jelentkezik, siet a dolgozatírásnál, hogy megelőzzön és az Önképzőkörben is szerepelni szeretne. Pedig te tudod, Guszti, hogy csak kivételesen járhatunk be hárman, akik még csak hatodikosok sem vagyunk... Ezt a tolakodást nem tűröm tovább!

Guszti: De Panni, nézd, neki épp annyi joga van, mint nekünk...

Panni: Nincs! Nem tűröm, hogy felkapaszkodjon mellém...

Guszti (nevetve): Iszol egy csésze teát, Panni?

Panni: Szívesen. Azt hiszem, Mariska már hozza... Mit nevetsz?

Guszti: Arra gondolok, milyen jó volna, ha Peti tőled tanulna és te Petitől...

Panni: Mit?

Guszti (ránevet Péterre): Péter olyan kishitű, olyan szerény...

Panni: Én pedig elkapatott, hencegő teremtés vagyok, úgy-e, ezt gondolod? Nem bánom, de te is tudod, hogy boldogulni akarok! Ha nem volna önbizalmam, nem vállaltam volna két másodikos tanítványt, nem keresnék meg huszonöt pengőt havonta. ...Azért fizetnek ennyit tanítványaim szülei, mert én vagyok a legjobb tanuló az ötödikben.

Péter (csodálkozva nézi Pannit): Különórákat vennék magánál önbizalomból...

Guszti (közben bemegy a szomszéd szobába és hozza a szótárt): Tessék, Peti, itt a német szótárunk.

(Szól a telefon.

Guszti: Halló? Édesanyám? Péter van itt és Panni. Veronka már elment. Beszélgetünk... Tessék?... Ó, én örömmel megyek oda nagyapámhoz, ha el tetszik menni nagyanyával a színházba.... Édesapámnak írok néhány sort, a cédulát odateszem a vacsorájához, megkérem, hogy jöjjön el értem.... Igen, majd felolvasok nagyapámnak, amíg el nem alszik... Nagyon jó délutánom volt... Kezit csókolom anyu és jó mulatást...

Panni (nevet): Micsoda jó délutánod volt?

Péter: Majd én megmagyarázom... Mert mindenki, aki a közeledbe kerül, kap tőled valamit... Mariska: tudást, Panni mások megértését, én meg önbizalmat...

Panni: Mert Guszti is kapott valami jót a tündérektől, akik ott álltak a bölcsője mellett... Szeretetet és készséget. Ennek örömére emelem teáscsészémet. Éljen Guszti! *(Függöny.)*

KÜLDJ ÁLMOT, URAM!

HAVAS ISTVÁN VERSE

Küldj álmot, Uram, hogy aludjak,
Az éj lidércként rám szakadt.
A gond hágóin elgyötörtnek
Adj nékem éden-álmokat!

Világot, melyben a gyűlölség
Nem gyujt máglyákat szüntelen,
S ránk nem zúdítja könnypatakját
Az egyenlőtlen küzdelem.

Ahol megértő szent közösség
Csorgat a sebre balzsamot,
S mindenkiért van a Mindenség,
Ki minket egynek alkotott.

Magyar Lányok
1938. 20. sz.

és megbecsülték, mint később László Fülöpöt. Lefestette Viktória királynőt, a férjét, Albert herceget és a korabeli legelőkelőbb urakat, hölgyeket, vezető államférfiakat, művészeket. A kiállításon arcképein kívül pompás mitológiai képek is szerepelnek.

Markó Károly mérnök volt, csak huszonhétéves korában iratkozott be Pest első, kezdetleges rajziskolájába. Itthon, meg Bécsben tanult, dolgozott, 1832-ben Rómába ment és attól kezdve állandóan Olaszországban élt. Akadémiai tanár is lett Firenzében. A kiállításon látható gyönyörű tájképei a magyar művészet legnagyobb kincsei közé tartoznak.

Velencéből került hozzánk Mastoni Jakab festőművész, aki a negyvenes években József nádor segítségével festőiskolát nyitott Pesten. Ő és később József fia, népszerű arcképfestői voltak a század közepén a magyar fővárosnak.

Györgyi Alajos, Molnár József, Weber Henrik, Canzi Ágoston, Sterio Károly, Melegh Gábor, Müller János, Petőfi és Jókai jó pajtása, Orlay Petrich Soma, Novotny János, Munkácsy mestere: Szamossy Elek és még egész sereg festő, a szobrászok közül Dunaszky László szerepeltek ezen a kiállításon. Amint végigjártuk, különös hangulat fogott el. Úgy éreztük: kedves, szép levelet kaptunk a multból, a mult század magyar művészeti életének bájos, felejthetetlen képeivel.

Benedek Rózsi

HAJNALI IMA

MAJTHÉNYI GYÖRGY VERSE

Kontyot kötött a hegyekre a köd:
Négy óra van, vagy talán negyed öt.
Mély hajnali csönd ül a városon,
A szellő is lábujjhegyen oson.
A Podmaniczky-utca néma még,
Mindenfelé ezernyi lámpa ég.
A Nyugati is alszik idelenn,
Nem jár vonat az alvó sineken,
És messziről a Rózsadomb ragyog —
E csendben érzem: lenyúl a karod
Kicsi szobámba s meglel engemet,
S olyan leszek, mint régen: kis gyerek,
Imára kulcsolom össze kezem,
Kegyelmed várom félve, éhesen,
Mert anélkül minden oly céltalan,
Jelenem, multam, telem és nyaram.
A virrasztásom is hiába volt,
Hiába érte homlokom a port,
Hiába sírtam át az éjszakát,
Árvább lennék, mint pusztában a fák.
De ha megfogadnád szegény szívemet,
Elaludna a síró kisgyerek,
És azt álmodná, Uram, élni szép!
És érezné a boldogság ízét.

ÖTEN VAGYUNK

(7. közlemény.)

KERTÉSZ ERZSÉBET REGÉNYE

Tegnap egész délelőtt benn voltam Anninál a kölcsönkönyvtárban.

— Engedd meg, hogy én is segítsek neked! — könyörögtem Anninak, aki nem akart beleegyezni, de Rózsi néni, a könyvtár vezetője megengedte.

Kaptam egy fekete klottköpenyt, amelyik szerencsére befedte a matrózblúzomat és azt hiszem, legalább tizenhétévesnek látszottam. Úgy szeretném, hogy legalább addig, amig szünet van, ne kelljen matrózruhát hordani. Sajnos, nagyon kevés másfajta ruhám van télire, egy fekete bársony és egy világoskék selyem, amit ki is nőttem, ezeket csak akkor hordhatom, ha januárban megkezdődik a tánciskola. De ez a fekete klottköpeny határozottan öregített. Kora reggel még nem volt vevő, könyvkölcsönző sem és így azt a feladatot kaptam, hogy egy nagy halom könyvet rakjak a helyére. Megmagyarázták, hogy a polcokon ábécé sorrendben állnak a könyvek, s amelyiket nem érem el kézzel, azt létrával kell helyrerakni. Nagy buzgalommal kezdtem neki a munkának. A legtöbb polcot nem értem el és folyton a létra tetején álltam, de éppen akkorra, amikorra felmásztam a legfelsőbb polchoz, kiderült, hogy le kell szállni, a létrát arrébb tologatni, mert ezen a helyen még csak az M betű eleje van, Mikszáth pedig az M betű közepére kerül. Ahogy így rakosgattam, kezembe került Mark Twain: Tamás úrfi a léghajón c. könyve. Ezt a könyvet egyszer elkezdtem olvasni, aztán valahogyan nyoma veszett. Természetesen azonnal belemerültem fenn a létra tetején, s egészen megfeledkeztem, hogy én most kölcsönkönyvtári alkalmazott vagyok. Olvastam, olvastam, egyszerre csak alulról felszól Anni: Az orvos magaslati levegőt rendelt neked?

Lenézek, hát lenn állnak mind a lányok a kölcsönkönyvtárból, meg Rózsi néni és hangosan nevetnek rajtam. Nagyon elszégyeltem magam és gyorsan helyére raktam a könyvet. De elhatároztam, hogy délben, amikor elmegyek, megkérem Rózsi nénit, adja nekem kölcsön.

Tovább rakosgattam a könyveket, közben megint találtam valamit: Móra Ferenctől a Kincskereső kis ködmönt, amit gyerekkoromban kaptam még, s aztán odaajándékoztam valakinek. Ezt is félreraktam, hogy kölcsönkérjem.

Liszt Ferenc zongorázik. Kriehuber kőrajza

mint szegény gyerek, a nagyenyedi kollégiumban abból tartotta fenn magát, hogy iskolatársainak apró képeket festett. Ezeket a gyerekek, úgy mint ma a képes levelezőlapokat, pár sor írással küldték haza. Később arcképeket rajzolt, darabját egy forintért. Végigélte az egész századot és megörökítette annak majdnem minden jelentékeny emberét. Értett a kőrajzoláshoz, úgy, hogy nemcsak nagyon népszerű festő volt, hanem éppen olyan elismert rajzolója a folyóiratoknak. Rajzaiból a XIX-ik század magyar arcképcsarnokát állíthatjuk össze.

Barabás mellett Borsos József volt a kor legnépszerűbb és talán legkiválóbb festője. Ő szerencsésebb körülmények közt kezdte pályafutását, mint a szegény árva Barabás Miklós. Bécsben tanult és ott is, hazatérése után meg Pesten is népszerű, divatos művész volt, akinek érzelmes biedermeier jeleneteit éppen úgy szerették kortársai, mint nagyon szép arcképeit. Mikor a fényképezés általánosabbá vált, több festővel együtt Borsos is azt hitte, hogy rájuk többé nincs szükség. Fényképészeti műtermet nyitott. Így is nagyon népszerű volt, de amikor mind jobban terjedt a fényképezés tudománya, elkedvetlenedett a művész. Megvette a budaiak kedves kirándulóhelyének, a Hűvösvölgynek legnépszerűbb vendéglőjét, a történelmi multú Szép Juhásznét és itt fejezte be életét.

Két népszerű festőnk külföldre került és ott maguknak s a magyar névnek komoly megbecsülést szereztek. A temesvári Brocky Károly apja borbély volt és színházi fodrász. A kisfiú így szinte a színpadon tanult járni, olyan korán kapott gyerekszerepeket. De megúnta a vándorszínészek hányatott életét, megszökött és elment pincérinasnak. Innen hazavitték. Apja akkor otthagyta a színészeket, visszament szülővárosába és ott műhelyt nyitott, fiát meg iskolába iratta. Az elemi után maga mellé vette a műhelybe, de a tehetséges fiút egy pártfogója hamarosan beiratta a piaristák gimnáziumába. Ott feltűnt rajzoló készsége, úgy, hogy tizenhatéves korában elment Bécsbe, festeni tanulni. Hogy ottlétének első három évében mennyit kínlódott, el se lehet mondani. Nyitott kocsiszínben lakott és abból élt, hogy a korcsmában kuglizó mesterlegényeknek pár fillérért felállítgatta a bábúkat. De még így is egyik pályadíjat a másik után nyerte és elérte, hogy olyan népszerű és elismert művész vált belőle, aki még a császárt is lefestette. Bejárta később egész Európát. Harmincegyéves korában egy angol műbarát meghívására Londonba költözött, ahol annyira szerették

Brocky Károly

ivód

Beskeszi István

Brocky Károly szüle-
tésének századik év-
fordulója. Történelmi és Régészeti
Értesítő | Temesvár
1907. 128–131. l.

XXIII. évf.

Brocky Károly

l.

Szépmüvészet

1943 232. 17

Repr. u. o.

Bertalan V.: A

m. grafika 150 évé.

Szépmüvészet:

1943. 232. l. és

u. (Képekkel.)

HIRLAPTÁRSÁNYOS
LÉVA.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Brocky Károly

vrád

Biró József

Európa festészete

Bp. é. n. 92. C.

n.

Pálffy János hagyom.
Bazin 41.

s 11-én. + Párisban
n.

+ladikából

IV:169.

alrafordultan ül a
~~[illegible]~~
takart asztalnál ~~[illegible]~~ és
ölelt ~~[illegible]~~ ki~~[illegible]~~vett aranyok-
ob tenyeréről hullat le. A pénzgarma-
ós mérleg~~[illegible]~~ és két pénzes zacskó~~[illegible]~~ van.
ról pedig alvó kutya tünik szemünkbe.
barna kabát, mellény, fekete pantalló,
térben, jobbról az akasztón, holmi lóg.
vens 1851.
erben,
~~[illegible]~~ cm. -- Száma a törzslelturban
~~[illegible]~~
8000 K.

65:54

Megnézni.

nt:
Geizhals. Öhlgemälde in Goldrahmen,

118

681

V-26 Kol?

93

Belga

8000

Brocky Károly

vrád

Bort Kétezer

309. l.

Repr

Ámor és Psyché 695. sz.

Bortnik-Hevesi-Rabinovsky

2000 év festészete.

Festői témák tört. az

europai müv.-ben

Bp 1943

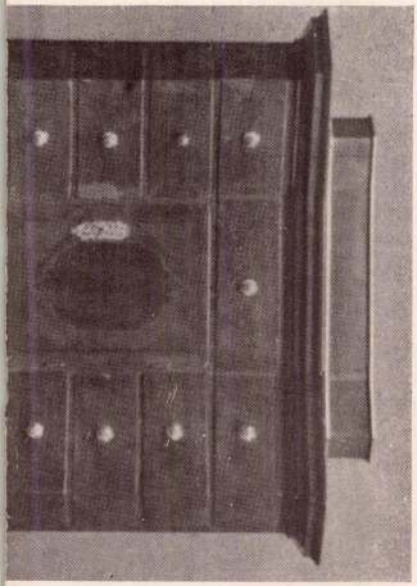

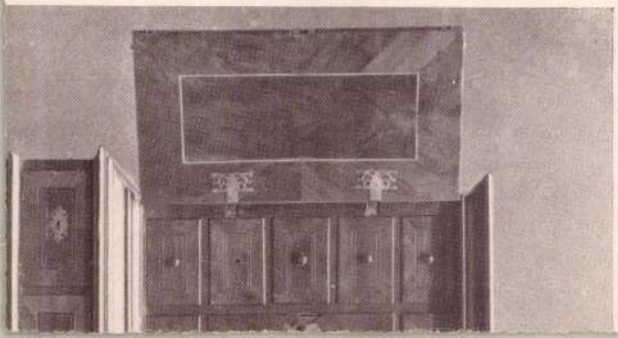

Brocky Károly

festő

ivad

Bruckner Gy.:

63.1.

Bruckner Gy.:

Késmárk város

műemlékei.

Eperjes, 1908

KOCKA TÁVLATI KÉPÉNEK
VETETT ÁRNYÉKÁNAK SZ

Brocky Károly

Lord

Budapesti Hirlap.

1914. jun. 21. 17. l.
(B. képek árverése
Londonban.)

e ttel

mát 23.

Hodobay Andor

püspöki helynök.

Brocky Károly

lásd okr.

~~Csánky Dr.~~

~~18, 19. l.~~

Csánky D.:

100 év m. festésete

Mór, 1943

18, 19. l.

ÉLETRAJZI ADATOK:

1827 okt. 15. született Zalában.
1842. Marastoni Jakab tanítványa Pesten.
1843—1847. Georg Waldmüller tanítványa Bécsben.
1847—1873. Szent-Pétervár.
1874—1880. Páris.
1882—1906. márc. 1. Szent-Pétervár.

Brocky Károly

wód

Csatkai Endre dr

Steinacker Károly

soproni biedermeyer-
kori festő. Az Új
Sopronvármegye kü-
tönlenyomata. 4. l.

Brocky Károly
Festő

Der
~~Der~~ Ungar 1844. Febr. 16.
(Salon für Theater. Kunst und Literatur.)

Kalmár

Brocky Károly

Lvid

Dinér Pápis

20. l.

Diner-Dénes J.:

M. képzm. kiáll.

M. ország a párizsi világ-
kiáll-on. 1900.

Bp 1901. 20 l.

Broky Károly

vrád
z

~~Dívald 1927~~

~~163. l.~~

Dívald K.:

M. műveszettörtéret. Bp. 1927
163. l.

Budapest, 1944 Május 16

Mélyen tisztelt Doctor Uram!

Szegény jó Attúr Bátyám alig 1-2 nappal váratlan elmúlása előtt említette, hogy Doctor Úr halhatatlanná kívánja az ő nevét tenni. Trefásan mondotta természetesen, hiszen Ő annyira szerény és visszahúzódó volt mindig. Most már valóban csak a neve maradhat fenn, hiszen Ő maga elment innen.

Köszönöm a kedves résztvevő sorokat és a magam részéről is arra kérem, méltóztassék Attúrunk kívánságának megfelelően eljárni. Ha a Muzeum esetleg visszautasitaná az ajándékot, akkor kérném szives értesitését.

Szivélyes üdvözlettel és kitünő tisztelettel

Elek András

Brocky Károly

az eperjesi lutheránus templomban Brocky leégett oltárképének helyén ennek ügyes új másolata.

Dívfelsétak 79.l.

Dívald K.

Felvidéki sétak.

3. kiadás. Bp. é. n. 79. l.

T. 5397.

épéhez [illegible] l. Das Schlos kezdettel
l magyarázó szöveg van adva. Fel-
on:

eschichten

11 : 17.4 cm.

Brocky Károly

cród

Dömötör István

A táblabirókorszak festői

Napkelet

1938. 139. l.

140. l.

BROCKY *Károly*, festő, * Temesvár 1807 máj. 22, † London 1855 júl. 8. A bécsi akadémián tanult, hol megfestette I. Ferenc arcképét, 1835-ben Olaszországban, 1837-ben Párizsban sokat másolt, 1838-ban Londonban telepedett le, ahal arcképmegrendelésekkel (Viktória, Albert, Melbourne miniszterelnök, a főnemesség tagjai), megfestette továbbá a Londonba emigrált magyarok néhányát (Mészáros, Kmetty). Teljesen magáévá tudta tenni az angol festők rutinos eleganciáját és édességét, amelyben azonban igaz kolorisztikus képességeket is fejt ki, erősebben, mint itthon működő honfitársai közül bárki. Mitológiai tárgyú képeket is festett (Amor és Psyche, Nyugvó Psyche), mindkettő a budapesti Szépm. Múzeumban, amely olajfestményeken és pompás vázlatokon kívül B. akvarell- és pasztelltanulmányainak, valamint rajzainak hosszú sorát is őrzi. Az Ernst-múzeumban B. 3. három önarcképe, a Történelmi Képcsarnokban Kmetty György tábornok és Mészáros László hadügyminiszter képmásai. Az eperjesi ev. templom számára festett oltárképe (Krisztus és a samarai asszony) 1913-ban tűzvésznek lett áldozata. — Irodalom: *Nyári* Sándor (Budapest, 1910), Szentkláray Jenő: B. élete (Temesvár, 1907).

128

E. G. I. 143 l

Vászon, méretei 48 : 73 cm. — Mündler: I. 3.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: IV. 24. *De Marne:* Eine holländische Gegend mit Küh- und Schafheerden. — 1815: I. 38. *De Marne:* Eine holländische Gegend mit Küh- und Schafheerden. — 1835: V. 25. *De Marne:* Eine holländische Gegend mit einer heimziehenden Heerde. — 1844: V. 28. *De Marne:* Eine holländische Gegend mit einer heimziehenden Heerde. — 1865, 1866, 1867, 1869: I. 3. *De Marne:* Hollandi tájék hazatérő nyájjal.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: I. 3. *De Marne:* Hollandi tájék hazatérő nyájjal. — 1873: I. 3. *De Marne:* Landschaft, holländische Gegend mit einer heimziehenden Heerde. — 1876, 1878, 1879: XIII. 474. *L. de Marne:* Tájkép, hollandi vidék. — 1881: 570. *J. L. de Marne:* Tájkép. — 1888: XIX. 678. *J. L. de Marne:* Pásztorok. — 1896, 1897: XIX. 678. *J. L. de Marne:* Pásztorok. — 1897: XIX. 678. *J. L. de Marne:* Thierstück. — 1898: XIX. 678. *J. L. de Marne:* Les pasteurs. — 1901, 1904: XIX. 678. *J. L. de Marne:* Pásztorok.

Brocky K.

Eisler, M. J.: Hundert Jahre ung. Zeichenkunst. PL. 1907 febr. 16.

Brocky Károly

Lód

Elek Artúr: A biedermeier-kor magyar művészei.
Az Ujság. 1913. ápr. 30.

Z 580.

Vasárnap
18
Kat. Kup. J.

Hétfő
19
Kat. Jan. vt.

Kedd
20
Kat. Euzták

Szerda
21
Kat. M. ap. K.
Ógörög Sz. 8 Kisasszony

Csütörtök
22
Kat. Mórie vt.

Péntek
23
Kat. T. sz. vt.
Ujhold 21 óra 34 p.

Szombat
24
Kat. Fogk. M.
Izr. S. Nezavim 5, 6 P.

1938 30 nap **Szeptember**

Bocskay K.

Elek A.: B. K. vázlatai. Nyt. 1915. 6. f.

Brocky Károly

l.

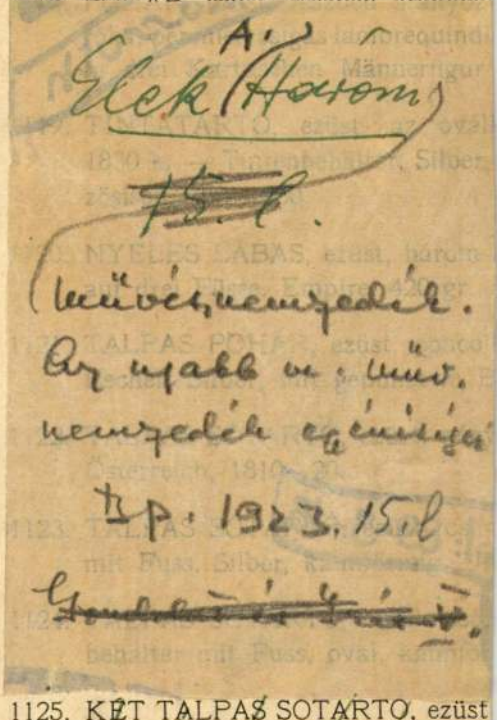

1125. KÉT TALPAS SÓTARTÓ, ezüst
Orosz, empire. — Zwei Salzfässe

1126. KÉT OVÁLIS SÓTARTÓ, ezüs
1806. — Zwei ovale Salzbehälter

1127. KÉT KIS TALPAS POHÁR, e

ára fent kis pajzsban végződik. I R monogrammal.
z. — Schöpflöffel, Silber, der gebogene Stiel endigt
Jh.

trajzu cimerpajzs nyereggel és N G betüvel. Csava-
. Magyar, XVI. sz. — Löffel, Silber, am schildför-
Stiel endigt in kleiner Figur. Ungarisch, XVI. Jh.

mezőjén kézfejes borda, csavaros, gyöngyös szárán
VI. sz. — Löffel, Silber, vergoldet, am gewundenen
arisch, XV—XVI. Jh.

a maszkos kartusban végződik. Német, XVI. sz. —
utsch, XVI. Jh.

belül vésett levéldisz, nyele karikás és leveles diszü
agyar, Nagyvárad, XVI. sz. — Kurzstieliger Löffel,
Ingarisch, Nagyvárad, XVI. Jh.

t diszités, ágidomu nyele maszkban végződik. Besz-
nit graviertem Dekor, der astförmige Stiel endigt in

, ágalaku nyele maszkban végződik, I H meister-
Silber, am Schöpfer Gravierung, der astförmige Stiel
Jh.

kkos disz, hajlott nyelén maszk. Magyar, XVII. sz.

Brocky Károly

vód

Farkas Zoltán =

Magyar bieder-

meier festők.

For B. (~~Magyar rész.~~)

1936. 42. l. (képpel)

KÜLDEMÉNYEK CIMÉBEN
UTCÁT HÁZSZÁMOT—
IRJUK KI.
BUDAPEST
1937 JAN. 6 11
74
KÜLDEMÉNYEK CIMÉBEN
—UTCÁT HÁZSZÁMOT—
—IRJUK KI.
BUDAPEST
1937 JAN. 6 11
741

Brocky Károly

Jelenet Walter Scott egy regényéből c. képe kép.

Farkas Zoltán:

Magyar Liedermeier művészeti kiállítás az Ernst-Múzeumban.

Vas. Ujs. 1913. (369. c 368.)

(Koppel).

59/1940. m.

Műemlékek Országos Bizottsága.

Budapest.

IX. Hőgyes Endre-u. 10. szám

Hivatalos!

Brocky Károly

Virágot öntözö
nő
vízt

~~Repr~~

Szépmüvèszet]

~~1942. 286. l.~~

~~után~~

287. l.

Elekty Jenő:

Az akvarel.

Szépmüvészet

1942. 286. l. u.

(Kép), 287. l.

Brocky Károly

Cred

z

Farkas ~~[illegible]~~ Z

~~[illegible]~~

la peinture
hongroise moderne.

Bp 1944. 4.l.

Brocky Károly

Brocky Károly, festő, Temesvárról, 17 éves korában, 1825 ápr.-ban iratkozott be a Kupelwieser vezetése alatt álló antik rajzosztályba, a köv. évben aktot rajzolt Josef Redl és Joh. Ender vezetése alatt, majd a tört. festészeti osztályon Anton Petter és Karl Gsellhofer tanítványa lett. Ismételten pályadíjat nyert, így már 1826-ban a Gundel-díjat és Czernindíjat, 1827-ben ugyancsak a Gundeldíjat, 1830-ban a Lampi-díjat és 1832-ben az udvari díj aranyérmét és 6 arany tallért. Neve utoljára 1833 máj.-ban szerepel a névkönyvekben, amikor akad. tanulmányai befejeztével kilépett.

~~Lásd~~ Fleischer Béla Gy. l.

99
100
103
106

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

/Brocky/

Brocky Károly
festő

Fővárosi Lapok.1867.jan.11. /Fővárosi hirek./ ~~Mészáros Lázár.../~~

B r o c k y K á r o l y
festő

Fővárosi Lapok.1867.jan.25. /~~Fővá-~~
~~rosi hirek./ Pár hét.../~~

B r o c k y K á r o l y
festő

Fővárosi Lapok.1867.szept.11. /~~Fővárosi hirek./~~ (U.a.)

B r o c k y K á r o l y
festő

Fővárosi Lapok.1867.no.9. /~~A~~
~~1867-dik év jul.1-től szept.30-áig~~
~~a~~ magyar nemz. muzeum számára ~~részint~~ ajándékozott, ~~részint~~ megvett tárgyak jegyzéke./

Brocky Károly

l.

G.:)

Gerő Művészetről,

művészetről.

127. l. Bp.

1939

Brocky Karoly

Cred
z

Gerevich T.: L'arte

24.1

antica Ungherese.

Roma, 1929

1685. Kacziány Ödön:

Zárdatemplom

~~Egy~~ Az elhagyott mocsaras
lásnak vidult bolgár-zá
templom homlokzatán, az
szobor látszik és a rom
világos este felvett ~~[illegible]~~ kolosti
jobbra az égbolton csillag

Kettős vászon, mér
Vétetett ⊥ a 904 32/
L. a Studio 1899. és
Elszámoltatott 1899: IV. 6-án
V. 25-én a 29855 n. kirat

⊥ 1898: XII. 31. én

1899. X. 14-én a 766
és moszkvai Kiállításra
vissza (188/900)

Brocky Károly

~~Barabás Miklós~~

tovább ~~Bossos József~~

~~Brocky Károly~~

vod

Genthon István:

A magyar művészet 100 évvel ezelőtt.

Művészetszemlélet

1948. 1. sz.

Barabás: Bittó István és Eötvös József archgyemek repr.-val

Bossos József Akis festő c. Ehrenek repr.-val

Schulek Gáspár dr. VIII. 56.

ölgyessy A.

a: Tölgyessy A. 1879.

monogrammal) lent balra, mellette R. E.

. Jelzés lent jobbra.

jobbra a művész jelzése.

Stubbs R., 19. század.

243. TENGERI TÁJ. Jelzés: R. Stubbs
Vászon. 40×61 cm.

Swoboda Eduard (1814—1902).

244. NŐI KÉPMÁS. Jelzés lent balra:
Lemezpapir. 23×18 cm.

Székely Bertalan (1835—1910).

245. A FORRÁS.
Lemezpapir. 64×36 cm.

Szelleny Franz (1806—1880).

246. ERDŐS RÉSZLET. Jelzés lent jo
Vászon. 34×29 cm.

Szelleny Joseph (1824—1875).

247. RÉSZLET A RÓMAI CAMPAGNA
Vizfestmény. 14×50 cm.

Tatz László, 19. század.

248. ÖREG ASSZONY.
Vászon. 99×75.5 cm.

Brockey Károly
festő

Fővárosi Lapok 1896. május 29., [illegible].
(Millenium. Az ezredéves kiállítás képzőművészeti csoportja.)

Kalmár

Brocky Károly
festő

Fővárosi Lapok 1896. apr. 3.; ~~[illegible]~~.
(Ujdonságok. Az angol királynő mint kiállító.)

Kalmán

vergleich. Grammatik der semitischen Sprachen (Berlin, 1903—13, 2 köt.). SOMOGYI J.

Brocken, a németországi Harz hegység és az egész Német középhegység legmagasabb csúcsa (1142 m), a német szellemvilágban mindenkor fontos szerepet játszott. A jégkorban el volt jegesedve, Északnémetországnak ma is leghűvösebb, legcsapadékosabb és legszelesebb pontja. Nagyon sok turista keresi föl, legmagasabb részén kilátótornyot, szállodát, meteorológiai állomást és növénykertet létesítettek; Dreiannen-Hohnéből 19 km hosszú vasút vezet fel a csúcsra. KÉZ A.

Brocken-rém, a Harz hegység Brocken nevű csúcsán levő meteorológiai állomáson észlelt jelenség. A láthatárhoz közelállő Nap az árnyékát a völgyből felgomolygó köd felületére óriás méretűre nagyítva kivetíti. MASSÁNY E.

Brockhaus *Friedrich Arnold*, lipcsei könyvkiadó-vállalat alapítója, szül. 1772-ben, megh. 1823-ban. Pályája Amsterdamból indult ki, ahol 1805-ben német könyvüzletet nyitott, melyet 1811-ben Altenburgba helyezett át. Itt nyomatta híres *Conversations-Lexikon*-ját, melynek javított és bővített kiadásai még ma is forgalomban vannak. 1818-ban Lipcsébe költözött és nyomdát alapított. Hires kiadványai még a *Hermes* és *Isis* irodalmi zsebkönyvek. REITER L.

Brocky *Károly*, festő, szül. 1807 máj. 22-én Temesvárott, megh. 1853 júl. 8-án Londonban.

Brocky Károly

Szülővárosában és Aradon végzett első tanulmányai után 1823-ban a bécsi művészeti akadémiára került, ahol Ender és Daffinger tanítványa volt. Akadémiai tanulmányainak befejezése után is Bécsben maradt, ahol máris ismert arcképfestő volt. I. Ferenc életnagyságú képét is vele festtették. 1837-ben Párisba tett tanulmányútja alkalmából ismerkedett meg Munro of Novar gazdag skót műbaráttal, akinek meghívására 1838-ban Londonba költözött és csakhamar az angol udvar, arisztokrácia és műpártolók felkapott arcképfestője lett. Arcképeinek hosszú sora tanuskodik arról, hogy mindvégig előkelő szerepet játszott az angliai művészeti életben. Az 50-es évektől kezdve arcképeken kívül aktokat is festett. Két ilynemű műve, a *Nyugvó Pszyché* és *Amor és Pszyché*, a budapesti Szépművészeti Múzeumban van, amely műveinek hosszú sorát őrzi. A Történelmi Képcsarnokban vannak Kmetty György és Mészáros Lázár emigráció alatt festett arcképei, az Ernst-múzeumban önarcképei. Tanulmányainak egész sora a British Museumba került. Angliában levő művei közül különös hírnévnek örvend Sir Dominic Colnaghi gyermekkori képmása (London, Colnaghi gyüjtemény). Brocky művészete a bécsi bídermejerből indult ki, majd Londonban Van Dyck és az arcképfestés angol mesterei, kivált Gainsborough hatása alatt fejlődött, nemesedett tovább. Mindig előkelő és választékos, de nem édeskés, legjobb alkotásaiban színes festőiségével megkapó. Életrajzát megírta *Nyári Sándor* (1910). ÉBER L.

Brod, szláv nyelvekben a. m. gázló; lengyel alakja *bród* (ejtsd: *brud*). Gyakori helynevekben, pl. Ungarisch-Brod, Sztaribrod, Bosna-Brod. BONKÁLÓ S.

Brod, 1. (az ókorban *Marsonia*), horvátországi város, a Száva mellett, (1920) 9000 lak., jelentékeny kereskedelme és elsősorban faipara. Vára a törökök elleni háborúkban, 1688 után fontos szerepet játszott. — 2. *Boszna Brod*, jelenleg Jugoszláviához tartozó község, (1920) 3000 lak. A Száva mentén fontos vasúti átkelőhely. KÉZ A.

Brod *Max*, német író, szül. 1884 máj. 27-én Prágában. Lírikus, epikus, drámaíró. Első elbeszélő művei: *Die Erziehung zur Hetäre* (1909), *Jüdinnen* (1911), erotikusak, de erős lélektani megfigyelésről tanuskodók. Későbbi regényeiben a nagy személyiség és sorsa jobban előtérbe lép: *Tycho Brahes Weg zu Gott* (1914); *Rëubeni* (1925); *Die Frau, nach der man sich sehnt* (1927). Költeménykötete: *Der Weg des Verliebten* (1907). A pacifizmus és cionizmus szószólójaként is ismeretessé vált. *(Heidentum, Christentum, Judentum*, 1921.) KOSZÓ J.

Bród *Miksa*, orvos, szül. 1861 jún. 1-én Zalaszentgróton. Orvosi tanulmányait Budapesten, Bécsben és Berlinben végezte. A budapesti dadogók és beszédfogyatékosok szakorvosa volt. A Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztárnak 25 éven keresztül statisztikusa, 1907—1927-ben a Társadalmi Múzeum szaktanácsadója volt. Több egészségügyi folyóiratnak volt szerkesztője. Számos orvosi munkát írt, amelyek közül nevezetesebbek: *Csecsemőápolás*; *Balesetbiztosítás*; *A szépségápolás művészete*; *Munkáslakások*; *Egészség és jólét*; *A vas- és fémmunkások, a famunkások és a szabók egészségügye.* ANTAL J.

Gruenberg Lex. M.K.

bertani múzeum felállítása is *(Musée de Broca)*. Intézetében korának minden valamire való antropológusa megfordult hosszabb-rövidebb időre. Ott nyerte antropológiai kiképzését Török Aurél is. Broca az embertannak csaknem minden ágában értékes és nagyarányú munkásságot fejtett ki. Nevéhez fűződik a beszéd agyvelőbeli centrumának fölfedezése *(Broca-féle tekervény)* s ő vette észre azt a törvényszerűséget, hogy a felnőtt normális ember olyan súlyú, mint ahány cm-rel magasabb egy méternél (Broca-féle szabály). A fontosabb antropológiai jelzőknek (koponya-, orr-, arc- stb. jelző) hármas osztályozását ő vezette be s az antropológiai módszerek és mérőeszközök legnagyobb része tőle vette eredetét (Broca-féle vízszintes, orrjelző, arcszög, koponyamérő stb.). Tudományos érdemei elismeréséül a francia szenátus életfogytiglani tagjává választotta. Dolgozatai egész kis könyvtárt tesznek ki. Fontosabbak: *Mémoire sur l'anatomie pathologique du cancer*; *Quelques propositions sur les tumeurs dites cancéreuses*; *Traité des tumeurs*; *Étude sur Celse et le Chirurgie romaine*; *Instructions générales pour les recherches anthropologiques* (1865, 1869); *Mémoires sur les caracteres physiques de l'homme préhistorique* (1869); *Mémoires d'anthropologie* (1871—83); *Sur l'origine et la répartition de la langue basque* (1875); *Mémoires sur le cerveau de l'homme et des primates* (Pozzi, 1888). Külső tagja volt a Magyar Tud. Akadémiának is. Párisban 1893-ban szobrot állítottak neki. BARTUCZ L.

Broca Paul

Broca-féle tekervény, a nagyagyvelő alsó homloktekervénye, amelyről Broca 1861-ben kimutatta, hogy baloldali sérülése a beszéd képességének elvesztését vonja maga után. Így a baloldali Broca-tekervényt a beszéd motoros centrumának tekintjük. HUZELLA T.

Brocchi (ejtsd: *brokki) Giovanni Battista*, olasz természettudós, szül. 1772 febr. 18-án Bassanóban, megh. 1826 szept. 25-én Karthumban. Jogi, teológiai és természettudományi tanulmányok után a természetrajz tanára lett Bresciában, később az olasz királyság bányáinak felügyeletével bízták meg. 1823-ban beutazta a Libanont és Egyiptomot, majd mint mérnök Szudánba ment, ahonnan többé nem is tért vissza. Számos ásványtani, földtani és őslénytani tanulmányt írt; költészettel is foglalkozott. KORMOS T.

Broccoli *(brokkoli)* vagy *spárgakel (Brassica oleracea* v. *asparagoides)*, egy Olaszországban keletkezett kelféle, amelynek még ki nem nyílt virágzatát úgy használják, mint a virágos kelt. Hasonlít hozzá, de virágzata nem olyan tömött és fehér, levele pedig bodros. Olaszországban és Angliában nagyban termesztik, nálunk nem olyan jelentős. Jól megmunkált, jó erőben levő talajt és hűvös fekvést kíván. Olaszországból tavasszal van belőle behozatal. KARDOS Á.

Brochantit, a bázikus szulfátok csoportjába tartozó, SO_4 Cu. 3 $Cu(OH)_2$ összetételű másodlagos rézásvány. Színe sötét smaragdzöld, üvegfényű, oszlopos kristálykái a rombos rendszerbe tartoznak. Vesés-gömbös halmazokban is megjelenik. Rézbányán (Bihar vm.), Vaskőn (Krassó-Szörény vm.) is előfordul, igen szépek az urali, arizonai és chilei rézbányákból származó példányok. KOCH S.

Broche (franc., ejtsd: *bros)*, tűvel ellátott női ékszer, amely gallér, kendő stb. megerősítésére vagy összezárására szolgál.

Brockdorff-Rantzau *Ulrich gróf*, német államférfiú, szül. 1869 máj. 29-én Schleswigben, megh. 1928 szept. 8-án Berlinben. 1894 óta állt diplomáciai szolgálatban s 1909—12-ig budapesti főkonzul, 1912-től a forradalomig hágai követ volt, 1918-ban külügyi államtitkár lett. Mint a német békeküldöttség elnöke, Versaillesban visszautasította a háború kitöréséért való egyedüli felelősség és a háborús bűnök dolgában Németország ellen emelt vádakat s 1919 június 20-án, a béke aláírása előtt, a Scheidemann-kormánnyal együtt lemondott. 1922 novemberében moszkvai nagykövet lett és elősegítette a német-orosz közeledést. Ellenezte Németországnak a népszövetségbe való belépését és a locarnói megegyezést. Munkája: *Dokumente und Gedanken um Versailles* (1920). BALLA M.

Brocké, a most Csehszlovákiához tartozó *Gázlós* régi nyitravm.-i község mai neve.

Brockelmann *Karl*, német orientalista, szül. 1868 szept. 17-én Rostockban. 1900-ban a boroszlói, 1903-ban a königsbergi, 1910-ben a hallei, 1922-ben a berlini egyetem tanára lett. Kiváló arab és szír tudós, több nélkülözhetetlen segédkönyv szerzője, mint *Syrische Grammatik* (4. kiad., Berlin, 1925); *Lexicon syriacum* (Halle, 1928); *Geschichte der arabischen Litteratur* (Weimar-Berlin, 1898—1902, 2 köt.); *Grundriss der*

Brocky Károly

vód

Hoffmann E.:
B. K. eperjesi oltár-
képéről. A Mü-
barát. 1921.
349-355. l

Ruff Andor IX-11.

Brocky Károly

Hoffmann E.:

B. K. vizfestmé-
nyei és rajzai
Müv. 1. 1915. 188-
192. l. (Képekkel a
179 l.-tól.)

Brocky Károly

Wód

~~A:~~

~~Hekler Antton~~

~~205. l.~~

Hekler A.:
A m. muvchet
tört.

Bp. 1934
205. l.

s vármegye.

m.
emplom.
templom.
om.
mplom.

emplom.
m.
templom.
mplom és faragott székei.
mploma.
templom.
emplom.
m.

t templom.
lom.
r. k. templom.

Brocky Károly

wód

Hankiss János:

Francia kritika
a múzeumi képtár
gyermekkoráról.
Magyar Művészet
1928. 278 l.

BROCKY KÁROLY (1807—1855): MEDGYASZAY OTTILIA ARCKÉPE
1833. Vízfestmény

MAGYAR MŰVÉSZET 1937. 404 l.

Brocky Károly

hás nő"-höz és néhány a „Pacsirtá"-hoz. Mint az utóbbiakból kiviláglik, a „Pacsirta" első ötlete még több alakos kompozíció volt s csak később választotta a művész a magány bűvös csendjét gondolatának megfelelő kifejezőjévé. Egy másik „Pacsirta"-tanulmány választékos szépségét az érzés nemességén kívül a vonal és a formák kristálytiszta, szinte csengő volta adja. Ugyane képnek a festmény nagyságában, vászonra rajzolt szénvázlatát, *Szinyei Rózsi* festőművésznő ajándékát, méreteire való tekintettel nem lehetett a kiállítás keretében elhelyezni.

1880 körül készült rajzokkal teleragasztott vázlatkönyv képviseli *Gyárfás Jenő*t a kiállításon. Néhány közülök a „Tetemrehívás"-hoz készült s betekintést enged a művész e főalkotásának formai kialakulásába, mások egyéb kompozícióihoz készültek, vagy soha kivitelre nem került ötleteit rögzítik s színes képet adnak e gazdag tehetség legjobb idejének törekvéseiről. lönböző kőnyomatairól. Párisi művészek hatása alatt kezdte ezt a műfajt űzni, melyet még jó néhány évig idehaza is folytatott. Közöttük vannak a „Les Vierges" meghatóan szép illusztrációi, az „Ostendei plage" stb. Fantáziájának csodálatos bőségében még arra is tellett, hogy az Újságírók Egyesületének báli meghívóját, vagy a párisi világkiállítás ünnepi ebédjének menüjét dekoratív remekekkel díszítse. Ezekben a biztosan vezetett, széles kontúr a gordonka nemes tisztaságával szólal meg s egy, a végsőkig finomult művészi kultúra szolgáltatja a színeket. Az inyenc élvezése érzik abban, ahogy mindig más és más szinekkel próbálgatva, hol csak a színt nyomtatva, hol csak a kontúrt, új és új hatásokat csal ki ugyanabból a tervezetből. Ripp-Rónai formai összefoglalásánál az érzés a művészi hajtóerő s ennyiben ő a XIX. század gyermeke. A mult század utolsó, nagy művész zsenije hazánkban.

~~BROCKY KÁROLY~~: MEDGYASZAY ZSIGMOND
Elefántcsontra festett miniatür. 1830

A kiállítás anyagában számszerint legtöbb darabbal és művészi szempontból nagy súlyúakkal szerepel *Rippl-Rónai József*. Közülök hét vízfestmény *Petrovics Elek* főigazgató úr ajándéka gyanánt került a gyüjteménybe. Rendkívüli szépségükkel és raffinált szűkszavúságukkal alkalmasak arra, hogy Rippl-Rónai művészi elvét szemléltessék: „minél kevesebbel minél többet, sokat kifejezni." Pár jól mérlegelt, érzékeny tollvonás és pár színfolt a maga helyén többet mond, mint sok méteres vászon. „Sétáló nő"-je Georges Rodenbach könyvéhez, a „Les Vierges"-hez készült illusztrációinak dekoratív stílusában fogalmazott s dekoratív stílusa miatt csaknem kárpit-terv benyomását kelti humorral teli csoportképe a „Miénk" művésztársaság kirándulásáról. Más természetű a „Száraz virágok", melynek dekadens szépségében van valami a „Fleurs du mal" izgató ízéből s „Fenella" zseniális rajza, mely olyan közvetlen és egységes, mint egyetlen forró szó.

Meller Simon ajándéka egy sereg unikum-próbanyomat, Rippl-Rónai kü-

A mi időnk az intellektuális művészet korszaka s ennyiből *Ferenczy Károly* kiválóképpen intellektuális művészete lényegében erősebben kapcsolódik a ma művészetébe, mint Rippl-Rónaié, — mégha — mivel a naturalizmus kerülőjén át lassan jutott el a synthesisig, — több olyan munkája is van, melyben utolsó tendenciái még nem jutnak kifejezésre.

A kiállítás rajzainak kapcsán végigkísérhetjük fejlődésének csaknem összes főbb állomásain. Ifjúkorából való tájképe — egy enyhe szinekben tartott vízfestmény — csupa érzés és halkan megnyilatkozó líra. Az idők során e fölé az érzelmi lágyság fölé lassan, mindig határozottabban emelkedik a gondolat. S a formai, még inkább gondolati zártságra és tömörségre való törekvés csaknem a szigorúságig fokozódik nála. A közbülső állomás képviselője az „Új Idők" címlapjára készült tervezet, — olvasó leány őzikével — még telve van érzéssel, de erőteljes kontúrjaiban már az egyszerűsítő és összefoglaló tendenciák jutnak érvényre.

Brocky Károly

98. Brocky Károly.

351. Parlaghy Vilma, Lwow hercegné.

Algernon Graves The British Institution

London, George Bell & Sons. 1908. 67.l.

pg. 67 Charles Brocky

Brocky Károly

l. H.:

Horváth Magyar

romantikus festők Rómában.

(Árfádbári fit Margit
síremléke és egyéb
tanúlmányok.)

Bp. 1944. 193,
194. l.

Brocky Károly

10 hiány

Jesz. 101. l.

Jeszenszky S.:

Háborús műhines-
vesztességünk.

AMüh. (MM.)

1948. 2. sz. 101. l.

3. 80 T

. — T

3 .40

. — T

. — T

. — 82.

3 .40

Brocky Károly

Lvod
z

Iván Ede: Két magyar
nüvész, akikre fejedelmi
udvarok kegye mosolygott.
Tolnai Világlapja 1927. 7. 27
11. l.

Anyanéh - fogó X. 137.

Boocky K

Hoffmann Edit:

– A Szépművészeti Múzeum új szerzeményei. II. Grafikai művek. Magyar Művészet

1931. 395, 404. l.

(Kerpel)

Brocky Károly

vód
2

~~Kapanüvenbnélet~~
~~33. l.~~

Kapossy J.

19. Sz-i m. művészek
önéletrajzának
kérdéséhez.

M. Muzeum
1946 33. l.

prosopis dilatata

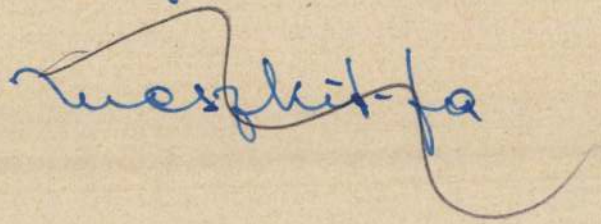

Brocky Károly

vrd G.

~~Keleti 1893~~

439. l. 440 l.
441. l. képpel

Keleti G.:

Festészet és trobrá-
szat. O-M Mon.
ir-kép. Morság. III. k.

Bp. 1893.

A FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK TANÁCSÁTÓL

I., DŐBRENTEI-TÉR 4.

3811/2. szám

Műemlékek Országos Bizottsága

Budapest

IX. Rákos-utca

Hivatalból.

Brooky Károly

Képzőművészet

1929. 19. 17

97. l. (Képekkel.)

Magyarország és az impresszionizmus

tudatban a helyi színek önállóságának és tüzességének legnagyobb híveként ismeretes. Nem szabad azonban munkásságának egy vékonyabb eréről elfeledkezni, mely a mitológiai fantasztikumot s az ezzel kapcsolatos színálmokat elkerülve a természet őszinte és bensőségesen közvetlen megfigyeléséből táplálkozott. Önarcképe például, mely feleségével együtt gazdag, rendkívül fínom tónusú tájkörnyezetben ábrázolja (1868, Berlin, Neues Museum) Szinyei intimizmusához, formai gyengédségéhez rendkívül közel áll. Ez a levegős, mély hangulatú és keresetlen elbeszélő mód a Majális egyetlen valódi előzménye.

Újjá, epochálisan jelentőssé nem a böcklini formanyelv tette, hanem annak merész transzpoziciója, ami Szinyei legnagyobb érdeme. A hatást megszűrte, az átvett elemeket gyökeresen más törekvések szolgálatába állította. Előtérbe helyezte az atmoszférikus problémát, bátran nyúlt a fényhez, melyet Böcklin mellőzött vagy

Brocky Károly
festő

l. A.)
Kelp. [illegible]

A 19. sz-i m. fes-
tészet visszonya a
francia festészethez.

Bp. 1928

17, 18-l.

ruár 10-én, F Augsburgban 1767 március

Gyarapodás.

1 Feliratú

fordul, de szembe néz. Balkezében, melyen
nyt szoritja magához, ecsetet tart. Nagy
arna, ránczos arcza beretvált. Fehér nyak-
a kézcsuklónál szük. A kép hátán: ~~ezeket el~~
len Mahler u. Director der Mahler Academie
56. d. 27 november. gestorben Nbg. 1741.
4.

cm.
n Bókay Árpádtól 200 koronán. (109/901.)
10-én (157-903)
az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és
z. vsz. leirat.

858

de lehet, hogy ellensége, Bramante hatására is. Michelangeló azonban, aki a siremlék-tragédia első felvonásait szenvedte már, Firenzében duzzogott, a pápa több üzenete és brévéje ellenére sem volt hajlandó a művet elvállalni, mert nem érezve magát festőnek, azt hitte, hogy Bramante áskálódása rejlik a megbizatás mögött. II. Gyulának, a „pontifice terribile"-nek vasakarata azonban most is mint annyiszor diadalmaskodott a mester ellenszegülésén és Michelangelo már 1508. május 10-én munkához is lát. A pápa terve az volt, hogy a 12 ablak felett lévő boltcikkelyben a 12 apostol képe foglaljon helyet, magát a végre. Ugyan maga Michelangelo mondogatta, hogy a pápa sürgető unszolására nem fejezhette be úgy, amint szerette volna, mégis felülmulhatatlant, a maga nemében páratlant alkotott.

Mint minden ily nagy, örökérvényű alkotás, Michelangelo mennyezet-freskói is számos vitára és nézetre adtak alkalmat. A művész ugyanis e freskókkal annyi gondolatot ébreszt valósággal ahány a műélvezője, épen ezért már a mester hűséges két krónikásától, Ascanio Condivitós és Giorgio Vasaritól kezdve, számtalan magyarázattal, értelmezéssel találkozunk.

BROCKY KÁROLY: NYILAS ÁMOR

Az Ernst-Muzeum aukció-kiállításáról

mennyezetet pedig körök és négyszögek különféle változata borítsa. Michelangelo azonban lelkében a siremléknek testet nem öltött márványgondolataival nem tudott e felette egyszerűnek látszó tervbe belenyugodni és addig unszolta a pápát, mig az teljesen szabad kezet nem engedett a művésznek. Igy készült el aztán a második szerződés, amelynek értelmében Michelangeló a régi freskók vonaláig az egész mennyezetet kifesti, vagyis tizezer négyzetlábnyi felületet borit be halhatatlan élettel. E bámulatos alkotást, amelyről Goethe azt mondta. hogy ez minden emberi tevékenység csúcspontja, hiszen e hatalmas felületen 343 alak öltött testet, 1508 őszétől 1512 októberéig hajtotta

A legkönnyebb, de épen ezért a legcsekélyebb fajsúlyú az a magyarázat, amely szerint a freskók tulajdonképen illusztrációi a XV. században annyira jellemző és népszerű misztériumjátékoknak. Ezekben is lépten-nyomon felléphetnek az ótestamentum alakjai, a próféták, a sibyllák, Nóé és fiai, stb.

A művészettörténet ma általában azt tanítja, hogy a felsőfreskók tulajdonképen az alsófreskó sorozathoz hiven csatlakoznak, vagyis a két nagy megváltás ténye, Mózes és Jézus Krisztus életfolyása előtt történt világtetteket, eseményeket tárják szemünk elé. Ennélfogva a megváltást mintegy megmagyarázó, világossátévő rugókat, előző törté-

Képzőművészet 1931.

néseket kapjuk a felső freskókon, ezek pedig a világ teremtésétől a vizözönig, Nóének a bárkába szállásáig. Nagy általánosságban ez az egyetlen, helyes megoldás, de lássuk magukat a freskókat.

A sima tükörboltozatot Michelangelo hevederekkel bontotta fel, amelyek fülkéket képező pillérek közé vannak vonva. Így kapott kilenc képmezőt, téregységet. E kilenc freskót három csoportba oszthatjuk. Az első csoport, mely az oltártól indul el, a világ teremtésének lefolyását ábrázolja a Vatikán hivatalos magyarázata szerint. Ennek első freskóján az emberi testet öltött Atyaisten élteti az első elemeket, amelyek kaotikus zűrzavarban bomolyognak. A szelek szárnyán száguldva rendet teremt és az idő mértékében a dolgoknak egymáshoz való viszonyát szabályozza.

A második freskó értelme azonban már sokkal bonyolultabb. A hivatalos magyarázat értelmében a teremtés második és harmadik napját fogta itt egybe a mester. A föld már engedelmeskedett az Isten parancsának. Már kivirágoztak a virágok s fejlett a növényi élet a földön. Az égen megjelenik a két nagy világítótest, a nap és a hold s fény tölti el a világot. (Id dio crea il sole e la luna.)

Mély értelmű és az előzőket sokban összefoglaló az a magyarázat, melyet Hekler Antal ad könyvében. (Michelangelo, Budapest, É. n.) „Jobbról az Atyaisten a mindenható akarat fáradságot nem ismerő erejével és félelmetesen komoly hevületével viharfelhő módjára száguld elő a mélyből s kirobbanó villámok módjára szétpattanó karjaival kijelöli az égitestek utját. De alighogy fölmerült, kerengő röptében irányt változtatva máris ijesztő sebességgel és erővel zúdul bele a mélységbe s kinyujtott jobb keze nyomán odalent a földtekén fölfakad a növényzet. A röpülés ellenállhatatlan sodrát s a mozdulat mindenható erejét a meresz rövidülésben, hátsó nézetében ábrázolt testet tépett felhőszegély gyanánt kisérő, lobogó köpenyszárnyak hatásosan fokozzák. A mozdulat félelmes hevében a hűséges kis géniuszok is elmaradtak, akik az imént még alázatos riadt csodálattal övezték az Ur alakját. Ezzel a mozdulatokban szétáradó, mindenható, teremtő akarattal szemben a teremtett világnak a hatás veszélyeztetése nélkül csak szűkszavú jelzésekre lehetett igénye. A nap és a hold koronga s a fölsarjadó növényzet csak mint megértető szimbólumok illeszkednek be a képbe, melyet teljesen betölt a teremtés szent hevületével tovarobajló Ur alakja." (90 l.)

Bármily tetszetős és a nehézségeket áthidalni akarásában szinte mesteri is ez a magyarázat, a kép mást mond nekünk. Mindenekelőtt nagy nehézség az, hogy ugyanazon a freskón az Atya két alakban, tehát két különböző élettel és gondolattal van jelen. Michelangeló valamilyen díszítő tagolással feltétlenül kettéválasztotta volna a teremtés e két jelenetét. De ugyanannyira érthetetlen előttünk, miért kisérik a jobb oldalon még az angyalok az Atyát s ha Ő száguld irányt változtatva bele az űrbe, hova tüntek ugyanabból a térből egyszerre az angyalok. Eltünésüknek feltétlenül kellene valami nyomát találnunk. Nem tudjuk továbbá megérteni azt sem, hogy miért oly ijedősek, valósággal remegők e kis angyalok, hiszen azzal, hogy az Atya előzi a sötétséget és meghozza a fényt, örömet okozott nekik, vidámaknak, énekeslelkűeknek kellene tehát lenniök. Az Atya arca is komor, félelemkeltő s ha jobban megfigyeljük a freskót, jobb keze nem az égitestre mutat, hanem a mélybe zuhanó alakra. Ez az irány kétségtelen. S végezetül a támadó növényzet túlságosan csekély ahhoz a fáradsághoz s szinte a szellemes francia jut eszünkbe: „Tant de bruitx pour une omelette!"

A művészettörténet e kérdéseire érdekes véletlen folytán a közelmultban a filozófia adott meglepően helyes feleletet. Báró Brandenstein Béla a Művészetfilozófia című tudományos és magyar szempontból igen jelentős művében (Budapest, 1930.) amikor a festészetnek a szobrászattal szemben való kétségtelenül epikus jellegét akarja bebizonyítani, Michelangelonak, a vérbeli dramatikusnak e második freskóját hozza fel például, hogy a festészetben elbeszélővé válik és Mózes könyvéből vett részletet mond valósággal el. További fejtegetései során megcáfolja a Vasarin alapuló magyarázatot és mintegy választ ad a feltett kérdésekre.

Szerinte Michelangelo nem tehette meg, hogy az Atyát elölről, majd tüstént utána hátulról fesse meg és ezzel valóságos istenkarrikaturát hozzon létre, holott a mester mély hite köztudomású. S ez való igaz.

Mikor Michelangelo csodálatosszépségű Pietáját megalkotta, sokan azt rótták fel neki, hogy az Anya túlságosan fiatal fiához képest. A mester erre Condivinak azt mondta: „Nem tudod-e, hogy a szűzességben élő asszonyok sokkal üdébbek maradnak, mint a nemszűzek? Mennyivel inkább az olyan szűz, akiben sohasem létezett a legkisebb vágy sem, ami testét megváltoztatta volna? Sőt ami több mondhatom neked, hogy ez az üdeség és ifjusági virulás nemcsak természetes következménye életének, de valószínűleg az isteni kegyelem is hozzájárult, hogy bebizonyítsa a világnak az anya szüzességét és örök tisztaságát. Ez viszont a Fiúnál nem volt szükséges; sőt inkább az ellenkezője, mivel azt akartam megmutatni, hogy Isten Fia valóságban, amint hogy az meg is történt, emberi testet öltött, mely a vétek kivételével mindennek alá van vetve, mint más közönséges emberé; tehát itt nem volt szükséges az isteni természettel visszatartanom az emberit, de annak rendje és módja szerint kellett ábrázolnom, hogy pontosan azt a kort jelezze, amely akkor tényleg az övé volt. Ezért ne csodálkozzál, ha ezen okoknál fogva a szűz Máriát, Istennek Anyját fiához képest fiatalabbnak ábrázoltam, mint amilyennek az ő korában szokás lenni, viszont Fiát valódi korának megfelelően hagytam meg." (gróf Zichy Rafaelné fordítása. Budapest, 1926. Napkelet Könyvtára. 37 l.)

Ez a művész, aki alkotását ily hívő szavakkal okolja meg, nem vádolható azzal, hogy isteni gúnyrajzot fessen, csak azért, hogy az Istent nagyszerű rövidüléssel a gyér növényzet megteremtése közben ábrázolja.

Báró Brandenstein szerint naiv az az elgondolás is, hogy Michelangelo szolgai módon ragaszkodott a teremtés hat napjához, azt csak Condivi és Vasari tételezhették fel róla, de ő maga sohasem gondolt ilyesmire. Kétségtelennek látszik azonban az a magyarázat, hogy a freskó Lucifernek az égi szférákból való elüzetését ábrázolja. Ezt nemcsak az Atya haragja, de a karok és kezek iránya is természetessé teszi.

Az Ur a világosságot hozó rossz angyalt, aki szent akaratának mert ellenszegülni és magát Istenné kivánta felmagasztalni, félelmetes haragjában letaszítja az égből a mennyei gazdagsággal szemben koldús, gyarló növényzetű földre.

Brocky Károly

ívód

Kopp Ismeri ~~7, 10. l.~~

(retten m. festők
a 19. sz. első
felében

Bp 1941. 7, 10. l.

Ngs

Szent Iványi Gyula
mob titkár urnak

H

~~Hegyes Endre u 10~~

XI Lágymányos u 16 ...

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
Dijátalányozva

BUDAPEST
43 III -3 16
4 H

Brocky Károly

Rosa Freyin von Ubelli
miniatür

Kopp

MAGYAR MUVESZET

1937. 26 l.

Kopp J.: Budapest fővá-
ros új szerzeményeinek
kiállítása. MM.
1937. 26. l.

Brocky Károly

ivod – kastner J:

Koltay olasz-magyar

művelődési ~~76.l~~

kapcsolatok.

Bp. 1941 76.l.

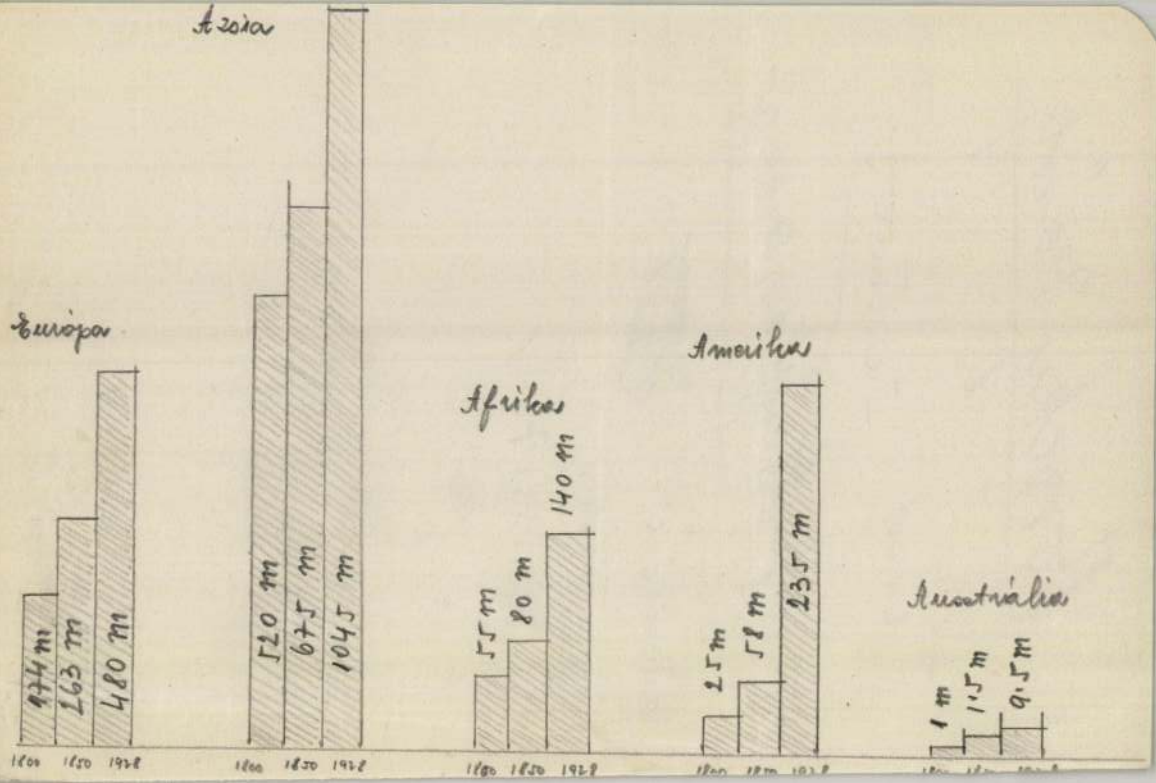
Ásia
Europa
África
Américas
Australásia
174 m
263 m
480 m
120 m
675 m
1045 m
55 m
80 m
140 m
25 m
78 m
235 m
1 m
1.5 m
9.5 m
1800 1850 1928

Brocky Károly
festő

Lód
2
Kert. Ung. 124. l.

Kertbeny, K.:

Ungarns Männer
der Zeit.
Leipzig, 1862
, 124. l.

Robespierre IV. 47

Brocky Károly

ivód

7

Kopp Magyar bied cremeier festetiet,

Bp. 1943

18, 19-l (Koppel.)

Medgyaszay Kor-
nélia, menyaszony
korában, repr.
Magant.

5674

40.214. — K. M. E. Ny.

Brocky Károly